

שאלות ותשובות שמן רהה

והוא חלק שני מחלקי הספר אשר חזרתי בענין חכמי ארץ ישראל המופלג הכבוד המפורסם מו"ה חרי' לייב כ"י בהרב הנאמן המפורסם מו"ה פינחס זעליג ז"ל בעה"מ ספר עמדת פז. בין וכבוד להנאמן רבן של ישראל בויזשניץ קדישא מו"ה יצחק ז"ל. שהיה אב"ד ור"מ דק"ק קרקקא והגליל יע"א בחור צמי חכמי יושב בק"ק טרישט יע"א.

פראג יע"א התקס"ב

תחת ממשלת אדונינו האדיר והגדול שמו בכל הארץ. רחמן וחסיד הקיסר פראנץ השני ירום הודו ויתנשא מלכותו לאין אמן.

והאמת לדעת כי כל הדברים ושמות המגונים הנזכרים בספרי המחברים. על האומות ודתיים. לא כיוונו על האומות שבזמנינו ואנחנו בני ישראל יושבים וחוסים תחתיהם ונותנים לנו מחי' בארצותיהם. כי ארצה אנו חיינים לכבדם ולהתפלל בשלומם. רק כיוונו על האומות הקודמים שלא ה' מאמינים כלל בחידוש העולם ובנורא שמים וארץ והיו עובדים לכוכבים ומזלות. ודי בזו להשיב נגד המקטרגים עלינו:

Præfens opus, cujus Author Eleazar Löw, Synagogus Trischtensis in Moravia, continensque Quæsitæ & Respon-
sa juridica, typis committi posse censeo. Pragæ, 24. Au-
gusti, 1802.

Carolus Fischer,
Cæs. Reg. librorum hebraicorum, Rabbi-
nicorum Censor, & Revisor, nec non ad
altiora Regni Bohemiæ Tribunalia instru-
mentorum judaicorum, chaldaicorum &c.
Translator.

הקדמה

אמר המחבר

הספר. אם זך ואם ישר פעלו. כי כבוד הוא מאוד. והוא
עד. אוראה או ידע אפס קצוה וכולו לא ראה. כותן על כל
החיבור הנזר והעדות. ימצאו המורים אשר לא ידעו ולא
יבינו דבר מדעתי ישישו כי ימצאו ספר כתוב בו דבר מחודש
יאמרו עד אמונים. (החכם המסכים). לא יבז. ממנו יראו
וכן יעשו לדון ולהוכות ככתוב בספר. וטח מהשכיל לביתם
בין טוב לרע לבקר. ולא באלה חפצתי להיות אדם מושגל
ידין ויורה על פי ועל דעתי. כי רק ברייתי זאת לבוא להעיר
אוזן לשמוע בלימודים. לחדר התלמידים קטני ארץ כמוני.
ורוחב לב לבון יבחר ויבחר האמת. ולא אני:

ואחרת היא אשר אבקש ואשאל מאת כל דורש ומבין
בספרתי. כי לא בחפזן יא. ובמנוסה לא ילך
להביט אל דברי. לגעלם ולהרחיקם אף ישים אל לבו כל הענין
וכל הנימוקים אשר הצבתי (וגם בלוח הטעות וההשגחות
וק"ל) ואז אדע כי לא לריק יגיעתי לא לתוהו והבל כחי כליתי
לכונן דרך האמת כפי קוצר מדעי. כי בו חפצתי אף לפעמים
לא הרחבתי קמרותי מסיבת טרדות תהפוכות הזמן. אשר
בחרתי גם סבבתי:

ומרם אכלה לדבר. לבי ושפתי ירכנו אל אל חיעל אשר
עד כה הביאתי וחכמי לשון חלקי בתורתו. ואני
תפלה. אלא ה' שא כאל לפשע עבדך. אם שנית ונמיתו
מדריך האמת אל תחשב לי עון. האר עיני במאור חורחך.
ובאשר החלות לעשות חסד עם עבדך. עוד עשה עמדי
חסד להחל ולכלות ספרים רבים. ולהוציא לאור עולם חיבורי
על חידושי הש"ס. וספר ארחות משפט על ש"ע ח"מ. ולא
ימוש דברי תורתך מפי ומפי זרעי עד עולם. חסד ה' צבאות
יעשה זאת כ'ע קטן הערס וספל ברך והוא הצעיר אלעזר
בעה"מ ספרי שו"ת שמן רקח. ותורת חסד על כללי הש"ס
וסמא דחיי על דרושי. חר זהב על ספר המקח. החוכה
צעיר המהוללה ק"ק ערישע יע"א:

בשלשה דרכים יאצתי במחברתי זאת. מדרכי מחברו'
אחרות. אשר כולדו על דרכי בעלי החכמה
אשר ראיתי. זה דרכם בראש לתת פתח דבריהם בין אבני
הבנין ועמודי הלשון וכל בעלי השיר יוצאים בשיר המעלות
בלשון מדברת גדולות. בהם ירחיבו פה יארכו לשון. ולא
פן אבני עמדי לא כסיתי ללכת באלה. לא באתי לארץ רחבת
ידיו ויסודי הלשון. אף לקצה גדולו. אמנם דלתות השירים
וארובותיהם סוגרו כנדי ויחידותיהם לא תקעתי. ובני
השיר ילדי הלשון. יאצאי המליצה. רבו עד למעלה כעת
כל מבקשים שינום. ואין למלאכת מערכת המליצה. ענין
וערך אף לא רפאות ותעלה. למלאכת החיבור אשר לפני:

אף גם זאת לחוברי חיבורים. ותכללן ברב כח. להטיל
מחדש כפסם. פן יחשדם השומע והרואה מחברתם
כי לבשו גלות ועוז. ילצשו אדרת עטרת ענוה. בשמותם את
טעמם מה ראו. על ככה להתחבר את חוברי חיבור. ומה
הגיע עליהם. לעת כזאת אשר רבו כמו רבו המחברים אשר
לא ראו מאוד שמש החכמה. ולא רעו צדדה הצבונה. לא
יציא החיבור ללבב האדם גאה וגאון. ואם להודיע לרבים
סיבת המחבר מה ה' לו. לא יעדרו כאלה בכל החיבורים.
ואין לחדש דבר מעתה. ואשר לו לב טוב ועושים עיניו מראות
צדע. ידון וידרוש טוב וימצא טעמים תפיקים. ואשר לבו
דורש תהפוכות חורש רע. הצרי אין בגלעד לרפאות מזורו.
ואף לא יעיל לשיר בשירים על לב רע:

ועד השלישי אני צא. אשר לא דרשתי והדרתי פני גדולי
הדור חכמי וגאוני הזמן. להער ולהסכים על
החיבור. ועשיתי כמעשה הגדולים היודעים ומכירים ערכם
הרב. ועדות זה למה. ולא כן עמדי כפשי ידעת מאוד כי
חך אבני ולא אחיצב בצדוד גדולים. וערך קטן עלי. ידעתי
את לבני כי קטני היכלו מהכיל חכמה ותבונה. אף ידעתי
צי עין החכם הרואה החיבור ותעידו איננו דורש בכל חלקי

A20431

(Uspokojenie)

סימן א' שאלה סופרים חדשים מקרוב באו שצוין
הביתים ע"י חיתוך שחיתוך את
העור מהדרי' במקום הנאות להם לפי מלאכתן כדי שלא יהי'
בולט ויהי' נח לכפול לעשות מהם ריבוע הבתים - וכדי ליפות
מלאכתן שלא יהי' ניכר שום סדר וחיתוך טולים עור על הר'
בתים ומכסה כל הבית כולו רק שד השיני' מנוליס בלא
מטלית - והנה הרבה מעקפים בזה להינותם משנה ממטבע
שעצמו הראשונים וז' שהיו עושין תפילה של ראש כולו מעור ה'
ועי' הדפוס במבואר ברמב"ם ומחבר ונשאלתי לחוות את
דעתי הקלושה בזה :

תשובה הנה זה זמן אשר התורני המובל' החכם ושל'
במלאכתו מלאכת שמים מו' לבי הירש סופר
דק"ק ואלקאוו הרעש כל חכמי הזמן על הבתים הכל'
ובסגור דרך ק"ק וויילדלוב הניע דבריו לפני כבוד מחו' הרב
הגאון המכובד מו' אלעזר כ"ץ ז"ל האב"ד דק"ק הכל' וזה
דרך חמש עשרה שנים שמחר לי הגאון הכל' מ"ס בזה לעיין
בדבריו ואעתיק בתחילה דברי מחו' הגאון הכל' כל פרט ופרט
ואח"כ אכתוב מה שעלתה במדעתי בזה בעו' וגם מה שיש
להשיב על דבריו :

פתח דבריו של מחו' הגאון הכל' וז' והנה זה יא' ראשונה
לדעת הסופר הכל' לפסול הבתים בשביל המטלית
שמניחין על הבתים וגמלא שאין הבית רואה את האויר ובכר
מבואר במוסקי' דבתפילה של ראש לכ"ע צריך שיהי' רואה את
האויר והוא מ"ס דסנהדרין דף פ"ט בית חינון שאינו רואה
את האויר פסול עב"ד הסופר - ולעב"ד טעם זה ליחא ורא'
זה מ"ס דסנהדרין דף מ"ח זימן זה או בעור במה טמאה
פסולה ואי ס"ל דמטלית שמניחין על הבית פסול מאי אריא
זימן זה כו' אפילו זימן בעור טהורה כמו פסולה משום שאין
הבית רואה את האויר ואין לדחוק דזימן זה היינו שעשה נוף
הבתים של זה או מיירי בשלד דא"ל להיתן רואה פני האויר
כמבואר במוסקי' - דמלבד הדוחק הא כתב הב"ח ס' ל' ב' כ' כ' כ'
על מ"ס העור ואם זימן הבתים זהב כו' וכתב הב"י וז' כתב
המרדכי בה' תפילין דבעור של גוף הבתים מיירי ומשמע
מדבריו שאם עשה עור הבתים מזהמה טהורה ואח"כ זימן
זהב או חיתוך בעור טמאה כשרה - והא' דמשמע מדברי
המרדכי שהם עשה עור הבתים מעור טהורה אע"כ שזימן
אח"כ בזהב או בעור טמאה כשר כראה מדבריו דהיינו דוקא
שהשיני' מנולין וכ"כ לקמן בסס"ר שירא גאון דהא דבעינן
בית חינון רואה את האויר משום אויר השיני' ואח"כ חזר
המרדכי עצמו וכתב ומיחו קצת כראה הלשון שרצה לומר עור
אחר טהור דבעי עור ע"ב עור וכ"כ מדברי בעה"ת וכ"כ מדברי
הרמב"ם עב"ל הב"י - הרי דבין לפי ראשון של המרדכי ובין
לפי שני כשמע מדברי הב"י דהיכי דלאויר השיני' מנולה מיקרי
שפיר רואה את האויר כמלא לפי' אין לפסול את הבתים
בשביל המטלית דהא אויר השיני' מנול' וכ"כ מחוספת
דמנחות דף ל"ט ע"א בד"ה מעברתא דכל היכי דשני צידדי
הבית מנולין שפיר מקרי רואה את האויר עיי"ש - אלא דפשוט
הוא דצריך לחתוך בתוך המטלית חתך מפולש מעבר לעבר
כנר נקוט החריץ כדי שיהיו ד' ראשי בת' כראון לכל דל"כ
בעשה בזה המטלית תפילה של יד ולא כקצת סופרים שאינם
חוחכין בתוך המטלית חתך מפולש רק רוסמים על המטלית
כדי שיהי' כראה מחותכין דזה ודאי פסול לתפילה של ראש -
עב"ד הרב הכל' בפרט זה :

ואני תמה דלדעתו למה לי' לריוקא מהאי דזימן זה ועור
טמאה הא להדיא תני שם בבביתא בעור טהורה
כשירה ואשר כראה לי לדחוק לפרש על גוף הבתים פשיטא
דאין זה מהחלוק כי כן דעת רש"י וז' להמרדק דבדבריו וכן
דעת הר"ן במגילה דף ק"ע ב' במשנה דזימן זהב עיי"ש וגם
על דעת המרדכי ענה לפרש כן - ולפי מה שפלה בתשובות

כודע ביהודא ס"ל לא מלאכו לאחד מהראשונים שיפרש באופן
אחר רק דקאי על הבתים נופי' עיי"ש שהארץ והמכנס חזיתם
לדעת' דכבוד הרב דתמך יתדותיו על רבניו שירא גאון
דהעיקר הוא משום שיני' - ולעב"ד ר' שירא יחיד הוא בדבר
זה ולא הודלו הכתוב כאשר אבאר בעו' הי' :

ובתחילה כבאר שיעור הרמב"ם והעור הנה הב"י כתב
דמשמעות לשון הרמב"ם לפרש בטלה עור
על הבתים - וס"ב הגאון מאור הגולה בתשובת כודע ביהודא
בתקפה בזה מאד כי אין ברמב"ם שום הכרע ואדרבה הדיעות
לשונו פ"ג מתפילין העו' מורה להיפך ח"ל העור שמחפין בו
התפילין הוא של בזהמה טהורה ואם עשה בעור טמאה או
שטיפה התפילין בזהב פסולין עב"ל הרי שקאי על העור
שרגילין לחפות בו תפילין דהיינו הבתים אם עשה מעור
טמאה כו' ולא שטלה עור אחר על עור הבתים ועיי"ש בב"ב
שהארץ בזה - ולעב"ד ודאי מ"ס הרמב"ם ואם עשה בעור
טמאה או אפשר לפרש רק כמ"ס בב"ב - אך מ"ס או שטיפה
התפילין בזהב - בזה הוי' להב"י הוכחה דעב"ב איירי שטיפה
הבתים בזהב דהנה העור ומחבר השמיטו דיכא דר' דבית
החינון שאינו רואה את האויר פסול ובע"כ סמכא"ע על מ"ס
זיפה הבתים זהב כו' ולא פירשו שעשה נוף הבתים של זהב
וא"כ ממילא כלמד הדין דטעם הפסול משום שאינו רואה פני
האויר - והנה הרמב"ם ג"כ לא הביא דיו דר' דבית שאינו
רואה כו' בה' תפילין אשר שם מקימו להורות נוף דיו תפילין
כ"כ בה' ממדים פ"ד ה"ג הביאו בחתיכות טעם על זקן ממרא
שהורה להוסיף בית חמישי - והא' מילתא טעמא עיי' חמאי לא
הציאו במקימו - ועמ"ס הס"מ דהקדמות ספרו כי דבריו
הרמב"ם ז"ל בזהב בזה - למאד ככודע לכל העוסקי' בס' דוריו
הנחמדים - וגם יש לדקדק בלשונו שהארץ וכתב ואם עשה
בעור טמאה או שטיפה תפילין בזהב ולמה לא כ"ל בחדא ואם
עשה בעור טמאה או בזהב אלא ודאי דמ"ס או שטיפה תפילין
בזהב - כוונתו שטיפה הבתים והוא מטעם שאינו רואה את
האויר ולכן השמיט דיכא דר' ורא' - וגם לא כ"ל בחדא דטיפה
זהב היינו על הבתים וטלה עור היינו על הפרשות ועולה
בקנה א' עס פי' הטור שכתב וז' אם זיפה הבתים זהב או
שעשם מעור טמאה - הרי צ"ל שם זהב מפרש שהיו הבתים של
עור ובטלה עור טמאה מפרש שעשם בתים גופיהו מעור
טמאה :

ואני לכאורה דבריהם כפלאו מה ראו לחלוקי בזה ובכר
בתקפה בזה הב"י על הטור וכתב דמשמע מלשונו
דאם עשה הבתים מעור טהורה ושוב טלה עליהם עור טמאה
אינם פסולין אלא שצריך טעם למה זימן זהב פסול דמאי
גרעותא דזהב פני מעור טמאה עב"ל - ולפמ"ס נה על
הרמב"ם קשה קושי' וז' והכלע"כ ציטוט קושי' ודאי הם ז"ל
מחלקים בין זהב לעור טמאה אבל לא משום גרעותא דזהב
אלא משום גרעותא דעור טמאה - דהנה בזהי' דזימן זהב
פסול כחלקו הפוסקי' בטעמו - לשיטתו רש"י בסנהדרין הוא
הלכה למשה מסיני - ובמנחות דף מ"ב כתב רש"י הטעם
דאפילו קשירתן בעינין מינו - ואמנם הר"ן ז"ל במ"ס מגילה
כתב הטעם משום למען תהי' תורת' בפיך מן המותר בפיך
וכ"כ רש"י שם וכן משמעות רש"י בגיטין דף מ"ה ע"ב -
ובתשובת כ"ב בתקפה בזה למאד דהיך ממשיך זהב מן
המותר בפיך הא בזהב לא שייך לא איסור ולא היתר - ולדעת
כוונתם פשוט דמזה גופא קאריין' כיון דכתב למען תהי'
תורת' ב' בפיך מן המותר בפיך - בעינין דוקא דבר דשייך ב'
איסור וכוונת הא' לא שייך איסור והיתר וגם לא שייך בפיך
(ועיין חולין דף ע"ה ע"א ברש"י בד"ה מה חלב דוק ותמלא שם
פנין סוגיא זו) ואיך שיהי' עכ"פ חזינא לדעת רש"י והר"ן
במגילה דלא ס"ל דהי' להל' לפסול בתים של זהב [רש"י והר"ן]
ודאי מפרש' זימן זהב שעשה נוף הבתים של זהב וכמ"ס שם
בתשובת ג"ב והוא פשוט לכל מעיין וגם מבואר בדעת רש"י
בסנהדרין

ולענ"ד ראי' ברורה לדבריהם מסובג' דמנחות דף ל"ה ע"א
 ברייתא לברייתא ונווייתא לנווייתא כמי דך דבעי למחזי
 אורה דמין כן ע"ס בסוגיא זו ותרצה שכן העעם משום
 השי"ן :

ואמנם לענ"ד יש לנו ראי' אחרת לפי הוצעו' דברינו הכ"ל
 דהנה במנחות דף ל"ד ע"ב חמירין שאס' אין לו
 אלא שני חמירין של ראש טולה עור על ח' מהם ומכירה בשל
 יד . ומה דל"ה הר"ש להביא ראי' לשימושא רבם דמזכיר' לכרוך
 כל פרשה ופרשה ולכאורה קשה דהא אינו רואה פני האויר .
 ומביא הר"ש ראי' לדברי הש"ס מ"ס הכ"ל דטולה עליו עור ואף
 שאין עור הבתים רואה פני האויר ואס' כ דהא ראי' זו ע"פ
 דברי הרבנו יצחק מ"ע דלא מפסל משום ראיות האויר אלא
 בתפילה של ראש ולא בשל יד עיי"ש במדרכי שהביא דברי
 הר"ס . והנה עיקר הוכחה שלנו מהרמב"ם והטור דאינו תולה
 בהשי"ן מדלא חלקו בין של ראש לשל יד בע"כ גם כן בשי"ן
 שיהי' רואה פני האויר ואס' ראי' זו של הר"ס מהאי דטולה עור
 על ש"ר וכעשה ש"י הוא בתקפו . ואמאי והא אינו רואה את
 האויר ובע"כ בעור טהורה לוח לן בה אלא דוקא בהוסיף בית
 חמישי . אבל טלית העור בטל לגבי הבית . ואס' הרי"ס לנו
 ראי' ברורה דלהרמב"ם וטו"מ בע"כ אין קפידה במאי שטולה
 עור על הבית ובעלו בהא דברי הסופר המומחה הכ"ל ועב"פ
 יש להטמק לסניף דעת מקצת פוסקי' דס"ל דשי"ס זהב היינו
 על הבתים ואז שטלה עור טמאה היינו ג"כ על הבתים ואס' ה
 בעור טהורה כשר . וגם יש להטמק דעת הרבנו שרידא גאון
 דהעיקר תלוי בשי"ן ואף דהעלינו דבריו החולקי' עכ"פ חזי
 לאכטרושי לדעת הרבה פוסקי' דלשיטתם בלא"ה כשרים :

אבראי דלכאורה רהיטות לשון הש"ס מורה כמ"ס ש"ר
 מ"ע דדוקא בש"ר צריך שיהי' רואה את האויר
 דבש"י לא שייך בית החי"ן . וגם לא שייך החילוק דנווייתא
 וברייתא אלא בש"ר . וגם דעיקר דיבא דר' אורה בסנהדרין דף
 פ"ט לא אחי' אלא בשל ראש . ובשלמא לשיטת הפוסקי'
 דצנין זהב הפסול הוא משום שאינו רואה את האויר . יג
 לומר דמכאן מוכח דאף בשל יד הדין כן דלצריך שיהי' רואה
 מדתני סתמא . אך הא שפיר י"ל דעשה הבתים של זהב ושל
 עור טמאה והיו פסולו ממחמת דבר אחר ואס' מכל' להפוסקי'
 דגם בש"י צריך שיהי' רואה את האויר . והנה דהוכיח
 לעצמם דבע"כ לנמרי הקישן הכתוב וקשרתם לאות על ידך
 והיו לטוטפו' בין עיניך וכל דיני' הנהוג' בתפילה של ראש
 נוהגי' בשל יד . דהנה בשבת דף ק"ח ע"ב אמר ר' יוסף לא
 הוכשרה למלאכת שמים אלא של עור בהמה טהורה כו'
 ופרכין למאי הלכתא כו' אלא לענין והא אמר אביי שין של
 תפילין הל"מ ופרש"י שם כיון שהוא הל"מ צנין מן המותר
 צפין . ולכאורה קשה דילמא ר' יוסף קמ"ל אף בשל יד דליבא
 שין אפי' בעיני עור טהורה אלא ודאי דהוי פסולא לה"ס
 דתפילה של יד שזה לשל ראש בכל מילי . ואין להקשות מ"ס
 הכ"ל לפמ"ס בשיט' הרמב"ם והטור דילמא ר' יוסף צני'
 של זהב דלא ילפינן מצפין לשיטתם . דז"ל דלשיטתם באמת
 בתים של זהב כשרים דהין שום טעם לזה ובע"כ לא בא לשלול
 של זהב אלא של עור טמאה . ושפיר פריך הש"ס מאביי .
 ולשיט' רש"י בסנהדרין ומנחות דס"ל בתים של זהב פסולין אף
 בלא מיעוטא דצפין ג"כ לק"מ וכמ"ס בתשוב' בורש ביהודה
 עיי"ש . ועכ"פ לדיבא דברינו עולים בסגנון ח' עם דברי כבוד
 מחו' הרב הכ"ל ובעלו בזה דברי הסופר המומחה הכ"ל :

מיענה שני' . טען הסופר הכ"ל לפסול הבתים הכ"ל משום
 שהעור מחוץ בין שני צדדים . ואין עור ח' בעיני
 כמבואר בכל הפוסקי' והוא מ"ס דמנחות דף ל"ה ת"כ
 וכתבם יכול וכתבת' על ד' עור' ויניחם בד' בתים בד' עור' .
 ח' זכרון זכרון אחד אמרת' לך ולא שנים ושלושה וזכרונות הא
 כיצד כותבין על ד' עורות ומניחין בד' בתים בעור אחד . ואס'
 כתבן

בסנהדרין דנדחק לומר דהוא הל"מ וכן במנחות דכחצ
 טעם אחר ולא ניחא לי' בטעמא דהר"ן במגילה למעט מצפין
 לפסול בתים של זהב . ומעתה אל"ל דגם הרמב"ם והטור לא
 ס"ל דהוא הל"מ כמו דמנינו להר"ן שמיאן בזה וגם לא ס"ל
 למעט מצפין וכמו דלא ניחא לרש"י בסנהדרין ובמנחות
 לפרש כן . לכן סוברים דוקא בעור טמאה הוא דפסול אף
 בעשה נוף הבתים של טמאה משום דממעטין מצפין . אבל
 צנין זהב לפרשות ועשה נוף הבתים של זהב אין טעם
 להחמיר דהל"מ לא ס"ל וגם לא ממעטין מצפין לכן פירשו
 שצנין זהב היינו שיטת זהב על הבתים והפסול הוא משום
 שאין הבית רואה את האויר . וגם לשון ברייתא מורה לזה
 דלאו כולהי בחדא מחתא מחחיבהו דתני צנין זהב או שטלה
 עליהם עור טמאה ולכאורה הו"ל לקצר וליחני צנין זהב או
 בעור טמאה ח' הא כדאיתא והא כדאיתא דצנין זהב היינו
 על הבתים או שטלה עור טמאה איירי בכל גווני דודאי אם
 טלה על הבתים פסול כמו בזהב דעכ"פ אינו רואה את האויר
 אלא אף בעשה נוף הבתים של עור טמאה ועלה על
 הפרשות . פסולה דממעטין מצפין . ובה דברי הרמב"ם
 והטור מפורשים דכחצו לרבותא בעור טמאה אף בעשה נוף
 יתבתים של טמאה ואין צריך לומר בטלה על הבתים דלא גרע
 מזהב :

וקצת מדומי ראי' לפי' זה דלפי' הב' קשה אמאי לא כתבו
 הרמב"ם והטור דאס' עשה נוף הבתים של זהב
 דפסול דיש מקום לטעות דוקא עשה הבתים של טמאה הוא
 דפסול דממעטין מצפין אבל של זהב אינו פשוט כ"כ למעט
 מצפין וי"ל דוקא צניפה על הבתים הוא דפסול משום שאין
 הבית רואה את האויר אבל לא בעשה נוף הבתים של זהב וי"ל
 שדבריהם שלא דקדקו וכמ"ס הב' . ובעיני יפלא לומר
 שרבותינו יכתבו שלא דקדקו הלא כל דבריהם מזוקקים
 שבעתים . ולפמ"ס ניחא דדוקא כתבו צניפה הבתים . והא
 דלא כתבו בעור טמאה בעלה על הבתים משום דהוא משנה
 שא"ל דפשיטא דנלמד מזהב וחד טעמא אית להו הויל ואין
 הבית רואה את האויר :

זבקושטא קא אמינא אף דאינו מבואר להדיא בשום
 דוכתי' בש"ס לפסול בתים של זהב עכ"פ
 אין לסמוך על דברינו אלה להמציא קולא לשיט' הרמב"ם
 והטור בבתים של זהב . אך הא דרצה הב' ללמוד קולא מדברי
 הטור בעלה עור טמאה על הבתים . ולפמ"ס דעת הרמב"ם
 בהטור והי"ג דעת הרמב"ם מורה לזה . ולפמ"ס אינו מוכרח
 דכמו דיש ללמוד קולא בעלה עור טמאה ע"ג בתים ולהחמיר
 בעשה בתים של זהב כמו כן י"ל להיפך דהקילו בעשה בתים של
 זהב והחמירו בעלה עור טמאה על הבתים וטעמא רבא איכא
 לחלק וכמ"ס :

ועכ"פ נלמד גם דעת הרמב"ם להחמיר במצופה זהב על
 הבתים וכ"ד הטור ומחבר . ובע"כ הטעם משום
 שאין הבית רואה את האויר וכיון דכתבו סתם ולא חילקו בין
 של יד לשל ראש ש"מ דס"ל דגם תפילה של יד צריך להיות
 רואה פני האויר ונשמע מזה דהרמב"ם וטור ומחבר לא ס"ל
 דהא דבעינן שיהי' הבית רואה פני האויר הוא משום השי"ן
 דבשל יד לא שייך טעם זה . וגם הסו"ם במנחות דף ל"ה ע"א
 כזכור בזה למאוד ולא החליטו לחלק בין של יד לשל ראש . וגם
 הרא"ש בהל' תפילין דמחלק בזה הא כתב טעם אחר משום דלא
 שייך אלא בשל ראש שיש בו ד' בתים ולא בשל יד שאין בו רק
 בית אחד וכן פרכינו יצחק טוב עולם שהוצא במדרכי דמחלק
 צין של ראש לשל יד כתב ג"כ טעמו של הראש והוסיף עוד
 טעם אחר ולא צר הטעם דהוא משום השי"ן שמע מיני' דלא
 ניחא לי' בסדר זה . ודבריו שרידא גאון וחד הוא בסדר זה
 וממלא כסתר הטעם שכתב להכשיר בכ"ד הויל והשי"ן
 מגולי' : דהא הרמב"ם ור"מ ע"ה הרא"ש ומחבר חולקי' בזה :

כתוב בעור א' והניחן בד' בתים בעור א' יא' עכ"ד הש"ס
 ופזוט דאם לא עשה הצתים מעור א' דנס בדענד לא יא' ויא'
 דהא חסמכ' אקרא זכרון א' ולא ב' כו' ועוד מדחיני סופא ואם
 כתבן בעור א' והניחן בד' בתים בעור א' יא' הרי אף בדענד
 לא חמר הש"ס דילא כי אס' בהניחן בד' בתים ובעור א' . וע"ו
 השיב כבוד מחו' הרב הנ"ל כיון שהעור מחובר באמצע אע"פ
 דנחתך מן הצדדי' עוד א' קרינן ב'א'י בעית אומא סברא ואב"א
 ראי' לדבר מש' ד' גיטין דף ק' ע"ב . ת"ר הרי זה נטק והנייר
 שלי אינו מגורשת כו' בעי' ר' פפא בין שיטה לשיטה מהו . פרש'
 כייר שבין שיטה לשיטה מהו . חיקו . ותיסק ל' דספר א' אמר
 דחמא ולא שנים ושלושה ספרים לא זריכא דמפורס . פרש'
 מעורה במקפת שהיו בו אותיות ארוכות המגיע משער' לשיטה
 בראש כל חובה ותיבה עכ"ל רש"י . הרי מבואר בבאן נבינט
 כל היבא דמעורה במקפת ספר א' מקרייה' זכ"ד כל היבא
 דמעורה באמצע עור א' מקרי' ועוד רח' מש"ס דחולין דף יא'
 גבי עולה . וניתח אותה לכתמים ולא כתמים לכתמים
 ואמרינן שם ה"מ דחתוך לגמרי היבא דליף לית לן בה -
 הרי גבי עולה שאסור לכתח' לשנים ואם חתך ולא חתכו לגמרי
 רק שנשאר מחובר כתח' מקרי' ה"ה . וכן משמע בתוס' במס'
 רחש השנה דף ק' ג' דה' שופר שנשדק ודבקו פסול . וז"ל פ'
 דקונטרס דהוי' ל' כשני סיפרת משמע שר"ל כסדק לגמרי
 שנחלק לשני חתיכו' שאם הי' מחובר מזד' א' אינו שני שופרו'
 עכ"ל . הרי מבואר דחיבור במקפת שמי' חיבור עכ"ד מחו'
 הרב הנ"ל :

של ראש דחיבור במקפת לא שמי' חיבור דהא ש"ר דינו לכתוב
 בד' עורות ואם כתבן בעור א' וחתך העור למעלה ואלא אף
 שהם מדובקים למטה בעור . וע"כ דיינינן ל' כסדר לגמרי .
 ואין לדחות ולומר דבאמת ש"ר אס' כתבן בעור א' יא' ג"כ
 והא' דאמר רבי וזריך ליתן ריוח ביניהם היינו לחומרא בעלמא
 והראי' דחכמים פלוגי' וס"ל דגם ריוח א"ל דא"כ גם ראיות
 הד"ס מהאי דזריך לדבק ליתא דילג' כ' דבשל יד כשר אף בד'
 עורו' והראי' לד' יוסן אף לדבק אינו זריך . ומעתה לכאורה
 דברי הסופר הנ"ל נכונים' דיש לפסול הצתים משום דנשינן
 עור א' :

אך אכתי יש מקום להליץ דהא הפוסקי' דס"ל דדבק לא
 מהני בע"כ לא ס"ל ראי' הב' מהאי דמכתות מטעם
 שכתבתי דיל' דהוא חומרא בעלמא וא"כ י"ל במת"כ אי כחלים
 במושלם ראיות הב' וגם ראי' שלנו בתקפ' דחיבור במקפת לא
 שמי' חיבור הרי עכ"פ מוכח דדבק מהני והא הסוברים
 העושים בתים הללו מדבקים מקום החתך ומהני הדבק שיהי'
 כעור א' . ואי כיומא כשיעור' הפוסקי' דדבק לא מהני ולא כחלות
 כראוי' הב' א"כ גם ראי' שלנו ליתא וי"ל שפיר דחיבור במקפת
 שמי' חיבור . אמנם עכ"פ לשיעור' הפוסקי' דדבק לא מהני דאין
 ראי' דחיבור במקפת לא שמי' חיבור הא עכ"פ גם להיפך אף
 ראי' וכבר כתבנו דחלי' במחלוקת רש"י ותוס' :

אבראי דלעכ"ד יש לה' דהאי חיבור במקפת לא שמי'
 חיבור והוא משנה ארוכה בכלים פ' ק"ח משנה
 ח'ית טלית שהתחילה בה לקרע כיון שנקרע רובו אינו
 חיבור . וז"ל הא נקרע רובו ועיין חולין דף ע"ב ודף ק"ח
 וזכחים דף ג"ד ע"ב בנדר שנסמא חוץ לקלעיו' קרעו כו'
 ופרכינן קרעו בנדר אמר רחמנא ולא בנדר הוא ומשני דמשייר
 כדי מעפורת דאינו חיבור אלא מדרבנן גזירה שמא לא יקרע
 רובו ועיין פרש"י שם ועכ"פ בעינן שיהי' בשיר כדי רוחב בנדר
 דהיינו כדי מעפור' . והואיל וראוי' לחברו שמו עליו ובנדר קרינן
 ב' . ואמנם כן בנדר זה דתלי' בשמא ורחמנא אמר בנדר אבל
 בנדר דהעיקר תלי' אי שמי' חיבור והא עכ"פ פשטא דלישנא
 דמתניתין שמשע' דיוון שנקרע' רובו אינו חיבור . ועיין
 בתשובו' בית יעקב סו' קמ"ב ובתשובו' שבו' יעקב סו' ל"ה
 עיי"ש :

ויעוד יש לה' דמשנה דנענים פ"א מי"ב קל"ז ועשאו
 מוכין טהור וכחז' ר"ע מברענורא ח"ל ועשאו מוכין
 קרעים קטנים פחותים מנ' על ג' אלא שלא הוצדלו לגמרי
 עכ"ל הרי אף שלא הוצדלו לגמרי ומחוברו' במקפת הוי' כנפדר
 לגמרי . ועוד יש לה' דממ' עוקצין פ"ג מ"ח יחור של חטאת
 שנפסח ומעורה בקליפתה ר' יהודה מטביר . וחכמי' אומרי' א"ס
 יכול לחיות . ועיין פ"ה הרב ר"ע שם דר"י ורבנן פלוגי' באם אינו
 יכול לחיות לר' יהודה חשיב חיבור הואיל ומעורה קצת ולרבנן
 לא חשיב חיבור והכה קי"ל כרבנן אלא חיבור במקפת לא
 שמי' חיבור מיהו' יש לדחות ולחלק . ועיין בחולין דף ע"ג ע"א
 ודף ק"ח ע"ב בתוס' בד"ה ר' יהודה מטביר עיי"ש . וגם יש
 לה' מהא דכתב העור ב"ה ס"ח קצ"ח טיפוח המדולדל
 שפירשה מיעוטא חוצצת פירשה רובה אינו חוצצת . ופ"י הב'י
 בפ"האחרון שם דה"פ שאם כמא' שום דבר חוץ על הצפורן
 בפירשה מיעוטא כיון דרובו מחובר לגוף ומעכב אבל
 כשפירשה רובו כבר אינה כחצבת מהגוף ולפיכך אס' כמא'
 דבר חוץ אף במיעוט המחובר כמי' אינו חוץ דמיעוטא בתר
 רובא גריר עכ"ד ובג"ד דנקרע רובו וכמא' ודאי דאין
 להחשיבו למחובר וכ"ס לשיעור' הרמב"ם שם דיל' אף במיעוט
 אינו חוץ ולכאורה בזה טענות הסופר בתקפו' וכמו כן
 מבואר במס' שבת דף ג' ע"ב בציפורן שפירשה רובה וזינן
 שפירשו רובן כו' עיי"ש אף לעכ"ד אי משום הא אין לפסול
 הצתים היות שמדבק' מקום החתך בדבק ע"כ כחשבים לגמרי
 לעור א' ובית אחד הוא פזונה וראי' ברורה לזה ממענה פירוש
 דכלים

ולענד יש לפקפק בראי' הנ"ל . הראי' מש"ס דגיטין לעכ"ד
 אינו מוכרעת בדלא' יש להקדק לפת' רש"י שם
 לפסול בנייר שלו משום דמח' האותיות פרוחו בלוי' וא"כ
 מח' משפא ל' בבין שיטה לשיטה הא לא שייך האי טעמא
 ובשלמא למה דס' ד' מעקרא משום דהוי' כב' אונ' ספרים ועל
 זה חמה דפשיטא דפסול אתי שפיר . אך לפי מה דמסיק
 במעורה . א"כ מאי טעם יש לפסול . ולכן כ"ל דה"פ לא זריכא
 דמעורה . ובהא נופא דמשפא ל' אי כיומא כיון דמעורה חשיב
 ספר א' או דילמא אכתי חשיב כב' אונ' ספרים ואיבעיא וז'
 בשזרה שם בתיקו' ועמ' החוש' בגיטין דף ק"א ע"ב סוף
 דיבור המתחיל יא' זה עיי"ש . וכמו כן יש לדחות האי ראי'
 מש"ס דחולין דכ"ל דהא דאמרינן היבא דליף לית לן ב'י'
 כלומר דאין לפשוט מזה דאוליכא בתר רובא דיל' דמעורה
 כמחובר ועכ"פ אינו מוכרח . אך האמת מלאן רש"י בחולין
 שם משמע דהוי' פשיטא לה"ס דהיבא דליף לית לן בה אף
 לעכ"ד לא דמי דס' לא ביאר קרא להקפיד על שליו' ואחדות
 אלא קפיד ולא כתחים לכתחים וכיון דעכ"פ לייף לא מקרי
 כתחים הרבה . אבל כאן בחפלין דקפיד קרא על אחדות
 ובעינן זכרון א' אפ"ה כיון שאין כולו מחובר אף שמחובר
 במקפת לא שמי' חיבור . והראי' מש"ס דר"ה האמת כי
 משמעות החוש' כן אף עכ"פ רש"י בע"כ חולק בזה דהא רש"י
 יהב טעמא משום דהוי' ב' שופרו' ובע"כ דלא כסדק כולו בע"כ
 היינו דינן שברי' שופרו' וכקושי' התוס' שם :

ואמנם לעכ"ד ממקומו הוא מוכרע דאמרינן במכתות
 דף ג' ע"ב לטעפת לטעפת לטעפת לטעפת הרי כאן
 כו' יכול יכתסם על ד' עורות ויכתסם בד' בתים מד' עורו' כו' והא
 כיזר כותבן על ד' עורו' ומניחן בד' בתים מעור א' . ואם כתבן
 בעור א' והניחן בד' בתים יא' . וזריך ליתן ריוח ביניהם דברי
 רצי' (ופרש"י וזריך שיהי' ריוח שלאחר שכתבו בעור א' חתך
 למעלה העור כמין ד' אצבעות והניחן בד' בתים והי' מדובק
 למטה עור א' כו') וחכמים אומרים אינו זריך . עוד שם
 בתפילה של יד כותבה על עור א' ואם כתבה בד' עורו' כו' יא'
 וזריך לדבק דברי ר' . ר' יוסי אומר אינו זריך עכ"ד הש"ס
 והנה הב'י' באהע"ס סו' ק"ל סק"ח מדויק דדבק מהני מדאמר ר'
 יהודה בתפילה של יד וזריך לדבק עיי"ש . וכעין הראי' שהביא
 הב'י' דדבק מהני מתפילה של יד . כיומא אכן להוכיח מתפילה

דפסול הנט לכתוב על ג' חתיכו' משום דספר א' אמר רחמינא
 וכמ' ש' התו' בסו' ומה לי אם דיבק קוד' הכתיב' א' א' ח' ומה
 שנס' דעת הב' שם לפרש בתום' בסו' דפסול דנט התפול
 יחד היינו בתפול אחר הכתיבה . אף א' יהבנא לי' דעתו
 בח' לוק הכ' מ' לא ידעתי מה הועיל בזה דמ' תקש'
 עליהם מסוגיל דמכחות דס' מבוחר אף דיבק אחר הכתיבה
 מהני דהא דאמר ר' יהודה ו' לירך ל' דקס' סלס' כתבס' ד' עור'
 קאי . ועוד כתב הב' ו' ואין נהפית רמי' מדבק שברי שופרת
 דפסולה דהא בתום' דסו' כחצו דשאי' שופר דניכר
 התוספות עכ' ל' הב' והמעין בתום' שם לא כמלא שמי' מכה
 לחלק בין שופר לקלף דמה שאמר שניכר התוספות אינו אלא
 ליתן טעם לקרן פרה דלא הו' גילדי גילדי חיבור יחד משום
 שניכר התום' אבל לחלק בין שופר לקלף לא נזכר שם כלל . בוף
 דבר שדברי הב' תמוה' מרישא' לסיפא' עכ' ד' הרב הכ' :

ולענין דברי הב' נכונים וראויים למי שאמר כי חילוק
 נכון בסברה ומש' דמנחות א' סתירה דודמי
 גבי נט ומוזהר יש לחלק בין חפר קידס הכתיבה ובין חפר
 א' ח' . דבגט הפסול משום ספר א' אמר רחמינא ולא ב' . והרי
 כתיב וכתב להספר כריתות ועיקר הקפדה הוא על הכתיבה
 דבשעת כתיבה יהי' ספר א' וכמו כן במוזהר דקפיד רחמינא
 וכתבתם שתי' כתב חס' וכמו דרשינן מוקשרתם . ובענין
 שתי' הכתיבה מעור' א' אף דדיבוק ותפירה הו' חיבור מעליה
 אפ' לא מהני החיבור שחבר הכתיבה . אבל בתפילה של יד
 שפיר מהני הדיבוק דס' לא קפיד קרא על הכתיבה אלא ו' א'
 לאות על יד שיהי' אות א' והרי קודם הכתבת על היד נעשו
 אות א' על הדבק . וגם מ' הב' ו' להביא רא' מתום' דסו' ו'
 אין כוונתו לומר דהתום' מחלקים בין שופר לקלף רק למד
 מדבריהם דשופר ניכר התוספת והוא ז' מעלמו המציא
 חילוק זה זה ברור בכוונת ב' ו' ולפי' ממילא דיל' דגם
 הרמב"ם וטו' דפסלו במוזהר שכתבה בשני עור' אף אם
 דבקס היינו דוקא שדבקס א' ח' דעכ' נכתב בפסול אבל
 שודים דדבקס קודם הכתיבה מהני . וזהו א' מנין דברי הש"ך
 צ"ד ס' רפ"ח סק' שכתב על מה שכתב המחבר שם כתבה
 בשתי עור' א' אע"פ שחפרן פסולה כתב הש"ך ו' ל' בשני עור'
 כלומר בשני קלפין מחולקין . ולבאורה דבריו מיותרים לגמרי
 דהא שני עורות קאמר המחבר וא' ל' דכוונתו שלא נעשה לשני
 דפין הא תיכף לעיל מיני' כתב המחבר להדיא דגם ב' ו' דפי'
 כשרה וגם אין זה בשמעול' לשון שני עור' . ולפי' ד' דכוונתו
 לפרש דבשעת כתיבה היו קלפין מחולקין זה מזה וא' ח' תפרן
 וזה פשוט :

ומ' ש' הרב להביא רא' מרזועה שנפסקו דלא מהני
 תפירה הכה גוף הדין ברזועה אינו הלכה בפוסק
 ובמחלוק' שטו' . וגם התום' במנחות דף ל' ע"ב חולקין בזה
 ומפורשים פוק חזי מה עמא דבר להקיל . ואמנם אף
 להמחמירין אין רא' לכאן למי' ראשון שבקונטרס שם קשירה
 תמה שתי' קשירה נאה כו' עיי' ש' ועיקר תלוי שתי' נאה ובין
 שנקרע אף שחפרה אינו נאה כל כך ואין בעינין זה אלא ו' א'
 ואינו ענין כלל לכ' ד' דהטעם משום דבעינן שלימו' ואחדות
 ואחרי שהעלינו לעו' הדבק שמדבקין ונעשה לגמרי בעור א'
 ממילא בעלה גם ענינה ראשונה שטען הסופר המומחה הכ' ל'
 לפסול הכתובים משום הממלית שמתיקין על הכתובים ואחרי דגם
 העור הלו הוא מרובק לנוף הכתובים א' ח' בית א' הוא בוכה
 דחשיב לגמרי כעור אחד :

טענה שלישית טען הסופר הכ' לפסול הכתובים דאף דאף
 על החיובים פסול משום עור א' מיקו פסול
 דכתקלקלו הכתובים רב' עלי' דלא נרע מאלו נעשו הד' בתים
 מעור' א' שלם וא' ח' נקרע או כתקלקל דקו' ל' אם כתקלקלו
 ג' בתים פסולה שמים כשרה כמבואר בת' ס' ל' ו' והוא מש' ש'
 דמנחות פ' הקומץ . ואלו הכתובים של הסופרים העשויים על
 פיתוח

דכלים מ' חפילה ארבעה כלים . התייר קליפה ראשונה
 ותקנה (כלומר שהעביר בית א' והביא בית אחר תחתיו טמאה
 טומאת מת דחיבור משוי' ל' גוף אחד) וכן שני' וכן שליטת
 כו' עיי' ש' הרי מבוחר להדיא דליתן ד' בתים א' ל' להיות
 מחוברו מעיקרו אלא אף שכ' מעור אחר וכתחבר א' ח' שמי'
 חיבור . ועוד יש לה' דדבק מהני דהנה דבק ותפירה דין א'
 להם וכאשר יבואר לקמן בצריכו' והנה במנחות דף ל' ע"ב
 מבוחר דתפירה עדיף מקשירה דאחרי לפשיט שם דקשירה לא
 מהני ברזועו' דבר בעי' תפירה מהני הרי מבוחר דתפירה
 עדיף מקשירה (אמנם כן לפי' שני שבקונטרס שם) . והנה
 במס' נגעים ט"ז מ' היתה פסיקות איכה מטמאה בנגעים
 ופ' הרב ו' היתה פסיק' שהיו החוטין שנפסקת מופסקין לא
 הו' חיבור אבל אם היו קשורים הו' חיבור . ר' יהודה אומר
 אפילו פסיקה אחת וקשרה איכה מטמאה ופ' הרב ו' אפילו
 פסיקה א' שאין בכל הפוקעת אלא פסיקה א' וקשרה לא הו'
 חיבור ואין הלכה כר' עכ' ל' . הרי דלת' קשירה הו' חיבור
 וכוותי' נקטינן . וכיון דגם קשירה הו' חיבור כ' תפירה ודבק
 דהו' חיבור . ולפי' זו דקשירה חיבור ממש' נגעים הערני
 דרבני החרין ובקי' מו' שמואל יהודה ליב כן דיין דק' י' ל'
 הרי מוכח עכ' דדבק מהני :

ובחפשי באמתחת הספרים אשר חכמי הש"ת מצאנו
 בתשובת מנחת. עורי' סי' ל' ח' עוד שמעתי
 שיש כ' מחובקין לעשות הכתובים של ראש מד' עור' ואפשר
 שיהא להם זה ממה ששנינו במס' כלים פ' חפילה ארבעה
 כלים כו' ואין זה דקדוק נכון שהרי מפורש בדרייתא פ' הקומץ
 דבה כותבין על ד' בתים ומתיקין ד' בתים בעור א' ופסקוהו כל
 צעלי הלכות ואין ספק שכך הוא מלכותו ותנאי לא פליגי שאין
 זה לעכ' אלא אפילו על ד' עור' כשרים ובלבד שיהיו תפורין
 זל' וחס' לא תפרן עד שיטובו בעור א' פסולין עכ' ל' הרי עכ' פ'
 מבוחר דתפירה מהני ו' ה' הדבק וכמ' לעיל . ועיין בחולין
 דף ט' ע"א אמר רבא פשיטא לי תלוש ולבסוף חבדו כו' עיי' ש'
 ודוק וגם דהא התום' ובעי' ו' והאגודה ס' ל' דדבק מהני
 וכמ' ש' בשם המ' א' ב' ל' ב' ס' ק' י' עיי' ש' :

והנה מחו' הרב הכ' כתב בפרט ו' ל' וכל' להביא רא'
 דדבק לא מהני מרזועה שנפסקה דאין הקשירה
 והתפירה מהני כמבואר בת' ס' ל' ה' הרי דתפירה לא חשיב
 חיבור וה' דבק לא חשיב חיבור דתפירה ודבק שוין בכל
 מקום כמ' ב' ד' ס' ר' ג' ב' ס' . ולענ' ד' רא' דתפירה לא
 חשיב חיבור ממש' המ' א' ב' ס' ל' ב' ס' כ' א' ח' דת' שם
 ב' ע' יעשה ד' בתים מעור' א' . ועי' כתב המ' א' בשם הב' ו' ח' ל'
 מעור' א' ולא כמשמעות ס' ד' דאף בתפורין יחד חשיב עור
 א' דליתא עכ' ל' הרי דלדעת הב' דתפירה לא חשיב חיבור ה'
 דבק ואף שדעת הב' במחלוק' שני' במ' א' ולא הכריע דעתו
 בזה . אך מעור' ו' ע' ב' ד' ס' ר' כ' נראה דפוסקי' להלכה
 כדעת הב' דכתבו במוזהר שכתבה על שתי עורות פסולה
 ואפילו אם ידבקס והוא דעת הרמב"ם פ' מה' תפילין . הרי
 נראה דעת הרמב"ם וטור ו' ש' דתפירה לא מהני וכן נראה
 דעת רש' (דאלו לפי שיטות התום' דפי' בענין אחר אין רא'
 משם ואולי האגודה וסיפא' דסובר' תפירה חיבור מפורשי'
 כפי' התוספת עיי' ש') גבי נסדק השיפר ודבקו ופרש' ודבקו
 דדבק שקרין גלו' דפסול דהו' כשני שופרות ושופר א' אמר
 דחמא הרי מבוחר דדבק לא חשיב חיבור . וכה' דעת התום'
 בסו' דף י' ע"א ב' ד' כתבה גבי נט או פרשת סוטה אם
 כתב על שני קלפים ותפרם יחד דפסול משום דספר א' אמר
 רחמינא ולא שנים ושלשה קרי מבוחר דתפירה ודיבוק לא הו'
 חיבור עכ' ד' הרב ז' ל' בפרט זה ובסוף דבריו כתב ו' ל' אחר
 כותבי זאת מצאנו ב' ס' ק' ל' דהקשה מסוגיל דמנחו' אלא
 דכתב שם בנה דבק שני עור' יחד וכתב עליהם גט פסול .
 וכתב הב' לחלק בין דיבק קודם הכתיבה לדיבק א' ח' עיי' ש'
 ולא ידעתי מנ' חילוק זה דלא מסתבר כלל לחלוקי בזה דהא

חיתוך לא סגי בלא"ה שלא יהי' בכל בית ובית מד' בתים הכל' שני חתכים משני דרדי' של הבית לצד מעברתו ולצד שכנגדו דפסוק הוא שהוא פסול ואף להלא' בס' הכל' דלא אמר דנ' בתים פסול' הלא ביטוי' לכל בחדשים כשרים ובכ"ד חדשים י"ל דכשרים . זה אינו אלא בנתקלקלו בין בית לבית באור החריץ' אבל אם נתקלקלו מן הדרדי' אין חילוק בין ישיב' לחדש' כמבואר בב' הביאו המ"א שם סק"ב עכ"ד הסופר הכל' :

לפסול מה שרגילין סופרי התפילין כשעושין ד' בתים וכוונתו אותם בדפים חותכין מן העור בין בית לבית כדי שלא יהי' ככוון וכוונתו . וחותכין מקום החתך בפנים כדי שיראה מבחוץ שלם . ועושים דלכתחילה ודאי בעי' שלימ' אף מבפנים וכ"ש לפי' ראשון שבקונטרס שפסול כו' עיי"ש והנה לכאורה לשובו מבומגס קצת דהתחיל בפסול וסוים בפסול ובתמצע דבריו כתב וטועני' דלכתחילה ודאי כו' אבל הכוונה פשוטה דודאי לפי' ראשון שבקונטרס פסול אף בדעבד אלא דאף לשיטתם טועים דלכתחילה ודאי בעי' שלימים . ולפמ"ש בע"כ המדרכי איירי דלא ריבוק מקום החתך אבל דבק ודאי דמהני וכמ"ש לעיל ועיין בב' בא"ח סי' ל"ג שהביא דברי המדרכי בקצרה עיי"ש :

והנה כבוד מחו' הרב הגאון הכל' כבוד הכריע לדעתו כשיטתו' הב"ח דרבק לא מהני והו' קשה לי' טובא קוש' הסופר הכל' ויורד להגיל וז"ל ד"ל אף לדעת הב"ח הכל' ה"מ דלא חשיבה חפירה חיבור דוקא צבור הבתים דבעינן מעור' מ' משום זכרון א' ועל התפירה אכתי' אין עליהם שם חדרות וכן בפרשות כוונה ונט דבעינן מעור' מ' משום ספר א' אמרתי וכן בשופר דבעינן סופר א' וכן ברצועה של תפילין דבעינן כתי' שמה' רצועה שלימה דכתיב וקשרתם ופרש"י קשירה תמה רצועה שלימה ולא קשורה כמבואר במכחות דע' התפירה אינו מועיל להיות עליו שם אלא בנתקלקל דלא בעינן א' וכשר אף בשנים ושלשה אלא דבעינן שהחלקים יהיו מחוברים ולא כפרדים . אז שפיר מועיל התפירה להיות עליו שם מחובר . ואי לא תימא הכי לא מלאנו ידינו ורגלנו בס"ת ששם ידועה א' איכה מחוברת עמה ואפילו מוכחת עמה אין קורין בה כמבואר בדר' סי' רפ"ח ובתפירה עמה קורין בה הכי בע"כ דלענין זה חשיב תפירה חיבור . והא דאמרין ס"ת שנקרע תוך ג' שיעין לא יתפור לאו משום דתפירה לא הוי חיבור דאל"כ אפילו בתוך ג' לא יתפור . אלא שהדחק ג' לא יתפור בדתני שם טעמא משום דמינו' בכך ובעינן זה אלי ואניו' כמבואר בפוסק' וכן כמי' אס נקדע הס"ת באמצע ולא מתחילה הגליון אפילו הקרע עובר תוך ד' או ה' שיעין מותר לתפור כמבואר בפוסק' משום דבאמצע לא מבני' בכך וכן מעשים בכל יום שמניחין מטלית במקום שיש נקב בס"ת הרי דתפירה מהני וכן כמי' לענין שפסול דהתוכך ג' תכיפות הוי חיבור וכוונת רבות דמינו' דתפירה חשיב חיבור (ראה זה לבד מלא' דעת רב עמרם גני' בקדע הכרך דאף דתפרי' כמאן דפסיק דמי' ב"ה ס"א ע"ו וחיידות הוא ולא לשיטתו מיני' וגם הוא יחיד בדיון זה) ובע"כ ז"ל אף לדעת הב"ח ושיטתו דכיהי' דלא מהני בדרכי הכחלק לשום להיות ע"י התפירה עלי' שם אקרות וזמיתה מ"א מהני להיות עליו שם מחובר במקום דבני מחוברין . ולפ"ז בכ"ד דנקדע עור א' הואיל ומחובר באמצע כמ"ש לעיל אין לפסול משום נתקלקלו הבתים ע"י החתכים שיש בדרדי' דבעינן זה מהני הדבק או המטלית שמניחין ע"ג הבתים דכמו דמהני תפירה להיות עליו שם מחובר ה"ה דמהני הדבק ומטלית דתפירה ודבק שיה' וכמ"ש לעיל הוק' דבר כשמע מכל הלין טעמא דאין לפסול הבתים ולהדר עובדא אשר כבר כעשה וימיה לכתחילה אין לעשות הבתים כ"א ע"י הדפוס כולו מעור' א' הואיל ונפק משפתי' וכל' הכי דבצותה ה"ה דס' והרמב"ם והרא"ש וכו' ועור וכוונת כולם מתכבאי' בסנטין א' לעשות מעור א' ע"י הדפוס ולא אשתמש בשום מקום בתקנתא אחריכא ש"מ דאיכא חוי טעמא לדבריהם עכ"ד מחו' הרב הגאון הכל' :

אך דא עקא כי אחרי הוצאו דבריו הכל' עיקר יסוד ההיתר בזה ע"י שמדבקין כעשה עור מ' . ס"כ הא ליכא ד' בתים רק בית א' ואף דעושה מחילות בין בית ובית הא בתפילה של ראש דטולה עלי' עור וכעשה של יד משום דנחשב לבית א' ואף דאיכא מחילת' ובע"כ דמחילות לא מעכבי וכחשבי' לבית א' וה"ה בכ"ד . והאמת כי גם בעיני' יפלא על הסופרי' המומחי' שעושין ד' בתים מעור' א' ומדבקים את הבתים והיו לאחד א"כ מה אהבנו מעשיהם הא לבית א' יוחשב ע"י הדבק . אך שם עכ"פ איכא ד' בתים ממשי' ויש לומר דאין בכך הדבק לבטל הבתים . אבל כאן עכ"פ נריך אהיה לנרץ את הדבק ולחשבו ע"י עור אחד ובגדר השלימות והיו תרי קולא דסתרי' אהדדי כי לפי טעם זה הוי בית אחד והמחילת' שעושין מעירות כפרדים פשיטא דאין לחשבה לבתים כפרדים וכמ"ש לעיל . לזאת אי י"שר חולי אמיכא דרחוי לחכמי הדור לגאור על הסופרים שלא יטנו ממטבע שטבעו הראשון ז"ל אשר מיהם אנו שותים . ובשנים כי עיי' נפק חורבא דיש שאין חותכין בתוך המטלית חתך מפולש רק חותכין למעלה ואין לעמוד עליהם כי אינו ידבר ויש שמוסיפין סרה שמניחין הד' פרשיות בבית א' ממש בתפילה של יד רק שעושין שיעין מן הדרדי' וחותכין מלמעלה מעט בתוך הבית חתך שאינו מפולש כדי שיהיו כראין כחריץ' ואין לעמוד על זיועם ובפרט עזה צעו' שנתרבו הרמתי' ואין דורש ואין מבקש ומה טוב לומר גם בצותן שהמה מעור' א' שלא יהיו מדובקים בדבק . בזה נחתין ובהא סלקן כי שומר כפשו ריחק מלשונ' ממטבע שטבעו הראשון ז"ל הכלפשי' ד' כתבתי . וה' יתלבו משגיח' ויראמי' בתורתך כפלאו' כאו' הנצי"ר אלעזר :

אחר שכתבתי השושה הלו שמעתי שנתווכחו בדיון זה שני גדולי הדור ולא ראיתי לא טעם האומר ולא טעם המתיר ואיכני אומר קבלו דעתי והכלפשי' ד' כתבתי להקיר לב המעיין :

סימן ב' תשובה לק"ק זארופני לכבוד הרב המה"ג אב"ד והרבני' המופלג' הדר"ס דק"ק הכל' ובבוד הראשי' ומנהיג' דקהל עדת יאורן בק"ק הכל' :

הא דעלחומתם צדס אתמול כי יעבור ע"י הרבני המופל' ובקשו מאתנו לחות דעתינו בענין הסכסוכי' שצויקיהם בהוצאו' הבנין הב"ה המד החדש ש"ש בהם חילוקי' דיעות כי בתחילה הרימו כדבות וסוברי' ש"ע' כדבות יקום דמשלים עזירותא וכעת שאין סיפוק בידם לגמור מהכדבות רוצים למכור המקומו' ולטעלותן בדמים ומוטעם בעלי כדבות הצבותי' וכי האנשים שלא כדבה לבם כלום או דבר מועט יהיושים לקבות המקומו' ולכן רוצים לנכות הכדבות או לנכות ע"פ ד"ת וגם טועני' המוחזקים במקומו' לקבוע מקום לתפילתן בב"ה המד שהי' שם קודם השריפה שרוצים לקבל עליהם כל הוצאו' הבנין וכ"א על מקומו' בזה בשל' במקדס וישאן ביניהם דין חלוקה לפי ערך המקומות שזה בשוה כדיון **ב** בית

והנה כבוד הרב הכל' לשיטתו הולך דסובר חיבור במקצת שמי' חיבור ואין בס"ה הוכחנו בראי' בבור' דחיבור במקצת לא שמי' חיבור וא"כ כסתרו דברי הרב בזה . אך לפי מה שכתבתי בעד' דרבק מהני אף לענין שיהי' נקרא שם עור אחד ובכך כתבנו לסתור כל דברי הרב בזה שרונה להוכיח דרבק לא מהני וא"כ ממילא בטלו בזה דברי הסופר הכל' ואמנם מלא' במדרכי שכתב בזה' ענינא דנתקלקלו הבתים וז"ל לפי' הראשון שבקונטרס בעינן שיהיו שני בתים המוכים זה לזה שלימים בלתי קרע וכן אם הקרע של זו למטה לצד תיתורא ושל זו למעלה לצד הבית שמעט הלשון שפסול . וב"כ שיש

בית השופט' שנשרף וכלם ימלטו האנשים שאין להם מקומות
הנבוא' אפי' ימכרו המקומות שלהם לאחרים באות כפסס - ויש
חומרי' שהחזקות בעילין וכוסף לזה כי בעת כותלי' המד
עומדים במרחב החצר ברוב חללו שנתרחצ בעת הנבין של
הב' המד וזה תורף דבריהם - ואם אמרנו להשיב על כל פרט
ופרט קצרה הידיעה מהכיל ובשגם כי בעת מנחתו טרודים
למאור כאשר עיני המו'כ רואות והמו'כ אף לדרכו ואמרנו
להשיב הנוגע לנושא דריבא ובקצרה מאוד :

הנה מה שקצת רוצים לזכות מבח חזקה קמיתא ורואים
לזכות על הוצאה שלהם אין דעתנו כוחה מזה לפי
המבואר בח' מ' ס' י' ע' ב' ב' במשכיר בית לחברו ואמר לו בית
זה אם כפל א"ל לחזור ולזכות ואפילו בכל המשכיר אין
להשוכר בו זכות ואפילו השוכר חומר חכמו משלי' אין שומעין
לו - ומבואר בהנה שם דכשרף דינו ככפל - וב' דרמי' ההוי
כבית זה - והנה דלא עדיפי משוכר בתוך זמן השכירו' ויכול
לדחותו וכאשר נבחר לקמן ב' ד' ויחמס' לנכר' קשה על דין
זה מהא דק' י' ב' ח' מ' ס' י' ר' י' ב' בקובה עלי' בכו' ע' ג' הבית
וב' ג' חזר וזוכה ואינו והטעם משום דבית לפלי' משתעבד -
וה' כ' קרקע הבית משתעבד להנבין ואמאי לא מהני טענות
השוכר חכמו משלי' - והנה דלא לחלק דנשלמה בהאי דס' י' ר' י'
הרי המוכר סולק כפשו לגמרי מזה וממילא לא יכול לומר
אדעתא דבית אחר לא מכרתי ואילו רצה הקונה לשנות הנבין
פשיטא דאין ביד המוכר לעכב ומש'כ' בהאי דס' י' ש' ב'
דמשכירו דק' ע' ד' בית זה כמות שהוא וכיון שכל הבית או
כשרף כלל השכירות - והנה כ' ד' ודאי לא הוי כמוכר גוף
הקרקע דק' כמוכר לפירותיהם דהיינו לעמוד שם - דהא בסי'
ר' ב' סעיף ד' מבואר ההפך שצין המוכר גוף הקרקע אף
לזמן קצוב ובין המקנה לפירותיהם דהקונה לפירות אפי'
לשנות לזכות ולהרם והקונה לזמן קצוב זוכה והורם עיי' ש'
והא ודאי לא עלתה ע' ד' שיהי' ביד הקו' המוקמו' לזכות
ולהרם בלא הסכמות ז' טובי העיר דלא קני להו אלא לקבוע
מקום לתפילתן - והא ביד כל אדם ללמוד שם כל היום והוי'
במוכר לפירות ונכשר גוף הקרקע לטובי העיר וכיון שכן לא
עדיפי משוכר בתוך אשך השכירו' המבואר בסי' ש' ב' וקף
לשטור' הכי' והריב' ש' שהוצא בש' ח' מ' ס' י' ש' ג' דלא אמרו
שכירו' ליומא ממכר דק' לענין ההכאה של שכירות ולא לענין
גוף הדבר עיי' הא בארנו דגם בכ' ד' לא מכרו גוף הדבר דק'
ההכאה :

והרי זה דומה לקובה ב' אילנות בתוך של חצירו המבואר
במ' ב' ד' פ' א' ע' א' דכיון דלא קנו קרקע אס' מתו
אין לו קרקע וה' בכ' ד' כיון דלא קנו קרקע כיון דכשרף אין
להם קרקע ואין להם חזקה וכן מבואר עוד בח' מ' ס' י' ק' ע' ג'
ס' ב' בהנה שם שהש' א' ג' בה' עיי' - ובשגם כי בבנין
החדש הרחיבו את החלל לכן בטלה טענות החזקה - וגם יש
תבלין לנטל החזקה לפי המבואר ברמ'א בח' מ' ס' י' ק' ע' ג'
שם מהרי"ק בחזקת ישוב אס' כתיאשו פעם אחד כבר בטל
החזקה ועיין בל' ס' ק' ע' ג' וכו' א' שם - והרי אומדן הדעת
דבשעת השריפה כתיאשו הפעלים מלזנות הב' המד מכיסם
לבר דהא אמרינן בנינו דף למ' ד' ע' עשירות לא שכיח ועיין
במ' ב' ד' דף ל' ע' ב' ב' ס' י' ר' י' ב' מאיכ' מ' שכתבו דלא חשיב
כינע משים שמה יתעשר והכי נקטינן בח' מ' ס' י' ל' סעיף
והנה לא נעלם מאתנו מ' ש' הרמ'א נח' בשגיגה ס' ע' דהא
דאמרינן עשירו' לא שכיח היינו דלא שכיח טובא עד דלעבד
תקנתא אכל' מ' שכיח ק'ת ואסקי' אינשי אדעתא ועיין בתיר'ט
דנדרים משנה ב' אף הכרזה לפי אומדן הדעת דעכ' ש' בשעת
השריפה נתיאשו ולא אסקי' אדעתיהו לזנות מכיסם וכיון
דנתיאשו פעם א' כבר בטלה החזקה ועיין בח' מ' ס' י' ר' ב' ס' י'
ובס' ע' שם דהיבא דאומדן הדעת הוא להתיאש אפילו עומד
והוי' דאיתו מתיאש בטלה דעתו אלא כל אדם ואף דב' ס' ד' מ'
דף ר' ע' ב' דף ר' י' ע' א' משמע שהוא מגזירת התבוא ומלמא

מי שאבדוה ממנו ומצוי' אלא כל אדם - ואם מבואר להריא
ברמב"ם ס' ד' מאבדה ה' ד' דהוא מטעם יושדוהו כלאו על
ביתו שכל המבואר בדף ר' י' ואפשר דזה גופא כלמד מקרא -
הכ' :

ובידון הפעולה מנדבו' הכה ב' ח' מ' ס' י' תס' ח' ס' ד' ובי' ד'
ס' י' ר' י' מבואר בהגדר להטענות ס' י' מים ואורע
תענית חוצה עולה למנן הימים ועמ' ש' המ' ב' ס' י' תס' א'
ס' ק' וזה' בכ' ד' נמי היכולת צידס לזכות מן הכרזה אשר
ישע עליהם לפי ערך הממון כפי המבואר בח' מ' ס' י' ק' ע' ג'
ס' ס' ב' בהנה עיי' :

ואף לפ' ד' הרמ'א ב' ח' מ' ס' י' ג' ס' ג' דבש' ג' נובה חזי' למי
ממון וחזי' לפי כפשות - אפשר דב' הכ' וב' המד נכנס
לפי ממון לבדו כמבואר בחשיבו' מוהר"ם פאדו' ס' מ' ב' משום
דעניי' יכולין לומר דמשפיק להם אוהל ארעי ונרופו דאוריבא
ועיין בחשיבו' וכו' וסוף חלק ח' מ' ס' י' מ' והנס' דלפמ' ש' ה' י'
ב' ח' מ' ס' י' ג' ס' י' ד' דבש' ה' הוא דרך פשרה משום דהעני'
צריך ש' כמו העשיר ולפעמים העשירים נותני' ביותר לש' צ'
שקילו' ערב וא' כ' ה' נראה דגם בבנין ב' ג' דהא כ' ע'
צריכי' לזה והפעמים רוצים בבנין מפורא ויחכו חזי' לפי ממון
וחזי' לפי כפשות אנו אף לנו אלא המפורש בחשיבו' מוהר"ם
פאדו' והרמ'א ז' ל' כנה על יסודו בח' מ' ס' י' ק' ע' ג' בכ'
נכנס לפי ממון - והוא ש' עוד בטעמו כי העני' יכול לעמוד
בנקל עיר זו ולי' לעיר אחרת אבל העשיר ממון ועסקיו
משכבין אותו :

שוב ראיתי בתשובו' למח' דק' ס' ל' דהחליט ג' ד' ד' הכ'
אף גובין אלא לפי ממון - אף לפי דעת הפוסקי'
דנשכירו' החון גובין חזי' לפי כפשות עיי' ש' שהציב דברי רבינו
הוי' גאון שכתב מלמא בטעמא משום דתפילות כנגד תמידין
תקנו והן צאין ממחצית השקל שהיו הכל שיון בה לכך הדעת
מוכרעת שיש לנבות לפי כפשות אלא שבחורין בחון היודע
לכנן ומרבין בשכרו לכן גובין גם לפי ממון וזה לא שייך דק'
בחון והכרזה דדברי הפ' שכתבתי לעיל הן הן דברי רבינו הפ'
אלא שקישר בלשונות ע' ב' במח' דק' ס' ל' ד' :

העולה עכ' פ' דהוצא' הנבין האוי' להיות ע' פ' ממון והא'
ודאי אותן שנדבתם מרובה מהערך שיעלה
עליהם ע' פ' ממון אף צידס לנרוע מנדבתם אף אותן שנדבתם
יעלה כערכם לפי ממון או אף פחות מערכם יכנו הכרזות
מערכם וישלמו המותר וכמו בגמ' להטענות ואורע תענית
חוצה וכהל' וגם לפי דעת ה' שהוצא בש' צ' ב' ס' י' ר' כ'
ס' ק' ה' שכתב ליתן כך לזדקא יבול ליתן ע' מ' להחזיר וב' ש'
בכ' ד' יכול לזכות דבר שחצוה - ואף לדעת הר' דחולק שם
משום דכבר זכו עניים היינו דוקא החס' דליכא אומדנא
דמוכח שלא כיון אלא ע' מ' להחזיר ועיין בסי' ר' י' ס' א' בהנה
אבל בכ' ד' ודאי דליכא אומדנא שיהי' דעת הנותן ליתן הכרזה
סוף חלקו לפי ממון ועיין בח' מ' ס' י' ר' מ' א' ס' ב' בהנה :

סיומא דהך פסק' לדעתנו כי לנב' כל הוצא' הנבין לפי ערך
הממון ומי שנדבתו מרוב' מחובו לא יפחו' מנדבתו
ומי שחובו מרובה מנדבתו יכנה דנדבו וישלם המותר וסדר
הנתינו' לפי ערך הממון א' לפרש כי מבואר באר' הטיב בח' מ'
ס' י' ק' ע' ג' ואחרי שנינו כל צורכי' ציין לפי ממון שוב א' ל' למכור
המקומו' וכבר בארנו שאין שום טענות חזקה במקומו'
ד' המד' החדש והמבואר שדרכים לדעתנו להשכיר
המקומו' והשוכרי' יתנו דבר קצוב לשכנה והשכירו' יהי' ליסוד
מוסד בהצרכי' ב' המד' וקניות ספרים - הכלפנע' כ' כתבתי
בצירוף בית דיני' הדין הרבני' המובהקים ג' :

סי' ג' שאלה חזק דיוע שכל עליו משולת פחות מנ'
עששים

טפחים ואי אפשר להוציא מפני סכנות עקרב או צרף להשכיר
 פועלים להוציא במלא וחצינה - ולא נעלם מכאן עיני שהתום
 בפסח' דף ח' ע"א כתבו דצריך לשכור פועלים וכו' הטור
 ומחבר בס' תל"ג ס"ח אף כי הרב בספר פרי חדש סס חולק
 על הא' פסקא ואין לחבו להכריע - ופשיטא דלכתחילה אין לזוז
 אפילו זוז כל שהוא להקל נגד התום' ופ"מ אף אם עבר ולא
 הוציא מהשקל לן אם יש לסמוך על דברי הפ"ח להחיר בדעבר
 מת החמץ אחר הפסח - עכ"ל השואל :

תשובה הנה לכאורה ופה הסיג הפ"ח על מ"ש התום
 דצריך להשכיר פועלים - דבממונה לא
 אמרתו רבנן והביא רא' מבכר בפי כחש דק"ל דאין צריך
 לשכור חצר - וגם הט"ו לא כתבו דצ"ל לשכור פועלי דק' דצ"ל
 להוציא ע"י מרא וחצינה ואפשר דמדוי' דבממונה לא אמרתו
 רבנן וגם מכה קושי' התום' סס דף ח' ע"א אינו מוכרח דצריך
 לשכור פועלים כי בלא"ה תירוצם עולה יפה - והב"ע ד'
 דהתום' ס"ל כשיטתו' בעל המאור דסובר גם בככר בפי כחש
 צריך לשכור חצר להוציא דגם בממונה אמרתו רבנן - אבל
 הטור לשיטתו בס' תל"ג דס"ב נס בככר בפי כחש אם בטלו
 אין צריך לשכור חצר להוציא ולכן השמיט ולא כתב במפולת
 פחות מנ' טפחים' בחמץ ידוע דצריך לשכיר פועלים ובדקדוק
 השמיט חצית לשכיר פועלים - וגם המחבר למשך בזה אחר
 הטור ולא ס"ל בזה כשיטתו' התום' ודלא כמ"ש הפ"ח שהמחבר
 ס"ל כשיטתו' התום' וגם מלשון מעלתו כראה שהבין כן ולכאורה
 אין רמז בדבריהם - והנה הרמב"ם בפ"מ חמץ ומצה ה"ב
 פוסק בככר בפי כחש אין צריך לשכור חצר כראה גם בזה
 דישאר דלא כתוספתא וכשיטתו' הפ"ח - ואמנם הרמב"ם ז"ל שינה
 מלשון הש"ס וכתב כחש שכתבם לחור וככר בסו' א"ל להשכיר
 חצר להוציא - וכראה דבמ"ס שכתבם לחור שלא כזכר בש"ס בזה
 גילה דעתו דטעמו הואיל ונעלם מעין י"ל דלכאורה כבר - ע"כ
 א"ל לשכור חצר - ולכן לא סיים בטעמא דבממונה לא
 אמרתו רבנן - וא"כ י"ל דבחמץ ידוע ומפולת פחות מנ' גם
 הרמב"ם סובר דצריך לשכור פועלים דע"כ עתה החמץ בעין
 אף ד"ל שמה יאכלנו א"כ - אף הואיל ונב"ס מבואר להדיא
 הטעם בזה דכבר בפי כחש משום דלא אמרתו רבנן
 בממונה והרי הרמב"ם פסק בכל הני איבעיות לקולה - סתמא
 בפירושו דטעמו משום דלא אמרתו רבנן בממונה דאל"כ
 הו"ל להביא דין המחבר בש"ס ועיין מ"ש התום' בפסח' דף י"ד
 פ"ב דר"ה בממונה :

אך האמת לענ"ד לא דמי כלל הוא דחצר לכ"ד דבככר בפי
 כחש אם אינו חצר א"ל להוציא בעצמו אף אם ישנה כל
 עזקא' דאפשר כי אין אומתו בכך ולכן לא אמרתו רבנן
 בממונה אבל בנ"ד הרי גם הוא בעצמו יכול לפקח את הגל ע"י
 מרא וחצינה ואין בזה מעשה ואין שם פירושא ל' מילתא דאין
 לא חסו על ממנו כי חז"ל לא חתקו להוציא ממון רק שבעצמו
 יוצא ואם יחוס על בריאת בופו ישכור פועלים - ובדאמרינן
 בדף ד' ע"ב באחרת דיהבי אנרגא ובדק' ולכאורה הא בממונה
 לא אמרתו רבנן א"ו דבר שיכול לעשות בעצמו לא שייך
 בהכ"ל - ולפ"ו ברור הדבר דהא דלא כתבו הט"ו דצריך
 לשכור פועלים הוא לרב הפשיטו' כי אחרי שכתבו דצריך
 להוציא במרא וחצינה לא צריך למימרא דאם אינו רוצה
 לעשות בעצמו צריך לשכור פועלים ולא נרע מהיבא דיש לו
 הרבה בתים לבדוק וטריחא ל' מילתא לבדוק בעצמו דצריך
 לשכור פועלים וזה משום וברור לענ"ד :

ועתה נבוא אל תוכן דברי הפ"ח הנה התום' ס"ל
 דמחזיתין דחמץ שנפל עליו מפולת בפסח' דף
 ל"א ע"ב איירי דאיכא סכנה ואפ"ה בפחות מנ' טפחים חייב
 לבער ומהו הוכיחו דעתם - אבל הפ"ח הבין דהא דצריך הש"ס
 בדף ח' ע"א אי דכפל למה לו בדוקה חמץ שנפל עליו
 מפולת כו' הנוונה למה אמר מפני הסכנה הא גם בלא סכנה

א"ל בדוקה דחמץ שנפל עליו מפולת כו' ומחמת זה הבין
 הפ"ח דמחזיתין דחמץ שנפל עליו מפולת איירי דאיכא
 סכנה אבל באיכא סכנה אף בחמץ ידוע ומפולת מנ' א"ל
 להוציא - ולענ"ד הא ליתא והא דצריך הש"ס אי נפל למה לו
 בדוקה הנוונה פשוטה דבברייתא חזי' א"ל להכניס ידו כו'
 לבדוק משמע דאלו אי' ידוע דיש שם חמץ אי' צריך להוציא
 דע"ז אינו כופל ל' בדוק' ע"ז פריך למה לו בדוקה הא גם בחמץ
 ידוע א"ל לבער דחמץ חמץ שנפל עליו מפולת הרי הוא
 כמבוער ומשי' התם דאין הכלל יכול לחפש ולכן אף בחמץ
 ידוע א"ל להוציא והב"א שהכלל יכול לחפש לכן אלו אי' חמץ
 ידוע אי' צריך להוציא ע"י מרא וחצינה אף דאיכא סכנה אבל
 בפסח א"ל בדוקה וכשיטתו' התום' :

וראי' לדבריו דהנה לכאורה יש לדרקק עוד אמאי לא
 מקשי הש"ס בל"ו מהאי דאמר ר"א שלוחי מצוה
 אינם נזקין וכלענ"ד דהנה התום' הקשו בריש פסח' כיון
 דמאורייתא סגי בביטול למה הצריכו חכמים ביטור ותיירו
 דילמא אחי למיכל מיכ' והכרעה דודאי איכא דאי אפשר לטלו
 מפני הסכנה אין לחוש דילמא יקח בפסח ע"י מרא וחצינה
 דלא אשתלי כולי האי וכמ"ש התום' במס' ביצה דף ג' ע"א בדר"ה
 גזירה שמה יעלה כו' דבדבר דבעי מרא וחצינה לא שייך שמה
 יעלה ויתלוש דלדוכרי מדבר הואיל ואינו יכול בקל לתלוש
 וכ"כ עוד התום' במס' עירובין דף מ"ע א' בדר"ה הא דאין עיי"ש
 וכ"כ אמרינן בפסח' דף י"ד ע"ב בככר בשמי קורה כיון דלא
 כחות מנפשי' לא אחי למיכל' והנ"ס דק"ל שם דצריך להורידו
 היינו משום דזמנן דכפל אבל דאין דלא חיישין שיקח סולס
 להורידו - ולכן נמי קי"ל בככר בפי כחש דא"ל להעלותו משום
 דלא עברה דסלקה מנפשי' אף דיש לחוש ואמין דנחית לזכרו
 ואחי למיכל אפ"ה לא חיישין - ולפ"ו בל"ו דה"פ דא"ל
 להכניס ידו לבדוק בחורין ובסדקין דמי בביטול דלא חיישין
 דילמא אחי למיכל מפני הסכנה - כלומר דאי אפשר לטלו
 דילמא אחי למיכל מפני הסכנה - וא"כ לא שייך ע"י הקושי' משלוחי מצוה אבל
 השתא דמוקי כשהכלל יכול לחפש א"כ אכתי יש לחוש דילמא
 אחי למיכל אחרי שיציאנה הכלל - ובע"כ הא דאמר מפני
 הסכנה היינו על שעת בדוקה - וטפיר פריך דשלוחי מצוה
 אינם נזקין וא"ש :

והנה על פירושו של פ"ח קשה לכאורה מה פריך הש"ס
 דילמא גם מחזיתין דחמץ שנפל מפולת איירי
 דאיכא סכנה לכן הרי הוא כמבוער - אך אין הלשון סתומה
 דבאמת אינו מבוער אלא דמפני הסכנה פטור - אך לפי
 דבריו הנ"ל הקושי' צמ"ע דילמא הכי פירושא הרי הוא
 כמבוער משום דאין אפשר למיכל מיכ' מפני הסכנה וסגי
 בביטול וגם האי ברייתא דאין מחזיתין אותו להכניס את ידו
 כו' הנוונה כהנ"ל דהמקשה אכתי לא ידע דאיירי דהכלל
 יכול לחפש - אלא ודאי כדכתבנא דעיקר קושי' הש"ס היאך
 שייך בדוקה דגם בחמץ ידוע הרי הוא כמבוער - וא"כ לפי מה
 דמחלק הש"ס דהב"א שהכלל יכול לחפש כו' ברור הדבר דאם
 הכלל יכול לחפש אף דאיכא סכנה בדוקה הוא דלא בעי אבל
 חמץ ידוע צריך לבער ודלא כפרי חדש :

וגם אי כדברי הפ"ח הוי להש"ס לומר אי נפל מאי איריא
 דאיכא סכנה אפילו ליכא סכנה כמיכסונו' הש"ס
 בכל דוכתי - ומאוד אכתימה על הרב המובהק בעל פרי חדש
 דכתב באיכא סכנה אף בחמץ ידוע א"ל לבער מה יענה להא
 דמחי בברייתא לשון בדוקה וז"ע :

ובררר פלפול אמרו להוכיח דגם דעת הרמב"ם
 כהתום' דגם הוא ז"ל בע"כ מוקי מחזיתין דכפל
 עליו מפולת דאיכא סכנה - דהנה הרמב"ם פוסק דבחמץ
 ידוע לא מהני בביטול כ' נוסחא' ויכ"ה בפ"מ מחמץ ומצה ה"ב
 פ"א נכ"מ והקשו עליו גם מהא דאמר ר"ח דף ל"א ע"ב על
 מחזיתין

בצלי דודאי אין בזה מקום לטעות דכתיב בהדיא - אלא רוצה לומר הואיל ולשון מבושל כולל גם כן לא רצה לכתוב לשון שקר אף דאין מקום לטעות - וכתב מבושל במים דאינו סובל רק בישול ואין מקום להשנות מזהרש"א - ומ"ש עוד במוהרש"א ובעיקר קושייתו תיקינס לרובן לא לכתוב במים כלל - וי"ל דלפי הפשוט דלרובן בצלי קדר אין לוקן יס לומר דהיינו ממיעוט דבמים - אך הי' מקום לקושי' זו לשון הרמב"ם ד"ל דגם לרובן חייב בצלי קדר ויחזק לי' להרמ"ם להקשות על המכילתא אף אי כיוצא דלא כשט"ו הרמב"ם וכ"ז פשוט ונכון בס"ד :

סי' ה' בס"ד בסוגיא דהשקה והטבלה בינה דף י"ח עיי"ש :

הר"ף הביא המשנה ואקומתא דר' יוסף ור' ביבי והשמיט טעמא דרבה ורבה ותמה עליו הרמ"ם חזק דלא ה"ל להביא כלל דאין בזה כ"מ לדין - וגם דלפי הטעמים שמביא מותר להטביל כלים חדשים ולטעמא דרבה ורבה אסור - וטעמא דרבה מוכרח משופר ולולב ומגילה - וגם דנגד ר' יוסף הלכה כרבה וגם דרבה הוא בתרא - וכלע"ד לישב - ובקדים לישב אחר קושי' :

א קושי' התוס' בעמוד צ"ד ה' הד"ר ב' דהקדור ודילמא רבא הד"ר ב' מטעמא דמתקן :

ב קושי' מהרש"א לטעמא דרב ביבי קשה אמאי מחמיר רבי ורובן לענין טבילה ע"ג מימיו והשקה בשבת טפי מבית עיי"ש במוהרש"א :

ג קושי' מזהר"ם ברבי שהוצא צל"ח דבשבת ברש"י תולין דף קל"ז אמרינן דר"א עדיפא מדר' יהודה ור"א אף מבשרין שאפשר לעשותן מע"ט מותר לעשותן ב"ט - וא"כ לרבא דאמר משום מתקן קשה אפילו כש"ס צע"ט ג"כ יהי' שרי דהא אף מבשרין שאפשר לעשותן מע"ט מותר לעשותן ב"ט - ועיי"ש צל"ח מ"ש בזה :

ד קושי' התוס' בדף ג' ע"א דר"ה ביורה שמה ועלה ויתלוש דהא מסקינן טעם דפירות הכושרין משום שמה שמה ועלה ויתלוש - ולקמן בדף ק"ד בהאי דכרי שהביא דורן כתב רש"י הטעם משום מנו דאחזקי' - ועיי"ש שתיירו בהאי דהור"ך הש"ס בדף ג' לטעמא דשמה ועלה ויתלוש - אך נתקשו למה לרש"י בדף ק"ד לטעמא דמוקפה עיי"ש באור"ך דבריהם :

ה קושי' התוס' בסוגין דר"ה כגזור השקה דאמאי לא פריך דנגזר בהשקה גופא שמה יעבירו - וכן הקשו התוס' שם על הא דפריך הש"ס כגזור ודל הטומאה אטו אב הטומאה - וכמו כן קשה בהא דפרכין כגזור ד"ט אטו דע"ט - וכמו שהקשה מוהרש"א ותיירו דחוק כאשר השיב עליו הפ"י - רק בהאי דמדלין תירץ המוהרש"א דהסח דלי מוכח אצל הבור - אבל בהני' קושי' דפריך הש"ס מהשקה - ומכטמא ב"ט - ומולד הטומאה חל עליו לישב קושי' התוס' :

ובמאי דסיימתי אפתח בעו"ה ביישוב קושי' התוס' דר"ה כגזור השקה - וגם כבאר במאי פליגי כולוהי הכי אמוראי - ובקדים דהנה ה"ן כתב בפ"ג דר"ה דהא דלא חייסין במילה שמה ויעביר התיבות או האזמל ד"ה דר"ה כגזר טרודין בשופר לולב ומגילה - ותיירץ דדוקא בהי' כולם טרודים לא מדכיר חד לחבד' - אבל במילה אס הוא טרוד אחרים זכירו איתו - ולפ"ז צ"ל דהא דרבה גזיר כהן שמה יעבירו הוא כמ"ס צל"ח דמתניתין קאי על י"ט שחל להיות אחר שבת - דאי הטבילה תהי' שרי - והיו כולם טרודים להטביל כליהם

מתניתין דכפל עליו מפולת דלריך שיבטל בלבו הא בחמץ ידוע לא מהני ביטול - ואם יפקח הגל אכתי עובר - וגם להסמ"ך דהוי כהטמאה - הביטול אינו מועיל לשיטת הרמב"ם אבל הי' כיוצא דאיידי בתיבא סכנה לק"מ דהנה הטעם לשיטת הרמב"ם דלא מהני ביטול לחמץ ידוע כלפע"ד דכיון דיכול לבצרו ולא יגיע יס כהן ידים מוכיחות דאין הביטול בלב של והוי הערמה גמורה - אבל ככפל עליו מפולת ואיכא סכנות עקרב להוציאו אז ליכא ידים מוכיחות דאינו מבטל בלב של - ואף דאפשר להוציא ע"י מרא וחכונא אין מזה רא' דדילמא חס ע"י מרחחו או על הוצא' פועלים ובאמת גמר ומבטל בלב של - וספיר קאמר ר"ח וזריך שיבטל בלבו דכאן מועיל הביטול - גמ"כ בע"כ גם לשיטת הרמב"ם איירי מתניתין דאיכא סכנה ואפ"ה דוקא בנ"ט הוא כמבוער אבל פחות מג"ט דריך לבצר ובשיטת התוס' - ומעתה היכא דעבר ולא הוציא אפילו בדעבד אסור כדון חמץ שעבר עליו הפסח דגם ככפל גל גבוה' ג' מפחי' דעת רבינו האי גאון להחמיר אחר פסח - ועיי' במ"א סי' תל"ג ס"ק י"ז ובט"ז ס"ק - ואף דגם הרבה ח' לקי' אבל בפחות מג"ט ליכא מאן דמקיל ועיי' בס' תמ"ח סעיף ה' הכלפס"ד כתבתי : ועיי' בקו"א

סימן ד' תשובה לחכם א' :

ג"ה האירו עיני ויש אכתי על אמרתי' כו' ואשר תמה על הכ"מ פ"ח מה' ק"פ ה"ח צללו ואח"כ בשלו כו' עיי"ש בכ"מ דהעלה דגם לרובן חייב בצלי קדר דמרבין מבטל מבושל - ודבריו תמוהין למאד דא"כ מאי פריך הש"ס בפסחי' דף מ"א ורובן האו ובשל מבושל מאי ענדיל' עכ"ד לענ"ד דברי הכ"מ נכוח' למסקנא דמוקמין דרובן דרשו ובשל מבושל לצללו ואח"כ בשלו - ובשלו ואח"כ צללו - ובשל מבושל מ"מ א"כ שפיר י"ל דמרבין בם צלי קדר - אבל המקשה דלא ידע מזה היכיח לעצמו דרובן לא מיקי קרא על צלי קדר דל"כ למה להו הק"ו על שאר משקים דכילף ג"כ מבטל מבושל כמו דילפינן צלי קדר - אבל אמאי דנחתין לסדרא דא"כ טריך בשל מבושל לצללו ואח"כ בשלו א"כ אי לאו הק"ו לא הוי מרבין כלל צלי קדר דהוי אחיכא למעט במים ואכתי ריבוי לצללו ואח"כ בשלו במים ואכתי מיעוט לצלי קדר ולשאר משקים - אבל עתה דאיכא ק"ו לשאר משקים ובע"כ קרא דבמים לאו למצויה אלא או כמ"ס הרמ"א או כמ"ס מוהרש"א עיי"ש שפיר מרבין גם צלי קדר מבטל מבושל מ"מ - ולא לחינם קלסו הרב בעל לח"מ לחיורו של הכ"מ וכתב עליו שח' תירץ בזה וזה לענ"ד נכון וברור : ועיי"מ בקו"א

ואשר כתב מעלתו לדקדק בדברי רש"י דר"ה אבל צלי קדר דאמאי לא מפרש להיך דרבי דדרש ובשל מבושל לשאר משקים לית לן ריבוי לצלי קדר - ורובן דדרשו שאר משקים מק"ו אייתר ובשל מבושל לצלי קדר והאריך בזה בפלפול ארוך - לענ"ד אי אפשר לפרש כן בשום אופן דפשוט הדבר דהא דפריך הש"ס מאי בכייהו הכוונה מר"ט לא אמר כטעמא דמר ומר מ"ט לא אמר כטעמא דמר - ולפי' פ"מ דלרובן מרבין צלי קדר ולרבי לא מרבין אכתי תקשי על רבי אמאי לא דרש הק"ו דהא ק"ו כיון לדרוש מעצמו וכיון קרא על צלי קדר - ולפרש"א ש"ס חלל הקושי' למה להו לרובן ובשל מבושל חס באמת פריך הש"ס סס ותיירץ מה שתיירץ :

ובי"ש עוד לחרך קושי' מוהרש"א על הרמ"ם בפלפולא חריפא לאי תמה בזה כי דברי מוהרש"א תמוה' אצלי למאד דודאי לא הי' נעלם מן הרמ"ם דעיקר מחלוקתו צלי והרי הרמ"ם בעצמו סיים וז"ל אע"ג דכתיב כ"א צלי אש על כורחך לומר דמבושל לאו צלי קא מייירע כ"ל ולענ"ד פשוט וברור דאין כוונתו לומר דאי הוי כתיב מבושל הוי מוקמין

לאו לאיסור מיתה. ולזה הוצרך רש"י לחלק בין היכא דליכורק משום נזירה והרחקה ובין היכא דהאיסור הוא משום אפק :

והנה צ"ה ס' ר' תמה א"ע על רש"י ביצמות דף ק"ט דסוחר א"ע למ"ש ביצמות דף פ"ב דפרכין והא דבא הוא דאמר כל בדאורייתא ל"ס איסור לאו ו"ל איסור כרת. וכחזר רש"י דכוונת הש"ס על מה דאמר דף ק"ט. והא שם איכור רק משום נזירה והרחקה. וכלעכ"ד לישב. דהנה רש"י ביצמות דף פ"ב כתב וז"ל כל בדאורייתא אם חשו לכרת חשו כמי ללאו ועבד חקתא ולכאורה כל דברי רש"י כמיתרים. וגם לשוכו אינו מרודק דה"ל למימר כמו דחשו לכרת חשו כמי ללאו. ולכן כלעכ"ד דרש"י סובר דודאי לרבא באיסור לאו נרדף לא חשו למעבד חקתא. אבל אם יש בענין נזירה זו שייכות לאיסור מיתה או כרת אז לא פלוג רבנן בתקנתן וחשו ב"כ לאיסור לאו וז"ס אם חשו לכרת חשבו כמי ללאו. וזוהי מיושבת קושי' ת"ה דדף ק"ט מין העניינים שוין ולא שייך לומר לא פלוג. אבל דף פ"ב דחיירי רישא וסיפא בחתיכות חטאת שנתערבו י"ל דלל פלוג רבנן בנזירותן ע"ש :

ובזה כלעכ"ד לישב לרש"י בבב"ד דף ד' ע"ב בד"ה דנזירי המלכות נזירה ויחבלו חמץ בפסח. ולכאורה למה דייק דוקא חמץ. הא יהי' קלוקל כל המועדים. ובדבריו א"ש דשם קיימין לחיי' ואפי' סביר אם הקלו בשבוי' כקיל דה"א. ולכן אין החשש רק משום חמץ דהוא איסור כרת אבל בשאר מועדים איכור רק לחו. ואי משום ו"הכ. הא חכמי אין עושין רק יום א'. אבל כיון דנזיר משום כוסן גזר ב"כ בשאר מועדים :

ועכ"פ העליכו דלרבא לא גזרו משום איסור לאו לחורא שום נזירה מיוחדת. אלא היכא דהחשש שייך גם באיסור מיתה או גזרו גם באיסור לחו. והנה הו' נזירה דר' ביבי דשמא ישהה אין זוה אף חשש מלקות דהא גם טמא שנגע בתרומה טהור איכור לוקה וכמ"ס החום' במכות דף י"ד ע"ב צ"ב שם הר"ם מדרישו ועיין במ"ל פ"ב מתרומת הלכה א'. וגם אם יטמא התרומה האוכלה כהן טהור איכור לוקה דאינו רק לאו הבא מכלל עשה כמבואר ביצמות דף ע"ב ע"ב ועיין ברמב"ם פ"א מתרומת ה"ב. וא"כ לרבא ודאי דלא נזירין שמא ישהה וגם טעמא דרבה ור' לא שייך ב"ט ורבא לא גזר וי"ט אטו שבת ולכן הוצרך לטעמא דמתקן דהוה טעם הכולל לשבת וי"ט וגזרו משום מכה בפטיש וכמ"ס ה"מ פ"ג משבת ה"ד דה"א ואין מנביהין ע"ש וזוהי ממילא מיושבת קושי' החום' דה"ה הדר ב' דהיא קושי' א"הכ"ל דהקשי דלמא הדר ב' רבא מטעמא דמתקן. ד"ל דרבא לשיטתו אין לו שום תירוץ אחר ובהכ"ל ור' ביבי לשיטתו בעירובין דף ע"ב ע"ב דגם בעירובין חזירות גזר הו"ל ואני קורא דברים בחילוקה ובזירין משום דברים בפנינו עיי"ש :

והנה בשבת דף קד"ד ע"א רבא הש"ס לומר דנזירין י"ט אטו שבת ופרכין מתשנה דמשילין דלא נזירין. והדר פריך ומי לא נזירין והא חנן אין בין י"ט לשבת. ומשני ר' יוסף הא ר' אלעזר והא ר' יהושע דלר' אלעזר נזירין ולר' יהושע לא נזירין. ודחה שם הש"ס אוקימתא זו ומסיק ר' פפא הא צ"ס והא צ"ה דלכ"ס דס"ל אין מוילין לא את הקטן ס"ל דנזירין ולכ"ה דמתירין ס"ל דלא נזירין עיי"ש והנה הר"ם כתב בבב"ד דף ל"ג דהא דפליגי ר' חנני ור' שמעון בחזירה הוא משום דס"ל כתיב ואלה דר' יוסף דת"ל בפלוגתא דר' אלעזר ור' יהאי תנא דאין סומכין ס"ל כר"א ולא קיישו להאי דחיו דחיו' צ"ס דשבת שם. ולא ס"ל כתיב ואלה דר' פפא דת"ל בפלוגתא דב"ש וצ"ה דא"ה דברי ה"ק כב"ש וצ"ס צ"ס צ"ה אינו משה ואיך לחלקו אם אליבא דת"ק דאין סומכין אלאודאי דס"ל באוקימתא דר' וצ"ה סתם דאין סומכין כר"א ואף

כלייהם. ולא פלוג רבנן בשבת דעלמא. ועיי"ש בבב"ד. וזוהי ממילא מיושבת קושי' החום' דהאי דהשקה דלא הוי מלי לקשות על השקה גופא שמה ועיברו. דז"ל דאי כל הטבילות תהיו חסורות. ורק השקה לחורא תהי' מותרת. ודאי דלא שייך למגור בהשקה ש"י דאטו כולם יהיו טרודים בהשקה המים ומדברי אהרדי. ולכן פריך ונגזור השקה אטו הטבילה כלומר שיקילו לעצמם גם בהטבילה. ואחרי הטבילה תהי' אכלס להיתר. א"כ שייך שפיר בהשקה גופא ש"י :

וכן צהא דפריך ונגזור ד"ט אטו דע"ט ג"כ לא הוי מלי להקשות בפשיטות. דנגזור ב"ט גופא ש"י. ד"ל דאטו הכל יהיו טרודים בטבילות כלים שנעמאו ב"ט. דהנה דאכתי לא חסיק אדעת' דטומאה ב"ט מלחא דלא שכיחא. היינו משום דלא סבר דהוא לא שכיחא לגמרי עד דלא נחוש למגור ב'י' אבל עכ"פ ידע דלא מסתבר שיהיו כולם טרודים בטבילות כלים שנעמאו ב"ט לכן פריך אטו דע"ט דיקולו גם צוה. ויהיו כולם טרודים. ושייך באמת ש"י בנעמא ב"ט גופא :

וכן צהא דפריך ונגזור בולר אטו אב הטומאה. ד"ל דגם המקשן ידע דלא שייך אלא בכהנים. והא ודאי דלא שייך לומר שיהיו כולם טרודים. דאף אם הכהנים יהיו טרודים הא ישראלים לא יהיו טרודים. ולכן פריך ונגזור וי"ט אטו פ"הט. כלומר שיקילו לעצמם גם בנעמא צ"הט ויהיו כולם טרודים. והמתקן חידש לו דכהנים וזיין :

ולפ"ז עכ"פ לרבה בע"כ נזירין שבת דעלמא אטו שבת שקודם י"ט. שיהיו כולם טרודים וכסדרת הגל"ח. ור' יוסף מילן בזה וכתן טעם נזירה שמה יסחוט דשייך אף בשבת דעלמא. אף גם לר' יוסף דריבין אנו לגזור י"ט אטו שבת. וכמ"ס צ"ס ב"ה ס' א'. דאחשה ב"ט רק דרבנן (ועיין ב"ה דף ג' דרעה רש"י דמתוך שהותרה לזורך הותרה כמי שאל לזורך אף בלא לזורך קצת) והוסיף ר' ביבי בטעמא דשמא ישהה דשייך ב"ט גופא. וממילא מיושבת קושי' מוהרש"א דהיא קושי' ב' הכ"ל דגם לר' ביבי עכ"פ שבת חמור דשייך נזירה דרבה ור' יוסף :

הנה העליכו דליזה ולר' בע"כ נזירין י"ט אטו שבת דחזא נזירה היא ור' ביבי לא גזר י"ט אטו שבת. וכלעכ"ד דרבה ור' לשיטתם דהנה רבה ס"ל כן בשבת דף ק"ג ע"ב דהא דאין מדלקין בשמן שריפה הוא משום נזירה דשמא יטה. ונזירה י"ט אטו שבת. וגם ר' יוסף בע"כ ס"ל דנזירין י"ט אטו שבת כאשר יבואו לקמן. אבל רבא לשיטתו דס"ל בשבת דף ק"ד ע"ב דהא דאין מדלקין בשמן שריפה הוא מדרבאי הוא לצדו יעשה לכם. ומילן בטעמא דרבה ובע"כ משום דס"ל דלא נזירין י"ט אטו שבת וכמ"ס הת"ב דף ק"ג ע"ב דה"ה נזיר וצ"כ ליתא לטעמא דרבה ור' לשיטתו רבא. וגם טעמא דר' ביבי ליתא ליתא לשיטתו כאשר אבאר בעז"ה :

דהנה ביצמות דף ק"ט ע"א מחלק שם ר' נחמן בין איסור לאו לאיסור כרת ובאיסור לאו חששו ובאיסור כרת לא חששו. ואמר רבנן מדברי ר' דאורייתא והא דאורייתא מ"ל איסור לאו ומ"ל איסור כרת וכתב רש"י בד"ה מה לו וז"ל ומי לא בעינן למחש לפקד איסור לאו כי היכי דחיישינן לפקד איסור כרת הא מיה דסיפקא לאו הרחקה דרבנן היא בדבר המותר דממילא לכרת עבד הרחקה בדבר המותר ללאו לא עבד הרחקה בדבר היתר עכ"ל וכתב מיהו"ק בשורש ע"ב. דהא דהוינך רש"י ללקק בין נזירה והרחקה לספיא. הוכרח צוה לרבא לשיטתו. דהנה בקידושין דף י"ב ע"ב אמרין אבין ורבא לית ליה הא דר' חסדא אם הקילו בשבוי' כקיל דה"א. וכתבו החום' בכתובת דף ק"ג סוף ע"ב בשם רש"י דמפרש אם הקילו בשבוי' דאיסור לאו כקיל בשבת איסור דאיסור מיתה וצ"כ קשי' דרבא אדוכא. דהא חזינן לרבא דמחלק בין איסור

דביט אחר שבת הכל טרודים וליכא מאן דמדכר ונזירה שבת
דעלמא אטו שבת שקודם י"ט ור' יוסף מילן בגזירה זו ולכן
אמר שמא יסחוט . ואך אבתי לריבין לגזור י"ט אטו שבת ור'
צביי מילן גם זה ולכן אמר שמא ישהה ורשא סובר דמשום
איסור קל כזה לא הוי גזרי רבנן והולך לעמאל דמתקן
וכהנ"ל באריכות :

והנה הרי"ף בסוף ביצה פוסק כר' נחמן בר' ריש ביצה דבשבת
דחמור ולא אתי לזלוזי ב' קי"ל כר' דמוקפה
מותר וי"ט דקיל ואתי לזלוזי קי"ל כר' יהודה דמוקפה אסור
והביא ע"ז רמ"י ע"י . והקשה בזה"ל דלרש"י אמרינן ומה
איכא מודי דבשבת שרי ובי"ה אסור . וה"כ כימא מי איכא
מודי דבשבת שרי ובי"ט אסור ע"י שכלחך בזה . ועיין בזה"ל
מ"ש בזה ולדרכינו א"ש בס"ד :

ובזה יצאו דברי הרי"ף על ככון . הכה מה שהקשה הרא"ש
למה לו להביא ד' כי אין בזה כ"מ לרד"ק הכה בזה
י"ל בפשיטות דהכ"מ הוא לענין עובלות כלים חדשים דמותר
להבי טעמא . ואמנם לכאורה קשה באמת אמאי יהיו מותרים
דהא יש לפסוק כרבה וברבא ובקוש' הרא"ש . הכה בזה דל"ל
הביא הרי"ף טעמא דרבה י"ל בפשיטות דהא כוליה אמרינן ר'
יוסף ור' צביי ורשא חולקים עליו כאן בטובלת כלים ועיין בט"ז
בא"ח ס' ש"ך וא"ל דהא עכ"פ מטעמא דרבה יש לאסור כמי
טובלת כלים חדשים משום שמא יעבירו בשבת שקודם י"ט
ובנוף הנזירה ליכא מאן דפליג על רבה בשומר לולב ומגילה .
הא ליחא לפמ"ש לעיל דהעיקר החשש משום שיהיו הכל
טרודים ובשלמא בזמן שהיו צריכים להטביל כלים עמאם הי'
שייך האי טעמא . אבל עתה דליחא לטביל כלים עמאם
ובודאי לא יהי' כולם טרודים בטובלת כלים חדשים וא"כ לא
שייך טעמא דרבה ולכן השמיט הרי"ף האי טעמא . וגם טעמא
דרבא לא ס"ל להרי"ף דלרש"י בע"כ צריכין אנו לבוא לסברא
דמי איכא מודי דבשבת שרי וי"ה אסור וא"כ הרי"ף דפוסק
כר' נחמן בע"כ דלא ס"ל האי סברא דא"כ גם דמוקפה כימא
הבי ובקוש' הבנה"מ . ורשא לשיטתו דא"כ משום איסור מיתה
גזרי ומשום איסור לאו לא גזרי ולא עברו הרחקה בלא"ה לא
ס"ל כר' נחמן (ועמ"ש התוס' בסוטה דף ו' ע"א ולפמ"ש אין
דבריהם מוכרחים ועיין עוד בת"ה ס' ר"ן הכ"ל דדוק) ור'
נחמן דס"ל י"ט דקיל ואתי לזלוזי ג' בזמא לשיטתו אסתגר
בטעמא דר' צביי דשמא ישהה דהוא סובב שאר דרבה באיסור קל
החמירו יותר . וגם בלא"ה לר' נחמן לקמן דף ל"ג בהא דחורה
דמוכח דס"ל כר' א"ל דגזרינן י"ט אטו שבת ושנ"ס ב"ה מודה
בזה וכהנ"ל באריכות א"כ י"ל דס"ל לטעמא דרבה ור"י :

ובזה כלענ"ד ככון הא דהוי קשה לן לכאורה לפמ"ש
בשיטת רש"י בביצה דף ד' ע"ב מהא דאמרינן
בר"ה דף ד' א"ל מכריז ר' יוחנן סיבא אטו שלחין כיון ולא
מטו שלחין תשרי לעבדו תרי יומא גזרינן כיון אטו תשרי והא
שם אין החשש רק משום איסור לאו דגזרינן הא מטו שלחין
והא פשיטא דבמי ר' יוחנן היו צקוים בסוד העיבור דהא
בפסחים דף כ"א סוף ע"ב אמר ר' סורא לר' אבא כגון אכן
דצקוין בקביעה דירח ובתבו התו' בסו' דף מ"ג ע"א בד"ה
לא ידעינן בשם רש"י דפירש דהוי צקוים בסוד העיבור ור'
ספרא ור' אבא היו בזמן ר' יוחנן כגודו ועיין בביצה דף ל"ח
ע"א וע"ב וא"כ אינו רק מלד גזירה הרחקה וקוש' הכ"ל
במ"ע ובכ"ל א"ש דהנה הרמב"ן בתלמודותיו כתב בסוגי'
דאפרוח שכולד ב"י דר' יוחנן ס"ל כר' נחמן דמוקפה בשבת
שרי ובי"ט אסור וא"כ ר' יוחנן לשיטתו י"ל דלדרכה יותר יש
להחמיר באיסור לאו . ורש"י בביצה א' כתב כן רק לאבני
לשיטתו :

ובזה יתורץ גם קוש' שלנו דהקשונו לרבה לר' יוסף א"כ
קשה לר' יהושע אליבא דר' אמ"ט דאסור טבילת
כלים

דקי"ל כר' יהושע נגד ר"א אפ"ה אין זה כלל מוחלט כל כך
דמצינו בכירה באינו ענינים דהלכה כר"א ובפרטות דכאן
התבא דאין סומכין כוותי' ס"ל . כן הוא תוכן דברי הרא"ש
בביצה שם סף כי דבריו סתומין . וכ"כ אדמו"ר הגאון ז"ל בס'
עטרת פז על ס' מועד :

ואמנם לכאורה דברי הרא"ש כפלאו דכתי' דל"ל כר' פפא .
הא עכ"פ ב"ש ובי"ה פליגי בזה ובי"ה לא גזרי
דמתירין להוציא את הקטן ואת הולד ב"ט לר' הר" . והכלענ"ד
ברור בזה דלר"פ ור"כ ור' ששת י"ל דדוקא בדבר דבשבת
מדאורייתא ולא מטעם נזירה אז ס"ל לבי"ה דלא גזרינן
גזירה מיוחדת אטו שבת אבל דבדבר דבשבת אינו אלא מלד
גזירה אז לא פלוג רבנן בגזירתן ועשו חיוב לדבריהם יותר
משל תורה . וזוה מיושבת ג"כ קוש' התוס' בשבת דף ס' ע"ב
בד"ה אין בין ע"י :

ובזה כלענ"ד ליש קוש' הראש"ל בשבת דף ק"ג ע"א
שהוצא בתוס' שם דהקשה על רבה דס"ל דגזרינן
י"ט אטו שבת ובפרק כל הכלים מסקינן דלא גזרינן . דל"ל
דרבה ס"ל כר' שם וא"כ מבי"ה אין הכרע לדבר אשר בשבת
גוסא גזירה ותלי' בפלוגתא דר"א ור"י וכיון דסתמא דאין
סומכין כר' אלעזר לכן פוסק רבה כר' אלעזר דגזרינן . ולפ"ז
י"ל דר' יוסף לשיטתו בשבת קק"ד דס"ל דתלי' בפלוגתא דר"א
ור"י ולא תלי' בפלוגתא דב"ש ובי"ה וקי"ל כר"א ולכן שפיר
משני גזירה שמה יסחוט דהא גזרינן י"ט אטו שבת ורשא דסבר
דלא גזרינן י"ט אטו שבת משום דס"ל בסבר' דר' פפא דתלי'
בפלוגתא דב"ש ובי"ה וא"כ לבי"ה לא גזרינן . וזוה מיושבת
קוש' מוהר"ם ברבי דה' קוש' א' שלנו דל"ל דרבא פ"ל ג"כ הכי
אמוראי דתלי' גם בפלוגתא דר"א ור"י ולא חש להאי דחוי
בשבת דדחי הש"ס כמו דלא חישי איכא אלא דס"ל כר"פ
דתלי' גם בפלוגתא דב"ש ובי"ה וא"כ פוסק לדינא דלא גזרינן
י"ט אטו שבת כבי"ה ור' אבא ר' אלעזר דסובר לדינא דגזרינן
י"ט אטו שבת מסתמא מוקי גם ב"ה כוותי' וסובר דל"ה ג"כ
גזרינן וכפי הסברא שכתבו בשיטת דר' ור"כ ור' ששת .
וממילא מיושבת קוש' מוהר"ם ברבי דהא לר"א לשיטתו בלאו
הכי ביחא בטעמא דרבה ור' יוסף . ורשא דהולך לטעמא
דמתקן הוא למאי דלא ס"ל כר' אלעזר :

ובזה מיושבת קוש' התוס' בדף ג' דהיא קוש' ד' שלנו דהנה
המגיני שלמה כתבשם לפרש במ"ש רש"י שם שמה
יעלה ויתלוש בשבת דבי"ט תלושה גוסא דרבנן ושבת וי"ט חדא
גזירה הוא והנה שם ר' יוסף הוא דמתרץ כן ולר"י לשיטתו
שפיר קאמר הש"ס ופירות הנזרינן טעמא מלי משום שמא
יעלה ויתלוש דהא לר"י דס"ל בשבת וכאן דגזרינן י"ט אטו
שבת . אבל בהאי דכריז שהוציא דורן המרה דשמעתין הוא ר'
פפא ולר' פפא לבי"ה דקי"ל כוותי' לא גזרינן י"ט אטו שבת
הולך רש"י לפרש הטעם משום מגו דאתקני :

ואמנם לכאורה קשה להוסיף מן קוש' מוהר"ם ברבי על
רבה ור' דב"כ ס"ל דגזרינן י"ט אטו שבת א"כ
קשה לר"י דס"ל דלא גזרינן י"ט אטו שבת מ"ט דאין מטבילין
בי"ט ולכאורה הי' נראה לומר דלר' יהושע גם איכא ס"ל
טעמא דרבא משום מתקן . אלא דר' אלעזר דס"ל עדיפא
מד' יהודה דאף מבטירין שחשפ' לפשותן מעי"ט מותר ליתא
לעמאל דרבא ולכן כתבו טעמים אחרים דלשיטתם עכ"פ
ההלכה דגזרינן י"ט אטו שבת אף הא ליתא דא"כ אמאי כאדו
מטעמא דרבא משום דלא א"כ לר"א ואף לא קי"ל כוותי' בצנין
מבטירין . ואין תקנו זאת בתירוץ דאכתי לא א"ש לר'
יהושע :

ואמנם כאשר נתרץ שיטת הרי"ף יתורץ גם זה בס"ד
דהנה כנר הקדמנו דעיקר טעמא דרבה משום

כלים ונקדים דהנה צביל' דף ק"ד סוף ע"א ס"ל לר' יהושע דספק מוכן אסור והכי נקטינן ברמב"ם וטעמא מבורר משום דה"ל דשיל"מ וספיקו להחמיר והנה בהא דקיי"ל לחומרא בדשיל"מ י"ל לכו ב' טעמים הטעם א' שכתב רש"י משום דעד שיתכללו ב' אסור יתכללו בהיתר . והטעם ב' הוא מ"ש הר"ן בנדרים דף כ"ב ע"א משום דנדרשיל"מ הוי מין במינו גמור ובה גס רבנן מודים עיי"ש שהאר"י והנה הנ"ל בין הכי"ב טעמים הוא דלעמא דרש"י אין לחלק בדשיל"מ בין מין במינו לשאבו מינו וכמ"ס הר"ף ועיי' בר"ן שם אבל טעמא דהר"ן שייך רק במין במינו . ועוד כ"מ דטעמא דהר"ן לא שייך רק בצערות ולא בספיקא (ועיי' בס"ק דבינה דף ד"ע א' בתירוץ דר' אשי וצ"ל חס) אבל טעמא דרש"י שייך גס בספיקא . והנה בירושלמי בנדרים והובא בר"ן שם דף כ"ב ובהרמב"ן בלחמיותו בפסחים בסוג' דחמץ בזמנו . וז"ל הכלל הי' איתר ר"ס משום כ' יהושע כל דשיל"מ מין במינו במשהו ושלל במינו בכו"ט . וא"כ ר' יהושע דמחלק בין מינו לשאינו מינו צ"כ הטעם כמ"ס הר"ן בנדרים וממילא דטעם זה לא שייך בספיקא וא"כ לכאורה קשה מ"מ דר' יהושע לשיטתו דפוסק בספק מוכן להחמיר . וצ"כ משום דס"ל כרבה דהכנה דאורייתא (דמל' בל"ה בפלוגתא דתנאי ועמ"ס התוס' בעירובין דף ל"ח ע"ב וגם מוקפה דאורייתא וכמ"ס רש"י בראשונה דרבה דאמרינן רבה לטעמי' דאמר מוקפה דאורייתא) וא"כ כיון דצ"כ סובר מוקפה דאורייתא ממילא דצ"כ לא מחלק בין שבת ליום לענין מוקפה . וע"ס מוהרש"א בינה דף נ' ע"ב ברה"י לדידי' ע"ה וא"כ לר' יהושע שפירש לקיים סגרת רבא דמי איכא מיד דבשבת שרי ובי"ה אסור . ולפ"י י"ל הא דרבה ור' יוסף מיאכו בטעמא דרבא משום מתקן משום דס"ל לדינא דמוקפה בשבת שרי ובי"ה אסור וצ"כ ליתא לסגרת מי איכא מיד אבל לר' יהושע לשיטתו בל"ה א"ש טעמא דב"ה משום מתקן ובאדם מחוי כמיקר ובי"ה אסור שרי משום מ"מ ודוק הטעם כי קארת' :

א"ר עכ"פ הרווחנו בזה דל"ק מ"מ מ"ה הכ דשם באמת אינו רשאי לטבול רק בטבילה בזמנה . וא"כ לשאר' אמוראים דפליגי אדרבא לק"מ מ"מ הכ . רק הקושי' על רבא דס"ל דגם ברנל דחייב לטבול א"ש שייך טעמא דמתקן . ולפ"י ככונס דברי הרמב"ם דבה' י"ט כתב טעמא דר' בבי דתנאי' כוותי' ובאמת אינו סובר ב"ט טעמא דמתקן דלא שייך ב"ט ובהנ"ל ובה"ש דאיידי בשבת דעלמא . כתב טעמא דמתקן כ"ע מודים וא"כ בל"ה לא קשה מיד קושי' הש"ס מ"מ הכ ושפיר פוסק כר' חנן מוקפה בשבת כר"ש ובי"ט כר' יהודה דלא ס"ל האי סברא דמי איכא מיד . ודוק היטב ועיי' בב"י בא"ח סי' תקנ"ד דעת הרמב"ם כנה"ג דטבילה בזמנה מזה וכוונס דבריכו . ועיי' בל"ה מ"מ פ"מ סי' יד התורה ה' שהעלה דעת הרמב"ם דטבילה בזמנה לאו מזה אבל כבר השיג עליו מוהר"ם ב"ח בס' תוס' א"ה ביומא דף פ"ח עיי"ש ומדבריו הנ"ל סייעמא לדעת הב"י כנלענ"ד : ועיי' בקי"א

סימן רא"ו לכו"ר הרב המ"ה הג' החריף המפורסם מו"ה דוד דייטש כ"א אב"ד ק"ק ס"ה במדינת הגר :

מכתב קדשו הגיעני ביום אחרון כי יעבור . ואשר חמה על מ"ש בספרי שמן רקח סי' נ' להקשות על בעל המלחמות בפסחים דכתב דל"ר יוחנן דשיל"מ בטל א"כ מאז קאמר הש"ס בריש בינה בשלמא למ"ד ס' י"ט ס' חול הוי דשיל"מ והא שם הסוגיא לר' יוחנן דס"ל כל שדרכו למנות ולר' יוחנן גס דשיל"מ בעי' וע"ז תמה פת"ה כי נס' לדברי המלחמו' פליגי בזה הנאי ושפיר קאמר בשלמא כו"ל דלית' כהאי חנא דס"ל דשיל"מ לא בטיל דהא גס ר' פפא מוקי שלא כהלכתא לר' יוחנן וזהו תורף דבריו :

ולענ"ד אי אפשר לומר דאסיק אדעת' דש"ס לאוקמי הכרייתא דלא כהלכתא דא"כ מאי פריך הש"ס על ר' יוסף ור' יוחנן דלמא איכא מוקי הכרייתא כר' אלעזר דאית' ל' הכנה לקמן דף ד' ועיי' פת"מ מ"ס התוס' בעירובין דף ל"ח ע"ב . וגם קשה בהא דאמרינן אלא אי אמרת ספק טריפה דשאל"מ הוא ולבטל ברובא דלמא חת"י כר' יהודה דס"ל מין במינו במשהו . וראיתי צל"ח שהירגש בזה ודקדק להקשות לשיטת רש"י דקיי"ל כר' יהודה דמין במינו ל"ב . ושם כאמר בשם כבוד פת"ה לישב קושי' זו ע"פ מ"ס התוס' בחולין דף כ"ט ע"ב דב"ה שאני ציר . דבאיסור דרבנן מודה ר' יהודה דבטיל . והאי דואם כהערה קאי על האי דספיקא אסורה . ובאורי' דסד"א לחומרא מדרבנן . עכ"פ פת"ה . ולא כהשיבה דעת' בזה . חדא דא"כ גס המקשין ידע דגם באיסור דרבנן . דשיל"מ לא בטיל מדקאמר אל"כ ספק' י"ט ס' חול דשיל"מ הוא אלא דלא ידע להחמיר בספיקא א"כ קשה בתירוץ דר' אשי דאמר הוי דשיל"מ ובדשיל"מ אפילו בדרבנן ל"ב . הא לא חידש לן מידיו על סגרת המקשין . ועיקר חתיכת' להחמיר בספיקא פת"ה

א"ר הא קשי' לכאורה על הרמב"ם דפוסק בפ"א מהי"ט הי"ז כר' חנן דמוקפה בשבת שרי ובי"ה אסור ובפ"ק ר"ג משבת ה"ח פוסק כרבה דאין מטבילין כלום בשבת משום מתקן ובאדם מחוי כמיקר ופוסק בפ"ג מ"ש ה"ג דכל חייבי טבילות טובלין כדרכן צ"ה וא"כ צ"כ ס"ל לסגרת מא"מ דבשבת שרי ובי"ה אסור וא"כ תקשי קושי' בעה"מ דנימא ג"כ מא"מ דבשבת שרי ובי"ה אסור וגם חל עלינו לישב הא דהקשו המפורס' על הרמב"ם דבה"ש שם כתב טעמא דרבא משום מתקן ובפרק ד' מ"ט הי' כתב טעמא דר' בבי דשמא יסאה :

ולפענ"ד י"ל בפשוטות לפת"ס מוהרש"א בשבת דף קי"א ע"א בתוס' בד"ה לא ס"ד דכמו דהחייב על האדם לטבול א"ש ברנל ה"כ החייב לטבול את הכלים ברנל ולפ"י י"ל דודאי בשבת דעלמא א"ש ס"ל דאסור לטבול משום מתקן ובאדם מחוי כמיקר וכן כוונתו הוא לתקן הכלי אשר לא ראו לתשמישו ולכן אסור אבל במשנה דידן דאיידי בשבת הסמוך ל"ט דהחייב על כל ישראל לטבול את כלים א"כ לא מחוי כוונתו לתקן רק לקיים החייב דרמ' עליו (ועיי' מ"ס הי"ש בריש סוגיא) ולכן מיאכו הכי מ"מ בטעמא דמתקן . אבל רבא סובר דגם בשבת הסמוך ל"ט וגם ב"מ בוסא שייך טעמא דמתקן . והנה הא דמקשה הש"ס אי הכי פדס נמי לכאורה הקושי' דוקא על רבא דסובר בטבילת כלים

הרי חסר לפנינו בדברי ר"א - ועוד דלפי המבואר ביבמות דף פ"ב ע"א לשיטת ר' ישעיה ברי' דר' אבא רבנא מודים בליסור דפורייתא דל' ב' ולא פליגי רק בליסור דרבנן ונס דרבנן לר' יהודה מין במינו ל' ב' וא"כ מאי קושי' על ר' יוסף ור' ינחם ודלמא חנניה ס"ל כר' ישעיה - וגם דהא קושי' הנל"ח הו' לשיטת רש"י והא כבר העלה המהר"ט וז"ל הפ"ח בקה"ס דש"טור"ש כהרשב"א דספק אסור מן התורה :

ואם אמנם דנהא דהקשה הש"ס על ר' ינחם י"ל דהקושי' הו' לר' ינחם לשיטתו דבע"כ ס"ל מין במינו בטיל - דהנה המ"י בשבת דף כ"ב ריש ע"ב - יראה דסתם ר' ינחם החולק עם ר' יוסף הוא ר' ינחם כפחא יעיי"ש (ובכתובו) דף ק"א ע"ב) והרי בבבלי דף ל"ח ע"א וע"ב דמחיבו הרבנן על ר' אבהו וחד מנהון הו' ר' ינחם כפחא ומפורש טעמיהו דכיהי דלר' יהודה מב"מ ל' לרבנן בטיל ובע"כ דס"ל כרבנן (ועיי"ש בתום' דרונים להוכיח מזה דהלכה כרבנן) ועכ"פ ר' ינחם כפחא כרבנן ס"ל ובע"כ דלא רצה הש"ס לחוקמי הברייתא דלא כהלכתא להאי מ"ד - ואמנם בשיטת ר' יוסף לא מצאתי כעת רח"מ מוכרחת דס"ל דלא כר' יהודה וכבר עלה על דעת להוכיח מדברי ר' יוסף בכתובת דף פ"א ע"ב דאמר כיון דאמרי רבנן לא לזבין ואפ"ל דזבין צריכה לא הו' זבינא ובע"כ דאסור כרבא בתמורה כל מקום דאמר רחמנא לא תעביר אי עבוד ל"מ וש' דפרכין והרי בכור מ' מבואר דלרבא דס"ל לא עביר לא מהו בע"כ דאסור כר' יבוכין דתוה בפ"ע ומוה בפ"ע וז"ל מ"ל כר' יהודה ר' יליף מולקח מרס הפך - ולא עלתה בידו דהא לשיטת רש"י סיבר רבא כר' יהודה וימחול כבוד פמ"ה לעיי' בספרי ש"ז ס"ה ס"מ כ"י שם באתי בפנינו' שלו בהאי דכל דאמר רחמנא לא תעבוד בביתור ארוך וימלא מרגוע לנפשו בעו"ה :

ועל כד ההכרח לריבא לומר דעיקר קושי' הש"ס דבינה סובב' על ר' יוחנן דס"ל משום משקים שזבו וס"ל כל שדרכו למנות וס"ל בפסח' ובע"כ כרבנן דמין במינו בטיל - ועכ"פ מוכרח דלא ניחא ל' לש"ס לחוקמי דלא כהלכתא וממילא כג'ו' דברי בספרי :

והא דמשני ר"ס חנא דלמרה קליעת הוא כלע"ד דר"פ סובר דגם ר' יוחנן סובר כן להלכה דהא ר' יוחנן לא אמר אלא חת שדרכו למנות שנינו והיינו בדברי ר' מאיר ומשום דהוי קש' ל' דהא בהאי דלמרה קליעת סובר ר"מ דבין לר"א ובין לר' יהושע יעלו ובע"כ דהאי דחצילי תלחן שנינו בדברי ר' מאיר את שדרכו למנות אצל לר' יהודה לר' יהושע לא יעלה ובע"כ דגם כל שדרכו למנות לא יעלה והא ידוע ר"מ ור' הלכה כר' יהודה כדאמר ר' יוסקן גופא בעירובין דף מ"ו ע"ב ור' ור' יהושע הלכה כר' יהושע וא"כ באמת סובר ר' יוחנן כמי לדוכא כר' יהושע אליבא דר' יהודה אלא דר' יוחנן מפרש כן בשיטת ר' מאיר - ועכ"פ גם לר"פ הברייתא מתוקמת לר' יוחנן כהלכתא - ודוק השיב :

ואמנם לכאורה י"ל להשיב על דבריו הנ"ל לפי מ"ס החוס' ויכין דהא דלא הקשה על ר' נחמן משום דמוקפה חמור כעין דאורייתא - וקשה דהא ר' נחמן סובר גבי שבת כר' שמעון ובברייתא חני' א' בינה שכולדה בשבת ובע"כ דמוקי כר' יהודה וכמ"ס מוה"רם שיף הרי בע"כ גם לסברת המקין הו' ניחא ל' לחוקמי הברייתא דלא כהלכתא :

ואברא דבחדושי' לתם' בינה באתי וזה בעו"ה שבוט טעם ודעת וגם הא דהקשה הנל"ח ברש"י צד"ה וספיקא של זו אסורה קס"ד ספק טולדה זי"ט וס' בחול אסורה זי"ט והקשה הנל"ח הא חני זרישא א' בינה שכולדה בשבת ומדוע שנק רש"י שבת ונקט י"ט וגם זש"ס י"ל דכן בהא דאמרינן א"ב ס' י"ט ס' חול - וגם כל דברי רש"י כמיתרי' דהא

פשיטא דלמאי' דלא נחמין ל' טעמיה כן הוא הפירוש הפשוט ואין דרך רש"י לפרש מאי דקס"ד אלא כשעלה ע"ד המקיין כוונה אחרת מן הפשוט :

ונלענך לישב דהנה העב' המ כתב בריש בינה דגם לר' נחמן דס"ל דמוקפה בשבת בלא' המשום מלמכה החמירו היינו דוקא בדבר שאסור בשבת בלא' המשום מלמכה החמירו בו זי"ט משום מוקפה אבל דבר שאין עליו בשבת רק משום מוקפה מותר בין בשבת ובין זי"ט ונרחק מאוד לישב בבבלי דלמטל ולגמזע מ"י אין בשבת משום מלמכה ואפ"ה אסור זי"ט עיי"ש - ולולי דברי בע"המ כלע"ד ע"פ מה שהאריכו הפני יהושע והנל"ח דהאי גזירה דפירות הכושר' לא שייך חלל אי מוקפה מותר ובע"כ נזרו גזירה מיוחדת בפירות הכושר' וי"ל דגם בינה היתה בכלל הגזירה אבל אי מוקפה אסור ח"כ לא נזרו גזירה מיוחדת בפ"ה דהוא בכלל שאר מוקפה - ממילא בבבליה הכולדה מתרנגולת העומדת לאכילה אין שום טעם לאסור וכן העלה הנל"ח בביתור דברי התום' בפסח' דף כ"ו ע"ב צד"ה מוכן לעורב' עיי"ש בפ"י ונל"ח שאתריכו :

ולפי' י"ל דגם ר' נחמן סובר טעמא דפ"הכ * אלא דגבי י"ט דסתם לן תנא כר' י' לא מני' לפרש טעמא דמתניתין משום פ"הכ דכיון דמוקפה אסור לא הו' בזה שום גזירה מיוחדת לכן מוקי הטעם משום מוקפה - אבל בשבת דסובר ר"כ דמוקפה מותר באמת סובר דהבינה בלא' מהאסור משום פ"הכ דבע"כ הו' לר' סובר דגזירה מיוחדת בפ"הכ וגם בינה בכלל - ומיושב קושי' העב' המ דהא גם בינה אסורה בשבת לר"כ וליכא מיד' דבשבת שריובי"ט אסור - ולפ"ז הן אנו אחראין לדחוקי כפשיטא דהא דחני בברייתא א' בינה שכולדה בשבת אחי' לר"כ דלא כהלכתא וכר' יהודה דגם לר"ג אחי' שפיר דאסור משום פ"הכ אלא דאכתי הוי קשה קושי' הס"י דאמאי לא הקשה הש"ס מהאי דספיקא אסורה גם לר"כ דהא בשבת אינו אסור רק משום גזירה - ולומר דלר"כ התי' הברייתא דלא כהלכתא הא מילן הש"ס ובהכ"ל ולזה כתב רש"י בנחות לשוני קס"ד ספק י"ט ס' חול כלומר דהא ודאי ידע המקיין ד"ל דהאי וספיקא אסורה לא קמי רק על ס' י"ט ע' חול ולכן לא הוי קשה ל' על ר"כ אלא דלא אסוק דהיט' לחוקמי בם' עריפה שאינו נזכר בברייתא או משום דהוי קשה ל' אימא סיפא ומדויק גם צש"ס דאמר א"כ ספק י"ט ס' חול דרואה לתרץ גם לשיטת ר' נאחתי הכל על כנון צס"ד :

ואשר חמה עוד על מ"ס בספרי"ש ות שגן רקח סי' ט"ז להשיב על הפר"ח דאוסר להפקיר בשבת וב"ט מהא דאמרינן בשבת דף ק"א ובין שא"ס לזין עליתו שהו' חייב וע"ז חמה פמ"ה דודאי גם הפר"ח אינו אוסר חלל מדרבנן אבל מדיון תורה גם הפר"ח מורה דמותר להפקיר וז"ל סוב לא דחיל' א"א מזהה שבת כיון דבידו להפקיר מד' א"כ מד' א"י אפשר שידחה שבת ויניח דחכמים אסרו להפקיר בשבת מ"מ לא יוכלו להקל על ד"ת עכ"ל פמ"ה הנה מה דפשיטא לפמ"ה מספיקא לתנאן בעל משנה למלך צפ"ז מה' תרומה' הלכה א' ואמנם לא עלי' תלונותיו כי אם על הנאון בעל מ"א ס"ס י"ד דהוכיח מש"ס הכ"ל דאסור לתקן מתנה בשבת והא ודאי דב"כ אינו אסור רק מדרבנן - איברא דלבעל מנ"א הו' מפשט פשיטא ל' האי סברא דכיון דחכמים אסרו עליו שוב אינו עובר וכמ"ס דהידא צס"י תמ"ו ס' א"כ צ"ב דכיון דרשו לא צדערו אלא שחכמים אסרוהו אינו עובר עליו דאטום הוא ועיי"ש - וכן בערל הוי' ואומיל מליטו שהעמידו דבריהם במקום כרת - ואף דהרמב"ם צפ"ז מה' ק"פ פ"ה ו' וז"ל כתן טעם על הא דהעמידו החכמים דבריהם ועיי"ש הא עכ"פ נדרא פטור מכרת כיון שהוא אטום עי"פ תק"ה - ויעיין מ"ס הפ"י צד"פ הכיזקן דלא תקשי על אש"י דס"ל שצנורא לאו דאורייתא מהא דאמרינן זבין לזה כר' יעיי"ש ובג"י בריש ב"מ נאבוי' דהעדאות עדים אע"פ שאין ראי' לרב

זכר לדבר מיהא איכא ואי"ה כשסכים עמי הזמן עוד
אנוסף ידבזה :

ואשר הקס'מ'ה'ש'ם בעירוב'דמ'ה'ע'ב'דמקש'ולקני
שביה בעצם תפשוט דאין תחומין למעלה מיו"ד
וע"ז הקשה לדעת הפוסק'דבעיא בעיא דלא אפשטא במדי
דרכן השוקא לקולא א"כ מאי קוש' הא ס'ס דף מ"ג מסקין
דהאי תנא ספוקי מספקא לי' ודלמא גס'הך ברייתא מספקא
ולכן לא קנו שביה בעצם - ותחומין דרכן ואף דהוא
דס"ל"מ מ"מ לענין תחומין לא החמירו וכת'ש'התום'ס'ס -
הנה אי בעינא חמיכא דהפוסק' הכ"ל ס"ל כהרמב"ס
וסייעיתו דפוסק בך'ז' מה' שבת דתחומין'ז'ב'מיל דאורייתא
(ובתנא) השני על הרמב"ס בפ"ז משננות הך'ג'ע"י(ס)
ועיין בא"ח ס"ח'ד'ד'ואמנם לעכ"ד בלא"ה י"ל דעכ"פ שפיר
פריך הש"ס דכיהי דאולינא לקולא מנ"ד הספק ואמרינן דאין
תחומין למעלה מיו"ד פא עכ"פ כפשוטא האיבעיא דק"י"ל
לדינא אין תחומין ויהי' מספיקא הא עכ"פ מוכח דאולינא
לכתחילה לקולא לומר דאין תחומין :

ואשר תמה על התום' בחולין דף כ"ח ע"ב בד"ה מאי
חזית דכתבו ואע"ג דלחומרא נמרינן והקשה
פמ"ה דהא גס' לקולא ס"ל לר"י דלא בטיל בהאי דאין דס'
מבטל דס' וכשר לזריקה כמבואר בחולין דף פ"ז ע"ב וזבחי'
דף ל"ו ע"א האמת כי לא ידעתי מאן מפנים אם הוא לקולא
והלא אסור להביא קדשים לבית הפסול - ואמנם אף דיש בזה
עכ"פ ג' קולא כלעכ"ד ליכא דודאי גס' לסברת המקשין
דפריך ומאי חזית דגמרת מהך כו'עכ"פ לענין דאין דס' מבטל
דס' שפיר יס' למילך מולקח מדם הפסול ומדם השעיר דהאי דס'
והאי דס' - וע"ז לא שייך להקשות מאי חזית כי מסתבר טובא
ללמוד דס' מדם - אף הקושיא על כל שאר עניני' דשפיר יס'
למילך מזרוע בשילה ובשאר עניני' לא כמאן בביטולו שס'
קולא ושפיר הקשו בתום'וזה ברור לעכ"ד :

ואשר הקשה עוד כמה שהוקשה להתום' שס' לענין טעם
כעיקר דהא מצינו ג"כ טעם כעיקר לקולא
בעושה עיסה מן החיטין ומן האורז דאדם י"ח בפסח אס' יס'
בו טעם דגן כמבואר בזבחי' דף ע"ח לעכ"ד אין העניני' שווין
דס' הוי טעמא וממשא אלא שאינו כוכר וזוה שפיר י"ל
דאולינא לקולא אבל כאן אכן דאין על טעמא ולא ממשא :

ובי"ש עוד ח"ל עוד ראיתי בספרו ס' כ"ג בסוגיא דאי
פיקח כו' השני מעכ"ת על הפנייהושה מדברי
רש"י בחולין שכתב דאין הלכה כמר בר ר"א וא"כ בע"כ דגס'
ר"פ אינו סובר הא דמר בר ר"א שזי' ודודאי כוונת מעכ"ת
דאף ר' פפא אינו סובר כן דלא הי' לרש"י לפסוק דלא כר"פ
דהוא בתרא ולדעתי יס' לקיים דברי הפ"י דרש"י ס"ל
כהר"ב'ן והא דרש"י דחה דברי ר"פ מהלכה דס'לכמ"ס
בתשוב'ן מוה"ר"ס בר ברוך ד"פ ס'ס'ס'ס' ד'בס'הר' ברך
ממגענץ דיש לדקדק בדאורייתא לא מהפכין מהא דהקשה
הש"ס בשבוע' דף מ"ג ותיסק לי' דשבועה גבי מלוה וקשה
ודלמא אינטרך טעמא דשמא יוצא הלה את הפקדון אף אם
יראה המלוה להפך (ובס' שערי בינה הקשה זה בשם פס"ה'
מחכמי פולין) אלא ש"מ דסתמא דתלמודא ס'ל דאין מהפכין
בדאורייתא עכ"ל יע"י"ס וא"כ י"ל דלכך דחה רש"י דברי
ר"פ מהלכה עכ"ד פמ"ה הנה עיקר כוונתי שס' להשיג על
הפ"י כמה שחשב דמ"ס התום' ריב"ן פי' בשם הקובטרים
דהלכה כמר בר ר"א וסובר הפ"י דהקובטרים הוא רש"י וזוה
השני עליו דבע"כ אין זה הקובטרים שחזר רש"י דהא רש"י
פוסק בחולין דלא כמר בר רש"י סובר דלא כמר בר ר"א
מסתמא סובר כן גס' בשעת ר"פ דמכ"ל לומר דר"פ סובר
דלא כהלכתא ואע"כ אכי מודה בזה לדברי פמ"ה דיש לקיים
עיקר תירוטו של הפ"י ולומר דרש"י סובר בהכרח כשיש

הסובר' דר'פ' בע"כ ס"ל דמדאורייתא מהפכין - ואמנם
אחר שהדפסתי בפרי הכ"ל מלאתי ראיתי בתו' בסנהדרין דף
ק"ט ע"ב דכתבו לאדוא בשם רש"י דהלכה כמר במפיק ואז
אמרתי בפשיטא דהי' להתום' גירסא אחרת ברש"י בחולין -
והלום ראיתי אחרי ראוי בט"ז בח"מ ס' ל"ט שכתב דט"ס
כפל בתום' דסנהדרין וכתבתי מזה בספרי תורת חסד על
כללי הש"ס ואס' יהי' איהו הזדמנו' אשלו לו ס' הכ"ל ידעתי
כי נחת ינחת בו בעו' היוזו'ן אין אחי מענה הכ"ל ידיר
לנכח ד"ס וטובתו כ"ה גאו' העיר אלעזר היושב בק"ק
מרישט ואגפי' : ועיי' בקו"א

סי' ז' בס"ד בסוגיא דקלוטה שבת דף ע"יש'ה ובגמין
דף ע"ט ע"א ובק"ק דף ע"ב :

א קושי' התום' בב"ק דף ע"ב ע"ב בד"ה כמאן כר'ע דמ"א
דבגמין דף ע"ט אמרינן כמאן כרבי והכא נקט
ר'עקיבא :

ב י"לד בגמין שס' לא פרכינן כמאן כרבי אלא על עולא
וראשי דאמרי משמי' דכ' יוחנן ומדוע לא הקשו כן
לר'י אמר שמואל ולר"א אמר ר'אושעיא :

ג קושי' התום' בשבת דף ד' ע"ב בד"ה ודלמא הנחה - על
פירש' דדלמא ר"ע לא מחייב אתולדה במקום
אב :

ד קושי' התום' שס' על פירש"י דהא גס' רבי אמר סתם
ואפ"ה מפרש שמואל דחייב ב' :

ה קושי' הרשב"א שס' דבש"ס אמרינן דלמא ורש"י
מביא ראי' :

ו י"לד לשועת רש"י א"כ באמת קשה על רבס דסובר
דלר"ע חייב ב'אמאי לא מפרש ר"ע דחייב ב' :

ז י"לד לשיטת התום' דחולק' על רש"י דאין קוש'הש"ס
מכח ההכרח א"כ מאי קוש' הא מסיק דבתר
דאיבעיא הדר אפשטא - ואף דבאמת אינו מוכרח ממשנה זו
דהא י"ל דר"ע לא ס'ל קלוטה וכמ"ס הר"ב בד"ה דאמרינן
קלוטה - ואפ"ה הוי פשיטא לרבה ואכן הוא דלא ידעין
מהיכן אפשטא - ודלמא באמת גס' הא אפשטא לי' דלר'עקיבא
חייב ב' - והגס' דר"ל דהא דאפשטא לרבה - הוא כמה דפשיט
ר' המכונה לר' חסדא בדר' ז' : הא מצינו דהוי פשיטא
לשמואל דלרבי חייב ב' ואפ"ה דגס' לרבה הוי פשיטא דלר"ע
חייב ב' וממילא למד דפליגי בקלוטה - ולר'עגס עקירה לא
בצי :

ח קושי' התו' בדר'ה'ע"ב דלר'עקיבא דס'ל קלוטה כמי
שהוכחה א"כ היכי מצינו וורק ד"א בר'הר' שיהי'
חייב הא כימא כמי שהוכחה ע"י' :

ולתריץ כ"ל נקדים דהנה התום' בד"ה וזק ונח הקשו
דאכתי תקשי ודלמא לרבי הנחה לא בצי הא
עקירה בצי - ותירוץ דרואק אקלוטה דר"ע שייך לחלק בין
עקירה להנחה אבל רבי דבצי הנחה ע"ג ז' כ"ה דעקירה
סגי בכ"ס עכ"ד ודבריהם צריכין תבלין מה ראוי לחלק בזה
ועיין פני יהושע שכלחץ בזה וגם תמה א"ע בפ"י דהא דאמר
שמואל מחייב הי' רבי שתיס דמכ"ל דבשלמא למסקנה דאיידי
במקורא א"ס אבל לפי הס' דמוקי מתניתין כרבי ובע"כ לא
מוקי במקורא א"כ מכ"ל דמחייב רבי ב' - וגם כבר הקשינו
לעיל בקושי' דמאי ס' דרבה לפשוט מר"ע דלא בצי עקירה
כיון דבאמת אינו מחייב אלא א' - והנלעכ"ד להסביר הענין
הפני

הטוב • דודאי רבה סובר לסברא פשוטה דלא ודא אחת
 היא • אי חסובה הנחה ממילא כשעוקר ממקום הנחתו חשיב
 עקירה דהא עוקר דבר המונח במקומו וסברא זו מפורשת
 בתוס' דף ג' סוף ע"א • ואמנם בזה דאמרינן קלוטה כמי
 שהוכחה • הכוונה הפשוטה דקלוטה חשיב כמונח • וכן היתה
 סברת רבה וממילא דאין שום סברא לחלק בין הנחה
 לעקירה • ואולם יש לומר כוונה אחרת דבאמת לא חשיב
 כמונח אלא דהתורה לא הקפידה כלל על הנחה רק על
 הוצאה מרשות לרשות וכיון שזה לאויר ר"ה הרי ממילא
 יצא מר"ה לר"ה • וא"כ שפיר לא לחלק בין עקירה להנחה
 ולומר דבאמת עקירה בעינן וכת"ש התוס' ואכן ליכא עקירה
 בין דליכא הנחה • והא דאמרינן קלוטה כמי שהוכחה דמי'
 הין הכוונה דחשיב כמונח אלא קלוטה דומה דאין כאלו
 מונח דגם דאין בין הנחה אפ"ס חשיב כאלו ה' מונח • וזה
 דפריך הש"ס ודלמא הנחה הוא דלא בעי כלומר דודאי אלו
 ידענה דלריך הנחה וקלוטה חשיב כמונח ודאי דאין לחלק
 בין עקירה להנחה אלא דלמא הנחה לא בעי כלל ולא חשיב
 כמונח וא"כ י"ל דעקירה בעי ממקום חשוב • ומתוך ר"י הא
 מני רבי הוה דלריך דוקא וזו כל שהיא וא"כ עכ"פ לריך הנחה
 ובע"כ דסובר דזה נחשב להנחה • וממילא כשנוטל מן הזו הרי
 הוא עוקר ממקום הנחתו • ובה מיושב הטוב קוש' התוס' דף
 ה' ע"ב • מוזק דא בר"ה דהא חקן לא אמרינן דקלוטה הוי
 כמונח בהמת • אלא דדיו לענין יוצא כאלו מונח כ"א
 הנחה אך התוס' הקשו שפיר לר"ה דרבה ועכ"פ למסקנא
 דש"ס שלנו אין מקום לקושי' התוס' ה"ל דהיא קושי' ח'
 שלנו :

ובזה רוחא לנו שמעתתא הא דאמר שמואל מחייב הו'
 רבי שמים משום דהוי קשה ל' בדברי רבי דתני
 מר"ה לר"ה ור"ה באתמא ואמאי לא תני מר"ה לר"ה
 ור"ה באתמא (וכת"ש התוס' לפי האקמימתא בר"ה מקורה
 עיי"ש) • ומה למד לחלק כעין דמחלק ר"ח לענין ז"כ
 דדוקא בר"ה מהני ולא בר"ה לשיטת הרבה פוסקי' ועין
 בהרשב"א שהאריך • וכמו כן סובר שמואל לחלק לענין
 קלוטה דדוקא בר"ה קלוטה כמי שהוכחה ולא בר"ה (והא
 דאמרינן ה' מני רבי אף דאיידי בר"ה הא כבר הקשה
 הרשב"א ועיי"ש תירוץ) • והא דאמי פשוט הדבר דאין יומא
 דא"כ הנחה כלל א"כ אין לחלק בין ר"ה לר"ה וכמו דבר' ה'
 א"כ הנחה ה"ה בר"ה • אך אינימא דלריך הנחה אלא דחשיב
 כמונח דוקא בר"ה ולא בר"ה וכמו דמחלק ר"ח לענין ז"כ
 כ"ס • ואחרי דבע"כ לרבי חסובה הנחה ממילא דאין לחלק בין
 עקירה להנחה דהעוקר ממקומו הוא עוקר ממקום הנחתו •
 וכת"ש לעיל ולכן הוי פשוט לשמואל דמחייב רבי שמים •
 וממילא דלק"מ קושי' ד' דהיא קושי' התוס' על רש"י דהא גם
 רבי סתם דבריו ופ"ה מחייב • דא"כ דבשלמא בדברי רבי
 אין מקום לעשות כיון דעכ"פ מוכח דלריך הנחה • אבל
 בדברי ר' עקיבא דיש מקום לעשות ולומר דלא בעי הנחה ואי
 יסבור דחייב ב' הו"ל לפרושי אלא ודאי דבאמת א"כ אלא
 אחת :

ולפי' יומתקו דברי רש"י • דה"פ דודאי וי לא היתה
 הסברא בעולם דיל' דר"ה הנחה לא בעי לא ה'
 מקום לפקשות אמאי לא תני ר"ה מחייב שמים דהא אין מקום
 לעשות וה"ל לפרש דבריו כמו רבי דאין מפרש דבריו • אבל
 כיון דיש סברא בעולם דר"ה הנחה לא בעי כלל הא עקירה
 בעי • א"כ הוי סובר דחייב ב' ה' לריך לפרש דבריו ובע"כ
 דאין מחייב אלא ה' :

ובזה מיושב גם קושי' ו' שלנו דהקשינו לרבה דסובר
 בע"כ דלר"ה מחייב ב' א"כ אמאי לא מפרש ר"ה
 דחייב ב' • וכימא כס"ד דרבה לשיטתו לק"מ והש"ס שפיר
 פריך • ובתחילה כתבין על הא דהקשו התוס' דלמא עמא

דר"ה משום דלא מחייב אתולדה במקום אב • וכלעכ"ר ע"פ
 מה שהקשו התוס' לקמן דף ג' ע"ב דה' למומרא דמחייב
 רבי אתולדה במקום הב דלמא הא דמחייב רבי ב' ה' יינו
 צודע וחזר ונודע וכו' יוחנן דידעו' מחלקת ותירו' דה"כ
 מאי קמ"ל ר"ה דמחייב רבי ב' דפשיטא • ואמנם כן י"ל בדברי
 רבי דכבר כתבנו דעכ"פ מוכח דס"ל דלריך הנחה וא"כ כיון
 דהוי כמונח ממילא דהעוקר ממקומו חשיב עקירה וכהנ"ל
 ואין צוה שום חידוש (ומכ"ס למסקנא דאיידי במקורה) אבל
 בדברי ר"ה דיש מקום לעשות דהנחה לא בעי כלל וכהנ"ל אבל
 עקירה בעי • והא דבדברי רבה • כל עיקרו של ר"ה ב' לאחד
 דקלוטה כמי שהוכחה א"כ אי נימא דגם עקירה לא בעי
 אכתי הו"ל להורות הדי חידוש צודע וחזר ונודע דמחייב ב'
 כדי דכדע דגם לענין עקירה קלוטה כמי שהוכחה ומיושב
 קושי' התוס' • ואמנם כן הש"ס פריך שפיר דליכא דק"ל בר'
 יוחנן כגד דיש לקיט וא"כ ק"ל דידעו' מחלקו' אבל רבה
 לשיטתו אילו דהנה לקמן דף ע' ע"ב דה' ונודע לו הקשו
 בתוס' דמוכח דס"ל דרבה סובר אף הפרשות אינם מחלקו' וכ"כ
 ידעו' דאינם מחלקת וזה ר"ה ס"ל דידעו' מחלקת ורבה כלל
 כיון ציבנו' דף ג' דהלכה בר"ה נגד ריש לקיש • ותיצח הר"ח
 דגרסינן דגם רבה • וא"כ לרבה לשיטתו דס"ל דגם הפרשות
 אינם מחלקת וכ"כ דידעו' אינם מחלקת לק"מ בזה דלא הני
 ר"ה מחייב ב' דיל' כקושי' התוס' משום דס"ל דאין חייב
 אתולדה במקום אב וא"כ לשיטת רבה לר"ה לעולם אינו חייב
 ב' דאין הידיעות והפרשות מחלקת • והא הוי פשיטא לרבה
 דלר"ה לריך עכ"פ הנחה אלא דקלוטה חשיב כמונח ממש
 וממילא דהעקירה חשיבה עקירה ושפיר קאמר הא מני ר'
 עקיבא הוי • ושכ"ס העליכו דלדריך דק"ל בר' יוחנן בע"כ הא
 דס"ל לר"ה קלוטה כמי שהוכחה אין הכוונה פמונח לגמרי
 דה"כ יתחייב ב' ותקשי אמאי לא תני ר"ה מחייב ב' אלא ע"כ
 דקלוטה אינו כמונח ממש רק דינו כמונח משום דלא בעי
 הנחה ולפי' מיושב הטוב קוש' התוס' בב"ק • דבשלמא בב"ק
 שם איירינן לענין חיוב משום שבת שפיר מתקן הא מני ר'
 עקיבא דאף דינימא דלא חשיב כמונח ממש הא עכ"פ חייב על
 הקלוטה כאלו ה' מונח ומש"כ בגיטין דהעיקר הוי דבעי
 הנחה ממש לא הוי מלי למימר הא מני ר' עקיבא דהא לר"ה
 אדרבה בע"כ לא חשיב כמונח אלא דלענין חיוב שבת א"כ
 הנחה והולך לומר כמאן כרבי דלרבי בע"כ חסובה הנחה
 דהא רבי מזריך הנחה וכהנ"ל :

ובזה אחר כלעכ"ר לתרץ קושי' א' וקושי' ב' הנ"ל •
 ונקדם עוד אינו קושי' : א' הנה בתם ב"מ דף
 יב ע"א בעי רבה זרק ארנקי בפתח זה וילא בפתח אחר מהו
 לויר שאין סופו לכוז כמונח דמי או לא והוא חיובא דלא
 אפשטא והרמב"ם השמיט חיובא זה • וכתב הלח"מ בפ"ד מה'
 מעשה קרבנות דהרמב"ם פוסק דלאו כמונח דמי' וסמך פ"ה
 על מ"ס בפ"ה מה' גירושין ה' וכתב הלח"מ דרש"י הרמב"ם
 מש"ס דזבחי' דף ק"ה ע"ב דאמרינן שם בעיה מיני' רב הסי מר'
 יוחנן ה' מקבל ונפתחו שול' המזרק עד שלא הגיע הרס לאויר
 מהו לויר שאין סופו לכוז כמונח דמי' או לא חמר ל' תכחווהו
 חביות כו' ומריבין האו מאי בעי מיני' לויר שאין סופו לכוז
 ופשיט' ל' לויר שסופו לכוז ומריבין תרתין בעי מיני' א"כ תמלא
 לער לויר שאין סופו לכוז לאו כמונח דמי' לויר שסופו לכוז
 מאי

בארתי צעו' הי' בספרי תורה חסד כלל י' דהרמב"ם פוסק
תמיד כרבה כנר דבא ומכ"ס בנ"ל דלרצא מספקא ולרבה
מפשיט פשיט - ודוק הטיב :

והנה התוס' כסתפקו אי מושיט שייך למטה מו"ד - והוי
פשיטא להו דאי שייך למטה מו"ד יש למילף גם
למטה מו"ד זורק ממושיט - והפ"י תמה ע"ז לקמן בדף כ"ז
דלימא דפליגי בין למעלה ובין למטה אי ילפינן זורק ממושיט
דלתי שפיר טפי לישבא דמתניתין בין אי גרסינן כינר ובין אי
לא גרסינן כינר (ועי' ש' בתוס' דר"פ הזורק מ"ש בשם
הירושלמי) וצ"ע דרבה ס"ל דגם אי מושיט חייב למטה מו"ד
אפ"ה לא ילפינן מינ' זורק כיון דשכ"ס לא הי' במשכן לא ילפינן
מינ' מלאכה גרוע - ולא הוי כוחא לי' לאוקומי דפליגי בשני
עבדיו דהיינו אי ילפינן זורק ממושיט וגם בעינן קלוטה עיי"ש
צ"ש שהאריך : ולפ"ז י"ל דהא דלא אמרו בגמ' כמאן כר"ע
משום דאיכא הוי ס"ל דמסתמא הפלוגתא בין למעלה ובין
למטה ובע"כ פליגי אי ילפינן ממושיט - וא"כ מתניתין דוקא
כרבי ולא כר"ע דאיהו בע"כ לא ס"ל קלוטה דאי ס"ל קלוטה
ליכא למילף ממושיט וכמ"ש הר"י ואמנם לכאורה אף דפליגי
בין למעלה ובין למטה י"ל דלתי' כר"ע וס"ל קלוטה כמנכח על
האריך ולכן גם למעלה חייב ורבנן לא ס"ל קלוטה ודכ"ע לא
ילפינן ממושיט - אך א"כ הי' נפשט דר"ע סובר אויך שאין סופו
לכוח כמנכח דמי' והא' בזבחי' שם בעי' מינ' אפי' מ' יוחנן
באורי' שאין סופו לכוח ושסופו לכוח ולא פשיט לי' רק באסופו
לכוח - ואמאי לא פשיט לי' גם באין סופו לכוח דתלי' בפלוגתא
דר"ע ורבנן א"ו דלכ"ע באין סופו לכוח לאו כמנכח - והא' כבר
כתבנו דקלוטה באורי' ליכא למימר אי פליגי גם למעלה
מו"ד - ובע"כ פלוגתאיהו רק אי ילפינן ממושיט ובע"כ דר"ע
גם כמנכח באורי' לית לי' וכמ"ש הר"י ולכן הקשו על עולא ור'
אפי' דאמרי משה' דר' יוחנן - דלשטתו דוקא כרבי ולא כר"ע
אבל לאיך מ"ד שם י"ל דלתי' גם כר"ע ולא הוי כיחודפי
ופלוגתאיהו בין למעלה ובין למטה - ור"ע סובר אויך שאין סופו
לכוח כמנכח דמי' וקלוטה כמנכח על האריך - וצ"ב שפיר
אמרינן כמאן כר"ע דהא עכ"פ לענין חיוב שבת סובר ר"ע
דהייב - וגם דשם לא אולא דוקא בשבת ר' יוחנן - וא"כ גם
דברי הלכ"מ בכוכי' דהרמב"ם ד"יך שפיר מש"ם דזבחי' ובע"כ
אין לחלק בין הנושאים דלכ"ע לא הוי פריך בגמ' על ר' יוחנן
דהא י"ל דלתי' גם כר' עקיבא ודוק הטיב : ועיי' בקו"א

ומעתה לא נפלאה אצלנו ליטב על מכונס שיטו'
הרמב"ם גם בלא דברי הלכ"מ מהכנס בלא' ה' חל
עלינו להבין מאי מספקא לרצא צ"ב' והא' זהו מהלוקי' דר"ע
ורבנן - אבל לפי הוצעו' דברינו הכל א"ש דהא דמספקא לרצא
היינו בין לר"ע ובין לרבנן דדבריו ר"ע כסתפק אי סובר
קלוטה כמנכח וכסדרת רבה וא"כ זכה בעל החצר - או דר"ע
בשבת לא בעי הנחה כלל וכסדרת המקשין - ודבריו רבנן
כסתפק בעין הספק דמספקא לרבה אי ס"ל לרבנן קלוטה או
לאו - וא"כ מספקא על רצא לשיטו' רבנן היינו קודם דאפשטא
לרבה וכמו דאיבעיא לרבה כן כמו כסתפק רצא תלמודו - וכיון
דאמרינן בתי' דאיבעיא הדר אפשטא וא"כ לרבנן לא ס"ל
קלוטה וכהכ"ל וגם דדברי רבה מסקינן דהנחה לא בעי מדלא
תני ר' עקיבא מחייב שתי' שפיר פוסק הרמב"ם דלאו כמנכח
דמי' ודוק - וביותר יתכן לפי האי תירוצא שכתבו החוס' בשבת
דף ע"ג דרבה סובר כיוש לקוש דאין הפרשות מחלקו'
וב"ס דאין הידיו' מחלקו' וא"כ לרבה אין הכרע מדלא תני ר' ע'
מחייב צ' ד"ל משום דלא מחייב אתולדה במקום אב וכן קוש'
התוס' אבל הרמב"ם דפוסק כר' יוחנן א"כ שפיר אפשטא מדלא
תני ר"ע מחייב צ' דבע"כ הנחה לא בעי כלל וא"כ באמת חויר
שאין סופו לכוח לאו כמנכח דמי' והדברי' בבורי' למבין :

סימן ח' בעי' הי' ר"פ כלל גדול בסוגי' דתיובא שנסבה
דף ס"ט ע"א וע"ב ודף ס"ט ע"א :

מחלוקתן בחרתי דר"ע יסבור דילפינן זורק ממושיט וקלוטה
לאו כמו שהוכחה ורבנן יסבור דלא ילפינן זורק ממושיט
וקלוטה כמו שהוכחה - הא' אפסוי' פלוגתא לא מפשיטין וטפי
הו"ל לפרש דפליגי למטה מו"ד ולא פליגי רק בקלוטה - וגם
דחיקא מילתא טובא לפרש דהא דאמר רבה מ"ט קלוטה כמו
שהוכחה לא קאי רק לרבנן דרשימת לשונם משמע דקאי על
דברי הכל וצפרטו' דלחלק הראשון של האיבעיא סובר ר"ע
קלוטה ורבנן לא ס"ל קלוטה - ואי כיומא דלפי חלק השני
יסבורו רבנן קלוטה ור"ע לא יסבור קלוטה כל כהאי הו"ל
לרבה לפרושי - ואין לומר דלא הוי נריך לפרושי משום דמנכח
דלכ"כ היאך יליף ממושיט וכמ"ש הר"י - הא' אכתי' יש לומר
דגם ר"ע סובר קלוטה - וסובר דהוי כמנכח בארץ וזה לא שייך
למעלה מו"ד וכהכ"ל וא"כ אי יסבור רבה קלוטה כמנכח באורי'
עכ"ס הו"ל לפרושי :

ולכן כלענ"ד בדרך פלפול - דודאי כוונת רבה באמרו מ"ט
קלוטה כמו שהוכחה קאי על דה"בין לר"ע ובין לרבנן
ודכ"ע ס"ל קלוטה ואפ"ה לק"מ קושי' התוס' והוצעת הסוגיא
כך היא ועיקר קושי' הש"ס הוא דהא לפי מה דמוקי' רבה
משנתנו כר"ע בע"כ סובר דר"ע ס"ל קלוטה כמנכח באורי' -
והא מספקא לרבה ואמר בחלק שני של האיבעיא דר"ע ס"ל
ילפינן זורק ממושיט אבל תוך ג' ד"ה חייב מ"ט דאמרינן קלוטה
כמי שהוכחה כלומר דגם רבי עקיבא סבירא לי' קלוטה כמו
שהוכחה ואם כן בע"כ אי יסבור קלוטה כמו שהוכחה היינו
כמנכח על האריך דלכ"כ קשה קושי' הר"י היאך יליף זורק
ממושיט ובע"כ דקלוטה כמנכח בארץ - וא"כ קשה על הא'
דמשני רבה מתניתין כר"ע והא' דאמרינן למימרא דפשיטא
לרבה דבקלוטה כמו שהוכחה ובתוך יו"ד פליגי כו' הכי פירושא'
וכוונתו באמרו בתוך יו"ד פליגי דהא דס"ל לרבה בקלוטה כמו
שהוכחה היינו כמנכח באורי' ולא כמנכח על האריך דאורי'
שאין סופו לכוח לאו כמנכח דמי' - וא"כ בע"כ בתוך יו"ד פליגי
דאי למעלה מו"ד ופליגי אי ילפינן זורק ממושיט הא לא דמי'
למושיט וכמ"ש הר"י - וזה שאמר למימר דפשיטא לרבה
בקלוטה כמו שהוכחה ובתוך יו"ד פליגי כלומר דפליגי באותו
קלוטה כמו שהוכחה אשר הפלוגתא לא שייך אלא בתוך יו"ד
ולא למעלה מו"ד דהיינו כמנכח באורי' וע"ז פריך והא' מבטיח
צמי' לי' רבה כו' או דלמא למעלה מו"ד פליגי ולמטה מו"ד
ד"ה חייב מ"ט קלוטה כמו שהוכחה וגם לר"ע ס"ל קלוטה וא"כ
צ"כ הפירוש כמנכח בארץ וכהכ"ל וא"כ אכתי' לא חתי' כר"ע
ד"ל דהוי כמנכח על מקום חסוב וכהכ"ל ומיושב הטיב קושי'
התוס' צ"ה דאמרינן קלוטה דהוי קושי' ג' : וגם מיושב קושי'
התוס' צ"ה אבל למטה דהוי קושי' ב' דלק"מ על רבנן דפליגי
על אחרים דהא השתא דאמרינן לכ"ע אמרינן קלוטה בע"כ
היינו כמנכח על האריך וא"כ י"ל דלכ"ע בעינן מקום חסוב אלא
דהוי כמנכח על מקום חסוב וזה לא שייך בידו וא"כ איכסו ס"ל
ככ"ע אבל קושי' מהרש"א מרבנן דרבי וגם קושי' שלנו
מביריתא דדף ל"ז הנה בתקפס דהא איכא בע"כ ס"ל קלוטה
לאו כמו שהוכחה והא' לפי האי סברא לכ"ע קלוטה כמו
שהוכחה : ואמרינן הא לא קאי בתי' דאיבעיא הדר אפשטא לי'
דסובר ר"ע קלוטה - כלומר אף דלפי הוצעו' דדבריו גם צ"ד
השני של האיבעיא הי' סובר ר"ע קלוטה - אך עכ"פ לא הי'
מוכרח דסובר קלוטה כיון דאמרינן למעלה מו"ד פליגי ויליף
ר"ע זורק ממושיט א"כ אף דכיומא למטה מו"ד ד"ה חייב אפ"ה
אינו צגדר הפשיטו' דר"ע סובר קלוטה דלמא טעמי' דר"ע גם
למטה מו"ד משום דיליף ממושיט - ולזה אמר הדר אפשטא לי'
כלומר שה' אצלו צגדר בפשיטו' דר"ע סובר קלוטה ובע"כ דגם
ר"ע לא יליף ממושיט ופליגי רק למטה - ולמעלה גם לר"ע
פסור משום דלא דמי' למושיט וא"כ בע"כ לר"ע קלוטה היינו
כמנכח באורי' : והרי עכ"פ הוי פשיטא לרבה דקלוטה כמנכח
באורי' ובע"כ דסובר דאורי' שאין סופו לכוח לאו כמנכח דמי'
ועל זה לא מצינו שום חולק עליו אלא דפרכין ודלמא הנחה
לא בעי כלל וכמ"ש לעיל באריכו' וא"כ יש להרמב"ם ראי'
במורה מסוגיא זו דאורי' שאין סופן לנחן לאן כמנכח דמי' וכנ"כ

במורה מסוגיא זו דאורי' שאין סופן לנחן לאן כמנכח דמי' וכנ"כ

בתחילה

אין צו' כל הקו' ומה שיש לקדק
 בסוגיו ואח' אחרים צו' : ח' קו' יסוד
 היום' בה' דמרכיון מדתני הירדע עיקר שבת כו' ליתני הכיר
 ובסוף שבת וכו' ה' . דהא ליטמך דלח' תימא בירדע עיקר
 שבת חייב על כל מלאכה ומלאכה : ב' בה' דמרכיון אכל ג' .
 שבתה מאי חייב עכמ' כו' . הקשו בתוס' ודלמא תני הכיר
 ובסוף שבת וכו' הא והסוגו על פירש' עיי' : ג' קו' ה' התוס'
 בה' דמרכיון אדתי הירדע שהוא שבת ליתני הירדע עיקר
 שבת . דלרבה יהי' משמע בירדע עיקר שבת אינו חייב אלא
 עכמ' : ד' קו' ה' התוס' שם בה' דמרכיון וכו' הא דא"כ
 ה' בירדע שהוא שבת חייב על כמ' וועל כל שבת ושבת : ה'
 קו' ה' התוס' שם דלמסקנה דרב ומואל לא תנינו
 תיכין שבתה : ו' קו' ה' התוס' שם על פירש' דמרכיון טעמא
 דר' ור' מאוס דלומר מותר אנוס וה' כ' תכין דאינו נרמק
 חלף טעמיהו כמוכנו : ז' נ' דבדרי המקשין בה' דמיתני
 וכך ה' מוכנו דן כו' הכל כמיתני לענין הקו' : ח' מאי ה' ד'
 דמקשין וכו' לא ידע דל' דליתניו ס' כמוכנו : ט' קו' ה' לענ' ד'
 דבדרי מוכנו דלמר הן וכו' שם ה' ופירש' והרי ה' ה' ה' ה'
 המיישני וגם צו' חני חומר שחייב טעמא . והא עכ' ס' ל'
 למוכנו דגם בליכא ידועה בשעת מעשה חייב דהא בזה ליכא
 מתן דפליג וגם בדבדרי ר' ע' מפרש' תחייבנום צו' עכ' :
 וכו' מאי ראי' יש מזה לריב דהא דר' ראי' למעט שלל היל' ו
 ידועה מתחילה ור' ע' מביא לימוד לרבות גס בה' לו ידועה
 בשעת מעשה והוא לר' מועט : י' קו' ה' התוס' דה' כ' ש'
 שהאמת דכמו דפטר מהקו' תיכין שבתה יפטר נמי
 הכיר ובסוף שבת : יא' י' ב' בלשון ר' דלמר למוכנו לדבדרי
 אין זה קרוי שוגג דהיית לדבדרי במיתני דמשיטא דלדבדרי
 דמוכנו קא פריך : יב' י' ב' בלשון ר' ל' המיתני לא מיתני
 מוכנו דפטר דכ' כמיתני דל' ל' למוימר רק ה' דמרכיון
 כמוכנו : יג' בה' דמרכיון מ' דמוכנו וה' מוכנו טעמא
 קאמר ורש' תי' בזה אכין אב ודא' לא סמך כו' ואכתי מכל'
 להמקשין ואף לפת' ה' דה' דמרכיון לוי' מהקש' לרבות
 ידועה בשעת מעשה . ומכין אב לא לוי' רק למעט שלל ה'
 לו ידועה בזה לא אכתי קשה והא עכ' חייב לר' דלמר
 הרינו מוסף על דבדרי ור' ללמוד גס שניהם מהאי בדין אב
 ומכל' להמקשין להקשות על מוכנו ודלמא בזה מוכנו לוי' ו
 הכל מהאי דמודד קרוי חוטא : יד' קו' ה' מורש' בה' דה'
 דמרכיון ור' ה' ה' חותא מאי עבד' ב' דלמא מוקיל'
 לדרא' דש' יבמות והוריות לפי שמיני שחילק הכתוב . ואם
 חמס' דלכאורה ה' דחיתא להש' לחדן אף לר' דס' ל'
 דלרבן שגגה בבת והי' בלחור' כימא דרבן מוקי תורה
 אחת לדרא' אחרת א"כ צ' כ' הכיר ג' דרבי יבמות דה'
 אלא על דבר שדורו כרת מנ' דעלי' וא"כ ש' שגגה כרת
 לא שמו' שגגה וכמ' ה' התוס' דה' כון שגגה . הא ליתא
 דלשית' ר' יוחנן בל' ל' לק' קו' ה' הש' ד' דלמא גס
 דרבן דרשי כמוכנו וילפי מיני' דשגגה כרת אף שהי' בלאו
 יהי' שגגה ועיין מ' לקמן בשם התוס' ישיב' ובע' עיקר
 הקו' אילן בשמו' ריש לקיש וא"כ קו' ה' מורש' א' בתקנה : ט'
 י' בה' דמרכיון והא מוכנו שגגה במאי דה' ל' להקשות
 תיכין על ה' ה' : ט' קו' ה' התוס' שם דלמא שגג בלאו
 וקרבן : י' קו' ה' התוס' ישיב' דלמא ס' שגגה כרת שמו'
 שגגה : יח' קו' ה' התוס' שם דה' כון דמאי טעמא דר' יוחנן :
 יט' קו' ה' התוס' דה' חמר קרא דמכל' לריש לקיש דרבן דרשי
 ה' עיי' : ק' בה' דמרכיון ור' יוחנן ה' קרא דרשב' מאי
 דריש אמאי לא מרכיון על מוכנו : ק' דמאי פריך על ר' יוחנן
 והא איכא מוכנו דסובר כו' ואל' לריש לקיש קרא :

ולתריץ

כ' נקדם פלוגתא דרבה ור' חסדא בפרייתות דר'
 מ' בה' דמספקא לה' א' ספיא דר' עקיבא
 ה' אי שבתות כנופין אס' לאו והו' פשיטא ל' דיתים שבתים
 ה' ידועה לחלק . או מספקא אי יומים שבתים ה' ידועה והו'
 פשיטא ל' דשבתות כנופין . ואמר רבה מסתברא דה' פשיטא

ל' יומים שבתים ה' ידועה לחלק ומספקא ל' אי שבתות
 כנופין פשיטא ל' דשבתות כנופין ולא קיבל מיני' . ואמר רבה
 מהו חמיהם לה דתמן כלל גדול כו' הירדע שהוא שבת כו' חייב
 על כמ' ואילו חייב על כש' נ' להקחי . מתניתין צ"ל כר' ע'
 אלה דלר' שבתות לאו כנופין וימים שבתים ה' ידועה
 לחלק . ור' ס' ל' דשבתות כנופין ה' פשיטא ל' והו' מספקא
 בימים שבתים ה' ה' ידועה לחלק ופשיטא ל' דה' ידועה
 לחלק וקיבל מיני' . ופירש' דלר' בזה שבתות כנופין חייב על
 כמ' שם כש' וטעמא הכי ק' י' ב' בשבתות הדב' עיי' ש'
 פירש' : ויש להבין במאי פליגי רבה ור' ומ' דרבה דיקן
 דבסיפא ה' על כש' ור' מפרש דחייב על כש' ור' וס' י' ל'
 בלשון רבה דלמר מתחברא כו' ומשמע דלא חמר כן מחמת
 רש' רק מלך הסברה ואח' חמר מלך חמיהם לה ומביא ראי'
 ממסכתיו . ורש' ז' הרגש בזה וסמך מתחברא מהא
 מ' ויטין דנקמן ואכתי הלשן דחוק . והנ' ור' דבדרי ר'
 חסדא דלא חמר תיבת מסתברא וגם הוא חמר מלך חמיהם
 לה : והנלענ' ד' דבזה הלשן הענין חמר רבה מסתברא דיומא
 פשיטא לומר ימים שבתים ה' ידועה לחלק מלמר שבתות
 כנופין סך העקר הר' שמואל הו' על מה דלמר דלא קיבל
 מיני' דמכל' דלס קיבל מיני' וצ' ה' ה' להבין רש' . ואמר
 סה' לרבה פשיטא בספרא דיומא מסתברא לומר ימים שבתים
 ה' ידועה לחלק מלמר שבתות כנופין א"כ שפיר קא פשיטא
 דבירדע שהוא שבת אינו חייב על כל שבת ושבת דהא חייב
 לזה דין דתני במעושה הירדע עיקר שבת כו' חייב על
 כש' והוא משום דיתים שבתים ה' ידועה לחלק ה' כחית
 להורא לן ה' דיתא ותי כימא דגס ב' חייב עכ' ש' ח' כ'
 כ' ה' ל' להורות ה' חידוש דן בסיפא דגס בזה חייב עכ' ש'
 משום דשבתות כנופין דה' זה אינו פשיטא דה' מספקא
 נר' . ובידועה לחלק גס ר' לא כה' חס' . ומהו חס' חס'
 לעלמא דב' בזה שבתות כנופין ח' על כש' : אכלא ד' דסובר
 דשבתות כנופין פשיטא . וא"כ כיון דתני בסיפא הירדע
 עיקר שבת כו' חייב עכ' ו' ומשום דיתים שבתים ה' ידועה
 לחלק . וממילא דפשיטא דשבתות כנופין ש' ה' נר' דלר' דה'
 בסיפא דחייב על כש' דכ' ה' הוא . ופ' עיקר דיוקן ש' רבה
 הוא ע' הסברה שלו דלולי הסברה לא ה' לו שם ראי' והוא ר'
 לומר מסתברא . אכלא הר' של ר' חסדא הו' על גוף דבדרי
 ח' לומר מסתברא וזה ברור וככו' לענ' . ונלענ' ד' להסיק
 עוד דלולי רבה ה' מוכרח לפרש בסיפא דה' על כל שבת
 ושבת מחמת הר' ע' הסברה הכ' ה' רבה שורה לפרש
 בסיפא דחייב ג' על כש' מלך הר' שבת רש' דמשום
 הכי קתני בשבתות הרבה ולשיטת רבה צ"ל לריכאנא לדחוקי
 נפשיה דה' דתני בשבתות הרבה ה' להורות דה' אינו
 חייב על כש' רק על כמ' ומין הלשן מדוקדק דה' על
 לומר חייב חייב אלא על כמ' ומשום ח' קמי' על
 המעושה דחייב על כש' ובסיפא מוסף דחייב גס על
 כמ' . אלא דרבה ה' מוכרח לפירושו ובה' אכלא לולי
 הר' הכ' ה' גס לרבה נוחא לפרש בפירושו של ר' : והנ'
 חל עליו לדעת לפי הס' דש' דשבת בשית רב ושמאל
 דבבביר ובסוף שבת חייב על כש' . הוא משמע דיתים
 שבתים ה' ידועה לחלק . ואף דרש' כתב במסכתיו לפרש
 טעמא דמילתא משום דאי אפשר שלא שמש בנתיים וזה לא
 שייך בהכיר ובסוף שבת . בע' דש' לא כתב כן אלא
 למסקנא דבהכיר ובסוף שבת ח' על כש' רק בירדע עיקר
 שבת . אכלא לפוסק ס' ד' בע' אף בלא הטעם דאי אפשר שלא
 שמש בנתיים אמרין דיתים שבתים ה' ידועה לחלק .
 וכלומר דתיכין שכלה השבת חל עליו חייב של שבת זה וכמו כן
 בכלות השבת האחר . דהא אין לומר בזה הענין משום
 דשבתות כנופין מחולקין דה' העיקר דשבתות כנופין לפי
 המבואר בכריתות שם הוא דכל מה שעשה בשבת אחד נחשב
 כאלו עשה מלאכה אחרת . וכעשה ע' כאלו היו גופי
 המלאכות מחולקים והא בזה בהכיר ובסוף שבת דמי אינו
 חייב על כל מלאכה ומלאכה : וא"כ לא יועיל הטעם דשבתות
 כנופין

בגופין אלא ודאי כדאמרן ואמנם הא ודאי דיותר פשוט לומר ימים שבנתיים ידיעה לחלוק היבא דשייך סברא דאי אפשר שלא הי' לו ידיעה בנתיים ומה שאין כן בהיכר ובסוף שכן אין בזה שום טעם וסברא ואף דבע"כ נימא גם בזה דהוי ידיעה לחלק עכ"פ אינו פשוט כל כך :

והנה עוד חל עליו לדעת לפי הס' דהש"ס דלרב ושמואל דוקא תיבוק שנשבה אבל בהיכר ובסוף שכן חייב עכשיו וא"כ לריבין לדחוקי כפשייתו בפירושא דרישא ומצעותא דמתניתין . ולכאורה מי הכריחם לזה ואמאי לא מפרשי המסנה כפשוט' . אך בזה י"ל באמת מתרי אנפי : הא' דהי' אלאם לפשוט גמור דמיים שבנתיים הוי ידיעה לחלק היכי דאי אפשר שלא שמע בנתיים וכפירש' במשנתיו והוי קשה להו קוש' הריב"ס שהוצא בתום' בריו פירקין ומה למדו דקרא דשמייה לכל ש"ס איירי בהיכר ובסוף שכן . ובע"כ דדוקא בתיבוק שנשבה א"כ אלא אחת . ואמנם דרך זה לא יוצדק לר"ם דל' דר' ע מספקא ל' בזה אי ימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק . אלא לרבה שפיר י"ל דכמו דהוי פשיטא לר' דמיים שבנתיים הוי ידיעה לחלק ה"כ הוי פשיטא לרב ושמואל וא"כ קרא לזה : והב' הוא אף אי יסברו כר' דל' דל' ללמוד חילוק מלאכות ממחללי' מות יומת וכדיליף באמת שמואל לקמן דף ע' והוי קשה להו דלמה לי אחת שהוא הנה ובעין ק ש' הש"ס שום העמוד ומה הכריחו דקאי לרבות דגם בשננות שבת מלאכות חייב על כמ'ו' . וא"כ בע"כ הא דתני במצעותא חייב על כש' וי"כ דמי שה' יודע עיקרה של שבת ושבתא וברישא דא"כ אלא א' היינו בתיבוק שנשבה . ואמנם דרך זה לא יוצדק לפי הס' דהמקשין הראשון דסבר היודע עיקר שבת איירי בפשוט בלא שבתא : והא ודאי פשוט בסברא דאף דלרבה יותר פשיט דמיים שבנתיים ידיעה לחלק מלומר שבתא כנופין י"ל דהיינו דוקא בשננות שבת וחדן מלאכות דשייך הסברא דאי אפשר שלא שמע בנתיים . אבל זהכר ובסוף שכן אף דנימא גם בזה דחייב על כל שבת ושבת ונימא בהכרח גם בזה דמיים שבנתיים הוי ידיעה לחלק עכ"כ מורה רבה דיותר פשוט לומר שבתא כנופין מלומר דגם בזה ימים שבנתיים ידיעה לחלק ולא פליג כלי' הוא על ר' חסדא . אך סברא זו אי אפשר להתיקיים לפי הס' דהראשון של הש"ס דשבת דהיודע עיקר שבת כפשוטו וקמ"ל התנא דמיים שבנתיים הוי ידיעה בשננות שבת . וא"כ מוכח דבסיפא אינו חייב על כש' דשבתות לאו כנופין . והרי האי מקשין סבר דבהיכר ובסוף שכן חייב על כש' הרי בע"כ דליתא לסברא הכ"ל לסברת המקשין הלו . ואף דבאמת הוא נגד הסברא עכ"פ ההכרח לא יגונה :

ובזה נבאר בעו"ה תחילת המסך הסוגיא אך נקדם עוד הקדמה אחת הנכ ידוע להמעין דלשיטתו רש"י מדויק הש"ס דה"ל להבין ב' עניני' בצבא אחת ולשוט' התום' צבתי צבות . ועכ"פ השני ענינים לא היו חילוקים דריבויים ואפשר לדחוקי קצת דהתנא נקוט חדא מוכייהו . ואפ"ה מדויק הש"ס דה"ל למיתני תרומיהו כדי שלא יהי' מקום למעו' . ואכן הבא קאמרין דאף אי נניח דברי רש"י ותוס' הכ"ל עכ"פ הא ודאי חזיבא להתנא דכוונתו במשנה הלו לבאר פירטי חילוקי אופני' ולא מאד רק שלשה אופנים דפעמים דא"כ אלא א' . ופעמים חייב על כש' ופעמים חייב על כמ'ו' אלו הי' צאפסרי למאז עוד חילוק דין אחר בודאי הי' לו להבין גם האי חילוק דין חדש באשר שזה עיקר כוונתו : וכדי להסביר דברייו הטיב נקדם עוד דלכאורה י"ל דין לדברי רבה ודין לדברי ר"ת . קולר התנא בלשונו בצבא דסיפא דלרבה ה"ל למימר אינו חייב אלא עכמ'ו' . וכלומר דהגם שעשה בשבתות הרבה אפ"ה אינו חייב על כש' ולר"ת ה"ל למימר חייב גם על כמ'ו' . אך באמת הא לק"מ דלרבה דהסברא הסיווגה דפשוט יותר דמיים שבנתיים ידיעה לחלק א"כ התנא לפרש דבריו דממילא מוכח ובהוכחת רבה . ולר"ת דפשוט יותר דשבתות כנופין ג"כ א"כ לפרש דמוכח מק'ו מדאמרין ימים שבנתיים ידיעה וכ"כ דשבתות כנופין וליבא מקום

למעו' . אבל ודאי אי הי' שום דר למעו' באמת יקשה על הבבא דסיפא אמאי לא ביאר התנא את דבריו : ולפ"ז חזי שפיר בס"ד . דהמקשין הראשון דסבר דפירושא דהיודע עיקר שבת הוא בלא שבתא וסבר דלרב ושמואל גם בתיבוק ובסוף שכן חייב על כש' ורישא דק בתיבוק שנשבה והוי קשה לי' דמי דוחקס לזה ולא הוי מלי לומר דס"כ כר"ח והוכחתם מכח יתורא דאחת שהיא הנכ וכפי הדרך השני שבתות לעול דהא לפ"ז בע"כ נימא דבשננות שבת חייב על כמ'ו' באמת במתניתין תני דא"כ אלא על כש' ו' . והי' מוכרח לתרוצי כדרך הראשון שלנו דהוכחתם מכח קוש' הריב"ס ומשום דהוי פשיטא להו דמיים שבנתיים הוי ידיעה דאי אפשר שלא שמע בנתיים ובע"כ האי דשמייה על כש' איירי בהיכר ובסוף שכן ובהכ"ל . וא"כ בע"כ ס"כ כסברת רבה דזה פשוט יותר משבתות כנופין דר' ע נסתפק בשבתות כנופין . והא עכ"פ לפי האי ס"ד דהמקשין היודע עיקר שבת הוא כפשוטו דלא שבתא וחזיבא להאי תנא דחידש לן דמיים שבנתיים הוי ידיעה לחלק במידון זה וא"כ בע"כ בסיפא אינו חייב על כש' רק על כמ'ו' ובהוכחת רבה . והמקשין הזה סבר דגם בהיכר ובסוף שכן דלא שייך אי אפשר שלא שמע בנתיים אפ"ה אמרינן דהוי ידיעה לחלק וא"כ פריך שפיר ליתני היכר ובסוף שכן דגם בזה חייב על כש' וכ"כ בלא שבתא דהא לא יהי' שום מקום למעו' ולומר דבלא שבתא חייב גם על כמ'ו' הא ליתא דלמי' . סברא בע"כ בסיפא אינו חייב רק על כמ'ו' וא"כ יהי' ארבעה חילוקי דינ' וי"ס ל' לתנא לבאר גם חילוק זה . ואם תאמר אי הוי תני במצעותא היכר ובסוף שכן א"כ שפיר יהי' מצותא בסיפא לומר דחייב גם על כש' ובשיטת ר"ח . הא עכ"פ בפי שטובה עכשיו יהי' מקום למעו' בדוכא דהיכר ובסוף שכן ולומר דא"כ אלא א' א"כ ה"ל להתנא לפרושי בסיפא דא"כ אלא על כמ'ו' ובמצעותא ליתני היכר ובסוף שכן ולא יהי' שום טעות בשום אופן : וסתמך הש"ס לומר היודע מי שה' יודע . וא"כ באמת פירושא דמצעותא בהיכר ובסוף שכן וקמ"ל התנא דגם בזה אמרינן דמיים שבנתיים ידיעה לחלק . וא"כ אי נימא דבסיפא אינו חייב על כש' וכש"ו רבה שפיר תקשי הא דתני בסיפא בשבתות הרבה וכדרייק ר' חסדא וכמ"ס רש"י בברייתא ואי תימא דקמ"ל דהגם דעשה בשבתות הרבה אפ"ה אינו חייב על כש' הא העיקר חסר דיש למעו' כפי הסברא הפשוט דיותר מסתבר דשבתות כנופין מלומר בהיכר ובסוף שכן ימים שבנתיים ידיעה לחלק דהוא היסוד הסברא כיון דלא שייך בזה אי אפשר שלא שמע בנתיים . וא"כ כ"כ דבסיפא חייב גם על כש' ולא בלא בע"כ באמת הפירוש בהסיפא דחייב גם על כש' וכלכן נקוט בשבתות הרבה וסמך א"כ ללמוד בק'ו מבבא דמצעותא . ולפ"ז שפיר דייק דבלא שבתא בע"כ חייב גם על כמ'ו' דאי אינו חייב רק על כש' ה"ל להתנא לפרושי דהא יהי' מקום למעו' דחייב על כש' דכיון דגם בסיפא חייב על כש' ועל כמ'ו' א"כ לא יהי' רק ג' חילוקי דינ' ושפיר יש מקום למעו' דבלא שבתא חייב על כמ'ו' וה"ל למיתני לא שבתא וא"כ דבאמת בלא שבתא חייב עכמ'ו' . ושפיר פריך אדתיני סיפא כו' . אך הוי קשה לרש"י דמכ"ל דבלא שבתא חייב על כמ'ו' מרלא תני לה במצעותא הא אי הוי תני להדיא לא שבתא שפיר יהי' מצעותא בהיכר ובסוף שכן ובהוכחת המקשין הראשון ולזה הוצרך לפרש דה"ל למיתני תרתי . אבל המקשין הראשון דס"ל דא"כ למעו' בלא שבתא ובהכ"ל שפיר פריך וב"כ הא . וא"כ בתי מנ"ל דבלא שבתא חייב על כמ'ו' דלמה הא דלא תני לא שבתא הוא משום דלפניו אקומתא בע"כ בסיפא חייב גם על כש' ואי הוי תני לא שבתא במצעותא הוי מוכח דבסיפא חייב רק על כמ'ו' ולא על כש' הא ליתא דכיון דעכ"פ יש מקום למעו' בלא שבתא א"כ ה"ל לפרושי בסיפא דחייב גם על כמ'ו' ובמצעותא ליתני תרומיהו וכפירש' וא"כ דבאמת כן הוא דבלא שבתא חייב על כמ'ו' א"כ תיקשי אדתיני סיפא ומיזב קוש' א' וקוש' ב' הכ"ל וגם מיזב קוש' ג' דהקשו בתום' דהי' משמע צוידע עיקר שבת

א"ח על כש"ש דהא ליתא דבאמת לפי אך סברא בע"כ
המורה בסופא דחייב גם על כש"ש וגם קוש' ד' ממילא
דל"ק מ' ואם תהמר דכתיב א"ל דבלא סכנה אינו חייב רק על
כש"ש והא דלא תני לה משום דסמך א"ע על דיוקא דסיפא
הא כבר הרגיש בזה מוהר"א וכתב דלא ה"ל להתנא לסמוך
על הדיוק - ודבריו פשוטים וסברא דאין יסמוך עצמו על
דיוקא דסיפא כיון דדיוקא דרישא מורה להספך - ואדרבה
הרגיל בש"ס לתמוה היבא דהדיוקים סותר' א"ע כנודע -
הכל דבריו נכוני' דע"כ אי אפשר שיה' עוד חילוק דין דא"כ
ה"ל לפרושי דאיבא ארבעה חילוקי דיונים - והבין הט"ב :

ואמנם לכאורה תקשי לר' יוחנן ודוש לקים דס"ל בתיובת
שכשבה פטור דאכתי אמאי לא תני התנא האי
חילוק דין דאיבא גזונו דפטור לגמרי ומזה הוכיח רש"י
דלדבריו הטעם דפטור משום דלומר מותר אונס הוא והוא
לסברא פשוטה בכל התורה וא"ל להתנא להול' דפשיטא
לדוכס דחממה פטור' - אבל אי כימא דאיבא ס"ל כהק' שא
דמוכבז א"כ בע"כ ה' סברא לחייבו מדלדריך ריבוי והכתי
תקשי אמאי לא תני בתיבתין גם האי חילוק דין א"כ כשיטת
רש"י דטעמיהו משום דמותר מותר אונס והוא לשיטתם
לסברא פשוטה בכל התורה ואמנם כן כ"ל בשו"ט ר' יוחנן
ור"ל דס"ל בתיבת דפטור אבל לרב ושמואל דס"ל באמת
בדיוק שכשבה חייב וא"כ אין מקום לטעות דפטור דא"כ
ה"ל לנמק לפרושי האי חילוק דין וא"ל דהוא מילתא דפשיטא
טובא דהא לשיטתם דס"ל לדוכס דחייב עכ"כ ודאי היבא
ס"ל לחייבו אי הו"ל להתנא דפטור ה"ל לפרושי דאיבא
עוד חילוק דין אלא ודאי דס"ל להתנא באמת דחייב ואין צורך
לפרושי דהוא מוכח מדלה תני האי חילוק דין ומיושב' הכ' ב'
קוש' התוס' שהם קוש' ה' וקוש' ו' שלנו : וזוה א"ש הא
דוה"ך המקשה להביא האי דוכס ה' מוכבז דן כו' דבל' ידע
ד"ל דר"י ור"ל ס"ל כמוכבז וה' א"ל דגם טעמא דמוכבז
משום דלומר מותר אונס וא"כ שפיר מתפרשא תיבתין
כמוכבז אבל לפי שה' מוכבז דן תהקישא בע"כ דהוא לא ס"ל
דלומר מותר אונס וא"כ בע"כ מתניתין דלא כמוכבז ופריך
שפיר - וע' מ"ת ד' חמ"ך ר"י ור"ל מ"ל א"כ מוכבז דפטור
כלומר דהא עכ"פ למוכבז פטור אכן דאמרינן כמוכבז כלומר
בהא ק"ל כמוכבז דפטור ולא מעמי' ומיושב קוש' ו' וקוש'
ח' וקוש' ו' וגם מנמלא מיושב קוש' התוס' דה' אמר קרא
דיוה"ך קוש' ו' שלנו דהא באמת ריש לקיש לא ס"ל כמוכבז
ושפיר י"ל דהו' משמע ל' למדרש קרא הכי :

והדרי שברנו בעו"ה דר"י ור"ל בע"כ לא ס"ל כמוכבז
כבאר בעו"ה הא דפריך הש"ס לקמן ור"י האי
קרא דרש"ל מאי עבד ב' דדוקא לר' יוחנן פריך שפיר אבל
למוכבז לא קשה מדי ויתורלו בדבריו כל יתר הקושיו'
שהעניו בריש דבריו - ובקדם עוד קוש' א' אשר לכאורה
כפלה מאוד : דהנה התוס' תירו' על קשייתם דה' אלא
למוכבז דאי אפשר לומר דלמוכבז שגב בלא וקרבן דסברא
הוא כיון דמקיש למזיד אפילו מזיד בכל דבר ושגב רק בדבר
אחד דהיינו בקרבן יש לנו לחייבו עב"ד והנה פשוט
דבתיבותא זה יתורן גם קוש' התוס' ויבין' הכ' בקוש' ו' דאי
אפשר לומר שגב ברכת דהא בע"כ שגב גם בקרבן דא"כ
הרי אינו שגב מדיעו' וכו' התוס' שם - והא אין סברא
להרחיק השגב מן המזיד רק בדבר א' - והנה התוס' ויבין'
כתבו לתר' קושיתם דלא הו' מלי למימר דלמוכבז שגב ברכת
דא"כ היינו רבני : ולעב"ד קשה טובא בדברי ר"ע דאמר
למוכבז לדברך ח' ק"י שגב אלא מזיד - והרי עכ"פ הו'
כיחא לר"ע דשגב בכת שמי' שגב - וא"כ מכל' להקשות על
מוכבז ודלמא גם מוכבז סובר כן ובשלמא הש"ס דלקמן פריך
שפיר לפי האמת דמוכבז מדברי ר"ע דחולק עם מוכבז וא"כ
בע"כ למוכבז אי אפשר לאוקמי שגבנות כרת אבל לר"ע נמא
מכל' להקשות על מוכבז ודלמא באמת אינו חולק בזה דהא

אין רמז לזה בדבריו מוכבז ואינו חולק רק בזה דמלדריך ידועה
בתיבתא - וגם תירו'ו של התוס' ליתא בדברי ר"ע דהא לפי
סברתו של ר"ע שגבנות קרבן לא שמי' שגב' וא"כ מ' שאור
בלאו וברת ושגב בקרבן שמי' מזיד וא"כ אי כימא דשגבנות כרת
שמי' שגב אינו כחלק מן המזיד רק בחדא דהיינו ברכת לחוד
ואף דבע"כ שגב גם בקרבן הא שגבנות קרבן שמי' מזיד והבין -
וכמו כן קשה בדברי ר"ע קוש' התוס' ודלמא למוכבז שגב
בלאו ובקרבן ויתורלו של התוס' לא שייך וכו' - ואף כי כימא
דלר"ע בזה לא שמי' שגב עכ"פ אין לתמוה בזה על מוכבז אי
יסבור דשמי' שגב - דבשלמא לפי האמת דלמוכבז שגבנות קרבן
לחוד שמי' שגב שפיר קא מתמה ר"ע דבאמת למאי דק"ל
במזיד אינו מביא קרבן רק בשגב ואין שייך שגבנות קרבן והא
כיון דידע בלאו וברת א"כ ודאי לא ה' שגב מדיעו' ע"י
הקרבן דאחרי שה' לו ידועה גם בקרבן שוב לא יתחייב קרבן
דיה' מזיד גמור - ואין יח' ע"י שגב מדיעו' ולש"מ מוכבז
כריבין אבו לדחוקי בפשיטו טובא ושפיר תמה ר"ע אבל חס ה' אי
עליו ר"ע בזה עכ"פ אין כהן מקום לתמוה וסך ויתור' ר"ע
לדברך אין זה קרוי שגב ודבריו ר"ע לכאורה תמוה' למאד
בזה : והכלע"כ דהנה לכאורה עוד יש לתמוה על ר' יוחנן
דאמר כיון שגב ברכת וסוד בלאו שמי' שגב - הא קרא
מפורש להספך - דהא כתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו'
ובכרתה הרי דהו' ובכרתה הוא פסק דין על הדי' והנפש אשר
תעשה ביד רמה - הרי בע"כ דהוא מזיד ק"ל דלא דע מברת
דקודם דאמרה התורה הפסק של ברת עדין לא ידע עובש
כרת - ואמנם באמת הלא נ' לפי' מ' הקרבן חסדן דף ל"ד
ע"ג בדיובור דחטאת פרשת א' ערך ח' ה' דמאן דליף
מהאי הקישא דאין חייבין חטאת אלא על דבר שחייבין על זדונו
כרת - הכי דריש להכי קראי - התורה אשר סמרכו בע' שביא
על שגבנות חטאת וי"ל לכל העושה שגבנות ובתנאי שהנפש אשר
תעשה אותה מעשה ביד רמה יהי' חייב כרת - וא"כ הדי'
ובכרתה אינו פסק דין על הפס' אשר תעשה רק הודעות
הענין שאופן חייבו דוקא בדבר שחייב כרת וא"כ שפיר י"ל דגם
שגבנות כרת שמי' שגב - ואמנם כן שפיר י"ל בשו"ט דבנן דס"ל
כהקישא דר' יונה וא"כ האי דהנפש אשר תעשה וגו' אינו פסק
דין בפני עצמו רק תנאי - אבל למוכבז דליף מזה דבשגב
חייב גם בה' לו ידועה בשעת מעשה - ובע"כ דאינו סובר דהא
תנאי דאינו חייב חטאת רק שה' לו ידועה דהא אי אפשר לומר
כן דבע"כ חייב חטאת גם בהעלם זה וזה בידו דזהו שגב
האומר בתורה א"ו דדריש לקרא בפשט' דהנפש אשר תעשה
ביד רמה אז דינו חרוץ ובכרתה אלא דליף מסמיכות הענ' כ'
דגם בה' לו ידועה בשעת מעשה קרוי שגב - ובין דע"כ
מפרש קרא דונש אשר תעשה ביד רמה לפסק דין בפני
עצמו - בע"כ דלא ס"ל דשגבנות כרת שמי' שגב וכו' -
ומיושב ממילא קושית התוס' ויבין' הכ' : וזוה מיושב קוש'
התוס' דאי אפשר לומר דלמוכבז שגב בלאו וקרבן - והא מוכבז
מדרמה השגב דמיידי ב' קרא להאי מזיד דסמך ל' - והאי מזיד
דסמך ל' איירי בשגבנות כרת וכו' אבל ואי שגב גם בלאו ובקרבן
א"כ אין לו שום ידיעה וזה ברור לעכ"ד :

ועתה נבוא לפרש בס"ד ההמשך בש"ס דמוכבז דאמר לר'
עקיבא הן וכ"כ שהוספת ופירש' והרי אתם
מסויעני כו' דודאי אין כוונתו דר"ע הוסיף להביא ראי' לדבריו
שאמר דלדריך ידיעה בתיבתא דע' באמת אין כהן הוספת
ראי' וכ"כ לעיל בקוש' א' אלא דבאמת מוכבז נא למד מבנין
אב רק למעט תיבוק שכשבה - ולרבות ה' לו ידיעה בשעת
מעשה למד מהקישא - ובין דשמע מר' דהמר הריני מוסיף
על דפריך וכוונתו ללמוד גם הריבוי בה' לו ידיעה בשעת
מעשה - ואמר לו מוכבז הן שגב בזה אי מומר שהוא חייב
ועצמא דרדי מהקישא - וכ"כ שהוספת להביא ראי' לדברי
כלומר דגם בה' לו ידיעה בשעת מעשה חייב בזה חתה מוסיף
להביא ראי' לדברי אשר אינו מומר הן : והנה בודאי ר"ע ידע
טעמא

כינוהו וא"כ קשה על רבא מהאי ברייתא דדרש למעט מזאת
עשה מאשר לא תעשונה . ובע"כ ל"ל דרבא סובר דרדאי
לרבנן דדרשי כריב"ל דהאי תורה אחת קאי להקיש לע"ז וא"כ
האי והנפש אשר תעשה ביד רמה הוא תנאי כלומר דאינו
חייב רק אשר תעשה דהיינו דבר שיש בו מעשה וכדדרש
בתורת כהנים שם משנה ז' . ושם פירש' משנה ג' ע"ש
ובקרבן אהרן שם כ"א קרי' לזה דרש' דאשר לא תעשונה
הוא להדיא מיעוט רחמנא דוקא מעשה . וברייתא הנ"ל אתי'
במאן דלויף דדוקא דבר שחייבין על זדונו כרת מנ"ש דע"ל'
וא"כ הוי סד"א דמידי דהעצמות המה בל"ת חכתי הוי אמינא
דדוקא בל"ת דר"ק שיהי' חייב על זדונו כרת אבל בעשה ק"ף
כל חייבי עשה לכן דר"ק מיעוטי דאשר לא תעשונה : ולפי'
לרבא לשיטתו דהוא סובר במס' מכות דמהקישא דע"ז וליפון
למעט מ"ע ספיר מתרץ בטעמא דרוש לקוש דלויף מאשר לא
תעשונה דאיתיר . אבל נמוכנו דלא ס"ל הקישא דריב"ל וליויף
הנ"ש דע"ל' וא"כ מיתערך אשר לא תעשונה למעט מ"ע
ובדרש התורה כהנים ח"כ לק"מ הא אשר לא תעשונה מאי
דרשבי . אבל לר' יוחנן לשיטתו דהוא בע"כ ס"ל מזר הסברא
לדאמר מותר וכו' הוה וא"כ לא דר"ק הוי צנין אב למעט
מ"ע שנסבה . וזהו ד' יוחנן בע"כ סובר דגם רבנן דרשי הוי
צנין אב דאל"כ מל"ל לומר דלרבנן שגגות כרת שמי' שגגה
וכהנ"ל ואף הוי סבור כמובן הוי חייב צנין אב לרבות הוי'
לו ידועה בשעת מעשה וא"כ מיתערך קרא דתורה אחת ובע"כ
בדרש' דריב"ל וא"כ כבר כלמד למעט מ"ע ושפיר פריך הא
אשר לא תעשונה מאי ענין ב' דוקא הוי' : ועיי' בקרא

ובזה יתורנו כל הקושי' . אך פס בן למל' קושי' ד' דהוא
קושי' התום' בדר' בין שהספת דמאלי לא ממעט
מוכנו גם הכיר ובסוף שם : וכלע"ד לתרץ ויתורץ גם בזה
קושי' וי"ן וקושי' וקושי' וקושי' דהנה לכאורה קשה עוד
על ר"ע דאמר הריני מוסף על דברך כו' בירא' אין כוונתו
לומר דהינו חייב רק בזה' ודיעה בשעת מעשה דהא אי אפשר
לאסוקי משמעותא דבשגגה אלא כוונתו דגם בזה יתהייב
חטא וזכ"מ דר"י ותוס' שם וקשה איך עלה על דעתו ללמוד
הפסוק אחד ריבוי ומיעוט וכהנ"ל בקושי' ט' ואם כוונתו לומר
דלמא לא דרשינן רק לרבות ומל"ל למעט ח"כ אין זה הוסיפה
על דברי מוכנו . ועוד קשה כיון דבאמת בקושי' שני' של ר"ע
אמר אין זה קרוי שוגג אלא מזיד ח"כ קושייתו השני' הוא
בתיבת קושייתו הראשונה דהא בע"כ אין להוסיף על דברי
מוכנו ובזה דלא עלה על דעתו להוסיף דלא יתחייב אלא בזה'
לו ידועה משום דכתיב בשגגה הכי נמי אי אפשר להוסיף חייב
בזה' לו ידועה בשעת מעשה דהא כתוב בשגגה ולר' אין זה
קרוי שוגג : והכלע"ד בדרך חידוד התלמודי דרדאי לא עלתה
ע"ד ר"ע ללמוד מזה לענין דיעה נמורה בשעת מעשה אלא
דדברי ר"ע המה ממש בקושי' התום' ואמר הריני מוסף על
דברך דר"ק ידועה במקל' בשעת מעשה דהיינו שידע עכ"פ
שיש שבת בעולם ולאסוקי גם הכיר ובסוף שם : וזה אי אפשר
למעט דא"כ הילך מתקומא הוי קרא דשמירה אחת לשבתות
הרבה . והשיב לו מוכנו הן וכו' דהנה לקמן בדר' ס"ט סוף ע"ב
לרבה בר אבוב דרשינן ושמו' חתה לשבתות הרבה .
ואת שבתותי תשמרו שמירה לכל שבת ושבת ור' נחמן בר' ליהק
דרש להיפך . וא"כ י"ל דמוכנו דרש ושמו' כרבי' ואת
שבתותי תשמרו דרש כרבה בר אבוב ופירש' שיהיה חד
דשבתות כגופין וחד דיימס' שבתותי הוי ידועה לחלק ואמר
לו הן כלומר שגם בזה חייב לומר דפטור וכ"ש שהוספת להדיא
דאי' לדברי כי אחרי שנמעט הכיר ובסוף שם ב"ש שנמעט
חיובך שנסבה ור"ע לשיטתו בברייתא דלא ס"ל שבתות
כגופין ובע"כ חד קרא לשמירה אחת לשבתות הרבה : ואמר
לו ר"ע לדברך אי' קרוי שוגג אלא מזיד כלומר הן כוונת ר"ע
לחוק קושייתו הראשונה אך אמר לו שתיורה אחרת דכיון
דשמי' ממוכנו דאמר הן וכו' שהוספת מזה הבין עכ"פ
דמוכנו למד מהאי צנין אב גם לענין ידועה בשעת מעשה
והוי

טעמא דמוכנו הוא מהקישא דתורה אחת וא"כ בע"כ שגגות
כרת לא שמי' שגגה וגם לא אפשר לפרש שגגה בלאו וקרנן
ובהנ"ל וזה שאמר ר"ע למוכנו לדברך דייקא לפי הלימוד שלך
אשר אתה לומר ח"כ אין זה קרוי שוגג אלא מזיד . ובייתר
יומאקו דברי ר' עקיבא לשיטתו ר' יוחנן דס"ל דלרבנן שגגות
כרת שמי' שגגה ואמר דוקא לדברך אין זה קרוי שוגג אבל
לדברי בלומר לפי הלימוד שלך ואלו ה"ל לך לימוד אחר
דאמר לדברך כלומר לפי הלימוד שלך ואלו ה"ל לך לימוד אחר
הי' אפשר לומר שגגות כרת שמי' שגגה או שגגה בלאו וקרנן
ככל לפי לימוד שלך הי' אפשר לומר כן : ועכ"פ מוכח מדברי
ר"ע דידע דים למוכנו איזה טעם אשר לא נזכר בברייתא וזהו
דהקשה הש"ס מאי טעמא דמוכנו כלומר מאי הוא הטעם אשר
יש לו למוכנו אשר אמר לו ר' עקיבא לדברך ומאין דטעמא
דמוכנו מתורה אחת וע"ז יזכרו דברי ר' עקיבא דאמר
לדברך . ופרכין לרבנן הוי תורה אחת מאי דרשו ב' דאין
לומר דרשי כדרש' דס"ל ביצמות לפי שמי' שגגות שחלק הכתוב
כו' דא"כ אכתי יפרשו הוי והנפש אשר תעשה ביד רמה
ונכרתה בפשטי' דהא ונכרתה דשגגות כרת לא שמי' שגגה
תעשה ביד רמה וא"כ הוי' מוכח דשגגות כרת לא שמי' שגגה
וכהנ"ל בברייתא ואכתי תקשי לר' יוחנן דס"ל דלרבנן שגגות
כרת שמי' שגגה . ופשיטא דאין לומר דגם איכא דרשו בעין
דרש' דמוכנו על ידיעה בשעת מעשה ושגגה בכרת דהא
ליחא דמי דרשינן כמוכנו ח"כ נ"כ הוי' מוכח דשגגות כרת לא
שמי' שגגה וכהנ"ל בברייתא ולזה מוסק דרשי כריב"ל וא"כ הוי'
והנפש הוא חכאי על הענין הנ"ל דאינו חייב חטא אלא בדברי
שחייבין על זדונו כרת וא"כ שפיר י"ל שגגות כרת שמי' שגגה :
והשם פריך שפיר ואלא למוכנו שגגה במאי דנ"ל על גופא
דברייתא אי לא הוי ידועה דטעמא דמוכנו מדרש' דתורה
אחת הי' ח"כ בקושי' התום' שגגה בלאו וקרנן או בקושי'
התום' ישיני' שגגה בכרת אבל שגגה פריך שפיר ובהנ"ל
בברייתא ומאין דטעמא דמוכנו . ובשיטתו רבנן כחלקי ר' יוחנן
ורש לקיש ולר' יוחנן שגגות כרת שמי' שגגה ד"ל דייקא כן
משום דהוי קשה ל' ורבנן מאי דרשי בהי' צנין אב לזה סובר
דרשי לאקושי' לומר לרבות שה' לו ידועה בשעת מעשה רק
שגגה בכרת ולא דרשי רק ריבוי ולא מיעוט אבל לרש לקיש הוי'
משמע למדרש מקרא דאשר לא תעשונה עד שיגגה בלאו וכרת
ולכן דחק נפשי' לפרושי' כן בטעמיהו דרבנן כי באמת גם רש
לקיש סובר ברבנן וכמ"ס לעיל בברייתא אלא דטעמ' דרש לקיש
משום דלאמר מותר אונס הוא ובהנ"ל ולכן לא פרכין מ"ס
דר' יוחנן כי יוש לו ראי' מיתורה דרבנן אב ובהנ"ל אבל על רש
לקיש פריך שפיר מ"ס ואמר רבא מאשר לא תעשונה : ואמנם
לכאורה קשה על רבא דהא איתא להדיא בתורה כהנים
בדיבורא דחטאת פרשתא ח' משנה ו' וז' מזות ה' שומע אני
עשה ול"ת ח"כ אשר לא תעשונה . הרי עכ"פ הוי קרא חייב
לדרש' למעט מזות עשה . אלא דלכאורה בלאו הכי דברי
התורה כהנים חטאתי טובא דהנה איתא עוד שם ח"כ חטאת
מזות עשה הקלה ולא חטאת מ"ע החמורה ח"כ אשר לא
תעשונה (כלומר דכתיב גם בדיבור אשר לא תעשונה) חטאת
את המזות שאין חייבין פליגין כרת ולא חטאת את הפסח ואת
המילה ח"כ אשר לא תעשונה . (כלומר דכתיב חטאת חטאת
הפסח שאינו חידר ולא חטאת את המילה שהיא תדירה ח"כ
אשר לא תעשונה (כלומר ביחוד כי ד' פעמים כתיב אשר לא
תעשונה במשיח . ובצבור . ובנשיא . ובחידוד) . עכ"ד הת"כ
ולכאורה קשה טובא הא גם בלאו אינו חייב אלא בדבר שחייבין
על זדונו כרת וא"כ למה ל' הכי מיעוטי על מזות עשה הקלות
זולת פסח ומילה שאינם בכרת דפשיטא . אך בזה י"ל דמבין
סייעתא לשיטת הרמב"ן דכתיב דעשה חמור מל"ת ולכן העשה
דומה הל"ת . וא"כ הוי אמינא דבמזות עשה לך בדבר שאין
חייבין על זדונו כרת חייב בשגגה חטאת . והמנס לכאורה
קשה על רבא דאמר במס' מכות דף י"ב סוף ע"ב דהא דפסח
ומילה לא מייחי קרבן משום דחשק כל התורה כולה לע"ז מה
ע"ז שג ואל תעשה אף כל שבו' לא לפוקי הכי דקושי' ועשה

והיו קשה לי דמכל למוכנו ללמוד מהאי בנין אב שום מעוט דלמא לא קאי רק לרבות ידיעה נמורה בשעת מעשה ולא שנג רק בצרכות וכו' דבאמת הוא לר' עשיטת ר' יוחנן וכמ"ס לעיל באריות וצ"כ משום דמוכנו למד זאת מהקישא דתורה אחת וא"כ שפיר אמר לדברך א"ז קרוי שנג ובהכ"ל באריות וא"כ צ"כ בסתר הלימוד שלך מן הפיקא דמזה כלל דשגות כרת לא שני' שנגה וא"כ קפסר רק שנג בקרבן חה קרוי מויד וטפי יס לנו ללמוד מהאי בנין אב לרבות ידיעה נמורה בשעת מעשה ושנג בצרכות וא"כ שפיר הקשה המקשין דהא עכ"ס למוכנו גס בצרכות ובסוף שכת פטור וא"כ צ"כ מתניתין דלא כמוכנו והולך לחתוי על הצריכה כי ע"ז וזה מוכח דמתניתין דלא כמוכנו והמתיר הש"ב דהאר' לך ר"י ור"ל לא מי חיבה מוכנו דפוטרי כלומר דהא עכ"ס מוכנו פוטרי גם בתינוק שנסבה ואין דמריקן בהא כמוכנו ולא מטעמי' הלא מטעם אומר מותר ואשר דהקס לזה הוא כי לפי סברתם דבתינוק שנסבה יס יותר סביר לפטור מהכיר ובסוף שכת וא"כ הוי קשה לזה על התבא דמתניתין דחבי שוכח עיקר שבת והוי משמע לזה כפטי' דידע בתחילה וא"כ שכת וא"כ ס"ל לתבא דמתניתין כר' ע' דחבי גס בתינוק שנסבה לא הוי שחק מלהביא הוי חידוש דין א"ו דתבא דידן סבר צדקא כמוכנו ובחדא כר' ע' ומחייב בהכיר ובסוף שכת כר' ע' ופוטרי בתינוק שנסבה כמוכנו ולא מטעמי' דמוכנו אלא מהקישא כנלעכ"ד בדרך חידוד התלמודי' ודוק העיב מאד :

ובדברינו הכל מיוסד נ"כ קושי' הלח"מ פ"ז משגות ה"ז דפוסק סס הרמב"ם כר' יוחנן דשגות כרת שמי' שנגה וא"כ צ"כ דרש אשר לא תעשיה למעוטי מותר וכרס"ה הובא דר' יא' אמריקן דכ"מ בין ר"ש ורבנן הוי במותר לתאבן ובתחלף לו בשמן דלח"מ ממעטין מעס הארץ פרט למותר ולרשב"א לא ממעטין ע"י"ש . והרמב"ם דפוסק צ"כ ממע"ק כרבנן הוי סותר א"ע דא"ז יסוסק כר' יוחנן ובהכ"ל ה"ס דהא כתבנו דרשב"א מוכרח כן לשטתו במס' מכות דס"ל דלפ"ן מע"ז למעט מזות עשה אצל הרמב"ם לשטתו לעיל צ"כ משגות ה"ב דכתב למעט מזות עשה מאשר לא תעשיה א"כ בלאו הכי לק"מ קושי' הש"ס על ר' יוחנן ורבא לשטתו הוי דנריך לדחוקי כפטי' דר' יוחנן דלא כרבנן ועיין בלח"מ פ"ח מה' סנהדרין ה"ז דרבינו פוסק כרבינא במכות סס ודלא כרבא סס וא"ש ועיין עוד פ"ג מה' שגות הלכה ז"ן ונבמ"ס המל"מ סס באריות :

אותו הוכחה ד"ש לנו בדברי ריב"ל הוא ג"כ מהרמב"ם יסוד לא על זה ארובה לתרץ דברי הרמב"ם . אבל האמת לפעכ"ד גס בדברי ריב"ל אין הכרע דאיירי במוכס דבריקי דר"ל לא נכריקן אלא לאכול עם הנכרי בבת אחת אבל הוי דריב"ל דמוכני' נכרי בשבת אפשר דמיירי שהנכרי יוכל לבדו . וסמך לדבריקי ממ"ס הר"ן בהאי דאין מומכני' נכרי צ"ט דהחשש הוא שמה ירבה בשבילו טרפות דלא שייך ב' הוואיל ומקלע ל' מורחים ע"י"ש . ואחרי דאין הכרע דריב"ל איירי ביש אונס ה"ב צ"כ רב הוכח דמתיר בהאי דבני חילא אף בלא אונס . דלכ"כ הווא"ק קאמר הס"ס ופליגא . והנה עיקר קושי' הט"ז דהכריחו לחלק בין היבא דאיכא אונס להיבא דליכא אונס הוי ממה שכתבו הטור ומחבר בסי' תקנ' דלפטר אכילה ה"י להרבות דהוי הערמה ע"י"ש וא"כ גס לפי דבריו אין להחמיר היבא דאין אונס אלא לאחר אכילה ולענ"ד מעיקרא דריב"א פירכה דלא דמי כלל דבהאי דסי' תקנ' הוי בידו לבשל רק כוית וגס הוא אחר אכילה לכן הוי הערמה נמורה . משא"כ בהאי דבני חילא דאס לא יאפה כל הפת לא יתנו כלום להתינוק וכמ"ס הפוסק' והמ"א סס יס לומר דגס לאחר אכילה מותר דאין זה הערמה כל כך הוואיל וא"כ אפשר לאכול אותו כוית . וגס יס לדחות הרא"ש על הט"ז ע"י"ש מ"ס הט"ז צנעמו צ"כ תקנ' סק' הווא"ק מבואר להמעין . ועוד תמהני עובא לפ"ד הט"ז תקשי במ"ס רס"י במס' בינה דף ק"א דר"ה דמתיר בהאי דבני חילא פליג על ר' הסדא דאוס' בעימס חל"ש נכרי וכו' הר"ן לשטתו' הר"ף ע"י"ש . ולפ"ד הט"ז מכל דחולק על ר"ה סק' ר"ה איירי באין אונס וזהו אף ר"ה מורה לשטתו' הט"ז ודרוהס לחלק דרוקא היבא דאין הישראל איביל רק מעט אז נריך אונס אבל בחל"ש של ישראל לר"ה אף בלא אונס מותר דאכתי הא בדברי ר"ה איבוי מבואר ומכל' לחלק . א"ו דרש' והר"ן מיוסנן בסברת הט"ז ואף התוס' דהשגנו על רס"י וס"ל דר"ה ור"ת קיימי בחדא שיטתא הוי מטעם אחר דהוואיל ולא יתנו להתינוק אלא אם יאפו האל ומדלס חלקן בין היבא דאכא אונס ובין היבא דליכא אונס צ"כ גס התוס' לא ס"ל לחלק כסברת הט"ז : והנה עיקר יסודו של הט"ז הוי מהרמב"ם ומלכד שאין הכרע בדברי הרמב"ם וכמ"ס לעיל לענ"ד גס דברי הרמב"ם מורים להיפך דהנה צ"כ גס בדברי ר"ה איתא ע"י"ש בני צאנא דרמי עליהו קמחי דבני חילא ולפון דרמי עליהו מורה קאח שהיו מוכרחים לזה מחוק המלך וכמ"ס רס"י המלך הטיל עליהם לאפות ולבשל . אבל הרמב"ם שינה מלשון הס"ס וכתב בני חיל שכתבו קמח לישראל לעשות להם פת כו' משמע דאיירי אף דאין אונס . ובס"ס דנקט לשון דרמי עליהו דקמח"ל רבותא דאי קפדי אסור אף דרמי עליהו . וגס אפשר דהמעשה כך ה' . אבל הרמב"ם דלא כתב רק ההיתר היכי דלא קפדי . והאיסור בקפדי לא ביאר בדבריו רק ממולא ללמד . שפיר תבי רבנותא אף היבא דאין אונס ביטל שמחת י"ט . וכ"ל לענ"ד פשוט וככון וכפסע ספק דהאשון דאף דאין אונס אס לא יקפיד כשנותני' לתינוק שרי :

סימן ט' שאלה אי מותר לאפות צ"ט קמח של עכו"ם בשביל עכו"ם אס אין מקפדין כשנותני' מן הפת לתינוק של ישראל בזמן שאין שום אונס והכרח כלל . ופ"ל דמותר אכתי יס לשאול אס רובה לאפות כונה מינים וממין האחד לא יקפיד העכו"ם אס יתן לתינוק וממין השני יקפיד ואס לא יאפה גס אותו מין אשר מקפיד עליו לא יתן כלום אי גס בזה מותר לאפות גס אותו מין אשר מקפיד :

ובמעתה נבוא לספק השני אס יקפיד על מין א' כלענ"ד דאסור אף אס לא יתן כלום אס לא יאפה הכל דלכ"כ תיקשי למה לר' הונא לומר אי יתני לתינוק ולא קפדי כל חדא וחדא חזי ושרי הא אף דלא חזי אלא ס"ג שרי הוואיל ואיירי לשיטות הרמב"ם שלא ה' אפשר ליתן לתינוק אלא אם יאפה בשבילם . הרימשמע להדיא דוקא היבא דכל חדא חזי . וכעין סברא זו כתבו התוס' גד"ה עישה דהא דמתיר רשב"א משום שהפת נאפת יפה היינו דוקא היבא דכ"כ כל חדא וחדא חזי ע"י"ש . ודלא כמשמע מהשיטות הלשון של המ"א בסי' ק"ד דעיקר הטעם משום דלא יניחו ליתן להתינוק אס לא יאפה ע"י"ש אלא צריכא גס להאי סברא דכל חדא חזי . ודומה לזה אמריקן במס' ב"ב דף י"א רב ארז בר אבהו מערים ומלח גרמא גרמא . אלא דבהאי דרשב"א סמכין על הערמה משום דהוי עיבוד מוכלין בעלמא ואיניק דרבנן וגס משום שמחות י"ט וכמ"ס התוס' דף י"ז צ"כ דה"ז נבדל שלח יערס ע"י"ש

השובה הנה צ"ח ס' תקי"ב סעיף ב' מבואר להדיא דמותר לאפות בשביל הבני חיל אס איכס מקפדין כשנותני' לתינוק . ואמנם הט"ז סס' האריך והעלה דאין לחמיר אלא דוקא במקום שיש אונס מניעת שמחת י"ט . והא דאמר הס"ס דר' הונא פליג על ריב"ל משום דגס בהאי דריב"ל צ"כ הוי אונס קא"ה דלכ"כ הווא"ק מומכני' בשבת הא מבואר דבריקי דר"ה דכל האוכל עם נכרי באלו אוכל שקטים . ומתיר בזה דלכן פוסק הרמב"ם כר' הונא משום דאיירי ביש אונס והאי דאין מומכני' צ"ט איירי במקום שאין אונס דהא לא הזכיר כאן שמומכני' בשבת עכ"ד בקיטור ע"ש : ולענ"ד דבריו תמוהי' טובא הווא"ק העיב עינו הדבולה מלכות דברי הרמב"ם במקומו מ"א מה' י"ט ה"ג שכתב מומכני' את העכו"ם בשבת ואין מומכני' אותו צ"ט . וא"כ

עיי"ש. אבל בכ"ד צריך גם להי' טעמא דלא יתנו להתיבוק אס לא יתרח עבודם. וגם בהאי דר' אדא בר אבהו שייך הוהיל ומקלע אורח' אבל בהאי דבני חילא לא שייך טעמא דהוהיל: ובימא בם"ד מילתא בטעמא דהנה הוי טעמא דכל חדא חזי לא שייך אלא אי כימא דאין ברירה אבל אי כימא דיש ברירה לא שייך טעמא דכל חדא חזי הוהיל והוצרך מה יאכל והנה לדינא ק"ל בדאורייתא אין ברירה ודברבן יש ברירה משום דמקלין בפיסור דרבנן. ובכ"ד הקולא-היא להיפך אי כימא אין ברירה יש להקל ואי יש ברירה יש להחמיר. וא"כ אם הוא פיסור דאורייתא אזינא לחומרא ואם הוא פיסור דרבנן אזינא לקולא דאין ברירה. ולכן בהאי דר' אדא ב"א דאינו רק דרבנן דשייך ב' טעמא דהוהיל או משום דעיבוד אוכלין דרבנן שפיר אמרינן דאין ברירה ומותר מטעמא דכל חדא חזי. אבל בהאי דבני חילא הם ה' אפשר ליתן להתיבוק אף אם לא יעריח א"כ עובד' וטעמא דהוהיל לא שייך א"כ הוי פיסור דאורייתא ואין להחמיר מטעם דכל חדא חזי דהא יש ברירה לחומרא דפיסור דאורייתא אבל כיון דהי אפשר ליתן להתיבוק אלא אם יבשל או יאפה הכל א"כ בלאו הכי אין כאן רק פיסור דרבנן אז אמרינן אין ברירה. וסמכין אטעמא דכל חדא חזי ליבוקא. דמילא בכ"ד דלאוכל חדא חזי אין להקל: ובהא אמרנו בדרך פלפול להוכיח דבכ"ד לא הוהיל לית לי' הוהיל. וא"כ באופה מ"ט לחול לוקא ודלא כרנה. דלכאורה קשה על ר' הוהיל דמתור מטעמא דכל חדא חזי א"כ למה לר' שמעון ב"א לומר העשם דהא דמילא אשה כל התבואה מפני שהפת כאפה יפה ועשם זה לא שייך אלא בתבואה שהיא שרונה באמת לאכול ממנו פת חתה ועפי"הו"ל למימר טעמא דכל חדא חזי ויכול לאפות כלה תבואה כדי לאכול פת א"ף לפי שינוי' התבואה והרמב"ם דבהאי דבני חילא איכא גם טעמא דלא יתנו להתיבוק אס לא יאפה. וזה לא שייך בהאי דר"ס בן אלעזר שפיר הוצרך לטעמא דהפת כאפה יפה. והנה התוס' כתבו דטעמא דהפת כאפה יפה לחוד לא מהני אלא בהצטרף טעמא דהוהיל או דכל חדא חזי ובהאי דרשב"א תרומהו ואיכאיהו עיי"ש. ולפת"ש טעמא דכל חדא חזי מהני באיסור דרבנן ואי כימא דר' ה"ל דאמרינן הוהיל א"כ קשה לר"ה למה לר' שמעון ב"א לומר טעמא דהפת כאפה יפה הא שם שייך טעמא דהוהיל וא"כ אין כאן רק פיסור דרבנן ושפיר יש לסמוך על האי דכל חדא חזי משום דאזינא לקולא לומר יש ברירה. ה"ו דר"ה לית לי' הוהיל ולכן הוצרך לטעמא דהפת כאפה יפה ועי"ז אינו רק דרבנן וסמכין אטעמא דכל חדא חזי (ואולי אפ"ל דר"ה ס"ל דרשב"א לית לי' הוהיל והוא באמת סובר כרנה והא דקיי"ל כרשב"א הוא מטעמא דכל חדא חזי) אף לפ"ז בהאי דבני חילא דשייך ג"כ הסבא דהפת כאפה יפה ה' כראה לכאורה להחמיר אף באפשר למפלגי בלישה דומה ומשם להאי דר' שמעון ב"א. אבל באמת לדינא אין דאי' מהאי דרשב"א דהא קיי"ל דאמרינן הוהיל וא"כ י"ל דשם סמכין על האי דהפת כאפה יפה משום דשייך ג"כ טעמא דהוהיל אבל בהאי דבני חילא לא שייך טעמא דהוהיל לא סמכין על האי טעמא דהפת כאפה יפה בהצטרף טעמא דכל חדא חזי. ואף דמשמע לכאורה בתוס' בדף ק"א צ"ה עיסה דטעמא דר' שמעון ב"א דמתיר משום דמאטרפין טעמא דכל חדא חזי ותקשי לפי זה אמאי כתבו התוס' דבהאי דבני חילא צריך להיות דוק' דאי אפשר למפלגי בליש' א"כ קש' מהאי דרשב"א ובהכ"ל. ויש לומר דבאמת כוונת התוס' דבהאי דר"ס ב"א תרומהו איכא דשייך טעמא דהוהיל וגם כל חדא חזי. ודלא כפי הכנה הפשוטה בתוס' דמ' שיעור הוא חירך בפני עצמו אלא דכל זה הוא חד תירוצא. והוא מוכרח בלא"ה דא"כ מאי פריך הש"ס מעיסת כלבים הא שם כל חדא חזי ומש"כ בחזי של כבדי א"ו דצריך גם טעמא דהוהיל והתקשין אכתי לא דע הסבא דאפשר לפייסו בכבילה. וממילא ג"כ לק"מ על התוס' דכתבו ועוד דלמא מיקלע אורח'. ולכאורה קשה הא לר' חסדא קיימין דלית לי' הוהיל. ולפת"ש א"ש דשם שייך ג"כ סבא דהפת כאפה יפה וכל חדא חזי: ובהכ"ל כראה פשוט לישב קושי' הלח"מ פ"ה מה' י"ט דהקשה על הרמב"ם דלא

כח דהאי דעיסת כלבים איירי דלית לי' כבילה דהא אף דקיי"ל הוהיל אסור לכתבילה עיי"ש ובהכ"ל א"ש דהא שם שייך ג"כ טעמא דכל חדא חזי וגם הפת כאפה יפה ודומה ממש להאי דר"ס ב"א וגם מושב הא דהקשה הלח"מ על הש"ס עיי"ש: ועיי' בקו"א

בהזור לדבריו הוכח דלא שייך טעמא דהוהיל כגון בהאי דבני חילא אין להחמיר מטעמא דאי אפשר למפלגי. ואף דבהמה מתירין מהאי טעמא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה. שאני התם דבחד טירחא סני אבל פטיות הפת כ"א צריך טירחא בפ"ע כמ"ס הפוסק' ודלא כמ"ס רש"י בדף י"ז ע"א. ולכן צריך ג"כ טעמא דכ"ח חזי וגם האי טעמא דכל חדא חזי לחוד אינו מספיק דלענין פיסור דאורייתא אזינא לחומרא דיש ברירה. וכ"ז לשיטת התוס' והרמב"ם כפי מה שפירשו הר"ן והה"מ והב"י בשינוי' הרמב"ם. אבל לשינוי' הר"ף ורש"י לר' הוכח אף דאפשר למפלגי וגם טעמא דהוהיל לא שייך אפ"ה מותר. אלא דאין בזה"כ מ' לדינא דלשיטתם לא קיי"ל בר' הוכח: ובמ"ס לעיל כימא הא דקשה לכאורה להריף והרמ"ם דגרסו בעי מיני' מרב וכן כראה שהיתה גורסת הה"מ. והא דב ס"ל בצירה דף ל"ז ע"ב דחציות מותרת ובהמה אסורה משום דיש ברירה ואמאי כימא כאן דכל חדא חזי. ובהכ"ל א"ש דהא אינו רק פיסור דרבנן ואף דלשיטתם איירי דאפשר למפלגי הא עכ"פ שייך סבא דהפת כאפה יפה ולכן אזינא לקולא לומר אין ברירה ויטחא כמו הא דהוי קשה לן לפת"ש הרמ"ם דהחשך דמא' ירבה בשבילי' היינו בקדירה מיוחדת א"כ אמאי אמרינן דרוב' פליג על רב בהאי דבני חילא הא בהאי דב"ח שייך טעמא דהפת כאפה יפה ומש"כ בהאי דרוב' ובהכ"ל א"ש דעכ"פ ה' לר' ב"ל להחמיר מטעמא דכל חדא חזי דהא שייך טעמא דהוהיל ואזינא לקולא כיון דאינו רק דרבנן לומר אין ברירה כנלע"ד בדרך פלפול: ומעתה נחזור לדינא בכ"ד הוכח דלא יתן העב"ס לאכול מכל מין ומין אף דאס לא יאפה הכל לא יתן כלום אפ"ה אסור אבל היכא דב"ח חזי אז אס לא יתן אלא אם יאפה הכל כנלע"ד דמותר אף דאין שום אונס. אבל אינו דלא יאפה הכל ויכל לקח מן הקמח ליבוקא אסור אף דאמאי דהי' העליון דלישכא דרמי עלי' משמע דהי' אונס ואפ"ה כתבו התוס' דהיינו דוקא דאי אפשר למפלגי בלישה וכ"כ הר"ן והה"מ בשיטת הרמב"ם ואם אמנם כי לכאורה אינו מוכרח בשיטת הרמב"ם דסובר בהאי דבני חילא הוי קפדי אס לא יאפה בשבילם. ואי משום דפוסק כר' ב"ל הא הר"ן כתב דשם החשך שמה ירבה בשבילי' טריפות. ולא דמי להאי דב"ח דכל חדא חזי אבל טריפות לא חזי. עכ"פ לדינא כנלע"ד דדבריהם מוכרחי' בשינוי' הרמב"ם דהוא ז"ל פוסק שם כ"ח בעיסה חזי של כבדי ובהאי דבני חילא פוסק כר' הוכח דאי לא קפדי מותר ובע"כ דהרמב"ם מפרש בהאי דבני חילא כמ"ס התוס' דאי לא היו אופין בשבילם היו מקפדין: וכ"ז נלע"ד כגון לדינא אף הוהיל והה"מ מחמיר אף היכא דליכא למפלגי בלישה אס ליכא אונס מניעת שמחות י"ט. ואף כי בעי' הי' דחיבו ראיותיו. לבי מהם בקרבי' להקיל בדבר שרבינו הגדול בעל ט"ז מחמיר. ובשנם כי ראיתי לש"כ הגאון מאור הגולה בתשובת נודע ביהודה סי' ק"ט הביא דברי הט"ז באין חולק לכן אין להחמיר בלא שום סיבה וצריך שיהי' עכ"פ איזה אונס כל דהו. והוכח דשייך חשך אינה כנלע"ד דהמקיל לא הפסיד וה' יאכלו משאיו' ויראנו בתורתו כפלות הכלע"ד בתבתי. הצעיר אלעזר:

סי' י' נדרשתי לאשר שאלוני בדבר האי צורבא מרבנן שבא דבר עבירה לידו ונכשל בהפך זכות התורה עמדה לו שלא סבה באוולתו ולא כשרש בחטאו. ובאשר בא שנית הביתה לעשות מלאכתו כתגלה בהות' ולא כחקימה מחשבתו הרעה ולא עשתה פרי. והודה ולא בוש לומר אמנם אנכי חטאתי והתודה את חטאתו אשר חטא: בשער

דביו - ולמ"א א"ס דהנה מ"ד אסור לאמרו בע"כ סובר דגם
עשה דוהנית אין כאן דהא הטעם דאסור לאמרו הוא משום
שלא ירגיל את בכויו לת"ת ואירמיו' עלי' עשה דוהנית אכתי
ירגיל את בכויו אלא ודאי דהאי מ"ד סובר דבג"כ יוצא הכל
והא כבר העלינו דמ"ד צמניה גרול ת"ת מביכוד בע"כ ס"ל
דבג"כ איכא עלי' עשה דוהנית וה"כ ממילא דאין איסור
לאמרו - אך משם אין ראיה דאיכא מצוה ואמכר א"ע על א"ס
המילה להכריע דאיכא מ"ד אסור לאמרו ואיכא מ"ד מצוה
לאמרו והאי מ"ד ס"ל דאין קאן לא משום איסור ולא משום
מצוה והא לא זריכי הפוסק' לפרושי דאחמך כפריוסור דמותך
לאמרו כג"ל בדרך פלפול :

גִּשְׁעֵר בַּת יִרְמְיָהוּ הָיָה יֹלֵךְ וְנִכְנַח בְּמִדְבָּר נִשְׁכַּח וְתוֹהוֹת עַל
הַרְשָׁאוֹת - וּפְתָח בַּת־שׂוֹמֵה תַחֲלוּת בַּת־כִּיָּיִשׁ וְסוֹפֵי' לֵאמֹר
הוֹרֵנוּ הַמְּרוֹסִים חֲכָמֵי זְמִנֵּנוּ - עַד כִּי מְרוֹב הַסְּנוּפִי' הוֹחֵלֵשׁ כְּחוֹ
לְמֶאֱדָה - וְכִתְּלֵה לְרֹב הַקִּיפֹ' מַעֲרִיר לַעֲרִיר הַלְוִיָּתָהּ כֵּעֵז וְכֵן
כֹּאֲשֶׁר נִזְרָה עָלֶיהָ מִגִּזְמִינֵנוּ - וַיֵּן כִּי אֵין דְּבִרְהֵם עוֹלָם
בְּקֶנֶה א' - וּמִשְׁקַל לֹא שְׁקִיל בְּשִׁקְל הַקּוֹדֵשׁ כִּפִּי הִרְאִיוּ לְהַקִּיל עַל
אֹרֶנְהָ מְרֻבֵּן כֹּאֲשֶׁר יוֹאֵר לִקְמֹן בְּסִ' - וְהַכְּבִידוּ עוֹלָם עַל
טוֹאֲרוֹ בַּמַּשָּׁא שֶׁלֹּא יוֹכֵל שִׁתָּ - וְהֵן עֵתָה בֹא לָלֵךְ קוֹרְתִי וְשִׁחַר
פִּי לִדּוֹן דִּיבֹה לְמֹזוֹר וְלַהֲרֹר; לוֹ אֵת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלֵךְ בּוֹ וְאֵת
הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִי' הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הוֹרֵנוּ מִשֶּׁה מִפִּי
הַנְּצוּרָה :

ואמנם לקושטא דמילתא נלענ"ד דבטא כל אפי' שיק
דעב"פ חיובא דמי' עלי' במ"ע דוהנית והא
דסובר דאסור לאמרו ההשם הוא שעם הארץ יטעה ויסבור
בק"ס בני וזה מדויק בשלן רש"י שכתב ואסור לאמרו בפני
ע"ה שלא יאמר בק"ס בני ר"ל שיטעה בזה . וזה דאמר דוקא
דאסור לאמרו בפני ע"ה דחיישינן למטעי אבל אינא דעלמא
שאינו ע"ה דלכא למיחא למטות לא יפרוק מעליו עול התורה
מאס דרבי' עלי' עשה דוהנית ולכן לא אמר סתם ואסור
מסתמו : וזוהי ד"ת לישב קושיו' מוהר"א שולין במגילה שם
הקשה מכל' דה"ת עדיף מכבוד דהלל שקולין הם ולכן לא
כעש יעקב עיי"ש שנלחץ בזה . ולענ"ד י"ל ע"פ מ"ש הרשב"א
בחי' לר"ה דף ט"ז דבכל מצות עשה כשמטלה איובא ללו דלל
תגרע והנה ודלי' אם קרא ק"ס שחרית וערבית אין כחן ללח
ללא תגרע דל"כ אכתי' מושבע ועומד הוא וקושי' הש"ס
בגדרים דף ח' במ"ע . ולא מצני' לשוטר רש"י דסובר דבר
הנלמד מתורה אף דאינו מפורש חשיב מושבע ועומד . אלא
אף לשיטת' הר"ן דסובר גם עשה דושנכתם לא חשיב מושבע
ועומד היינו מאוס דאינו מפורש רק במדרש חכמים . אבל אי
דבי' עלי' ללא דלא תגרע ה"א מפורש בתורה . ש"ו בק"ס כמו
דאינו עובר בלא יטורו ה"כ אינו עובר בכל תגרע . וביטול
כיבוד אב ודלי' דאיובא גם ללא דלא תגרע . ולפי' י"ל דה"ק
דמעלות ת"ת עדיפא ממעלת כיבוד לחוד דלי' שקולין הם א"כ
אמאי לא כעש יעקב דהא עבר גם בלא תגרע א"ו דמעלות ת"ת
לחודא עדיפא ממעלות כיבוד לחוד וא"כ י"ל אף דשייך ל"ת
אפי"ה שקולין הם ולכן לא כעש יעקב . ואל דתמה דמתקן
כומר שהוא מהדוחק לפרש כן הואיל ותמיד ביטול כיבוד
עובר בזה' וא"כ מאי כ"מ אי' ת"ת עדיף הא מצינו דומה לזה
במס' ב"ב דף י"ב דאמרינן חכם עדיף מבכור והקשה מוהר"א
בחי' בכדריס דף ל"ח דהא אמרינן בכדריס סם ובשבת דף ל"ב
דלין השכינה שורה אלא על חכם גיבור כו' ויתרין מוהר"א
דף"ק דמעלות החכמה עדיפא ממעלות הגבורה לחוד ע"כ
וה"י לפרש כאן : ואף לפי מ"ש הר"ש בכדריס סם במתק
לשונו לישב קושי' מוהר"א וז"ל אין הקב"ה משרה שכינתו
בקציעו' עכ"ל הרי דמחלק בין כצו קציעו' לאינו קציעו' ועיין
הרשב"א בחידושו' לב"ב דף י"ב ובכ"מ פ"ה מסודי התורה
הלכה ה' (ותמהני על מוהר"א שלא השגיח בזה) אפי"ה אינו
מהדוחק לפרש דהא דאמר גדול ת"ת מכיבוד הכונה דשכר
ת"ת דהו' משכר כיבוד אב והוא ע"ד השנוי במשנה דפאה
ות"ת כנגד כלם . ונס' יש להמתין ויומר דודאי לביטול ת"ת
לגמרי איובא גם ללא דל' לטור' הרשב"א . וזה גדול ת"ת
היובא דשייך גם ל"ת מכיבוד אף דשייך ג"כ ל"ת דהא יעקב לא
כעש ואף דהי' יכול לקיים מצות כיבוד באופן דלא יעבור על
ג"ת דת"ת דהיינו עי' ק"ס ואפי"ה לא כעש . ובע"כ דעשה
דת"ת לבדו שקול כנגד כיבוד וכל תגרע וממילא היובא
דביטול תורה חובא גם ב"ת עדיף מכיבוד : והנה ראייתו
להנאוף אחתי בעל שאנות ארי' בספר טורי' אבן דקשה על
דברי הרשב"א הכ"ל דא"כ למ"ד ללא שאין בו מעשה לוקין ללקי
על כל חייבי עשה משום לא תגרע והפס' בקושי' ואני תמה על
תמיהתו דהא בפשיטו' י"ל דלאן דסובר למו שאין בו מעשה
לוקין סובר דלין לוקין על לאו שנכללות והאי לא תגרע הוא

והדיות כי שקדו חכמים בתקנות השנים להיות פתח פתוח
 לפניהם זהו שיבה זהו ביאה בחזרות בית מלהינו .
 אשר ידו פתוחה לקבל שנים לואת נעביתו למזקשו ושמתו
 עיניו ולביו לדון דינא דהאי גברא . וזה החילוי בעו"ה ושפתח
 קנא פתחתי לנפשי ומהפכינא בזכותא דלורבא מרבנן דלעו
 בזוריתא בתדירה . ולא פסק פומא מגירסא : הכה לעב"ד לית
 דין גריד צושא שאין ליסרו ביסורים שיש בהם ציטול תורה והא
 לך לשון הרמב"ם פ"ג מה' ת"ת והטור צ"ד סי' רמ"ו אין לך
 צוה בכל המצות כיון שהיא שקולה כנגד ת"ת אלא ת"ת כנגד
 כל המצות כולן עכ"ל . ומהתה"ק אין כחשי דיסוד התשובה
 המה הסינופסיס חפ"ה אין כחש מנות תשובה לדחות התורה
 תורה . ואף דאמרין במנחות דף ט"ז ע"ב דאפילו לא קרא
 אלא ק"ש שחרית וערבית קיים ולא ימנע . הא לשיטת הר"ן
 בנדרים דף ח' פ"ב אכתי רמ"י עלי' עשה דושננתא שיהי' דברי
 תורה מחודדים בפיו כדאמרין בקדושין דף למ"ד . והא
 דאמרין בנדרים סס דאינו מושבע ועומד משום דאי בעי פטר
 בפשי' בק"ש בתה"ר' דכיון דאינו מפור' בפסול' מלה עליו שבע'
 וכ"כ צ"ד סי' רל"ט ס"ו . ואף לשיטת רש"י בנדרים סס דסובר
 דבק"ש מקיים גם עשה דושננתא כלענ"ד דבע"כ מודה דאיכא
 עלי' חיובא דהגיה צו אלא דע"ז לא שייך מושבע ועומד כיון
 דאינו אלא מדברי קבלה . ובהא חולק רש"י על הר"ן דסובר
 ק"ף דבר הכלל מדתורה כיון דאינו מפור' להדיא בקרא לא
 שייך מושבע ועומד . ולפס' אלו ה' עליו חיובא דושננתא
 היו חשיב מושבע ועומד ועיין בלח"מ פ"א מה' ת"ת הלכה ח'
 עיי"ש : ותדע דכן הוא לשיטת רש"י דל"כ קשה צ"ס דמגילה
 דף ט"ז ע"ב דאמרין דגדול ת"ת מכבוד אב דעל אותן שנים
 שהי' יעקב בבית שם ועצר לא כענש על כיבוד . ואינוא
 דבק"ש יוצא א"כ אמאי לא כענש יעקב דהי' צדור לישב בבית
 אביו ולכבדו ולקרות ק"ש שחרית וערבית או' דעכ"פ איכא
 עשה דהגיה . וכ"כ התוס' להדיא במס' ברכות דף ק"א ע"ב
 דהקשו מ"ס ברכות התורה דיוצא כל היום בנכרה אחת .
 ובסוכה צריך לבדוק על כל סעודה ותיטרו דמתורה אינו מיוצא
 א"ע דבכל שעה מחויב ללמוד דכתבי והגית ביומא וכלילה
 מ"כ (והוצא ג"כ בב"א ס"ח סי' מ"א) ומהדמינו עשה דושננתא
 דאורייתא . ובקשו עשה דהגיה דמדרי קבלה מוכח דעתא
 דרבות רש"י דבק"ש יוצא ידי עשה דושננתא . אבל עשה דהגיה
 רמ"י עלי' . וכ"מ במנחות דף ט"ז ע"ב סס דר' ישמעאל קרא על בן
 דמה המקרא הזה לא ימוש ספר תורה מפיד והגית ביומא
 וכלילה . ולבאורה הא אסתגר בלאו דלא ימוש ולמה קרא כל
 המקרא . ובע"כ משום דעל לא ימוש איכא תקבולא דק"ש אבל
 עשה דהגיה אינו יוצא בק"ש . וגם מזה קלט שמשעו' לשיטת
 רש"י מדלא הביא קרא דושננתא . אך זה יש לדחות דהא בן
 דמה אמר כיון אנו שלמדתי כל התורה כולה ולא שייך גבי'
 עשה דושננתא : ובהא יש לישב קושי' הש"ך צ"ד סי' רמ"ו סיניף
 א' על הגמ' מ"י ורמ"א דהביאו האי דינא דיוצא בק"ש שחרית
 וערבית ולא סימנ' דלחור לאמריו בפני ע"ה (ולמחמ' מ"ס
 הש"ך דגב"מ לא סיים דלחור לאמריו עייכתי בהג"מ וסיים
 ואסור לאמריו בפני ע"ה אך על הרמ"א לכאורה קשה) . והש"ך
 ז"ל תי' בזה דקו"ל כדכח דמנ' להלמדו עיי"ש שהאריך ולענ"ד
 הא הועיל בזה דאבתי הו"ל לבאר דמנ' להלמדו ולמה סתם

לאו שכללות. והא דפרכינן במס' ראש השנה דף ק"ז ע"ב הישן בשמיני בסוכה ללקי משום ב"א אף דהוי לאו שכללות י"ל דשם הקושי' לרבא לשיטתו דס"ל לוקן על לאו שכללות לפי הנידחם בפסח' דף מ"א ומנחות דף כ"ח וב"מ דף קמ"ז ע"י"ש. וכן הא דפרכינן בעירובין דף ג' ע"א הישן בשמיני באכילה ללקי ג"כ הקושי' לרבא. וגם י"ל דהרשב"א ס"ל בשיטת רש"י במכות דף י"ט וכמ"ס התוס' שם בד"ה כל שבקודש דהפסח הא דאמרין וללקי נמי מדר"א לאו דוקא מלקות אלא דאסור איכא וגם בהא דאמר רבא שם זר שאכל מן העולה כו' לוקח חמס לאו דוקא דאיכא אלא איסור בעלמא וכ"כ י"ל פאך אף זה יש לדחות ולחלק וק"ל. ואמנם לענ"ד בלא"ה לקי' קושי' התוס' במס' מכות שם דהא שם הקושי' לרבא לשיטתו דס"ל לוקין על לאו שכללות שפיר פריך וללקי נמי מדר"א אצל בפסח' דף ק"ד דאמר ל"ר פ' לאביי והא אין לוקין על לאו שכללות שפיר פריך לאביי לשיטתו דס"ל אין לוקין ומיושב קושי' התוס' בפסח' שם בד"ה אין לוקין ע"י"ש זה לענ"ד פשוט ופירור שוב הראינו בני הרב החר"ק המופלג מו"ה בנימין וואלף ש"י במ"ה הרמב"ן בפ' משפטי' בפסוק ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ופרש"י לעשות כל מצות עשה באזהרה שכל שמירה שבתורה אזהרה היא במקום לאו ובתב הרמב"ן וז"ל ולפ"ד יצטרך הרב לומר שהי' לאו שכללות שאל"כ היו לוקין על כל עשה שבתורה אבל בזה הלאו שכלול דברים רבים ולא יכולו הם עבירה כלל הכל מודים שאין לוקין בו כו' עכ"ל והגאון בעל שאננות ארי' ודאי לא רעה דברי הרמב"ן הכ"ל וגם תמהני עליו כי לפי דעתו הו"ל להקשות כן על פרש"י. ונשתה צדוק לצדוק שלפנינו. הנה בתורה לא מצינו מפורש דהם גופי' יהיו מעיקרי התשובה וישראל דחטאו בעגל להורו' תשובה לא מצאו שם סינופי' רק מה שאמר משה עבור כל ישראל אלא חטא העם הזה חטאה גדולה. ועיין יומא דף פ"ז דהיינו עיקרו של תשובה וכמ"ס הרמב"ם פ"א מה' תשובה ה"א ע"י"ש. ואין לומר דשאני דברים דכפישו וכתייבו דז"א דהא בע"ה דף ה"א אמרין ואי אשתמינן ציבור דכפישו רחמייהו אצל ויחיד דלא אלימא זכותא אימא לא צריכא עכ"ל ה"ש ואי דתשובה' היחיד אשתמי' דיכא מתשובה' הרבים הו"ל למימא בפשיטתו דשאני תשובה' היחיד דצריך סינופי'. ה"ו כדאמרן. וגם עיקר מ"ע דתשובה היינו דכתיב והתורו את חטאתם אשר עשו וכמ"ס הרמב"ם במכין מצות ל"ת ע"ג ובואר דבריו בפ"א מה' תשובה דהו"ו ודוי' דברים. עוד שם ברמב"ם וידוי' זה מ"ע כיצד מתורה אומר אלא השם כו' דזהו עיקרו של וידוי'. עוד שם פ"ב ה"ב. ומה היא התשובה שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו. וכן שמענו לכאורה בש"ס דקדושין דף מ"ט ע"ב דאמרין המקדש את האשה ע"מ שאני דניק אפילו רשע גמור מקודשת שמה הרהר בתשובה בדעתו. והגם דים לדחות מהא דאמרין בתענית דף ע"ב במיל' וירא צור גזירה וגזר דלא למיתב בתעניתא אמר ר"ז קבלין עליו כו' שנחמך ואמר אלי אל תירא כי מן היום שנתת לבך וגו' וא"כ גם כאן י"ל שמה הרהר בתשובה וקיבל עליו לסגף ח"ע. אך יצונו הסתום מן המפורש בחגיגה דף ה' ע"ב דאמר ר"ח בר אבא כל העושה דצ"ל ומתחרט בו מוחלין על עונותיו. הרי דלא הצריך לזה שום תנאי רק החרטה בלבד. וכמ"ס בהא דאמרין בברכו' דף י"ט ע"א אסרית ת"ח שבער עבירה ילילה אל תהרהר אחרייו ציוס ומסקינן דודאי עשה תשובה ומשמע דבשעה קלה מהני תשובה מדיקט ודאי עשה ואף דלא נזכיר לסגף ח"ע כ"כ בזמן קטן וגם הרב לומ'ן הלא הוא ש"כ הגאון מאור הגולה בתשובה נודע ביודא ס"י ל"ה דהא הסינופי' מעיקרי התשובה רק עפ"י להתשובה דאל"כ אמאי לא מהני תשובה לחייבי מיתות ב"ד ובע"כ משום דא"כ בעלת כל דובי מיתות ב"ד דכ"ה יאמר חטאתי והכני שב ואיכונא דעיקר תשובה היא תשובה' המשקל א"כ ודאי שנאמר למשה מסיני משקל תשובה' כל עוף לפי ערכו א"כ אכתי קשה אחי לא יועיל תשובה להפיל מיתות ב"ד דכחו' אכן הם סינף ח"ע לפי משקלו ויפטר ח"ע ומי שלא עשה כמשקל חטאו יומת ב"ד

זהו תורף דברי הגאון ז"ל ע"י"ש שהאריך. והם חמס' כ"י לפענ"ד אין ראוי זו מוכרעת דהא לא נכתוב מיתות ב"ד רק בעדים אם לא בהתראה ואף אם שתק או הכריז ברהשו ואפילו אמר יודע אני פסור עד שיתיר עצמו למיתה ואמר ע"מ כן אני עושה כמ"ס הרמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ב והוא מש"ס דסנהדרין דף מ"א ע"ב ודף פ"א ע"ב וא"כ י"ל דבזה ודאי לא מהני שום תשובה כיון דפקיר כ"י הרי דלא שב מדיעשו ונכתובין למרוד בצורם יתב"ש אף להפקיר עצמו למיתה. ויש חבלין לזה לפמ"ס המפורש' בחטא וחשוב דלא מהני תשובה דהטעם דהמובחר שבתשובה היא תשובה' המשקל שישקול הצער נגד מה שנחלה מן העבירה וכיון דאמר אחטא ואשוב הרי קיבל שכר עבירה נגד הפסיד' הצער שע"י התשובה עכ"ד וכמו כן י"ל כאן ל"ן שהפקיר עצמו למיתה הרי הוא נהנה מהעבירה יותר מלפני המיתה והא דמיתה קשה מכולן. ואין יקובל תשובתו. וגם י"ל דאף אי נימא דסינופי' מעיקרי התשובה הא עכ"פ ודאי צריך להיות גם חרטה בלב שלם להיות מוכה על הרשונות מהשת' הצורה ב"ה דאל"כ הוי כטובל ושך בידו. והיות כי אין יד האדם מנעת למקור ולידע מה במפסו' לבו של חבירו ואולי יצטרפו טמון אורבו ובשנים כי נראה בעליל שש מורדת מיתת ב"ד ואין החרטה בלב של' ולכן אי אפשר לפטרו ממיתה ב"ד ועיין בכ"ב שם שכתב דמשפיק אף לפטרו. אברא דכבר הוכחנו בעו"ה דאין הסינופי' מעיקרי התשובה :

ועוד יש סמך לזה מדאמרין בשבת דף ק"ח ע"ב כלל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובר ע"ה כאנוש מוחלין לו. ולכאורה במאי יובתר עונו והא לא סינף א"ע ואדרבה דשמירת השבת הוי וקראת לשבת עונן א"ז דעיקר התשובה הוא החרטה ועצבות החטא והיות כי השבת מעיר על חידוש העולם דהוא ח' מיסודי האמונה ועמ"ס הש"ל' במס' שבת שלו וכמ"ס ר"ל שלמה מעידין ז"ל הקב"ה יושבת וישראל (ובזה י"ל מ"ס אהא קדשת חת יום השביעי לשמך כלומר הא את הוא כמו ע"ס) ולכן מוחלין לו אף דעובר ע"ה דאין לך עצבות החטא גדול מזה והגם דאד"ל עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה וי"א תולין ויסורי' ממקדן טרי דא"כ לגמור הכפרה בלא ויסורי'. הא כבר כתב בזה ש"כ הגאון מאור הגולה בתשובה נודע ביודא דאין להכריע מזה דהא אמרין בעירובין דאפילו הוסיט ידו לטיוט דיבור ועלו בידו שמים הוי תבלית ויסורין. ואם אמנם כי בודאי אין להכחיש דברי רוקח שדבריו דברי קבלה והוא ג"כ כלל בוס"י ס"ו ובסוף תשובו' מוהר"ם ב"ב שהוא בקבלה רב מרב גאון הגאון חכם מחכם עד ה"מ מ. אך הא כבר העיד ההלכות ר"י לוריא ז"ל ב"ס בית מחלת והוא כמ"ס ש"ס ה"ה תשובה דף ל"ב דאין כל הסינופי' אמורי' אלא למי שאין עמלו בתורה אצל למי שחרטו אומנתו וידע דעת ויראת ה' וזאת היא תשובה' שלא יחלש ולא יבעט מלימודו וכן הוא להדיא במס' תענית דף י"א אמר ר"י בר אבא אמר ריש לקיש אף ת"ח רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלכת שמים. והגם דבראשית חכמה פ"ד משער התשובה כתב דאין דברי ריש לקיש אמורי' אלא למי שלא חטא ורוצה לישב בתענית כדי לקדש ח"ע אבל אם חטא ויושב בתענית נקרא חסיד עכ"ל ומבואר ראוי לזה מרש לקיש עצמו שאמר שש כל ימיו הי' עוסק בצום ובתפילה ודקא. והגם שאין ראוי זו מוכרעת ד"ל דרש לקיש הו"ו מצינו לעצור בפש"י ואז בלא"ה מקרי חסיד כהבואר בש"ס שם. אך עכ"פ מיימלא לבו לתקול נגד אב החסידים בעל ראשית חכמה. הברא ד"ל דגם ה"ה מורה דאין ת"ח מחויב לסגף ח"ע כמו מינוש דעלמא כי התורה מתשת כחו והמאור שבו מחזיר למעט וכבר העידו חכ"ל דאם אכן הוא נימוח ע"י עסק התורה ועיין ב"ה ק"פ' גאון דכתב דהמובחר שבתשובה' לעסוק בתורה בדחילו ורחימו ע"י"ש. וגם בש"ס במס' ר"ה שלו דף ק"ג מקיל מאד במקום שיש בו ציטיל תורה וז"ל כי מתוך שמענה נפשו בתעניתים ובצ"צופי' יחלש לבו ויתערב מוחו ויהי' הפסדו

הססדו מרובה כי יכול מן התורה ואף בשעה שלמד לא יוכל
 לדקדק כהניו כי' ובפרט בדורות הללו שגיי אדם חלושים
 בגופם מאוד עייש שהארץ בזה - ואף עין בית עלי שהי' גזר
 שיש עמו שבוטה ואמריקן בימות דף ק"ה ע"ל בזבח ובמנחה
 הוא דאינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדת - ואף דבכל
 קרבנות איכא וידיו וכדכתיב וצמי אלקים רוח בשבדה וזהו
 עיקרו של תשובה ואפי' לא מהמי אלא עסק התורה משום
 דבזה כשר לבו של אדם ואנוני ומלי - ואמריקן עוד בכתובו
 דף ק"א ע"ל כל המשמש כפור תורה אור תורה מחייו - וגם
 זה ירומו במס' עירובין דף כ"ד ע"ל חס בכל גופו יעסוק
 בתורה כלומר אם פסם ח"ו בכל גופו כי בעשות עבירה פוגם
 בא' מאבריו או גידיו כגודע ואף פסם ח"ו בכל גופו יעסוק
 בתורה שכתמר ולכל בשרו מרפא ועין במ' מטה משה בשער א'
 מ"ג במאמר הלן - ויש קלת סמך לזה מראמריקן במס' ברכות
 דף ה' כל העוסק בתורה יסורין בדילי' ממנו - ולכאורה החוש
 מבחינו כי עיניו הרוא' כמה ת"ח המדוכין בפניות
 וביסורים - והאמת דיל' דע' הנחת שיש לו מעסק התורה
 אינו עושה עמ' יסורי' לפי דרכיו יל' להכוונה דע' עסק
 התורה א"ל לספק ח"ט ביסורים - וכן ארז' במדרש פ' ויקרא
 ר"ה חומר אם גבש' אדם בדבר עבירה ונתחייב מיתה לשמים
 מה יעשה ויחי' מס' ה' רגיל לקרית דף א' קורא ב' דמן כו' הרי
 דהתורה היא במקום תשובה - וא"כ פשוט דאין לבטל ת"ת ע"י
 האיגופי' : וכבר כתבנו בשם הרמב"ם והעור דאין בכח שום
 מ"ע לרחות הת"ת וגם בלרנו בעו' ה' דכח מ"ע של תורה
 לרחות אף מ"ע דכיבוד אב ואם שהוקש כבודם לכבוד המקום
 ב"ה ואף דליכא גס לאו דלא חנרע ובסיגופי' אין שום עשה
 מפורשת בתורה ואף שזם מפורש בנביא' לזורך התשובה
 ודכתיב שובו עדי בזום וכו' - אך לא אהפרס מספר
 התעניתים וגם אין רמז על הסיגופי' - ורואה אפי' דברי
 ש"ה הגמון מאוד הנולה בתשובה כ"ב שכתב דעיקר תשובה
 המשקל שכתב ברוקח הוא כרי לשבור לבו של אדם שיתחרט
 בלב שלם אבל מי שיכול לזכות את יצרו ע"י עסק התורה
 שכבר העידו חבול' שזם אכן הוא כימות א"ל לספק א"ע יותר
 מדאי' עיי"ש - ובפרט האיש הזה שלא שנה באוולתו - והמלך
 החסיד שמח א"ע שזם אליו נחן הכביא כאשר בא אל בית שבע
 הכוונה שמח א"ע כי נתן בא תוכף כאשר בא אל בית שבע
 ולא כשרש בחטאו וכן הושע חמר טובה ישראל עד ה'אלהיך כי
 בשלת בעובדיך רגזנו שישוב מיד כשישכול - (ובדרוש' שנספרי
 במס' דחיי כתבתי בזה בעו' ה' דברי' נחמדי' עיי"ש) ועין בר"ח
 ברש"י שער הקדושה מ"ג בהפרס השב מיד עיי"ש - וגם לפי אשר
 בירר הנוכחי לפני ע"פ שטרי בירורין מחכמו זמניו איך
 שקיים וקבל עליו סיגופי' קשים והרבה כמו כן בתענית' - ואף
 דבכריתות ומיתות ב"ד אין י"כ ותשובה מכפרין אלא עם
 יסורי' הא' כבר כתיימר האיש הזה וכיון שנקלה הרי הוא
 כאחרי - וגם בלוח' הימים אשר מתגורר פה עמנו לא פסק
 סומי' מגירסא צמם ולילות ובשאר חומרו' שהחמירו עליו חכמי
 הזמן :

דחייב גלות בהורג צנננה - ואמנם הרמב"ם ב"ב מה'
 תשובה ה"ד כתב מדרכי התשובה להיות השבועות תמיד
 לפני השם כו' וגולה ממקומו שגלות מכפר עון עכ"ל הרי
 דכיון על כל עונות התשובה להיות גולה ממקומו - אך דין זה
 של הרמב"ם כתב הכ"מ שהוא נובע משם דר"ה פ"ק דף ע"ז
 דאמריקן ד' דברי' מקרעין דינו של אדם לדקה נעקם כו' וי"א
 אף שינוי מקום הרי עכ"פ אינו מבוחר דלרין להיות כע וכד
 בדרך רק לשנות מקומו אשר ישב בתחילה - וגולה מורה לשון
 הרמב"ם ו"ל והאמת לעכ"ד מ"ס הרמב"ם גלות מכפר נובע
 מסנהדרין דף ל"ז ע"ב דאמריקן גלות מכפר מחנה מעקרה
 כתיב והיית כע וכד ולבסוף כתיב וישב בארץ כור כו' ר"י חמר
 גלות מכפר על הכל כו' עיי"ש (ובדברי הכ"מ ע"ל) והא' כתב שם
 מוהרש"א בח"א דלמ' גלות מכפר מחנה אין פי' כע וכד ענין
 הגלות דא"כ היאך קאמר דגלות דיל' קין מכפר מחנה גלות
 דכע וכד אלא כמ"ס במדרש תנחומא דכ"מ שהי' קין הולך
 היתה הארץ מודעושת תחתיו עיי"ש ועכ"פ אין רמז שגלות
 היינו להסגוד מאתר לאתר - וכן ב"ב זה צורר דף ד' נעבש
 שהולא מריו' מת' אינו מבוחר שיורד מאתר לאתר רק
 שילך למקום שאין מכירין אותו ועין במס' ברכות דף כ"ו ע"א -
 וגם לכאורה אפ"ל בזה צורה דמורתו אומכתו קין להגלות
 בדאמריקן במכות דף י"ד ע"א ספר ר"י מנין לר"ה שכן
 קולטין - אך הא' למד לקומתא שם קולטין ממח"מ - ואף
 לאורך אוקמתא עכ"פ בעידכא דלא עסיק ב"י אינו קולטתו אך
 מהאי דזה צורר אין ראי' כ"כ אף לחייבו לילך למקום שאין
 מכירין אותו ככ"ד דיש לומר דש"ה שהכשיל את הרבים וכמ"ס
 הסמ"ע בח"מ ס"ס ל"ד וגם בזה כתב ה"ר ב"ד סי' ק"ט בשם
 מוהרש"ל דאם טפלה תלוי בו דאין להגלותו - וגם בזה
 דאמריקן בפ"ק דר"ה וי"א אף שינוי מקום כתב ביפה מראה
 דאין הכוונה על גלות ואיירי צמי שגורתו בלא חטא ומוהרש"א
 בח"א שם הביא דברי ה"מ - אך עכ"פ אין לזה מפשטן של
 דברי הרמב"ם וכן מלאחי בהר"ן וכתב העטם בשינוי מקום
 לפי שכשארש גולה ממקומו לבו נכנע עיי"ש וגם לעכ"ד יש רמז
 לזה במאמר' גלות בא לעולם על ע"א ונ"ע כו' וכן יש רמז
 במקרא ישע' ה'הי משכמי בצוקר שבר ירדפו ומאחרי בצנף
 יין דיליקס והי' כיבוד וככל וגו' לכן גלה עמי מבלי דעת וגו'
 דהנה ארז' בברכות דף ס"ג וסוטה דף ה' הרואה סוטה
 בקלוקלה יורד עממו מן היין ואין לך דבר שמביא קללה לעולם
 אלא יין כמבואר בסנהדרין דף ע"ב - והרבה יין עושה -
 וכאשר הוכיחם הכביא על משה ה"ן אמר לכן גלה עמי וכן
 ארז' בסוף סוטה דף מ"ח ע"א לכן גלה עמי מבלי דעת
 שגורמי' גלות לעולם זה לדעתו סמיכות המאמרים בסוטה
 שם - דאמר זמרי בדרה ועני בשא כו' זמרי בשא ועני בדרה
 כאש בצוערת - ואמר ר' יוחנן כל השוטה כו' שנאמר הוי
 משכמי בצוקר וגו' מה כתיב אחרי לכן גלה עמי ולכאורה אין
 קשר למאמרים הנ"ל וזה"ל יונן כי דא דא אחת היא - שהיין
 גורם לזכות : אך הא' עכ"פ אין ראי' שמחויב להסגוד מעיר
 לעיר רק להיות גולה ממקומו ואף בהורג נפש בשגנה דינו
 שיבצ בעיר מקלטו רק בקין שהרג בזרין גבור עליו להיות כע
 וכד לפירש דש' והתרנוס - ועין מוהרש"א בח"א בסנהדרין
 דף ל"ז ע"ב - ואמנם היות שכבר יא' מפי הרבני' הגאונים
 המפורסמי' לכן מיני' לא חזו - ואולם ראיתי במכתב הרבני'
 הכ"ל שיהי' מתגודד עד ר"ח אייר ואולי טעמם כדי שנתחללות
 הזמן וכל' ללמוד עם תלמיד' ויש להם קלת סמוכין מדברי
 הפ"י ב"ד ס' ק"ט שהבאתי - ולא בא הכותב להחמיר אלא
 להקיל היות שחורש כיון הימים ימי רצון לאסת לא יסבול אשר
 גלות אלא עד ר"ח ניסן והעיקר שיהי' תורתו אומכתו בנפ"ת
 ובספרי מוסר ר"ח ושל"ה ורמב"ם ה' תשובה וחובת הלבוש
 חזק שער היחוד וידביק א"פ ציור' ותשבחו' שאמר ד"ה ע"ה
 ועכ"פ ביום התענית יוסיף על לימודו וילמד ביגיעה רבה
 ומה טוב אם יגיע א"פ עד שזייע שיהא תוקן כמ"ס בשם האר"י
 ז"ל ובלילה לא יישכב עד שילמוד שיעור קבוע ויש לזה תבלין
 דארז' בגלות דר"ב פ' ל"ח אמר ר' ברי' יוסי כ"ז גירסא
 ? ? מרונים

ד עם כל זה לפטרו לגמרי או אפשר לחומר האיסור אשר
 נכשל בו ועין בחגיגה דף ט' ע"ב ועכ"פ יש להחמיר
 עליו עד כלות השנה מיום שעבר דהנה ארז' בחגיגה דף ה'
 ע"ב כל העובר עבירה אפילו יום א' בשנה מעלה עליו הכתוב
 כאלו עבר כל השנה - ומזקני' כתבון סהור דרכי התשובה
 אפילו למי שנכשל פעמים רבות אין מספר וקצבו זמן לסיגופיו
 ותעניתיו - וכן ש"ה הגאון מאוד הנולה בתשובה כ"ב סידר
 תשובה בענין חמור מזה ושנה באוולתו פעמים רבות אין
 מספר ועם כ"ל לא החמיר עליו לספק א"פ כל ימיו והקיל לפי
 ערך הזמן אשר יעבור במבואר שם - וכך היא המדה נכונה
 שלא תנעול דלת בפני השבים : ומעתה כתבון בדיו דהאי
 גברא הנה ראיתי במכתב הרבני' שקדמוני שהורו להיות גולה
 ממקומו - ובאמת בספרי יראים שסידרו תשובה לא מלינו
 שגזרו גלות בענין בזה רק בהורג נפש דהנה מבואר בקרא

פרושים צעירות שכינה מסתלקות מצניהם - וצמ' תמיד אר"ל
 כל הלומד תורה צליה שכינה כנגדו - והעיקר הוא דבר
 המסור אל הלב וכאמר צו ויראת מאלהיך שיהי' עיקר לימודו
 לש"ס להבין ע"פ אמתתה של תורה - ומה טוב אם לא יעבור
 עליו חלות לילה בשניה ועשה תיקוני חזות ויבכה במר בפשו
 גם על חטאו אשר עבר ויזכור מאר"ל לעולם יחשב אדם כאלו
 הוא ר"ע מחלה חייב ומחלה זכאי עשה עבירה אחת מבריע כל
 העולם לכף חובו - וגורם ליעיבו הנאולה וגם להסתלקות
 השכינה - ומעט בשניה בכל כחו ועכ"פ לא ישן שעות
 רגופו וציוס לא יקן כלל מפני ציטול ת"ת כ"א בשבחת השנה
 ועיין בצ"ח ס' ד' ובא"ר שס - ועכ"פ יהי' מעורר השחר ויחבר
 יום ולילה בתורה בחסידה וירגיל א"ע בלימוד משניות עם
 חז"ט בעיני רב - ולא יקן על כ"ב צימים שאומרי' בהם תחנוני'
 חזית באם יחלש ח"ו - ולא יאכל בשר ולא ישנה שום משקה
 משכר ואף בשבתות וי"ט כ"א מעט יין לקידוש ולהדלה או אם
 יחליש חז"י שת' מעט י"ט להכריז' גופו - ובכל שבוע יתענה צ'
 וצ' - וצ"מ ק"ך כשיקבע עצמו ללמוד עם תלמיד' לא יתענה
 כ"א יום א' בשבוע ויתענה על עובו בכל יום ערב וצוקר וקודם
 הירדיו והתפילה יתן פרוטה לעני - וכאמרו הכתוב וחשך
 בצדקה פירוק ואר"ל דר"ה יום הב פרוטה לעני והדר מצלי
 וירחיק א"ע מכל מיני שחוק ותענוגו' ושיחה בשילה ובפרט
 שלא ירבה שיחה עם אשה ויהי' מסעוד' מריעות ואף בסעודו'
 מזהב לא ילך כ"א אל קרובי' או כשיהי' לו חלק במזהב ואז יזהר
 ממסקים המשכרים - וכאשר יכלה שנתו הוקל מעליו וצ"מ
 חורף יתענה יום א' בשבוע ועד"ה וצוקר לא יתענה כ"א
 בער"ה אך יסמין מצעוד יום קודם התענית וגם יתענה
 בשבוע א' של האר"ל לקודם ד"ח אלול ושום משקים המשכרים
 לא ישנה כל ימיו כ"א מעט בשבת וי"ט או לעתים רחוקים
 מעט י"ט להשיב נפשו מרחיק א"ע משחוק ותענוג' ושיחה
 בשילה כל ימיו - וכל ימיו יתענה בער"ה ובצע"ה ויזהר
 בטובות קרי ויבכה ויתודה על חטאו בינו לבין קונו כל ימיו
 קודם השכ"ה לקיים וחטאתי כנדי תמיד וכמאר"ל במכתות
 דף ט"ז בלחם הפנים מה אני מקיים תמיד שלא ילין השולחן
 בלא לחם וילמד כפי כחו בנפ"ט בעיני רב ובשקדה גדולה
 וילמוד בכל יום שיעור קבוע בספרי המוסר וכמ"ל לעיל א' אלה
 הדברים אשר יעשה האדם וחי בהם ואז יהי' לבדו ככון בטוח
 צה' אשר ידו פתוחה לקבל שמים שוקבל חשבותו ויטהר נפשו
 רחוק ושמחו ויזכה לעמוד במקום שבע"ת עומדים - וחלילה
 לשום אדם לבזיז ולומר לזכור מעשיך הראשונים ואף להטמין
 ברצו רמזא אסור ואדרבה מחויב' לזכור כבוד התורה הכי'
 כלעכ"ד להקיל על האיש החלוש הלז ותורתו אומנתו הכי'
 המדבר לזכור התורה כועץ קנה ציוס ד' טו"ב מרחשון
 תתקדל לאו' להעיר אלעזר - ועיי' בקר"א

אשר שאל לפרש לו לשון רש"י בסוכה דף ט' ע"ב דפרכין

והם קח מעשרך הסך פסול עם סכך כשר . ומשי
ר'פ' בשחצמן ופרש' ח"ל' וסכך כשר דבה עליו ומצטלו
דמדאורייתא כל מילי בטל ברובא כל' ועו' הקשה פמ"ה למה
עייק רש"י דמדאורייתא בטל . הא יבש ביבש גם מדרבנן בטל
הנה לפוס' והטעם אמרינא מכאן סייעתא לדברי הפליתים בס'
קמ"ב' ד'האריך ביה דקיי"ל מין במינו יבש ביבש חד בתרי
בטל איכריך דוקא חד בתרי חו' אפילו מדרבנן אבל מדאורייתא כל
לשיטת הפוסקים' דלריך כפל היינו מדרבנן אבל מדאורייתא כל
שלישית יותר מחצירו נקרא רוב וחדא למאז לא ראו' עיי"ש
ועיין מל"מ פ"א מה' בכורים ה"ך עיי"ש . ולכאורה כראה
מדברי רש"י בדברי הפליתים דהא באמת צדקא אין לריך רק
שיה' הסכך כשר דבה עליו ולא שיה' כפל ולזה דייק רש"י
דמדאורייתא ברובא בטל ופ"ש כפל . ועיין בשיטה מקובצת
לבינה דף ד' שכתב ג"כ דא"ש כפל . אך באמת קושייתו
מפיקתא ליתא דרש"י לשיטתו במה' ב"מ פ' הושב דף כ"ג ע"א

ס"י"ב סוכה דף ל"ד ע"ב ר"י הו"מ ג' הדסים כו"מ ע"י
למא משום דמקיל ולידרוש להו"ב ע"כ
חד ולא קטום לא שכיח עיי"ה בפס"י יתום' ויתרו' והש"ב
והר"ן: התוס' הקשו בד' ולידרש להו דהא לא ס"ל כר"ע בזה
ותירו דכל זה מהדיוק דלא חמר בן להפחידם והרמב"ן ושאר
פוסקי' מילנו בזה דהא בפסחי' לא מספקא לה"ס אי אמר
להפחידם - והתוס' תירו בזה עיי"ה - וגם הקשו בתוס'
אמאי לא דרש כר"ע ובדפרכין בפסחים - ותירו דהכא
משום הדיור מזה לא דרש לדרוש - והא דפרק ולידרוש
כר"ע - תירך הרמב"ן לשיטתו דלר"ע דבני חד ואינו קטום
עכ"ל איכא הדיור מזה - ולשיטתו התוס' יש לדקדק בהא
דאמר ולידרוש להו כר"ע דהא בלמא אין כוונת הש"ס
לידרוש בלמא כר"ע אלא דהו"ל להפחידם בדרי' ואין זה
משמעות הלשון ולידרוש להו דמשמע ידרוש בן בלמא -
ולשיטת

ולשית הרמב"ן א"ס. אך הא דקאמר מ"ט אי לימא משום דמקיל ולידרוש כר"ע דמקיל טמי. אינו מן המובן דא"כ ס"ד דמשה פסק כר"ט משום דמקיל אדרבה אם הי' מסופק הי' לו להחמיר מהסיקא. וכ"כ דאין מקום להקשות דידרוש כר"ע משום דמקיל טמי ונס לשון מ"ט אינו מן המובן ובכ"ז הרגיש בזה הר"ן ובכ"ז דהי' להרמב"ן גירסא אחרת: וכלעכ"ד בדרך פלפול לפשט דברי הש"ס בדרך אחר ויתורץ הכל בס"ד דהנה דר"י ז"ל פ"י בזה דאמרינן חזר בור' ישמעאל. דלפי החזרה ה"ה בחד דלא קטום דהנהו ב' קטומי' במאן דלחתייהו והרמב"ן וביעיניהו ס"ל דעכ"פ להידור מזהו דברי ר"ב קטומים דנס זה מן הידור שיהי' שלשה. והלכ"מ פ"ו מה' לולב הלכה ז"י' הקשה דלפ"ו למה להש"ס לומר דר"י דרר. ב"ו דלמא הא דקאמר ג' הדסים היינו למאן והדר מפרש דבריו ב' קטומים וא"כ שאינו קטום. ואמנם קוש' זו י"ס לרחות בפשיטות דבנל"ה י"ס לרקק דבש"ס לא פריך על ר"י דמתניתין כ"א על ר"י דברייתא. ובנל"ה ח"ס דמתניתין לק"מ דל"כ קוש' הלכ"מ דלמא דברי ר"י אצל דברייתא דר"י יליף מקרא דענף עץ עבות דממנו לילין מקרא ועכ"פ למאן דברי ר"י. והשתא דזכרנו ב"ו ממנו לילין מקרא ונכ"פ למאן דברי ר"י. וליף מקרא דענף עץ עבות לדק דהא דאמר ר"א חזר בור' היינו ממנו לילין מקרא. י"ס לנ. דהך אחר דלא כשמו"ר רש"י ודלא כשמו"ר הרמב"ן אלא דנס לאחר חזרה לעכ"פ ברי"ה חד שאינו קטום וב' קטומי' כאשר אנא בכו"ה:

ונקדם לישב קושי' התוס' בד"ה ענף על פירש' דילין ענף חד עץ חד עבות חד א"כ נבי אחרות כמי כימא פריחד עץ חד דרר חד וצ"כ משום דאיתערך לדרשא דטעם ענף ופרי שוין וא"כ הא נס ענף עץ עבות איצטרך לדרשא דלעיל ענף עץ ענפיו חופים את ענף ענף ב"ס כפות חמרים ש"כ צביאיה דברי התוס' וכלעכ"ד התוס' הקשו שמו' לשיטתם אצל רש"י לשיטתו לק"מ דהנה לעיל דף לא ע"א פלוגי ר"י ורובנן בלולב יבש ר"י מכשיר ורובן פוסלין ואמר דבא דרבנן סברי מקשינן ללולב לאתרוג דבעי דרור' סובר לא מקשינן ובכ"ז רש"י דל"ה הודא לא בית היקס לדרוש מעמנו דק"ו בית לדרוש מעמנו והתוס' הרעישו ע"ז דכל הי"ג מדות כתבו לדרוש מעמנו וז"ל ה"ג ותיירו דל"ה לא שייך דרר אלא בפירות ולפ"ו לרש"י לשיטתו י"ל דר' ישמעאל גמר מרבו ההיקס לאתרוג בלולב ולא גמר ההיקס דהרס ללולב ומעמנו און ארס דן ולכן באתרוג סגי בחד דילשינן מהיקסא דלולב ואין לומר הא גלי קרא דפרי עץ דרר דותאינו דהא קרא איצטרך לטעם ענף ופרי ענף והכ"ז קרא והכ"ז הקיפא. אצל בהרס דא"כ ל"ה היקס. תרתי שמעינן מהאי קרא דענף עץ עבות מדלא כתב בהדיא דהרס וכמ"ס ב"ס כפות תמרים עיי"ס ובאתרוג טעמא אחריכא איכא משום דמקשינן ללולב. אצל התוס' לשיטתם דס"ל דהיקס ארס דן מעמנו שפיר הקשו דממ"כ או אליס האי הויקסא לאפוקי ממשמעותא דקרא. א"כ גם בהרס ליסני בחד ואי לא אליס האי הויקסא יצטרך ג' אתרוגים וזה פשוט לעכ"ד: והנה ודאי גס רש"י מודה דאיכא מ"ד דס"ל דנס היקס ארס דן מעמנו ולא כתב כן בדרך ל"ה רק לר' והודא וכמ"ס רש"י בהדיא במס' ראש השנה דף ל"ד ע"ב דה"ה אי לאו ג' וז"ל אי לא באמרה ג' זו למשה מסיני הייתי מביא הכל בהיקסא כלומר ועיין מל"מ פ"ב מה' קרבן פסח ובקובטרים תמרי' שהעיר מזה ועיין מל"מ פ"ב מה' קרבן פסח ובקובטרים הכללים כלל ל"ב הארכתי בזה בס"ד עיי"ס. ולפ"ו י"ל דלאו לגמרי חזר בור' וז"ל שו"י נפש' הדרכא חזר כד' דיבור אלא בתחילה החליט לילין מקרא דענף עץ עבות ולא מהיקסא וא"כ כסתפק אי ילשינן מהיקסא. והנה אי יליף מהיקסא בעינן ג' ולא בעינן דרר. ולכן ס"ל דמביא ב' שאינם קטומי' וא"כ קטום וז"ל ממ"כ דל"ה ילשינן מהיקסא ובעינן דרר הא סגי בחד ואי לא ילשינן מהיקסא ובעינן ג' הא אין פריך דרר:

דיוצא מדכתיב דישלנו ג' שיעור' בדברי ר"י אחר חזרה א'

שיעור' רש"י דנס לכתחילה א"כ רק חד שאינו קטום. ב' שיעור' הרמב"ן וסיעתו דעכ"פ להידור מזהו דברי ג' קטומי' ג'. לפי דרכיו אף לעכ"פ צ"ע ג' ובתוס' א' שאינו קטום. והנה הרמב"ן והר"ן כסתפקו בדברי ר' טרפון דאמר חפילו שלשתן קטומים אי פליג גס במכילא וס"ל דבעינן דוקא ג' או אפשר דר"ט לא צ"ע ג' והא דנקט ג' הוא סייכא דלישנא דר' אצל במכילא אפשר דמודה לר"ע דסני בחד. ולד"ה אף חד וקטום כסר. ולעכ"ד תלי' בנל"ה אי כימא כשמו"ר רש"י דל"ה י"ל רק חד שאינו קטום ולא רק במכילא א"כ שפיר י"ל דנס ר"ט נח דק במכילא ושיגרא דלישנא דר' נקט. והוא קל"ה מוכרח דאי כימא דל"ה צ"ע ג' דוקא א"כ פליג גס לחומרא על ר"י. דל"ה סני בחד ולר"ט צ"ע ג'. אמאי קאמר חפילו שלשתן קטומים משמע דר"ט לא צ"ה להחמיר אלא להקיל. והוא ל"ה למימר ר"ט אומר שלשה ואפילו שלשתן קטומי' (וכפי הגירסא שלפניו בדרייתא ועיין ב"ס כ"ה). אלא ודאי דאין במכילא שום מחלוק' בין ר"ט ור"י. ולשיטת הרמב"ן דר' נקט ג' למאן ולא לעכ"פ. ג"כ י"ל דר"ט לא קפיד במכילא וכמו שכתב הרמב"ן להדיא עיי"ס. אצל לפי דרכיו דל"ה גס לעכ"פ צ"ע ג' ובתוס' א' שאינו קטום. א"כ ודאי גס ר"ט מצריך ג' דוקא ואף שיהיו שלשתן קטומים דאי לר"ט סני בחד וקטום תקשי הה כל עיקרו לא צ"ה אלא להקיל הוי ל"ה למימר חפילו חד וקטום א' דבאמת לר"ט צ"ע ג' ואף שיהיו שלשתן קטומי': אך עדיין י"ל דלמא ר"ט ס"ל הו"ג קטומי' או חד שאינו קטום והטעם משום דמצריך הידור מזהו ובחד שאינו קטום איכא הידור. ואם הס"ג אף שכולן קטומי' איכא ג' הידור וכמ"ס הרמב"ן. אך זה אי אפשר' לומר לפי הס"ד דר"ע מקיל טפי וא"כ חד שאינו קטום קיל מג' קטומי' ותיקשי אמאי אמ' ר"ט חפילו ג' קטומי' טפי הו"ל להורות חידוש דין דלפילו חד שאינו קטום סני דהא לפי דרכיו ר"י מצריך שלשה ושיהי' בתיבוס א' שאינו קטום: והנה גס בדברי ר"ע לא אפשר אי צריך חד ואינו קטום או באמת אף בחד וקטום כסר ואף דמקיש לאתרוג חולי' באתרוג גופא לא צ"ע דר דמליו כמס' מ"ד דס"ל הכי ועיין לעיל דף לא ולקמן דף ל"ה. הוצא דהר"ן כתב דמדתם דבריו משמע דצ"ע שאינו קטום ועוד דמשיג' הס"ס חד ולא קטום לא שכיח על הא דפריך הש"ס ולידרוש לכו כר"ע. מבוחר דר"ע צ"ע שאינו קטום. והנה מהר"ל שני' שהביא הר"ן מסונו' הש"ס לא כדבר כעת ויבאר לקמן בעו"ה סתירו' דבריו חזק דבריו. אך כדבר מהר"ל ראו'. שהביא מסתימות דברי ר"ע. ולעכ"ד גס זה תלי' בדבריו הכ"ל דאי כימא דל"ה חד וקטום כסר. ודאי דאין לומר דנס לר"ע חד וקטום כסר דא"כ ר"ט היינו ר"ע. וע"כ דל"ה באתרוג בעינן דרר והכי קאמר כסר שאתרוג א"כ דהרס א' וממילא גס דהרס צ"ע דרר. ואף לשיטת הפוסקי' דל"ה סני בחד שאינו קטום אין להקשות ר"י היינו ר"ע הו"ל וקידם חזרה ה' חולק עליו וכמ"ס בלחם משנה עיי"ס. אצל אי כימא דל"ה בעינן ג' דוקא ואינו מקפיד על קטומים שפיר י"ל דנס לר"ע חד וקטום כסר והא דאינו מפרש דבריו הוא משום דקאי על דברי ר"ט דאינו מקפיד בקטומי' ולא פליג עליו רק במכילא דל"ה ילשינן מקרא דבעינן ג' ור"ע לא דריש אצל בקטומי' לא פליג. וכמו כן אי כימא דל"ה או חד ואינו קטום או ג' קטומי' וקטומי' בע"כ לר"ע חד וקטום כסר דאי ר"ע צ"ע דוקא חד ואינו קטום ולא ג' קטומים. וא"כ לא פליג על ר"ט אלא בנ' קטומים. א"כ לא שייך לישנא דר"ע דהרס א' הא גס ר"ט מודה דסני בחד שאינו קטום ועיקר הפלוגתא על ג' קטומי' והעיקר יחסר בדבריו ר"ע א"ו דל"ה חד וקטום כסר. ושפיר פליג על ר"ט דמצריך ג' אם הם קטומי' וע"ז פליג ר"ע דחד וקטום כסר וכ"ז לעכ"ד ברור:

והנה הרמב"ן כתב לפרש ולידרוש לכו כר"ע משום דבאמת ראו' להורו' כר"ע. ולעכ"ד תלי' ג"כ בפלפול הכ"ל. אי כימא דר"י מצריך ג'. ובתוס' א' שאינו קטום. ולר"ט ג' קטומי' ולר"ע חד וקטום כסר ראו' להורות כר"ט

אב"ד דק"ק הנ"ל בדבר שאלתו באשה מעוברת שמהר"ו
אפשר בשום אופן להוציא ולדה אם יש לפתוח את בטנה
ולהוציא ולדה :

הנה בנזק המכנה שנהנו כ"ע להרשים ע"ז כעלמה מחמי
 מקום מוצא לזה . ולפי המבואר בש"ס דעירובין דף
 ז' ע"א דאמר שמואל באשה שזינאת להרנ שמכין אותה כנגד
 וולדה שהולד ימות תחילה כדי שלא תתכוול הרי שזינאת
 ויטאו' הולד לאחר מיתה נחשב לניוויל . וגם הא עכ"פ לא
 מצינו קפידה לקבור עם הולד דהא אין ממתינן לה עד
 שתצא עוברת . והא ודאי לא כעלו ממנה וולדה אחר מיתתה
 כמבואר שם לכל מעיין : וגם במ"ס סוטה דף ק"ז ע"א מפורטת
 מקנא ומשקה אותה כמות שהיא ועפרש"ס וכו' הרמנ"ס
 פ"ב מה' סוטה ה"ז ע"י"ס . ולפתוח את בטנה הוא ודאי כיוול
 גדול וחכ"ל חשו לנזיוני טפי מלניחא דגופא כמבואר
 במנהגיה דף מ"ה דאין האשה נסקלת ערומה וגם לפעין
 גובה בית הסקילה דפרכין שם ח"כ לנצי' טפי ומשני
 דמכוויל . והא דאמרין בחולין דף י"א ע"ב וכו' תימא משום
 איבוד נשמה דהאי כחול . הרי טעמא צידו משום איבוד
 נשמה . ובהכ"ל ודאי דשרי כדאמרין בעירובין דף ז' האשה
 שזינאת על המשכר ומתה מצינן סכין ומקרעין כריסה בצפת
 ע"י"ס . והטעם דאין נוהגין עכשיו כן אף בחול כבר מבואר
 בש"ס אור"ח סי' ס"ה ע"י"ס ובמ"א שם ס"ק י"ד והאי דב"ב
 דף קכ"ד ע"ב לימיר ל"אנן זוי יהבנא ליכוויל ולכוויל ע"י"ס
 התם אינו כיוול גדול ואף שהצבול קשה למתים מ"מ הם
 צוחקין אכן זחי יהבנא כו' ועיין תשובו' הכנס צבי סי' מ"ז וע"פ
 בח"מ סי' ק"ו ס"א ברמ"א . ומכל הני ה' נראה לכאורה
 דגם לשכב קבורתה אין מהרהר לעבור על הלכות המת
 ובפרטו' נכשין דאין משהין אוחזין ועיין במעבר יצוק מאמר נ'
 פ"ג ולפי המבואר בש"ס אדרבה כיוול הוא לה להוציא וולדה .
 אך הואיל וכעת הנחנו ממש בכל המדינה להרבות מפעלות
 להוציא וולדה לזאת לדעתינו יש לעכב קבורתה עד יום שלישי
 וזה כבודה להלן אותה מחמת שפעת מקפדין צוה למאוד
 ובתוך הזמן יש לאיים עלי' בכל אומנים ולהרבות מפעלות בכל
 מה שיש באפשרי ואם ח"ו בתוך הזמן לא תצא וולדה אז יש
 לקברה כך ולא לפתוח בענה ולחלול בכבודה ח"ו והיות כי
 השליח מוכ"ז אין לדרכו מאוד ע"כ אי אפשר להאריך ולא יצא
 עוד שור ושבר בנבוליו וט' יגדור פרצותיו ופרצו' עמו
 ישראל והי' בזה שלו' מאד'ה ומכאן א"כ ידיו לנצח ד"ש כאלו'
 הנצי"ר אלעזר החו"ב ק"ק טרישט :

חלק יורה דעה

סי' יד אמר המחבר . היות כי ראיתי צטונא דאין
 מצטלין איסור לכתחילה מצוה רבה
 בפוסקים . והענין מסתעף לאינו פרטי דיני' . לזאת אמרתי
 לבאר בעז' כי בדבר דבר על אומניו . כאשר חשין ידיד כסה' :
 בעזרת החוכן לאדם דעה :
פרט א' בו יבואר אי הא דק"ל א"מ איסור לכתחילה
 הוא מדאורייתא או מדרבנן . ויבואר
 שיטת הפוסקים בזה והבסיקות אשר יפלו בדבריהם :
א' הנה בחולין דף ג"ח ע"ב צטונא דורע בשילה כתבו
 הרשב"א והר"ן בשם התוס' דאינו רק דרבנן
 ובשם הראב"ד כתבו דאסור מדאורייתא וכו' עוד הרשב"א
 בתשובה סי' תק"ג וכו' הרדב"ז ח"ג סי' תקמ"א . וכו' הש"פ
 בתרא דע"א והפרי חדש ב"ר סי' צ"ט ס"ק ח' וכן בכ"ה שם
 ס"ק ק"א כתבו להוכיח מהרמב"ם פט"ו ממ"א הלכה כ"ה
 בהראב"ד . ובכ"ה שם פסק על ראיות הרשב"א מתוס'
 בחולין והביא רא' מלשון התוס' בביצה דף ד' ע"ב דרש"ם
 בהראב"ד כאשר יבואר לקמן בס"ד . והש"ך בסי' צ"ט ס"ק ו'
 כתב בשם תשובו' רמ"ע דאינו רק דרבנן . וכן כראה לענ"ד
 בעצת המדרכ' והאגודה שהובא בב"ח ובפ"ז א"ח סי' תרכ"ו
 כאשר

כר"ט דהוא המכריע וכלומר דלענין המנין ר"י קאי כוותי'
 ולענין דאין להקפיד על קטומי' ר"ע קאי כוותי' (ועמ"ש הרא"ש
 פ"ק דקדושין צטונא דשן ועין ובלח"מ פ"ט מה' ברכות ה"ג
 ועמ"ש בקובטרים הכללים כלל וכו' בס"ד) וכמו כן אי כימא
 דלר"ט או חד ואינו קטום או ג' קטומים ולר"ע חד וקטום ג' כ'
 דאין להורו' כר"ט דהוא המכריע וכלומר דר"י מחמיר מוצא
 להאריך ג' ובתוכם א' שאינו קטום ור"ע מקיל מוצא אף בחד
 וקטום דאין כן שום הידור אבל לר"ט עכ"פ איכא הידור
 דהם הם קטומי' הא צריך ג' והוא הידור ובהכ"ל ואם הוא חד
 צריך שהי' אינו קטום דהוא ג' הידור . אבל אי כימא דלר"ט
 גם חד וקטום כשר וא"כ בע"כ לר"י לתקן החזרה חד ואינו
 קטום וגם לר"ע חד ואינו קטום ואינם מחולקים אחר החזרה
 של ר"י ודאי דראוי להורו' כר"י ור"ע דהמה רבים כנ"ד ר"ט :
 והנה כבר הקדמנו בשם הרמב"ן דקושי' הש"ס הוא דלידורש
 באמת כר"ע משום בחד ולא קטום איכא ג' הידור . ולפי
 הוצאו' דבריכו דגם בנ' קטומי' איכא הידור כמו בחד ואינו
 קטום . א"כ אי כימא דלר"ט או חד ואינו קטום או ג' קטומים .
 לבהורה הי' מקום להקשות אמאי לא דריש כר"ט דבין כך ובין
 כך איכא הידור . ולהקבצים יהי' רוחא ביותר דיקחו אונ'
 קטומי' או חד שאינו קטום . אך זה יש לדחות ע"פ פלפול
 הפשוטי' דבשלמא אי ידורש כר"ע לא אתי חורבא ע"ז דהא אין
 מקום לטעות דבכתחילה נקטו' ג' ואינם קטומין ואח"כ ידרוש
 חד ואינו קטום . ועכ"פ ידעו דיש הקפדה בהקטמה . אבל אי
 ידרוש כר"ט טרפון או חד ואינו קטום או ג' קטומי' יטעו אף
 בחד וקטום . הואיל וכראה בעליל דאין הקפדה בקטומים
 דכשרים בנ' . וגם אין הקפדה במנין דפעמים דשני בחד א"כ
 יטעו בחד וקטום : ומעתה נחזור לקושי' התוס' וכו' דהקשו
 אמאי לא דרש באמת כר"ט . הנה אי כימא דלר"ט חד וקטום
 כשר . שפיר י"ל כמ"ס הם ז' דמשום הידור מזה לא רצה
 לדרוש דהא בחד וקטום איכא שום הידור וגם אי כימא דלר"ט
 או חד אינו קטום או ג' קטומים ג' כ' לא רצה לדרוש כר"ט שלא
 יטעו בהכ"ל . אך אי כימא דלר"ט דוקא ג' קטומים הי' מקום
 לקושי' הכל' דהו"ל לדרוש כר"ט דבזה מקום לטעות וגם
 איכא הידור . ואמנם מ"ס דיש צד לימר דלר"ט או חד ואינו
 קטום או ג' קטומי' כבר דחינו לעיל דמי אפשר לומר כן לפי
 הס"ד דחד ואינו קטום קיל יותר והוי' ל' לר"ט להורו' האי
 חידוש דין : ובוזה אתי הכל' על כהן בס"ד דאין כוונת הש"ס
 להקשות מ"ט רצה לדרוש כר"ט אלא מ"ט לא דרש באמת כר"ט
 ובעין קושי' הש"ס דפסחי' . אי לימא משום דמקיל כלומר משום
 הכי לא רצה לדרוש כר"ט משום דמקיל וכו' אף חד וקטום
 כשר ולא יהי' שום הידור . ולידורש להורו' כר"ע כלומר דאי לר"ט
 חד וקטום כשר בע"כ לר"ע חד ולא קטום וגם לר"י שמעאל אחר
 החזרה כן וא"כ אמאי לא דרש באמת כר"ע דהלכה כמותו
 ובמ"ס ואל' דלר"ט או חד ולא קטום או ג' קטומי' ולר"ע חד
 וקטום והלכה כר"ט ובהכ"ל ולא רצה להורו' כמותו שלא יטעו
 בחד וקטום ובמ"ס . דוא' לפי הס"ד דחד ולא קטום קיל
 ביותר א"כ אמאי לא נקט ר"ט חד ולא קטום לרבותא ח"ו
 לר"ט ג' קטומי' דוקא ולר"ע חד וקטום ולר"י ג' ובתוכם א'
 שאינו קטום ושפיר פוסק כר"ט בהכ"ל . אך א"כ הא אין מקום
 לטעות וגם איכא הידור וקשה מ"ט לא דריש כר"ט . ומשני
 דמקיל טפי כלומר משום הכי לא דריש כר"ע משום דר"ע מקיל
 טפי מר"ט . דלר"ע אף בחד וקטום ולר"ט או ג' קטומי' או חד
 ואינו קטום ואין אלא כר"ע ובהכ"ל . וכר"ט לא רצה לדרוש
 שלא יטעו ובהכ"ל ואל' א"כ אמאי קאמר ר"ט אפילו ג' קטומי'
 ואמאי לא קאמר רבותא דאף חד ואינו קטום . לזה אמר שלשה
 קטומי' שכיחי חד ולא קטום לא שכיח ובקט ר"ט רבותא ביותר
 אפילו ג' קטומי' וכו' שם חד דלא קטום ובאמת הלכה כר"ט ולא
 רצה להורו' כדי שלא יטעו ובהכ"ל ואיתי' הכל' על כהן בס"ד
 כנ"ל בדרך חידור התלמודי' :

סי' יג תשובה לק"ק והאלבדים לכבוד אונ' ידידי הרב
 המוסגל החריף מו"ה יעקב סג"ל

באשר יבואר לקמן ב"ד וספ"ח ב"ד שם הוציא ראי' דאיכורק דרבנן מפ"א דתרומתו' משנה ו' ומ"ו דלמדין ש"ז מגזירה שניה ממנה תרומה סין מחייבין אותו להיות יושב ומלקט וכן סביות של שמן של תרומה כו' וכיוצא דכאן אין בוונתו לבטל ואין כאן איסור דאורייתא עכ"פ אי כימא דגוף איסור הציטול דאורייתא לא היו מקילין כולי האי אלא ודאי דאיכורק דרבנן ולכן לא אטרחיננה בדבר שאין דרבנן של בני אדם ללקט ולטפח - עכ"ד עיי"ש - ויבואר לקמן בעו"ה : ודעת רש"י כראה דס"ל דהוא מדאורייתא דכתב בחולין שס"ו ח' חידוש הוא דלכתחילה הותר לבטל איסור ולהסבירים דאיכורק דרבנן ז"ל החידוש הזה מזה לבטלו וכמ"ס הרשב"א וכן כלענ"ד להוכיח מרש"י ביומא דף פ"ג ע"א ב"ד כי פליגי בדלא אפשר בחולין דכתב לפרש שלא יספיק לו א"כ אוכל כולו - והקשה המל"מ ב"ס' פרשת דרכים אכתי בטעל ונבילה סמחי מאכילין אותו כבילה - ופרש תרומה ויחזור ויבטל דהא דס"מ איסור לכתחילה איכורק דרבנן וכתב הוא ו"ל לפרש דהא דלמדין דלא אפשר בחולין היינו שאין הצעלים לפסגו - ומה מוכח דדעת רש"י דס"מ מדאורייתא :

ב' יורה אשר יא' ראשונה לבאר דעת התוס' בזה דנראין לכאורה כסותרי' דלמ"ס הרשב"א והר"ן בשם ס"ל דאיכורק דרבנן ובבב"א נראה ממשמעו' דבריהם דהיו מדאורייתא מדכתבו ח"ל ופ"ע דמדאורייתא חד בחדו בטל היינו ה"א דמעורב ממולא אבל לערביננה בידים לבטולי אסור עכ"ל ומה למד בכ"ה דס"ל דהוא מדאורייתא - והנס דהוא ז"ל פסק על הראי' שהביאו הרשב"א והר"ן מתוס' דחולין הכה הנכון אלו לפי הנוסחא שלפנינו בתוס' בחולין - אבל כאמני' עלינו הכי תריאשלי דרבנן שכתבו בשם התוס' מפיוס דאיכורק דרבנן (ועיין בבב"א שנגליון הר"ן שכתב בתוס' שלפנינו ליתא) וכל עלינו להבין דברי התוס' שלא יסתרו א"ע ומה יענו הרשב"א והר"ן בדברי התוס' בבב"א : והכלע"ד בזה דהנה לכאורה ה' כלענ"ד להוכיח כהפוסק' דה"מ לכתחילה מדאורייתא - מהא דלמדין בקדושין דף כ"ז ע"ב וחולין דף קט"ו ע"א ודף ק"מ ע"ב לא אמרה התורה שלא לתקלה - וכתב המל"מ ש"ז מה' מעילה הלכה ו' דהא ודאי אם שלחם ליכא איסור משום דאוליכא בחר רובא אלא משום דלעבר איסור צירים אסור עכ"ד - ועכ"פ מוכח דהוא מדאורייתא דהא חסם קראי קא דרשינן - והנה לכאורה ה' אפ"ל דהתוס' דס"ל דאיכורק דרבנן לשיטתם אולי' דס"ל בסוף מעילה דף ק"א ע"ב ב"ד פירוט דמטבע חשיבא ולא בטלי מדאורייתא הרי דס"ל דדבר חשוב מדאורייתא לא בטלי וכמו בן י"ל דס"ל דברי' חשיבא ז"ל מדאורייתא - וכן שמע להדיא בתוס' ב"מ דף ו' ע"ב בתוס' ב"ד קטן דס"ל דברי' לב' מדאורייתא - ואתי שפיר דלא אמרה התורה שלא לתקלה - ולפ"ל למאי דק"ל לדיכא דהא דדבר חשוב וברי' איכורק בטל הוא דק מדרבנן וכ"ס הרמב"ם פט"ו מה"א והרמ"ם והר"ן פ"ג ב"ה ובמו כן לכל הפוסק' דס"ל דברי' בטילה בתחקים ועיין בהרמ"ם פ"ג ג"ה ס"ל ד"ד עכ"פ ה"ה מוכח דהא דס"מ איסור לכתחילה הוא דאורייתא והיקשי על הסובר' לדיכא דאיכורק דרבנן - וגם כי התוס' כתבו מפורש בנבחי' דף ע"ג ע"ב דגם ברי' ודבר חשוב בטל מדאורייתא ולא מלאנו בשום פוסק דיוסבור דהוא דאורייתא ובדברי' התוס' במעילה אם איכס גליון עכ"פ צריכין לדחוקי נפשינו או דלא כתבו כן רק לר"ע - או דוקא היכא דהיו דשיל"מ וגם צריכין הוא דלא בטלי מדאורייתא וגם בדברי' התוס' ב"מ דצריכין אנו לדחוקי נפשינו דלדחוקא דמילתא כתבו דגם ברי' לא היו ואף איכסו בדברי' התוס' במעילה וב"מ דברי' מדאורייתא לא בטלי - הא כבר הוכחנו בעו"ה צדקות ברור' דהעיקר דעת התוס' דס"ל כשעו' הפוסק' דהפיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומרא וכמ"ס מהר"ש פק"ס וס"פ הרי עכ"פ כל א' מן הטעמים מות' דהא מדין ספקא לא נפקא : והכלענ"ד נכון דהא דס"ל לתוס' דאיסור קביעולים דרבנן היינו דוקא בשין האי דורא

ג' ויעתה נבאר בעו"ה ה' שיעור' הרמב"ם - כבר כתבנו בפתח דבריו שהפ"ח ובכ"ה הוכיחו דס"ל בהרמב"ם ד' והיכחתם מל"ס כו' פט"ו מה"א ה"ך שכתב ח"ל אסור לבטל איסורים של תורה לכתחילה ואם בטלו ה"ז מצוטל ואעפ"כ קנסו אותו חכמים ואסרו הכל כו' עכ"ל - והן אמת שלשנו מורה להדיא דמדן תורה אסור לבטל - אבל המעיין בסוף דברי הרמב"ם שם יראה להדיא כי ב"מ הכי תרי אריותא אחד שנו בזה - ח"ל שם ויכאלי כיון שהוא קנס אין אוסרין תעורבות זה אלא ע"ז העובר כו' כיצד הרי שנפלה סאה של ערלה לתוך סאה סאה שהרי כאשר הכל לא יצא מאה סאה אחרת כו' - והא' ידוע דהא דצריכין בערלה ד"ס היינו מדרבנן דמדאורייתא חד בחדו בטל וכמבואר בניטין דף כ"ד ע"ב - ובכ"ס הרמב"ם להדיא פט"ו מה"א וספ"ד מתרומות ובפ"י המשניות דפ"ב דערלה - ומעתה איך יעלה על הדעת לפרש בכוונתו דאסור לבטל מדאורייתא - והנה עלה קאי ומפרש כיצד סאה של ערלה שנפל לתוך מאה - ועיקר איסורו אינו רק דרבנן - ואיך יהי' אסור ביטולו מן הסורה - ואם אמנם כי לכאורה גם על התוס' בבב"א יש להקשות כן למ"ס בכ"ה להוכיח מדבריהם דס"ל דאורייתא - והסמכנו עמו בזה - והא' התוס' כתבו בבב"א שס"ו ח' דהכי תנן בתוס' תרומות סאה של תרומה שנפלה לתוך ז"ט של חולין כו' והא' דלדין איסור זה רק דרבנן וכמ"ס התוס' גופייהו בתוס' ב"מ דף כ"ג ע"א ב"ד ועולה עיי"ש - עכ"פ יש לפרש בדבריהם דכוונתם להוציא ראי' דגם באיסור דרבנן אין מצטלין מדרבנן - ואילו ה' באיסור דאורייתא איסור לבטל מדאורייתא לא היו נחמרי רבנן בדבריהם צמדי' דליתא כוונת' מדאורייתא - או דאין כוונתם להכריח דהוא מדאורייתא עיי"ש - אבל בלשון הרמב"ם שכתב כיצד כו' ומפרש דברי' הראשונ' בודאוי' אפשר לפרש כמו שפירשו הס"ל : ומהא שכתב הרמב"ם בתחילת דבריו איכורק ראי' גדולה כל כך ד"ל למ"ס הכ"מ שם דמ"ס הרמב"ם ואעפ"כ קנסו אותו חכמים היינו דוקא צמוד דבשוגג לא שייך קנס ולכן לא ביאר הרמב"ם דהין דבשוגג מותר דלמילא כלמר עיי"ש - א"כ י"ל גם מ"ס בתחילת דבריו אסור לבטל איכורק דרבנן - אך שלא תאמר גם בדעבר מלך דהין לא מהני ציטול ועשו חוקו לדבריהם דאי צייד לא מהני לז' כתב ואם בטל הרי זה מותר כלומר מלך הדין ואעפ"כ קנסו אותו חכמים והיינו צמוד ובמ"ס בכ"מ - ויתר דבריו יובנו בפשיטו' להמעין ואם כי הוא קצת דחוק בלשונו מ"מ לענ"ד ההכרח לפרש כן : ואמנם עדיין לא נכתרה דעתו באיסור דאורייתא איסור לבטל מדאורייתא ולכאורה יל"ר דס"ל דאיכורק דרבנן - דו"ל בפט"ו מה"א ה"ך נטישה של ערלה שנתערבה גמיעות כו' ה"ז לוקא לכתחילה מן הסל

כיון שאין כוונתו לבטל אין איסור ביטולו אלא מדרבנן וכמ"ס
הפ"ח וכו' שאין דרבנן של ב"ה ללקט לא העריחוהו רבנן . ואין
שיה' כסתר ראוי' הפ"ח מהאי דתרומת דסבור' שהיה
דאורייתא י"ל דמוקי בתרומה בזה וכמ"ס הרשב"א
בתשובה ז' ועכ"פ העלינו דעת הרמב"ם דסבור דאין רק
דרבנן ודלא כמ"ס הכנה"פ ופ"ח דעתו . ומה מאד נפלא
על הרב המובהק בעל פ"ח אחרי רואי שהוא ז"ל בעצמו כתב
שם ס"ק י"ב בשיטתו הרמב"ם דקאכין שוגג אטו מזיד ומ"ס
בטע"ו ממ"א איסור לבטל בו' זה לא ייירא אלא באיסור של
חורה ובשיעורין דרבנן וכדמסיים כיצד בו' . אין עלה דעתו
לפרש בדבריו דאיסור הביטול הוא דאורייתא אם קודם ביטולו
אין האיסור רק דרבנן מדאורייתא כבר כתבנו : ועי' בקר"ל

ד יעצה כנאר בעו"ה שישו"ש' הנה כבר כתבנו באות
א' דדברי רש"י בחולין מפורשי' בהרצ"ב זכ"ל
צ"ש' ביומא דף פ"ג . ולכאורה קשה דבגמרא דף כ"ד ע"ב
דמפרש ר' יוחנן טעמא דר' יוסי דאמר אף מתכוין ללקוט משום
דחזקה א"ל אוסר את כרמו בנטיעה א' . ופירש' וכו' והוא
מילתא דלא שכיחא לא אחמירו' ב' דרבנן אבל נפילת איסור
בהיתר מילתא דשכיחא עכ"ל ונראה בעליל דסבור דאיסור
הביטול' דרבנן משום גזירה שלא יערב לבתחילה איסור
בהיתר ועמ"ס ה"ט פ"א דערלה מ"ו . והנה לעיל כתבנו
בשיטתו הרמב"ם דסבור דכל ספק מדאורייתא לקולא א"כ גם
קודם הביטול אין כאן דק איסור דרבנן . אבל רש"י דסבור
דספק להחמיר מדאורייתא וכמ"ס מורה"נ ופ"ח בקה"א א"ב
דברי רש"י לנבארה סוטה' א"ע . וא"ל דרש"י לא כתב דרבנן רק
לפרושי מילתא דר' יוסי אבל לדינא ק"ל כרבנן . הא ליתא
דהא ר' יוסי כימוקו עמו וגם אמוראי מפורשי' למילתא ולכן
פוסק הרמב"ם כוותי' וכפי מה שאכתוב לקמן בס"ד גם
הת"ק לא סליג בזה על ר' יוסי וז"ל בזה ע"י מ"ס התוס'
בחולין דף כ"ה וצחי"ד ע"ו ודלא מקרי קבוע דאורייתא הלא
כשהאיסור כיצר בעצמו וע"מ"ס הר"פ ז"ל דף א' שפירש
לפנינו מן הקבוע מותר מן התורה (אבל דעת הר"ח
במסחי' בסוגיה דט' חיות וכו' דספר התרומה ס"ז כ"ד דהא
פירש א' לפנינו איסור מן התורה כאלו לקחו משם בידים) .
וביותר נלע"ד בשיטתו רש"י דמ"ל דאיסור הביטול'
דאורייתא דוקא דומי' דזרוע בשילה דעדין לא הי' שום
תערובת היתר וחשיב לבתחילה אבל בהאי נטיעה דערלה
עכ"פ כבר היתה מעורבת וכו' דלא כתבנו בקביעתה
בקרקע עכ"פ אין זה בגדר ביטול לבתחילה . ואם ה' לולי
הטעם דאין אדם אוסר את כרמו בנטיעה א' והוא מילתא
דל"ס הוי גזיר' דרבנן . וזה מדויק בלשון רש"י בחולין דף כ"ט
ע"א שכתב וכו' ל' חידוש הוא דלכתחילה מבטלינן ל' ומיתנינן
ל' כי כן בידים עכ"ל ממוק . דבריו כוכר כיוון צ"חיות לשוכו
לחילוקינו . וכעין סברה זו כתבנו לעיל בשם הפוסקים לחלק
בעניני ביטול' איסור דרבנן דדוקא אם כבר כתעברו צ"חיות
מכשיעור מותר להוסיף עליהם : ובזה יש לילפתא על
המ"א בא"ח ס' סו' חמ"ז ס"ק מ"ה בהאי דינא דהלמח דק
שהביא שם מבואר דעתו דהיבא דאין כוונתו לבטל אף
לבתחילה מותר לערב ומביא ראיה לדבריו מ"ד ס' פ"ד סו' י"ג
בדש שכתב לחזקו כמלים דק"ו"ל יחממנו עד שיה' ניתך
ויסכנו משום שאין כוונתו לבטל . ולע"ד אין משם שום ראיה
דשם כבר מעורב אבל לערב לבתחילה אין משם ראיה ואדרבה
נלע"ד להוכיח להיפך מהא דק"ו"ל ב"ד ס' ק"ח לענין
ריחא מילתא דבנינו אסור לבתחילה ומותר דעבר והטעם
משום דמשהו מיהא חיבא וא"מ איסור לבתחילה ע"י"א ואף
דאין כוונתו לבטל ובע"פ משום דעכ"פ לערבו לבתחילה
אסור . ובכלע"ד להוכיח מהתוס' והראב"ד ויהי' דס"ל
חילוק זה דקאש בזה דפרוב' בפסח' דף ל' ונלשיכרו עד החר
פסח בו' . דמיה' דלא חשיב דק משהו ה' גס איסור דרבנן
א"מ לבתחילה ומפרש הר"ד יוסף משום דהוי גט' לא ומשהו
וד"י מפרש דבין דאין להם תקנה חשיב כדעבר והר"ן יתיר
משום

ואם היתה נטיעה במאחז כנטיעות בו' הרי כל הנלקט
מית' וכו' ולמה היתירו לו ללקוט לבתחילה והי' מהרין שאוסרין
לו הכל עד שיעריכו ויזיזו הנטיעה האסורה שהדבר חזק' שאין
אדם אוסר את כרמו בנטיעה א' ואלו הי' יודעה הי' מוניהא
עכ"ד ובשלמא אי איסור הביטולים דרבנן . א"ס דלא החמירו
עליו בזה . אבל אידאורייתא . והא הוי נטיעה של ערלה
בעורה קביעה וקיימא ודאי דלא בטלה . ואין נתייר משום הא
טעמא באיסור דאורייתא . ואמנם יש לחלק בכהא אנפי
באשר יבואר לקמן בעו"ה ולשיטתו הרמב"ם דס"ל ספקא
מדאורייתא לקולא בלאו הכי אין כאן ראיה דאף קודם שנלקט
עכ"פ מדי' ספקא לא נפקא . וחין כאן דק איסור דרבנן
ופשוטא דגם איסור הביטול מדרבנן ואין ראיה מכאן : ולע"ד
יחזיקו הו' מורע' דלהרמב"ם אינו רק דרבנן דהנה הו'
ז"ל פוסק בכל דוכתי בדאורייתא קאכין שוגג אטו מזיד ועיין
פ"ו משנה ה' ק"ג ופ"ו מתרומת ה' ק' . וא"כ מ"ס האן נפשו'
ממ"א דדוקא במזיד קאכין וכמ"ס הכ"מ בפירושו . בע"כ משום
דאיסור ביטולו אינו רק דרבנן וגמ"ס לעיל בבואר דברי
הרמב"ם ודלא כמ"ס הפ"ח וכו' ה"ב . ואי כוונא דבאיסור
דאורייתא ס"ל דאסור לבטל מדאורייתא . תקשי דהא חזינא
דהרמב"ם דנחית דין זה באשר כל פרטיו וחילוקיו ואמאי לא
ביאר דהם ביטול איסור הכיור או שנתערב חד בחד והוסיף
עניו . אף בשוגג אסור . א"ו דלהרמב"ם גוף איסור הביטול
מינו רק דרבנן : אך דלפ"ז הי' מוכח דלהרמב"ם גם ביבש
והאיסור הי' טורא א"ס א"ה רק דרבנן ודלא כמ"ס בשיטת
התוס' ופ"ח תקשי על הרמב"ם מהא דאמרין לא אהרה
התורה שלא לתקלה ובשגם כי הוא ז"ל סבור ספקא
מדאורייתא לקולא וא"כ תיכף ששלחה מותרת מזה הספק
ובע"כ משום דאין מבטלינן איסור לבתחילה . ומוכח דהוא
מדאורייתא : והתבוננתי ביספורים ומלאתי את שאלהה נפשי
בספר שערש' מחדש מהגאון החסיד המפורסם אב"ד דק"ק
פ"ד ס' המקנה על מ"ס קידושין דף ל"ט ע"א שכתב וז"ל
אילו אי נימא דמדאורייתא מותר לבטל איסור לבתחילה
היינו בענין שאחר שיבטל לא יכיר המבטל עצמו את האיסור
אבל אם המבטל יכול לשיכר את האיסור פשיטא דאסור לגרום
איסור לחבירו שאינו מביד כיון שהוא מכירו הוא עובר על
לפני עור לא תתן מכשול דאמרין לקמן דף כ"ז לא אהרה
התורה שלא לתקלה . ובכר שמעתי דברים שנתקשו בזה הא
בעל ברובא דעלמא ולע"ד לק"מ כיון שאותו המשלח יכול
לחיות שיכיר אותו צ"ע אי באיזה ס' איסור לספק לחבירו כיון
דאלו כיצר האיסור בו' עכ"ל ע"י"א ופ"כ לק"מ על הרמב"ם
לפ"ד הגאון הכ"ל דדוק : ויש לילתא ראיה לפירושו בשיטתו
הרמב"ם ע"י"א הרב המובהק בעל פ"ח בעצמו שהוא ז"ל
כתב לה' מפי'א דתרומת משנהו' ומ' דאיסור הביטולים
דרבנן כאשר באמת רש"י א"ה . והאמת כי לא ראה דברי
הרמב"ם בתשובה ס' י"ד כ' עמוד ע"ו ומפרשה בתרומה בזה
דרבנן . והנה הרשב"א שם כתב דהרמב"ם מפרשה בתרומה
דאורייתא . וא"כ הי' מכאן הוכחה דלהרמב"ם איסור
הביטולים דרבנן : אברא דלע"ד בלאו הכי לפקפק על
ראי' הפ"ח מהאי דתרומת דהא שם הטעם משום דאין דרבנן
של בבי אדם ללקט ולטפח : והכוונה דהא באמת מדאורייתא
חשם אחת פומרת כל הכרי אלא כיון דקרי שם תרומה עלה
הרי היא תרומה . וכיון שאין דרך ב"ה ללקט ולטפח א"כ
בשקלא שם תרומה לא הי' דעתו על מה שישאר בכלי שיהי'
צריך ללקט ולטפח ולכן מותר לבטלו . ועמ"ס התוס' במ"א
צ"ב דף פ"ז ריש ע"ב . כן הי' נראה לנאורה . אך טעם זה לא
יורק בתרומה ביד כהן . ואפשר דכיון דאין זה דרבנן של ב"ה
שוב חשיב כדעבר . וקאח"כ להסביר הדברי' ע"י"א מ"ס
הפוסקי' דהא דבאיסור דרבנן מבטלינן היינו דוקא היבא שכבר
כתעבר וכ"מ בלשון הרמב"ם פט"ו ממ"א ה' ק"ז וב"ב הר"ן
בב"ה בשם י"א וב"ב הרשב"א בתשובה ס' ש"ז וב"ב מורה"ס
שין בב"ה וב"ב המ"א בס' תק"ו ס"ק א' ובע"כ משום דחשו
להסבך ההיבא כיון שאין גוף האיסור אלא מדרבנן והכי נמי

מאז דבחרת כי אשתתם צהיירה קא משתמש וליהא לאיסורא בעינא הקיילו דרובן לבטל לבתחילה. והראש ד' תי' והוא צהיירי' הרשב"א סי' קכ"ב דבאיסור משתתם הנלוה מבטלין לבתחילה. וזו כדברי המ"א א"כ בלא ה"ל נק"מ דשם אין כוונתו לבטל אלא לבטל בקדירה ובע"כ משום דס"ל דלערב לבתחילה אסור וכהנ"ל. ויבאר בע"ה בפירוש ב' : הנהא עכ"פ בדעת דש"י היכא שאין אכירין את האיסור וכהאי דכתיבנא אז איסור הביטול דרבנן ואף דאין הכרח כ"כ מחמת הרמ"א דמ"ס בניטול ד' דס"ל דענין קבוע בשיתוף התו' וכמ"ס אש"ה משום לשונו בניטול וחולין מורה לזה וכהנ"ל. ודעת הרשב"א לא כדבר זה דהנהא הראש"ל בפט"ו מה"א ה"ה שחן להרמב"ם דפוסק כר' יוסי ושתיתתו כהוראה. הא לדעת הראש"ל ספק מן התורה לקולא וכמ"ס בחוק ה' בלאים וא"כ אין הכרח וכמ"ס לעיל מות"נ בשיתוף הרמב"ם. וגם ד"ל דפוסק כהתוס' דלא מקרי קבוע אלא כשהאיסור כיכר לעצמו : וראיתי בלבוש א"ח סי' תרכ"ו שכתב מסבירא דפשי' דהא דר"מ איסור לבתחילה הוא משום גזירה שלא יבטל כל איסורים. וצאמת סברתו מפורשת ברש"י בניטול. ואמנם הכ"מ בפט"ו מה"א כתב דהרמב"ם אינו מפרש כרש"י עיי"ש : והנה בפ"א דערלה מ"ו בהא דאמר ר' יוסי אף יתכוון ללקיט. בתב כר"ס וז"ל אמרין צירושלמי מ"ט דר"י שכן דרך בני אדם להיות מדלי גפנים כלומר הרואה אומר מדלי הוא. ובפ' הגזקין אמרין טעמא דר' חזקיה אין אדם אוסר את כרמו דבטיעה א"י. ול"ה דלמא אתי לערומי לערב בנטיעת בתחילה עכ"ל. והיט"ו לשונו מורה דהירושלמי חולק על הבבלי וכתן טעם אחר בהא דהתיר ללקיט ולערב בתחילה. ויהי' מוכח דלר'י הא דר"מ לבתחילה הוא רק מפני מראית עין ודבר זה יקשה בעינינו מאד וגם כי בניטול בבבלי ר' יוחנן הוא דמפרש כן בטעמא דר' יוסי וסתם ירושלמי ר' יוחנן ויהי' דבריו סותרין. והכלע"ל דהירושלמי לא בא ליתן טעם על גוף ההיתר דביטול דאסתגר במעמא דבבלי אלא דבא להוסיף דלא תקשי אמאי לא חיישין למראית עין כשרואין אותו לוקט ומערב דאמר דמותר לבטל איסור לבתחילה. ועי' תירץ דליכא מראית עין. דהרואה יאמר מדלי הוא. וכלע"ל להיכיר גם דבבן דפליגי על ר' טעמיהו לשיתוף הירושלמי משום מראית עין אבל אי' ללו' האי טעמא הו' מודים לר'. דהנה בספ"ה דתרומות בהא דאמרין איהא של תרומה שגפלה לפחות גוססא וטחין והותירו כו' אמרין צירושלמי אף טוחן לבתחילה ומתיר תביתין ר' יוסי היה דאמר אף מתכוון ללקיט. (כלומר ר' יוסי דערלה ס"א) אמר ר' יעקב שכן דרך הכהנים שטוחין מרומם צבתיין (כלומר וברבן כמו אחי') הו' דמשמע להדיא דטעמא דרבנן דאסרי בנטיעת בערלה הוא משום מראית עין וכן לא שייך מראית עין וא"ל דמ"ס שכן דרך הכהנים שטוחין מרומם הכונה דהו' אין כוונתו לבטל ולכן מותר ולעולם דטעמיהו דרבנן דפליגי על ר' יוסי הוא משום דא"מ איסור לבתחילה הא ליתא דבלא"ה לא שייך בהאי דטוחן איסור הביטול דאינו רק מברר הדבר שההיתר ה' יותר ממה שאנו סוברין וכמ"ס הת"ט בספ"ה מתרומת ובסמוך בפרט ב' אבאר בזה בע"ה. אף י"ל דר' יעקב לא בא לאוקמי כרבנן רק לפרש טעמא דר' יוסי אמאי לא אסר כהן משום מראית עין : ועיין בקו"א

ה היוצא מדבריו בעיקר מחלוקת הפוסקים אי איסור הביטול דאורייתא יש לנו ד' שינו' א' שיש

רש"י והראש"ל אף דסוף האיסור עומד להתבטל לגמרי וכהאי דרוע דאינו רק טעמא בעלמא ויתבטל אש"ה מדאורייתא א"מ ב' שישית התוס' בהנ"ל מבטלין מדאורייתא אבל אס' גם אחרי הביטול יהי' האיסור כפרד מן ההיתר וכמו צ"פ וי' מלועז או א"מ מדאורייתא ג'. לשיתוף הרמב"ם ליכא בשום אופן צ"פ וי' איסור דאורייתא וזולת אס' המבטל יכול להכיר האיסור אסור לגרום איסור לחבירו וכמ"ס בשם ס' המקנה צאות ג' עיי"ש. ד' למה שעלינו בשיתוף רש"י דוקא לערב בתחילה הוא דאיסור מדאורייתא אבל היכא דבגד מעורב

וכעין האי דנטיעת אז אינו רק דרבנן ודעת הראש"ל לא כדבריהם בזה : ויש לנו בזה אחר ספקיו. א' בשם התוס' דכתבו דהיכא דהאיסור יתבטל לגמרי וכהאי דרוע. אינו רק דרבנן א"י ס"ל כן דוקא היכא דליכא רק טעמא דעכ"פ לא ה' האיסור כיכר. אבל היכא דהי' משום של איסור כיכר וכגון חתיכה של חלב שנתערב אי מוד' דבזה אסור מדאורייתא. ומלאתי כעין חילוק זה בש"ג בע"ה פ' הפועלים בשיתוף המדרכי דבר שאיסורו מדרבנן אי ליתא צריכה כגון שגפל לחוך קדירה ונימוח שם וטעמו ככלעו בהיתר שאינו צריך מותר להוסיף עליו לבטלו אבל חתיכה דאיסורה שגפלה להיתר אש"ה שאינו כיכר מ"מ אינו נימוח והוא צריך איסור להוסיף עכ"ל. והנה החילוק של המדרכי אינו לגמרי בנושא א' עס הספק שלנו וגם בזה יש להסתפק בשיתוף התוס'. והנה בזה י"ל דלא יסתרו דברי התוס' בציהא למ"ס הרשב"א והר"ן בשמם ועיי' צאות ב' עוד יש להסתפק בשיתוף רש"י דכתבו דהיכא דכב' מעורב אז ביטולו מדרבנן אס' הוא דוקא כהאי דנטיעת דשם לא יצטרך להוסיף אלא לשנות מכמות שהי'. וכעין חילוק זה כתב הת"ט פ' דתרומה מ"ח וכתב דבריו בפרט ב' בע"ה. ואפשר דוקא בכה"ל דרש"י אין ביטולו רק דרבנן אבל בנתערב חד צדד אז מדאורייתא אסור להוסיף עליו עוד א"י. ג' כעין ספק זה אינו מסופק בשיתוף הראש"ל דס"ל דא קאבא דרוע דלא ה' שום מעורבו' אבל אס' ה' מעורב חד צדד אז מותר מן התורה להוסיף עליו. ואת"ל דגם בזה אסור מדאורייתא אכתי א"י מסופק היכא דכבר מעורב צאזקן א"כ לרובן א"כ לשל' מכמות שהי' וכגון דס' דתרומה מ"ח ונפול חד צדדי אי בזה מותר לשנות מדאורייתא. ומהאי דפ' דתרומה אין רא' דשם יש צו שיעור ביטול עיי"ש. אף בזה כלע"ל לדר' היתר מדאורייתא ע"פ מה דקיי"ל ביר' סי' קט' סעיף ב' דהיכא דנתערב יבש ציבש מד צדדי וצא לבטל מותר להוסיף עליהן משום דרדיין היתר הוא דכיון שכ"כ בפ"ע מותר ואף דאיסור לאכול שלשין יחד וכמ"ס הרמ"ה והר"ן ג' וה"ה ב"ד כיון דמדאורייתא מותר לאכול כ"כ בפ"ע להראש"ל דס"ל ספקא דאורייתא לקולא א"כ עדיין היתר הוא. ואמנם לפמ"ס הפוסקי' דבאסתחוק איסורא. גם להרמב"ם והראש"ל הספק לחומרא מדאורייתא גם כ"כ בפ"ע אסור. ובוה כסתר מ"ס לעיל בשיתוף הרמב"ם בהאי דנטיעת דכיון דכל קבוע כמע"מ הו' אסתחוק איסורא ואין לרואי להאריך בזה כי כבר העלינו דלהרמב"ם איסור הביטול דרבנן וגם ד"ל דכאן לא הו' קבוע דאורייתא וכמ"ס א"י. ובספיקו' הכ"ל יש מנוס מסבירות לכאן ולכאן ואין אתי דא' ברורה כעת : ועוד רגע אדבר בפרט זה במ"ס הש"ך בסי' ג' ט"ס ס"א ו' בשם הרמ"ע בחשונה סי' ק"ז דס"ל דאיסור הביטולים דרבנן עיינתי בזה שונו' הרמ"ע ואין שם הכרח דהוא ז"ל איירי היכא דנאף האיסור קודם הביטול אינו רק דרבנן ואולי הו' משמע כן להש"ך מלשנו שכתב ובהנ"ל לא אמרו דבבן א"מ איסור לבתחילה ואמנם בדברי המדרכי ואגודה שהביאו הכ"מ וט"ז בפ"ה סי' תרכ"ו משמע להדיא דס"ל דאין צ"פ איסור דאורייתא עיי"ש :

פרט ב'. ב' יבאר היכא דאין כוונתו לבטל. וגם היכא דרדיין לא חל עליו האיסור אי מותר לבטל :

א'. הנהא הפ"ח ביר' סי' ט"ט דעתו דהיכא דאין כוונתו לבטל תלי' במחלוקת הפוסקי' הכ"ל בפרט א' דאי איסור ביטולו מדאורייתא אז באין כוונתו לבטל אסור מדרבנן ואי ביטולו דרבנן אז באין כוונתו לבטל מותר אף מדרבנן וביר' סי' פ"ד סי' ג' בהאי דרשב"ה שגפלו לתוכו כמלים דקיי"ל יחממו עד שיהי' ניתוח ויסכנו כתב הכ"ז בשם הא"ח דאין כאן מבטל איסור שאין כוונתו רק לסכן הדבש והוא צ"ל דבשך שם. וכ"כ הריב"ש סי' שט"ט והוא בפ"ה בסי' ס"ד והסכים עמו וכתב להביא דקא' מירושלמי דתרומה ספ"ה עלה דמתניתין דהאך תרומה שגפלה לפחות ממנה וטחין (והותרו)

והטוריו כו' דאמרינן בירושלמי אף לכתחילה טוחן ומתיר שאין כוונתו לבטל האיסור רק לטחון ולאכול .

הג'ה ויש בזה מקום סתירה ע"פ דברי עמנו כס"י ז"ט שכתב לחלק בין אי בישולו דאורייתא או דרבנן וי"ל דשאני בהאי דתרומה שנתערב פחות ממאה דאין איסורו אלא דרבנן ואין ראוני להאריך בזה :

ה' דש אינו בגדר מבטל רק דמברר הדבר וכמ"ס התי"ט שם וז"ל וא"ו מבטל איסור לכתחילה שא"ז אלא שכתבנו ע"ז שטוחן שהיה יותר ממה שהיינו צורכים וגדולה מזו כתב התי"ט פ"ד דתרומו מ"ח בהא דתני' יחושע תאנים שחורו מלכות את הלככות וכו' וכת' הרע"ב

שם ה' רוצה ה' דורסן ומערבן יחד . וכתב התי"ט בזה המפרש דדוקא להרבות בהיתר הוא דאסור כדי לבטל האיסור סגב בכה"ג שאינו מרבה בהיתר אף משנה האיסור מכמה שה' כדי לערבן יחד בכה"ג שרי לבטל לכתחילה עכ"ל . ואמנם מדלכלא המדבר והאגודה וכו' ולבטל ע"ז בא"ח ס' ה"י בזה דהעושה סוכתו תחת האילן דאס' אין הסוכה ליתא מרובה מחמתה אלא ע"י האילן צריך שיפיל הענפי' ויערבן והקסו והא' א"מ איסור לכתחילה ותירצו בתירושים ש"ס מזה מוכח דלא ס"ל סברת המפרש דגם שם אינו מוסיף אלא משנה . ואולי גם הם מודים היכא דכבר מערב אלא דמשנה התערובו' ומש"כ בהאי דסוכה דעדיין לא ה' מעורב . ומיהו עכ"פ סברת התי"ט ספ"ה דתרומו' ישרה לתחור דאינו רק כמבדר האיסור : שוב ראיתי בתשובת הרשב"א ס' תס"ג בזה הרב מ"ה אשר אשכנזי דכתב ג"כ בהאי משנה דתרומו' דאע"פ שטוחנין מויד קרע' שונג לענין הביטול דלא כתבין אלא לטחון ולאכול וכדאיתא בירושלמי אף טוחן לכתחילה שכן דרך הבהנים להיות טוחנין מדומע צבתיים עכ"ל והנראה מדברין דמפרש כן בדברי בירושלמי ודלא כמו שפרשתי לעיל פרט א' אות ד' . והרשב"א השיב וז"ל ראיתי דברין נכוחים אלא שעוד יש לי לומר בזה לפי שהחמירו בתרומו' ואסרו ע"ק ואם אכחו' אקרא . הקילו בה במקומו' . שלא להחמיר עליו כ"כ כו' וגם כאן הקילו לבטל כשטוחנין וראוין כאלו החולין הן מרובים בשעת הנפילה או כמי שנפלו חולין בשונג אח"כ עיי"ש שכתבתי רא' לה' . ועכ"פ לפי דברי הרשב"א נסתרו ראיות הפ"ח : ואל' יבהלך רעונך לומר דהרשב"א מודה להחכם השואל והוא בא להוסיף עוד טעם וזאת הטעם של השואל . דהא ליתא ומ"ס אלא שעוד יש לי בזה כוונתו דצריכין אכול להוסיף עוד טעם אחר לזה . ורא' לדברי מ"ס המ"א בא"ח ס' תמ"ז ס"ק מ"ה בזה הרשב"א בתשובה ס' רפ"ה בחיטין חמוצין שנתערבו בפחות מ"ס קודם הפסח דאסור להוסיף עליהם עד ס' כדי לאכלן בפסח דהוי כמבטל איסור לכתחילה ולהשהותן במי אסור כיון שהאיסור כיצר בעין אינו בטל כו' וכתב ע"ז המ"א ואין להקשות מ"ס תכ"ג שכתב כיון שאינו טוחן כדי לבטל לא הוי מבטל איסור לכתחילה דשם מיידי דאיכא ס' עיי"ש ובתחילה צריכין אנו לעמוד על תוכן דברי רבינו המובהק בעל מ"א . והנה פשוט דמ"ס וא"ל מ"ס תכ"ג הוא ע"ס וז"ל מ"ס תס"ג וכוונתו על דברי הרשב"א בתשובה שהבאתי . אף הא' לכאורה אין מקום לקושיותיו דהא בדיחויטין כוונתו לבטל . והבדור לעכ"ז דאין כוונתו להקשות על מה שהרשב"א אוסר להוסיף עליו כדי לאכול בפסח אלא קושיותו על מה שאוסר להשהותו משום שהאיסור כיצר דהוי לי' להחיר לטחון ולא ה' האיסור כיצר ואח"כ להשהותו ואין זה מבטל איסור כיון שאין כוונתו לבטל רק טוחן בדרכו . ואמנם גם תירצו צריך ביאור במ"ס דשם חיידי בתיבא ס' והא' שם בתרומה עסקינן ואינו מועיל ס' וא"י סג"ב ס' למה עינן . אלא הדור דכוונתו על מה שהשיב הרשב"א דכיון דכלא' איכא ס' אשר סג"ב בכל איסורי' רק בתרומה החמירו עד משה ולכן הקילו בזה וזה לעכ"ז מ' דרנ"ה במ"א . וידעתי כי לפוס דהש"א י"ל דכוונת המ"א על

מ"ס בש"ע כס"י תכ"ג . אבל האמת יורה דרכו שבין לדברי הרשב"א בתשובה ס' תס"ג ועכ"פ מוכח דהרשב"א לא הסכים לדינא עם הרב מוהר"ר אשר מהאי טעמא דאין כוונתו לבטל לחוד אלא בצירוף הטעם דבתרומה הקילו : וראיתי להט"ז ביד ס' קל"ז ס"ק ד' דכת' דהא דק"י"ל באין כוונתו לבטל מותר היינו דוקא היכא דאי אפשר בענין אחר והביא רא' מהרשב"א שסובא בבי' ביד ס' קל"ד עיי"ש וכו"ב עוד בט"ז ביד ס' ז"ט ס"ק ו' . ולעכ"ז אין רא' מהרשב"א דהוא באמת סובר דהאי טעמא דאין כוונתו לבטל אינו מועיל רק בתרומה שכבר כתבנו בזה' והב"ח שפיר השיג על הב"ח בזה' שהביא שם לדינא דברי הרשב"א דהיינו דהרשב"א לשיטתו שפיר כתב אבל אין לא קי"ל כוותי' בזה כמבואר בסי' פ"ד ושהבאתי ככלעכ"ד להמליך בעד הב"ח . אבל גם על הט"ז אין קושי' כי לפמ"ס הוא ז"ל לחלק בין היכא דאי אפשר להיבא דאפשר בענין אחר בלא"ה לק"מ קושי' המ"א בסי' תמ"ז דהא גם שם אפשר לבדר המבוקשין וכמ"ס הרשב"א עיי"ש . הרי בהרנו דבדעת הרשב"א נחלקו הט"ז ומ"א דלדעת המ"א אלא מהני טעמא דאין כוונתו לבטל רק בתרומה דכבר כתבנו בזה' ולדעת הט"ז החילוק הוא דהיכא דא"א בענין אחר אז מהני האי טעמא אבל בלאפשר בענין אחר אסור . ולפ"ד הט"ז ז"ל דהא דמתירין בתרומות פ"ח משנה ו' ומ"ז להיות מלקט ומטפח כדרכו והטעם משום דאין כוונתו לבטל (ועיין פ"ח שהבאתי ריש פרט א') ובתשובת הרשב"א ס' רך"ב) בע"כ דגם שם חשיב כמו אי אפשר כיון שאין דרכן של בני אדם ללקט ולטפח . ולדעת המ"א צריכין אנו לדחוקי בפשיטו טעמא דמשניות הכל ועמ"ס בפרט א' ועכ"פ לדינא דעת המ"א בסי' של"ה סק"ד ובסי' תמ"ז ס"ק מ"ה מהמכ"ל על האי דיל' דה"ל ש"הב"א שם . דהיכא דאין כוונתו לבטל מותר . ומביא שם רא' מ"ך ס' פ"ד ס"ג וכבר כתבנו בפרט א' אות ד' דיש להפליא על המ"א בזה שהתיר אף לערב לכתחילה ומ"ד ס' פ"ד אין רא' אלא היכא דכבר מעורב . והנה לפוס דהש"א ה' כראה דלאו משום האי טעמא לחוד קא מתיר המ"א אלא משום דקודם הפסח עדיין הוא היתר וכמ"ס שם בתחילת דבריו על דברי הרשב"א אלא דכתב דלא מלאו לבו להקיל נגד הרע"ב . ואמנם כאן דאין כוונתו לבטל וגם הוא היתר . בזה מלאו לבו להקיל . אף ג"ז ליתא דהא מהרשב"א מוכח אף דאין כוונתו לבטל וגם שם היתר עליו אפ"ה אסור דאל"ה הוי' להחיר לטחון ולהשהותו וכמ"ס לעיל בבירא קושי' המ"א . ויש לחלק דבנידון דה"ל אינו צורר שיטתך לדן הביטול עיי"ש . וגם בהאי דחמץ עיקר העחינה עכ"פ תהי' כדי להשהותו בפסח ואף דטוחן כדרכו אבל הבא באמת אין כוונתו רק לחמץ היין ועיין בזה : ואמנם דעת המדרכי והאגודה שהובא ב"ח בא"ח ס' תרכ"ו וב"ז שם ס"ק ד' היכא דעדיין אינו איסור לא נכנס בגדר ביטול איסור לכתחילה . וכתב שם הט"ז וז"ל לומר למדנו בחערובי' חמץ קודם הפסח לא בלא ואין שם ס' שיכול להרבות ואפילו לכתחילה עכ"ל . ועיין מ"ס המ"א בסי' תמ"ב ס"ב בזה הב"ח : ולדעת הרא"ה והר"ן בפ"ג ה' והבואר לפסח הלכה ביד ס' ק"ט דהיכא דנתערב יבש ביבש חד בתריובא לבשלם יחד מותר להוסיף עליהם משום דכ"א בפ"ה מותר אין כאן איסור וא"י ללמוד בק"ו לחמץ קודם הפסח דמה החם דעכ"פ קודם הביטול אסור לאכול שלשתן יחד חשיב להיתר כיון דכ"א בפ"ה מותר ומכ"ס בחמץ דקודם הפסח עדיין אין בו שום איסור ועיין מ"ס לקמן בסי' ד' : ועיי' בק"א

ב' ועכ"פ יש לבדוק שיש טעם א' לדעת הרשב"א אף שאין כוונתו לבטל ואף שעדיין היתר אסור להוסיף וגם אסור לטחון ולשנותו ממה שה' מקדם (ורלא כמ"ס התי"ט פ"ד דתרומה מ"ח) רק בתרומה הקילו לשיטת המ"א כיון שכבר היתרערב בם' בלדע' הרא"ה והר"ן וב"ג יבש ביבש שנתערב חד בתרי' אף דאסור לאכול שלשתן יחד כיון דכ"א בפ"ה מותר . אף בכוונתו לבטל מותר להוסיף עליו ולבטלו : ג' לדעת המדרכי והאגודה וב"ח וט"ז עכ"פ היכא דעדיין

העדיין היתר גמור מותר לבעל . והנס דיש לומר דהא
 דמתידין המדרכי והמבורה הוא משום דמטרופין הסכר
 דשם מינו מוסף אלל משנה הענין מחמת שהי' וכמ"ס
 התי"ט . מ"מ פסעות לשוכס אינו מורה לזה . ד' ולדעת המ"א
 אף לכתחילה מותר לערב היכא דאין כוונתו לבעל ורהיטו'
 לשוכס שם משמע אף בלא האי טעמא דעדיין היתר . ואמנם
 בכידון דידיו אינו ברור שיבוא לירי ביטול וגם יש לחלק עוד
 ובהכ"ל סוף אות א' . ה' לעיל פרט א' אות ד' הוכחתי מהתם'
 והראב"ד והר"ן דקשו בהא דאמרינן בפסחי' דף למ"ד
 ולשהיכחו עד אחר פסח ב' והא"מ איסור לכתחילה בע"כ
 ס"ל דגם היכא דאין כוונתו לבעל אסור לערובי לכתחילה .
 ונ"ל . לדעת הט"ז ב"ד ס' ל"ט וס' קל"ז דוקא היכא דליאפשר
 בענין אחר : שוב ראיתי בלשון הר"ן ס' ל"ז ובסוף בס' כ"ט
 שכתב וז"ל והוי' יודע שהראב"ד סובר א"מ איסור לכתחילה
 מדאורייתא ומ"מ אפילו לדבריו כשמערבו בעודו היתר לא
 שמענו שהי' אסור . אבל בבאן יש שני ספיקות . האחד שכול
 לומר שאין מתבטל בהיתר משום דב' בתרא דע"א מוכח
 דהותרא לנו חסדא לא בטיל ועמא דמילתא לפי שאין
 ההיתר עשוי להתבטל וה"כ בזמן היתרו ו"ל דלא בטיל אלא מתי
 התבטל לאחר איסורו כמאן זה מבטל איסור לכתחילה .
 והספק השני דלמא כי אמרינן לפני זמנו בס' הכ"מ לאכלו
 קודם הפסח משם ולמעלה אבל לאכלו תוך הפסח הוא חוזר
 וניסור . ונ"ל ספיקות הכל כתבדרינן מדרתנן פ"ב דכלה"ס חזר
 במלים ונ"ל שערטן וז"ל אס רוב מן הגמלים מותר לערב
 עמהם אמר ופשתן . הא שמעינן שההיתר בהיתר כתבטל
 ושמיכין שכתבטל שוב אינו חוזר וניסור . ולפיכך ב"ל להלכה
 שכיון שאין המובקעת א' מששים מותר לשחון הכל קודם פסח
 ולאכול בפסח אבל למעשה לא מלאנו לבי להקיל בכך הלא
 ציררו אותן המובקעת והשאר מותר ולענין החיטין שבביתכם
 נראה שיותר לשחון קודם הפסח ולהשהותו בפסח ולא
 לאכלן עכ"ל הרי דעכ"פ להלכה דעת הר"ן להיתר והא דלא
 מלחו לבו להיתר משמע דהוא משום חשש דחזר וניסור וגם
 משום דאפשר לבדד המבוקעין . וגם דעת הט"ז ו"ל דהוא
 כהר"ן . והא דמקיל הט"ז בס' תרכ"ו היינו באופן שאין החמץ
 ניכר וא"ל לבדד דליירי בלא בלח : והנה הטור בס' ח"ס
 חכ"נ כתב העצם בהא דאס לא ציררו החיטין מאכילת
 העכברים אין בכך כלום משום דחששא דחוקה היא לומר
 שתחמץ החט"ב במעט רוק שצפי העכבר . ועוד שאפילו יש
 כאן גושובים אינם רק א' מאלף וכתבטלן כשיטחון ואין כאן
 משום מבטל איסור דאינו טוחן כדי לבעל עכ"ל . והנראה
 דלא ס"ל האי סברא שכתבנו בשם כמה פוסקי' דהיכא דעדיין
 היתר אין כאן משום מ"א לכתחילה אלא כמו שזכרנו ע"ד הר"ן
 בפסק הראשון ות"ה ס' קי"ד כמשך אחר דעת הטור
 ומשמעיל משום דאין כוונתו לבעל . והנס ד"ל דהטור לאו על
 האי טעמא לחוד קא סמך אלא בצירוף טעמא קמא . ה"י ו"ל
 דבדרי הת"ה עיי"ש : ואמנם דעת רבינו פרץ שהוצא צטור
 שם בע"כ אף דאין כוונתו לבעל ואף קידם זמן איסורו אפ"ס
 א"מ לכתחילה . וכ"כ הב"ח שם וז"ל כתב הר"פ בו"כ בסמ"ק
 ס' רי"ט בו"ג גם ל"ל דהסמ"ק ס"ל דטחינה הוי מבטל איסור
 לכתחילה אף דאינו טוחן כדי לבעל וכדעת מוהר"ם שהוצא
 בתשובו' הרשב"א ס' תתל"א והוא ג"כ דעת הר"ן בפ' כ"ס
 בהאי ארצא דטבעא בחישה בו"כ וב"כ גם בתשוב' ס' כ"ז וס'
 כ"ט עכ"ל הב"ח . וחסדתי בהר"ן בכל פ' כ"ט ולא מלאתי מענין
 זה וכבר כתבנו בדרינו בתשובה דלדינא היתר שם הר"ן בלא"ה
 משום דעדיין היתר אלא דכן הוי משמע להב"ח מדלא הביא
 הטעם להיתר משום דאין כוונתו לבעל בע"כ לא ס"ל האי
 טעמא חלל ודאי לדינא דעת הר"ן כהטור משעמא דעדיין
 היתר : שוב מלאתי בפ"ח בלא"ה ס' תתל"א טעמא על דברי הטור
 שם דלמאי לא כתב הטעם דעדיין היתר וכמ"ס הר"ן בפ' ג' ה'
 בשם הרא"ה זיבש שכתעבר ברוב ורואה לבלש דמותר
 להוסיף עיי"ש כי תירונו כולו מוקף וקלרה דעתי מהבינו .
 ועיי"ש עוד כי העיר ממקלח מקומו שהבאתי . ותמהני עליו

כי לפמ"ס בהאי דדנש שנפלו לתוכו כמלים דקו"ל ב"ד ס' י'
 פ"ד דמותר לסכנו וכחצ הוא ז'ל העצם משום שאינו כהנה
 מן האיסור רק מפרידו מן ההיתר ומדמה להנעלה עיי"ש
 ובע"כ מפרש דליירי דתסכנו באופן שאינו בולע מן האיסור .
 ויותר בזה דבריו ב"ד ס' ס"ס ס"ד דהוכיח מהאי דדנש דכל
 שאין כוונתו לבעל מותר ומביא לזה הרש"מ דמותרת אף
 טוחן ומתיר . והא"מ שם כשאר גוף האיסור מעורב וא"כ בע"כ
 אף דגוף האיסור מעורב אס' אין כוונתו לכך מותר וא"כ
 ממילא יתפרש גם האי דדנש אף דע"י החימוס יבלע הדנש
 מן הגמלים ואינו דומה להנעלה . וגם בדברי המ"ס ח"מ תמ"ז
 ס' ק"מ ובס' ז' בכמה דוכתי שהבאתי . מבורר דלא כהפ"ח :

ג' . וכדי לבדד הדברים הנוגעים בפרט זה אעתיק לשון
 הראשונים בזה . וז"ל הרשב"א בתשובה ס' י'
 תצ"ה שלא אמרו א"מ האיסור אלא כשמבטל האיסור וסוכלו
 אבל לחסות האיסור מן ההיתר א"ו מבטל איסור אלא מכשיר
 את ההיתר ומביא ממנו את האיסור דהל"כ בטלת כל הנעלה
 ולבין ופוחת הכחל עכ"ל . ובס' ג' בסוף חס' ע"א כתב בשם
 הסמ"ג דמה שמביעין הכלים אינו בכלל מבטל איסור דדוקא
 לאכול האיסור ע"י הביטול א"ו ס"מ . אבל נבי כלים אין עושין
 שום דבר מן המים שכתבטל בן . וכחצ בש"ג ולי נראה טעם
 אחר שבהוא מגיעל אינו מבטל האיסור הלא מפרידו מן
 הכלי וחשיב כמו ניקור השר מן הדם והחלב בו' עכ"ל . וכן
 מ"ס לקמן בס"ד בדברי הש"ג . והר"ן בפ' אין מעמידין כתב
 דלא חסרינן לבעל האיסור אלא למי שכתבין לבעלו כדי
 להנות ממנו אבל במחכוין להכשיר הכלי ואינו כהנה מן
 האיסור שרי ומביא רמ"י מניעולי מדין עיי"ש ושמד"ק בלשון
 יראה שהרכיב ב' טעמים . חדא שאין כוונתו לבעל ועוד שהינו
 כהנה מהאיסור . ובאו"ה כלל ק"ד דין י"ד כתב בשם הרשב"א
 וז"ל דדוקא לאכול האיסור בעצמו א"מ דבר האיסור דעל דין
 זה נכסה בתרומת וכן איסור שנפל לקדירה פחות מ'ס'
 ומסוק ומהאי טעמא מותר א"כ להגעיל כלים חס' ע"א מ'
 איסור לכתחילה לפי שאין עושין שום דבר מן המים שפלט
 האיסור . ומה"ט קמץ שכתבטל במיניו במשהו ואלא במינו
 בנ"ט אפ"ס שניתר בהנאה ע"י ששליך הנחתו לים המלח .
 מ"מ באכילה אסור דסוף סוף טעמא קא טעם . אבל בפת
 שנאפה אפילו בעצי איסורי הכאה דאורייתא אינו טעם עניס
 בפת . ומה"ט מותר אפילו באכילה כשמשליך הנחתו העניס
 לאיבוד עכ"ל הרשב"א שהוצא בא"ה שם . ובתשובו' מיהר"ט
 להלין ס' פ"א כתב טעם בהיתר ביטול כחצוהי חלב חדא
 דאינו רק ספק אס' יש כאן חצוהי חלב טמא ובספק מבטלין
 לכתחילה ועוד דאינו חפץ בחצוהי חלב כ"א בחלב טמור כדי
 להעמיד ולא אמרינן א"מ איסור אלא בדרבן שחפץ לו ורואה
 להיתרו ומרבה עליו להיתרו ולנעלו אבל בבב"א אינו חפץ בו
 והדרבה קץ בו לא מיקרי ביטול איסור לכתחילה ומסיים זה
 פשוט ומבורר דשני טעמים הללו מתערפין להקיל ולומר
 דליכא ביטול לכתחילה עכ"ל . הרי מבורר בדבריו דקף
 דהאיסור ישאר בו אלא שאין לו בו חפץ . אפ"ס מותר הלא
 דכראה דלא על האי טעמא בלחוד קאסמך כ"א בצירוף טעמא
 קמא . וכן בת"ה ס' קע"א בחיטין שכתבנו דכתב להיתר
 מטעם דאין כוונתו לבעל . צירף ג"כ הטעם משום דספק ק' א'
 אס' יתערב שום איסור . והנראה דהא דמקיל בת"ה ס' י'
 קי"ד בצרירת החיטין שלא בדרך מנשיכת העכברים מטעם
 דאין כוונתו לבעל . לאו מהאי טעמא לחוד קא מתיר אלא
 משום דחששא דחוקה היא שתחמץ החיטין כמנשיכת עכברים
 ובמ"ס הטור בא"ח ס' תכ"ג ועכ"פ מדי ספיקא לא נפקא .
 וכבר כתבנו לעיל דחוינא נדעת הר"ן פ' אין מעמידין שהרכיב
 ב' טעמים יחדיו ועכ"פ לא אסתגר בטעמא דאין כוונתו לבעל
 ולשיטתו אזיל וכמ"ס לעיל להוכיח מדבריו בתשובה דגם שם
 לא ביחא ל' בהאי טעמא דאין כוונתו לבעל אלא בטעמא
 דהיתרא עדיין . אך אין הכושים עיין דשם עכ"פ ביחא ל'
 ציטורו ומשאל' בהנעלה . הא זה חפצו בהנעלה להוציא
 האיסור

ע"ש. ועכ"פ חזינא להמרדכי והראב"ד דל"כ כן: אבל הדבר
הקשה בעיני על התוס' בפסח' שם שכתבו להוכיח דגם
באיסור דרבנן בע"כ א"מ דל"כ מאי הוהילי חכמים בתקנתן
שאסרו עד ס' הואיל ויכול להוסיף ולבטל האיסור. ותמכה
הא' שפיר הוהילי בתקנתן דלא יטעם טעמא דאיסורא ועיין
במס' כלאים פ"א מ"א ובידשו למי שם. ובפרט הסמוך יבואר
בע"כ כי צמח איסורי דרבנן אשר מותר להוסיף ועכ"פ נר"ך
להוסיף ולבטל בשיעור הביטול וצ"ע לדעת: ועכ"פ מאכזר
בדין איסור הבטול ד' שיטות. א' שיטת הראב"ד שהוצא בתשובו'
הרשב"א ס' רכ"ז בכל איסור משהו הבטול מבטלין לכתחילה.
ב' דעת הר"ן דוקא בכלי חמץ דהיתירא בלע. ג' לדעת הר"ר
יוסף שהוצא בתוס' שם דוקא משהו ונט"ל. ד' לדעת הר"י
חשיב כדעבד ועיין בתשובו' הרשב"א ס' רכ"ז:

פרש"ג. ב. יבואר באזהר איסור דרבנן מבטלין:

א' התוס' כתבו בפסח' דף למ"ד ע"א ובינה דף ד' ע"ב
דהא דקיי"ל דרבנן אכל בתרומה דעיקרו דאורייתא דבנן
במוקצה דעיקרו דרבנן אכל בתרומה דעיקרו דאורייתא דבנן
ותירוש. אף בפירות אין מבטלין. אבל דעת הרשב"א דגם
דעיקרו דאורייתא מבטלין דהוא ז"ל פוסק בפס"מ מ"א דבשר
עוף בחלב מותר לבטלו. ואף דגון צ"ב צמחא אסור מן
התורה. ודברי הגה"מ צ"ב כל הבשר כפלאו דסובר דהרמב"ם
והתוס' קיימו בחדא שיטתא והא' פשיטא דבשר עוף בחלב
דמילתורמו' פירות וכבר הרגיש בזה הג"י ב"ר ס' ל"ט והעלה
ג"כ דהרמב"ם חולק על התוס'. עוד כתב הגה"מ שם
דהרמב"ם מודה בחלי שיעור אף למ"ד ח"ס מותר מן התורה
אפ"ה אסור להוסיף כיון דיש לו שורש בדאורייתא קבל בשר
עוף בחלב אין לו שורש בדאורייתא: וזוהי נלעכ"ד להבין דברי
חידושי אגוני השם במס' צ"ב פ' ה' הנוזל קמא דהקשה על
הרמב"ם דפוסק דבשר עוף בחלב מותר להוסיף עליהם וז"ל
וקשה דהא תשמע בצפ"ק דבינה דאשילו במוקצה שהיא
מדרבנן כגון עגים ששכרו מן הדקל שמרבה עליהן עגים
מוכנים ואמרינן בנמצא דמקלי קלי דמשמע דוקא משום
דמקלי קלי איסורא אבל באיסור שהיא בעין לא אמרינן
דמבטלין. וז"ל דאפשר דהמיימני ס"ל דמוקצה איסורי
דאורייתא אי כמי התם דמתוך דמקלי קלי היינו אליבא דר"א
ואפשר דלא קיי"ל כוותי'. ומהיר"ח פ"י דהרמב"ם סובר
כשישנו קמן ה"מ בדאורייתא אכל דרבנן מבטלין עכ"ל. וכל
דבריו לכאורה דברי תימא כי נראה דהבין דהא דמתירינן
מקלי קלי הוא לתרץ על הא דמבטלין לכתחילה ובאמת מבורר
דבהא דמבטלין לכתחילה הוי ביחא להס"ם כדדרבנן מבטלין
אלא דהוי קשה ליה דהוי דשיל"מ ע"ז משני דמקלי קלי וא"כ אין
התחלה לקושייתו וגם בתירומו' שגוי לא הוי נר"ך למימר דלא
קיי"ל כר"א. וגם תירומו' הראשון כולו מוקשה דאי ס"ל מוקצה
דאורייתא כ"ס דקשה מש"ם דהמרינן דרבנן מבטלין והוא
משום דמוקצה דרבנן. ועכ"פ לשיטתו מוכח שם דגם באיסור
דרבנן דוקא במקלי קלי ואם בוותרו דהרמב"ם חולק על סוגיא
זו גם זה תימא איך יתלוך על סתמא דש"ס וגם אין לשוכו
סובל זה. וגם מ"ס צמח מוהרי"ם בלתי מוזן באופן שכל
דבריו כפלאו מאוד: ועיי' בקו"א

והנלענ"ד ביאור הדברים דהוא ז"ל סובר דדואי אין
הקוש' של הש"ס דביטול לא יהי' מועיל
משום דשיל"מ. דבאמת צנף השריפה י"ל דלאו מטעם ביטול
הוא אלא מטעם זה והנה גורס וכת"ש מוהרי"ם ש"ף שם. וגם
ס"ל דבטלמיל לא שייך דשיל"מ וכת"ש הנ"ב ובל"ח דדוקא
במודי דמכילה דאם יאכל היום לא יאכל למחר שייך עד
שחאלכו באיסור אבל בטלמיל דאפשר לטלטל היום וגם מחר
לא שייכא הך סברה. וסברה זו ברורה וראוי' למי שאמרה.
ואף דבאין סוף סוף ישרפו העגים. אפ"ה שייכא כאן סברה
הנ"ב

האיסור ודומה קצת לסברת מוהרי"ם צהלון. ולפי סברת
מוהרי"ם י"ש ג"כ להסביר טעם היתר בדבש שנפלו לחוכו
כמלים ולחלק בין זה למחנותין דתרומו' ולהני מקומו' שסמכו
עליהן הפ"ח והט"ז שהבאתי דלמדו מזה להיתר באין כוונתו
לבטל אף דרובה בקיומו של האיסור ובאמת אינו מוכרח:
והנה דברי הרשב"א שביא' בא"ה הנ"ל. הובאו ג"כ במרדכי
פ"ק ד' טו' בהג"ה ש"ד סוף כלל פ"ד אלא שקיזרו בלשונם וכתבו
וה"ל והרשב"א פירש דבמודי דמכילה ה"מ האיסור וכגון
תרומה שנפלה לפחות ממאה שעל דבר זה נכסה במס'
תרומה וכן איסור שנפל לקדירה פחות מס' עכ"ל. והנה
הב"ח פ"ח ס' תתק"ז הבין דעת הרשב"א לחלק בין מדי דבר
מאכל ובין מדי דלאו בר מאכל ומזה למד דבדבר דאינו נכסה
לא אמרינן ב' מ"מ איסור לכתחילה. והוי קא קשי' לן לפמ"ש
מוהרי"ם ש"ף בבינה דף ד' ע"ב בזה דפרכינן על ר' מנחם והא
ה"מ איסור לכתחילה דאין כוונת הש"ס להקשות על גוף
השריפה ד"ל דלאו בתורת ביטול אחתא עלה אלא משום דהוי
זה חסד גורם. וא"כ עיקר הקוש' שם דקא מהפך באיסורא וחי
משום דק"ז מבטל ה"מ איסור לכתחילה. ועכ"פ מוכח
דגם בטלמיל שייך ה"מ איסור לכתחילה. וצ"ע במוהרי"ם
ש"ף. (ובמירדכי למס' בינה הארבעתי בזה בס"ד) אבל המעיין
בלשון הרשב"א שהוצא בא"ה שהבאתי יראה דאין כוונתו
לחלק בין דבר מאכל אלא כוונתו ממש לדברי הרשב"א והר"ן
והסמ"ג שהבאתי: ומעתה בין תבין דבהאי דאין כוונתו לבטל
יש לחלק בחילוקים שונים וס"מ עינך אל לשון הראשונים אשר
מימינוס אנו שותין. כי הסברות דקות והוא במחלוקת יסכה
בין פוסקים קמאי ובתראי. אך הובא דאין כוונתו רק
להפסיק האיסור מן ההיתר כמו בהנעלה. לא יתלוך שום
אדם. ודברי הש"ס לא זכיתי להבין במ"ס ולי נראה טעם אחר
שכשהוא נגעיל אינו מבטל האיסור אלא מפרידו מן הכלי
וחשיב כמו ניקור כו' עכ"ל ולא הבנתי דהא גם בהנעלה אנו
צריכין לטעם ביטול. שנתבטל הבטול במים. דל"כ הא חוזר
ובאשר מן המים ובע"כ משום דהבטול כתבטל וע"ז קשה והא
ה"מ איסור לכתחילה וצריכנא לטעמא דהרשב"א והר"ן וסמ"ג
וגם בלא"ה ק"י דבריו ככללים תוך דברי הסמ"ג:

ד' ובענין היכא דהיתירא בלע כבר בארנו לעיל מחלוקת
הפוסקי' בזה. ואמנם בחמץ נלעכ"ד דתלי'
במחלוקת הפוסקי' אי חמץ נקרא היתירא בלע דלדעת הר"ן
חמץ נקרא היתירא בלע וכת"ש התוס' בסוף פ"א דף ע"ב ע"ב
צ"ד אמר ר"ה. אבל דעת הרמב"ן שהוצא בר"ן צ"ב כל שעה
דחמץ נקרא איסורא בלע הואיל וישנו עליו וכ"ס הרא"ש
בשבוה כלל י"ד וכת"ש הר"ן צ"ב כ"ס דרעת הרי"ף דלא אמרו
היתירא בלע אלא בקדשים דבשעת בליעתן של הכלים לא הוי
שם איסור עליו דמעיקרא לא איקרי כותר והסתא אשתאי לשם
כותר אבל בחמץ מעיקרא הוי נקרא חמץ והסתא כמי חמץ
וכמלא שבשגנוע הפסח מחברת למסרע ששעת בליעתן
איסור בלעו ולא היתר ע"ש. שוב ראיתי במ' פני יחוסע
בפסח' דף למ"ד דהקשה על התוס' דמאי קוש' מהאי דל"מ
לכתחילה והא שם עדיין היתר ור"ה ג"כ לתרץ דרעת התוס'
בהרמב"ן וסתר את דבריו מדברי התוס' בסוף פ"א שהבאתי:
והנה לכאורה הוי אפ"ל דרעת התוס' כדעת הרשב"א בתשובה
ס' תפ"ה וכת"ש הסמ"ק שהוצא בט"ח ס' חנ"ג דגם בחמץ
קידם פסח דעדיין היתר אין מבטלין חזרה ד"ל דהרשב"א
והסמ"ק ס"ל כדעת הרמב"ן דחמץ לא נקרא היתירא בלע
והתוס' דס"ל דחמץ נקרא היתירא בלע. הקוש' בתקפו' דהא
לא מצינו בזה שום חולק. והנכון לענ"ד דהתוס' ס"ל כמה
שעלה ע"ד הר"ן בתשובה ס' כ"ז וס' כ"ט שהבאתי בפרט זה
סות ב' שאין ההיתר עשוי להתבטל. והגם דהר"ן דחה זאת
מהאי דכללים. הא כתב המרדכי בפ"ב שעה ס' תשנ"ב צ"ב
הרא"ב ביה דהיתר ביה' לא בעי' ומב' רמ"ה מנדרים דף ע"ז ע"א
אם מטבלין בלי טעמא לטעור כלי טעור לכשיטמא ויטהר.
ורמ"ה הר"ן יש לדחות קצת ע"י דברי המ"ז ב"ר ס' דג"ט

הכ"י דכיון דעכ"פ מותרת לעולם שוב אין עליהם שם מוקפה ומותר לעולם כדי לשרפן וכדאמרינן לקמן דף ח' ואם הי' ראוי לנלות צו בינה מותר לכסות בן עיי"ש (ובחידושי למ' בינה באתי בזה באריכו' בס"ד) וא"כ בע"כ קושיא הש"ס סובבת לקיים קושי' הראשונה דא"מ איסור לבתחילה ותרין ע"ז לחלק בין איסור דאורייתא לדרבנן וע"ז פריך ולר"א דאמר בדשיל"מ אפילו בדרבנן ל"ב וכלומר דלינו מחלק בין דאורייתא לדרבנן מא"ל כלומר דקושי' הראשונה במ"ע דא"מ איסור לבתחילה ואל יקשה בעיניך פירוש זה דממש בעין סוגיא זו מלינו ביורשמי שהובא בריש פ"ב דערלה משנה א' וז"ל מאן תנא תרומת מעשר של דמאי ר' מאיר היא דמחמיר בדבריהם כדון תורה דתנינן תמן (בפ' בא סימן דף כ"ב ע"ב) הוזהר כחם ה"ז מקולקלת וחוששת משום זוב עכ"ל הרי ממש כעין סוגיא זו. וגם בדעת אור"ה כלל דף דין י"ד בע"כ תריכא למרשני כן וז"ל שם דכתב בתחילה דאף באיסור דרבנן א"מ בלבד בעינים שנסרו דמותר לבתחילה להרבות עליהן עצים מוכנים משום דמקלי קלי ואח"כ כתב וז"ל והיינו דוקא שלא הו' מתחילה רוב עצים מוכנים בתכור אבל אם כפל עץ מוקפה בין רוב מוכן מותר הכל בלי ביטול כדאיתא לעיל בשיעור ביטול איסור וב"מ מלשון מרבה עליהן שלא הי' כאן מתחילה רוב ומשום דשיל"מ ליכא דחוס תכור של היום לא ישאר למחר עכ"ל וזריבין אנו לעמוד על כוונתו במ"ס והיינו דוקא שלא הי' מתחילה רוב עצים כו' דפשיטא אם הי' בתחילה רוב עצים דא"ל להרבות עליהם. וגם מ"ס כדאיתא לעיל בשיעור ביטול האיסור חפשי ואל מאתני רק מ"ס בכלל דף ג' דלח בלח במ' ויבש ביבש ברוב ובדרש שאין לו עיקר מן התורה אף בלח ברוב בדשיל"מ. ואין שם רמז לענין ה"ס הי' בתחילה או אח"כ. וע"ז הדחק בלענ"ד בכוונתו לאמקו' מדעת רש"י והרמב"ם והראב"ד שהובא בבי' ביד' סי' ק"ט דמ"ס יבש ביבש כד"ס' והאי דאמרינן לבטל ברובא לאו ברובא ממש קאמר דהיינו חד בתרי אלא בתרי' דהיינו ס' (וגם במידו דלאו בר אכילה דעת רש"י דמדרבנן לריק ס' במבואר להמדייק בלשונו בסוכה דף ט' ע"ב דג"ה בשחבטן עיי"ש) וא"כ לשיטתם הא דאמרינן מרבה עליהם עצים מוכנים היינו בששים. ולפ"ז איירו הכי דיקא אף דכפל לתוך רוב עצים של היתר כיון דאין ס' לריק להרבות עד ס'. וזוהי כתב הוא ז"ל דאין הכוונה כן חלל דהביטול הוא ברוב ממש דהיינו חד בתרי וחשידי דלא הי' רוב היתר בתכור דאי הי' רוב שוב א"ל לבטל. וכדון יבש ביבש דכתב לעיל בכלל דף ג' דין ח' דגם מדרבנן חד בתרי בטל ומכ"ס כאן דאין לו שורש בדאורייתא. ואמכס גם מ"ס ומשום דשיל"מ ליכא דחוס תכור של היום לא ישאר למחר הוא בלתי מוכן דהא בכל דשיל"מ אם יאכלו היום לא ישאר למחר. וכבר עלה על דעתי לפרש דמ"ס ומשום דשיל"מ ליכא כו' לא קאו רק על מ"ס אבל אם כפל כו' ולא עלתה בידו. וזריבין אנו לרחוקי נפשנו דהבין דמ"ס ר' מתנה עצים שנסרו לתוך התכור היינו שכבר הי' התכור חס מקצתו וזה החוס הי' למסייע לחוס העצים שנסלו לתוכו ואם ימתין עד למחר לא ישאר החוס ויטמך להוסיף עוד עצים. והיכא דנריך להטריח א"ע או להוזהר הוזהר לא הי' דשיל"מ במבואר בס"ק ב' ועיין בא"ז כלל דף דין י"ט. ועכ"פ נקיטנא מדבריו דבהאי דעצים שנסרו לא הי' דשיל"מ ובע"כ גם הוא סובר דהא דפרכין ולר"א דאמר כל דשיל"מ כו' עיקר הקושי' סובבת לחזק קושי' הראשונה דא"מ איסור לבתחילה ומשום דלא שני לי' בין דאורייתא לדרבנן. ולפ"ז קושי' ח' אנשי השם ותיורו השני א"ס בפשיטא וגם בדברי מוהרי"ח י"ן דכוונתו אף כשיטתו קמן היינו בלא מקלי קלי אפ"ה דוקא בדאורייתא אבל בדרבנן מבטלין ודברי הש"ס דמחלק בין מקלי קלי היינו לישב הקושי' מדשיל"מ והוא סובר הפירוש בש"ס כפשוטו ועיין מ"ס לקמן באות ג' בשם הראב"ה: אך תיורו הראשון לכאורה בתי מוכן. ולפמ"ס לעיל בשם הגה"מ לחלק בשיטת הרמב"ם בלענ"ד דמ"ס דהרמב"ם סובר דמוקפה איסורי' דאורייתא היינו גוף איסור אכילה או שריפה בעי' מוקפה ובשיטת רבה

בפסח' דף מ"ז ע"ב אבל הטלטול ודאי אינו רק דרבנן. א"כ הש"ס שפיר משני אבל בדרבנן מבטלין דעיקר הקושי' שם על הטלטול ובהכ"ל בשם המור"ס שיק' דבשריפה י"ל דמותר מטעם זוז' ואפ"ה הרמב"ם שפיר מתורן דכיון דיש למוקפה עיקר בדאורייתא לענין אכילה ושריפה. אף בטלטול אין סבר מחיין לבטל לבתחילה חלל היכא דמיקלי קלי ככלענ"ד ברור בכוונתו בזה. אך יש לי מקום עיון במ"ס הרמב"ם סובר מוקפה דאורייתא דהא הרמב"ם פוסק בפ"מ מה' י"ט דין י"ז דמוקפה אסור בי"ט ומותר בשבת מפני שי"ט קול משבת אסור בו המוקפה שלא יבוא לזלזל בו עכ"ל הרי מבואר דסובר מוקפה דרבנן ובע"כ: וכחזור לענינינו דעכ"פ הוי פשיטא להאי אנשי השם דהא דאמרינן בדרבנן מבטלין היינו דוקא במקלי קלי וכ"ד הרמ"ם בפסקיו בבינה שם. והחוס' מולקין בזה וכת"ס בסוגיא דבינה. ודעת הר"ן כהר"ש. וכתב עוד הר"ן וז"ל ובתרומת חוץ לארץ שאין לה עיקר כלל מדאורייתא דליכא שום דבר בחוץ לארץ שיהי' חייב בתרומה מדאורייתא וגם סיבה כוהנת בכל בחוץ לארץ בזה אפילו לבתחילה מבטלין חד בתרי עכ"ל והנה מוהר"ס הנ"ל שאינה כוהנת כלל בחוץ כהר"ך ובמ"כ בי טעה בזה וז"ל שאינה כוהנת בכל חוץ לארץ וכת"ס הר"ן בפסח' בפ' שלו דברים דלכן בתרומת חוץ לארץ לא בטל אף לבתחילה משום שאין איסורו שיהי' בכל מקום חלל במקומ' הסמוכין לה' וכיון דבחול"ס יש מקומות שאינם כוהנת כלל לכן הקילו ה"ך במקומ' שכוהנת לבטל לבתחילה עכ"ל וזה כוונתו כקן. דמי משום דליכא שום דבר בחול"ס שיהי' חייב מדאורייתא לא הוי שרי חלל להוסיף בביטולו אם כבר כתערב בפחות משיעור ביטולו אבל לבטל לבתחילה אסור אבל כיון דיש כאן תרתי לטבותא דאין שום תרומה בחול"ס מן התורה וגם מדרבנן אינה כוהנת בכל חול"ס רק במקומ' הקרוב' וז"ל וקילא טפי כו' לכן אף לבתחילה מבטלין חד בתרי וזה פשוט ולמתי בכוונת הר"ן: ועיי' בקו"א

ב' וראיתי בהנהגות א"ה כלל דף ס' שכתב ח"ל חמר מוהרי"ל ומיהי בשבת אין מבטלין דאין לך תיקון גדול מזה עכ"ל וכפב עליו בהג"ה מ"כ סי' לריך ביטול חף בחול אסור ומי מותר בל"ה חף בשבת שרי עכ"ל ולא ידעתי מאי קושי' דהא בפשיטא' להרבה פוסקי' בדרבנן מבטלין ולשיטת החס"ם עכ"פ באין לו עיקר מדאורייתא ולהרמב"ם אף בנשר עוף בחלב מותר להוסיף ובתרומת חול' לבטל מותר חף לבטל בתחילה חד בתרי ועכ"פ בשבת אסור משום מתקן: שוב רהייתו במ"א בסי' שך"ס ס' ק"ד שכתב בשם ס' דה"ס כ"ד דאסור לבטל איסור ודי' דאין לך תיקון גדול מזה וכתב בס' בשר יעקב דב"ה הלכה ברורה כתקנה בזה דגם בחול אסור ועיי"ש מ"ס בזה. ועיי' בת"ה דין זה כובע מדרשות הר"ח א"ז שכתב ח"ל ח' ועוף לא קיי"ל כר"ע דאמר דאורייתא ואם כתערב בחלב כיון דאין העיקר דאורייתא מותר לבטלו ובשבת אסור לבטלו דאין לך תיקון גדול מזה עכ"ל ומוהר"א מסיים ח"ל ומיהו לדידן לא כ"מ בהאי פסקא דאין לא כהניגן לבטל שום איסור אפילו בדרבנן לבתחילה והכי כתב האש"ר פ"ק דבינה כו' עכ"ל עיי"ש. והאמת דבתרומת חוץ לארץ עכ"פ בודאי מוסיפין כדי לבטלו דמבואר בבכורות דף ק"ז ע"א רבה מבטלה ברוב ואכיל לה בימי טומאתו ועיי"ש בתוס' דחולק' על רש"י לענין זרות. ועיין ברי"ף פ' פ' שלו עובדין במתניתין דכ"ד מפרישן חלה בטומאה ובמ"ס הרמב"ם פ"ס. ועיין תשובת הרשב"ם סי' של"ו. ועכ"פ היכא דכבר מעורב מותר להוסיף ולבטל. וגם בל"ה איכא כ"מ ביבש ביבש שכתערב חד בתרי ורואה לבטל דמותר להוסיף עליו במבואר ביד' סי' ק"ט ס"ב שהבאתי בפרט ב':

ג' ואמנם הר"ן לא מקיל רק בתרומת חול' אבל בשאר איסור דרבנן הכי דלא מקיל קלי דעת הר"ן כהר"ש וכ"ד המרדכי בבינה שם וכ"כ בח' אנשי השם בשם הרשב"ע. ובשם הראב"ד פתח בדרבנן מבטלין חף בתיא

לאיסורא

דרבנן וכמ"ס פירוש א' נאליכו והמתיר הש"ס לו דשם עכ"פ
גוף תעורבו' הראשון ה' מדאורייתא והכל גוף השני
דרבנן. ובחילוף לבינה הארבעה בזה נכ"ד :

ד' ואבאר עוד דין חלת חו"ל אשר הערותי באות צ'
וקצתתי . כי רבו בזה השיט' ואבארם
בעו"ה הנה בצבור' דף ק"ז ע"א אמר שמואל תרומ' חו"ל
בטילה ברוב . א' שיטת הראב"ד פ"ג מתרומ' ה"א דגם
לאכול תרומ' חו"ל בטומאה אסור לבטל מע"מ אלא ברוב
ומשמע דאף בדעבד לא מהני . ב' שיטת הראב"ד גם לאכול
לזר מותר לערב לבתחילה ברוב . ולמשמע הירושלמי שהובא
ברא"ש שם אף מע"מ מותר לערב לבתחילה להאכיל לזר כ"ה
הפ"י הפשוטי בירושלמי אף שהעדות מלך פ"ב בכוונה אחרת .
ג' דעת הר"י שהובא ברא"ש לענין זרות לא מהני ביטול אף
ברוב ובדעבד אלא לענין טומאה . ולא תפסד אי דוקא ברוב
ואי לבתחילה . ד' דעת הרמב"ן שהובא ברא"ש פ"ג דגם לזרות
מהני ביטול ברוב אלא דא"ל לבתחילה והוא כתעבד בכמותה
או בפחות מותר להוסיף וכ"כ רש"י בצבורת דמתי רוב
לזרות אלא דלא תפסד אי מותר לבתחילה . ה' דעת הרמב"ם
לפמ"ס המעדות מלך בדעבד אף לזר מהני ביטול מע"מ .
ולבתחילה אף לטומאה אין לבטל מע"מ . וברוב אף לזרות
יכול לבטל לבתחילה . ופ"י . דעת הטור בשטת הרמב"ם דגם
לבתחיל' יכול לבטל מחצה על מחצה' גם לענין זרות . ז' שיטת
הרא"ש לפי הבבלי הטור וב"י דעתו בדעת הר"י לענין זרות לא
מהני ביטול ברוב אלא בק"ה במינו ובס' שלא במינו ולפ"ד
המע"מ גם דעת הרא"ש בהרמב"ן דהיא שיטת דה"ל . ח"לפי
מה שהעלה הס"ך הברור בשיטת הרא"ש דבבבלי אחת אינה
בטילה ברוב בחלה שבי' בטילה ברוב וא"ל לדין דאין מפרישין
רק חלה א' ואינה בטילה ברוב וזהו שהביא הרמ"א שיטת
הרא"ש ועיין מ"ס התוס' ברא"ש כל הבשר בזה חלת חוץ
לארץ . ועיין מ"ס הרא"ש בחולין שם ומ"ס במס' חלה דמותר
ס"ע דתופס שם שיטת הרמב"ם פ"ה מה' בכורי ופ"ג וחו' לא
מידי בהאי ענינא :

סי' ש"ד שאלה איסור שמן שנפל על בשר בשעת צלי'
והי"ו ס' נגד האיסור ואח"כ בשלוהו
כך בלא נטילת מקום שנפל שם האיסור ואין כאן ס' נגד
הנטילה מה דינו של בשר זה :

תשובה לכאורה נראה לאסור לפי מה דקו"ל צ"ד סי'
ק"ה ס"ה דגם היכא דאיכא ס' אפ"ה צריך
נטילת . מקום וכבר העלה הס"ך בסי' ז"א ס"ק ז' דהיכא
דהקליפה ניכרת אם נכשלה בלא קליפה צריך ס' נגד
הקליפה . ועיין בסי' ס"ס סעיף ט"ו ובש"ך ס"ק ז' ובסי' ז"ח
ס"ד בהג"ה וס"כ ה"ה בנ"ד לכאורה יש לאסור אם אין ס' נגד
הנטילה : ואמנם אחר העיון בלע"ד להחיות . ובתחילה חל
עלינו לפלפל בהא דקו"ל בסי' ק"ה בדבר המפסד שנפל על
הכלי דצריך א"ננס נטילה אם היה הלכה פסוקה . הנה עיקרה
דחיי דינא כובע מהרשב"א במשמרת הבית . בית ד' סוף שער
א' . וחילוי דיד' מש"ס דפסח' דף ע"ה ע"ב דתנן נטף מרעבו
על החרס וחזר אליו ויטול את מקומו . וסובר הרשב"א דרוב
הוא שמן ומפסד ובע"ד דאיכא ס' אפ"ה צריך נטילה . והנה
התוס' בחולין דף ק"ז ע"א ב"ד ש"א חלץ נראה דעתם דלא
בהרשב"א . דהקצו שם על האי דנטף על החרס קמחי' לא בעי
ס' . ותיירי דרוב ציר בעלמא ולא שומן . ואי ס' לא כשיט'
הרשב"א . אין מקום לקושיית ד"ל דאיידי דאיכא ס' ואפ"ה
צריך גם נטילה . והנה דיש לדחות דהוכחת התוס' מסתיו'
הלשון דלא תני להדיא דאיכא ס' . הא עכ"ל לפי מפרשים
דרוב ציר בעלמא אין דברי הרשב"א מוכרח' . ומסתברא
דס"ל היכא דאיכא ס' א"כ נטילה : ונס דעת רבינו חננאל
לעכ"ד דלא בהרשב"א . דהנה בפסח' דף ע"ז ע"א דפרכינן
מהאי דנטף על החרס לשמואל דס"ל תתגיב . ולרוב ניחא
משום

לאיסורא בעינא דהא מחלקין צ"ן מקלי קלי היינו בדשול"מ
וה"מ בדבר שאין לו שורש בדאורייתא בדוגמה מפורסמת וליכא
למנוח קבל בשם ייבס שהוא מדרבנן כיון דכתיב ושוו יין
כסיכה בנחמך ל"ג אף שם ייבס אין מבטלין לבתחילה
אלא דמי למוקדא דגורו משום הולאה דאין דומה לו עכ"ל ואני
מספק אם יודה להרמב"ם בצער עוף בחלב דלכאורה נראה
דשם ייבס דמי לבשר עוף בחלב וא"כ יהי' דעת הראב"י
כהתוס' וכמ"ס בריה הפרט . אך באמת יש לחלק דבשם ייבס
עכ"פ החשש הוא משום שמה' כוסך לע"א ואיכא איסור
דאורייתא ומש"כ בצער עוף בחלב דמינו רק משום גזירה
והרחקה וכעין חילוק זה כתב רש"י ביבמות דף ק"ט סוף ע"א
עיי' שובר כתבנו דהתוס' חולק' על הרא"ש וס' ל' דלאו דוקא
מקלי קלי אלא דהיינו דאין לו שורש בדאורייתא מבטלין
והרמב"ם הוסיף אף בשר עוף בחלב ועכ"פ חולק על הרא"ש .
ובת"ה ס' כ"ד הסכים עם הרא"ש וכ"כ בהנהיגו לשערי
דורא סוף כלל פ"ד וכ"כ בזה"ה שהבאתי . והטור ב"ד ס' ז"ט
כתב בשם הרשב"א דבדבר שעיקר איסורו דרבנן כגון גבינה
של עכו"ם ושמן של גיר אין מערבין אותו בהיתר כדי לבטלו
אבל אם נפל מעצמו בהיתר ואין בו כדי לבטלו מותר להוסיף
עליו וכמו בעצים שנשרו בו' (וסובר הרשב"א דבהאי דר"מ
הי' שם עצים מוכנים בתנור וכדעת הפוסק' שהביא הר"ן
וכ"כ ע"ד הרשב"א בחשונה ס' של"ו עיי') וגם בדברי
הרשב"א בספקתי' אם הוא מורה להרמב"ם כ"י לחלק ועיין
בב"י . ובשם הרא"ש כחב הטור הפילו באיסור דרבנן
שנתערב אסור להוסיף עליו ולבטלו אלא היכא דמקלי קלי
וכתב ע"ז ס' כ"כ הרא"ש פ"ק דביצה . ואני תמה בזה מאוד
והא שם אין הכרח בהר"ש ד"ל דס' ל' דאיידי שלא הי' שם שם
עצים וכדעת כמה פוסק' וכ"ד השאל שבתשוב' הראב"א ס' ס'
של"ו וא"כ י"ל דוקא לערבו בתחילה הוא דסובר דוקא במקלי
קלי אבל היכא דכבר מעורב מורה הרא"ש להרשב"א ויהי' דעת
הרא"ש בהרשב"א אף עיקר מחלוקתן בפי' דברי ר' מתנה
דלרשב"א איירי שהי' שם עצים וא"כ אף בלא מקלי קלי
מות' בכה"ג ולר"ה איירי שלא הי' שם עצים ועל הטור מן תימ'
כ"כ דלאו י"דע מקומו במקום אחר או שמע כן מפיו כדמצינו
בכמה דוכתי אבל על הכ"ז ע"ג : ועיין בסי' שם על ביצה ס' ז'
דסבר כן בדעת הרא"ש דאיידי ר"מ דאיכא עצים בחכור
ואפ"ה הצריך הרא"ש משום דמקלי קלי ותמה א"ע דהוא נגד
כל המחברים דכולם ס"ל דלעולם מבטלין דרבנן אלא דלא
מקלי קלי ודבריו תמוהין דהא י"ל דהר"ם סובר דר"מ איירי
שלא הי' שם עצים בחכור ולבטל כמו שהוא בעין לרוב
הפוסק' אסור בכל איסורי דרבנן וזהו בחלת חוץ לארץ :
ורמתי במ"א בסי' תק"ז סק"א שכתב דמ"ס ר' מתנה לחור
התנור הוא משום דמתמא' יש בו עצים אחרים ולכן מותר
להוסיף אבל נפל למקום שאין שם עצים אסור להוסיף וכ"כ
צ"ד ס' ז"ט ס' ו"כ הר"ן עכ"ל ודבריו נפלאו דהא הר"ן לא
החליט רק כתב דיש אומרי' כן . ומי' דאין ראי' דשאני הכא
דמקלי קלי איסורא . וביותר נפלאותי על מוהרש"ל דהוא
בעצמו כתב שם בדברי ר"מ אף דלא הי' עצים בחכור ולמה
תמה א"ע על הרא"ש בחכס וחילוי תמיהתו על דעת הרא"ש
שהוא בטור אף לשונו אינו מורה לזה ועכ"פ דברי הב"י
והמ"א ע"ג : ובגוף דברי הרא"ש והר"ן במ"ס דהא דאמרינן
דרבנן מבטלין דוקא במקלי קלי וה"ש סמך מ"ע על תירץ
בחרא קשה לכאורה דמכ"ל לפרש כן בלע"ד משום דהמי
יומרא דר' מתנה . דרב הוא במבואר בשבח דף ט"ו והא רב
ס"ל כר' דמין במינו ל"ב ולר' יהודה אף באיסור דרבנן לא
נטייל במבואר ביבמות דף ס"ב ע"א . ולזה סובר' דגם דלרב
מין במינו לא בטיל היינו דוקא היכא דאיכא לאיסורא בעינא
אבל במקלי קלי בטיל וא"כ גם לפי האי תירוצא בע"כ מחלקין
בזה והמקשן דפרקי' והא קא מבטל איסור ולא פריך דלרב לא
מהני ביטול הוא משום דעכ"ל הי' מקום לדחות דרב לא
לגמרי פוסק כר' וברבנן מורה רב דבטיל ועדיף מיני'
פריך דהא בפי' דאם של תרומה שנתערבה בל"ט אינו רק

השם דרוטב מרתה לחם וחם לרוטב . ונרס ר"ח ובי הדר
 לרוב אפסח קא מניו פסח מחמת חמימתי דחרס והקשו
 צ"ח'ם שם ב"ד ה' בשלמא דמימתי ל' דרוטב איסור ככלל בפסח
 ודחקו א"ע למאור . והנה חת"ם' לשיטתם דס"ל דרוטב צ"ח
 בעלמ' הוא ופה הקשו . והר"ח אפס' דס"ל כשיטתו הרשב"א בהא
 דרוטב הוא שמו של בשר וחולק עליו במדא . וס"ל דאם
 כתבטל בם' פ"א לא קליפה ולא נמילה . והוא דרך לנרס דקא
 משוי פסח דמי משום רוטב איסור הככלל הרי בע"כ איכא
 ס' וכבר כתבטל ופ"א נמילה אבל אם האיסור משום דאיתו כדי
 נמילה כתבטל מחמת דבר אחר לא שייך בזה שום ביטול .
 הו"ל והנמילה האסורה מדר ענמה היא כיכרת (ופכ"פ אין
 בזהו לבשל דק כדי קליפה והפ"א כתבטל כחו) ולק"מ על
 הר"ח ועכ"פ מוכח דעתו דלא כהרשב"א : וצוה נכונים דברי
 הרבניו ברוך שהוצא במדרכי ס' פ"ג הנשה דמתחילה עלה
 בדעתו להסכים לשיטתו הרשב"א . ואח"כ חזר בו וס"ל דהיכא
 דאיכא מ' פ"א נמילה אף אם ככל במקום דוע . והקשה מהאי
 דכטף על הסולת דיקמוץ את מקומו קע"פ שיש שם יותר מ' (ובלומר דהתם כטף הוא דבר מועט ובמ"ס גס הרשב"א)
 ותיקן דגבי סולת האיסור כיכר ומקומו כיכר עכ"ל עיי"ש
 ולכאורה קשה מה יענה בהאי דכטף מרובו על החרס וחזר
 חלו דשם אין האיסור כיכר ופ"א נר"ך נמילה ובהכ"ל פ"א
 ד"ל דהר"ח ס"ל כשיטתו הר"ח דבכטף מרובו על החרס אין
 הטעם משום איסור הככלל רק דנמילה היא כתבטל מחמת
 דבר אחר ולא שייך בזה ביטול והכ"ל : וצוה כלענ"ד לישב
 קושי' התוס' על הר"ח דבהאי דפרכין על שמואל מנכטף
 מרובו על הסולת גורם אחר יקמוץ את מקומו ביטול את
 מקומו סגי . ורש"י אינו גורם אחר את מקומו סגי . והתוס'
 החזיקו דברי רש"י דהוא"ל והרוטב כתקור מה איסור יש בה .
 והעלו בתוס' דיש בהרוטב משום איסור נא עיי"ש . ולמי
 דרכיו אין אנו צריכין לזה דהנה מוהר"א שם הקשה על
 התוס' דמי קושי' על הר"ח הרי הסולת כתחמת כדי קליפה
 ואח"כ מבטל דרוטב כדי קליפה דאדמיקר ל' בלע מיהי כדי
 קליפה . ותיקן מוהר"א דהרוטב שהוא לח ולא שייך ב'י
 קליפה פ"א קליפה כמ' התוס' בשם הר"ח עיי"ש במוהר"א .
 ונכאורה לא העלה ארובה דמכ"ל להתוס' להקשות דלמא
 הר"ח ס"ל כשיטתו . הריב"א דחולק על הר"ח וס"ל בדבר זה
 צריך ס' נגד הקליפה (והכא ליכא ס' כמשמע מדברי
 מוהר"א) . והמכס בהא י"ל דהר"ח בע"כ ס"ל כשיטתו הר"ח
 דהנה צ"ח דפרכין בנכטף מרובו על החרס לא גרם הר"ח
 צקולף את מקומו סגי משום דס"ל דגם קליפה אינו צריך
 וכמ"ס התוס' שם בסוף ד"ה חלל למ' עיי"ש . ואי יסבור הר"ח
 כשיטתו הריב"א א"כ שפיר יש לגרום צקולף את מקומו סגי דהא
 עכ"פ צריך קליפה כדי קליפה מהחרס כתבטלה מהרוטב
 והדרה פותח קליפה ומבטלת קליפה מן הרוטב ויש צורך
 הרוטב קליפה הנכארת וצריכה ס' נגד הקליפה וכמ"ס
 מוהר"א בהאי דכטף על הסולת . ועכ"פ צריך קליפה מן
 הפסח ולא יותר הו"ל והרוטב מעט אשר כאסרה וכמו בהאי
 דסכו בשמן של תרומה דאמרינן דסיכה משהי עבד ופ"א חלל
 קליפה . ופ"א דהר"ח ס"ל כשיטתו הר"ח ואין כאן שום איסור
 ולכן לא גרם צקולף את מקומו סגי וככונ' דברי התוס' . אבל
 לש"ד הכ"ל שפיר י"ל דהר"ח ס"ל כשיטתו הריב"א ואפ"ה לא גרם
 לעיל צקולף את מקומו סגי משום דגם קליפה א"ל דהא עכ"פ
 סוף סוף כתקדור ואין בפסח איסור מדר ענמו משום כלי
 מחמת דבר אחר רק משום דיש בדרוב רוטב איסור . וכנר
 זה איכא ששים ובהכ"ל וא"כ אין אנו אחרתין לצוה לסבירת
 התוס' דיש בהרוטב משום איסור כה . אלא דהר"ח ס"ל כשיטתו
 הריב"א וי"ל שפיר כקושי' מוהר"א :

וגם דעת הרמב"ם מוכרעת דלא כהרשב"א אלא כהר"ח
 וגם הוא ד"ל בע"כ גורם ובי הדר רוטב אפסח בו .
 ונצ"ע לנכ"ך לשון הרמב"ם בפי' השמיות במ"ס מסחי' שם . וכן
 כשיצו מלחוחתו על הסולת יסיר אותן סולת כי אסור לאכול

ממנו אלא מה שיאחר מעצמו קשה אבל מה שיצו ממנו הרי
 הוא כמרק עכ"ל הנה כל הרואה ישמוע בדרך דעת רבינו ז"ל .
 דהרוטב של פסח יצו איסור מדר ענמו דל"ה היתרה היתרה
 רק בשר כליל ולא מרק . והגם דאפשר לדחוקי בלשונם דכונתו
 דאיסור לאכול מן הסולת אלא מה שיאחר קשה בלש לחלוחת
 הרוטב אבל אותו מקום שכתלחל הרי הוא כמרק . ק"ח אין
 הלשון סובלתו . וגם כי בספרו היר החזקה פ"ח מה' ק"פ ה"ה
 גבי כטף מרובו כחן הטעם שכל המרק והליחה שחמרו
 ממנו כשילא אסורה שהרי אינו בשר עלי עכ"ל מבוחר בדבריו
 דלא היתרה היתרה רק בשר כליל ולא הרוטב סף דלא כתבטלה
 מחמת דבר אחר . ולכאורה דבריו כפלא דמ"כ ממי פריך
 הש"ס לשמואל מהאי דכטף מרובו על החרס וקא ס"ד בחרס
 נוכח כו"ה הרוטב אסורה מדר ענמה אף דלא כילעל מחמת
 החרס . א"ו דשיטתו הרמב"ם כר"ח ואי משום רוטב איסור
 שכתבטל הרי כתבטלה בם' וא"ל קליפה ונמילה . אבל אי הרוטב
 כתחמתה מחמת החרס וזולה הרוטב ומבטלה להפסח והאי
 נמילה מן הפסח עלי מחמת דבר אחר לא שייך בזה ביטול
 ובהכ"ל : וצוה כלענ"ד להוכיח דגם בהא דפריך הש"ס מהאי
 דכטף מרובו על הסולת גירסו' הרמב"ם כני' הר"ח ביטול את
 מקומו סגי דהנה לכאורה קשה לשיטתו הרמב"ם דס"ל דהרוטב
 חשיבא איסור מדר ענמו פ"א ממי פריך הש"ס על שמואל מהאי
 דכטף על הסולת הא אף בצולת נוכח הרי הרוטב אסורה
 מדר ענמה ובהכ"ל ואמנם אף בלא דברי הרמב"ם חל עלינו
 חובת ציור לפי שיטת הת"ח בחד תיבולת ב"ד' תכן כטף וכו'
 בחס לתוך זונן אדמיקר מבטל כדי קליפה . ודלמא כמ"ס המ"א
 צ"ח ס' תס"א ס' ק"ל ג' . ועיין עלינו ס' ק"ל ג' ס' ק"ב . וא"כ מהי
 פריך הש"ס מהאי דכטף על הסולת הא בכל מקום שנוגע
 הרוטב הוא מחמת כדי קליפה וכתבטל הרוטב מחמת חמימתי
 הקליפה והיו עלי מחמת ד"ח . וממילא בכל מקום שכתבטל
 הרוטב אסורה מחמת הקליפה . וזהו דתה' למ"ס לעיל בשם
 מוהר"א . אבל לפי גירסת הר"ח נראה דהקושי' הוא למה
 יקמוץ דמשמע יותר ממה שכתלחל דכטף הוא דבר מועט
 וכמ"ס לעיל . ובשלמא נר"ך דאמר עילמה נר"ח הוי הרוטב עלי
 מחמת ד"ה הרי הרוטב מהמס הסולת שחתיו וצולע עד כדי
 קמיצה . אבל לשמואל דאמר תתלי נר"ח אינו אוסר אלא
 מקום שכתבטל הרוטב . ביטול את מקומו סגי דהיינו אותו מקום
 שכתלחל ולא יותר . וצוה לק"מ על שיטת הרמב"ם דשפיר
 פריך הש"ס על שמואל אף דהרוטב אסורה מדר ענמה . הו"ל
 מתיא נר"ך והכל כחקרר למה צריך קמיצה בנמילה סגי .
 וממילא דלק"מ קושי' התוס' ב"ד' חלל על שיטתו הר"ח דגרס
 ביטול את מקומו סגי למה צריך נמילה והוא"ל ואקריבין
 ד"ל גס שיטתו ר"ח כשיטתו הרמב"ם דהרוטב אסור מדר ענמו
 דלא היתר הכתוב רק בשר עלי ובהכ"ל : וצוה כלענ"ד
 להוכיח דהרבניו ברוך שהוצא במדרכי ס' פ"ג הנשה חולק
 על התוס' וס"ל כשיטתו המ"א בה"ס ס' תס"א ס' ק"ל ג' דס"ל
 דהא דאמרינן חס לתוך זונן . דאדמיקר בלע מיהי כדי קליפה .
 אין בזהו לבשל והוא רק חומרא בעלמא . וגם בע"כ אינו
 גורם כני' רסו' ר"ח דגורם ביטול את מקומו סגי . דאלת"ה
 תיקשי לשיטתו הר"ח דס"ל דיש בצולת ס' נגד הרוטב ואח"ך
 קמיצה הוא"ל ואיסורו כיכה . הא אכתי למה צריך קמיצה לסגי'
 בנמילת מקום שכתלחל . ואי נומא דס"ל כשיטתו התוס'
 דאיתו כדי קליפה כתבטל א"כ מהי פריך הש"ס על שמואל הא
 בכל מקום שנוגע הרוטב הוא כתבטל כדי קליפה א"ל חולק
 בהא על התוס' . וגם לא גרם ביטול את מקומו סגי דלשיטתו
 היינו כך . וגם בע"כ חולק על הרמב"ם וס"ל דהיינ' דרוטב
 איסור מדר ענמו דאי ס"ל כשיטתו הרמב"ם אכתי נא-פריך
 הש"ס מדי' ודוק : העולה כי הר"ח והתוס' והרמב"ם והרבניו
 ברוך חולקי' על הרשב"א בזה . והש"ך בסי' ק"ה ס' ק"ד הביא
 דעת מוהר"א' ומוהר"ם פארו ומוהר"ל דס"ל ג"כ דלא
 כהרשב"א ועכ"פ בדבר שמו"כ כ"א ס' אלא נמילה וגם הרמ"ה
 ב"ד ב"ד הבית סובר דהיכא דאיכא ס' א"ל נמילה הנה דהרמ"ה
 ס"ל כלי' פאור לגמרי ולא מהני ששים ונמילה אבל חלו הי'

שייך לבטל בם בורא לשיטת הרמ"א א"כ נטילה ואמנם דעת
 רש"י ז"ל מוכרעת בהרשב"א דהנה רש"י ז"ל כתב בפסח' דף
 ע"ה ע"כ בזה וחזר אליו שחור שומן שנתחמם מן החרס כו'
 הרי מבואר דס"ל דלא כשיטת התוס' בחולין אלא דרוכב דין
 שמן יש לו וכמ"ס הרשב"א. וגם משמע בדברי רש"י הכ"ל
 דהאיסור הוא משום רוטב איסור שנבלע ודלא כשיטת הר"ח
 וכ"מ עוד בדש"י שם בדף ע"ו ע"כ שכתב בזה והדר חרס
 ומחמם לרוטב דהוי כלי מחמם ד"מ משמע להדיא דלא גרס
 וכו' הדר רוטב אפסח וא"כ תיקף לשיטת רש"י דהרוטב יש לו
 דין שמן ובע"כ דאיכא ששים למה לריך כטילה הואיל ואין כאן
 רק איסור בלוע א"ו דעת רש"י בהרשב"א : ובדרך פלפול
 אמרתי כי דבר זה תלוי במחלוקת אחרת שבין הפוסקים דהנה
 לכאורה דברי הרשב"א תמוהי' וכמ"ס לעיל דמ"ל להוכיח
 מהאי דנשקעל החרס דהיכא דאיכא ב' כריך גם נטילה דלמא
 תפס טעמא אחרת איכא דאותו כטילה כתבשלה מחמת
 דבר אחר וכה"ל לשיטת הר"ח והרמב"ם. ולהבין דברי
 הרשב"א נקדים לישב קושי' מוהרש"א בתוס' בזה בשלמא
 דהקדו למ"ד עילאה נבד למה אין הפסח כאשר מחמת
 השפור דאזיל פסח ומרתח לשפור והדר שפור ומרתח לפסח
 והקשה מוהרש"א הא גם למסקנא קשה למ"ד תתאיבד עיי"ש
 (והי"מ) כי אין כאן לא עילאה ולא תתאי' כי משלשין את
 הפסח כטודע) ונלמד נ"ל לישב דהנה לכאורה קשה על התוס'
 דהא קי"ל זה דבר גורס מותר וא"כ הגם דהפסח ככלה מן
 השפור הא נטילה גם מזלי האש ומירי דהוי בקדירה שבשלוהו
 בע"י ע"כ ועני' היתר דאם נתן שנייה בבת א' מותרת
 במבוא ב"ד ס' קמ"ט סעי' ז' בס"ז שם ס' ט' ודלא כבלוש שם
 עיי"ש. ולא מצני להרשב"א שהובא בתוס' פסח' דף ק"ו בזה
 עד שיהי' וכו' דאף שיש באיסור לבדו לחמץ אם יש גם בהיתר
 לחמץ הוי ז"ו גורס ומותר (ועיין מוהרש"א סט) ודאי דל'
 דכ"ד חשיב ז"ו גורס. אלא אף לפ"מ שהעלו הש"ך והס"ז
 ב"ס פ"ז בזה העמיד בעור קיבת כבילה וכשירה אם יש
 באיסור לבדו דרי' להעמיד אף דיש גם בהיתר לבדו כפי
 להעמיד אפי' לא חשיב ז"ו וכשיטת התוס' בע"כ דף ס"ח ע"ב
 בזה ולר"ש עיי"ש. אכפיימנ' ל' לתוס' דיש בשפור לבדו כדי
 לבטל עד שאלו לא הי' עתה שום חמימות האש הי' בכחו לבדו
 לבטל והא מצד עצמו אין בו חמימות רק מה שקיבל מחום
 הפסח שקיבל מהאש כמבואר למעין במוהרש"א שם והרי
 בכח האש לבדו בוראוי' שם כדי לבטל : ואמנם התוס' ברור
 מילולם לפי הס"ד בחרם זונות ורוטב מרתח לחרס וחרס
 לרוטב והוי כלי מחמם ד"מ. הא הוי ג"כ ז"ו גורס דהרוטב
 בעצמה ג"כ כתחממה מחום האש ובע"כ או דס"ל לחנא
 דמחממין ז"ו אכסור או דמיא דשאני פסח הואיל ובתיב כ"א
 לא אש משמע שיהי' רק לאש לבד בלי שום שויע' מלמחמת
 ד"א או דמיא דהכרח דיש בחרס לבדו כדי לבטל ולא חשיב
 ז"ו ככזרת התו' בע"כ הכ"ל וא"כ שפיר הקדו התוס' מהאי
 דשפור דהוא דומה לחרס זונות דג"כ אין בו חמימות מצד
 עצמו רק מה שקיבל מהרוטב. אמנם כן לפי הס"ד בחרם
 זונות אבל למ"ד תתאי' נבד דבע"כ בלא"ה איירי בחרם
 דיתוח' ו"ל דבחרם זונות אין בכחו לבדו לבטל וחשיב ז"ו
 ומותר. וכ"כ בשפור אין בכחו לבד לבטל והוי ז"ו ג'
 ובמחממין דאיירי בחרם דיתוח' שפיר יש בחרם לבדו לבטל
 ולא חשיב ז"ו ככזרת התו' בע"כ הכ"ל וא"כ למסקנא אין
 מקום לקושי' התוס' והוצרכו להקשות למ"ד עילאה נבד
 ומיבש קושי' מוהרש"א ז. ולפ"י ז"ל דהרשב"א ס"ל כשיטתו'
 הרשב"א בעל התוס' שהובא בפסח' דף ק"ו דאפי' יש באיסור
 לבדו כדי להעמיד אפי' הוי ז"ו ג' ומותר. והוכיח דעתו
 דבע"כ אין האיסור משום דהנטילה מן הפסח נללה מחמת
 ד"א דהא הוי ז"ו ג' אלא משום דהרוטב איסור נבלע בפסח
 ואיירי שהרוטב היתה זונות בשעה שנפלה על החרס רופחת
 ולא חשיב ג' רוטב ז"ו ג' ושפיר הוכיח דעתו דאף דכתבטל
 בששים אפי' לריך נטילה. והר"ח דס"ל דעממה דכי הדר
 רוטב על הפסח קא מנין פסח מחמת חמימות פו' בע"כ

דס"ל כשיטת התוס' בע"כ דף ס"ח ע"ב הנ"ל דאם יש
 באיסור כדי לחמץ אף דיש גם בהיתר כדי לחמץ אפי' החרס
 ושפיר י"ל דהפסח בעצמו הוי כלי מחמם ד"מ ואף דאפשר
 לדחוקי ולומר דס"ל דשאני פסח הואיל וגלי קרא כ"ס כלי פסח
 דחוקה לן מילתא לומר דפסח יאמ' מן הכלל כל איסורי שבטורה
 ומסתברא עפ"ל לומר דס"ל כשיטת התוס' בע"כ וכה"ל. וגם
 הרמב"ם דס"ל כדכינו חנכאל וכמ"ס לעיל ב"ס ד' לשיטתו
 אזיל דפוסק להדיא בפט"ז ממ"א כשיטת התוס' בע"כ דף
 ס"ח עיי"ש ועיין ב"ס פרי חדש על י"ד ס' פ"ו : והנה
 הרמ"א ב"ס ק"ה ס' ה"ה ב"ס ה"ה פוסק לדינא בהרשב"א ב"ל
 כריך ס' וגם נטיל'. ובאמת יראה מדברי דאינו עולה בקנה א'
 ע"כ הרשב"א ז"ל דאלו טעמו של הרשב"א דבאותו מקום
 אשר כפל האיסור כותן טעם ביותר עד כדי נטילה. אבל
 טעמו של הרמ"א דאינו רק חומרא הואיל ואין אנו בקיאי' בין
 כחוש לשמן. ואף בשמן לגמרי מחממין להפריך נטילה דלמא
 הוא כחוש ולא מהני ס' דאינו מפעפע רק כדי נטילה.
 ובכחוש החשש להיפך שמה הוא שמן וצריך ס' : וכ"מ מזה
 לדינא אם כפל מאותו איסור עוד על כלי אחר וגם אותו
 כטילה מן הבשר אשר כפל עליו האיסור מקדס ובתבטל ב'ס'
 ואין ב"ל השני כדי לבטל שניהם רק לבטל א' דאלו לטעמו של
 הרשב"א הכלי השני אכסור הואיל וקי"ל בכל איסורים חתיכה
 כעשה כבילה (ואף ב"ל קי"ל חכ"כ ודלא כהר"ן ועיין פרי חדש
 ר"ס פ"ז) וצריך ס' נגד הנטילה ונגד האיסור אבל לטעמו של
 הרמ"א מותרת ממ"א וא"כ רק כטילה וס' נגד ס' מהס' דאי
 האיסור ה"לוי לו דין שמן הרי ס' ס' רק נגד האיסור. אבל
 הנטילה מזלי הראשון מותרת לגמרי דכבר כתבטל ב"ס'. והי'
 אין לאיסור הלו דין שמן הרי אין צריך ס' רק נגד הנטילה
 הראשונה. אבל נגד האיסור א"ס' הואיל והוא כחוש אינו
 מפעפע אלא כדי נטילה. ואמנם לכאורה הא טעמא דאכתי
 יש לחוש דלמא האיסור כחוש אף היתר השני שמן ואולי
 היתר ומפסח לאיסור ב"ס' צריך ס' : אמנם אכתי כ"מ בזה
 אם היתה היתר כחוש בעצב דבזה לא שייך לספק בשמן
 כמ"ס האחרוני'. וגם כ"מ אם שני חתיכו' היתר המה
 מחתיכה א' ובפרדה לשנים והבין אף מה אעשה כי מדברי
 הש"ך ב"ס ק"ה ס"ד נראה דבאור דהרמ"א ז"ל בחדש שטח
 קאי' ע"ס הרשב"א וחד טעמא אית לכו דהוא איסור גמור
 ונטלה דעתי נגד דעתו : ולפ"מ לעיל לא נפלאה אלא לוי
 דדעת הרמ"א בהרשב"א דבין ד"ס' להרמ"א ב"ס' פ"ז דאם
 יש סיוע מן היתר להעמיד אף דיש גם באיסור לבדו כדי
 להעמיד. חשיב ז"ו ג'. ולפ"י דברי הרשב"א מוכרחי' ממשנה
 דנשקע מרוטבו על החרס אף דהי' בקיאי' בין כחוש לשמן
 וכעממא דכתב הרשב"א. ואחרי דהש"ך והש"ך ב"ס' פ"ז העלו
 דלא כהרמ"א ממילא דלאו לרדיון דלאו הירות כשיטת החולקי' ה'
 ח"ו הרמב"ם והתו' ורבינו ברוך ומוהר"א ומוהר"ם פאדוה
 ומוהרש"ל. וגם כבר כתבנו כי לשיטת הרמ"א ג"כ לדין א"כ
 נטילה. וגם דעת המרדכי שהביאו הש"ך וע"כ ב"ס' פ"ז נראה
 בדעתם כי לשיטתו אין דברי הרשב"א מוכחי'. אמנם ע"כ
 אין מזה כ"מ לדינא לרדיון דאין אנו בקיאי' בין כחוש לשמן
 ע"כ פ"ג בשמן צריך נטילה שמה הוא כחוש רק הכ"מ לענין כלי
 אחרת וכמ"ס לעיל אבל אותו כלי ודאי צריך ס' ונטילה :
 ומעתה נבוא' אל השאלה שלפנינו אשר כתבטל א"כ בואין ס'
 נגד הנטילה הנה המ"א ב"ס' ח"ס ס' ס' ל"ג העלה דדוקא
 היכא דהקליפה הוא מדינא או צריך ס' נגד הקליפה אם
 כתבטל בלא קליפה אבל אם הקליפה הוא מחממה א"כ ס' נגד
 הקליפה. ובכ"ד אין הנטילה רק מחממה דאין אנו בקיאי'
 נראה דיש לסמוך על דעת המקילין. ואמנם דוקא בדבר
 שנראה לשמן. אבל בדבר הנראה לכחוש א"כ הנטילה מדינא
 והא דהצרכו ששים הוא מחממה דאין אנו בקיאי' ליתא
 לדבריו הכ"ל. ואח"כ הראינו א' מופלגין י"ב ב"ס' פרי
 מגדים במשניות וזה ס' ק"ה ס"ד שכתב להדיא בשם א"ה
 הארוך כלל י"ד דין ג' דאם ביטל א"כ בואין ס' נגד הנטילה
 דמותר : וגם בתב בשם המ"כ דבאיסור שמן דיש ששים
 הנטילה

הבטילה אינו רק חומרה. ושיחתו שכוונתי ת' לי יתבדק לדעת הגדולי' וה' יגלונו משגור' ויראנו בתורתו כפלא' הכלפסכ' ד' כתבתי כאן' הענין' אלעזר : ועיי' בקר' א

סי' טז. פסחי' דף ע"ו בתוס' בד' מאי לאו תערוב' עומי' הקשו לפרש' דסובר דלוי לא

שרי אלא דרעבד א"כ מאי קושי' דהא הכא לכתחילה קתני . וכלעכ' ד' לישב שיט' רש' דהנה ה"ר' כתב דמין בשאינו מינו מודה לוי דאסור לכתחילה כמו פת שפטה עם כלי בתכור א' דאסור לכתחילה בכותח דעכ"פ הרינו נירגש ביומא א"כ מין במינו דאין ריח הנבילה נירגש בשחטה מותר לכתחילה עיי"כ שהריק' והובא בפר"ח ליד' ס' ק"ח ס"ב ע"כ והנה בדברי רש"י לא נתפרש דלוי מחמיר לכתחילה אלא דהוכחו' התוס' ממ"ס רש"י לפרש בהאי דעבד לוי עובדא ב' ריש גלותא דהיתר בדעבד ועיין מוהרש"א סס ובאמת י"ל דגם רש"י סובר דלוי מתיר במינו אף לכתחילה אלא בהאי דריש גלותא דהוי נדי ודבר אחר דהיינו חזיר כמ"ס רש"י סס וזה הוי מין בשאינו מינו וכמ"ס הרשב"ן בס' ש"א והובא בפ"מ דהמה חלוקי' בטעמא בזה סובר רש"י דגם ללוי אסור לכתחילה ושפיר פריך מהאי דאין זולין דבזה ללוי גם לכתחילה מותר וכמ"ס הר"ן וזה לעכ' דאין פשוט ונכון בשיט' רש"י : ונתע' דכן הוא דלוי כפי הבנות התוס' בשיט' רש"י דללוי גם במינו אסור לכתחילה א"כ חיקי' מ"ט אסור לכתחילה הואיל וריחא לאו מילתא בשלמא חזן דק"ל דמינו אסור לכתחילה ומותר בדעבד כמבואר בס' ק"ח הוא משום דק"ל דמשהי מיהי איכא ואין מבטלין אסור לכתחילה . ועיין מ"ס לעיל בס' י"ג באריכות אבל בשיט' רש"י בע"כ ללוי אף משהי ליכא דאי מודה לוי דאיכא משהי אלא משום דס"ל מין במינו בטל א"כ רש"י סותר א"ע דהא רש"י ז"ל בפסחי' דף ל"ד ובחולין דף ל"ז פוסק כרב דמין במינו לא בטל וכאן פוסק כליו אלא ודאי דרש"י סובר דללוי גם משהי ליכא וא"כ אמאי אסור לכתחילה אלא הכרור כמ"ס דדוקא מין בשאינו מינו הוא דסובר רש"י דאסור לכתחילה ומטעם דכתב הר"ן הואיל והריח נירגש בו ודברי דנותניו בעלי התוס' לא זכיתי להבין בזה : ועיי' בקר' א

סי' יז. ז'ל' הרמב"ם פ"ד מה' מ"א ה' בולא אסרה התורה

אלא קדירה בת יומא כו' ונכתפך ככ"מ סס אי ס"ל כשיט' הסוברים דליכת לילה פוגמת או דעבי מעת לעת ועיין בלח"מ דדעתו דמסתמו' דברי הרמב"ם משמע דליכת לילה פוגמת : והנה אי נכחי בדברי הלח"מ אכתיוס לספקי' אי ס"ל סוף לילה גורמת הפגמה או דוקא כל הלילה כאשר נכתפך בזה התוס' והר"ם בסוף מס' ע"א עיי"כ : ולכאורה ה' כלעכ' ד' להוכיח בפשיט' דהרמב"ם ס"ל דסוף הלילה גורמת דהנה הר"ם רצה להוכיח בלשיט' הסוברי' ליכת לילה פוגמת בפ"כ ס"ל דוקא כל הלילה ולא סוף הלילה דאל"כ למה הצרכה התורה בחטאת שצירה בכלי חרס מריקה ושטיפה בכלי נחושת הא אומת דנעשה נותר הוי כמ"ל ס' א"ו דדוקא כל הלילה גורמת והצריך הכתוב שצירה ומ"ס בשביל אותן שבישלו בלילה ואח"כ דהא ראייתו ד"ל דהוא גז' הכ עיי"כ בהר"ם בסוף ע"א . והנה דעת הרמב"ם ס' מ"ח מה' מע"ק ה"ד בכל שאר קדשי' בין קדשי קדשים ובין קדשי' קלים הכלים צריכי' מ"ס . ואי יסבור דליכות לילה אינה פוגמת א"כ מ"ל בקדשי' קלים הנאכלים לב' ימים ולילה א' דצריכי' מ"ס דלמא דוקא בחטאת דאינו נאכל אלא ליום ולילה א"כ אף אותן שכתבשלו ביום נעשו כותר חיוך בעלות השחר דמין כאן כמ"ל אבל בשלמים הנאכלים לב' ימים ולילה א' דהוי כמ"ל קודם שנגעשה נותר א"כ מ"ס מ"א ר"ס ל' דליכות לילה פוגמת' ואף בחטאת כמ"ל ואפ"ה הצריך הכתוב מ"ס . ואי יסבור דוקא כל הלילה פוגמת' אכתי' אין ראי' מחטאת ד"ל דהצריך מ"ס בשביל אותן שכתבשלו בלילה וכמ"ס הר"ם אלא ודאי שצירה ל' סוף הלילה פוגמת : אף הא פעותא ד"ל לעולם

דהרמב"ם ס' ס"ל דצעיין מעת לעת והא דפוסק אף בשלמי' צריך מ"ס ה"יטו בשביל אותן השלמים שכתבשלו חוץ מעת לעת קודם שיבואו לכלל כותר ולכך גזרו על כל השלמים אף שכתבשלו יתיבך אחר השחיטה וכעין דכתב הר"ם לענין כלי חטאת : ויש להביא רא' להיפך דהנה דעת הרמב"ם ס' סס בשאר קדשים אף בכ"מ א"כ שצירה רק מ"ס וכתב הכ"מ הטעם משום דלא מצינו דין שצירה אלא בחטאת . וכלומר וחיודו' הוא ולא ילפינן מיני' ואי יסבור דליכת לילה פוגמת א"כ אף מ"ס חידוש מנו' הכ ומכ"ל בכל הקדשים דצריך מ"ס דכמו דלא יליף שאר קדשים מחטאת לענין שצירה הואיל והוא מנו' הכ הכי כמי לא כילף לענין מ"ס א"ו דצריך מע"לע וא"כ מ"ס אינו מנו' הכ ושפיר ילפינן לכל קדשים : ועוד יש לה"ר דהנה ז'ל' הרמב"ם ס' ב' מע"ק סס בזה הבשר באויר תכור של חרס יש בדבר ספק כו' והקשה הלח"מ הא בסוגיא דובחים דף ז"ה ע"ב משמע דרמי בר חמא נכתפך בין בכלי חרס ובין בכלי מתכות עכ"ד . ואני אוסיף לחזק קושי' הכ"ל דהנה הרמב"ם ס' כתב שס סוף ה"ג ביטל במקצת כלי טעון מ"ס בכל הכלי מבואר דעתו שכלהו באויר כלי נחושת א"כ מ"ס דאי צריך א"כ ה"ל להורות דבולא טפי אף שכלהו באויר וכ"כ ביטל במקצת וקשה דמכ"ל כיון דהיטא דס"ס משמע דכתפך בכל כלים והכרחא ביוצא קושי' זו דהרמב"ם ס' סובר דודאי אי נימא בכ"מ דאינו יוצא מידי דפיו לעולם פשיטא דביטל בלא בלוע א"כ שצירה דהא השצירה צביטול ובלוע הוא מזה הדין דאין שום תקנה אחרת והיכי תיתי נימא להצריך שצירה אס' אין שום בלוע . ואי נימא דכ"מ יוצא מידי דפיו ע"כ ה"נ הגעלה ע"כ דאין להקפיד על הבלוע דאף דיוצאה כל מועיל הגעלה ע"כ ה"נ הגעלה אפ"ה צריך שצירה וה"ה ביטול בלא בלוע בלוע ע"כ דרמי בר חמא נכתפך בזה אי כ"כ א"ו מידי דפיו ע"כ הגעלה וביטול בלא בלוע א"כ שצירה או יוצא מידי דפיו וא"כ ביטול בלא בלוע ג"כ צריך שצירה . והמכס כניס להסתפק בכלי חרס דהוא מנו' הכ אבל בכלי מתכות דמ"ס הוא מזה הדין דמריקה בחמין לשיט' הרמב"ם והיינו הגעלה (ואין כאן חידוש לשיט' הרמב"ם . וכמ"ס לעיל בשס הכ"מ דדוקא שצירה חידוש ושטיפה לכקות הכלי וצ"כ דסביר הא דנוהגין לשטוף כל הכלים בצונן אחר הגעלה האן ע"כ מדיכא ודלא כמ"ס התוס' צונחי' דף ז' ע"ב בהר"ם בסוף ע"ד דשטיפה חידוש . והא דאמרינן צונחי' שס שטיפה יתירא ה"יטו דתרומה ממעטין מאותה דא"כ האו שטיפה דאל"כ מכ"ל להרמב"ם בכל שאר קדשים דצריכי' שטיפה או דסובר כאיך אקומתא צונחים סס עיי"כ) לכן סובר הרמב"ם דאין שום ספק לומר צביטול בלא בלוע דצריך מ"ס דהא לא מצינו בזה שום חידוש דין . ויש לומר עוד דהרמב"ם הוכיח פירושו הכ"ל דהנה צונחי' דף ז' ע"ב בהאי דביטל במקצת כלי מייתי רמב"ח ראי' מקרא ואס' בכלי נחושת ביטלה ואפילו במקצת כלי ואי ס"ד דספיקא דרמב"ם ה' אף בכלי נחושת חיקשי מה מספקא ל' הא בע"כ שכלהו באויר א"כ מ"ס דאל"כ למה ל' קרא לרבות ביטל במקצת א"ו דע"ז לא מספקא ל' ובהכ"ל : ואי נימא דהרמב"ם סובר דסוף הלילה פוגמת א"כ בלא"ה בע"כ מ"ס הוא מנו' הכ וכמ"ס הר"ם בסוף ע"ז . א"כ אכתי' יש לספקי' גם בכלי מתכות צביטול בלא בלוע דלמא עכ"כ צריך מ"ס וקושי' הלח"מ במ"ע : ואמנם אכתי' יש לדחות ראיות הללו דר"ל דהרמב"ם סובר כשיטת רש"י בחולין דף ז"ח ע"ב דף ז"ט ע"א דבקדשים אסור במשהי וסובר כשיט' ה"ס מפורש' שהביאו התוס' במס' ע"א דף ס' ע"ב דכל מקום דאסור במשהיגם כמ"ל אסור וא"כ הוי דהצריך מ"ס אינו חידוש דאף דהוי כמ"ל הא משהי אסור וה"ה כמ"ל אסור בלל ככוכי' דצרינ' הכ"ל דבמ"ס אין ספק צביטול בלא בלוע ובהכ"ל : ובה"ה יש לישב קושי' התוס' דה"ר דף ז' ע"א בהא דאמרינן בכלי מקדש אמאי יסבורו אהדרינהו לכשנכת והקשו בתוס' הא אי צביטול בלא בלוע צריך שצירה בע"כ הוא מנו' הכ עיי"כ ובהכ"ל א"ש דקושי' הש"ס קמי' על רמב"ח דכתפך אי הוי שצירה הוא מהדין

מהדין דכ"ח א"י מירי דפיו או הוא מנא"כ וספיר פריך דהא
 אף דנימא דכ"ח א"י מירי דפיו ע"י הגעלה הא בע"כ הוא
 מנורת הכתוב דהא אף חזרת כבשונ' לא מהני וע"י חזרת
 כבשונות ודאי יוצאת בבלוע וא"כ תפשוט בבישול בלא בלוע
 צריך שצירה : אך לפ"ז קשה ממ"כ דהנהבם בזה הקשה
 לשיטת הרמב"ם דסובר בכל הקדשים זולת חטאת אף בכ"ח
 א"כ שצירה א"כ הא דאמרין בפסח' דף למ"ד ע"ב דף ל"ד
 ע"א התורה העידה על כ"ח דא"י מירי דפיו מדכתיב ישבר בני
 חטאת הא בכל קדשים באמת אין צריך שצירה רק בחטאת
 הוא גז"ה והנהב בל"ע והנהב ב"כ לאן קדשים ת"י ע"ז בשני
 דרכים תירץ א' דבאמת בכ"ח אחר הגעלה אין כאן רק משהי
 ואינו אוסר בכל הקדשים רק בחטאת ואין ילפינן מינ' ליון
 ככך וחמץ דאסורים במשהי דאינו מועיל הגעלה דעכ"פ איכא
 משהי והתירץ השני דבחטאת באמת אינו רק גז"ה ובחולין
 מדאורייתא מהני הגעלה אף בחמץ ויון כסך דגם משהי לובא
 רק חכמים גזרו על כ"ח בחולין וכמ"ס המ"ז ב"ר סי' ג' אלו
 תורף דברי האן קדשים : ולפ"ד הכל קוש' בזה במ"ע דהנה
 תירץ הראשון ודאי ליתא דאי כימא דעכ"פ איכא משהי אחר
 הגעלה א"כ לשיטת הרמב"ם דס"ל בע"כ בכל הקדשים במשהי
 מדאורייתא מ"ס אף דהוי כמ"ס תיקוני אמת לא בעי שצירה
 בכ"ח בשאר קדשים : ואי כימא כתיורו השני דלשיטת
 הרמב"ם באמת בכ"ח יוצא מירי דפיו ובחולין אינו רק דרבנן
 א"כ אמת' כתב הרמב"ם בחלו' באור תנור של חרס יש בדבר
 ספק אן צריך שצירה הא בין דכ"ח יוצא מירי דפיו פשוט
 דצריך שצירה ורמב"ם דנסתפק הוא א"כ יוצא מירי דפיו או
 א"י וכהנ"ל : ואמנם גם זה יס' לישב דהנה עוד יש לדקדק
 בסוג' דנח"י שם דרמב"ם כסתפק בבישול בלא בלוע וחמץ
 רבא ח"ס א' שבישול וא' שצירה ליתא ודאי רמב"ם
 בלוע בלא בישול לא קא מציעין לן כו' וקשה מאי ס"ד דרבא
 לרמות בלוע בלא בישול לבישול בלא בלוע ועפרס' שם :
 והכלעכ"ד - דהנה דקדו' דע"י עירוי צריך שצירה וליפין
 בחזרת הכנים מדכתיב אשר תבשל בו ישבר וכתב רש"י
 מדמק' ישבר א"ל עיבת בו ולא כתיב א"ל בכלי חרס תבשל
 ישבר למדרש א"ל ככלע בו מכל כלי חרס : ובס' קרבן אהרן
 פ' זו פרשתא ג' פק' ו' הוסיף בבאור הדברים דהדרש הוא
 דהוי ל' למכתב אשר תבשל ומדכתיב אשר תבשל בו הוי
 כאלו כתיב אשר תבשל בקדירה אחרת ועירה בו ישבר ע"י"ס
 ואמנם התוס' הביאו לשון ירושלמי המשמע דהדרש הוא אשר
 תבשל מכל מקום ע"י"ס : ומעתה אמינא הא ודאי מה
 שהחלטנו לעיל דאי כימא בכ"ח דא"י מירי דפיו דפשוט
 דבישול בלא בלוע א"כ שצירה הדברים ברורים בטעמן
 דמהיכי יתיימימא ד"ס כאן גז"ה : אך הא דכתבו דאי כימא
 בכ"ח יוצא מירי דפיו דפשוט דבישול בלא בלוע צריך
 שצירה : סברא זו לא הוברר ד"ס לומר דוקא בבישול ובלוע
 כיון דעכ"פ בבלע בחיוב הוא דקשיד קרא דלא יועיל שום
 תיקון רק שצירה : אבל בבישול בלא בלוע דלא קיבל שום טעם
 אין כאן חיוב שצירה : והנה ד"ס פנים לומר כיון דהוא מנא"כ
 בכל גזו'י הצריך הכתוב שצירה : עכ"פ מירי ספיקא לא
 נפקא : ואמנם הי כימא כשיטת ירושלמי דעירוי כלמד מאשר
 תבשל מ"מ : א"כ גיטי דמהא דרשא אין ללמוד עירוי וגם
 בישול בלא בלוע : וכפי המבואר בפסח' דף מ"א ע"ב דדרשון
 בשל מבשל מכל מקום וילפינן מינ' לבשל מבשול יום
 וברכין האי בשל מבשל הא אפק' רבי לגלי קדר כו' ע"י"ס
 ומוכח דאין ללמוד שני לימודים אף דדרשין מכל מקום
 עכ"פ הא ודאי אי כימא דכ"ח יוצא מירי דפיו ואין לתלות
 ההקפד על הבלוע מסתבר טפי לדרוש אשר תבשל לרבות
 בישול בלא בלוע מורה לישא דקרא אשר תבשל מ"מ
 דאיכא בישול אף ליתא שום בלוע אפ"ה צריך שצירה אבל
 עירוי אינו בכלל אשר תבשל : ואף דאיכא בלוע הא ליה יועיל
 הגעלה : אבל אי כימא כ"ח א"י מירי דפיו וא"כ הוי שצירה אינו
 חידוש מסתבר טפי לוקמי האי דרשא לרבות עירוי דאיכא
 בלוע דצריך שצירה מאד הדין דעירוי ככלי ראשון לשיטת הר"ש
 כבשונות

שהביאו בתוס' שם וקמ"ל קרא דגם עירוי ככלי ראשון :
 ואמנם אי כימא כפי' הקרבן אהרן דהדרש הוא מכלל כתוב
 תיבת בו קודם לחיבת תבשול כלמד דהכוונה אשר תבשל
 בקדירה כיון בו : א"כ אף דנימא דכ"ח יוצא מירי דפיו ע"י
 הגעלה אין ללמוד מהא דרשא רק עירוי ואי אפשר ללוקמי על
 בישול בלא בלוע דא"כ אכתי לכתוב אשר בו תבשל וה"ה
 לפרס' י"ס : ומעתה לפי' ירושלמי גם דין עירוי תלי' בספיקא
 דרמב"ם דאי כימא דכ"ח א"י מירי דפיו דבישול בלא בלוע א"כ
 שצירה א"כ בעירוי צריך שצירה מירי דפיו דאשר תבשל מ"מ ואי
 כ"ח יוצא מירי דפיו א"כ בישול בלא בלוע צריך שצירה מירי
 דאשר תבשל אבל בעירוי א"כ שצירה דאין ראי' לזה : ואף מי
 כימא דעירוי ככלי ראשון הא כיון דיוצא מירי דפיו מהני
 הגעלה : אך לפי' רש"י והק"א בעירוי ודאי צריך שצירה : ובו
 א"ס דרבא הבין דעירוי כלמד מאשר תבשל מ"מ וכשיטת
 ירושלמי וא"כ ספיקא דרמב"ם הוא גם בעירוי וכהנ"ל וספיר
 פשוט דתנן בעירוי צריך שצירה ובע"כ כ"ח א"י מירי דפיו
 דא"כ מכל' לרבות עירוי דמ"מ ס"ל לרבות בישול בלא בלוע
 וכיון דכ"ח א"י מירי דפיו ממינא כלמד בישול בלא בלוע א"כ
 שצירה אבל רמב"ם סובר דרשא דעירוי מתיבת בו וה"כ
 בעירוי אין ספק דגם אי כחליט דכלי חרס יוצא מירי דפיו
 אפ"ה אין להחליט בבישול בלא בלוע דצריך שצירה דהא
 ריבוי ודאי לא מוקמינן רק על עירוי לכן אמר בלוע בלא
 בישול לא קא מציעין לן והדברי' ברורי' לעכ"ד : ועכ"פ אף אי
 כ"ח יוצא מירי דפיו אכתי איכא ספיקא בתלבו' באור כלי
 חרס וכוונ' דברי הרמב"ם אף דסובר בכ"ח יוצא מירי דפיו
 שפיר כסתפק בכ"ח : ובוה י"ל תמיהה ה"מ על הרמב"ם
 דכתב בלבו' באור של חרס יש בדבר ספק ותמה הכ"מ דלמה
 לו להודיענו שהוא דבר ספק ולא פסק להחמיר סתם כדרכו
 בכל ספיקא דאורייתא : ובהנ"ל א"ס דהנה כבר העלינו ד"ס
 פנים לומר דהוי פשוטא לרמב"ם דאי כ"ח יוצא מירי דפיו דגם
 בבישול בלא בלוע צריך שצירה רק כסתפק אי כ"ח יוצא מירי
 דפיו או לא וא"כ לשיטת הרמב"ם דס"ל דיוצא מירי דפיו אין
 ספק על בישול בלא בלוע : אך האמת לשיטת הרמב"ם דאף
 אי כ"ח יוצא מירי דפיו אפ"ה בישול בלא בלוע מירי דפיו לא
 נפקא : וזה סרסא הרמב"ם לסור' לכו דעדיין נסתפק ואינו
 חולה בפס' דקדו' כ"ח יוצא מירי דפיו : אך לפ"ז חקקה
 עלינו קוש' התוס' בהא דפרכין בכלי מקדש כהדרינא
 לכבשונות הא אי בישול בלא בלוע צריך שצירה בע"כ הוא
 גז"ה דרמב"ם דכתיב א"ל י"ל במ"ס לעיל דקוש' הש"ס הוא על
 ספיקא דרמב"ם דכסתפק אי השצירה הוא מהדין דכ"ח א"י
 מירי דפיו או הוא מנא"כ וזה דהקשה הא אף אי כ"ח א"י מירי
 דפיו ע"י הגעלה הא אכתי בע"כ הוא מנא"כ דהא אף חזרת
 כבשונות לא מהני וא"כ תפשוט בבישול בלא בלוע צריך
 שצירה : אבל לפ"ד דאף אי כ"ח יוצא מירי דפיו והוא גז"ה
 אפ"ה כסתפק רמב"ם בבישול בלא בלוע וא"כ תירץ זה ליתא
 וקוש' התוס' במ"ע : גם חל עליו לזכור לשימה שהעלינו
 דהוי פשוטא לרמב"ם דכ"ח יוצא מירי דפיו דאין צריך
 מהני הגעלה הוא מדרבנן : קשה מכל' לרמב"ם הא רמב"ם
 כסתפק אי כ"ח יוצא מירי דפיו או לא ופשוטא דלישא דש"ס
 בפסח' דף ל' ע"ב וצ"ע דף ל"ד ע"א התורה העידה על כ"ח
 משמע דהוא דבר תורה ומכל' לרמב"ם דתן התורה מהני
 הגעלה : והכלעכ"ד דהרמב"ם הוכיח דיו' מבח קוש' התוס'
 הכל דהנה עוד הקשו בתוס' ב"ד"ה הכל' על הא דאמרין
 התורה העידה בו' הא מחטאת ליתא ללוק' דהוי גז"ה דאף
 בבישול בלא בלוע צריך שצירה ע"י"ס תירוצ' ועוד הקשו
 בתוס' דלפי' הספקא דאין עושין כבשונות אכתי הקוש' על
 התור' אמת' צריך שצירה וזה מהני הוסיף או חזרת כבשונ' הא
 חשבה דלמא חיים ואין עושין כבשונ' : חיו רק דרבנן וחזירו
 דמקרא בלא' ל"מ ד"ל באמת הוסיף וחזרת כבשונות ודאי
 דמהני וקרא קמ"ל דרשא דגם שצירה מהני אף דעדיין
 טעם חטאת בחרס ואין הקוש' רק ממה שהעלינו לרבות
 שצירה דוקא וע"ז שפיר תירצו דהוי משום דאין עושין
 כבשונות

בשניות והקפה בלל קדש' רלפ' ונ'ל דלא מהני הגעלה
 דלא נס הגעלה מהני והא דבתיב יסדר הוא להקל והניח
 בקושי' ועוד יש לדקדק בזה דפרק הש' מבלי מקדש אחר
 שהקפה מקדשו' בפסח וזהו' להקשות בל' : ולענ' דיתורץ
 סכל בס' ד' ומהו ה' הוכחה להרמב"ם לדעתו דהנה הרא"ש
 העלה בפסח' דף למ' דנס בכלי חמץ מהני חזרת כבשונ' :
 דע' לא שייך דלא מהני חיים והנה התוס' כתבו שם בזכח' בסוף
 ד"ה נאם שם דאין סברה לומר דזו' הכ' הוא בקדש' בדבר
 שבחולין מותר לגמרי אף מדרבנן עב"ל עיי' שם ואף אכן
 קאמרין דאף לשמו' הרמב"ם דהא' דלא מהני הגעלה בכ"ס
 בחולין הוא רק דרבנן הוא משום דמצינו בחטאת דלא מהני
 הגעלה ונזרו ע' בחולין דנ"כ לא מהני הגעלה דכל מה
 דאסור בקדש' מדאורייתא בנז' הכבדו דרבנן בחולין : וזוה
 ויתרו כל הספיק' הכל' דכל' לא הוי מצי' הש' להקשות
 מבלי מקדש אמאי לא מהני חזרות כבשונ' דס' כקושי'
 התוס' דהוא מנז' הכ' אצל עשה דמיי' דברי רב דבקרית'
 בפסח לא מהני הגעלה ופרק' עליה אמאי לא מהני חיים
 ומשני דלא מהני חיים וא' חזרות כבשונ' מהני וכשמו' הרא"ש :
 שפיר פריך בממ"ב מבלי מקדש דאי הא דסובר דב' דלא מהני
 הגעלה בכ"ס בחמץ הוא מדאורייתא א"כ קשה בכלי מקדש
 אמאי לא מהני חזרות כבשונ' ובע' הוא מנז' הכ' ונ"כ מנז'
 לרב דהחזרה העידה כיון דהוא נז' הכ' (וקושי' הש' ממש כעין
 קושי' הת' ס' דע"כ הוא נז' הכ' מביטול בלא בלוט אלא דהש'
 לא רנה להקשות מביטול בלא בלוט דיל' דלרב באמת א"כ
 שבירה ומילתא דמספקא להמב"ם פשיטא לרב ולכן פריך
 מתורו' כבישונ' וא' דבאמת מן התורה מהני חזרות כבשונ'
 ויסדר הוא להקל וכתיוץ החזק' דה' אכתי חוקשי' מנז' לרב
 דהתורה העידה דלא נס הגעלה מהני ובקושי' הפה' : ואי
 באמת לרב הא דלא מהני הגעלה בכלי חמץ אינו רק דרבנן
 ונזרו דומי' דחטאת' חוקשי' אמאי לא מהני בחטאת חזרו'
 כבשונ' ובע' הוא מנז' הכ' וא"כ כמו דנזרו על הגעלה שסתה'
 דומי' דחטאת הכי כמי הול' למגור על החזרו' כבשונות דלא
 יושיל בכלי חמץ והא' לרב באמת חזרת כבשונ' מהני : וא"כ
 דקרא אחי להקל וסני בשבירה ובאמת חזרת כבשונות מהני
 והא' דלא מהני הגעלה בכלי חרס בחולין אף דליכא למילף
 נוחטת דיל' דנס בגעלה מהני ובקושי' הלא' קדשים : יש לומר
 דרב הוכיח מן הדין דכלי חרס של מקדש לריבין שבינה ולא
 מהני הגעלה אף ה' קושי' א"כ לדיכא נס חזרת כבשונות כיוץ
 דלא מהני דהא' לריכא שברו הכלים נס החזרת לכבשונות
 ולזה משני לעולם דמן התורה כ"כ ואלא מידו ובחטאת
 דכתיו' יסדר הוא לקולא ורב דס' בכ"ס דלא מהני הגעלה
 הוא מדרבנן : וא"כ א"כ כיוץ מדשברו כלי מקדש דאינו מושיל
 חזרת כבשונות לזה אמר דאין עושין כבשונות בירושלים :
 ועכ"פ מסקנא דש' דמן התורה כ"כ ואלא מידו והא'
 דלא מהני הגעלה בכ"ס הוא מדרבנן ונכונ' דברי הרמב"ם
 לפי המסקנא דש' ודוק הטוב בלענ' דבדרך פלפול :
 ועיי' בקו' :

סי' י"ח האחרוני' מרנו להביא רא' בדורה לאן נוטה
 דעת רבותינו בעלי התוס' בענין
 ספיקא דאורייתא אס הוא לחומרא מן התורה כשיטת הרשב"א
 וסייעתו או אינו רק דרבנן כשמו' הרמב"ם וסייעתו :

ונלענ' ד להוכיח בדעתם דס' כשיטת הרמב"ם דהנה
 בחולין בר"ם כל הנשר דף ק' ע"א דד"ה הא
 עוף כתבו דסודר מן הנשר אף לר"ע אינו אסור בבשר עוף
 אלא מדרבנן מדאמרין ב' הכוור מן הירק דמורה ר"ע דלא
 לקי עיי' והנה התוס' גופיי'ו כתבו בנדרים שם דעמא דר'
 עקיבא דלא לקי משום דהוי ספק אי דלועים בכלל דק עיי' :
 ואי יסברו דספיקא לחומרא מן התורה : הא ניזיל דלא לקי
 מספיקא אכתי אמאי כתבו התוס' דאינו אסור בבשר עוף
 אלא מדרבנן והא' מידו ספיקא לא נפקא א"ו כדאמרינן : ואמנם
 האורה אכתי דברי התוס' חמוה' דהא' ר"ע ס' בנתיבה א'

מבוא אסם חליו וא"כ צע"כ דסובר דספיקא אסור מן התורה
 דלא"כ אסם חליו היכא משכחת ובמ"ס כל הפוסקי' דמ' ד'
 בח"א מביא אסם חליו צע"כ סובר ספיקא לחומרא
 מדאורייתא : והנלענ' דה' להחוס' שיטה אחרת בזה דנס
 למ' ד בח"א מביא א"כ אס' אסור דסובר דספיקא רק
 מדרבנן לחומרא דהנה איתא בירושלמי ר"פ האשה : ה"ב ב'
 חומרי' בתקדשה וב' חומרי' לא בתקדשה ר' יונה מדמה לחלצין
 חלו ב' חומרי' אבל חלב וב' חומרי' לא אבל שמה אינו מביא
 אסם חליו מספק : והכא יתן גמ' מספק חמר לי' ר' יוסי חל
 תרמי לחלצין שכן אפילו לני בקרני (פי' בקפני) מביא אסם
 חליו ועיי' דברי הירושלמי הללו כתב הש"ך ב"ד ס' ק' ו' ס' ק'
 י' לישב שיטו' הרשב"א והר"ן דס' ל' בע"א חומר כתבשך ויכך
 וע"א חומר לא כתבשך והבע"א שותף : דע"א בהכחשה ללו
 כלום הוא דקשה מהם דקיי"ל בע"א חומר אכלת חלבוע"א
 חומר לא אכלת מביא א"כ וסיק' הש"ך דאפני אסם חליו שכן
 אפילו לני בקפני מביא א"כ וא"כ ממילא דלק' מ' דהנס דמיי' :
 א"כ מספק אס' י'ל דספק אינו לחומרה מן התורה ועיין
 לקמן סי' ל' מ"ש בביאור דעת הרשב"א והר"ן : וכן נ"ל לה' :
 מהתוס' בביד' דף ב' ע"א דה' מודה שמואל דכתב רש"י
 שם דהא דממאס מדרבנן הוא משום דממאס ארנשה ולאו
 חרעית' והתוס' חולקין וס' דאפילו היחזק' דלא ארנשה
 אס' עמאס מדרבנן ועיי' שם ובמ"ס משמע דהתוס' אינם
 חולקי' על רש"י אלא בהחזקה דלא ארנשה סבל הבא דשיך
 ארנשה ולאו חרעית' מודים להרש"י דנ"כ חוכה עמאס חל
 מדרבנן : ואי ספיקא לחומרא מן התורה הויל לה להיות עמאס
 דאורייתא דממאס ארנשה ולאו חרעית' : והנה לכחורה ה'
 כהא להוכיח דשיטו' התוס' כהרשב"א דהנס כדנז' דף כ"א
 ע"ב בזה דפריקין על אביו דשמואל א"כ נס דברי רש"י חממא
 היכא משכחת לי' כתבו ח"ל אע"פ דאביו דשמואל חיישינן
 קאמר משמע לי' דמדאורייתא קאמר דאי מדרבנן לא הוי
 מוזיקין אותה מבטלה על כך עכ"ל : והא' עכ"פ אינו רק ספק
 אי ה' סופה ברוץ ואפ"ה כתבו דאסור מדאורייתא ובע"כ
 דס' דספק אסור מן התורה : וא"כ הא בלא"ה תקשי
 להסביר דספיקא מן התורה לקולא מה יעשו על קושי' הש"ם
 תורץ ע' בני הרב חזקיה המופלג מ' ה' בנימין וואלף כ' אב"ד
 דק' ראשפע דיל' דמיכא ס' ל' כשיטת הש"ך ביד' סי' קי"ז
 ובח"מ סי' א' דדבר אחר היתיר מפורש בתורה אין צד
 חכמים לאסור וספיר פריך הש"ם אונס דר' רחמנא כו'
 והיתיר מפורש בתורה ואין צד חכמים לאסור אצל התוס'
 דלא פירשין א"כ שפיר קשה : אך הא לאו ראי' דיל' דהש"ם
 הוכיח לעצמו מדאמר דמוציאין אותה מבטלה צע"כ סובר
 כמ' דבח"א מביא אסם חליו וכו' יונה בירושלמי דמדמה
 לחלצין וא"כ ודאי דספיקא לחומרא מן התורה ואררבה
 מדברי התוס' הללו יש לנו סמוכין לדבריו דכתבו ונע"ג
 דאביו דשמואל חיישינן קאמר כו' ואי ס' ל' לעולם הספק
 מדאורייתא לחומרא אין החחלה לקושי' דפשיטא כיון
 דעכ"פ הוא ספק הוי אסור מן התורה : ודוחק לומר דהוי
 ס' ל' דלשון חיישינן אינו אלא חששא מדרבנן ולא חששא
 דאורייתא : ולדרכינו א"כ דהא התוס' ס' ל' דכל ספק רק
 מדרבנן לחומרא וספיר הוי קשה להו דהא שמואל חיישינן
 קאמר וזהו תירוץ דסוכיו לעצמו דהוא ס' ל' דאסור מן התורה
 וכהכ"ל : ואין להביא רא' לפמ"ש הרשב"א והר"ן בחולין בסוגיא
 דזרוע בשילה בשם התוס' דהא דאין מבטלין איסור לכתחילה
 אינו רק דרבנן וקשה לכאורה מהא דאמרין בקדושין דף כ"ז
 וחולין דף קט"ו ע"א וסוף ק"מ ע"ב דלא אמרה התורה שנה
 למקלה : וכאז המל"מ בפ' מ' מעילה ה' ו' דודאי אס' שלמה
 ליכא איסור דאוליין בחר רובא אלא משום דאסור לערב
 איסור בידים וא"כ קשה לכאורה להחוס' דס' ל' דא"כ איסור
 לכתחילה אינו רק מדרבנן והא' התוס' קראי קא דרשינן :
 ובע"כ דהתוס' לשיטתם במס' ב' דף ו' ע"ב דה' קפץ ובסוף
 מעילה דס' ל' דברי' לא בשיל מדאורייתא וליתא לדברי המל"מ :
 ואי יסברו דספיקא מן התורה לקולא א"כ אכתי כל חמא אינו

רק ספק ואין בלא תקלה מן התורה ובע"כ משום ביטול איסור ויקשה על התוס' דס"ל א"א איסור לכתחילה היינו רק מדרבנן ובע"כ יחל דיסבור דמדאורייתא ספיקא לחומרא אך הא לאו דמי' דכבר כתבנו דאורייתא בחידושינו סי' י"ג דהתוס' דסבורי' דמדאורייתא מותר לטעל היינו דוקא בעין האי דזרע בשילה דנוף הורע נתקן לכהן רק הטעם ישאר וזה הטעם יתבטל במקו אובס': אבל בהאי דנפיקא מלורע דנוף האיסור ישאר בצ"ק ואף דיה' מותרת לכל מי שמוציאה מלד הספק עכ"ל בבב"א מודים דאין מבעלין לכתחילה עיי"ש מהר"ת בזה בעו"ה: וגם אין להביא דמי' ממה שכתבו התוס' ביבמו' דף ק"ד ע"ב דמתן דחייש לשללה מדאורייתא הוא דחייש ואי יסבור ספיקא דמי' דאין מדרבנן לחומרא למה יהי' חשש שאלה מדאורייתא וא"ל משום דאחזק איסורא דא"ל דהא התוס' כתבו ביבמו' דף ס"ח ע"ב דכתבו' דף ק"ב ע"ב דחזקת חשש חשש כדחת בחזקת דאשד דייקא ומכאן - דהא כבר העלה בתשובו' נודע ביהודה סי' מ"ג דחזקת דייקא לא מהני רק לענין כתובות העד והכוונה דהעד מסתמא מעיד אמת שמאירא לשקר לפי שההשד דייקא ועי' דיוקא דירה יתוודע שהעד חי מכל לענין שאר ספיקי' דנוף הדבר לא שייך חזקת דייקא וכשאר חזקת א"ל על מכוונה עכ"ל עיי"ש שהחריך לפרש דברי הס"ס נפי דרכו - ועכ"פ אין רא' מדברי התוס' הכל ודאי' שלנו מתוס' בחולין ובידה וכתבו' שירא וקיימא דדעת התוס' כהרמב"ם דספיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומרא ככלעכ"ל ואנן אעתיק דברי בני הרב החריק ובקי מו"ה בנימין וואלף כר"ו ו"ל :

דבה העו"ה ב"ר סי' קי"ז ובח"מ סי' א' כתב בפשיטות דאין כח ביד חכמים לאסור דבר שפורש בתורה להיתר ולעכ"ל ד' במחלוקת' שנו' בין הפוסקים - הנה בכתבו' דף כ"ח ע"ב דמקשה הס"ס לאכזרי דשמואל אונס דשרי רחמנא היכא משכחת לי' כיוחש שמה תחילתו באונס וסופו צרנון וכתבו בתוס' א"ע דאכזרי דשמואל חיישינן קאמר משמע לי' דמדאורייתא כו' ולשיטת' העו"ה לא מקשו בתוס' מדידי שפיר פריך דכיון דהיתר מפורש בתורה אין כח ביד חכמים לאסור וכדמריק אונס דשרי' רחמנא - וגם מהתוס' בב"מ דף ע"ב ע"ב דה' תשיך מוכח דלא כהט"ז דמקשה שם רבא על ר"ב דאמר לא נצרכה אלא לרביית דכברי מקרא דלכברי תשיך והקשו בתוס' מאי פריך מקרא הא לא אסור אלא מדרבנן גזירה שמה ילמד ממעשיו - ותיירו דה"פ כיון דאמר רחמנא דמורה לחסרם לא יהי' להם לחכמים לאסור ולפ"ד העו"ה למה להו משום מזה הא ח"ל דהיתר מפורש בתורה: גם מהרמב"ם פ"ה ממלוה הא' מבוחר דלא כהט"ז דכתב דמורה להלות לנכרי מדאורייתא משום דכתיב לנכרי תשיך - ובהלכה ב' כתב שאסרו חכמים להלות לרביית שמה ילמד ממעשיו - הרי להדיא הפילו היכא דהיתר מפורש וגם איכא מזה"ש כח ביד חכמים לאסור - ואמנם בעור' י"ד סי' קנ"ט משמע כהט"ז דכתב הטעם דמותר להלות לנכרי משום דכתיב וחי אחיך עמך - וחכמים אסרוהו דשמה ילמד ממעשיו וקשה אמאי לא כתב הטעם המפורש ב"ס דמקרא מלא דיבר הכתוב לנכרי תשיך והא דאמרין בגמרא לנכרי תשיך היינו לס"ד אבל למסקנא השריש תשיך וכמ"ס הרמב"ם וראיתי למל"מ שהעיר קצת מזה אך לא העלה תשובה ובהכ"ל א"ש דהוכיח דגם למסקנא השריש תשיך דאי הפירוש תשיך א"כ יהי' היתר מפורש בתורה ואין ביד חכמים לאסור - אבל דרשא דחי אחיך אינו מפורש רק כלמד מדיוקא - אך אכתי אין רא' להט"ז דיל' דהוכחת הטור דה' השריש תשיך א"כ הוי מזה"ש ואין כח ביד חכמים לטעל המזה"ש וכת' התוס' : וראיתי בחסידות זקנים שכתב בשם הריב"ש שמה על תורן התוס' ו"ל והלשון סתום דהא איכא כמה מ"ל שהתורה התיירה וחכמים אסרו לנשות סייג לתורה עכ"ל ולא ידעתי בוונתו דהא התוס' דייקו כיון דאמר רחמנא מורה לחסרם - והא לא תנינו דחכמים עקרו מזה"ש דאורייתא במזה"ש מפורש : והא

דאמרין בערל הוי' ואומל' ודומיין דהעמידו דבריהם הוא משום דאין המזה"ש מפורש באופן זה שאסרו חכמים - ועכ"פ חזינא לדעת הריב"ש דלא כהט"ז : שוב ראיתי כי התוס' לכאורה סותרים א"ע דהנה בקדושין דף ח' ע"ב דאמר ר"י בע"כ קונה משכון שנאמר ולך תהי' נדקא אם אינו קונה משכון נדקא מנין כתבו התוס' וס"ל אכתי איכא נדקא כמה שמחזיר לו לשכב עליו (עיי' פירש' בפסחים דף ל"ט) וי"ל דרייק מדכתיב ושכב בשלמחו וצריך ולי' לא קני א"כ כשהצרכו העני הוי ריבית דברים עכ"ל ולכאורה תימא דהא ריבית דברים לא מתסר אלא מדרבנן ולבשרת העו"ה ס"ל דאי לא קני הוי ריבית דברים וא"כ יהי' היתר של ריבית דברי' מפורש בתורה ואין ביד חכמים לאסור אלא ודאי דקני - וי"ל ע"פ הדחק דהתוס' בפ' איזוהו כשך קישטא דמילתא נקטו בדלמא איכא מזה"ש וס"ל הא לא יהי' מזה"ש אף כח ביד חכמים ובהאי דכתובות לא חשיב היתר מפורש דלא כלמד אלא מדיוקא אם לא כתפסה אסורה הא כתפסה מותרת : ואמנם לכאורה מוכח מתוס' בחולין דלא כהט"ז דהנה בחולין דף מ"ג ע"א הקשו אמאי לא אמרינן בספק דרוסה כשהטעם הותרה כמו בשאר ח' עריפות - ותיירו דדרוסה שכיח טפי לאסור מלהתיר ולכאורה קשה דהא במתן קי"ל בדרוסה אף בספק ספיקא לחומרא אם הוי' שם ודאי דורס ועמ"ש העו"ה בס"ד ק"מ ס"א ח' וביון דאיכא ס"ס שוב לא חזל לומר דשכיח טפי להסור מלהתיר - והא לדעת הרשב"א ס"ס עדיף מרוב - ואף לדעת הסולקים הא עכ"פ אי הפשר לומר שהרוב הוא כנגד הס"ס וביון דהוי עכ"פ ספק השקול קושי' התוס' בתקפו דניחול דבשר חזקא קמייתא : ונהנין דברי התוס' כלעכ"ל דהנה הפ"ח ב"ר סי' ק"ט וסי' ק"י הענה דחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר וכו' הפני יהושע בפשוט' בסוגיא דפתח פתוח ומביא רא' מש"ס דיבמות דף ל"א ע"ש וא"כ לכאורה בל"ה אין מקום לקוש' התוס' בחולין דהא חכמים החמירו - וי"ל דבאמת עיקר קושייתם למה החמירו בספק ספיקא כיון דמדאורייתא פוקמי לחזקת גזירה דהחמירו נגד החזקה מהיכי תיתי להחמיר כולי האי היכא דאיכא חזקה וגם ספק ספיקא - ומטעם ס"ס לחודא לא הוי מלי' להקשות דיל' דחכמים החמירו וכמ"ס העו"ה בשעת הרמב"ם עיי"ש בס"ד ק"ט ולכן הקשו דאיכא גם חזקה ומכ"ס להחמיר כולי האי ועי' תירו' דדרוסה שכיח טפי לאסור מלהתיר וא"כ איתרע האי ספק ספיקא דהא ס"ס הוא מטעם רוב וביון דשכיח טפי לאסור הוי ספק השקול ולא נשאר רק חזקה וחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר : וגם אם נפרש קושיית התוס' בפשוטו דקושייתם בספק א' למה החמירו - יש להסביר דבריהם בדרך הכלל דהנה כבר כתבנו דברי הפ"ח דכתב דחכמים החמירו שלא לסמוך על החזקה - והנה הוא ז"ל כתב כן גם לשיטת הרמב"ם דס"ל ספק מדאורייתא לקולא - ואני מורה במקצת סברא הכל ואף שאין התלמוד כמוני מוכיח אעפ"כ מתסבירן דהצרי' דלהרמב"ם וס"ס יעמוד דס"ל דכל ספק אף בלא חזקת היתר מותר מן התורה ומאיכא תיתי כיוחש דחמירו רבנן גם היכא דאיכא חזקת היתר - אברא דסברתו שירא וקיימא לשיטת הסבורי' דספיקא לחומרא מן התורה - ודוקא בחזקת היתר הקולה התורה וחכמים החמירו גם בזה וזה מסולק השגות הפ"י על התוס' בכתבו' שם דקשה על דבריהם דחכמים החמירו דלא לסמוך על החזקה - וי"ל דהתוס' ס"ל דספיקא מן התורה לקולא - ואף דהפ"י הוכיח כן מש"ס דיבמות י"ל דהני אמוראי ס"ל כמ"ד בחתיכה א' מביא אשם תלוי וא"כ ספיקא לחומרא מן התורה ולפ"י יתפרש הטיב דברי התוס' בחולין דגם איננו ס"ל דיל' דחכמים החמירו שלא לסמוך על החזקה אך כיון דס"ל דספיקא רק מדרבנן לחומרא וכשיטת הרמב"ם לכן שפיר הקשו דלמה החמירו גם היכא דאיכא חזקת היתר ועי' שפיר תירו' דשכיח לאסור יותר והא דקי"ל ספק לקולא מן התורה היינו דוקא בספק השקול משא"כ כשהאיסור שכיח טפי אז גם מדאורייתא הוי מחמירין הוי' לאו החזקה וא"כ שפיר החמירו רבנן שלא לסמוך על

על החזקה - והנה מוהר"ם ופ"ח כחפזו בשעו' התוס' אי ס' כשיטת הרשב"א או כהרמב"ם ולפי דברינו יהי' מוכח דעת התוס' כהרמב"ם : ועכ"פ הענינו דהתוס' ס' כהפ"ח דחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר והרי חזקה כלמד מקרא כמבואר בחולקין ס' י"ט ולפ"ה החמירו חכמים הרי דמוכח דלא כהפ"ח - ואמנם הנה בתשוב' מוהר"ם ח"א ס' ל"ז דף י"ט ע"ד כתב כלל מחודש דהך חזקה דבהמה שנשחטה בחזקת היתר עומד' איכה דומה לשאר חזקות שבש"ס דהוא מחמת ידיעה ומש"כ האי חזקה היא מחמת שלא ראינו שום ריעותא - והיא מהעדר הידיעה דקלישא לכן אע"ג דבכל דוכתי אוליכא בזה חזקה קמייתא כנגד חזקה דהשתא הכא אוליכא בזה חזקה דהשתא עיי"ש - והנה הא דכילו הפ"ח ופ"י דחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר - ראיתם הוא מיבמות דף ל"א דנחלק' אב"י ורבא עם רבה - רבה ס' ל' בערוה שכולד ספק בגירושין אם קרוב לו או רבה - גרסה פשוטה מחלילה דאשה בחזקת היתר עומד' מחמת לה - גרסה פשוטה מחלילה דאשה בחזקת היתר עומד' מחמת שהיתה גרוה עדות - אל תאסרנה מספק ואב"י ורבא ס' ל' דזריכה גרוה וכתב הפ"ח השע"ס דחכמים החמירו שלא לסמוך על החזקה - ולפ"מ הש"ך בסי' כ"ג ס' ק"ב הטעם דאוליכא בזה שעה שכולד הספק ואם בזה היתה שעה היתה בחזקת איסור גם עכשיו בזה חזקה דמחזקין מאיסור לאיסור ועיי"ש א"כ ליתא לדפ"י הפ"ח - הך הפ"ח חולק על סברת הש"ך ונמשך אחר דעת מוהר"ם לזבלין בתשובה דחולק על פסקא דרמ"א דשם - ולפ"ז שפיר י"ל דדעת התוס' כרמ"א והש"ך דבעלמא לא החמירו הואיל וההיתר מפורש בקרא דק בחזקה דבהמה שנשחטה אין ההיתר מפורש - דהא עיקר חזקה ילפינן בחולין מדאמרה התורה וי"א הכהן מן הבית ודלמא אדנפיק ואזני בנזיר ל' שיעורא - וחזקה דהתוס' היא מחמת ידיעה ברורה שהכהן ה' רואה הנגע והיתה כגרים וא"כ לא כתיבה בפירוש לסמוך על החזקה היכא דאיכא דק מחמת העדר ידיעה ופסיר' י"ש כח ביד חכמים לעקור - והטעם דהחמירו משום דקלישא הך חזקה - הו"א מדברינו בס"ד דדעת התוס' והמור כשיטת' הפ"ו ודעת הרמב"ם והרשב"א דלא כהפ"ח - וגם לדעת התוס' ה"ל דוקא היכא דכתיב להדיא היות' אכל היכ' דהי' מריוק' דקרא או י"ש כח ביד לעקור וגם העליתי בנז"ה דדעת התוס' כהרמב"ם דשפיקא ראורייתא א"י לומר' רק מדרבנן ומויבן קוש' הפ"י על התוס' בכתוב' בסוגיא דפ"ס ככלעכ"ד עכ"ד בני הרב החריף ש' ועיין בזה : ועיין בקור'

על החזקה - והנה מוהר"ם ופ"ח כחפזו בשעו' התוס' אי ס' כשיטת הרשב"א או כהרמב"ם ולפי דברינו יהי' מוכח דעת התוס' כהרמב"ם : ועכ"פ הענינו דהתוס' ס' כהפ"ח דחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר והרי חזקה כלמד מקרא כמבואר בחולקין ס' י"ט ולפ"ה החמירו חכמים הרי דמוכח דלא כהפ"ח - ואמנם הנה בתשוב' מוהר"ם ח"א ס' ל"ז דף י"ט ע"ד כתב כלל מחודש דהך חזקה דבהמה שנשחטה בחזקת היתר עומד' איכה דומה לשאר חזקות שבש"ס דהוא מחמת ידיעה ומש"כ האי חזקה היא מחמת שלא ראינו שום ריעותא - והיא מהעדר הידיעה דקלישא לכן אע"ג דבכל דוכתי אוליכא בזה חזקה קמייתא כנגד חזקה דהשתא הכא אוליכא בזה חזקה דהשתא עיי"ש - והנה הא דכילו הפ"ח ופ"י דחכמים החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר - ראיתם הוא מיבמות דף ל"א דנחלק' אב"י ורבא עם רבה - רבה ס' ל' בערוה שכולד ספק בגירושין אם קרוב לו או רבה - גרסה פשוטה מחלילה דאשה בחזקת היתר עומד' מחמת לה - גרסה פשוטה מחלילה דאשה בחזקת היתר עומד' מחמת שהיתה גרוה עדות - אל תאסרנה מספק ואב"י ורבא ס' ל' דזריכה גרוה וכתב הפ"ח השע"ס דחכמים החמירו שלא לסמוך על החזקה - ולפ"מ הש"ך בסי' כ"ג ס' ק"ב הטעם דאוליכא בזה שעה שכולד הספק ואם בזה היתה שעה היתה בחזקת איסור גם עכשיו בזה חזקה דמחזקין מאיסור לאיסור ועיי"ש א"כ ליתא לדפ"י הפ"ח - הך הפ"ח חולק על סברת הש"ך ונמשך אחר דעת מוהר"ם לזבלין בתשובה דחולק על פסקא דרמ"א דשם - ולפ"ז שפיר י"ל דדעת התוס' כרמ"א והש"ך דבעלמא לא החמירו הואיל וההיתר מפורש בקרא דק בחזקה דבהמה שנשחטה אין ההיתר מפורש - דהא עיקר חזקה ילפינן בחולין מדאמרה התורה וי"א הכהן מן הבית ודלמא אדנפיק ואזני בנזיר ל' שיעורא - וחזקה דהתוס' היא מחמת ידיעה ברורה שהכהן ה' רואה הנגע והיתה כגרים וא"כ לא כתיבה בפירוש לסמוך על החזקה היכא דאיכא דק מחמת העדר ידיעה ופסיר' י"ש כח ביד חכמים לעקור - והטעם דהחמירו משום דקלישא הך חזקה - הו"א מדברינו בס"ד דדעת התוס' והמור כשיטת' הפ"ו ודעת הרמב"ם והרשב"א דלא כהפ"ח - וגם לדעת התוס' ה"ל דוקא היכא דכתיב להדיא היות' אכל היכ' דהי' מריוק' דקרא או י"ש כח ביד לעקור וגם העליתי בנז"ה דדעת התוס' כהרמב"ם דשפיקא ראורייתא א"י לומר' רק מדרבנן ומויבן קוש' הפ"י על התוס' בכתוב' בסוגיא דפ"ס ככלעכ"ד עכ"ד בני הרב החריף ש' ועיין בזה : ועיין בקור'

סימן י"ט לק"ק לאשרין להתורני המופלג השכן מו"ה משה הירש כ"א שיש של"כו :

דבריו הנהגים האורו עיני ע"י התורני הקצין הר"ר יוסף איסטרין מפני הכבוד ובתמידי דייס' פמ"ה אפתח אכא - ובתמידי להשיב מפני הכבוד ובתמידי דייס' פמ"ה אפתח אכא - אשר השיב על מ"ס בספרי תורת חסד כלל ל"ד לישב קוש' הש"א על הרשב"א דס' ל' לאו שאל"מ לוקין לקי על כל חייבי והקשה הש"א דא"כ למ"ד לאו שאל"מ לוקין לוקי על כל חייבי עשה משום ל"ח ובתבתי דמ"ד לאשכ"מ לוקין סובר דאין לוקין על לאו שבכללות ועי' כתב פמ"ה ב"ה כי אדוני פה עשה א"ע כאלו לא ידע דפלוניא דלשאכ"מ פלוגתא דתנאי ולא דאמוראי היא ובתבי קשה לאב"י - או לרבא לאידך גיסא - דס' ל' לוקין על לאו שבכללות אליבא דר' דאמר לאשכ"מ לוקין מאי איכא למימר עכ"ל - ידע פמ"ה כי ידעת דהאי דלשאכ"מ הוא פלוגתא דתנאי אכל גם ידעת דגם לאו שבכללות הוא פלוגתא דתנאי - ותמהני כי לא דאך דברי רש"י בפסחי' דף מ"א דכתב דהאי ברייתא דתנא כא ובשל אמרתי לך ולא חי אתי' כמ"ד אין לוקין על לאו שבכללות הרי דעכ"פ איכא תנא דסובר אין לוקין על לאו שבכללות ואין מקום לתלכויות על - ואמנם התוס' בב"מ דף ק"ו ע"ה השיבו על פירש' בפסחי' דתקשי מהאי ברייתא דכא ובשל על מ"ד לוקין על לאו

ואשר השיב על מ"ס בספרי הנ"ל כלל ל"ג פרט ג' בהא דאמרין בהאי דהאוסה מ"ט לחול ר"ח אמר לוקה - הואיל לא אמרין - הא עכ"פ הוי התראות ספק דלמא אתי' אורחים וא"ל דאיידי סמוך לחשיכה דודאי לא אתי' אורחי' דבהה"מ רבה מורה - ועי' השיב פמ"ה ודלמא ר"ח ס' ל' כמ"ד בה"ס לוקין - ידע פמ"ה כי כיוונתי בספרי לפמ"ש בפרט א' לישב לשון רש"י בדר' האוסה במ"ס ח"ל לאחר שגמר סעודתו דפשיטא לן דלא חוי למדי דהוא לכאורה כמותר דהרי הוא יודע את דעתו ובתבתי בכוונתו דא"כ הוי ה"ס דבשעת התראה אין העדים יודעי' אי צריך לו ורש"י לשיטתו בשבוע' דף ל"ז דהעיקר' הוא ספק להמתרה - והרי חזינא לרש"י דק"ה לפרש הסוגיא למ"ד ה"ס לא שמי' התראה ועי' שפיר הקשיתי :

ואשר השיב על מ"ס בספרי הנ"ל כלל ל"ג פרט ב' להשיב על הת"ס וז"ל מ"ס מש"ך ב"מ ס' ר"ב דלחכס הרעישו על הסמ"ע דאף דרש"י אינו חייב א"כ לא ידע השליח אש"ה הוי ב"כ דניהי דמעילה לא כוכל ללמוד משי' אכתי' אי כימא דבכל התורה ישלד"ע דילפינן ממעילה א"כ למה לי קרא בש"י הא אף אי ידע השליח והוא בר חיובא ויש לו לשלם חייב המשלח דלמה יגרע מכל התורה לפום הך סברא - ועי' כתב פמ"ה ח"ל ותפלא דהא הסמ"ע בצע"מ כ' בפרישה דגם כי נוקי הקרא בבה"ג דישלד"ע א"כ ל"ל קרא בש"י הא אף אי ידע השליח והוא בר חיובא ויש לו לשלם חייב המשלח דלמה יגרעו מכל התורה לפום הוי סברא דישלד"ע בכל התורה - והיינו בלא ידע השליח וכיוצא בו אפ"ה בעיקר קרא וקמשי"ן דמשלח חייב ומוציאין ממון מידו אע"ג דלא עבד מעשה - הרי לנו אפוא להדי' דס"ל להסמ"ע דש"י ליכא לדמות לכל התורה משום דהוי ממון ונרע כיון דמשלח לא עבד מעשה וא"כ בצ"כ הוי הכ"כ להיפוך דלשתיק ממעילה ויוליף משי' והקשה ופה על הסמ"ע וגם זה צ"ע דלכאורה א"א לומר דלשתיק במעילה מ"ג דחטא חטא - דבעי לכמה דינים כיוצא - הפללה זו אינו יודע מה היא כי כראה שפ"מ הבין בכוונת הסמ"ע דגם אי כימא דבכל התורה יש שליח לר' ע"ה אפ"ה אצטרך בש"מ משום דהוי ממון והמשלח לא עבד מעשה אה"ו וידידי הא ליתא דהא אי אמרין בכל התורה ישלד"ע חייב המשלח בממון ואף דלא עבד מעשה וכמו במעילה וטביחה ותכירה עיין פמ"ה בקדושין ובב"מ דף י"ד ע"ב אלא כוונת הסמ"ע דאי כימא דגם בש"י אין שלד"ע רק היכא דהשליח לא ידע וא"כ ל"ל על כל דבר ששע דהא מ"ד הסברא היכא דהשליח לא ידע לא שייך דברי הרב ודברי התלמי' דברי מי שומע' ועי' ת' דאכתי' ה"א כיון דאין שלד"ע היא המשלח פטור לעולם כיון דלא עבד מעשה וקמשי"ן דאפ"ה חייב לשלם אכל ודלמי' אי כימא דבכל התורה יש שלד"ע דילפינן ממעילה ואף דידע השליח והוא בר חיובא אפ"ה חייב המשלח לשלם ממון כמו במעילה ואף דלא עבד מעשה רק דבינר בעלמא להשליח א"כ קרא דעל כל דבר פשע מיותר וזה ברור :

סימן ז' : שביעתי מקשים בש"ס דבכורת דף ו' ע"ב דפריך חלב מכל' דשרי ומשני מדאמרך

לק"ק ואלנכרוס להרב המוסלג מו"ה ל"ב הומברג

מדאיתערך למסור בצ"ח כו' למ"ד בנודה דף ט' דס בעכר
ונעשה חלב ח"כ הקושי' במ"ע דלמא חלב מסור מסור דס
ואת' ה' אינטרך. לאסור בצ"ח דרך ביטול דוקא אסורה התורה
ודס שביטול מותר. מן התורה ע"כ שמתיוונס למסקנא וס'
להקשות קושי' הכ"ל דילוף סס מדאשכח קרא לארץ ישראל
ולמ"ד דס בעכר י"ל דאשכח קרא במדוי דחוי אחר ביטול :

ולפום

היטא אמרתי לתוך דהנה שם בצבורי' מסקין
דחלב דשמה לרבנן אסורה מדכתיב גמל גמל
ולר' שמעון מדכתיב את גמל את לרבות החלב. וז"ל חקשו
לכאורה מאי פריך פריך הש"ס חלב דטהורה מכ"ל דשרי' הא
מדאיתערך לאסור חלב טמאה בע"כ דטהורה שרי' וז"ל דהנה
בחולין דף ק"ב ע"א אמרינן כל שבשרי מותר אמה מלווה על
אבריו וכל שבשרי אסור איהא מלווה על אבריו ע"י"ג ושפיר
פריך דלמא חלב דטהורה אסור משום אבר מן החי ואפ"ה
אינטרך קרא לאסור חלב טמאה הואיל ואין איסור אמה
בטמאה. ולפ"ז ממילא לק"מ קושי' הכ"ל דחוי אפשר לומר דחלב
טהורה אסורה משום דס בעכר דא"כ למא לי קרא לאסור
חלב טמאה. אך הא טעמא דחוי ניהא דחלב אסורה משום
דס בעכר בלא"ה אינטרך קרא לאסור חלב טמאה אף לאחר
הביטול דאין כן איסור דס מן התורה : ונראה דהנה שם
בצבורות פרכין לרבנן למא לי גמל גמל ולר"ס את גמל תיסק
ל' מדכתיב הטמאין לחסור לידן ורוענן ומשני סד"ה הויאיל
וחלב דטהורה נמו חידוש הוא כו' ולפ"ז תיקשי לכאורה
מאי פריך פריך הש"ס חלב דטהורה מכ"ל דשרי' הא לי"ג חלב
טהורה אסורה למא לי קרא לאסור טמאה תיסק ל' מהטמאין
ול"ל דקושי' הש"ס לרבנן דלא דרשי את כמבואר סס. וגם
מסקין שם דגמל גמל אי איהא למדרש דרשין ואי לוכא
למדרש לא דרשין. ושפיר פריך דלמא חלב דטהורה אסורה
ובאמת ידעין לאסור דטמאה מהטמאין. וגמל גמל לוכא
למדרש ולא דרשין ואת לא דרשי (והא דאמר שם ולר' שמעון
דרשי בקנאה כו' הא תיסק ל' דר"ס דרש את י"ל דר"ה לדחות
דלא תומא מאן דלא דרשי את סבר בהא כר"ס דבצ"ח מותר
בהנאה) וזוהי מיושב קושי' הכ"ל דיל' מאן דסובר דס בעכר
סובר במאן דרשי את ובלא"ה מוכח דחלב טהורה שרי'
בהכ"ל : ואל תשכחי דהא בסיטת דף י"ז פליגרי' מאיר ור'
יהודה דר"מ סובר דלא הי' כותב במגילת סוטה והשביע הכהן
את האשה ואינו כותב ואמרה האשה אמן ור"י סובר לא הי'
מסמיק ומסקין שם דטעמא דר' יהודה דכתיב את האלות
האלה ור' מאיר את לא דרשי. ובכירה דף ט"ז מאיר הוא דס"ל
דס בעכר ונעשה חלב ח"כ קושי' הכ"ל במ"ע לר"מ לשיטתו
דלא דרש את. דזה אינו דהא ר' שמעון דרשי הכא את.
ובמנחות דף י"א ע"א אמרינן דש"ת לא דרשי וכבר כתבו
זוהי התוס' במנחות דהא דאמרינן את לא דרשי
לאו כלל הוא לומר בשום מקום לא דרשי אלא להאי דרשא
לא דרשי וכן הוכיחו שם לר' יהודה ע"י"ג. ושיין עוד במנחות
דף כ"א ע"ב בתוס' בד"ה וא"ל לא דרשי כנלע"ד בדרך פלסול.
ומאמס לקוטעת דמילתא אין להחלה לקושי' הלו דהא דקויל'
דס שביטול מותר מן התורה הוא משום דאינו ראוי לנפשה
ובמ"ס התוס' במנחות דף כ"א. ולפ"ז ממילא מן החזירה אין
איסור בחלב משום דס וזה ברור. אך הא קשי' לי לכאורה
בסוגי' דבכורות הכ"ל מהא דאמרינן בסנהדרין דף ד' ע"ב
בחלב אמו יכול בחלב ומשני הש"ס דרך ביטול אסורה התורה
וז"ל ח"כ בלא ביטול אסור וע"י"ג בתוס' ולפ"ז מאי פריך
הש"ס דבכורות דלמא בצ"ח אסורה באכילה ובהנאה חלב
לחודא אסור באכילה ומותר בהנאה. הא דרך ביטול דוקא
אסורה התורה ובע"כ בלא ביטול מותר וז"ל דס דסנהדרין
סס קאי למ"ד יש אס' למסור אכל מאן דס"ל יש אס' למקדש
וילף מהאי קרא מדלא קרינן חלב צפ"כ לא ס"ל להאי סברא
לקיטות מדכדך ביטול אסורה דחלב ולא חלב קושי'
הש"ס כאן למ"ד יש אס' למקדש וז"ל וע"י"ג קושי'

סימן כ"א שאלה

אשה אחת אשר בילדותה אומרת
לה חולי שבירה כי קשה לילד.
והיא עתה קרובה לשבעים שנה וזה לה חמש עשרה שנים
אשר פסקה לרמות. ונוסף לה יגון על יבוכה כי זה ערך
חמשה שנים שנפלה על הקרח והי' לה כאב גדול על גבה
ערך ג' ימים. וגם עד עתה יש לה כאב לב למאוד. ואחרי
מקד שביעות שנים מיום הנפילה הכ"ל מלאה כיום על חלוקה
וכן הי' בנמלא אלה פגמים רבות כחש גדול מדוס ולפעמי'
מלאה כן בצדקה ומקדס פסח העבור עד עתה אינה יכולה
לספר א"ע כלל מחמת מקרה זה שרואה בצדקה תמיד ואמס
אין האשה הכ"ל רואית דס בשופי רק לחזו מישן ממש דבר יום
ביומו ובכל מקד זמן הכ"ל לא הרגישה בשום פגם. וכבר
הוהרנו אותה וחקרנו אותה בחקירת ודרישת ואמרה שלא הי'
לה שום הרגשה והרופאים שפטיהו שאינו דס טדה עכ"ל
השאלה :

וזה תשובתי יוס' ה' ד' חנוכה תקנ"גמל

זה פעמים באהבה אשר הניעני ג"ה והמרחא הי' להשיב
מוד מפני הכבוד ולמלאות את מבוקשי כי הפעיר ביעד
בזו. ומה אפשה ואבי שבשמים גור עלי ואני סבור ומכובד
באותן הימים בעול הקהלה המושל עלי ובדברי רופות אשר
בשעבדו. וצוים אתמול כי ועבור בהניעני שנת מכתבו
ושינה ויולא סאלחו ובקשתו להשיבו כמקודס והי' מהמכבד
לדחות הענין שתי' אז לפני : וכדי למלאות רצון כבודו הרמה
פניתי א"ע מכל עמלי וכדדתי שינה מעתי בלילה העברה.
והנה קדתי ושינתי ושלחתי מכתב כבוד מ"מ והנה הוא פותח
פתח בכהא דהקירא. והנה אס בלחי לחקור בזה בספרי
האחרונים. אין די בלא לבאר את דעתם. והזמן בוגר למאוד
ואכתוב הנלע"ד בשרייתא דהך איתתא אחרי התבוננות קצת
באיו שו"ת ראשונים ואחרונים אך בקצרה מאד כי אין הזמן
מסכים עכ"ל. ובתחלה כבאר בס"ד אס יש כאן מש"א אס' ד'
לאורייתא. הנה עבור וס"ע סימן קס"ג וסימן ק"א מבואר
בפשיטות דבלא הרגשה אינו רק דרבנן וכן הוא מרגלי
בפומי' דהפוסקים ויען כי רמיהו בזה מבוכה דבה שרית
אחרונים ואכתוב הנלע"ד בזה לנידון שלפנינו הנה עיקר
דהאי דינא הוא מיתא דשמואל בכירה ר"ס הרואה כתם
דאמר שמואל דרקה קרקע עולם וישנה עלי' ומלאה עלי' דס
טהורה שנאמר דרקה עד שתרגש בצורה ואקשנן עלי' כמה
קושי' ומאיר ר' רמתי' מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן ור'
אשי מוקי טמא דשמואל משום דקרקע עולם אינו מקבל
טומאה ולפירש"י שם לר' רמתי' טמא דשמואל שמה ארנשה
ולאו אדעתא ולר' אשי לא איירי שמואל בהרגשה ולשיטת
התוס' לר' רמתי' אף בהחזקה שלא הרגשה טמאה מדרבנן ור'
מודה לר' דלשמואל בלא הרגשה טהורה מדאורייתא. הויא
מזה דרש' והתו' מחולק' בתרי אפי. מדה דלר' לשיטת דרש'
בהחזקה דלא הרגישה אף מדרבנן טהורה ולשיט' התוס'
עכ"ס טמאה מדרבנן. ועוד לר' לשיטת דרש' אף בלא הרגשה
טמאה מדאורייתא ולשיטת התוס' אינו רק דרבנן. ולפי
הכלל דהלכה בר' אשי דהוא בתרא דרש' לחומרא והתוס'
לקולא. והנה הרי"ף והרא"ם והסמ"ג השמיטו לגמרי הא
דינא דשמואל ומה למדו מקצת אחרונים בתשובות סול'
כשניות דרש' ובאקויתא דר' אשי וז"ל אין לחלק בין הרגשה
ללא הרגשה. ואמס בהא כל אפי' שנין דכתם אינו רק דרבנן
ובדאמרינן במתניתין סס דף כ"ח ע"ב דס ולא בתם אלא דיל'
דוקא כתם דעכ"ס יש כאן ספק דמעלמא אחי אבל היכא
דרדעו דמנוסה. הוא דיש פגם לומר דלר' לשיטת דרש' יש
טמאה מדאורייתא ואפשר לומר דפליגתא דר' רמתי' ור' אשי
תלי' בשני לשונות בש"ס דיבמות דף י"ג ע"א אלוהא דשמואל

לחוד ליטא סובר שמואל הכה על אשת חרש חייב אשם תלוי
 ובע"כ ס"ל כמ"ד חתיכה א' אף דלא אתחזק איסורא מביא
 אשם תלוי וא"כ בע"כ סובר ספיקא דאורייתא לחומרא מן
 התורה. ולכן סובר ר' אשי אליבא דשמואל אף היכא דאפשר
 לומר הרגשה ולא אדעתא טמאה מדאורייתא. ור' ירמיה אפסר
 דס"ל בלשונא קמא שם אליבא דשמואל וס"ל הכה על אשת חרש
 חייבו מביא אשם תלוי משום דס"ל דבעינן ח"א מנ' חתיכו' וא"כ
 י"ל היכא דלא אתחזק איסורא סד"א מן התורה לקולא הק
 מדרבנן לחומרא ולכן סובר היכא דיל' ארגשה ולא אדעתא
 אינורק דרבנן. ואמנם אף לשיטת רש"י לר"א בהחזקה שלא
 הרגשה עכ"פ אינו טמאה דאורייתא דל"כ יחי' פלוגתא
 רחוקה צ"ן ר' ירמיה' ור' אשי דהא לר' אף מדרבנן טהורה
 ומהיכתיבתי כימא דלר"א טמאה אף דאורייתא. ומזה מוכח
 דלשיטתו רש"י לר' אשי אף איסור דרבנן ליכא דאי כימא דלר"א
 אסור מדרבנן א"כ מנ"ל לרש"י דר' ירמיה' חולק בזה ומוי הכריחו
 לפרש לר' הטעם משום דשם ארגשה ולא אדעתא אלא
 לשיטתו רש"י פשוט הדבר דבדוע דלא ארגשה אין כאן שום
 איסור לר' ירמיה' והנה היכא דל' ארגשה ולא אדעתא גם
 שטו' הרמב"ם כשיטתו רש"י והר"ף והר"א ש"סמ"ג. דהנה
 הרמב"ם כתב בפ"ט מה' איסורי ביאה הלכה אין האשה
 טמאה מן התורה עד שחרגו בו' ואם לא הרגשה ובדקה
 ומאכלה דם לפנים בפרוורר ה"ז בחוק' שבה בהרגשה ומדברי
 סופרי' שכל הרואה בתם בו' אע"פ שלא הרגשה בו' הרי עכ"פ
 מבוזר דם הנמצא בפרוורר בלא הרגשה הוא דאורייתא דהרי
 כתב אח"כ ומדברי סופרים שכל הרואה בתם בו' וגם דהא
 כתב שחזקה שבה בהרגשה והא חזקה דאורייתא הוא. הרי
 צביוור דבריו מפורש דהיכא דיל' ארגשה ולא אדעתא הוא
 ודאי מגופה טמאה דאורייתא. והנה נראה דגם בזה סובר
 צרשי' דבידוע דלא ארגשה אף איסור דרבנן ליכא דהא כתב
 הטעם דהחמירו גבי בתם דשם בתם וזו מדם החדר צא.
 והרי דם החדר ודאי צא בהרגשה. ובידוע דלא ארגשה לא שייך
 ה"א ספיקא ולשיטתו בנמצא בפרוורר אלו ה' ידוע דלא
 ארגשה אין כאן טמאה דאורייתא. אך זה אינו מוכרח דיל'
 דדוקא בכתם דיל' שם מעלמא אתי הוא דאם ה' אפסר לליי
 איזה חוק' שדע שאל הרגשה (וכדבעינן למימר לקמן בס"ד)
 אף איסור דרבנן ליכא דכיון דידוע דלא ארגשה אנו אומרי'
 דדאי מעלמא אתי אצל היכא דוראי מגופה אף דידוע דלא
 ארגשה גם לשיטת הרמב"ם טמאה מדרבנן וכמו לשיטתו
 התוס': ואמנם הרי"ף והר"א ש"ס והסמ"ג דהשמיטו לגמרי דיכא
 דשמואל בע"כ יסברו אף דידוע דלא ארגשה כיון דידוע
 דמגופה טמאה דאורייתא דל"כ אכתי הו"ל להביא דין זה
 להורות ה"א דיכא והנה רהיטות לשון הטור ומחבר מורה
 לכאורה דכל דלא ארגשה (אף היכא דיל' ארגשה ולא
 אדעתא) אינו רק דרבנן. ואמנם צאמ"ל י"ל דגם הטור'
 מודים בזה דהיכא דיל' ארגשה ולא אדעתא כיון דידוע
 דמגופה טמאה דאורייתא. דהנה ה"א לא נקטו לשון שמואל
 שאמר עד שחרגו בצורה ולא לשון הרמב"ם שכתב עד
 שחרגו ותראה דם ויכא מצברה. אלא כתבו עד שיכא דם
 מצברה וחכמים גזרו על הכתם ולכאורה למה שינו בלשונם
 א"ו דהרגשה דאורייתא מיני' שמואל והרמב"ם היינו הרגשה
 פתיחו' המקור. אצל הרגשה שכתבו הטור' היינו הרגשה
 שהדם יצא מגופה ולא מעלמא. וכונתם לומר שהי' ידוע
 שהדם יצא מצברה. ולכן כתבו סמך לזה וחכמים גזרו על
 הכתם ר"ל אף דיל' מעלמא אתי. ולא כתבו דין דם הנמצא
 בפרוורר בלא הרגשה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל. דזה נכלל
 צביריט' שכתבו עד שחרגו שאלה דם מגופה וכיון דידוע
 דמגופה הואיל ונמצא בפרוורר אף דל' אש הרגשה טמאה מן
 התורה. ולא הוי צריכי לכתוב דין זה וי"ל עוד דלשיטתו הטור'
 אף בידוע דלא הרגשה כיון דידוע דמגופה טמאה דאורייתא
 וכמ"ל לשיטתו הרי"ף והר"א ש"ס ואל"כ הו"ל לבאר דין זה: ויש לי
 להביא רא' למ"ש בפירוש ההרגשה שהביאו הטור' דהנה
 המחבר שם ס' ק"ץ ס"א הביא דבריה' דהרגשה שכתב

המקור ולא ראתה דם טמאה - צ"ע שם מי שאומר והקשה גם'
 מכח יעקב הא ליכא מאן דפליג וכדחזק בזה. ולעכ"ד י"ל
 בפשטו' דהנה לפי שיטת' דה' היא טמאה דאורייתא בפתיחות
 המקור בלא דם כיון דהרגשה דאורייתא כמו למ"ד ווסת
 דאורייתא דאמרינן בבידה דף ט"ז טמאה כידה. ולכן כתב
 המחבר ד"ז צ"ע שם מי שאומר דהא הרמב"ם חולק בזה דכתב
 להדיא דבעינן הרגשות פתיחו' המקור ויציאת הדם מגופה.
 והרי עכ"פ בזה דעת המחבר כמ"ד דהרי הביא דעתו בלי
 שום חולק. ואי כימא דהרגשה שכתב המחבר דריש דבריו
 היינו הרגשות פתיחות המקור א"כ למה כתב אין האשה
 טמאה דאורייתא עד שחרגו שאל דם מצברה הא בהרגשה
 לחוד טמאה דאורייתא א"ו לא איירי תחילה מהרגשות פתיחות
 המקור רק מהרגשה שהדם מגופה ולא מעלמא וא"כ איירי
 מהרגשות פתיחות המקור: וצוה כלעכ"ד לישב הא דמקשי'
 בשיטתו רש"י שכתב דל' אשי לא איירי שמואל בהרגשה א"כ מאי
 ה"א דקאמר בצורה עד שחרגו בצברה. ובשלמא לשיטת
 התוס' כבר תירץ במוהר"א דהואיל ובלא הרגשה אינו רק
 דרבנן לא גזרו על דבר שאינו מקבל טמאה אצל לשיטתו רש"י
 הקוש' במ"ע. ולומר דצאמ"ת זה אינו ממימרא דשמואל רק
 הש"ס חיצו' לדברי שמואל לפי אקומתא דר' ירמיה' הוא דחוק
 ורחוק. ולפ"ד הכ"ל א"ש דהנה טעמא דר' נחמיה דאמר דבר
 שאינו מקבל טמאה אינו מקבל כתמים כתב הר"ן בחידושי
 דהא דגזרו בכתמי' להחמיר ולא חליקין דמעלמא אתי הוא משום
 שאינו צריכין לטמא את הבגד אצל כשנמצא על דבר שאינו
 מקבל טמאה לא גזרו על האשה כלל עכ"ל. והנה דבריו
 סתומי' ואמנם חכם עדיף מנצח כי צ"ה האון מאור הגולה
 בחשוב' יודע ציהודא בחלק י"ד סי' כ"ב לא ראה דברי הר"ן
 הנ"ל וביאר באריכות טעמא דר' נחמיה ודבריו נכללי' בדברי
 הר"ן עיי"ש ועיי"ש בתוס' כי גם דבריהם אי' לפרש כן. ועכ"פ
 עיקר הטעם משום דהולין דמעלמא אתי. ובע"כ י"ל אף
 דאמר שמואל בדקה קרקע בו' אפ"ה י"ל אימר לא בדקה יפה
 יפה. או שלא מצאה הדם מיד שעמדה וא"ל דמעלמא אתי
 והוי דיכא דשמואל דומי' דכתמים. ולפ"ז י"ל דמה דאמר
 שמואל עד שחרגו בצברה הכוונה שחרגו שאלה דם
 מצברה ואין לחלות דמעלמא אתי. ומ"ש רש"י דלא איירי
 שמואל מהרגשה הכוונה דלא איירי מהרגשות פתיחות המקור
 וכל הכי תיובתא לאו קוש' כינהו על שמואל דכתמים ודאי
 אינם דאורייתא דכתב דם ולא כתם: והנה העליכו בצו"ה
 לשיטתו הרי"ף והר"א ש"ס והסמ"ג אף בידוע דלא ארגשה כיון
 דידוע דזה מן גופה טמאה מדאורייתא וכן הוא שטו' הטור
 ומחבר. ולשיטתו התוס' צ"ן בידוע דלא ארגשה וצ"ן היכא דיל'
 ארגשה ולא אדעתא טמאה מדרבנן. ולשיטתו רש"י למסקנא
 דר"א היכא דיל' ארגשה ולא אדעתא טמאה דאורייתא והיכא
 דידוע דלא ארגשה טהורה אף מדרבנן. ולשיטתו הרמב"ם
 היכא דיל' ארגשה ולא אדעתא טמאה דאורייתא ולכן מדייק
 הריזה בחוק' שבה בהרגשה משום דהו"ל לשיטתו דפוסק
 צ"ט מטומאו' מת דסד"א מן התורה לקולא ולכן הוצרך לדיין
 בטעמא דחזקה. והיכא דידוע דלא ארגשה ה"א שאלות
 בעינן אחר וכמו בכתמים ודאי דאף מדרבנן טהורה לשיטת
 הרמב"ם אצל היכא דידוע דמגופה וידוע דלא ארגשה אין
 הכרע בשיטתו הרמב"ם אי טמאה מדרבנן. אצל עכ"פ אינה
 טמאה מדאורייתא: אמנם לכאורה מ"ס לחלק צ"ן היכא
 דידוע דלא ארגשה וצ"ן היכא דיל' ארגשה ולא אדעתא ה"א
 נפל צבירא דלעולם יש לומר ארגשה ולא אדעתא. ולפי
 דהיטא ה"ל דהאי חששא דארגשה ולא אדעתא לא שייך אלא
 היכא דיש לחלות בהרגשות שם או בכתמי' דיל' שהי' לזמן
 מרובה עיין מ"ס התוס' בריש פ' הרוואה דר"ה ת"ר. או היכא
 דרוב ימים טמא' דיש גללים לדבר וכמ"ס התוס' שם ברי'
 קתני מיהת. אצל היכא דאין במאי לחלות וגם ה' בשעה
 מועפת לא שייך לומר דלמא ארגשה ולא אדעתא. אך
 לכאורה לפי שיטתו רש"י למסקנא דר' ירמיה' אף במילתא
 דשמואל בדקה קרקע עולם י"ל דארגשה ולא אדעתא וא"כ

תמיד כוכל לומר כן . ואף אי נמצא דהא דאמר ר' דלשמואל
טמא מדרבנן אינו קאי על תחילת דינו דשמואל אלא לתרומי
הקושי' דבהנהו דכתמים על בשרה טמא מדרבנן הא גם
בהנהו אין לתלות . דהא סתם כתם על בשרה אינו אלא לומר
מועט וכמ"ס התוס' סם . ואף אי נמצא לחלק כמ"ס הגאון מו"ה
גבריאל ז"ל והוצא בשב יעקב דדוקא בהנהו דעכ"פ לא בדקה
ולא הכינה את לבה לזה אז"ל ארנסה ולאו אדעתא אבל היכא
דבדקה קרקע עולם וכדיכא דשמואל גם מדרבנן טהורה . ולא
שייך ארנסה ולאו אדעתא דהא שמה לבה על זה . לעכ"ד אין
לשון ר' ירמיה מורה לזה דאמר מורה שמואל שהיא טמאה
מדרבנן משמע בזה"ל דיכא דאיידי מיכ' שמואל בזה מורה
דעכ"פ היא טמאה מדרבנן דאל"כ הו"ל למימר בקצרה מדרבנן
והיו מפרשין על הכי דכתמי' ומאי האי דאמר מורה שמואל
הא זה אינו ענין למילתא דשמואל דמיירי בבדקה . והמעין
צמידושי הר"ן בסוגי' זו יראה כי דבריכו ככוני' ודלא כשיטתו'
הגאון הנ"ל וגם דלשיטתו' הגאון הנ"ל למה לי' לתרץ דהוא
מדרבנן דהוי' לי' לתרץ בקצרה דהתם שמה אל לבה ונמשא"כ
הכא : הרי עכ"פ לשיטת רש"י אף בבדקה קרקע עולם שייך
לומר דלמא ארנסה וא"כ תקשי לנו טובא מה הוסיפו התוס'
על פרש' ומאי כ"מ הא לפולס שייך האי חששא . ואמנם הנה
התוס' כתבו בלשונם אפילו מוחזק לן שלא הרגשה טמאה כו'
ולא כתבו אפילו ידוע לן שלא הרגשה . ומה למדנו תירץ
לקושי' הנ"ל וכאמר דאשה שהיא רואה איזה זמן רב דבר וים
ציומו בלא הרגשה וכעין כ"ד בזה ודאי לא שייך לומר דארנסה
ולאו אדעתא דאטו בכל פעם לאו אדעתא . ואף דכל רש"י ורמ"י
יש לחוש שמה עתה הרגשה ולאו אדעתא הא עכ"פ מוחזק לן
שראתה ג"פ בלא הרגשה ויש לדמות להא דק"י"ל בס"י קפ"ח
ס"ה בהנה בבדקה ג"פ כל מה שראתה ולא נימוס הוחזקה שזה
הוא מן המכונה ל"ל בדוק עוד . והכי נמי הוחזקה שדם זה
הוא בלא הרגשה . ואף דיש לחלק דהתם הספק אם הוא דם או
לא ומשא"כ הכא דעכ"פ איכא דם אלא דהספק אם הרגשה
וכיון דיל' דעתה הרגשה הוי חזקה שאינו מצוררת שעל כל
דאי' ורמ"י יש לומר כן . וכבר כתבו התוס' בחולין דף ו"א ע"א
צד"ה אתי' מפרה אדעמה וצנידה דף ב' ע"ב דחזקה שאינו
מצוררת אינו חזקה . ו"ל דהכא עכ"פ ה' לשה מכבד חזקת
טהרה אלא דהאיל ויש דם לפנינו והיא עלולה לראות ורוב
דמים מן המקור איתרע החזקת טהרה של האשה ועיין מ"ס
התוס' במס' יורה דף י"ז סוף ע"ב צד"ה ואין שורפין כו' . וכיון
דכתחוק הדם שרנלה בזה שהוא בלא הרגשה שפיר כוכל
להעמיד האשה בחזקת טהרה ודם איה אינו מן המקור
ובשלמא קודם שתתחזק שאינה מורגשת אין לתלות בחזקת
טהרה ולומר שלא הרגשה דהחמירו בענין זה הואיל ודם
לפנינו ועלולה לראות רוב דמים מהמקור . ואף בכתמים
החמירו ולא העמדנוהו בחזקת טהרה לומר דמעלמא אתי' או
מן הנדדים . ואף אי נניח הספק ספיקא ובקושי' הכסף משנה
בפ"ט מה' א"ב . הא עכ"פ איכא ספק השקול ונימא דאוקמי
אחזקת טהרה . אף הא ליתא דהחמירו בזה הואיל ודם לפנינו
ודלא כמ"ס סמ"ה שזה היתר ברור לסמוך על החזקה . אבל באן
עכ"פ מועיל החזקה שאינה מורגשת אף דאינה מצוררת .
לגרוע הריעוהא של הרי דם לפנינו ואינו מעמידין אותה על
חזקת טהרה מצוררת דמקדם . ולקמן בס"ד נבדור עוד מזה :
והנה לכאורה מצאתי סתירה לדבריכו אלה בפסקי מוהר"א
סו' מ"ז שהוצא צד"ה סו' קפ"ב שכתב וז"ל ואשר כתבת דספיקא
(דרבנן כ"ל) הוא הואיל ותמיד רואה בלא הרגשה דאין סברא
לומר דלעולם הרגשת עד הוא אינו כראה דרואה מחמת
חשמים נמי אינה מורגשת כו' וחשיב לה ספיקא דאורייתא
עיי"ש הרי להדיא היפך סברא זו כלענ"ד דאי משום הא לאו
תברא דיש לחלק דבשלמא היכא דיש לתלות בהרגשות עד או
שמש וכלומר דהרגשתה של פתיחות המקור אינו רק כמו
הרגשות עד או שמש והיא מועה וחשבה שהוא הרגשות עד או
שמש א"כ שפיר י"ל כמ"ס מוהר"א דתמיד יש לתלות בזה .
משא"כ צד"ה דאף דאין לתלות בשום דבר היא רואת משך זמן

רב בלא הרגשה כלל . ובע"כ צריך לומר דתמיד לאו אדעתא
זהו דבר זר מאוד לומר כן . ויש לנו להטערף לזה עכ"פ סברת
הגאון מוהר"ר גבריאל הנ"ל דהוא ז"ל סובר אף כיון שהכונה
את לבה לדבוק הקרקע ולידע אם תלא ממנה דם אין אינו
חוששין לומר ארנסה ולאו אדעתא ואף שאין אנו מודים לו בזה
עכ"פ בזמן רב שתמיד שמה אל לבה לידע אם מורגשת ולא
הרגשה ודאי דאין לומר הרגשה ולאו אדעתא וככונס דברי
התוס' כנלענ"ד : ולפ"ז לכאורה צד"ה חלי' במחלוקת' הנ"ל
דלשיטתו' רש"י טהורה לגמרי ולשיטת התוס' עכ"פ טמאה
מדרבנן ולשיטתו' הרי"ף והרא"ש וסמ"ג וטור ומחבר טמאה גם
מדאורייתא . אף הא כבר כתבנו דהא ודאי בכתם לכ"ע אינו
אלא דרבנן וכמבואר במתניתין דם ולא כתם והטעם משום
דיש לתלות דמעלמא אתי' . והא מבואר במתניתין שם דמכה
הראוי להחללע דינו בכתם משום דיש לה צמאי לתלות . וגם
בצ"ד יש צמאי לתלות . אם בהשבר . ואם בהכבא כאשר נבאר
בס"ד . ואף לשיטתם אין כאן איסור דאורייתא . ומעתה צד"ה
גם להרמב"ם אף איסור דרבנן ליכא דהא העלבינו דלהרמב"ם
עכ"פ בכתם וידוע דלא ארנסה אף מדרבנן טהורה אלא
דבכתם . לא שייך לומר דהוחזקה שלא הרגשה דתמיד יש לומר
ארנסה ולאו אדעתא דהא י"ל שהי' בן לזמן מרובה . אבל צד"ה
דדינו בכתם והוחזקה שלא הרגשה ובהנ"ל גם הרמב"ם ס"ל
דאינה טמאה אף מדרבנן : והנה נעמוד על התחקר צמאי
פלוגי' רש"י ותוס' וכלפ"ד להסביר הענין . הנה לפי אקומתא
דר' ירמיה דשמואל מחלק בין הרגשה ללא הרגשה . לא ימלט
מלומר אחד משני פנים . הפן האחד דבהרגשה מוכח שהוא
מן המקור לכן טמאה מדאורייתא ובלא הרגשה אינו מוכח
שהוא מן המקור טהורה מדאורייתא . והפן השני בלא הרגשה
מוכח דאינו מן המקור דאלו מן המקור היתה מורגשת .
ובהרגשה הא ארנסה שהוא מן המקור ועכ"פ אין רש"י שאינו מן
המקור . והנ"כ בין הכי שני טעמים . היכא דיש לתלות
בהרגשות שמש ועד דלעסם הראשון הא עכ"פ אין רש"י שהוא
מן המקור . ולעסם השני הא עכ"פ אין רש"י שאינו מן המקור
דהא י"ל דארנסה ולאו אדעתא : ואמנם לכאורה טעמא קמא
ליתא דאף דאין רש"י שהוא מן המקור כיון דעכ"פ ודאי מנופה
ורוב דמים מן המקור א"כ ניזיל בתר רובא אף דאיכא עליו'
דמקרבא טפי הא רוב וקרוצ הלך אחר הרוב . ואף אי נמצא
דרוב דמים הבאי' מן המקור היא מורגשת וחי הואיל ולא
הרגשה איתרע לה רובא וכעין דאמרינן בר"ם האשה
שנתארמלה גביר רוב נשים בתולת נשאת עיי"ש וב"כ בס' מנחת
יעקב בריש סו' ק"ף לדחות השנות הט"ז על הכ"מ שם עיי"ש .
הא עכ"פ הוי פלגא ופלגא ולחד לישנא דיבמות דף ל"ז ע"א
סובר שמואל שפיקא דאורייתא לחומרא מן התורה ואכתי
אמאי טהורה ונכערך לומר דר' ירמיה"ל כלשנא קמא דיבמות
שם וניחא לן לכאורה לפרושי כעטמא בתרא הנ"ל דרביר' ר'
ירמיה ככוני' לכוהלי לישנא אף משום הא לא אריא דיש לומר
כטעם הראשון הנ"ל אף לפי האי לישנא דלשמואל סד"א
לחומרא מן התורה . דיל' כיון דעכ"פ איתרע רובא הא איכא
עליו' דמקרבא טפי ואולינא בתר קרוב דקורבא דאורייתא
מקרא דהי' העיר הקרובה וגו' כמבואר במס' צ"ב דף ק"ג .
ומעתה לכאורה שני טעמים הנ"ל עולים לכוכה אחת אלא
דלעטמא קמא אין ההוכחה מחמת ההרגשה אלא דהעדר
הרגשה גורמת לבטל הרוב וההוכחה הוא עיי' הקורבא
ולעטמא בתרא ההוכחה הוא עיי' העדר ההרגשה בעצם . אף
לא למה לי הוכחה דהעדר הרגשה ואף היכא דיש לתלות בזה
הא צטעם הא עכ"פ כיון דאינו מוכח דארנסה ואיתרע לה רובא
ניזיל בתר קורבא אף לעטמא בתרא . וצריך לומר לפי האי
טעמא דהא דאיתרע רובא היכא דלא ארנסה היינו דוקא היכא
דידוע דלא ארנסה דאין צמאי לתלות ולא מוכח שאינו מן
המקור . אבל היכא דאיכא לתלות בהרגשות שמש ועד . אף
דיל' ארנסה ולאו אדעתא לא איתרע רובא ומיהאוי' ניזיל בתר
רוב דמים סתם מן המקור (וככונס דברי הט"ז בריש סו' ק"ף
דהא סובר כל היכא דיל' ארנסה ולאו אדעתא לא איתרע

רובא עיי' דוק הטיב) והנה רש"י דסובר דהא דהחמירו חכמים בלא הרגשה היינו היכא דיל' ארגשה ולא דאדעתא ועכ"ל בזה"ב טעורה מן התורה בע"ד דמילין בפי' השג"ה דהא עכ"ל אינו מוכח דליכא מן המקור דיל' ארגשה ולא דאדעתא פ"ו ס"ל כפי' הראשון והא עכ"ל איתרע רובא... דרוב נשים מרגישים ויודע' שמרגיש' ואוליכא בזה קרוב: והנה לכאורה קשה על התוס' דס"ל אף בהחזקה שלא הרגשה לר' ירמיה' טמאה מדרבנן. הא עכ"ל לפי הס"ד בש"ס שס' לשמואל אף צבדקה קרקע עולם טעורה אף מדרבנן וכמ"ס הר"ן צחידיו. ולפי מה שהעלינו דלא כסברת הגאון מוה"ר גביאל ז"ל א"כ גם צבדקה קרקע עולם יש לומר ארגשה ולא אדעתא דק אס' רחמיה בן פעמים רבות וכהנ"ל ועכ"ל בזה' דשמואל שייך לומר ארגשה ולא דאדעתא וא"כ מכל' להתוס' דר' ירמיה' חולק כל כך על סברת המקשן להסברת המקשן גם היכא דשייך ארגשה ולא דאדעתא טעורה אף מדרבנן ודי לן לומר שהמתיר חידש' לן רבנא עכ"ל טמאה מדרבנן. אבל לומר דגם בהחזקה שלא הרגשה טמאה מדרבנן מכל' להתוס' דהמתיר חולק בזה על סברת המקשן: לכן כלענ"ד דהתוס' ס"ל דלא שייך ארגשה ולא דאדעתא אלא היכא דיש לחלות בשמש ועד אבל היכא דאין לחלות צמדי לא שייך לומר ארגשה ולא דאדעתא (או ס"ל כשיטתו) הגאון מוה"ר גביאל הנ"ל) והוכחתם לסברא זו משום דס"ל כפי' השני הנ"ל וא"כ כל היכא דיל' ארגשה ולא דאדעתא טמאה דאורייתא והיא קשה להו אי צהאי דיכא דשמואל שייך ארגשה ולא דאדעתא א"כ היא טמאה מדאורייתא ומה הוכיחו דבאמת צדיכא דשמואל לא שייך ארגשה ולא דאדעתא ואפ"ה טמאה מדרבנן. והא דנקטו בלשונם אפילו הוחזקה שלא הרגשה ומגי' דייקין לעיל דכוונתם שראתה בן פעמים רבות הוא משום דבזה עיקר מחלוקתם על רש"י דאלו בשאר עניני' דאין צמדי לחלות הא עכ"ל לשיטתו רש"י י"ל דלארגשה ולא דאדעתא ואין צוה שום נ"מ: וא"כ נקטינן דגם צהא שיטתו התוס' כהר"ף והר"ס ורמב"ם וסמ"ג וט"מ דהיכא דיל' ארגשה ולא דאדעתא טמאה מדאורייתא ואין מחלוק' בזה בין הראשונים. ועכ"ל העלינו בשיטתו התוס' הא דמדאורייתא טעורה בלא הרגשה הוא משום דמוכח דליכא מן המקור דאל"כ היתה מרגשת. ולפי' ז"ל אף דלשיטתם בהחזקה שלא הרגשה טמאה מדרבנן שלא לחלק בין דם לדם היינו דוקא שאין צמדי לחלות הוא דהחמירו חכמים אף בהחזקה שאינה מרגשת. אבל אם יש לה כאב צנופה אף דאינה יודעת דהכאב מוציא דם ואף אי נימא כשיטתו קצת תשוב' המחמיר' ואומרי' כאב אין דינו כמכה. הא כ"ד הוי כידוע דהכאב מוציא דם דבין שראתה כמה וכמה פעמים שראתה זמן רב ומעולם לא הרגשה עכ"ל הוחזקה למפרע שראתה ג"מ בלא הרגשה. ואנו דנין על אותה ראי' שראתה מכבר בלא הרגשה ויש לנו ידים מוכיחות שלא בא מן המקור דאלו הי' מן המקור היתה מרגשת לשיטת התוס' דס"ל בטעמא בזה"ב הנ"ל וכיון שאינו מן המקור הרי בא מן הכאב ועכ"ל הוחזק אפילו שראתה כאב שיש לה הוא מוציא דם. וא"כ גם עתה שאנו דנין על אותו דם שראתה עתה אף אי נכח הסברא הנ"ל שכתבנו לסמוך על החזקה. ונימא דעכ"ל היא חזקה שאינה מבוררת. הא עכ"ל יש לחלות בהכאב דהא כבר ידוע לנו דאותו כאב מוציא דם. ואף דלא דאדעתא קרוב טפי מדרבנן וכיון בזה קרוב. ואף לומר דהרגשה ואיתרע רובא הא הוי כפלגא ופלגא. ואין לומר דמוכח שאינו מן המקור כיון שלא הרגשה. דז"א דהא היתה שאלו דנין על ראי' שראתה עתה י"ל ארגשה ולא דאדעתא ואף דהעלינו דלשיטתו התוס' אין לומר בזה ארגשה ולא דאדעתא כיון דאין צמדי לחלות. הא לא נקטינן כוותיהו בזה וא"כ שפיר יש לחלות במקור דקרוב טפי. הא ליתא דאם תרצה לילך בזה קרוב. הא איכא עלי' דמהרבא טפי. וא"כ לכאורה נשאר בתקפו להחיר בכ"ד ולחלות בכאב אף הא ליתא דהא כבר העלינו דלשיטתו התוס' זה אינו רוב שיהיו מרגיש' ויודע' שמרגיש' וא"כ נשאר בתקפו הא' רובא דרוב דמים מן המקור וממילא יש לחלות בדם

המקור דהוא הרוב. אף עכ"ל העלינו דבכ"ד יש לנו ראי' שהכאב מוציא דם: ומעתה נחזקון בזה דנין בא"ה שיש לה מכה המבואר בס' קפ"ז. הנה אם ה' הנדון שלפנינו באשה שיש לה ווסת ושלא בשעת ווסתה אף אי נקטינן כוליה חומרא ולפי הכרעו' הנמח דק' בס' פ"ו צריכה שדע שמכה מוציא דם. והא בכ"ד הוי כידוע שמכה מוציא דם וכהנ"ל וגדולה מזו כתב הע"ז בס' קפ"ז סוף ס"ק י"ד דאם יש לה מכה שדרך שאר נשים לראות במכה כזו חולה צה עיי"ס. וכ"כ בכ"ד שהחוש מעיר שגם היא ראתה מכאב הלו ומכ"ס לפי הכרעות הש"ך בזה"כ כשיטתו הרב בנהג אינה צריכה לידע כלל שמכה מוציא דם. ואף דכתב דליכא מועיל רק שלא להחזקה ברובא מחמת תשמיש אבל עכ"ל צריכה' נקיים הא כ"ד שני אפשר שיהי' לה ז' נקיים הוי דינו ברובא מחמת תשמיש דזיל בזה טעמא וזה פשוט. ומה גם כי הגאון בעל שב יעקב דהוא מן המחמירין לומר דכאב אינו כמכה גדלה כסברת הט"ו. והא בעצמו כתב בס' מ"ב באשה שיש לה ווסת שלא בשעת ווסתה חולין גם בכאב ומצינו סמוכין לדבריו מתשוב' מוה"ר"ל ס' ע"ג:

ומעתה

נראה מה דינו של אשה זו שאנו עוסקין בה אם באשה שיש לה ווסת ושלא בשעת ווסתה או לא הנה מה שיש לחלק בין אשה שיש לה ווסת שלא בשעת ווסתה לחשה שאין לה ווסת הוא מתרי טעמי או משום דא"כ לא חטאה לעולם וכמ"ס התוס' צבדקה ט"ז ע"א ב"ה מר סבר גבי אשה שיש לה ווסת בשעת ווסתה. או נימא דבשלמא ביש לה ווסת ושלא בשעת ווסתה הרי יש לנו ידים מוכיחו' שאינו דם בזה האיל ויש לה ווסת קצוב ואין אורח צה אלא בזמנו. ואף דקיי"ל ווסת דרבנן היינו דאין לשמוך ע"ז בודאי שהאורח צה בזמנו ועכ"ל איכא ידים מוכיחו' שאינו צה קודם זמנו. ומשא"כ באין לה ווסת דאין שום ראי'. והנה בכ"ד שהאשה זקנה וכבר חדל לה להיות אורח כנשים ערך חמשה עשר שנים א"כ טעמא קמא דא"כ לא חטאה לעולם לא שייך. דלא חטאה ואין בכך כלום (ועיין בלשון התוס' צבדקה ס"ט) וגם לטעמא בזה"ב הא יש לנו ידים מוכיחות שהי' כבר פסקה מלראות והא רוב זקנות אינן רואות ורובא דאורייתא והיי ווסת אינו רק דרבנן וכן מבואר להדיא בתוס' במס' יבמה דף ס' ע"ב צ"ה עובדה דזקנה עדיפה מאשה שיש לה ווסת ושלא בשעת ווסתה עיי"ס. וגם דהא עכ"ל צוקינה לא שייך לומר דרוב דמים מן המקור וא"כ יש לחלות בעלי' דמקור טפי וגם למח"ס הט"ז בריש ס' ק"ץ היכא דיש מכה אין לומר דרוב דמים מן המקור וכבר העלינו בכ"ד הכאב כמכה: ובחפזי צמחמות הספרי' אשר חכני הש"ת ראיתי בתשוב' שבות יעקב ס' ס"ח כתב להדיא בדברי דזקנה עדיפה מאשה שיש לה ווסת שלא בשעת ווסתה וגם בתשוב' זכרון יוסף ס' י"ב הביא דברי ש"י והסכים עמו וגם בתשוב' פנים מאירו' הוצא צמ"ב לזכר ייחוד ס' ק"א דמקיל בזקנה והס' פנים מאירו' אינו תי' לעיין בו ואף שאין דרכיו לסמוך על עניני' כאלו על דברי המקלרים כי לא נודע טעמו של המחבר הא בכ"ד מסתבר טעמא. ואחר אחרון חני וכדאי הוא לסמוך עליו ה"ה ש"ב הגאון מאור הגולה בתשוב' נודע ביהודא ס' ל"ה דמקיל בזקנה מטעם שאינה עלולה לראות ואוקמי אחזקה עיי"ס צאורך דבריו: והנה כל זה אם אין לחלות רק בהכאב שאינו במקור עצמו א"כ אין להחיר מטעם ספק ספיקא דתיכף שנאמר אם תמצא לומר מן המקור טוב לא נוכל לומר שמה מן המכה דהא אינה במקור וכברא זו כתבו גם בתשוב' כ"ב בדוכתי טובא. אבל בכ"ד דיש לה שבר דיש לחלות שזה מחמת עקירו' המקור עצמו ממקומו הרי יש לנו לזרף הס"ס שכתב הרמ"א דספק מזדדים או מכאב ואם ת"ל מן המקור איתר מן המכה שבמקור עצמו והגם דבש"ך פסק ע"ז מאור הא המכח יעקב תמך ידיו של הרמ"א ז"ל והעלה דאין לזוז מפסקן של הראשונים ז"ל ועמ"ס המכ"כ בס' ק"ץ. והאמת כינס אבי בעני' בספרי שמן רקח ח"א ס' מ' השגתי על המ' ועשיתי בעז"ה

הנה הנאמן במורלי זהב ביד סו' רל"ח ס"ק י"א

סי' ק"ג - הרמב"ם זצ"ל מחדרים ב' אכתב בנדר מן
הבשר לחלק בין דנים לעופו'
בדנים במקום דממליך על' שליח אסור ובמקום דלא ממליך
חותר - ובעופו' אסור בכל מקום - וזמנה עליו הר"ן בנדרים
דף כ"ד ע"ב דנש"ס חסם מדמה דנים לעופו' - ונס בנכסף
משנה כרחק בזה ומוהרש"ל ביש"ש על חולין ק"פ כל הבשר
דחא דברי הכ"מ ומוהר"ק ונס תירונו דחוק - וגם בלח"מ
כרחק בזה - עיי"ש ונענ"ד כראה דהנה לפי הבנחם בשיעור'
הרמב"ם דבעופו' אף במקום דאין השליח ממליך עליו אלא
כשנולחץ אותו לקנות בשר ואינו מוצא אלא עופו' אינו קונה
כלל אפי' אסור בעופו' - דאמילתא טעמא דעי אמאי אסור
הא ודאי אין כוונתו על עופו' ובנדרים הולכי' אחר לשון בנדר
אדם ועיין ברמב"ם שם מתחילת הפרק עד הלכה ו' לכן
כלענ"ד לומר דהנה הרמב"ם כתבנו"ל כל דבר שדרך השליח
באותו מקום להמליך עליו בו כיצור מקום שדרך אס וישלח אדם
שליח בו' הרי דייק דוקא אס דרך המקום הוא שימליך עליו
השליח - אבל אם קצת שלוחי' ממליכי' וקצת אינם ממליכי' אין זה
בגדר מידי דממליך עליו שליח כי באמת בסתם על דנים ראוי
שלא להמליך אלא דוקא אם מכהן המקום שימליך עליו שליח
הוא בכלל - אבל בעופו' אף אין מכהן אלא קצת שלוחי'
המליכי' וקצת אינם ממליכי' אפי' הוא בכלל בשר דעופו'
ראוי להמליך ותי שאינו ממליך בטלה דעתו - ומעתה במקום
אשר השליח ממליך על דנים הא שיה לגמרי לעופו' דנס בצוק'
אין

ס' ר"ב. שאלה. ראובן שה' חייב לשמעון אחיה סך ידוע וכשעז למסור ביום פלוני וז' ירע לו מאונס שלא ה' ל' כל הסך ביום שהנציב א' חל עליו חיוב שבועה לשלם עכ"פ המקצת שיש לו בין שאינו יכול לקיים שבועתו ?

אין לו מעלה רק דבסתם ממליך עלי' השליח והנה בש"ס קאי על מקום השליח ממליך גם על דניס שפיר פריך הש"ס מ"ס עופו דממליך עליו שליח דניס כמי ממליך עליו וא"כ אין לחלק בין דניס לעופו ודברי הרמב"ם כנכחי בכלעכ"ד :

סי' ק"ד - שאלתני וידי בתי' רש"י בנדרים דף ט' ע"ב בד"ה נדרה כמו לנדרה לא שייך כל תאחר משום דכל היכא דאיתא ביגזא דרחמנא איתא ונכחת מפורש להדיא במה' ראש השנה דף ו' ע"א דנש בנדרה שייך כל תאחר - לדעתה לא עלתה כן ע"ד רש"י לומר בנדרה לא עבר על כל תאחר אלא כוונת המפרש דהא דאמר בש"ס בנדרה כמו אחי לידו תקלה היינו דוקא תקלה דגזא ועבודה וע"ז כתב המפרש אבל כל תאחר לא כלומר דמשום כל תאחר לא הו' חייבין דאחי לידו תקלה דכל היכא דאיתא ביגזא דרמחמא איתא ומהיכי תיתי כחשוד אהו' שיעבור על צ"ת למנן כי לא יהי' לו שום חופלת בזה אלא משום חשש גזא ועבודה הוא דחייבין וזהו מקו' דברי הרמ"ם בפירושו שם עיי"ש ודוק ואם כן הוא קצת דחוק בדברי המפרש עכ"פ כיחא' פ' לדרוץ בפסוקו מלומר דבעלם להמפרש דבני"ש מפורש סב"ד כו' :

ואשר שאל עוד בדברי הר"ן בשבועו' דף ק"ה ע"ב אמר אביו ומוחר רב כו' עיי"ש בהרי"ף ובהר"ן ולכאורה דברי הר"ן תמוהי' במ"ס ואפילו אמרת בשבועו' ליכא אכרעותא צו' אחי לא דמי לאו לכן דבין אי לאו ביטוי ליכא חיוב קרבן ונבלאו בלא ביטוי חייב עכ"ל ולכאורה לפי סברתו שפיר' ל' להקשות דאף לנ"ד דחייב ב' הא לא דמי לאו להן - לעכ"ד כוונתו פשוטה דמ"ס דלא דמי דבין עיקר' חיוב קרבן ע"י הביטוי ומשכ"כ בלאו אין תועלת בביטוי' דבלאו ביטוי חייב אבל לפי הס"ד שפיר' יס חופלת בביטוי' לחייב ב' : ובפיקר קושי' הר"ן ושאר ראשונים על הרי"ף ו"ל כלעכ"ד כהן וברור כוונת הרי"ף דהא אמרינן לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתיס משמע דאיכא שני חייבים אייכו ביטוי ועדות ואי סד"ה לחייב ב' וקמ"ל דאף דאיכא ב' חייבים אפ"ה אינו חייב אלא א' וספיר פריך לנצי' דליתא לשבועות ביטוי' בשבועה שאני וידע לך עדות וכיון דלא שייך ביטוי' אף בהן א"כ לא שייך למדרש אחת אתה מחייבו דהא ליכא רק חייב אחת דהא אף בהן דליכא חייב עדות אפ"ה פטור משום דאינו נכנס בנדר שבועו' ביטוי' ואין לומר דזה גופא קמ"ל קרא - דזה אינו במשמעו' הלשון אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתיס ועיין בלשון הרי"ף ותראה כי דברי רמב"ם צדו' ה' :

סי' ק"ה תשובה לחכמא' :

ואשר שאל שם אלקים לא תקלל אם הוא קודש או חול - הנה מרגל בפומי' דסופרי ומנינו שהוא חול ואינם מקדשין השם ונחיו' אמן בש"ד הכה עיקר דהאי מילתא בסנהדרין דף ס"ז ר"ש מעל סובר חול ור"ע סובר קודש - וכבר יודע להסלקה פסוקה בעירובין דף מ"ו להלכה בר"ע מחזירו וכו' דהרמב"ם שהוא קודש וכתב' ס"מ פ"ה מה' ממרים ה"ד - ויס' לרקדק קצת בלשון הכת' ס"ב מה' עכ"ס ה"ח שכתב הרמב"ם אזהרה של מדרק מנין שכאמר אלהים לא תקלל : וכתב' שם הב"מ ח"ל בס"ד מיתות כו' דכ"ז אומר אזהרה למבדק את השם הב"מ ה"ל אלהים לא תקלל ואמרינן התם דאפילו למ"ד האוי' אלקים חול אפ"ה ילפינן אזהרה לברכות השם מהכא דגמר קודש מחול עכ"ל - ולפמ"ס הוא צעמו דדעת הרמב"ם דהוא קודש לא הו' צריך למ"ס ואמרינן התם כו' ואפשר דכתב כן לרווחא דמילתא : ועכ"פ לדעת הרמב"ם הוא קודש - וכן כלעכ"ד להוכיח בדעת המחבר בח"מ סי' ק"ז שכתב אם הי' דין לוקה עוד א' והטור השמיט דין זה וכתב' תחומי' לתוך הא' דהשמיטו הטור משום דהאי דינא כלמד מאלקים לא תקלל ודוקא דייגי' סמוכים נקראו אלקים ועתה בעו'ה שבעלה

הסמיכה ליתא לדין זה - וא"ל חל עלינו להצין לתם הציור המחבר - והרמב"ם דהביא ד' ז' דרכו להביא גם דברי' שאינם כוהני' בזה אך על המחבר קשה - וכלעכ"ד דהנה נכונים דברי' תחומי' למ"ד אלקים חול - וקאי על דייגי' אבל למ"ד אלקים קודש - ומסקינן שם בש"ס דילפינן מדכתיב לא תקלל ולא כתיב לא תקיל - ולא ילפינן מתיבת אלקים לחול מקודש לא ילפינן א"כ י"ל דאין כ"מ בין סמוכי' לאינם סמוכי' דאין דמו לחלוק ולפניו' דברי' המחבר למאי דקיי"ל קודש ופר"ע - אך א"כ תשוב הקושי' על הטור דהשמיט ד' ואמנם רש"י כתב בסנהדרין שם וז"ל לא תקלל צ' קללות ואלקים כמי' ב' לשונות הלכך לא תקלל דרשינן מתרווייהו עכ"ל ופ"ו אף למ"ד קודש אין ללמוד אלא סמוכי' דהא ילפינן מתיבת אלקים - ואמנם לכאורה דברי' רש"י נבלאו דנל"ה מדבריו אלו ה' תיבת אלקים קודש בלעד' לא הו' דרשינן מלא תקלל קללות הדיין - ובמס' ספרי פ"ד הלכה ה' לרשינן ואלקים לא תקלל משמע קודש ומשמע חול ד' שמעון אומר קודש - וא"כ לר"ס לא משמע רק קודש לחוד וע"מ מלא תקלל לנדר כלמד גם קללות הדיין דאל"כ חקשי קושי' הש"ס בסנהדרין שם - על ר"ס - וא"כ מכל"ל לרש"י לפרש כן אליבא דר"ע - והגם בדברי' ר"ע אין הכרח דמוקי על קודש לחוד דהוא קאי על דברי' ר' ישמעאל - עכ"פ מסתברא דר' עקיבא ור"ס בחדא שיטתא קיימי כדי דלא לאפסוי' בפלוגתא - ודליתיה בס' נחלת אוריאל פ"י על מס' סופרים שכתב על דין זה וז"ל ובגמרא ובמכילתא הנירסא ר"י אומר חול ר"ע אומר קודש עכ"ל והכרח דרואה להג' כן במס' ואולי כן היתה גירסת רש"י - וגם הטור בע"כ סובר בזה כשיטת רש"י לכן השמיט ד' והמחבר ו"ל דסובר הכיורס דילפינן מלא תקלל לבד ואלקים אינו משמע רק קודש ולכן השמיט דין זה - ועכ"פ גם לדעת הטור משמע קודש ומשמע חול - וא"כ נראה דגמיה הוא ביד הכופרים שמחזיקי' את הקודש לחול - ואמנם דליתיה בתרגום שכתב דייכא לא תקיל - ומלאתי בשל"ה במס' שבועו' שלו דף קצ"ב שכתב שקבלה בידו הלכה למעשה לילך תמיד אחר התרגום וכפי הסכמות התרגום כן יעשה ופשוט הדבר דע"ז סמו' הסופרים ואמנם בפלגתי על התרגום הא' בדר מוכרע דהלכה בר"ע מחזירו ונפתי ומלאתי ברא"מ בפ' משפטים פתמה א"ע בזה על התרגום וגם על פירש"י שם שכתב בפירושו על התורה ה' אזהרה לברכות השם ולקללות הדיין - והביא שם דברי' המכילתא אזהרה לא שמענו (כלומר לברכות השם) ת"ל אלקים לא תקלל מ"מ דברי' ר"ע ר' ישמעאל אומר דייגי' הכתוב מדבר ומפרש הרא"מ דמ"ס ר"ע אלקים לא תקלל מ"מ דסובר דאזהרה זאת כוללת ברכות השם וקללות הדיין שלשון מ"מ יורה לזה כו' ואוכקוס שתרנו אותו על קללות הדיין מפני שפיקר אזהרה ופשטה הוא על קללות הדייגי' אבל אזהרת ברכות השם הנרמו זה אינו אלא על הרמז לבד עכ"ד עיי"ש ופ"ו ממילא נפוגי' דברי' רש"י בסנהדרין ועיי"ש שכתב גם בשם הרמב"ם שהיא אזהרה כוללת שתייהן ברכות השם וקללות הדיין - והתבוננתי בפסרים ודליתו בש"ת מיס רביס חלקי' ד"ס מ"ס כ"ט שכתב בשם הלך"מ סי' ס"ז ח"ל להיות שיש שמות בתורה שכלם בהם הספק אם הם קודש או חול ויש שדרשו בהם קודש וחול כגון אדני' חס' כל מלאתי חן בעיניך ואלקים לא תקלל לפיכך הדרך הישר הוא שהסופר יסמוך בהם על מה שקודש כל השמות שחוללת כתיבת הספר ויכוין בזה שיתקדשו מאלליהן כל השמות הקודש הראוי' להתקדש עכ"ד לעניינו - ודרך זה יסר גם בענינו שקודש שיתחיל לכתוב החיבה אשר יכול בה הספק יחשוב במחשבתו אם היא ראוי' להתקדש תתקדש ממילא בקדושתו תראשונה ככלעכ"ד דזה :

ואשר כתב שקרא דעתו מלהצין דברי' מוהרש"א בחולין דף ק"ו ע"ב בתום' בד"ה אמר רב כו' - הנה בפניו אמרתי שיש כאן קצת ט"ס בדבריו וכ"ל דמשום דכהן הוא אין להשמיר עד הפסק דמקום קידוש אלא דבהכ"י יישב

כו' וכוונתו דלכן לא רצה בתוס' ליתן טעם שלו דל"כ לנטרך
לומר דרש"י מיון לפרש דשמואל הרמיר כמו בקידוש ידים
ובאמת אי נראה דרש"י מפרש בזה כהר"ת דשמואל החמיר עד
מקום קידוש יהיו ככוכבי' דכרי ספר הזהיר לשיטת רש"י דמפרש
חומרי דשמואל לחולין כל הוד כמו לקידוש ידים - ולכן הוי
מסבירא להחוס' דגם רש"י סובר בהא דיש לפרש כהר"ת
ושפיר הוי קשה להו דלמאי לא מפרש גס בקמייתא כהר"ת
דעד הפרק הרמקון - והוצרכו לתרוסם - כן נראה לכאורה נכון
בכוונתו חך לפ"ז ו"ל דלכן מיון רש"י בפי' הר"ת משום
דלפירושו מ"ס ספר הזהיר - וכלעכ"ד דלזה גופא כיון
מותר"ס א' והנכסחם שלפנינו במוהר"ס א' ככוכה - ול"ג
בדבריו תיבת אלף - רק דבהיותי' ישיב וכלומר דמביא ראו'
לדבריו דבע"כ דגם החוס' סוברים דאין להחמיר עד מקום
קידוש דהל"ה מ"כ בהב' יתייבב ספר הזהיר ו"כ בלה"ה
הו"ל להחוס' ליתן טעם לדבריו רש"י אלף ודאי דאין סברא
להחמיר עד מקום קידוש - ומ"כ מלינו למימר דהוי קשה
לרש"י וקושי' החוס' ודוק העיב והי' בזה שלו' כו' :

סי' ק"ו השאלה יצן מחוך התשובה :

לכבוד ש"צ הרב הגדול המופלג מו"ה דוד סג"ל רב"ד
דק"ק וואיידיסלוב מכתבו הבהיר האור עיני
ותוכו רצוף העתק משטר מתנה על הבית נחלה של המנוח
הגנור מו"ה מלובי שהקדישו לז' המד וגם העתק מדבריה'
המיוחד שבדיני' וכתב הטעמים אשר צעזעורם בטלו השטר
מתנה וחויבה לדעת' דפמ"ה שרונה בקיומו של ההקדש - ולא
גילה לן טעמו - אך ביקש ממני לחוות דעתי בזה כדי להשקיט
הריב - ובקושטא קא אמינא כי עברתי בעין עיוני על כל
הטעמים ולא מנאתי בזה טעם לשבח :

הנה פתח דבריהם דההקדש לא חייל ע"פ מ"ס הרשב"א
והיבא בח"מ סי' רכ"ז א' דבהנה דהמקדיש קרקע
מהיום ולאחר מיתה או לאחר למ"ד יום לא קידש כלל עכ"ל
לעכ"ד אינו ענין לכ"ד דהא טעמא דהרשב"א מבואר בדבריו
משום דכל מהיום ולאחר מיתה - גופו מהיום ופרי' לאחר מיתה
ובהקדש אי אפשר לומר כן דאי אפשר דאילן של הדיוט ויזק
משל הקדש עיי"ש - והא בזמנינו אין לנו הקדש ואף בהכ"כ דין
חולין גמורים יש להם כמבואר בטוח"מ סי' ז"ה ובסמ"ע
וש"ך וע"ז שסוברו וס"ע ח"מ סי' ר"ב ס"ח והוצא ג"כ
בסמ"ע סי' ק"י ס"ק מ"ט ועיין בתשוב' פנים מאירות ח"א
ס"ס ק"ה עיי"ש - ובכ"ה הא התנה להדיא שהפירות יהיו שלו
כל ימי חייו ופס'טא דתנאי מהני ואף בלרין וכל מה שגושין
לס"ת מהני תנאי כמבואר בא"ח סי' קכ"ד ס"ח : והא דקיי"ל
בא"ח סי' קכ"א סי"א דהתנה להשתמש בב"ה לא מהני
ביסובו - כבר חידך בזה המ"ס שם דאיידי' בתנאי של קלות
ראש כגון אכילה ושתי' והיינו דוקא דהכ"כ אבל בצ"ה המד הא
מבואר שם סעיף א' דאף בלא תנאי מותר לאכול ולשתות שם
אף שלא מפני הדוחק - והא היבא דיש מהנה שהמתנדב ס"ת
כשירד מנכסיו מוכר לאחרים - הולכים אחר המנהג ואף בלא
תנאי משום דלכ"ד מתנה כמבואר ב"ד סי' רכ"ט ס"ב בהג"ה
וכ"ס בכ"ד דמהני תנאי שלו להשתמש בו כל ימי חייו - וממילא
דאין ראי' לכ"ד ממש ב"ד סי' קכ"א ס"ז בש"ך ס"ק מ"ג וס"ק
מ"ד דשוכר אסור לדור בבית מקדש דשאי' התם דהקדיש
סתם ומשא"כ בכ"ד התנה על הפירות ובלא"ה יש לדחות
דש' איירי בלומר שהקדיש ממש ועיין ב"ד סי' רכ"ח ס"א -
ומש"כ בכ"ד דלא הקדיש אלף לב' המד ויש לו דין חולין
וכהכ"ל : ואף לפי דעת הדייני' שראו לדמות דין זה להקדש ממש
מה יענו על משנה שלימה דמא' מעילה דף י"ג ע"א בולד
מעשרות וולד - מקידשים דאסור להנך מן ההקדש דלמירון
ש' במצותיו ואחרים מתנדבים כן ופרש"י שהתנה ע"מ כן
מתנדבים כדי שתיק מן ההקדש עיי"ש הרי מבואר בהדיא
דתנאי מהני ובע"כ טעמא דהרשב"א משום דשם לא התנה

וכיון דהקדיש מהיום נעשה הנוף קדוש - ואח"כ דלמא לאחר
מיתה לאו כלום הוא דהוי חזרה דכיון שנעשה הקדש אי אפשר
שיחלל הפירות בלא תנאי וא"כ בכ"ד דהתנה דהדיא ודאי
דמהני ועיין פרש"י במא' ביא' דף ק"ך ע"כ דה"א נזיר ולינו
מגלה ובתוס' שם ועיין עוד מ"ס רש"י במא' ב"מ דף ק"ז
ע"א : והנה לא נעלה מגנר עיני' שהרמב"ם ס' נפי' המאני'ת
וכן בחיבורו פ"ג מה' מעילה ה"ב מפרש דמ"ס ואחרים
מתנדבים כן היינו שאחרי' מתנדבים בהמות חולין שתיק
ממכה ולד קדשים - והוא ז"ל סובר דאיידי' בולד שגולד אח"כ
ועיי"ש בתוס' בד"ה אח"ה העברה העברה ופ"כ התוס' לפרש
בהאי דמחרים מתנדבים כן בד"ה הפועלים עיי"ש - אך הא
מבואר בתוס' שם דלכוס' חולין' על גוף הדין דפרש"י דתנאי'
מהני אלף דהוי קשה להו לישנא דמתניתין ותוספתא עיי"ש -
וכן העלה החי"ט בשיטתו' הרמב"ם דמיון בפרש"י מחמת
קושי' החוס' ובעיקר הדין מודה דתנאי מהני - ואי נראה דדין
זה דהרשב"א אינו לשיטת רש"י וכו' לא לשטתו' א' מן
הפוסקי' להביא דרש"י חולק ע"ז וגם הרמ"א בח"מ סי' רכ"ז
לא הו"ל להביא דין זה בסתם בדרך הלכה פסוקה רק בלשון
י"א א"ו כמ"ס : ומ"ס ו"ל וכן לומר דוקא בני קרקע
דמועלין בגדולי' אבל בני בית לא כיון דאין מעילה במחובר - זה
אינו דהרי אמרו לא נהנין ולא מועלין עכ"ל - הנה מה שחילקו
בין גידולי קרקע לדירת הבית יפה חלקו - אך מה שסתמו
דבריהם ממה שאמרו לא נהנין ולא מועלין בזה לא העלו
ארכה דעכ"פ יש לחלק בין בידון דהרשב"א לכ"ד דדוקא
היבא דשייך מעילה הוא דעקרינן ההקדש ומשא"כ בכ"ד
דבאמת אין מעילה אלף דלכתחילה לא נהנין משום מראית
עין - והא בהקדיש מהיום ולאחר מיתה אלף הקדיש הפירות
מחיים ליבא שום מראית עין ובשלמא בנידולי קרקע דשייך
מעילה א"כ אף מהיום ולאחר מיתה דליבא מראית עין הא
עבד איסורא - ומשא"כ בכ"ד דאיסורא ליבא וגם מראית עין
ליבא דכל ימיו לא נשתקעו שם צעלים ולא בקרא על הבית שם
צ"המד וגם סתירתם בתקפו על טעם זה - ובסתר טעם
הראשון : אך לכאורה יש לדון בזה לרמ"ם הרמב"ם ס' נפי'
מה' תרומה ה"א בהרי' זה נגד שעה אחת קודם מיתתו אסורה
לאכול בתרומה מיד דחיישינן על כל שעה אכילה שרא' אותה
שעה הוא שעה א' קודם מיתתו וכו' כעוד הרמב"ם ס' פ"א ופ"ד
מה' כזירות בלומר הרינו נזיר שעה א' קודם מיתתו הא
שעתא חייל עליו כזירות (ועיין ברטב"ד סי' רל"ב מ"ס בשם
הרי"ב) וא"כ בכ"ד דהתנה מעבדיו ושעה א' קודם מיתתו
בפוסקו מהיום ופירות שעה א' קודם מיתתו ועל כל שעה יש
לדון שמה אותו השעה הוא קודם מותו ועכ"פ אסור לו לדור -
והנה דהתנו שכל זמן ש' מן הזוג קיימין אין מקום לקדושה
לחול - וא"כ עוד שיהיו שניהם קיימין היו מותרים לדור שם
לר' יהודה צימא דף י"ג דאמר למיתה דחד חיישינן למיתה
דחרי לא חיישינן - הא עכ"פ אחרי שנעדר א' מן הזוג אין השני
דשאי' לדור בו - נס זה ליתא דהא עכ"פ אינו מלא ספקא וכל
ימיו ה' מותר לדור בו דקא בספקא אוליבא לקולא כמבואר
להדיא ב"ד סי' רכ"ט סי' ד' בהנה ועיי"ש בש"ך שהרי' -
ובפרט' בכ"ד שהתנו שנשא ועד א' מן הזוג יהא הכשאר אלף
זהו' קין קיימת על הספקות צ"המד והא ודאי לא עלתה
הנאות שעה א' לערך אלף זהו' והנה דלא פירש בהדיא
שיוכלל בזה דמי ההנאה - סתמא בפירושו דהא לא שבין
היתר' ועבד איסורא - והא ודאי אלו ה' נותן דמי הנאות
אותו שעה דאין כאן שום איסור ועיין מ"ס הש"ך ב"ד סי' רכ"ח
ס"ק ג' ומ"ס התוס' במא' מעילה דף י"ד ע"ב דה' והאמר
שמואל עיי"ש - ובשלמא בנידון דהרשב"א אסורא לחלל כל
פירות לא הרויח כלום דהא דרך לשלם כל הפירות וא"פ
היינו מהיום ומה אהני' ל' במתו ולאחר מיתה - ואף דלשטו'
הרי"ף והרמב"ם שהוצא בש"ך בס' רכ"ח גס דמטלטלים מהני
דמיון בדבר מועט - י"ל דהרשב"א לא ס"ל כותי' בהא אלף
כשיטת' ה"כ שבהי' הרמ"א בס' רכ"ח - והרמ"א בח"מ סי' רכ"ז
שהביא דבריהם הרשב"א באין חולק - לשיטתו' אולי דגם ב"ד ר"ס
רכ"ח

בפ"מ לענ"ל לא שייך דין זה דהא בופין לקיים שבועתי והא
מעשה שהנזיר נכנס ואלו הרהר מקומו הנה נזיר הדיוט הדיוט
מפושט בח"מ סי' רמ"ב סי' כ"ו וסי' ר"ן ס"ה ע"י ש"ס כ"ד
אבל נזיר הקדש בעת לא ראינו בפוסקי קמאי וכמדרומה
שהוב' ב"מ עשרת נזירים ה"ל אינו ת"י לעיין בו וזהו כחשין
ובהא סלקין דהאי פסקא לאו דמחבא הוא והקדש בתקפו
הנפסע כ"ד כתבתי הכ"ד כו' כאלו הנזיר אלעזר :

סי' ק"י תשובה דדיוט שבועה נכתב . לק"ק יארק
לכבוד הרב המה"ל מו"ה מאיר
כ"א אב"ד דק"ק הכ"ל :

הנה דדיוט שבועה נכתב נחשבו הראשונים ז"ל . בתשובה
הראשונים סי' ע"ב כתב בפשיטו דשבועה נכתב לא היו
שבועה דלכא דשפתיים כתב . וכ"כ המב"ט בסי' ט' דאם
כתב אנו מקבל עליו נזירות ומחט תחתיו ולא הוליד שום דבר
מפיו לא היו כלום . וכ"כ בתשובה מ"ס רבים חלק י"ד סי' ס"ח
בשם תשובה מוהר"י ז"ל ומוהר"ם טראנט ומשפטו שמואל
ומוהר"ם ק"ק ומוהר"ם נלאנטי ועוד איזו מחבריו שהוצא בשו"י
כ"ה הנאמנס בתשובה הפרש"ס ב"ש הר"י הלוי הניחו הבאה
הנולה ב"ד סי' רל"ב ב"ס דחייב לקיים מהשבע אף שלא
הוליד מפיו וכ"כ בתשובה מ"ס רבים שם בשם הראשונים
בתשובה . והנה בתחילה עלה במחשבה להביא ראיה מהרמב"ם
ס"פ מה' כדורים והוצא בשו"מ סי' ק"ך א' להנודד מן הדיבור
מותר לכתוב אלא דכתיבה אינו כדיבור והשכני ע"ז בני
הרב החריק המופלג מו"ה צבימן ואלף ש' דבנדרים הולכין
אחר לשון בני אדם ואכל בני אדם כתיבה אינו בכלל דיבור
ולדיכא אפשר דשבועה נכתב חשיב כדיבור ושוב מלחצי כחות
יאיר סי' ק"ד שהביא ראיה ה"ל ודחה בדבריו בני ש' והעלה
דכתיבה כדיבור : והנה בני ש' ראה להביא ראיה לדבריו
דשבועה נכתב מהני לדיכא דס"ל ב"ס ברכות דף ק"ב ע"ב
דהרור כדיבור ואדם י"ח ב"ק ב"ס בהרור ואף דכתיב
ודברת ב"ס . וכ"כ הרמב"ם ס"פ מה' ברכות ופ"ב מה' ק"ש
וא"כ בשבועה נכתב אף אי מדליה הכתיבה הא עכ"פ בהרור
לשבע , ואף דק"י ז"ל ב"ר סי' ר"י דאין הנדר חל עד שיוצא
בשפתיו וכשמואל דאמר נמר בלבו כריך שו"מ בשפתיו וב"ס
דהרור בזה לאו כדיבור יש לומר דס"ה דאיכא תרומיהו
הירור וכתיבה דהנה ב"ח סי' מ"ז ס"ג פוסק המחבר
דהכותב ב"ח א"ע ש' אינו קורא כריך לנדר ומוה' למד החו"י
דכתיבה כדיבור ע"י"ש וגם מוכח דכתיבה עדיפה מהרור
דהא שם סעיף י"ד פוסק המחבר בהרור א"ל לנדר . ומיושב
בזה קושי' הע"י והמ"א דקצו דהא לא היו אלא הרור ובאמת
י"ל דס"ה דאיכא בהרור וכתיבה . וקושי' שני' שהקשה הע"י שם
דבעדות מפייה ולא מפי כתבס אלא כתיבה לאו כדיבור ע"ז
השיב בני ש' דהתם טעמא אחרתא איכא לפי דעת רוב
הפוסקי' שהביא הש"ך בח"מ סי' ל"ג דדיני ממונות בעינן
עדות שאתה יכול להזימה ולפי דעת הר"ה שהוצא ב"ש ח"מ
סי' ל"ח בעדות בשטר לא שייך דין הומה עכ"ד בני ש' ורצה
להסתייע לעצמו מדרבי המחבר דאף היכא דהרור לחוד לא
מהני עכ"פ כתיבה והרור מלפניו ועוד אמר בני ש' דדיוט זה
חלי' במחלוק' הפוסקי' דהנה לר' כהנא גיטין דף ע"א דחרש
שיכול לדבר מחוק הכתב כותבין וכותבין ואף דאין כותבין עד
שיאמר לעדים כתבו כמבואר שם דף ע"א ע"ב . ואף דמסקינן
שם דלא כר' כהנא היינו משום שאינו ראוי לבילה אבל בראוי
לבילה הוא במחלוק' הפוסקי' בא"הו סי' ק"כ ס' חושיין
בנינו שם בחומ' ב"ה אמר ר' וד' הוהא כו' ורצה בני ש'
לומר דדיוט זה חלי' במחלוק' הפוסקי' בא"הו שם . ואני על
מקומי עומד דכיון דק"י ז"ל ב"ק דהרור כדיבור ואפ"ה נזיר
שבועה לא נחשב כדיבור וכה"ל אלא אף דנכנס בסוג דיבור
אינו נכנס בסוג לשבע בשפתיים . וס"ה בכתובה אף דנכנס
בסוג דיבור אינו נכנס לשבע בשפתיים דהוי כאלו מיעט
דחמכא הכתיבה בדיכא דדוקא שיוצא בשפתיו והא עכ"פ
למדנו

רנ"ח הביא דעת הנ"ל באין חולק . ומש"כ ב"ד הא הרווח
טובא דהיינו כל השירות רק יושלם בעד הכסף שזה אחת :
ומ"ס עוד ח"ל ולא יו"ל אלא כהתקדשו לאחר למ"ד ויחית
לשטר בפולס דאם לא חזר בו מקדשת לאחר למ"ד ומ"מ
יכול לחזור קודם זמנו כל כמה דלא חילל והבינו דכוותי'
והרי חזר בו מקדשת דתחיל כמבואר ב"ע ובזוהר שנתן הכ"ס
לאשתו עכ"ל . לא ידעתי כוונתם דהא לא דמי אלא כמבואר
לדכא דהתם לא קדש אלא לאחר למ"ד ודאי יכול לחזור תוך
למ"ד ומש"כ ב"ד דכתב מעבדיו ושע"ה קידם מיתו . והרי
גיטונקו מהיוס פשיטא דלא מהני חזרה . והא להדיא כתבו
התוס' בכת"י דף פ"ב ע"א ב"ה הא דאמר מעבדיו
דבמעבדיו קנה אף אם יאבד השטר או יקרע ולא יו"ל בעולם
בשעת ק"י ע"י"ש וכ"כ הרמ"א בח"מ ס"ס ק"א ע"י"ש .
ולדע"ה הכותב נכסיו בנזיר מהיוס ולאחר מיתו כומא דמהני
חזרה . ובפרטו ב"ד שכתב בשטר להדיא דלא למידיר ב"מ
וומא דק"ן ולעלם וגם כתבו ומעבדיו ולאחר מותו סלקנו
א"ע וב"כ ו"ל בסיקור גמור כו' . ועל המחבר שנתן לאשתו
ב"ה י"ל הא לפי דעת ה"ס שהוצא ב"ש ב"ד סי' רכ"ח ס"ס
ק"ה בנשבע ליתן כך לזדקא ויכול ליתן ע"מ להחזיר דמחנה
ע"מ להחזיר שמי' מחנה וכ"כ ב"ד דחייבין אבו למשכנו
בפשיטא ולומר שלא חזר ממחנתו רק שנתן ע"מ במחנה ע"מ
להחזיר להקדש והי' החלוקה נקדשה על שמה ואף ה"י דחולק
ס"ס אינו חולק על ב"ד דדיוט מחנה ע"מ להחזיר שמי' מחנה
אלא דשם כבר זכר עניינ' וזה לא שייך ב"ד ואמנם החשין
בח"מ סי' רמ"א ס"ו בהנה ובסמ"ע שם ימלא מבואר ב"טול
דבריו הנ"ל אף הא אסתגר בקמייתא : ומ"ס עוד ח"ל וב"ה
ביון שלפי תשובה ודברי הנכתב בטלו מ"ה פלוני בפירות ליתול
הכתב ולקדשו בלחץ עיני' בא"הו ס"ל ח"ס ס"ט בהנה עכ"ל . לא
ידעתי מה קאמרי וכו' תעלה על הדעת שתהי' בידו לבטל
המחנה והא כתב להדיא התנאי שניסידו מכנסיהן אז חבטל
המחנה ומכלל לאו נשבע הן ב"ס יעמדו על מעמדם אז
קדושת ב"המ"ד ב"מ"ע וגם נכתב בסוף השטר פלוני ואפילו מן
גלימא דעל כהפשיטו . והא ה"י בידם לבטל ח"ס התנאי וגם
הפלוני לא שייך . והנה דקודם הפלוני והתנאי הנ"ל נכתב
בז"ה וכו' שא' מאתנו הוצא כשאר חו"י לא יו"ל למחנה הנ"ל
מקום לחול ורשות לא' מאתנו לבטלה ואז בטלה מעיקרא רק
דוקא קודם מיתו שנינו תחיל המחנה כו' . הא מבואר בח"מ
סי' מ"ב ס"ה דהולכין אחר החתומן וכ"כ ב"ד דנכתב
בתחילת השטר דלא למידיר ב"י מן יומא דק"ן ולעלם ובסוף
נכתב התנאי והפשיטו . וגם לשמ"ס הסמ"ע שם ס"ק וי"ד
דאיכא דאפשר לקיים שניהם מקיימין אף בדוקא . ובכ"ד הא
נראה בעל"ל דלא היתה כוונת הסופר רק לסלקי מעליהם
אז"ר הכנה בחייהם . דהא תיכף סמוך לזה כתב ב"ה לך רק
מעבדיו ולאחר מותו סלקנו א"ע כו' . ועי"ש ב"ש ב"מ שם
הד"מ . ואל הדמה בדעתך דהש"ך חולק על הסמ"ע רק שאין
ראי' מהד"מ . ומה נס שנכתב בשטר דלא כאסמכתא ודלא
כט"ד וא"כ לא שייך יד בע"השט על התחובה כמבואר בח"מ
סי' מ"ב . וגם כו' נכתב בסוף השטר שנעשה בח"מ ובש"א
ב"ס מ"א ואלו ה"י בידם לבטל מה ענין החרש והשבועה לכאן וגם
כו' לפי שיטת הרמ"א ב"ד סי' ר"ל אחרי שנשבע בלא"ה לא
מהני חזרתם . ואף דהרבה חולק' והרמ"א סותר א"ע למ"ס
בח"מ סי' ר"ח ע"י"ש ב"סמ"ע ו"ש . הא כבר תירצנו דברי
הרמ"א על מוכנס ב"ס"ד בח"מ מספריו ו"ח שמן רקח סי'
ס' והעלתי דהרמ"א ב"ד יאירי היכא דיש בהתרתו דכבוד
עבירה וכמבואר שם דעלה קאי . וא"כ הוי דבר שאופסד
לבטלה וכעין החילוק של הרמ"א בתשובה שהוצא ב"ש ב"ד
שם . וגם בכ"ד אף אפשר לבטלה : ומ"ס ממעשה שאירע בא'
שמה ובמלא אכלו שטר כתוב שהקדים כל נכסיו כו' ופשיטא
דמאי מחזיק לומר קים לי בדעיה זו עכ"ל הנה בנזק הדיוט לא
אדרי עד שאדע מיד מו"ל השטר מחנה . אבל ענין קיסלי
לדעתי אין להדייכי' לענין קים לי עבור הב"ד רק עבור
יחומי' במבואר בכ"ה ה"ס בדיוט קים לי אברא דב"ד דנשבע

לפרט מהו' ומ' א' דל' כתיבה תכ' לא עדיף מהרבור וא' כ' שבועה דקור' חל בהרבור קור' חל בכתיבה ובזה נדחה ממילא מה שהקשה ה"ז מהו' דמפיהם ולא מפי כתבם דעני' ברכו' התורה דקרא קפיד על הדיבור וכתובה כדיבור אבל בעדות שקפיד קרא על פיו והיו כמו לבטא בשפתים וממילא דלין ענין האז' דחרש לכ' דקפיד קרא לבטא בשפתים : וכלעכ"ד להביא רמ' ברורה דבשבעה כתיבה לאו כדיבור לפמ"ס הס"מ והלכ"מ פ"ג מה' שכירו' בשמור' הרמב"ם דאף דק"ל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו היינו דוקא היכא דלא ידעין הללו ע"י מעשה חב' היכא דמפשי' ע"י מעשה לוקין עליו וכן' המל"מ פ"ד מה' מלוה הלכה וכו' וכלעכ"ד נהונו' דעת הערוך שהביאו החוס' במס' ע"ד פ"ד ע"א דר"ה ר' עקיבא וזוה' מיושב קושיו' החוס' שם על הערוך דגם בתקנים בכלאים שייך מעשה בעושה גדר עיי"ש (ומה שהקשו החוס' עוד שם על פ"ד ר"ה כלעכ"ד דרש' תיקון וזה' בתחל לשון דר"ה אפילו לר"ע כו' חלמא אסור להיות לר"ה אסור עכ"ל וכו' לכאורה כמיוחל דפשיטא דכיון דלוקא בודאי אסור חלל בוונת רש' דכיון דבעושה מעשה חייב חלקית ממילא בלא מעשה עכ"פ אסור וסובר רש' דהא כשמו' הערוך שהאסור הוא אף בלא מעשה חלל דרש' אינו סובר בענין לאו שאב"מ כשמו' הרמב"ם והערוך ולכן הוטרך לפרש בדבריו ר"ע בעשה סיג' ונדר עיי"ש ודוק הטיב וחי' כימה דבשבעה כתיבה כדיבור א"כ קשה בזה דאמרין בש"ס בכה' דופתי ומכללן בתמורה דף כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו הו' מנאכע ומיאר ומייתי ע"ז קרא דבשבעה אף שאין בו מעשה כגון חלתי ולא אכלתי לוקין עליו : והא' כי כתיבה כדיבור הו' שבעה לאו שיש בו מעשה הו' חלל ואפשר להיות ע"י מעשה כגון כשכע' ע"י הכתיבה : וכתיבה פשיטא דהו' מעשה וכמ"ס המל"מ פ"ד מה' מלוה שם א' דבשבעה בכתב לאו שאין בו מעשה דהיינו לענין אכלתי ולא אכלתי עיי"ש בש"ס דתמורה ונראה כי דבריו נכונים בעני' : וגם הרב אומר כן בתשובו' שבעת ס' מ"מ דבשבעה בכתב לאו מהני ודלא כחוש' יאיר : אך מה שהביא הסב' יעקב שם רמ' מהרש"ם בשם הר"י הלוי הוא כהאי עורבא דהבית כורא לקי' לפי המבואר בבאר הגולה כמ"ס לעיל וגוף ספר היסוד"ס אינו ח' לעי' בו : ועיד הבית שם רמ' מ"ס הסמ"ע ב"ח מ"ס ע"א דבשם ח' א"ד אף אם נכתב בכ"י ששבע לשלם לחבירו ואח"כ אמר שלא כשבע אלא שכתב לו כך הם התובע מודה פשיטא דאין לחוש לשבעה זו כו' ונראה דאם כתב בכ"י ששבע צופעל לא מצי להסתכל עכ"ל הסמ"ע והיינו משום דהורא' צע"ד במה' עדים והאמרין ודמי בשבע בפ"מ אבל עכ"פ הפל' מודים דכתיבה בופה לא מהני וכן הביא עוד רמ' מהרש"ם ד' ס' ל"ב ס"ק ח' עיי"ש ופ"ע בסמ"ע ב"ח קצ"ו ס' ד' : ולעכ"ד ה"ל לאו רמ' דס' דהין לשון השטר מורה כלל על שום חייב שבעה פ"י השטר רק משום ה' דאם איתן עלה ופיון דהתובע מודה שלא כשבע בטלה הורא' הפה' : ומעשה בנידון שלפנינו שככתב בהשטר שבעה ב"ח כ"כ בפ"מ אף לשיטו' הסוברי' דכתיבה כדיבור ושבעה בכתב מהני : הא' כ"ד עכ"פ אין בוונתו לחייב א"ע בשבעה ע"י השטר רק שמעיד על עצמו ששבע וכתן ח"כ : והא' בנאמת הדבר גלוי וידוע דלא כשבע ואינו רק שופר' דשטר : וממילא נדחה גם בזה דברי בני' ש' אשר חב' להביא רמ' לכ"ד מהרבור כדיבור דאין לא ה' שום הרבור שבעה רק שופר' דשטר : ואף אם יתקע' א"ע עתה בשבעה ע"י הכתיבה וגם דמיא' כתיבה כדיבור אפ"ה י"ל דהיינו דוקא מי שכותב בעצמו וכתב מה שכותב הוא כאלו דיבר בפיו מוכן הדברים שכתב אבל בכתב סופר וכו' הבע"ד לא שייך בזה כתיבה כדיבור דהלוה לא כתב שבעה ב"ח ואף דהסופר כתב כן בשליחו' הלוה : וכבר מסיק בתשובו' בודע ציהורא חלק י"ד ס' מ"ז דשבעה מהני ע"י שליח : וכתב וז"ל ולא מאתי הדבר מפורש שאם אמר אדם לשליחו' לא והשבע

עבורי דלא מהני שבעה עכ"ל עיי"ש ואמנם בנאמת מבורא' צ"י בנ"ח ס' חל' דעם לדברי הר"ן דהפקד' לא מהני ע"י שליח משום דהפקד' מטעם נדר ולא מהני שליחו' בנדר עיי"ש וכן מבורא' להדיא בחידושי הרמב"ם בפ"ט נוטלין שכתב להדיא דלא מהני שבעה ע"י שליח : ומה שהקשה הג"כ דא"כ איך מצינו כמה אופני תכא' בשבעה כגון שבעה שלא אוכל ככר זה היום אם אוכל זה הא' אחר דמשפטו התכא' שיה' דבר שכולל לעשותו ע"י שליח : כבר נלחץ בזה הרמב"ם ותיירץ לחלק בין דבר שבין אדם לחבירו דלר"ך כללי התכא' הכלל מה שביד לבין עצמו א"כ כללי תכא' : וגם החוס' במס' כוז' דף י"א ע"א הקשו בתכא' כוז' הא' אי אפשר לעשותו ע"י שליח : ואיראו מיון דיוכל להקריב קרבן כוז' ע"י שליח עיי"ש : והנה לפוס' דהיטע' נראה דעתם דבשבעה אפשר להיות ע"י שליח דחל' דקשה קושיותם על שבעה וכעין קוש' הס"כ : ודוקא בנדר דמביא קרבן כוז' ע"י שליח : אך הא' דלאו ליתא ואף בשבעה הו' חל וזה' יעבור ויתחייב קרבן שבעה יבוא הקרבן ע"י שליח ואיכא דא' שייכו' לשליחו' בענין זה : שייך בזה תכא' חלל דלאו שבעה ליתא ע"י שליח דשבעה לא ע"ד מנינו' והרי הוחלט חלל דביתוכו בעלי החוס' דגוף הנזיר ליתא ע"י שליחות : ותמיהני על הס"כ שכתב בפשיטו' דלא מלא מפורש דלא מהני שבעה ע"י שליח והחלוט דמהני : והא' מפורש בתוס' והרמב"ם ור"ן וכו' להיפך : ולא מלתי לו חזק להכ"ז וזאת המהרש"ל ב"ח הנחל ס' ל"ז שכתב בשם פדק' מוהר"א דשבעה ליתא ע"י שליח ועי' מ"ס הפני יוסע בפתחו' דף כ"ו בתוס' ב"ד הרי"ז מקודשת ובגיון דף ע"ה ע"א בתוס' ב"ד' לאסוקי עיי"ש ותו' לא מידי בהמי' ענינה הכ"ד כו' :

סי' ק"ח . המור בי"ד ס' י"ב כתב הטובל שבר' לראות חת הנכור כו' והוא שיה' שבר' בטילתו מיכרת : ואם הוא פועל ומבטל ממלאכתו כו' עכ"ל עיי"ש ונדרשו הנ"י והנ"ח במ"ס והוא שיה' שבר' בטילתו כיכרת וכתב הס"י דהכוונה בלדס שאין לו שום מלאכה נותני' לו שום שבר' פשוט שאין לו מלאכה קבוע דלא צריך להיות ידוע שבאותו שעה שהוא רואה הנכור ה' יכול להרווח בסחורה אף בשרשרו' : אבל אם אינו ידוע אסור לו ליעול שבר' : ולא זכיתי להבין דבריהם דלשיטו' הס"י קשה הא' בפועל אין נותני' לו רק בפועל בטל ממלאכתו ויושב בטל לנמרי' ופמ"ס להדיא בטור וכן הבין הר"י עיי"ש (וכ"כ הר"ם בש"פ עד כמה והרמב"ם בפ"י השמיכות שם ועי' ש"ך ח"מ ס' רס"ה ס"א) וא"כ בלדס שאין לו שום מלאכה אמאי יכתן לו שום שבר' דהא על טרחתו בלדית הנכור אינו כופעל שום שבר' כשהוא פועל רק על השליה ממלאכתו : ובאמת נראה בבחינת הס"י דגם הפועל כופעל שבר' טרחתו חוץ השבר' בטילה אף אין לשון הטובל סובלתו : ודבריו הנ"ח בודאי תמוה' עובד דהא הטור מביא ע"ז והרמב"ם כתב ולא יתנו לו שבר' על פהמה זו כו' ולפ"ד הס"ח קשה עובד דשלאמה הרמב"ם שפיר פוסק דאסור ליתולי' שבר' אלא פסס' א' דהוא ז' איירי בלדס שפסקי' לו הכ"ד שבר' קבוע ומוטלו' אף בשעה שאין לו שבר' בטילה דמכח ואמיר' שייך חשדא דלמא' כפיה' בעל מוס' יאמר שהוא חס' כדי ליעול שבר' גם פעם שנית במבור' בש"ס אבל הטור דפוסק שלא יעול רק שבר' בטילה דמכח דהיינו שה' ידוע שה' לו מלאכה במוחו' שעה שהוא רואה הנכור ויבטל ממלאכתו א"כ לא שייך שום חשדא דהא לא יהי' לו שום רוחא' בשום אופן שבעולס כי לא יקבל שום שבר' על ראות הנכור רק על בטילתו ממלאכתו וא"כ פשיטא דמותר לקבל שבר' בטילתו בכל פעם שהוא רואה ואיך הביא הטור דברי הרמב"ם ע"ד דין שלו : ולעכ"ד בוונת הטור' פשוטה ע"י מ"ס הר"ם בש"פ עד כמה דף ק"ט דהא דהתירו' לאילא ביבנה משום שלא עסק בשום מלאכה מחמת שה' טרוד לראות בכורת עיי"ש ו"ו' והוא שיה' שבר' בטילתו כיכרת היינו מי שאינו פוסק בשום מלאכה כאלא' ביבנה ורואה תמיד בכור' או הוטר' לו לעולס לקבל שבר' : או בפועל שיש לו

תמיד מלאכה ומבטל דג' הותר לו לקבל שכר ואיכ' מ"ס והרמב"ם כתב כו' קא' על דין הראשון בדרך הויכח בטל תמיד כדי לראות זכורת דאסור לו לקבל שכר רק בפעם ראשון ומשום חשד וזה פשוט לענ"ד ועמ"ס לקמן בס"ד :

סי' ק"ט. שם. בעור והרמב"ם כתב ולא יתנו לו שכר כו' והקשה הב"י אמאי כתב דין זה בשם הרמב"ם הא כן מפורש בש"ס דבכורו דף ק"ע ע"א ועיין צ"ח וט"ז מ"ס בזה ונענ"ד י"ל דהנה הקו"ם הקשו שם דאכתי יאמרו דשרי ל' לפי שאינו רוצה להטריח פעם אחרת עי"ש תירוצם ולכאורה י"ל עוד דהנה יש לרקדק על המקשין דפריך אלף חס' אמאי ודקרי ל' מאי קרי ל' הא פשוט חס' לא יטול מן התם אחי לקבלולא משום השכר וייתיר. אך הכוונה הפשוטה דוראי אילא לא הי' כחשד בנך כי חסיד הוא וכמ"ס רש"י במתניתין וע"ז תירץ דאחי למחשדן כלומר משום עקשות פה חיקנו שיקבל שכר בתם ונע"מ בשם והדר פריך אי הכי חס' כמי אמרי בע"מ הוא כן כלומר ואכתי איכא עקשות פה ומשני חד זימנא תיקנו ל' רבנן כלומר בפעם הראשון הי' מצד התיקון שכרו קצוב. תרי זימנא לא תיקנו לו רבנן כלומר שלא הי' בזה לתיקון. ואילו רצה אילא לקבל גם בפעמים אחרים הי' יכול לקבל אלא שהוא לא קיבל מפני ההשד וכ"ל לשון רש"י שם. וה"כ מושב קושי' התוס' דאלו הי' קשה עליו טרחתו הי' יכול לקבל שכר גם בפעמים אחר' כי לא מיחו בידו חכמים וא"כ לויכא חשדא ומיזב קושי' התוס' אכל הרמב"ם וכן התוס' מיהנו בס"י זה לכן כתב דין זה בשם הרמב"ם דאסור ליתן לו שכר רק פעם א' וק"ל. ועמ"ס בסמך בס"ד :

סי' ל"א. ז"ל. הרמב"ם נפ' המסניות פ' שתי לחם הסניע שמחמתה יהי' מותר ללוש חוץ לעורה ולא יהי' מותר לאפות אלא בעורה לא כתבארה בנמרה רק נתקשה למה הוצרכו לאפות ולא הוצרכו ללוש. ותמה בתי"ט דהא כתבאר שם דאמרינן מאי קושי' דלמא עישרון לא מקדש חנוור מקדש עי"ש שנלחץ בזה : ולענ"ד כוונת הרמב"ם פשוטה דהנה המל"מ פ"ה מסו"מ הלכה זי"ן. הקשה דאכתי לאפן בחוץ ובחנוור של חול דומי' דלישה ועריכה דהוי' צללי שרת של חול. ותיירץ דנעיין סתתקדש בכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בפנים עכ"ד. והרי עכ"פ זה לא כתבאר בנמרה. ח"ס הרמב"ם הסיבה שמחמתה יהי' מותר ללוש חוץ לעורה ולא יהי' מותר לאפות אלא בעורה כלומר הטעם למה הוצרכו אפי' בעורה ולא בחוץ ובחנוור של חול זה לא כתבאר בנמרה כי לא נתקשה בזה. רק נתקשה על ההיפוך למה הוצרכו לאפות ולא הוצרכו ללוש בעורה כלומר על הלישה נתקשה ולא על האפי' ודוק בלשון הרמב"ם ותראה שדבריו נכונים ועי"ש בפרי"ש בד"ה נתקדשו : וביותר יש להמתיק ע"פ מה שהקשה בס' צ"ח בשם הגאון הקדוש מוהר"ר יעקב הי"ד ז"ל דלמ"ד בסוכה דף כ"ן אין כלי שרת מקדשין אלא לדעת א"כ מאי פריך הש"ס דאפסיל בלינה דלמא חשב שלא לקדשו. ולפ"ד המל"מ ה"ל לק"מ דה"פ דאפסיל בלינה ונע"כ דחשב שלא לקדשו וא"כ לאפן בחוץ ובחנוור של חול דאב"ג בפנים נע"כ לא נתקדש בכלי ויומחקו דברי הרמב"ם דבאמח על הא דאפייתן בפנים הקושי' צ"מ ע"ק על הא דלישה ועריכה בחוץ שפיר תירץ. ובזה נכונים גם דברי ר"ע מברכורא עי"ש :

הלך אהי

סי' ל"ב. תשובה. ע"ז שכתב' פלוגי שנשטתית זה זמן זמני' טובא שאינו יכול לדור עמה במדור א' וא"י לשמור א"ע מטומאתה כדרך הנשים והי' אפשר לפטרה בנ"מ מחמת השנעון וגם אין ביכולתו ליחד לה בית לשמרה ממנה הפקר והיא הפקר לכל וגם אינו בהשיג' להשליש לה הכתובה וכפאלתי אם יש למצא מזור למכתו להסיר לו לישא אחרת ע"פ התרו' ק' רבני' ויתר הדברי' יוננו מתוך הקשונה :

הנה. בגוף הענין להסיר במשונעת כבר הלכו הנימושת ודעו בזה רבים בדושה אחר דושה ולהוציא חלק לגמרי או אפשר ואכתוב בקצרה להעיר לב המעיין. הנה דעת הרבה פוסקי' דר"ג לא גזר במקום מצוה כמבואר בנ"פ' הבא על יבמתו בשם רבני צרפת דגם צהה עשר שנים ולא ילדה לא גזר ר"ג וכ"כ עוד שם בשם הרמב"ם בהוי' דאמר איו"ל ואכסוב איתתא אבדוק נפשי וכ"כ עוד שם בפ' החולץ דף מ"ב ע"ז ודף מ"ד ע"א וכ"ד הרא"ש ועיין בהגמ"מ פ' החולץ סי' ק"א דמשמע שם מכיס לדברי הרא"ש. וכ"כ המרדכי בפ' המדור סי' קל"ו בשם הר"מ והובא במורה"מ פלדו סי' מ"ח וע"ע במרדכי בפ' אע"פ בדין מורדו מ"ס בשם הראב"ן והובא ג"כ במורה"מ פלדו סי' י"ג וכתב עוד שם במורה"מ פלדו שאלא בחידושי המרדכי שכתב וז"ל ושאלת אשה המורדו ואיכה רוצה להיות אצלו וגם לא לקבל נט' כו' כ"ל דיש לדבר על לזה כו' שחמחול הכתובה ויגרשנה וישא אחרת ואם איכה רוצה כו' החרכו לו לישא אחרת והיא תשכ' כאלמנה חיות עד שתתגרש למחול ויגרשנה או דבכה"ג לא יעלה על לב שצטל מפרי' ורבי' וכ"כ רבינו אבן כו' וסו' מאיר בר ברוך. ובד"מ סי' א' הביא תשוב' הרשב"א להסיר במשונעת לישא אחרת וכן יוכר הרמ"א בנהג' שם סעיף י"ד וגם מוהר"י קולין סי' ק"א הביא תשוב' הרשב"א הנ"ל ומשמע דסבר כוותי' וכמ"ס במורה"מ פלדו סי' ח' עי"ש וכ"ד הרא"מ שהוא במורה"מ ימינן סי' י"ד וכ"ד רבינו שמסון צ"ר אברהם בתשובה סי' ר"פ הרי דכל הכי דבנותא מסכימים דרנמ"ה לא גזר במקום מצוה ופשיטא בכ"ד איכא מצוה וגם ש"י אפשר לו לדור עמה במדור א' בכה"ג ודאי לא גזר ר"ג דהא בשהיה עשר שנים י"ל דעון חוץ לארץ גורם כמבואר ביבמו' דף מ"ד ללמדך שאין ישיבות חוץ לארץ עולה כו' וכ"ס בכ"ד ועיין יד 14

סי' ל'. שם. בכור דף ק"ח סיף ע"ב כתב רש"י אין שומעין דלילמא משום אגרא קא שרי' ל' עכ"ל ולכאורה תימא למה לא התירו לכל מומחה שיקבל מבפ"מ ותם צדקה. וליכא חששא ולולי פרש"י הי' אפ"ל ע"פ מ"ס התוס' שם בד"ה תרי זימני. לתיירץ תירוץא דמשום טורח לא יחדשוהו ואפשר דהיינו דוקא לאלף ביבנה דהי' מוחזק לחסיד אבל בשאר מומחים איכא חשדא ובקושי' התוס' : ואף לפי תירץ הראשון של התוס' י"ל דדוקא אילא דהי' ידוע דלא יטול יתר על הקצוב בעד שכר בעייתו אבל שאר אנשים אולי יטול יתר מכדי פסילה. אבל דברי רש"י תמוהי' לכאורה : והכלענ"ד בזה דהנה הנוטל שכר לראות הכוונה יתר משכר בטילה דמובח דאי שכר בטילה דמובח אינו בגדר שכר הראי' כי אם שכר בטילה. ובדליות בכור לא שייך כלל מלאכה וכמ"ס ה"ט' בס' ש"ב והנה קי"ל בח"מ סי' רס"ג בירד להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו עי"ש. ואף בהתנה לתת לו הרבה קי"ל שם דר"ג ליתן רק הראוי לו ועי"ש בספ"ע ס' ק"ע. וא"כ האו מומחה שרוצה שכר על הראי' יתר מכדי בטילה אם יהי' חס' לא יטול התנאי דהשכר בטילה דאין לו ולא יותר. ועיין סמ"ע בס' רס"ה ס"ק וכיון דלא יכתן לו מן התם רק שכר בטילה ממילא גם מנע"מ אסור לקבל יותר. ח"ס רש"י דלמא משום אגרא קא שרי' ל' כי בצע"מ יקבל אגרא על הראי' ומש"כ בתם. ובאילת שהי' מתקנות חכמים והפקר ב"ד הפקר. והא דלא תיקנו כן לכל מומחה י"ל דוקא שהי' בטל לעולם ממלאכתו וכמ"ס הרא"ש. אך אכתי קשה לכאורה במ"ס רש"י באילת בל"ה הי' שייך חשד : לכן כלפ"ד בשיטת רש"י כמ"ס לעיל סי' ח' בישוב קושי' התוס' דאכתי איכא חשדא בלא יטריח א"ע וסיכר רש"י דאילא הי' חסיד והותר לו לקבל בכל פעם והוא לא קיבל משום עקשות פה. ולמי שאינו מוחזק בחסידו' אי אפשר לתקן שיקבל מתם דא"כ אף בצע"מ יאמר שהוא חס' כי היכי דלישקול זימני אחריתא. ואי יתקנו דלא לשקול רק חד זימני איכא לימחש שמה יתיר כדי שלא יטריח א"ע ובקושי' התוס' וכיון דאי אפשר בחקקה ובכר כתבנו דתנאי שלו לא מהני ושפיר יש לחוש דמשום אגרא קא שרי ודוק :

ועין בתשובו דברי רבות סי' רצ"ד שמתיר במשפחה והוסף
לכל תקנה אשר בהם שעתה וכתב גם כן שמהר"ק שרם
סי' ג' דגם במורדות לא נזר רמ"ה עיי' שם וכן זה וכללנו דרכה
מחמירו דהנה במהר"ם פלדו העלה דהנה' חולק על דברי
כרש"א וכו' ספר התרומות שהוצא במהר"ם' החולק סי' ל"א
וכ' מהתשובה הראש' שהוצא במהר"ם שם וכו' מהר"י מינץ
סי' י"ד וכו' במהר"ם פ' המדור סי' רצ"א בשם מורו הרב הגדול
פ' אביגדור והרב ר' חיים . ודעת ר' אביגדור כהן שהוצא
בהנה' מרדכי פ' החולין בשם מורו רבינו שמר' דאף במקום
ביום נזר ר"ג וע' במהר"ם פ' הוצא ע' סי' י"ג שכתב בשם אפי
הס' הראשון ור' דהס' לא שייך מלות פ"ו והוצאו רמ"א מפ'
חוקי' הבה' דלמיתין משחרר צ"חמק בדיון הוא שגנזור על
עלמ' שלא לשא בש"ו ועין בתשוב' שם יעקב חלק א' העז
סי' מ"ב שדחה רמ"א זע"פ סי' ה' ה' ה' וגם מהר"ם ל' בתשובה
סי' ס' הביא דעת הראש' שהשיב לרבינו שמהר"ם דברר השארה
שכספית' שראינו לבנו של ר"ם בר"ע ממעטתא שיתקן אשתו
משועממת וכל הוא ואביו והיו מבטלי' הפסילה כמה פעמים
משכיל בישול פ"ו ולא נזר להחיר לו החרם של רמ"ה ואמר
מושב להפסיד כקם אחת מלפחות קלול לדרור' הבאי' וכן
מהר"ם ל' ס' מחמיר בזה וכלל בתשובו' כמה דאף סי' י"ג שכתב
דאף ל' החמיר מלישא אחרת וכן הביא כתב דמהר"ם ל'
ורמ"א לא פליגי . ובאמת פליגי וכבר השיג עליו הח"מ בסי' א'
וגם בתשובו' מהר"ם מינץ סי' י"ד היחמיר מאוד אפילו במקום
מזה עיי' . ולכלאור' כהנה דהו' ספקא דרינא וספקו
לחומרה דספק חרם הוא דאורייתא וכמ"ס בתשובו' הרשב"א
סי' תקל"א וגם בתשובו' מהר"ם אלאור' סי' ע' הביא דעת
כמה פסקי' שחרם הוא דאורייתא ושכ"ס הרמב"ם ב"ס משפטי
החרם שהעובר על החרם כעובר על השבועה וכמ"ס פלגוש
בשבועה שבועה גדולה היתה כו' ותבא בילמדינו בשם ר"ע וכו'
שבועה היתה שם אלא ללמדך שחרם הוא שבועה שבועה היא
חרם עכ"ל . ואף הראשון ל' בתשובה העיד דהחרם שלא לישא
צ' נשים לא הי' רק עד חלק החמישי וכ"ס הבי' והרמ"א . ועכשו
הוא פק תקנה וספק בתקנה אוקמי אדינא דהוא רק דרבינן
וכ"ס הבי' שם בשם הר"ם הא בתשובו' הראש' ח"מ סי' ק"ח
פוסק להדיא לתקנות הקהל הוי דאורייתא אף בלא חרם וכ"ס
צ"ח סי' ר"ס בשם הר"ם וכו' והוא בתשובה בית יעקב סי'
קל"ד וכ"ס מהר"ם מינץ סי' י"ד בשם רש"י והמהר"ם והא"
דהעובר על תקנות הנזכר בר מלקות הוא ועין בתשובו'
וצרנו יוסף חלק א' הע' סי' ט"ו שהביא ח"מ הבי' סי' י"ד והנה'
בסי' ק"ט סי' ק"ב אע"ג דלא נזר ר"ג לאחר חלק החמישי מ"מ
כיון שהחזיקו במדינו' אשכנזי במכה זה גם אחר חלק החמישי
לא כשתבה הדיון אלא מכל מה שה' מקודם לחמיר בסמיך
עיי' . והגם דלפי הבהר' ב"ה הע' סי' ס' דעת הח"מ סי' ק"
ח' והב"ש בסי' י"א דל' דחרם רגמ"ה אינו דאורייתא אף מ'
ימלא לבו לחלוק על כל הני אריותא שהבאתי . ועין בתשובו'
נודע ביהודה חלק א' הע' סי' ב' אף באמת כל האריכו' בזה
הוא אף למוחר דכבר העידו כמה גדולי מחמירי' ומכללי' הח"מ
וב"ס וכו' דבהנה' לקמיר ע"פ ק' רבני' מה' ארצות ומעשה הרב
ובנ"ד אפשר דב' ע' מוריס דר"ג לא נזר וולת הראש' שהוצא
ברש"י חזק דאף לפוסקי' דר"ג נזר לא נזר וולת הראש' שהוצא
דוקא בבת דעת אף שא' לקיים מלות פ"ו או במקום ובמהר"ם ל'
לפוסקי' כיון דעכ"פ יש לו אשה ושומרתו מן הטעם הי'
היכולת ביד הר"ג לחקן בשב"ה אף דהיתיר מפורש בתורה
משכ"ס בנ"ד דלא לזר עמה במדור א' ושרוי בלא טובה וכלל
ברכה והוא איסור גדול כמבואר בא"ח ובא' הע' והמהר"ם
הזאת תהי' ח' ל' לגרם עון . ומת גם דהא אף בתקנו' חכמים
שיש בו חשש איסור מצינו דלא נזר במקום לערעא במבואר
בכתוב' דף ס' ע"א גונח וינח חלב בשבת כו' וכ"ס תקנות
ר"ג דלא בתקנה משום דררא דאוסורא רק משום חשש קטע
וכמ"ס בבה"ס ב"ס המדיר בשם הראש' כהן וכ"ס הד"מ
וב"ס בפסקיו' ובפרטיו' בנ"ד דלא שייך טעם דקטעה דכלל' ה'
איכה יושבת תחתיו ומה גם בנ"ד שידוע לכל שפעמים רבות

מדאורייתא אכל אי רק מדרבנן לא מצי עביד שפיר משוי שלום
ומיושב קושי הכ"ב. וזהו צדד דלוינה יכולה לשמור את גופה
ה"כ גם מדאורייתא אינה מתגרשת ול"מ משוי שלום. ולומר
לסמוך בענין זה דוכי' עדיף משליחות ואף דל"מ בעצמה לקבל
יכולין לזכות עבורה הוא מילתא חדתא ואין לסמוך ע"ז באיסור
דאורייתא אך באמת י"ל דעיקר התיקון להשלים הגט לא בעשה
לחקתו דבלא"ה הותר החרם. אך בעשה לחקתה כדי
שששתתפה תוכל להנשא וא"כ עיקר התועלת הוא
בששתתפה ולא תוכל בעצמה לקבל גט. ואמנם וכו' מפני
שאנו מרמין בעשה מעשה להחמיר בששתתפה ע"ז וכו' הלא
אלא שמחויב למסור לה גט בששתתפה וכמ"ש ואנו דנין
להחמיר אותו לישא עוד אשה אחרת ובאופן שישלים לה עמה
ג"כ גט וזה שפיר י"ל לסמוך קצת גט ע"ז: הרי העלינו דלענין
איירא אין לחוש בכ"ד דיש לנו כמה דרדי' א' דעת כמה פוסקי'
דר"ג לא גזר במקום מזה. ב' ואף להסבורי' גזרו י"ל דרובם
ככולם מודי' בנשטתתיות והראב"י יחיד בדקן זה. ג'. לדעת
הרבה פוסקי' לא ה' החרם רק עד חלק החמישי. ד' ואף אי
ביטל דגם עתה חל חרם זה ואינו מחקתה אף דהוא ספקא
דדינא ה' לדעת הרבה פוסקי' חרם זה אין לו דין תורה רק
כשפיקא דרבנן ומכ"ש אי נימא דאינו רק חקנה. ה'. הבא"ש
דאי'מ"ס דכתובות דצמקוס לער"א לא גזרו רבנן וכו' שחרם ר"ג
שלא ה' רק משום קטט וחשש זה לא שייך בכ"ד. וז"ל דעכ"פ
לשינוי הרמב"ם הוא אסורה עליו דפתוי קטנה לאו אונס הוא.
ז"ל דיש לנו קצת סמוכה על מה שמוכה לה עתה הגט דזכות
הוא לה בודאי והעיקר דהעידו כמה וכמה גדולי פוסקי' הכל בו
וב"ח וז"ל וכו' וכו' דעכ"פ יש להחמיר בק' דבני' והד"מ בסי'
א' מקיל מאוד דאינו רק מנהג ועי"ש ב"ב ס"ק ד' ג' ובש
יעקב מלק א"ה ע"י ס' מ"ב ובתשובה כ"י ס' מ"א בחלק א' יע"ז
ועכ"פ צ"ל דירוק ק' דבני' מנ' ארצות בודאי צידם להחמיר בלי שום
עיוות: אך דא עקא שכתב הב"ח שקבלה בידו מגדולי עולם
שאין להחמיר אלא אם ישלש הכתובה וכו' וגדוולא ביד ב"ד
וחייב לוונה וליחד לה בית כדי לשמרה ממנהג הפקר וכדעת
הרמ"ה שהביא הטור בסי' ק"ט עי"ש ובכ"ד דאינה יכולה
לשמור את גופה גם להרמב"ם חל עליו חיוב מזונות ומדור.
וא"כ סגר לנו הרב את הדלת. כי הוא איש עני ואביון וצדיותו
אין לחס ושמלה כי הכל כלה ואצ"ל ע"י השנעון שלה כנודע
העליו. ואמנם הנה בסי' ק"ט כתב הרמ"ה דאם אף לי לשלם
הכתובה א' לעכב הנורוין וכחז' החמ"צ בסק"ה דהרשב"א
חולק בדקן זה והב"ש ס"ס בסי' ק' מחלק דהרמ"ה מיירי בזיווג
שני דיוכל לגרש ע"י הדין. והרשב"א מיירי בזיווג ראשון היכא
דא' לגרש ע"י הדין: הנה מ"ש דהרשב"א מיירי רק בזיווג
ראשון בדיוולא לא כהירין לעכ"ד דהא ראוי' הרשב"א בשתובה שם
מהא דאיתא בכתובות דף ק"א גבי לקחה ואם אחר הריני נשק
ובתובתך משמע דאם אינו ממלך הכתובה א' לגרשה. והנה
הב"ש בעצמו כתב לעיל ס' ע"ט ס"ק ד' דמדחני במחיתין
סחם משמע דמיירי אפילו בזיווג ראשון. ומזה למד הב"ש
דא"ה צ"ל דלדוכא חרם דר"ג עי"ש. ואף אכן נימא מדחני
סהמא היירי בכל גווני ואף בזיווג שני ולרד"ק שיחמר הרינוסך
ובתובתך. וגם סתיתו' דברי הרשב"א משמע דמיירי גם בזיווג
שני. ואמנם זהו ודאי כהירין דברי הב"ש דהרמ"ה לא מיירי
רק בזיווג ב' דהרמ"ה סיים וכתב וכו' מדויקא אכל ר"ג החרים
כו' והא ודאי יזוג ראשון דלכא דש' דמיליוני ב' אחר חקנו'
ד"ג וכמ"ש הב"ש בסי' ע"ט ס"ק ו' ובסי' ע"ט ס"ק ד'. ולכאורה יש
להסתובן למאי דק"ל דאסור לחדש לשהות עם אשתו בלא
כתובה אפילו שעה א' והענין דיש שלא תהי' קלה בעיניו
לסולאיה כמבואר בסי' ס"ו א"כ לא הכחת בת לאברהם
אזינו יושפת תחת בעלה העני כי לא תוכל לעכב הגט בשביל
הכתובה. וא"ל דיוחם שמא יתעשר דהא כתבו החרם בזה'
צ"ב דף מ"ה ע"א דלא חשבו כונע מחשם שמא יתעשר והכי
קמעיין בה"מ ס' ל"ו. וז"ל דש"ה דלא נחשד להעיר שקר
מחשם שמא יתעשר דאחזקין איננו ברשיע לא מחזקין
ומסתמא העני חושב דהעני אף יתעשר ושלם לכ"א חוור

לכבוד הרב המופלג החריף מו"ה יעקב סג"ל אב"ד דק"ק וואלברוס :

סי' לג. תשובה. צמחי דשילגא קדמי' לאחור' תשובה כידון הכי תדי כשי מקהלתו הרמה היושבי' עגובו' ונלמודו'. וגוף המעשה מבורר במכתב כ"ת שנסעו ביום א' בהשכמה. וציוס ג' וצא הקול שהרונים מוכחים ציער חלי פרסה מן העיר ובאו אל היער ומאלו שני אנשים קשורים יחדיו בחבל סביב לווארס מהדוק העיב. ואללם מאלו עגלה וסוס'. וכאשר שמעו השותפי' רדפו מהרה על העיר שהביאו אותם לקבור סס. ובאו אל העיר ביום ד' אחר חלות היום והאחד הי' של' בגופו וכל פרטוף פניו והכירו אותו בט"ע בפ"פ וגופו. וגם כל בנדין מכף רגל ועד ראש הכירו ואת השני הכירו בט"ע רגופו וכל בנדין אף פרטופו הי' כפוח ומקורק מעוף השמים וזה תורף השאלה :

והנה כבוד פמ"ה פתח בתשובה תחילה בכהה דהתורה את האשה שהכירו בט"ע ואף דיש לחוש שהוא אחר ג' ימים כי הכי' כתב בס"י י"ז סק"ז ביאא הקול איש פלוני מת לו כהנר ואחר ג' ימים מלאהו מת והכירוהו. אשתו מותרת לדריו הכל. וזר היתר השני לזרף קימני כלים לשאר אומדות וכשע"ו המ"ב וע"ז וב"מ ודלא בהב"ח. וזר היתר השלישי לסמוך על דעת המ"ב שהביא הב"ס בס"ק ע"ב דסי' מנין הוי סימן ואף דהט"ז חולק מ"מ דעת רש"י והרא"ש כהמ"ב. וע"פ זה רוצה להמיר גם אשת השני לפ"ד הרא"ש בתשובה דכיון דידענו שנתלוה עמו לא חיישין לאחר דוכ"ה הב"ס בס"ק כ"ה בשם המ"ב. ואף דהט"ז חולק ע"ז מ"מ יש לזרף דעת הר"ח דבכל גופו של' אף בלא פ"פ יכולין להכירו בט"ע ולזרף לזה סימני כליו וזה חורף דבריו וביקש ממני לחוות דעי גם אני בענין זה : והאמת כי קשה בעיני מורד כעת להשיב בזה כי הטורות רבו מכל גז ואני מוקף בחבולי טורות. והא' לאו מילתא זוטרתא היא. והגם כי הרמב"ם כהב' בתשובה כל המחמיר וחוקר בדברים אלו לא יפה עושה והאין דעת חכמים כוחה המיו' וכ"כ הרא"ש בתשובה שראוי לכל מורה לחזור על כל דבר' להחיר ועיין במ"ב ס"י ק"י שהאר"ך בזה. ואמנם הרמ"א בנה"א סעיף ט"ו המחמיר בזה ובתב דהיכא דליכא פלוגתא דדיני' אלו אוליכא לחומרא ועי"ש בח"מ ס"ק לא ובב"ס ס"ק מ"ז. וגם הח"מ בס"ק מ"ז החליט שכל מחלוק' בעניני עונות היא ספק אשת איש והגם דבט"ע ס"ק ט"ו ובהנהגה שם השיג על הח"מ. עכ"פ כל זה במחלוק' שנו' ולא רחמי' שום מורה שיקול בעתים הללו שנתרצו המחלוק' בכל עניני' ולסמוך על גז' א' אם לא בצירוף טעמים רבים. ואמנם היות כי מאלו לחבול' ששקדו מאוד בתקנו' עגובו' להתירם מכבלי העיגון ובעקבותיהם כילך ואכתוב בצו"ה אשר עלתה במגורתי בקולר השנתי עם רב הטורה. אך בקצרה מאוד : ובתחילה אשיב על דברי מעכ"ת אשר סמך א"ע על דברי המקצר בסעיף ק"ז ביאא הקול. לעכ"ד לא שייך בכ"ד מכמה טעמים. חדא לדעת הב"ח ופ"ח הא דכתב המחמיר לדברי הכל איש מדוקדק והוא דוקא לדעת החוס' דמקילין בספק תוך ג' וקמ"ל דלא גרע ע"י הקול שיא. וא"כ לפי מה דנקיטין להחמיר בספק תוך ג' ממילא איך כהן היתר. ואף לפמ"ש הט"ז דהמחמיר הכריע כן מהבדל משום דאויכא תרתי לשבותא דהרי הכירו וגם יאא הקול. הא לא שייך אלא ביאא הקול איש פלוני מת לו כהנר. אבל בכ"ד שלא הי' רק קול שמוכחים שם הרונים ודאי איך גז' להקיל מחמת הקול. וגם כפי הנראה ממכתבו גם מה שנסעו השותפי' הוא כי שמעו מן הכהנאין וידעו שעברו דרך שם ולכן מאומדן דעתם הבינו שם כהנר. ואין להשיב זה לקול וצריך שיס' הקול וזאת ההכרה וכתב לתורה לשבותא. וגם בענין סימני כלים רבו החולק' מאוד הי' בזה וזה מותר והארכתי בזה בס"ד בכמה חסוב' ואם באלו לבאר דעת כל הפוסקי' בזה איך די באר לבאר דעתם וקצרה היריעה מהקיל. וגם הסי' מנין אף אי בחליט

דסי' מנין הוי סי' נלענ' דדחינו דוקא במספר דלא שכיח כולי' האזי אכל מספר שנים הא שכיח טובא שלא יסע אחד לצדו ולכן החמ"ח בס"ק ל"ז מורה דמנין עשרה דוקא הוי סי' ואף דבמ"ב מקיל בעובדא דידיו' אף בששה. מ"מ בשנים מאן מפס' להקיל. ואף אי המ"ב מקיל גם בזה עכ"פ איך לו סעד לתמכור בזה מפרש' ויכחיו אכן בס"ד : הנה לכאורה הי' מקום להחיר בכ"ד דהכירו כל מלבוש' אף לשיטת' הפוסקי' דחיישין לשאלה הא מסקינן במה' מעילה דף ח"י דלבוש עילאה ותתאי הוי דבר שיש בו פגם. והא אמרינן במס' צ"מ דף ק"י דדבר שיש בו פגם קפדי איכסי ולא מושלי. וא"כ לבוש עילאה ותתאי הוי כמו כוס וארכקי וטבעת דלא מושלי איכסי כדאמרינן ביבמו' דף ק"ך וב"מ דף ק"ז. אך דלא בה"ח בתשובה בס"י פ"י כתב דאף ביום וארכקי וטבעת אף להקיל האידא דדוקא בזמן התלמוד כהנר הכל דלא לשלכיהו אבל האידא איכא מאן דמשאל להו פ"י. ותתאי טעמא השמיטו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש האזי דובא דמאלו קשור ביום וארכקי וטבעת עיי"ש. והא עכ"פ החוש מעיד דלפעמים משאל אדם לבוש עילאה ותתאי ולשיטת' הב"ח כיון דאיכא מאן דמשאל להו חיישין לשאלה ואף לשיטת' הב"ס בס"ק ס"ט דבב"ס וארכקי וטבעת לא חיישין לשאלה. הא עומד' כנדינו דברי הח"מ בס"ק מ"ב דלאו דוקא לשאלה חיישין אלא הי' למכירה ואצידה וא"כ גם בכ"ד דמפגמו הא י' לחוש למכירה ואצידה. ואין להקשות על החמ"ח בהאי דמשני' שם באוכף ובים. וארכקי וטבעת דלא מושלי איכסי אכתי כחוש ואצידה עיי"ש. הא ליחא דיל' דגם החמ"ח סובר כעין סברה' הב"ס בס"ק ס"ט שכתב בשע"ו הכי' דדוקא אי סי' דאחרייתא וא"כ מובהק ביותר הוא דל"ח למכירה וכדומה אבל אי מצינו דרבנן וצריך מובהק ביותר אז חיישין לשאלה ומכירה ומתנה ועכ"פ לדיכא דק"ל. סי' דרבנן יש לחוש למכירה ואצידה ומתנה : ואמנם באמת יש לסמוך להחיר בכ"ד מבית טעמי' דהנה בדברי המחבר בסק"ז דכתב ביאא הקול כו' מותרת לר"ה כללנו בזה כל המחמירים דלמה תהי' מותרת לדברי הכל יצאמתי דלית' לש' בהגאון מאוד הגולה בב"ב סי' לא ששאלה בזה מרבית' דלית' בליטמא. דהנה הט"ז צ"ד סי' פ"א ס"ב ב' ומה שתייך בזה הב"ס בס"ק פ"ה כבר השיג עליו בתשובה כ"כ. והנכון בשוב קושיו' הט"ז כמ"ש הב"ס בנה"א דש"ה דאיכא ג"כ חזקת אשת איש. ומצתה היכא דילא הקול איש פלוני כהנר דעכ"פ ע"י הקול איחרע החזקת דלא' וא"כ מותרת ממ"מ עיי"ש שהאר"ך וקצו' בזה מהמורו' : ומצתה כימא להקיל בכ"ד אף דליכא קול מקי' ומה ביאא הקול לחוד דודאי לא מהני לדעת שום פוסק ועכ"פ מהני לגרוע חזקת א"א דנוקי אח"כ האזי גברא בחזק' חיים והוא תוך ג' ימים ומכ"ס בכ"ד דהכירו כל כליו דבאמת לדעת כמה גדולי ראשונים לא חיישין לשאלה וסומכ' על היתר זה לצד אף דאין לא כעבר עובדא לסמוך ע"ז לצד הא עכ"פ אינו דק ספק ופיתרע חזקת א"א ע"י סימני כליו וא"כ יש לאוקמי האזי גברא בחזק' חיים ובשתא הוא דכהנר והוי תוך ג' ימיו מהני פ"ע דפ"פ וכל גופו : והגם דהש"ך בנה"א חולק עוד על הט"ז וכתב דאי כימא ליחן לו חזק' חיים כימא דעדיין הוא חי ופניו דברים אלו כתב גם הב"ס בס"ק פ"ד אף הב"ס בעמא הרגיש דיש להקשות דהא עכ"פ מת לפניו ואף אי כימא דהי' אחר הא גם לזה האמר הי' חזק' חיים והנה עיי"ש יד' להחיל דלגבי האזי לא שייך חזק' חיים משום דלא ידענין לי' לא שייך חזק' חיים אחרת עיי"ש בב"ס כבר השיגו על דבריו דבריו עיי"ש : ואף אי כתיב גם זה הא לפי משמע' לשון הרא"ש בסוף ס"ק דב"מ כראה דעתו דאף למ"ד דחיישין לשאלה אינו רק דרבנן ואף דהתוס' ביבמו' דף ק"ך ע"ב כתבו דלמ"ד חיישין לשאלה הוה מדאורייתא

מדאורייתא עיי"ש כבר העלתי בענין זה שחשבה אחרת
 דהתוס' מוכריס דחוקת היום וחוקת אשת היום כחשבים לב'
 חוקות ובענין דאמרינן בעירובין דף ל"ו גבי נכש בה' בלילה כו'
 התם תרי חוקה עיי"ש ואף דיש לחלק בין כ"ד להאי דעירובין
 דהתם אין שני החוקות משום א' ומש"כ הכא שניהם משום
 אחד מ"מ חיוכה למקצת פוסקים שהבאו בשו"ת אחרונים
 דס"ל להחשיב חוקות חיים וחוקות א"ל לשני חוקות וא"כ אף
 דנגד משא שאלה הוא חוקה דכל מה שצד האדם הוא שלו
 וכמ"ס בנודע ביהודה (והגם דכתבתי לעיל בשם החמ"ח דיש
 לחוש גם למכירה וא"כ באמת הוא שלו הרינו לו חוקת מרא'
 קמא) וגם יש לנו עוד חוקה דאשה דייקא ומכאן . וא"כ הוי
 חרי חוקות כגד תרי חוקות ונשאר ספק שפולוג'ל דדעת
 התוס' דקצת הרשב"א והר"ן דכל ספק השקיל מן התורה
 לחומרא והלכתי בזה בענין' בצאור דברי התוס' דכתובות
 דף כ"ז ע"ב ויצמות דף פ"ח ע"ב והרי כבר העלינו דבג"ד לא
 שייך לומר דנאמרי האי גברא בחוקת שבוה חיעדיין דהא
 פכ"פ א' מת לפניו ואדרבה יש לזרף החוקות חיים להקיל
 ולומר השתא הוא דמת והוי תוך ג' אלא כגד זה נשאר חוקות
 א"ל והא"י לנו חוקה דייקא וגם חוקה שכל מה שצד האדם
 הוא שלו ולפ"ז אפ"ל דגם ליסור דרצנן ליכא דהא כמה ליסורי'
 אנו מתירין משום דאוקמינן אחזקה . והא עכ"פ אף בלא
 החזקה דכל מה שצד האדם הוא שלו אינו רק ליסור דרצנן
 וגם דאף בודאי עצור ג' החשד דשמה איתא אינו רק דרצנן
 במבואר למעין בלשון הרשב"א דסוף יצמות והנה אף לשיטת
 המחמירים דחיישינן לשאלה הוא משום דע"י החשד שאלה לא
 נחשב לכו' מובהק ועכ"פ נראה ס' אמצעי . וא"כ יש לנו
 לסמוך על שיטת הרא"ש בחשבה כולל ב' ס' מ"ז דבאיסור
 דרצנן מהני ס' דרצנן עיי"ש וגם כאן הא אין האיסור רק
 דרצנן ומהני ס' אמצעי:

ואמנם כי בח"א נאספרי עמן רקח סימן כ"ה אות כ"א
 וכ"כ הוכחתי בענין' דבריות ברורו' דהאי פסקא
 דהרא"ש ליתא כי אם היכ' דאי אפשר לבוא לידו איסור דאוריית'
 אבל היכ' דאפשר לבוא לידו איסור דאוריית' אף דעתה אין האיסור'
 אלא מתרצנן אפ"ה לא מהני סימן דרצנן וא"כ לכאורה בעליו
 דבריו הכל' . אחתי אהבהול דבריו להקיל בכ"ד דהא איכא
 ס"ס ספק אם תוך ג' ואח"ל אחר ג' שמה לא איתא
 ואל תשנו שהא משא חד והתוס' העלו בכתובות בסוג'
 דפ"ט דכיון דשם אונס חד לא חשבו ס"ס . הא כבר השינו
 המח"כ ג"כ דב"ה על כלל זה והעלו דאף בשם חד חשיב ס"ס
 ומ"ס התוס' שם אונס חד הכוונה דהא ס"ס שא"י להתהפך
 והכנון אחס דהתוס' ס"ל דס"ס דאינו מתהפך לא חשיב ס"ס
 וכמבואר להדיא בחילופי גמראות בשם התוס' ודלא כמ"ס
 ספ"י בסוגיא דפ"ט דהתוס' ס"ל דס"ס שאינו מתהפך חשיב
 ס"ס והרא"ש שהביא ספ"י מהא דהקשו התוס' שם מ"ס דמוכח עין
 כבר הירגש בזה גם בכ"ז דהא דאי' דא"ע דברי הרמ"ע
 דיש לנו להתחיל בהספק דהחזקה מסייע ובג"ד יש לנו להתחיל
 בספק תוך ג' לזה מסייע החזקה חיים . ואף כי בחשבות
 שז יעקב סימן מ"ח הביא תשובות ס"י ח"ל אני קורא . מלא
 שכמה ובמה מחברי' מגדולי' אחרוני' כתבו להחיר אף באיסור
 א"ל מטעם ס"ס דאיכ' חוק' א"ל וחוק' חיים עכ"ל אצדתי דכבר
 תמה בזה בנב"י ס"מ"ג דהא ליכ' ב"ה חוק' גמור' דכבר איתרע
 ע"י חוק' דייקא ובמ"ס התו' ביבמו' דפ"ט חוכתו' דף כ"ז ע"ב
 והנה בנב"י שם כתב לתרץ דלא שייך חוקה דייקא רק לענין
 באמנות העד והכוונה שהעד נאמנה מעיד אמת שמתירא
 לשקר כיון דייקא ע"י דיוק' דיד' וידוע שהוא חיומה שכתבתי
 בש"ס בעמא דע"א אי משום מילתא דעבידא לאגלווי' אי משום
 דאשה דייקא הכוונה אי משום מילתא דעב"ל לבד לא משקר
 אף בלא דייקא דידה ואי משום דעבידא לגלווי' ע"י דיוקא דידה
 ונ"מ היכא דלא דייקא כגון ביבמה וקטטה וכדומה אבל לענין
 שאר ספיקות בנזף הדבר לא מהני טעמא דייקא וכשאר
 חוקת אשת איש על מכוונת ע"ל אמנם לעכ"ד אין זה מוסכם
 להמעיין העיני' ביבמות דף קע"ו ע"א בתוס' בג"ה טעמא כו'

דכתבו אבל אין לפרש א"ל טעמא דע"א משום דייקא ואפילו
 אמר בדדמי נאמן דהא אפילו דייקא האשה למה להיות נאמן
 כיון דאמר בדדמי עכ"ל ולסדרת הכ"ז הא"ל דבאמת הוכח
 דהאשה דייקא לא ואמר העד בדדמי דמחירה ע"י דיוקא דידה
 יתברר אבל דהאי דמלחמה בעולם גם האשה אומרת בדדמי
 ולא תידוק ולכן גם העד אומר בדדמי אלא ודאי התוס' מיאנו
 בסדרת הכ"ז וקושייתו לכאורה בתוקפו על הפ"י ושם יעקב
 ואני העלתי בענין' לפמ"ל דחוקת חיים וחוקת א"ל כחשבים
 לב' חוקות לשיטת התוס' וא"כ בל"ה חל עלינו להסבין למה תהי'
 בזה חוקה דייקא לחודא לגרוע ב' חוקות . ולכן אמינא
 דהתוס' סוגי' כשעת הרשב"א עיין בקידושין דף ק"ו דלס'
 העובר טוען כרי לא שייך גבי לומר אוקמה לחזקה ולזה משין
 דברי הרמב"ם פ"ב מגירושין ועיין פ"י כתובו' דף כ"ז דהאריך
 לגם דעת רש"י והר"ן כן וע"ע ביבמות דף ל"ג ע"ב בג"ה מהי
 חזית עיי"ש וי"ל דהתוס' ס"ל דאין ביד הבדי רק לרשות
 חזקה א' ובא"ל הא איכא ב' חוקות ולזה כתבו בכתובות שם
 דאיידי בברי' (ועיין בפני יהושע שם דעיקר קוש' התוס'
 ותרומם הוא על המתיר דמוקי באומרת ברי' דחזקה אחת
 נדחת בהאי דייקא . ומעתה יפה תמה א"ע הפ"י על הסומכים
 להחיר ענוכה מטעם ס"ס אף אש היא אינה טוענת כרי ולא
 אין בכח דייקא לחוד לסתור שני חוקות חסור דמדייק הפ"י אף
 דאיכא חוקות א"ל וחוקות חיים עכ"ל זה לעכ"ד נכון וברור:
 והא עכ"פ בל"ד אין לזרף חוקות חיים להחמיר רק להקיל
 וכמ"ס לעיל וא"כ ממילא מהני חזקה דייקא ומהני ספק
 ספיקא . וגם דבג"ד גם חוקות א"ל איתרע ע"י סימני דכליו
 ואף דפי' לחוש לשאל' עכ"פ איתרע ע"י החוקות א"ל וכמ"ס
 בשם הנב"י ואף ה"ט דהחמיר בענין' כזה ביד ס"ק' ס"ק ע"ו
 וכל דבמק' חוק' א"ל אפ"י כמה ס"ס לא יועילו וגם הפ"י נב"א
 למס' כתובו' האריך והע"ל דחילול להקיל אף מכמ"ס ס"ס הא שפטי
 כ"ד דחוקות א"ל איתרע ע"י סימני כליו וגם יש לנו חזקה דכל
 מה שצד האדם הוא שלו וגם חוק' חיים ואינו אלא תוך ג' וגם
 חוק' דייקא והא אמרינן בכמה דוכתי דחדא חוק' במק' אחרת
 לא אמרינן וכ"כ במקום אחרת וגם דבג"ד חשדא דשמה איתא
 אינו רק דרצנן וכמ"ס לעיל וא"כ למס' בנב"י סימן כ"ט דהא
 דס' אמצעי לא מהני אינו רק דרצנן עיי"ש שמיא דאי' לזה
 והא סימני כליו נחשבו' עכ"פ לכו' אמצעי והוי תרתי דרצנן
 וגם איכא חוקות רבות להחיר עכ"פ כוכל להסטרף להשתמש
 בהתיר הס"ס הנ"ל ובשנים כו' הש"ך בנתיב השני על הס"ז וכתב
 דהיכא דאיכא ג' ספיקו' ואיתרע החזקות איסור ע"י ספק א"ל
 מהני שפיר השני ספיקות להחיר ובג"ד ודאי איתרע החזקות
 א"ל ובג"ל וגם בחשבות גאוני' בתרתי סימן ג' ככתב דהוא
 היתר גמור להחיר בש"ס . ואף הנאמן בע"פ שהחמיר מאוד
 בזה אפ"ה כתב דיש לזרף טעם ס"ס לספיק' . והא בג"ד בל"ה
 יש לנו כמה טעמא להחיר וכמו שכתבתי לעיל . ומצורף לזה
 דעת כמה פוסקים מתקין קמא וכתבתי דס"ל דלא חיישינן
 כלל לשאלה והסכים עמם הש"ך בנ"מ סימן ס"ו ס"ק ק"ו .
 ומצורף לזה דעת הכנסת וזקא"ל ועוד כמה מחכמים דס"ל
 דאף למאן דחייש לשאלה עכ"פ לא חיישינן שישאיל כל כליו .
 ובאן הכירו כל כליו ומצורף לזה דהכירו גם כליו של השני והא
 ודאי חשדא דחוקה ששניהם השאילו כל בליתם לשני אנשים
 אחרים והנהו אזוי לעלמא והנהו נהנו . וכיון דנחליט
 דעכ"פ א' הוא מאותן שני אנשים שעליהם אנו דנין א"כ יש
 לזרף להחיר גם אשת השני ע"פ סדרת המ"ג שהביא הב"ש
 בס"ק כ"ה דמהני הכרות מ' מנצי' תצורה . ואף דודאי אין
 לסמוך על טעם זה לבד ולהחיר גם אשת השני שאלה ה' צו
 הכרה צפרצוף פנים כו' ה"ט חולק על האי פסקא דמ"ב עכ"פ
 יש להסטרף דעת המ"ג וס"י ויתר להחיר אשת האחד שהי'
 פרצמו שלם ומצורף לזה כי לעכ"ד זה גופא הוא חשד דחוק
 דהאיש ששאל כל כליו ושתמה גם פניו לאחר מותו שיהי' דומה
 צט"ע בפני המשאיל . וינצי' ומלחתי סדרת זו בחשבות
 עה"פ ס' ע"ב שכתב דזה הוי כמו ס' מובהק דב"א אפשה
 להודמן גם באחר אלא דלא שכות טובא . וגם זה לא שפטי

והנה האמת שם הא' שברא שכתבתי לעיל לסי' מלך למלך בין
 שנים דמינן השבית ושה' דלל שכיח כולי הא' חלל דהיא ז' ו'
 הביא בשם ה"מ דסובר גם שנים נחשב לסי' מלך ואני על
 מקמי עומד דע"כ אין לה"מ בזה סעוד מהרש"י והרמ"ם
 כמ"ס לעיל) ומצורף לזה כי לשיטת התוס' וסייעתם בספק
 הדין ג' מקילין ומצורף לזה דעת ר"ת דבאילו חזול בפניו
 מעידין עליו אף אחר ג' ואף דחלקו עליו אפ"ה מודים דיש
 לצרף סברתו וכמ"ס הב"ם ומצורף לזה ההיתר שהמלאך
 האחרונים ה"ה הב"ח בחשבוה סימן ס"א והחכם צבי סימן
 קל"ג והשב יעקב סימן ל"ג והב"ח סימן ל"ו דלשאלה דיוחיד לא
 חיישין וגם אבי כתבתי בזה בענין בבור רחצ בספרי שכן
 רקח ח"א סימן כ"ה וכתבתי שם להוכיח דבש"כ גם דעת התו'
 דלמסקנה חיישין לשאלה ודלא כמ"ס מוה"ר מפראג בשיטת
 התוס' אלא דלשאלה דיוחיד לא חיישין וגם כ"ד הוי שאלה
 דיוחיד דאף דנימא דט"ע דפניו הוא מחמת דאיתפח הא'
 עכ"פ הכירו אותו גם בזקנו ובש"ע דגופו ומדו' ארכו ואף
 דכ"ד הוי סימן גרוע' עכ"פ אהני לן לענין שאלה דיוחיד וכמ"ס
 מוהרש"ל גי' ש"ס דגם בסימן גרוע נחשב לשאלה דיוחיד וגם
 ג' העלתי בחשבוה אחרת סברא אחת וישרה היא בעיני דהנה
 בבר נודע מהלוקת מוה"ר מפראג וב"ס דלשיטת מוה"ר
 למאי דק"ל דסימן דרבנן דליבא היכא לחוש לשאלה ממילא
 דל"ל לשאלה והב"ח חולק עליו דלמה יסתנה הדין והדעת
 מופרעת דלי' סי' דרבנן ואר"י מובהק ביותר כ"ס דיש לחוש
 לשאלה ואנא מודינא בזה לסברת הב"ח דאף אי סימן דרבנן
 חיישין לשאלה ואפשר דגם כ"ס הוא וכמ"ס הב"ם ואפ"ה הדין
 דין אחת כמוהר"ל דהיבא דליבא סימן אמצעי בגופא וסימן
 מובהק בפניו מהני וכימא אכן בעין סברת מוה"ר ל' כיון דחשש
 שאלה הוא חשש רחוק הבר דלא להוסיף עלה והא לא מצינו
 שחשו חכז' לשאלה אלא היבא דליבא שום סימן בגופו וא"כ
 אין סמיכה רק על סימני הכלים ובה חיישין לשאלה אבל אם
 יש גם סימן בגופו אף דאילו רק אמצעי הא עכ"פ יש לנו שני
 דר' להתיר א' מזה סי' אמצעי שבגופו והשני מזה סי'
 שבכליו ואף דחכז' החמירו בכ"א לברו אפ"ה בהנמקם
 יחד והיו חכמינו לטובתא מהיבא סימני יומא דגם בזה"ה החמירו
 לחוש לשאלה ואף אי אין חילוק בין שאלה דרבים לשאלה דיוחיד
 הא גם בשאלה דרבים גופא י' ל' דאין לחוש אם יש עוד כד להקיל
 ומסתה בכ"ד דהחשש שמה אסתחא אינו רק דרבנן ומדאורייתא
 שרי בש"ע לברו בזה"ה מהיבא יומא לחוש לשאלה וע"ע
 בחשבוה דברי ריבוב והובא בקיבור פסקי שו"ת סימן קל"ז
 והנה לפיכ' דצורף כל הכי טעמי' שכתבתי עכ"פ נובל לסמוך
 עליוס להתיר אשת הנהרג שהכירו אותו גם בפ"פ וליבא רק
 חשש דשמה הוא אחר ג' ואיתפח ומטיבא שיבא בזה'
 פמ"ה שנלע"ד להלכה ולמעשה ומעשה נחבון דדין אשת
 השני שאין בה כל הקולות הכל' ובתחילה נעמוד בדברי
 המ"ס שהביאו לעי' והביאו הב"ם בס"ק כ"ה והוא נובע מחשבו'
 הרא"ם כלל כ"א והרמ"ם מקיל בזה מאד דאף לחקור א"ס
 והט"ז בסי' י"ח השיב על הרא"ם א' דאמאי לא נשאל אותו ע"ז
 והא לעיל בסעיף ה' מבוחר באומר דאיתי שמת פלוני שואלין
 אותו איך לאית כו' עכ"ל האמת דל' דמ"ס הרא"ם דא"ס לחקור
 אין כוונתו דאף לכתחילה אי איתא קמן א"ס שאלה דהא כל
 היכי דאמאי לברורו מבררין אף אי ליתא קמן דנשיילין אז
 היא מותרת וכן הדין באומר אבי דאיתי שמת פלוני היבא דא"ס
 לברר וכמ"ס הב"ל שם להדיא ואמנם הא הרמ"ם שם בהנהגה
 כתב באומר שמעתי שמת פלוני אפילו לא אמר ממי שמע אלא
 אמר כתם שמעתי מהני ובש"כ כוונתו דאף דאמאי לברורו
 א"ס שאל' דהא הרמ"ם צ"ח דבריו בין דברי המחבר שאח"כ אבל
 אם אמר כו' דאיתי שמת שואלין אותו כו' ואי בלא אפשר לברר
 הא גם בזה פשר ובהכ"ל והנהגה רב"ם שם ס"ק י"ז בתם
 דהיבא דאפשר לברר שואלין אותו ג"ל ממי שמע הא הודה
 בעצמו שאין ל' הן הרמ"ם אשמע כן והנהגה צריכה אמן למשכנתי
 בפניו לפרס דברי הרמ"ם ולעצ"ד דירוע דחוש הרא"ם
 מחכמל יותר מחוש השמעות ואילו דומה שמו' לרא"ם ואשר

יראה האדם בעיניו יחאמת אלו יותר מאשר ישמע בצלצול
 ולכן בחוש הרא"ם שייך יותר דרדמי בי אס יראה שכלל למיט
 או דאורו כלוב והעוף אובל בו או מלאך הרוג אחר ג' והכיר
 אותו בט"ע אז יאמן שבורא מת אבל אם ישמע אינו מתאמן
 אם לא ישמע מפי כאמן ולכן באומר שמעתי א"ס לברר וכיון
 דזכינו לדין דהא דפוסק המחבר בסי' דשואלין אותו היינו
 משום חשש דרדמי דהוא חששא דשכיח טובא ממילא אין מקום
 לקוש' הט"ז דהא כ"ד דמי שפיר לאומר שמעתי שמת דגם שם
 אפשר לברר ואפ"ה א"ס לשאלו אותו משום דמסתמא שמע מפי
 בשר וכן ככ"ד אף דאמאי לברורו אפ"ה א"ס לברר דאמרינן
 מחמתא הוא אותו איהו שאלך עמו מבאן ומעלה גם דברי
 הרמ"ם בסי' מוסדות פ"פ דברי הרא"ם ומושב קוש' הט"ז
 ואף דאמאי כר"כ ל' לענין שלפנינו כתבתי השייך לברורו הרא"ם
 עוד הקשה הט"ז אמאי לא נחוש לחילוף ישראל אחר דהא
 חיישין לשאלה כו' הנה אף אי נחליט בסברת הט"ז עכ"פ
 חשש חילוף דמי לחשש שאלה והרי ככ"ד דהכירו אותו בט"ע
 דגופו ולפמ"ס בשם מוהרש"ל דגם בסי' גרוע שייך שאלה
 דיוחיד ומסתברא דט"ע דגופו גם לשיטת החולקים על הר"ת
 עכ"פ לא גרע מסי' גרוע ויש לנו להתיר בכ"ד מטעם שילה
 דיוחיד דמהיבא יומא נחוש שזה הלך ואחר בם בחריקאוי ויש
 לו ט"ע בגופו כמו זה שאלך ומי שאלך את כל בנדרו
 ואף דנימא דחיישין גם לשאלה דיוחיד הא נבאן מצורף לזה
 עוד חשש דשמה ב' אחר במקום הראשון להשתחף עם
 הראשון דהכירו אותו בט"ע וכולי הא' אפשר דלכ"ע לא חיישין
 וגם דאמאי בכאן הסברא שכתבתי לעיל דכיון דחשש שאלה
 הוא חשש רחוק הבר דלא להוסיף עלה מהיבא יומא לחוש
 גם בזה"ה דמי ששאל הבגדים וה' דומה בט"ע דכל גופו וגם
 יתלה א"ע עם הראשון ולולי דמסתמא אמיבא עוד דהא
 לשיטת הרבה פוסקים אף כמה סימנים גרועים מטרמיס
 והנם דבריו החולקים הא עכ"פ איו סימנים אמצעי' מטרמיס
 ונעשו סי' מובהק וכבר כתבנו לעיל החשש שאלה נחשב
 עכ"פ לסי' אמצעי וא"כ כל בנדר שמכיר הוי כמו סימן אמצעי
 ובהנמקם הרבה מלבוש' ובהנמקם ט"ע דכל גופו וגם דעכ"פ
 הוא חשש רחוק שזה הלך ואחר ב' במקומו ובפרטות שהיו
 להם שותפות יחד עם עוד שאר אנשים ומסתמא לא יתפרדו
 הסבילה בלתי ידיעת שאר השותפות ולקבל שותף אחר בלא
 ידיעות השותפות עכ"פ יש להחשיבו לסימן מובהק וגדולה
 מזו פתח האמת דרך בהכירו בנדר שה' שאלו ביד דמסתמא
 לא שאלו כיון דאין השאלה דשאי להשאל ודבר זה חכמים של
 בית דין יודיעין במבואר בנשיין והנם דמקום אחד השנתי
 על האמת דקמ"מ בכ"ד החוש מעיד דכל המסתמא ח"ע
 יחד יודיעם שאין בידם לקבל שותף אחר בלא ידיעות כל
 השותפות ואף דאין להעמיד ע"ז יסוד עכ"פ חזי לאצטרופי
 לשאר אומדות לחשוב הכל ביחד לסי' מובהק וכמ"ס בעבודות
 פגרונו דגם סימן מובהק ימלא לפעמים גם בזה"ה אלא
 דאיו בנמא ואל חיישין לחשש רחוקה כו' א"ס בכ"ד
 עוד הקשה הט"ז מהאי דבשילהי הילולי דחיישין שמה זה הלך
 ואיפס אחר אתו לאשלי עיי' שובאמת י' לחלק לפמ"ס הרבני
 ירוסם בשם הרמ"ה דאיידי דהנוף ה' שלום עם הפסחת דודא
 ואיבא דיעותא לפניו דהאי פיסתא דידא ודאי מאיס אחר הוא
 ובש"כ ה' שם גם אחר ושפיר איבא להסתפקי שמה בעל
 גבנה הלך אבל אם לא נמא רק נוף החרין בלא פסחת דודא
 אז אין חוששין שהי' שם אחר והובא ג"כ בב"ס בסי' י"ז ס"ק ק"ס
 חלל דה"ב ב' דהיינו דוקא דאמרה חזו נברא חזו נברא פ"פ
 ואמנם עיקור הוכחות הב"ם שם הוא מהאי דסעיף ל' דהעלה
 רנל א' מן הים ע"ש ואני בענין לא זמיתי להאין דברי הב"ם בזה
 דהא בחולין דף ג' בה"ה נברא דמחור רישא כחבו התוס'
 שם דמי לא הוי אסף חלל לא לא ואמר ואל לא הוי מייש
 שמה' שלו נכבד במים וזה אחר הוא וקשה לברורו מהאי
 דהעלה רנל א' מן הים ואל דס"ה דאוב' חזק' א"ס דל' לפמ"ס
 בשם ה"ב דהיבא דכבר נולד הספק אז איתרע לחוקת א"ס
 והא בעמולה ודאי איתרע הוי חזק דהא קי"ל רוב הנעמלות
 למיתה

למיתת ואינורק דרבנן אלף החילוק בזה דהיינו בחזקו' שהרבה
 בטבע' שם מימי קדם לכן חוששין ומשכ' בזה' דחולין אין
 המים בחזקות שמוכחין שם ראשי' ולכן לא היו חיים שמה זה
 נאמר וזה אחר הוא. וה' בזה' דבי נבנל דלא הוחזק שם
 שום אדם מהיכי יתתי לחוש ואזל' לי' הוכחת הב' ש. עוד
 בקשה ה' מהאי דזימן שחור' דלמרינ' הכהו אודל' לעלמא
 והנהו אחריתא כיכחו ע"ל ולעבד' תימא על חמיהתו דהא שם
 למרינ' בשלשה ומא' שנים מותרת דלמרינ' הכהו אנהו
 גיבכו וחד מנייהו אול' לעלמא והקשו בתוס' דלמאי חולין
 לקולא בדבר שלי' ויתירו הול' ושנים נשאר' במקומם
 בבכ' ודאי תלינן לקולא עכ"ל הרי גם בדיל' לא חיישין
 לחילוף וק' דליכא ק'ת רעותא דזימן ב' ומלא' ג'. ובהאי
 דמלא' שחור' במקום לבני' כו' שאני. דבלה' בע' תאמר
 דעקרו במקומ' ח' שפיר י' לחוש שמה אוד' לעלמא והנהו
 אחריתא מרובא דעלמא או כדמוקי אב' בדף דהו' שם הרבה
 יונים דמעלמא אכל בכל' דידעכו דלדון אנשים הלכו יחדיו
 מהב' לחוש שא' הלך לעלמא והשני בא. ואחרי שדחינו ת'ל
 כל הקו' של ה'ט' ממילא י' לנו סמיכה על דברי הר' ש'
 והמ' וגם כי י' לנו עוד סמיכה על כמה מחברי' המסכמי'
 לדעת הר' ש' ה' מהר"ב' בן לב שהובא בקיור פסקי שו"ת
 בב' ש' נ' י'א ותשובות הב' ש' ס' ק'פ' ג'. ותשוב' ראש' ח'
 שהובא שם סימן רס"ג דכתב דהיכא דהעב' משר' שלוני
 והודי' הלך עם שני עבד' בדרך ואח' כמלא' ג' הרוגים
 והכירו השני עבד' אף דלא הכירו היהודי' אף לתלות ביהודי'
 אחר ש' ש'. ויורק לזה דעת המ' דנש' שנים היו ס'
 בלא ספק פנים. ויורק לזה דעת המ' דנש' שנים היו ס'
 ויורק לזה דעת הרבה פוסקי' דלא חיישין לשאלה ועכ"פ
 לשאלה דיחיד ל' ובבר' בארבו דכ' ודאי הו' שאלה דיחיד
 וגם י' עוד איוו סמיכין שכתבו לעיל ויורק לזה דעת המ' י'
 בסימן קל"ח שהובא בב' ש' ס' רכ"א אס' נאמר ויהודי' בדרך
 שהלך ממקום פלוני למקום אחר ואח' באותו דרך נמצא
 הרוב. מדלוריתא למרינ' שזכו שנאמר דאס' איתא שהנאמר
 ביבול' ה' כודע מקומו בו' ואח' ידיר להחיר אף מדרבנן
 מאחר שלא נתעלמו היהודים רק אלו הנ' מסתמא אוח'
 שמהו הרוגים הם אלו עכ"ל והנס' דבכ' דהו' ש' שיר'
 מוצא מת' מד' פיו' העולם. לא שייך להחיר אף מדרבנן
 מטעם של המ' ש' הא' עכ"פ ולאנו משכונות איבוד דלוריתא
 וכבר ראיתי כמה מחברים שסמכ' א' על המ' י' ועכ"פ י'
 לחשבו לנסקי' בכ' ועיין בשבות יעקב סימן ז' דהיכי דיש
 עוד איוו סמיכין י' לסמוך על דעת הסומקי' דל' לשאלה
 וכעין דברי המביט הביט השב יעקב סימן ט' בשם מהר"ל
 ומהר"ר' ש' ומכל הכי טעמים אס' יסכים עמי כבוד חותני
 הגאון המעריס מופת הדור מו"ה יצחק אברהם הכהן פרו'
 אב"ד מפניטשוב איו מטינא שיבא בהדי' פת' ומכלל הן כמעט
 לאו בו' הכ' ידירו לנכח דש"ת נאם הנעיר אלעזר התושב
 ק"ק פילשטוב :

סימן לה שאלה ראובן נסע למרחקים ולא כודע מה

הי' לו ואח"כ בא שמעון והעיד שראובן מת
 ומל' ש. והתירו ב'ר את אשת ראובן להנכנסה לכל גבר
 דית' ציין וחס' נשא שמעון העד את אשת ראובן והיה העם
 כמתלוננים על שמעון הכל' באשר שלמי הדין העד המעיד לא
 ישאלה. ובתוך כך באה אשה אחת והעידה בפנינו ב'ר
 איך שראובן עדין הוא בחיים חיותו והוא במרחק מקום שאין
 למוד על אמתת הענין ונפל מחלוק' בין המורים אי שמעון
 חייב להוציאה או לא :

תשובה בתחילה נבאר אם לא היתה האשה מכחישה

מה דינו ואח"כ נבאר ל'ר וזה החלי' פצוה י'
 הנה ביבמות דף כ"ה ע"א מתנות המביא גט בו' מת הרגתו
 הרגוהו לא ישא את אשתו בו' שם ע"ב מתנות החכם שאמר
 שם האשה נכד' ה' לא ישאלה בו' גמרא איביא לכו כנס מה

שיצא ומסקין ברפנה לא מסקין ומרש' ז'ל דהאי איביא
 קאי גם על מתנות דהמביא גט. ולפ' נכחלם אס' כנס אינו
 מוצא וכ"כ הנימוקי יוסף וכ"כ הרמב"ם פ' מה' גירושין ה"ד
 וכ"כ הר"ם שם בשם ר' אחא משבחאי גאון ז'ל ושכן דעת
 הרמב"ן ז'ל שחזר מדעתו הראשונה וכ"כ הטור ומחבר באה"ע
 סימן י"ב. אבל הרשב"א בחדושו העלה בעד המעיד אס'
 כנס מוצא והביא רא' תן התוספתא ע"ש וגם דייק מלישנא
 דש"ס דאמר ברבנא לא מסקין משמע דוקא היכא דליכא אלא
 ריבון בעלמא אבל כנס מוצא וכן נראה להדי' דעת הר"ם
 אשת איש אס' כנס מוצא. וכן נראה להדי' דעת הר"ם
 בפסקיו שם דכתב דהאי איביא קאי רק על חכם שאמר
 את האשה נכד' עיין שם. וכן משמע לכאורה דעת
 התוספתא ביבמות עיין שם וכ"כ הב"ח באה"ע סימן י"ב
 בשם התוס' והר"ם דס"ל כשיטת הרשב"א וכ"כ הרבנו
 ירוחם נק"ג ח"ב בשיטות התוס' כשיטת הרשב"א וכ"כ הב"ח
 להלכה בשיטות התוס' והר"ם והרשב"א. ואמנם הט'
 וחמ"ח וב"ס סימן י"ב דחו דברי הב"ח דמהתוס' אין הכרח
 והר"ם חזר בו בתשובה והו' הרשב"א יתיר : ונחזי אכן בס"ד
 ובתחיל' נבאר שיטת הר"ם ז'ל הכה דברי הר"ם בפסקיו ודאי
 מורה בשיטות הב"ח ז'ל דכתב דהאי איביא קאי על חכם
 דאמר והוסיף דברים שלא נזכרו בש"ס. והנה הט' וחמ"ח
 בסימן י"ב דחו דברי הב"ח מכח תשובות הר"ם כלל ל'ב סימן
 ג' שהובא בטור אה"ע סימן קמ"א. ולעבד' אין משם סתירה
 דל' הר"ם שם בתשובה. תשובה אע"פ שנכתב הנס ונחתם
 באשכול כיון שלא היו העדים בעיר בשעת נתינת הגט לא
 יתנו אותו בלא קיום החתימות אס' לא אמר בפני נכתב ובפ'
 וכיון דבדיבורא דיד' סמכין אפורה לו ואפילו אס' היו עדים
 בעיר בשעת נתינת הגט אס' לא היו במעמד נתינת הגט לר'ר'
 השליח לומר בפני נכתב ובפ' ואסורה לו ואפילו אס' נשאת
 כבר חלל ואע"פ דק"י'ל בזה אס' כנס אלו מוצא הכי מלי
 בדבר אכלה שהתרה בו כו' עכ"ל הרי מבואר דבנידון הר"ם
 בלא' ה' ידוע שהנט אמת וגם שהיו עדים בדבר חלל שלא
 היו במעמד נתינת הגט ועלה קא' הר"ם שוכח דנדה ק"ל
 דאס' כנס אינו מוצא דהו' שפיר דומ' דהכס שאמר את
 האשה נכד' דליכא אלא ריבון בעלמא ובהו' אף הרשב"א מודה
 והנור' הר"ם לומר כיון שהתרה בו כו' אבל בעד המעיד על
 הריגות הבנל או על מיתתו דיש לחוש שעדיין הוא חי פשיטא
 דל' דגם הר"ם מודה להרשב"א דגם אס' כנס מוצא. ואני
 חתה על החמ"ח והט' וגם הב"ח ז'ל לחזו דברי תשוב' הר"ם
 הללו וכ' שפסקו' חזר בו ולדעתו אין מכאן שום סתירה י'אמנם
 הרב הנדול' בס' בית שמואל נשמר מזה ובכח בסי' י"ב ח'ל' מה
 שדייק מהר"ם לית' דהא כתב בתשובה להחיר כמ"ס בסימן י'
 עכ"ל ח'ל' הב"ס בסימן י' ס' ק' ק"ג. וב"ח מדייק בסימן י"ב
 דהר"ם ס'ל עד שמעיד אס' נשאת חלל וליתא דהא הר"ם
 בתשובה כלל ל'ב סי' ד' והביאו הב' בס' זה כתב עד אומר
 מת ועד אומר לא מת ונשאת לעד המחיר חלל משום דאוקי
 חד לנכדי חד והוא בחזקו' חי. ואי ס'ל דתא' משום חשש
 א"כ אף כי לוכא עד המכחיש חלל עכ"ר. (ודע דמ"ס הב"ס
 שם בתחילת דבריו דדעת הר"ם בתשוב' בדעת הרשב"א ע"ס
 ז'ל בפסקיו או ז'ל דעת הר"ם וכוונתו ל'ר' חיים שכתבו
 בחק' ע) וזהו באמת לכאורה רא' גדולה. ואמנם אכתי' יש
 גדרות גם רא' ו' דהנה המעיין בצוק תשובות הר"ם היתה
 השאלה בנשאת לאחר וע'ל השיב ה' מילתא דפשיטתא דחלל
 ואפילו אס' נשאת לעד המעיד שמת דאוקי חד לנכדי חד
 ואוקי איתתא בחזקת חלל עכ"ל. וא"כ ודאי דהנור' להני'
 טעמא דאוקי חד לנכדי חד לענין שאס' נשאה אחר חלל
 דלכאורה ק'ת קשה מ"ס אפילו אס' נשאת לעד שמעיד שמת
 דמאי אפילו הא בזה פשיטא דבלא' חלל משום חשד. ואס'
 נראה לומר דהר"ם ס'ל בשיטת הר"ם דגם בשנ' איכא חשדא
 והובא דעתו בהר"ם בכתובות דף ק"ב וכאשר נבאר לקמן גם
 דעת הירושלמי בן. א"כ אין שום רא' י'ל' דמ"ס הר"ם אפילו
 אס' נשאת לעד שמעיד שמת היינו שפ' עוד אחר שמעיד על
 המיתה

ועתה כבאר שיטהי' התום' הנק' ראית' הכ"מ מתו' דומות
דחו' העו' וחמ"ם וב"ם' וכמ"ם לעיל ואמנם דברי
התום' בכתובות ק"ך כ"ב מור' כשיטות הרשב"א ו' להקשות
בד"ה בשנשאת מהאי' מתנותיך להרבותיו לא ישר' את אשתו
ובס' קמ' על דעבד וכו' הכ"ה' עס' בכתובות בפשיטות וכו'
מוסרס"ם נק"ע בביתור שיטות התום' וגם הר"ן הקס' קוש'
התום' וגם הר"מ דקח' ל"ע לאוקמי' בנ' עדים כמ"ם הר"ן קוש'
מבואר דגם דעתם כדעת הרשב"א ומאוד תתמי' על הכ"ם

דבן במיתה ולא בגירושין וגם קשה דהו"ל למימר הלכה כר' מ
גירושין וכרצון במיתה וכמו דפריך הש"ס בזמנה דוכתינוכו
גכני למחל' וגם דחיקא לן מילתא טובא לומר דר' יספור
דלא במחן ויהי' מדרבי בן מחלוות התנאים. ע"כ כלע"ד
דכח מפרש בשניות ר' יוחנן דסובר לגמרי בר' מנחם אלא
דסובר דר' מנחם אייתי במיתה דומי' דגירושין ובנוכח
דגמרינן ביצמות דף פ"ה ע"א כנון שבא שנים ואומרים מת
ואח"כ אתי גברא וקאי ואומר אני בעלה ואין לא ידעין ל'י
והיא מכחשתו ואתי סהדי ואמרי אכן הווינן כהדי' מבי כפק
ועד השתא ואתון לא ידעיתון ל'י דכתב ויבר יוסף את אחיו
והס' לא הכירוהו כמבואר ביצמות שם. וא"כ על איש אחר
אינו חושש שיבוא ויכירוהו כ"ע דמח' כ"א סהדא בתרא שקר'
ביבארו הרי סהדי קמא קישטא קאמרי דמת. ולי סהדי בתרא
אומרים אמת כי הוא זה הרי כבר הכחישו אותו ואומרת ברי
אמינא בעלה וכוונתם סימנים כמ"ס רש"י ביצמות שם ואם כן
גמילא לין שום פחד בלבד דהא עיכינו ראות שכבר הכחישתו
והיו ספיר דומי' דגירושין בזה ס"ל לר' מנחם בר' דתנא ור'
יוחנן ל'י דלא אתי גברא וקאי אלא ב' אומרים מת וב' אית'
לא מת דבזה שפיר דייקא שמת יבוא בעלה והארכנו בזה בס"ד
בדרך פלסול ואין כאן מקומו. ועכ"פ אין מזה סתירה לדברי
הגאון מוהרש"ב: אך בזה דקדקו דברי החכם נבי והפ"י דלין
רמ"י הויברי התום' דהולי ס"ל בשניות הפוסקים דאם כנס
מוציא ועכ"פ לכאורה אין להביא רמ"י מדברי התום' דס"ל אס
כנס מוציא דיל' כסדרת הגאון מוהרש"ב דהטעם הוא
משום קנס אבל האמת אהוב כמ"ס הפ"י דטעמא דקנס ליתא
כפי' המבואר ביצמות דף פ"ה ע"ב דר"מ בר יוסף דס"ל תנא
הוא מדאורייתא מקרא דוקדשתו ע"ס וכוונת מילא נדחה מה
שגלוהו על דעתו למפרש בדברי התום' לפי הסוגיא דמ"ס ב"ב
דף ג' א"ע ד' דטעמא דר' מנחם משום זילותא דבי דינא ויפה
הקשו בתום' דכיון דעכ"פ לכתחילה לא תנשא אין כאן זילותא
וזו לכאורה פ"י נחמד בתום' אך הואיל ולא קיימא הוי טעמא
במס' נ"ב שם וגם בסוגיא דיצמות מבואר להפך לכן בעלו
דברנו אלה. ודברי התום' מורים בהרשב"א. אך אכתי יש
לדחות רמ"י זו דיל' דס"ל להתום' באם אינו מכחיש להעד לא
חשיבין אותו למשקר לומר דתנא אבל איכא ב' עדים המכחישי'
אי כימא דהיכא דלין מכחיש חיישינן לכתחילה א"כ ביש
מכחישינן יש להחמיר אף בדעבד. וכלע"ד להביא רמ"י אחרת
דעת התום' בהרשב"א דהכה התום' כתבו בכתובות שם
צד"ה לו הכי. בשני עדים המכחישים זה וזה אחת אף אם
גשאת תנא ולכאורה מכל' זהא במשנה דיצמות שם לא תני
ויק לא תנשא והנס דבאמת הדין כן בנשאת לאחר וכמ"ס גס
והרשב"א כמ"ס לעיל בשמו אכתי מכל' דילמא מחייתין דיצמו'
לויירי להנשא לאותו עד שמעיד ודוקא לכתחילה לא תנשא
זבל בדעבד לא תנא א"ו ס"ל בשניות הרשב"א דנשאת לעד
והמעיד בל"ס תנא משום חסדא. וגם כי הרבינו ירוחם
והרשב"א ורמ"מ ופ"י כולם מתכבאים בסגנון א' דרשית התו'
והרשב"א. וגם הב"ש דהביא רמ"י משניות הר"ן דסובר
והרשב"א צע"כ וידה דנס דעת התום' כן וכמ"ס לעיל:
וכלע"ד להביא רמ"י להרשב"א מירושלמי פ"ה האשה רבה ה"ב
אומרים כהקדשה וב' אומרים לא כהקדשה ר' יונה דמדה
לחלוק אלו ב' אומרים אבל חלב וב' אומרים לא אבל שמה אינו
וצאי אשם תלוי מספק והכא יתן גט מספק אמר ל'י יוסי אל
הדמני לחלטים שכן אפילו לבי קרני (פירש בקפני) מביא אשם
לחלוי מספק (ועיין פס"ד ב"ד סימן קכ"ו ס"ק ק"ג באריות)
ומפרש שם ר' מנח דמילתא דר' יונה דאמר כן בדרך קושי'
דהקשה בשנים אומרים כהקדשה וב' אומרים לא כהקדשה
אמאי לא יתן גט מספק כמו בשנים אומרים אבל חלב וב'
אומרים לא אבל מביא אשם תלוי מספק. ולכאורה מאי
קושי' דילמא הא איירי בנשאת לא מעדים ואומרת ברי וכמו
דמסיק בבבלי וכבר הירגש בזה בס' קרבן העדס דהירושלמי
לית ל'י הוי סכני והא מילת' טעמא בעי מדוע מילן בלוקמת'
ביצמות וכתובות באין חולק: וכלע"ד דהירושלמי ס"ל

סי' ל"ו. **כבר** כתבנו לעיל מחלוקת הפוסקים בשאלת לעד המעיד דבעד פ' חייב להוציא . והאחרונים נכחו בדעת התוס' לאן דעתם נוטה ומקצת אחרונים העלו בדעת התוס' דס' לאס כנס מוציא . והטעם וחתם ונ' ש' בס' י' כתבו דלפי הכרע מדעת התוס' . ואמנם בס' י' ו' ס' ק' ג' העלה הב"ש בדעת הר"ן דב' ס' ס' לאס כנס מוציא וסוכתו מהא דהקשה הר"ן בכתבו' דף ק"ב על הא דמוקי ה"ם שנסתא לא' מעד' והקשה הוא ז' ממחיתין דהרגלו לא יא' את אשתו וס' קאי על דעבד ומוה הופח הב"ש דדעת הר"ן כשיטתו הסובר' דאס כנס מוציא עיי"ש . וכבר כתבתי בס' הקודם דאיתו ראשונים להב"ש מן הר"ן הוא ג' מהתוס' דהקשו ג' קוש' הר"ן . ואמנם אחרי העיון קצת נלעכ"ר כי מדברי הר"ן אין הראי' מוכרעת ודעת התוס' מוכרעת כשיטתו הרשב"א ושיטתו . דאס כנס מוציא ונקדם דהנה דעת הרשב"א ז' בחירושו לקדושין דף ס' דלא אמרה התורה ז'ל צחר חזקה אלא למי שמתוכם דבדר ואתמה התורה מחמת החזקה אין כאן ספק . אבל אס העובר טוען צרי לא שייך גב' לומר אוקמיא חזקה ולזה נותין דברי הרמב"ם פ"ב מגירושין והעלה סי' ב' לא הביא דעת גדולי פוסקי' והר"ן . וס' לא ז'ל בתשובה סי' ב' לא הביא דעת גדולי פוסקי' הכל' . ועלה על דעתו לפרש כן בדברי רב יהודה דאמר בכתבו' דף ע"ב הוחזקה נידה בשכינותי בעלה לוקה עלי' משום נידה . מדאמר בעלה לוקה ולא קאמר דקיה בעצמה חלוקה ש' מ' דוקא בעלה ש' מטומאתה וטהרתה הוא דנקלה על החזקה אבל היא אס יודעת בעצמה שאינה טמאה לא חלוקה עכ"ד והוא ממעש כשיטתו הרשב"א הכל' . ואח"כ חזר מדעתו ודחה רא' זו מש"ס דכתבו' והביא רא' להיפך מש"ס דקדושין דף פ"א ס' קל"ג ושורפין על החזקה כו' מעשה חזקה אחת שנת לירושלים וזכה מורכב על כתופה והגדולתה וזא עלי' והביאם לב' וסקלום לא מפני שזכה ודאי אלא מפני שכך ד' אחרי' הרי לך שפ' פ' דמותו המחזיק יודע אס הוא אחת או לא אפ"ה סוקלן כו' עיי"ש . והנה לכאורה דברי הרשב"א ושיטתו חמוטין מש"ס דקדושין הכל' . אך פשוטן של דברי דבאי דקדושין אס כרעה להאמין הטענות ברישאינו בנה בטרך לעקור לגמרי החזקה שהיתה מוחזקת אוליכנו בנה ומש"ס הרשב"א דקאי על חזק' א"א הרי נוכל לקיים החזקה שהיתה עד עתה בחזקתו א"א לאמת מוחלט ואפ"כ נוכל להאמין דברי של האשה שעתה אינה אשת אס . וזה פשוט ועיון בתשובתו ח"ה ס' ר"ו דמחלק בין חזקה הפוסקת לחזקה דאיתו מכח רובא והוא נוטה לדבריו ושמחתי שזכרתי לדעת הגדול הזה . והנה דהתוס' ביטלו דף ע"ב על הא דאמרינו אמרו לה מת בנך ואח"כ מת בעלך ובתיבתא ואח"כ באו ואמרו חילוף הדברים כו' כתבו' ו' ואע"ג דתרייתארי ספקא דרבנן וזיכא לזקמתי בחזקתו איסור ליבם אומר ר"י הובא דהיבם אומר ברי והיא אומרת ברי לא הו' לן למימר חלא עכ"ד והוא ממש כפצרת הרשב"א ושיטתו והקשה מוהרש"א דהתוס' סותר' ח"פ דביטלו דף פ"ח וכתבו' דף ק"ב הקשו מאי משני בשבא' לא' מעד' הא בעד נוסף בחנק קאי דיש לה חזק' א"א ודחקו פ' ע' משום דאית לה חזקה דדייקא מבוחר דעתה דנס נגד ברי אוקמינן אסוקה ורישך דגריס ביטול' דף ג' וציי"ש במוהרש"א ביטול' דף פ"ח דלא העלה ארובה : ונלעכ"ר ליבד שטו' התוס' . דהנה במ"ס עירובין דף ל"ה ע"ב אמרינן על דברי ר' מאיר דבאי דכנה בל' בלילה וא"י אס ח' אס מת ולמחר השבים ומוצאו מת דטעמא דר' מאיר דמטרה משום דהו' שני חזק' לקולא ופד' דזה המת הו' לו חזק' ח' וז' העמוד הכותש על חזק' טהרה עיי"ש ועמ"ס הר"ש בספ"ה דערכות . עיי"ש הרי מבוחר דאף דאיתן שני חזק' אגודים זה בזה דאי כימא דזה מת איתמול מתילא ליתא לחזקתו טהרה של הכותש אפ"ה חשיבין לשני חזק' ולפ"י חזקה לכאורה על מ"ס התוס' ביטלו' וכתבו' . דכגד חזק' א"א יש לנו חזקה דדייקא נעיון בתשובתו נודע ביהודא סי' שכ"ב בשם הריב"ש הא כאן איבא גב' ב' חזק' דהיינו חזק' חיים וחזק' א"א וזה ק"י

דחדא חזקה במקום תרתי לא אמרינן . והאמת דיש לחלק בין הכי שני חזקות דה"ל וחזקת חיים דמה משורש א' כי בלפני החזקות חיים ליכא חזקת א"א אבל חזקות טהרה וחזקת חיים אינם משורש א' דזה הו' לו חזקות טהרה בלא שום שייכות החזקת חיים וזה הו' לו חזקות חיים בלי שייכות החזקת טהרה : אך לפי הוצעו' דביריב הכל' אין אנו אחרתין למשכנוי כפשינו לחלוקי בזה ואמינא דנס התוס' מוד' במקצת כפצרת הרשב"א ושיטתו וס' ל' דיש כח ביד הצרי לרשות חזקה א' ולא שתי חזקות ושפיר כדחת חזקה אחת ע"י הצרי וכשאר חזקה א' וכדחת בחזקת דדייקא ועיון בפני יהושע שם דעיק' קשות דבאו ואמרו מת בנך ואח"כ מת בעלך ואח"כ באו ואמרו חילוף הדברים דלא שייך חזקות חיים דממ"כ אס ביתא החזקת חיים להבין חסותו החזקות חיים של הבעל וכן להפך ואין כאן רק חזקות איסור ליבם יפה פתחו התוס' דנדחת ע"י הצרי ומיושב קוש' מוהרש"א (ואף דהתוס' ביטולו ככתבו דנס בגירושין שייך חזקה דדייקא אף דבגירושין לא שייך חזקות חיים ז'ל דניחא לכו למרן אף לפי ה"ס ד' דלא ידע מחומרת צרי וזמ"ה הארכתיו קצת) ומהרש"א והר"ן דס' ל' דיש ביד הצרי לרשות גם חזקות א"א אף דאיכא חזקות חיים אפסר דס' ל' דזה לא כחשב רק לחזקה א' וכמ"ס חלק ב'ן האי דעירובין או ס' ל' דברי הל"ס אף דהתוס' שני חזקות (ועיון מ"ס לעיל סימן ל"ב ליבד בזה דברי הפ' יוהשע יעקב להל"ס מהשנו' הנ"ב בסימן מ"ג) ועוד איבא לסבך דקדושין דברי ש"ב הגאון מאור הגולה בתשובתו כ"ב סימן מ"ג שכתב להמליך בעד הגאון בעל פ"י והגאון בעל ש"י דלא שייך דייקא ומכאן דק' לענין לחמתו העד . והכוונה דהעד מסתמא שפיר אמת שמתירה לפרש לפי שהאש דייקא וע"י דייקא דידה יתודע שהוא ח' אבל לענין שאר ספיקות בנכח הדבר לא שייך טעמא דדייקא וכשאר חזק' א"א על מכוונת עכ"ד עיי"ש ועיון לעיל בחבורינו סימן ל"ב וגם צריך אמת לדעת דהא דק"י האשה שאמרה מת בעלי חשבת והאשה שאמרה לבעלה גרשתי כאלמות היינו דייקא קודם הכשוראן אבל אס כבר נשאת לאחר ואח"כ אמרה מת בעלי או אמרה לבעלה גרשתי אינה כאלמות כמבואר בהעו' סימן ל"ב : והנה לכאורה חל עלינו להצין דעת הרשב"א דל"ל בנשאת לסעד תנא . ולכאורה אף דניחא דהעד כחול כחול אכתי אמאי תנא הא אין כאן חזקות א"א כי כסתמה ע"י טעמ' ברי של העד ובשאלת אס אין האשה טוענת צרי א"א דתנא משום דהו' בחזקות א"א ואללה הוא ספק . אך הא דעת הרשב"א מבוחר להמעין דנס אס האשה טוענת צרי אחר הכשוראן תנא וזה מילתא בעא טעמא אך פשוטן של הדברים דעיקר טעמו דהרשב"א דביריבין כזה דיש חשש איסור א"א הכל מודים דמפקינן ע"ש צח' הרשב"א : ומעתה י"ל בלתי הר"ן דאיתו מורה לכל דברי הרשב"א וס' אס נשאת לעד המעיד וטוענת שמת תנא ובטוענת צרי לא תנא . והוא משום דס' ל' באמת משום ריבון לא מפקינן אף דביריבין גדול וממילא אס גם היא טוענת צרי דלודא לי' החזקה לשיטת הר"ן א"ב אף אי מדלית העד וכמאן דליתא דאי אפ"ה לא תנא משום דאין כאן חזקת א"א . אבל בטוענת שמת תנא מהשני דהאי עד כמאן דליתא דמי' וכשאר ע"פ חזקת א"א נגד האשה ואמנם כן אס אין עדים מכחישינן איתו ואין כאן רק חזקה או מהני ספיר הטענות ברי אבל בבירור דכחבות שבו שנים ואומרים לא מת . א"א אס כחשוב לזה שנסתא כמאן דליתא לא כשאר רק ע"א אומר מת וקניש קאמרו לא מת פשיטא דתנא דהא שני עדים מעידין שהוא חייב חנק . ואין לו אלא ע"א ופשיטא דנגד שני עדים לא מהני טענות צרי ויפה הקשה הר"ן על הא דמשני ה"ס בכתובות שנסתא לא' מעד' והוציחך לתירוץ דלא שייך שום חשש בשני עדים ואיתן שאומרים לא מת עדותן בחק' (וגם הר"א אפשר דקאי בשנים זו והולך לתירוץ שהוא ג' עדים וכשאר שנים וזאת העד שנסתא) וא"כ אפ"ל דהר"ן חולק על הרשב"א בטוענת צרי : אבל בדברי התוס' אי אפשר לפרש כן דהא ע"פ ס' ל' דהעד שנסתא כמאן דליתא

לשיתו' רש' וזהרמב"ם לשיתו' און רש' וזהרמב"ם לשיתו' הקוס' במ"ע וגם על הר"ן חי יסבור בשיתו' הרשב"א וגם התוס' אס יסבור בהרשב"א לק"מ כאשר אבאר בעזרי' . והנה כפי המשמע' בסנהדרין דף ד' ס"ל לר' יוחנן אס למקרא וא"כ ממילא ס"ל כמ"ד זכריות דף י"ז ע"ב דא"כ אשם תלוי רק בחתוכה' א"כ חתוכ' כמבואר בזכריות שם . והנה התוס' כתבו זכריות דף ק"ו ע"ב מדתני תל' ולא תני הולך ממזר בע"כ דאירי מדין תורה עי"ש בחי' מוהר"ם לובלין . ובס' מעשה חייל דף מ"א ע"ב שכתבו לפרט דברי התוס' ודלא כמוהר"ם אס . והנה הרי"ד יוחנן איירי שלא היתה בחוקת ה"א רק ע"י אותן עדות מדאמר תרומהו באל"ף קא מסהדי וכמ"ס הסוה"ק י"כ בחי' שם והנה התוס' אס בכתוב' הקשו בהא לאמרינן בהא על' באשם תלוי קאי דלמ"ד דא"כ אשם תלוי אלא בב"ח דאחזק איסורא א"ך קאמר דהבא על' בא"ח ותירונו' תירונו' א' דבאן בקרא אסתחוק איסורא דא"כ . ות' הב' דהכוונה דהוא באיסור אשם תלוי והכל ידוע דעת הרבה פוסקי' דספיקא מן התורה לקולא רק באתחוק איסורא מצינ' א"כ מדאורייתא ובלא אתחוק און איסור מ"ה רק מדרבנן . ומעשה ר' יוחנן דנקט בלשון ב' אומרי' כתגרסה וב"א לא כתגרסה תל' משמע א"ך מדאורייתא וכמ"ס זשם התוס' ביבמו' דף ק"ו . שפיר הוצרך אביי לומר לר' יוחנן לשיתו' דס"ל דא"ך ה"ת תל' באתחוק איסורא . דמעמי' דא"ך דבריו של א' במקום ב' דהי' הוי פלגא ופלגא והא כן לא אתחוק איסורא דא"כ דהא לא היתה בחוק' א"כ וכהכ"ל . ואי' בימא דהוי פלגא ופלגא . וא"כ ליכא אשם תלוי לר' . וכיון דלא אתחוק איסורא א"כ להפוסקי' ה"ל ליכא שום איסור מדאורייתא ואמאי קאמר ר' יוחנן תל' משמע מדאורייתא וכמ"ס התוס' ביבמ' תולגן אמר שון דבריו של א' במקום ב' כיון דתרומהו באל"ף קא מסהדי והוי אתחוק איסורא . ולפ"ז לשיתו' רש' דס"ל סד"א איסור מ"ה כמו שהרי"ד בזה מוהר"ם בחלק י"ד ס"א א' שפיר הוכיח דעתו דבע"כ בעד המעיד אס כנס אינו מצינ' דא"כ קוש' ה"ל במ"ע דלמא לאביי לומר דא"ך דבריו של א' במקום ב' דתיפק ל' א"ך דהוי פלגא ותלגא וכהכ"ל ותירונו' ה"ל ליתא לשיתו' . והתוס' א"ך אס יסבור דאס כנס מוציא א"כ לק"מ לפי מ"ס לעיל בס"א דס"ל דסד"א רק מדרבנן לחומרא וי"ל כתיירונו' ה"ל . אבל הרמב"ם לשיתו' בפ"ט מטומאו' מת דס"ל כל ספק בלא אתחוק מותר מן התורה א"כ אין הכרע מדברי אביי וכהכ"ל וקוש' שלנו ה"ל במ"ע דמכ"ל דנכשאת תל' . ועל הרשב"א לשיתו' בתהה"א דף ק"ב דס"ל דסד"א א"ך בלא אתחוק איסור מן התורה . קשה דלשיתו' דס"ל אס כנס מוציא למא לאביי לומר דא"ך דבריו של א' במקום ב' . ולשיתו' הכ"ז דנ"ס הר"ן דעתו בהרשב"א דאס כנס מצינ' והוי גס הר"ן ס"ל בספ"ק דקדושי' דסד"א בלא אתחוק איסור מ"ה וק"כ בהכ"ל על הרשב"א . ופעל על דעתיו לתקן שו' ההחב"ס . דהנה רשב"א ס"ל בזכורו' דף ק"ג ע"ב הולקא בהמה מנוקה מעכ"ס פטורה מבכורה דלא מרחמה אא"כ ילדה . ובתני התוס' דף ק' ע"ב בדר' חלב זשם הרי"ד דרשב"א חייס למיעוט ולכן אינו פטור מטעם דרוב בהמות אינן חולבין אא"כ יולדות . וס"ל להרי"ד דבאן החוקה מסייע למיעוט דהיא בחוק' שלא ילדה . וכן פוסק הרי"ד להלכה דחיישין למיעוט היכא דהחוקה מסייע . ור' יוחנן דפוסק בדף ק"ד ע"ב גבי חזיר שדורך חסר רחל ברשב"א ג"כ חייס למיעוט היכא דהחוקה מסייע ואמנם התוס' שם דף ק' ובחולין דף י"א ע"ב בדר' לר"מ וביבמו' דף ק"ט ע"א בדר' מהוורתא חולקין על הרי"ד בבתרי' חדא דס"ל דבאן אין החוקה מסייע להמיעוט דלדרבה העמיד הולך בחוק' שהיו קודם בזכורה שהיא חולין במעין אמה . וגם ס"ל לרבנן דבעלי התוס' דנ"ס רשב"א ור' יוחנן מודים דל"ח למיעוטא . ובאמת דיע' לפטור מטעם דרוב בהמות אינן חולבין אא"כ יולדו' והוצרכו לעצמא דידכו היכא דהוינא שחבה קודם שילדה . והנה התוס' האריכו למעניהם להביא ראיו' דר' לא חייס למיעוט ודחו כל הראיו' ולא עלתה בידם רק הרי"ד דל' מד"ל לר' בקדושין דף פ' ע"א ברבנן בתיבון שגמח

דליתא מדקשו מהי' דהרנכוהו וכמו דהוכחנו מדברי הר"ן . וא"כ ממילא נ"ס אס הי' טוענת ברי בע"כ דס"ל דהא דהא ס"ל דא"ך ביד הכרי לדמות החוק' א"כ וחוק' חייס רק בצלמ' חוקה דרייקא . והנה חוקה דרייקא לא שייכא כאן דליכא שום עד לדמותו העד כמאן דליתא דמי' והרי א"ך טענות צרי שלל לא מהני ואי' משום שחכמים האמינו להאשה שאומרת מת בעלה הרי אחר הנשואין לא האמינה (ובאמת חלו היתה אומרת ברי קודם הנשואין גס הרשב"א מודה) וא"כ מוכח דשיתו' התוס' בהרשב"א דנכשאת לעד המעיד א"ך בטוענת ברי תל' ודעת הר"ן אינו מוכרעת בטוענת ברי והב"א חול' בחר יספיק להוכיח שיתו' הר"ן בהרשב"א ושאינו כן דעת התוס' והבין הטוב :

סי' ל"ז . כבר כתבנו דדעת הרמב"ם פ' מניירותין הי"ד בנשאת לעד המעיד אינו מוציא וכו' רש' . והרשב"א בחידושי' סובר דאס כנס מוציא . ולפ"ד הב"ם גס דעת הר"ן בהרשב"א ובדעת התוס' כזכור האחרוני' ואינו העליתי בעני' סי' דדעת התוס' בהרשב"א : ולענ"ד יש בזה מקום עיון דהרמב"ם לשיתו' הו"ל להורו' בהרשב"א דאס כנס מוציא והרשב"א לשיתו' הו"ל להורו' בהרמב"ם דאס כנס אינו מוציא . ולבשרת הב"ם דנ"ס הר"ן סובר בהרשב"א תקשיגס על הר"ן לשיתו' דהו"ל להורות כרמב"ם . והתוס' א"ך אס יסבור בהרשב"א לק"מ ורש' א"ך דיסבור בהרמב"ם לק"מ א"ך על הרמב"ם והרשב"א והר"ן שפיר קשה דב"א לשיתו' הו"ל להורות ההפך כאשר אבאר בעזרי' : וראשון תמילה בלמ"ר . כי לכאורה מסתברא דינא בהרשב"א אי' משום דהרי"ד שהביא הרשב"א בחידושי' ליבמות דף ק"ה ע"י התוספתא הי' כהרי מוצא והוראם לחלוק על התוספתא עליו להביא רש' להפך מש"ס דין . ואי' משום דמסתבר טעמא דהרשב"א דעד כן לא אמרינן ביבמות דף ק"ו ע"א ברכה לא מפקינן דוקא ברינון קטן כהאי דהחכם שהער דעלה קאי הסוגיא שם אבל בעד המעיד דאיכא רינון גדול אפשר דהכל מודים לר' כהנא דאס כנס מוציא ואפסוי' פלוגתא לא מפשינן : והנה בשיתו' רש' יש להביא ראיו' כפשיטו' ד"ל דרש"י ס"ל כשט' הרבנו חננאל שהבאנו לעיל דנ"ס זשם איכא חשדא ובארכנו לעיל בהשגחה שכ"ד הר' שלמיואל דרש' מצינ' לאוקמי זשם אומרים מת וכמו דלא כיחא להתוס' . והר"ן לתירו' כן משום דסתמא דמילתא הוי שט"ס אומרי' מת דומי' דשט"ס אומרי' לא מת . והוי קשה לרש' קוש' התוס' והר"ן כהאי דכתבו' דמשני שכתבו' לאחר מעד' והא קי"ל בהרנכוהו לא ישא את אשתו . ומה הוכיח רש' דלא בהרשב"א תל' דאס כנס אינו מוציא ושם קאי על דענ' ולק"מ . אך להרמב"ם דפוסק בפ' מניירותין הי"ד כשיתו' התוס' דבתרי' ליכא חשדא קוש' ה"ל במ"ע דמכ"ל דס"ס דין חולק על התוספתא : והנה לכאורה יש לה"ר לרש' והרמב"ם וקוש' על הרשב"א וסיעתו מהא דאמרינן בכתוב' שם על מיתא דר' יוחנן תרנמי' אביי בע"א ע"א אומר מת כו' ע"א אומר כתגרסה כו' תרומהו באל"ף קא מסהדי והאי דאמר לא כתגרסה הו"ל חד ואון דבריו של א' במקום ב' והקשו בתוס' ישיב' דאומן שאומר כתגרסה זמנו דאי' בתי שיתא מן הקדושין ולא היתה א"כ כלל וראיתי להגאון החסיד אמתו אב"ד דק"ק פפ"דמ' ב"ס הכתובה שכתב בציבור דברי התוס' ישיב' דלכאורה אין מקום לקוש' . דכיון דידעת בעצמא מן הקדושין אס היכא יודעת מהניירותין לא שייך מנו דלא בתקדשה . וי"ל דספיקא לכו להתי' דבע"כ הי' טוענת ברי שכתגרסה מדקאמר דהו"ל עד שכתגרסה א' במקום ב' ותיפק ל' אפילו בפלגא ופלגא הי' גופא באשם תלוי קאי וי"ל באומרת ברי והה' הקשו עי"ש שהרי"ד . ולשיתו' הרשב"א דבעד המעיד תל' משום חשד אפסוי' קשה למא לאביי לומר דא"ך דבריו של א' במקום ב' א"ך בפלגא ופלגא תל' דהבא על' באשם תלוי כקוש' הש"ס לעיל ואי' שנישאת לא' מעדי' בלא תל' לשיתו' הרשב"א . ומהא לכאורה מסייעת להרמב"ם ורש' וסיעתו וקוש' על הרשב"א וסיעתו : ואמנם בלמ"ר דאי' הי' רק

דל"כ למה לאחי לתרגם לר"י לשיטתו משום דאין דבריו של
 א' במקום ב' והוא חף בפ"פ תלוי באר"י ככל ענין
 לכאורה לישב שיטת הרמב"ם : אך כ"ל לא יוכל להרמב"ם
 לשיטתו בפ"ד מה' בכורות ה"ח דפוסם בהמה שחלבה פטורה
 מן הבכורה דרוב בהמות אינם חלבו' אלא ילדו ואעפ"כ הביא
 האי דינא דרשב"ג בלקח בהמה מנקת ודינא דר' יוחנן בחזור
 הכרוך אחר רחל ובע"כ דאיידי בידוע שחלבה עד שלא ילדה
 וא"כ אותו פירוש שהוא בדבריו עצמו כן יפרס גם בדברי רשב"ג
 ור"י וא"כ אין הכרח דרשב"ג ור"י ס"ל דחייבין למיעוטא
 וכמ"ס התוס' ונכ"דאי כימא דרשב"ג ור"י ס"ל דלא סמכין על
 האי דחולבת וכשיטת הר"ת א"כ אמאי פוסק הוא ז"ל לסמוך
 ע"ז דה"ר רמ"י להור"ר כרשב"ג ור"י ובדפוסיק קרית וקושי שלכו
 במ"ע אמאי פוסק בעד המעיד חס כנס מוציא ה"פ
 התוספתא ועוד עלה בדעתו לישב שיטת הרמב"ם דרשב"ג ה"י
 ס"ל ספק אסור מ"ה דהנה הפ"ח בקה"ם הביא רמ"י להרמב"ם
 דספק מותר מן התורה מריש לקיש דס"ל כימא דר' ע"ז דחזי
 שיעור מותר מ"ה ולשיטתו הא דילפון בדבריהם מכל חלב כוי
 וחזי שיעור אינו אלא אסמכתא בעלמא ומדחזי שיעור מותר
 מן התורה וכייל בהדי' כוי דהוא ספקא בעב"נ כוי מותר מן
 התורה דספק מותר מ"ה . ובתב ע"ד שם דאין להביא רמ"י מר'
 יוחנן להיפך מרס"ל ח"ס אסור מן התורה גם כוי אסור מ"ה
 דז"ל דהא ר"י ס"ל כוי ברי' בפני עצמו ואין להביא רמ"י על
 ספקא זהו תורף דברי הפ"ח עיי"ש . (ועיין בס' כפות תמרים
 שכתב בשם הפ"ח דברים שאינם בפרי חדש ולא עלתה על
 דעתו מעולם ולחנם הרעיש על הפ"ח) :

והנה לכאורה דבריו הפ"ח תמוהין במש"ד דר"י ס"ל דכוי ברי'
 בפ"ע . והא ר"י ס"ל הלכה כהם משנה וסחמא
 דמתניתין דמ"ס חולין דף פ"ג ע"ב ר"פ כיוסו הדס וטובב דכוי
 מפני שהיו ספק וכעין זה אמרין בש"ס דזוכתי טובא אין
 מסכר ומכללן בשבת דף פ"א ו"ב דף ק"ט ע"ב . וגם התוס'
 הקשו בעין קוש' זו עממי' דבוא ומכללן בהלכות שבת דבכור'
 שהבאתי וזו תקשי קושי' הש"ס כימא אינטרך קרא לאתני'
 ספיקא . הא כבר העלה הלח"מ פ"ד מאי שו"ה א' דכויני' חלוקה'
 הן דהיבא דדייק ואיבא דלא דייק . והא אמרין בחולין דף פ"ג
 ע"א דהא כלל דכוי' רבה בב"ח משמ"י דר"י דהלכה כס"מ
 אמריו כימא ועממי' שם וא"כ ז"ל דכוי' רבא דכוי' רבא
 למ"ד דר' לא אמר דהלכה כס"מ . אבל לדיון דהלכה מרווחת
 בדינו דס"ל לר' יוחנן הלכה כס"מ בע"כ לא דייקין הא
 דאינטרך קרא לאתני' ספיקא . ועכ"פ הואיל וס"ל דכוי' ספיקא
 וס"ל ח"ס אסור מן התורה והאי דרשא דכל חלב דרשא
 גמורה בע"כ ס"ל ספק אסור מ"ה ודלא כמ"ס הפ"ח וספור הו'
 להרמב"ם הוכיח דאם כנס אינו מוציא דל"כ למה לאבי
 לפרש בשיטת ר"י דאין דבריו של א' במקום ב' וכס"ל : אך נס"ה
 ליחא להרמב"ם לשיטתו . דס"ל בפ"י דממ"ה ה"ב ופ"ב
 משניות עשר ה"ב כר' יוחנן דח"ס אסור מ"ה וגם ס"ל דכוי'
 ספיקא כמ"ס בפ"ה ממ"ה ה"ב ופ"ה משניות ה"ב . ואפ"ה ס"ל
 ספק מותר מן התורה . וא"כ נכ"ד ר' יוחנן אין הכרח דל'
 דס"ל ג"כ ספק מותר מ"ה . ולשיטת הרמב"ם ור' יוחנן בע"כ
 ז"ל דהאי חנא דברייא ס"ל דכוי' ברי' בפ"ע . אבל הא
 והרמב"ם לא ס"ל בהאי חנא דהא חל כס"מ דחולין ר"פ כיוסו
 הדס . (ועיין פ' אחרותא בנ"ד דף ע"ג ושבת דף ק"ג וגי'ה
 דף י"ז ע"ב) ולפמ"ס התוס' דחטונה דף ע"ב דהיבא דאיבא
 קרא יתירה לא דייקין למיפך אינטרך קרא לאתני' ספיקא
 ובהי' דייקין הוא משום דלכא קרא יתירה . יש לומר
 בפשיטת' דהנה התוס' הקשו סם כימא על ר' יוחנן דס"ל ח"ס
 אסור מ"ה מטעם דחזי לאפטרופי דלמה לי טעמא דחזי
 לאפטרופי חיפן ל' מכל חלב לרבות ח"ס ולענ"ד י"ל בפשיטת'
 דבבב"מ ד"ה ס"ל דכוי' אסור מ"ה מסבא דחזי לאפטרופי וח"כ
 האי כל אייתר לרבות דהא מייחר קרא דכל חלב ולח"ס
 אינטרך קרא לאתני' ספיקא דהא מייחר קרא דכל חלב ולח"ס
 לא אינטרך : והש"ס דפריך אינטרך קרא לאתני' ספיקא היינו
 לריש

שנחמא בצד העיסה ובע"כ משום דל"ח למיעוטא עיי"ש באורך
 ולענ"ד נראה לישב שיטת הר"ת דהנה כימא דף ק"ט בבי
 אשה שהלך בעלה וזרחה למד' ה"י מסקין דלר"מ היבא דסמוך
 למיעוטא לחזקה הוי פלגא ופלגא . והקשו התוס' בקדושין דף פ'
 דא"כ אמאי מטהר ר"מ בחיובן שנחמא בצד העיסה משום
 סמוך למיעוטא לחזקה והא הוי פלגא ופלגא . וז"ל משום
 דחיובן אין בו דעת לשאול וספיקו טבור אף בר' ה"ד דהא
 אמרין שם דעשאו כמי שיש בו דעת לשאול וחיובו התוס'
 בקדושין דהוי דרוב חיובין מטפחין אינו רוב גמור וסמוך
 למיעוטא לחזקה והאי רובא כמאן דליתא . והוכיחו דבע"כ גם
 לרבנן אינו רוב גמור דל"כ בלמה הורכבו לפסות כמי שיש בו
 דעת לשאול הא בל"ה לרבנן המיעוט כמאן דליתא . ורובא
 וחזקה רובא עדיף . וגם לר' יוחנן למה אין שורפין א"ו דאין
 רוב גמור עיי"ש : והמכס בחולין דף פ"ו ע"ב דר"ה סמוך
 כחצו התוס' בשם הרבנו חיים דבבב"מ לר"מ האי דרוב חיובין
 מטפחין הוא רוב גמור והא דמטהר שם ר"מ משום דסמוך
 למיעוטא לחזקה אף דהוי פלגא ופלגא משום דחולק בזה על
 רבנן וס"ל דחיובן אינו כדבר שיש בו דעת לשאול וא"כ ברי' הו'
 אפיקו טבור וכן הוא שיטת התוס' בבכור' דף ק' ע"א דר"ה
 מחזורתא . ובמ"ס יבדא דף ח"י ע"ב דר"ה סמוך (ודע דמ"ס
 התוס' בחולין וז"ל אמאי קאמר ר' יוחנן בקדושין דלרבנן עשו
 חיובן כו' הוא ט"ס דר' יוחנן לא אמרה רק סחמא דש"ס מייתי
 דברייא לשיטת ר' יוחנן) והנה כפי המבואר בתוס' בחולין דף
 פ"ו ע"ב גם הרבנו חיים מודה דלמה אינו רוב גמור ולכן
 הורכבו לעשות חיובן כדבר שיש בו דעת לשאול ולכן ס"ל לר'
 יוחנן דאין שורפין עליו משום דלא הוי רוב גמור עיי"ש . ולפ"ז
 י"ל דהר"ת ס"ל דהא כר"ח דעיקר טעמו של ר"מ בהאי
 דחיובין משום דחשיב כדבר שאין בו דעת לשאול ורבנן
 חשבוהו לרוב נחש ולדבר שיש בו דעת לשאול . ור' יוחנן ס"ל
 כר"מ דסמוך למיעוטא לחזקה והוי כיוסו ומשום דגם הוא רשבו
 לרוב גמור . אלא דהא ס"ל לרבנן דהוי כיוסו דעת לשאול
 וספיקו טמא . ולכן ס"ל לר' דאין שורפין משום דהוי כיוסו .
 והא דהקשו התוס' בחולין מהכ"נ דבר' דר"י דס"ל כל היר
 דהלכו בו חכמים אחר רבוב אין מזה קושי' דיל' דס"ל לר"ת
 כה' השני שכתב בתוס' ב"ב דהא דף ח"י ע"ב דר"ה למעוטי
 עיי"ש ככל ענין בפשיטת' לישב שיטת הר"ת : ומענה י"ל
 דהרמב"ם ס"ל כר"ת דהא דרשב"ג ור"י חיישי למיעוטא
 מדנקטו הטעם דלא מרחמא אלא א"כ ילדה . ופליג עליו דהא
 דבוצר דהחזקה מסייע להמיעוט שהיא בחזקת' שלא ילדה .
 והרמב"ם אפשר דס"ל דהא כשיטת התוס' דכאן אין החזקה
 מסייע דיל' העמיד הולד בחזקת' שאינו קדוש בבכורה . וא"כ
 ר' יוחנן דס"ל כרשב"ג בפ"כ חייש למיעוטא אף דאין החזקה
 מסייע . והנה האחרונים העלו דר"מ דחייש למיעוטא ואפילו
 כי לוכא חזקה בהדי' לשיטתו אולי דס"ל בבב"מ דף ח"י ע"א
 דבבב"מ א' מבוא אשם תלוי וא"כ בע"כ ספיקא מדאורייתא
 לחומרא וכמ"ס הפ"ח בקה"ם ולכן חייש למיעוטא וא"כ דעכ"פ
 ודאי עדיף מכל' אלא ה"ר מ"ס סובר כד"ה אינו אסור אלא
 מדרבנן נח הוי חייש למיעוטא דעכ"פ יבא עדיף מכל' ופלגא .
 וא"כ לפמ"ס התוס' בזמא דוכתי דר"מ מדרבנן הוא דחייש
 למיעוטא בלא חזקה אפ"ה אי צלגא ופלגא לא הוי אסור
 מדאורייתא לא הוי מחמיר ר"מ כולי האי לחוש אף למיעוטא זהו
 תורף דבריהם וקא"ת מזה הובא בבב"ם בקה"ם . ומענה אי
 נחליט דר"י סובר ג"כ כר"מ לחוש למיעוטא בע"כ יסבור
 דס"ד לחומרא מדאורייתא . וא"כ דר"י סובר דבעינן ב'
 חתיכו' אין להוכיח מזה דיסבור כד"ה מדאורייתא לקולא .
 דדיוקא אי כימא כעממא דר' כחמין בקרייתות דבעינן קציעותא
 לאיסורא שפיר בשמא דהיבא דלא אקבע איסורא ספק שרי
 מדאורייתא ולכן אינו ענין א"ת . אבל לר' דמפריך ב"ח
 משום דס"ל יש חס למקרא שפיר י"ל דסובר ספק לחומרא
 מדאורייתא וכאשר מובאר הטוב בפ"ח בקה"ם . ואחרי
 שהוכחנו דר"י סובר ספק לחומרא מדאורייתא שפיר יש לנו
 רמ"י לשיטת הרמב"ם דבע"כ חס נשאת לעד המעיד אינו מוציא

לרש לקיש לשועתו דלא ס'ל האי סברא דחזי ללשטרופי ומצר
 הסברא חין לרבות ח'ס ושפיר קאמר הכי נמו מסהברא דקרא
 סמכתא בעלמא דאי כימא דהוא לימוד גמור א"כ תקשי
 אמרי איצטרך קרא לאתויי ספיקא דהא אין קרא מיותר ע"ז
 דייטרך על ח'ס. וסתמא דבריייה דליף מכלל ח'ס בע"כ
 דלא ס'ל האי סברא דחזי ללשטרופי ושפיר דייק ח'ס דבע"כ
 או ד"ס'ל דקרא סמכתא בעלמא או ס'ל פוי דרי' בפני עצמו.
 וזוהי נסתרו דברי הלח"מ מ"ל מה' איש' עיי"ש ועכ"פ לר' יוחנן
 לא שייך להקשות איצטרך קרא לאתויי ספיקא וא"כ אין הכרע
 דרי' סובר לספק אסור מ"ה וקושי' הכל על הרמב"ם במ"ע :

העולה מן המקובץ דהרמב"ם פוסק שבעה דיני' הסותרין
 ח'ע : (ח) בעד המעיד אם כנס אינו מוציא .
 (ב) דתרי לוכא חסדא . (ג) דסמכין על רוב בהמות לאיכס
 חולבת חא"כ יולדת . (ד) הלוקח בהמה וולדה כרוך אחרי'
 פטורה מן הבכורה דלא מרחמה א"כ יולדה . (ה) דספק מותר
 מן החורה . (ו) דחצי שיעור אסור מן החורה . (ז) דכוי ספק
 ח' ספק בהמה . חיקשי ממ"כ והי' יחסור ח'מן הדינים לק"מ .
 ועל הרשב"א לשיטתו דפוסק ספק אסור מן החורה תיקשי
 ארי' ס'ל אם כנס מוציא . ולשיטתו הב"ש דגם הר"ן סובר
 ברשב"א גם על הר"ן הקו' הלו דגם בזה קאי בחסדא שיתא עם
 הרשב"א דספק אסור מן החורה :

ואמנם שיטת רשב"א ור"ן נלענ"ד לישב דלשיטתם אלו .
 דהנה בירושלמי ר"פ האשה . הלכה ג' . ב'
 אומרים בתקדשה וב' אומרים לא בתקדשה . ר' יונה מדמי
 לחלצין אילו ב' אומרים אבל חלב וב' אומרים לא אבל שמא אינו
 מבוא' אשם תלוי מספק והכא יתן גט מספק ח'ל ר' יוסי אל
 חדמי לחלצין שכן אפי' לבי נקרי . (פ' נקפני) מביא אשם
 תלוי . ומדברי ירושלמי הללו למד הש"ך ז"ל ביר' סי' קק"ז ס'ק
 י"ג התכללות על שיטת הר"ן ורשב"א דס'ל בע"כ אומר כתנכך
 יו"ך . וע"א אומר לא כתנכך והבע"ד שותק הין כשר דע"א
 בהכחשה לאו כלום הוא . דלא תיקשי עליהם מה'ל דק"ל במ"ס
 ברייתא ע"א אומר אכלת חלב וע"א אומר לא אכלת מביא
 חסם חלוי . ואמאי כימא ע"א בהכחשה לאו כלום . ותי' הש"ך
 ע"פי דברי ירושלמי הכל דשאני אומר חסם תלוי שכן אפי' לבי
 נקפני מביא אשם תלוי . וא"כ לק"מ על רשב"א ור"ן לשיטתם
 דשפיר ה"ר' דבי לימד דאין דבריו של א' במקום ב' . דאי הוי
 שלמא ושלמא ח'כ לר' יוחנן לשיטתו דס'ל י' אש למקרא ואינו
 חייב אשם תלוי רק בשני חתיכות דאיכאב איסורא וכנ"ל .
 והואיל וכן לוכא חסם חלוי אמילא דע"א בהכחשה לאו כלום
 וליפא שום איסור והוצרך לבי' לומר דאין דבריו של א' כו' : אך
 לכאורה דברי הש"ך בס' קק"ז תמוהין . דהנה מ"ש הש"ך שם
 בשם רשב"א לענין ע"א בהכחשה לאו נפי' אחרת רק מכלל
 דמשמע ל' כן בלשון רשב"א ז"ל ולכאורה מוכח בהיפך . דהנה
 רשב"א ז"ל בתה"א מביא דאי' לדעתו דספק אסור מן החורה
 דא"כ אשם תלוי למ"ד דלא בעינן שתי חתיכות לא משכחת ל'
 עכ"ל עיי"ש . ולר' יוסי דס'ל לחלק בין אשם תלוי לשאר איסורים
 א"כ אין מקום להיכחת רשב"א כאשר הרגיש בזה בס' קרבן
 העדה . וז"ל דרשב"א סובר כשיטת ר' יונה דאין לחלק בין אשם
 תלוי לשאר איסורים ושפיר תיקשי מהאי דבריות ובע"כ דלא
 כמ"ש הש"ך בשיטת רשב"א אלא דס'ל כשיטת הסמ"ק ואו"ה
 דגם היין אסור מספק וממילא קו' שלטו במ"ע על רשב"א
 לשיטתו . ואמנם בהמת דקרו דברי הש"ך דהא גם הר"ן הביא
 בספ"ק דקדושין האי ראי' ממ"ד דס'ל דמביא אשם תלוי על
 חתיכה אחת דבע"כ ס'ל ספק לחומרא מן החורה והרי הר"ן
 כתב להדי' בע"כ אומר כתנכך וע"א אומר לא כתנכך והבע"ד
 שותק יין כשר . וא"כ לכאורה דברי הר"ן תמוהין דממ"כ אי
 ס'ל כל' יוסי ראייתו בקדושין לוחא . ואי ס'ל בר' יונה א"כ דינו
 סתמא מהאי דבריות . ע"כ נלענ"ד . דהנה חל עלינו להבין
 בזה פלוג' ר' יונה ר' יוסי . וכלענ"ד דפליגי בהאי . דר' יונה
 ס'ל בע"ד בחתיכה ח' מביא אשם תלוי וא"כ אין לחלק בין אשם

תלוי לשאר איסורים שפיר קאמר אילו ב' אומרים אכלת חלב
 כו' . אבל ר' יוסי ס'ל כמ"ד דבעינן שתי חתיכות . וא"כ שפיר י'ס
 לחלק בין אשם תלוי לשאר איסורים ובהאי דב' אומרים
 בתקדשה וב' אומרים לא בתקדשה דהתם אסורא איסורא
 והכא לא אסורא איסורא וע"כ רשב"א והר"ן שפיר הוכיחו
 דהתם דבע"כ למ"ד דלא בעינן ב' חתיכות ס'ל ספק לחומרא
 מן החורה דלשיטתו אין סברא לחלק וזוהי לא מצינו שילוק אף
 מאן דס'ל ב' חתיכות י"ל דמורה דספק אסור מן החורה .
 והרשב"א ור"ן דס'ל בהאי דא' אומר כתנכך יו"ך וא' אומר לא
 כתנכך והבע"ד שותק דהין כשר משום דס'ל בהמת כמ"ד
 דבעינן שתי חתיכות ודלא כשיטת מקצת אחרונים . ומעתה ר'
 יוחנן לשיטתו דס'ל כמ"ד דבעינן ב' חתיכות . וכמ"ל . שפיר
 ס'ל סברת ר' יוסי בירושלמי דלא תדמי לחלצין . והוצרך אביי
 לומר הטעם משום דאין דבריו של א' במקום ב' . דא"כ הואיל
 וליכא אשם תלוי . ע"א בהכחשה לאו כלום . וכנונים דברי
 הרשב"א . ומה דאי' לשיטת הש"ך ביר' דבעת הרשב"א ז"ל :
 ואמנם על שיטת הרמב"ם לכאורה קו' שלנו בתקפ' . והכלענ"ד
 בציבור שיט' הרמב"ם דהנה לקמן בסמוך אבאר בע"ה דלמי
 אקומתא דר' נפתא בימות דף ג"ה ע"ב פלוגתא דר' יוסי
 ורבנן חלי' או עד אחד בעדות אשם כאמן מדאורייתא וכשיטתו
 ר' יהודה בספרי בפ' שופטים . או אינו כאמן אלא מדרבנן . וגם
 בארתי שם דשיטת הרמב"ם דע"א כאמן בעדות אשם
 מדאורייתא ופרשתי הטוב דברי הרמב"ם עיי' מגירושין ה"ט
 עיי"ש שבהר"י בע"ה הכל באר הטוב : והנה חל עלינו חובת
 ביאור דעת ר' מנחם בר' יוסי דס'ל בנישאת וא"כ באו עדים
 לא תלא . וצאו עדים וא"כ נישאת תלא . ולפמ"ש במקום
 אחר דהעיקר כמ"ש הפני יהושע דר' מנחם בר' מר'ת אירי
 ודלא כמ"ש הגאון מו"ה אברהם ברודא ז"ל והוצא בתשו' ח"ך
 סי' ב' דהטעם משום קנס . וגם הח"ן בתשו' סי' ג' אינו מודה
 בקנס בעצמו של הגמון מוהר"ב עיי"ש סי' ג' . וגם טעמא
 דו לוחא דר' לא קיימא לפי המסקנא דש"ס במ"ס ב"ב ד"ל' .
 וכבר נחבנו דכפי המבואר בימות דף ס"ח ע"ב
 דמוקימין קרא דוקדשתו לדינא דר"מ דר' עיי"ש בע"כ הוא
 מר'ת ובמ"ס הפ"י . ולכא' מדאורייתא לחלק בין צאו עדים וא"כ
 נישאת ובין נישאת וא"כ באו עדים . וכלענ"ד דהנה י'ס להבין
 גם לפי סברת תוס' דבתרי לוכא חסדא הא עכ"פ אש באלו לב' .
 אותן שני עדים שאמרו לא מת להעיד על אותו שנשאה שהוא
 חייב חנק שבה על ח'א במאי יכלל . וכי כוכל לקבל עדותו כגד
 עצמו ואין לו רק ע"א והין דבריו של א' . במקום ב' . והנה
 בעלמך שנים שהעידו צא שחילל שבת והוא מבחיש וי'ס לו עד
 המסייע וכי יפטור ממיתה . וז"ל הואיל וכבר קבלנו עדותן
 בהכשר לפני צ"ד אף שנשאה אח"כ הרי כבר נתקבל בפנינו
 צ"ד שני עדים כשרים שאומרים מת . ולכן ס'ל לרבנן דלא תלא
 דהוי כאילו העידו שני אכסים אחרים שאומרים מת . ומעתה
 י"ל דר"מ בר' מודה במקצת סברא הכל' ולא בטלו . וס'ל
 דדוקא אש כבר עשו עדים תובלתין אז שפיר י"ל דהוי כאילו
 באו שני אכסים אחרים והעידו הואיל וכבר נתקיים עדותן .
 אבל כ"ז שלא נעשה תובלת בעדות הראשונה אש יבואו שנים
 והבחישים וכבר נתבטל ח' מן הראשונים אין דבריו של א'
 במקום ב' . והנה פיקר תובלת עידי מיתה הוא על שעת
 נישואין דכ"ז שלא נשאת מה איכפת לן אש חי או מת וזאת
 בעסקי ממון . לכן ס'ל לר"מ בר' שנשאת וא"כ באו עדים לא
 תלא סבכר קבלנו לגמרי עדותן הראשונים ועשו תובלת הראוי
 הוי כחרי' וחרי' . אבל אש באו עדים וא"כ נישאת ח'כ תיכף
 בשעת נישואין ה' כונע ונתבטל עדותו והוי כאילו לא העיד
 בפנינו אלא ח' שמת וב' אומרים לא מת ולכן תלא . וזה לענ"ד
 טעם ברור . ומה דאי' דלא כשיטת ר"ח דמוקי דב' אומרים
 מת . ומעתה כימא בס"ד בהאי מחלוקת שכן רמב"ם וסייעתו
 ובין רשב"א וסייעתו בענין נשאת לעד המעיד אי מחויב להוציא
 חלי' ג"כ במחלוקת הפוס' או ע"א בעדות אשם מדאורייתא או
 דרבנן . דלשיטת הסוברים דכאמן מדא' אף שחבמים מחמירו
 שלא ישאנה עכ"פ אש כנס אינו מוציא הואיל ותיכף שהעיד

צפני צ"ר הוי כאלו העידו שני עדים וקיס לן שמת וליכא חלל
ידיק דעלמא וקיס לן דרכנה לא תפקיין . אבל להודרים דא"כ
רק מדרבנן י"ל דלא האמינהו אלא בני אחרים אבל בני עצמו
לא האמינהו וי"כ אפי' בדעבד חלא . ואף דאינו מוכרח עכ"פ
יש סברה לכאן ולכאן . אבל חייב יונת דע"א כאמן מדא"ר שפיר
הסתברא דעכ"פ אם כנס אינו מו"א . ולפ"י רמב"ם לשיטתו
דפוסק דע"א כאמן בעדות אשה מדא"ר . לכן פוסק אם כנס
אינו מו"א . והתוספתא שהביא הרשב"א ממנו ראי' ס"ל
בדבנן דפליגי על ר' יוסי בהאי דיבמות דף ז"ה ע"ב ובכ"ל .
ואף דע"א דס"ל בהא כרמב"ם דאם כנס אינו מו"א . י"ל גם
בהא פוסק כרמב"ם דע"א בעדות אשה מדא"ר ובמשמעותו לשונו
צינמו' דפ"א ע"ב בד"ה הוי כאן שנים וז"ל הרי הוא חשוב
בשנים כגון בעדות אשה לומר מת בעלה ובעדות סוטה
שנשאת עכ"ל . הרי מדמה עדות אשה לעדות סוטה דהוא
ודאי דאורייתא . והא דכתב רש"י שם עמוד א' וז"ל חלא הא
דהאמינו רבנן לע"א בנשואה סברה הוא עכ"ל אין כוונתו דהוא
רק בדבנן חלא גם דעת רש"י כרמ"ה שהובא בכ"י דאינו מסורס
התירו חלא כמסר לחכמים בדרך כלל בדבר שניכר לדבר
למת . וחז"ל דאו שכלם הו' והיקר להחיל בעדות אשה .
והואיל וקמו רבנן בהאי מילתא כאמן מן התורה . ורשב"א
דס"ל אם כנס מו"א הא להדי' כתב בחי' ר"פ האשה רבה
דע"א בעדות אשה אינו חלא בדבנן . וכן שיטתו התו' דדף פ"ח
ע"א ולשיטתם שפיר י"ל אם כנס מו"א . וזוהי אחי הכל על
נכון בס"ד כנלענ"ד בדרך פלפול :

סי' ל"ח . כבר יעדנו לעיל למרס פלוגתא דר' יוסי ורבנן
ביבמות דף ז"ה ע"ב . והמרס שיחי
בעי' דהנה שס' ר' יוחנן כפחא אמר הא דאולי ארורסו וניסו
כו' וכחז' רש"י שם דלרבנן טעמא דנשאת פ"י ע"א אסורה
לחזור הוא משום דקנסה רבנן דלא דייקא . ולכן ל"ך דאולה
אשתו וניסו אשת ניסו אסורה . ולר' יוסי הטעם משום דהמרי
מחזיר גרושתו מן הכשואין וזה לא שייך בהשגח ניסו עיי"ה .
ולכאורה במאי פליגי רבנן ור' יוסי . ונלענ"ד דהנה בספרים'
שופט' מוקי ר' יהודה קרא דלא יקום ע"א באלים לכל עון ולכל
טעמא הוא דאינו קס' אבל קס' הוא לעדות אשה להשיאה .
ואמנם סוגיא דידן כנחשו' דף פ"ז ע"ב וסבצו' דף מ'אבל קס'
הוא לסבועה וא"כ אין דאי' מן התורה על ע"א בעדות אשה .
והנה ביבמות דף ז"ה ע"ב ב"מ מר' ששת עד א' מהו טעמא
דפ"א משום דמילתא דע"ל לא תשקר א"ד משום דדייקא כו'
וכחצו החס' שם דהאביעיא הוא איזה טעם עיקר . והעלה
הלה"מ פ"ג מיבום הלכה ה' דגם הרמב"ם מפרס כן . ולפי
הפחת אפ"ל דעיקר הטעם משום דדייקא עיי"ש בלח"מ
שההד"ך . ולפ"י י"ל דרבנן ס"ל דע"א אינו כאמן חלא מדרבנן
ומשום דייקא דידם וא"כ שפיר יש לקנסה . והואיל ולא דייקא
אבל ר' יוסי ס"ל דע"א כאמן בעדות אשה מדאורייתא וכו' כאלו
באו שני עדים וקיס לן שמת וא"כ אין לדיוק ואין לקנסה חלא
הטעם שלא להמרו מחזיר גרושתו משנשאת כנלענ"ד . ועיין
בסמך :

סי' מ' . שם ביבמות דף ז"ה ע"ב ר' יוחנן כפחא אמר כו' הא
דנכס אשת ניסו והא דנכס ארוסו ניסו וכתב
רש"י ז"ל דאין אדם יכול להעמיד לניכסא זו ולכן גרס הא דאולי
ארוסותו וניסו כו' ובעינינו יפלא כי לענ"ד יש לקיים הגירסא
ישנה והיא הא דנכס אשת ניסו וא"כ דנכס ארוסו' ניסו וקאמר
ת"ק לא שנה אלא ניסו ולי"ש ארוסו' ניסו אשה ניסו אסורה
ואשתו שרי' וקאמר לר' יוחנן אשת גי' דליכא למומר תנאי הוי ל"י
בכשואין דפוסל ע"א אחר פוסל ע"י עצמו . ארוסו' ניסו דאיכא
לומר תנאי הוי' כו' במילתא דאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל
ע"י עצמו כו' אמר ל' אביי כו' ואי כתי' אדר' יוחנן כפחא ממאי
דאינו פוסל דלמא אפוסל כנ"ל . והבי' פירושא דלר' יוסי בנכס
אשה ניסו דאין תנאי בכשואין ואולי' אסורה לניסו דלא יאמרו
שמחזיר גרושתו משנשאת ואפוסל ע"י אחר פוסל ע"י עצמו .
אבל ארוסו' ניסו דיש תנאי באירוסין ולא לאמרו שתחזור
גרושתו דיסברו שהי' לניסוי תנאי ולא כתקיים התנאי ונשאת
להשני וא"כ גירסה השני ומותר' להראשין כי לא היתה
אשתו מעולם שלא כתקיים התנאי דאינו פוסל ע"י אחר' אינו
פוסל ע"י עצמו . וצויראסא זו פוסלת דגריסין גם בשם בתחילה
דפוסל ע"י אחר' כו' וא"כ דאינו פוסל כפי המפורש במשנה
ומש"כ לפי הגירסא שלפנינו דגריסין אשת ניסו כו' דאינו
פוסל ע"י אחר' כו' ארוסו' ניסו דפוסל ע"י אחר' תקסי אמאי
מפסק סדלא דמתניהון וק"ל :

סי' ל"ט . כבר נחצנו דאי ע"א כאמן בעדות אשה
דאורייתא הו' דרבנן תלי' במחלוקת'
התנאי' . וכן נחצנו זוהי כמה פוסקי' ודעת הרמב"ם לא
בתורה . ודבריו צ"ה גירושין פ"ה ה' ל"ט כדאין כדאורייתא ח"ל
שם ואל יקשה בצי"ך שהתירו חכמים הערוה האמורה כו' שלא
הקפידה התורה על העדת שני עדים כו' אבל בדבר שאפשר
לעמיד על דאורייתא מפי עד כזה לא הקפידה התורה כו'
לפיכך הקילו חכמים בדבר זה כו' עכ"ל וכתקשה הלה"מ
בבבב' דבריו כי ה"לית וסוף לשונו משמע דה"ל חלא מדרבנן
ואתמע לשונו משמע דלכאמן מדאורייתא . ובפ"ה מה' עדות ה"ב
בהב' הרמב"ם בשני מקומי' האמינה התורה ע"א בסוטה
ובעגלה ערופה וכן מדבריהם בעדות אשה כו' והיטו' לשונו
משמע דה"כ חלא מדרבנן ונלמנו' כנראה שהרמב"ם בצי"אור דעת

סי' מ"א . הרמב"ם פ"ג מגירושין ה"ב כתב ח"ל וכן
אם היתה מלחמה בעולם ובהא
ואמרה מת בעלי בתלמדה אינו באמנות עכ"ל ודייק מזה ה"מ
בא"ע

סי' מ"ב . הרמב"ם פ"ג מגירושין ה"ב כתב ח"ל וכן
אם היתה מלחמה בעולם ובהא
ואמרה מת בעלי בתלמדה אינו באמנות עכ"ל ודייק מזה ה"מ
בא"ע

בא' העז סי' ז' דאס אמרה מת סתם הוי כמת על מטתו
וכאמנות ודלא כדעת הטור סס. והחלקת מחוקק בס"ק ז'.
וכן כב"ש בס"ק קמ"ה כתבו כי משוף דבלי רבינו מנחם
לסיק דכתב אצל אמרה מת על מטתו כאמנות משמע דוקא
דאמרה מת על מטתו אצל מת סתם הוי כאמרה מת
במלחמה. ולפ"ז דברי רבינו סוחרים ה"ע וגם בספר לח"ת
הרנים בזה. וכלענ"ד לחרץ דהנה בימות דף קפ"ו ע"א
דמספא לן בהחזיקה הוי מלחמה בעולם מהו. והקשה רש"י
דמספא מריש דמתני' דע"ב מיידי בהחזיקה הוי מלחמה.
ואפ"י כאמנות. ותל' דיל דמתני' קיידי דאמרה מת סתם דכי
אמרה שלום אמרינן מהתמא מת על מטתו. ובמלחמה
אמרינן מהתמא מת במלחמה קאמרה עיי"ש. ולפ"ז דלא
דבעי ב"ש בהחזיקה הוי מלחמה. ה"פ דודאי מסבא י"ש
לומר דמנו בדדמי לא אמרינן אלא דהוי מספא ל' במלחמה
בעולם ואמרה מת סתם הוי כאמרה מת במלחמה או
באמרה מת על מטתו דהוי כמת על מטתו בע"כ בהחזיקה
הוי מלחמה. כאמנו' דא"כ רישא איירי בהחזיקה הוי מלחמה
דאי במת סתם חקיי ק' רש"י דאף במלחמה נאמנות. אצל אי
כימא במלחמה ואמרה מת סתם הוי כאמרה מת במלחמה
שטור י"ל בהחזיקה הוי ה"כ רישא איירי באמרה מת סתם כת'
רש"י והוא אבע' דלא איפסא. ורבינו ז"ל פוסק בכל אבע'
דלא איפסא דלכתחילה ל"ת ואס נשאת ל"ת. והנה הב"ש
כתב בס"ק ק"ס דהיינו דכתב רבינו דא"כ משמע לנמרי דאף
אס נשאת תלא עיי"ש. והנה ודאי דלשון כאמנו' לנמרי משמע
דאף לכתחילה תנשא. וזוה ככוני' דדברי רבינו דברישיא ר"ה
למרה דא"כ ואף אס נשאת תלא לכן דייק וכתב מת בעלי
במלחמה. אצל במת סתם עכ"פ אס נשאת ל"ת. ובספא
דר"ה למרה דנאמנו' אף לכתחילה דייק וכתב אצל אס
אמרה מת על מטתו דאילו במת סתם עכ"פ לכתחילה לא תנשא
ולק"מ. ואמנם כן בהחזיקה מלחמה הוי דמספא לרבינו
באמרה מת סתם. אצל בהחזיקה הוי ואמרה מת סתם הוי
פשיטא ל' דהוי כאמרה מת על מטתו וכמ"ס הב"ש לטור
הטור. ולכן כתב רבינו בזה' ואמרה מלחמה ה' במקום פלוני
ומת במלחמה. וגם בדברי רש"י אין הכוונ' דל' דנס רש"י
סובר דתל' כהני ספיקא דהחזיקה הוי. ודלא כמ"ס הב"ש
וסהר אחרונים דלרש"י הוי פשיטא בהחזיקה מלחמה ואמרה
מת סתם הוי באמרה מת במלחמה. אלא דל' דנס שטור רש"י
כשעת הרמב"ם וצ"ע לדינא. ועמ"ס בסמוך בס"ד.

סימן כ"ג שם בר"מ האשה בתרא ברי' ברי' מת
וקברתיו ח"ל דאלו במלחמה סבורה שמה ברח
וכיול כו' ע"ש והעולה עכ"פ משעת רש"י הא דאמרי בדדמי
בטענת ברי. וידעת בעצמה שאינו ברי והוא דומה להאי
דשנועות דבע"כ טרוד בפועל. וא"כ קושי' החוס' במ"ע
בר"ה מי אמרינן. וחידן החוס' ליתא לשיטת רש"י ועיין
מהרש"א בשנועות סס. וכלענ"ד דרש"י ה' לו דרך אחרת
לישב קושי' החוס'. דהנה בירושלמי מביאר דכחא לה לומר
מת במלחמה מלומר מת על מטתו דהואיל ומיתה במלחמה
שכיחא סיבבת שקרוב הדבר להאמינה ביותר עיי"ש. והנה
לכאורה נראה דס"ס דידן חולק על בירושלמי בזה דציינן
בהחזיקה הוי מלחמה בעולם אי כאמנות במנו דאמרה מת
על מטתו ובע"כ דסובר דכחא לה לומר מת על מטתו מלומר
מת במלחמה אך באמת י"ל דס"ס דידן מורה במקצת סברת
בירושלמי. דהיכא דלא"ה החזיקה מלחמה בעל כחא לה
טפי לומר מת במלחמה וכסברת בירושלמי דאף בלא דיבור
ידוע לכל דמלחמה בעולם ומיתה במלחמה שכיחא. אצל אס
לא החזיקה מלחמה רק שהי' בעצמה מחזקת המלחמה שפיר
אמרינן מנו דאי בעי אמרה שלום בעולם ומת על מטתו דזה
כחא לה יותר מלהחזיק מלחמה דהנס דשכיחא מות במלחמה
אכתי לא יאמנו דבריה כל כך הואיל ואינו מחזק אלאינו דיש
סוס מלחמה בעולם. וא"כ שטר' י"ל דנאמנות במנו אף
הוא בדדמי הואיל וידוע לה שאינו ברי רק ספק ומסקרת
ואומרת ברי. ואי בעית לשקר הו"ל שלום בעולם וכמו כהני'
דשנועות. ואין לומר א"כ נס בהחזיקה מלחמה ואומרת מת
במלחמה חס' כאמנות במנו דאמרה מת על מטתו. דז"א
דכחא לה לומר מת במלחמה הואיל ובלא"ה החזיקה מלחמה
וכסברת בירושלמי וזה ברור לענ"ד ולפ"ז הא דבעי סס
בהחזיקה הוי מלחמה. כראה בהחזיקה הוי רעב ודאי לא
מהמנא במנו דבשלמא במלחמה יודעת בעצמה שאינו ברי רק
מחזקת דעת אומרת ברי שפיר יש להאמינה שבריה שמת
דאי רק מחזקת דעת אמרה ומסקרת לומר ברי טפי הו"ל
לשקר ולומר שלום בעולם אצל ברעבן דסוברת ודאי מת
ובמ"ס רש"י ולדעתה אינה מסקרת אף כאן. ונ"ד דהוי מנו
ברדמי. וכלענ"ד דאף לשיטת החמ"ס שבהאי לעיל סימן
מ"א דבמת ברעב וקברתיו אינה כאמנות היינו דוקא בהחזיקה
רעב אצל בהחזיקה הוי רעב ואמרה מת ברעב וקברתיו כאמנו'
דאס קברתיו אינה אומרת ברדמי ונאמנות במנו כללענ"ד.

סימן כ"ד שם דף ק"ו ע"ב בתוס' ברי' באבות שעה
כו' וז"ל אמאי לא מהני. במנו דאמרה
גרסתיו וי"ל כו' וצור' י"ל דהאי אמרה דאמר שלא בפניו אינה
מסירה כו' ע"ש וקשה לענ"ד דהא לעיל דף פ"ח ע"א דאמר רב
אצל ע"מ ב' עדים לא תלא ומסקינן שם כגון דלתי' צבא וקאי
והיא מבחשתו שאינו בעלה עיי"ש ופריכין מאי קמ"ל.
ולשיטת החוס' הא טובא קמ"ל דדוקא אס נשאת לא הא
אצל לכתחילה לא תנשא דס"ד דאף לכתחילה תנשא במנו
דאמרה גרסתיו דהוי כאמנות ממ"כ אס הוא בעלה הרי אין
האשה מעוה כפני בעלה ואס אינו בעלה הרי האמת עס העד
מיתה.

בא' העז סי' ז' דאס אמרה מת סתם הוי כמת על מטתו
וכאמנות ודלא כדעת הטור סס. והחלקת מחוקק בס"ק ז'.
וכן כב"ש בס"ק קמ"ה כתבו כי משוף דבלי רבינו מנחם
לסיק דכתב אצל אמרה מת על מטתו כאמנות משמע דוקא
דאמרה מת על מטתו אצל מת סתם הוי כאמרה מת
במלחמה. ולפ"ז דברי רבינו סוחרים ה"ע וגם בספר לח"ת
הרנים בזה. וכלענ"ד לחרץ דהנה בימות דף קפ"ו ע"א
דמספא לן בהחזיקה הוי מלחמה בעולם מהו. והקשה רש"י
דמספא מריש דמתני' דע"ב מיידי בהחזיקה הוי מלחמה.
ואפ"י כאמנות. ותל' דיל דמתני' קיידי דאמרה מת סתם דכי
אמרה שלום אמרינן מהתמא מת על מטתו. ובמלחמה
אמרינן מהתמא מת במלחמה קאמרה עיי"ש. ולפ"ז דלא
דבעי ב"ש בהחזיקה הוי מלחמה. ה"פ דודאי מסבא י"ש
לומר דמנו בדדמי לא אמרינן אלא דהוי מספא ל' במלחמה
בעולם ואמרה מת סתם הוי כאמרה מת במלחמה או
באמרה מת על מטתו דהוי כמת על מטתו בע"כ בהחזיקה
הוי מלחמה. כאמנו' דא"כ רישא איירי בהחזיקה הוי מלחמה
דאי במת סתם חקיי ק' רש"י דאף במלחמה נאמנות. אצל אי
כימא במלחמה ואמרה מת סתם הוי כאמרה מת במלחמה
שטור י"ל בהחזיקה הוי ה"כ רישא איירי באמרה מת סתם כת'
רש"י והוא אבע' דלא איפסא. ורבינו ז"ל פוסק בכל אבע'
דלא איפסא דלכתחילה ל"ת ואס נשאת ל"ת. והנה הב"ש
כתב בס"ק ק"ס דהיינו דכתב רבינו דא"כ משמע לנמרי דאף
אס נשאת תלא עיי"ש. והנה ודאי דלשון כאמנו' לנמרי משמע
דאף לכתחילה תנשא. וזוה ככוני' דדברי רבינו דברישיא ר"ה
למרה דא"כ ואף אס נשאת תלא לכן דייק וכתב מת בעלי
במלחמה. אצל במת סתם עכ"פ אס נשאת ל"ת. ובספא
דר"ה למרה דנאמנו' אף לכתחילה דייק וכתב אצל אס
אמרה מת על מטתו דאילו במת סתם עכ"פ לכתחילה לא תנשא
ולק"מ. ואמנם כן בהחזיקה מלחמה הוי דמספא לרבינו
באמרה מת סתם. אצל בהחזיקה הוי ואמרה מת סתם הוי
פשיטא ל' דהוי כאמרה מת על מטתו וכמ"ס הב"ש לטור
הטור. ולכן כתב רבינו בזה' ואמרה מלחמה ה' במקום פלוני
ומת במלחמה. וגם בדברי רש"י אין הכוונ' דל' דנס רש"י
סובר דתל' כהני ספיקא דהחזיקה הוי. ודלא כמ"ס הב"ש
וסהר אחרונים דלרש"י הוי פשיטא בהחזיקה מלחמה ואמרה
מת סתם הוי באמרה מת במלחמה. אלא דל' דנס שטור רש"י
כשעת הרמב"ם וצ"ע לדינא. ועמ"ס בסמוך בס"ד.

סי' מ"ב שם ברמב"ם פ"ג ה"ב באמרה מת במלחמה
וקברתיו אינו נאמן. והעלה הס"מ שם
דנס ברעבון דוקא באמרה מת מחמת חולי וקברתיו
הוא דנאמנות אצל במת ברעב וקברתיו אינה
נאמנות ובהה ס"מ הטעם דאע"כ דלא חיישין למסקרת
אפ"י כי אמרה מת במלחמה וקברתיו חיישין לה עכ"ד.
ודבריו סתומין וכלענ"ד דבאמרה מת במלחמה אן ברעב אף
דאמרה קברתיו חיישין שאומרת במתתיו קברתיו כדי שלא
יאמר הג"ד שמה ברדמי. דכל כי אמרה מת על מטתו סב
לא יעלה על דעתה מנחשור אותה שאומרת ברדמי. וא"כ לא
הוסיפה לומר קברתיו אלא ודאי סבן האמת וזה ברור לענ"ד.
ועוד י"ל טעם לשיט' רבינו ע"פ מ"ס רש"י ב"ה ס"ד ע"ד
דאמרה מת וקברתיו דנ"י מלחמה חוששת שמה ישוב לביתו
אצל ברעב סברה אף יחי' עיי"ש וצוה יש להסביר דברי רבינו
דס"ל. דבר שאינו מניף העדות. ככל ענין עניי' דמסקרת
ודלא כמ"ס מורכס"ל וחי' אכשי' הסס ואמנם כן אס אמרה נוף
בענין דקדוק או אינ' מדקדקת על מה שאינו מניף העדות.
אבל אס אינה אומרת נוף העדות דקדוק נדאי כח לה למעט
בשקרים כדי שלא תתבזה ותחזו. והנה קברתיו אינו מניף
העדות כמ"ס מורכס"ל וחי' אכשי' הסס. ומעתה ליתא אכן
במלחמה אס אומרת מת במלחמה וקברתיו אינה נאמנות
דמה שאמרה מת במלחמה הוא אלא למת מולד וברדמי.
וקברתיו אינו מניף העדות וי"ל דמסקרת בזה לכן אינה
נאמנות אצל במלחמה ואומרת מת על מטתו נאמנות אף

מיתת שמי' ואל דהו מגו דהעוה - דהא גס עתה מעוה
 שזינו בטלה - ואל דעתה איכא דקא מסייע לה - דהא חפתי
 קשה דחובל לומר יודע אני שבעלי נרשני ואולי יודע אם אהיה
 בעלי דכאן לא שייך לומר דמין אדם משיס עצמו צרפון אינו
 יודע דהא לא הוי לה למידע משום ויכר יוסף וגו' כמבואר שם
 וח"כ אף אם בעלה יכחישנה שלא נירשה הרי איכא דקא
 מסייע לה דלפי דבריו השני עדום שמת זה אינו בעלה מה לה
 לשלוח לה נט - ואף דהוא מגו במקום עדום ואפתי לרבהור
 חסדא דס"ל דאמרינן מגו במקום עדום כמבואר במ"ב ד"ד
 ל"ג ע"ב לפי הרשב"ם שם (למסקין פי' הרמב"ן שם ועמ"ס
 התי"ס בנדרות דף ל"ו ע"א בד"ה ואמר רבא עיי"ש) ואס"ן
 קת"ל למסקין מרבה ור' חסדא ובשלמא במתניתין דר"ס
 הששה רבא לק"מ דהא כיון שכבר נשאת אינה נאמנות לומר
 גרשתי כמבואר בזה"ע סימן י"ז ס"ב אבל בהא דפריך הש"ס
 על רב קשה לכאורה ונ"ל דעיקר קוש' הש"ס דמשמע בלישאל
 דרב דבא להורו החידוש דהם נשאת לא תנא וק"ל: אף
 בעיקר קוש' התוס' בזהו דינמות דף ק"ו ע"ב קשה לענ"ד
 דהא אין זה מגו דאם תאמר גרשתי ואפסול עצמה למהכה
 ופמ"ס התוס' ישנים בכתובות דף כ"ב סוף ע"ב ענין שם:
 ואמנם לפי המבואר במ"ב ד"ד דף קל"ד ע"ב בתוס' בד"ה
 ה"ל כ' אמרינן מגו להאי טענה וא"כ שפיר יש להאמינה
 עפ"ם לענין שתי' מותרת לישראל - אף ל"ע לכאורה בתוס'
 דב"ב דף ל"ג ע"ב בד"ה ואי טען ע"ס - וי"ע:

סימן מ"ה בעוה"י וס' כ"ה תשרי תקנ"ל:

נשאלתי מק"ק זאלשין בהרונ שכתב וס' בו ס' בנוסח
 שכתב גנרל של דגל ומין ה' כפוח ועב
 מחמת שנתקרה הארבע ע"י הניכה ואחר הרפואה נשאר נפוח
 וגב - וגם ה' ט"ע בנוסח ולא בפרט פנים עם החוטם -
 וגם ה' ט"ע בשער ראשו וחקנו וגם כל מלבושיו היו כבדו
 מקצתן בסיון מוצק ומקצתן צמי' אמצעי' וס' גרועים
 כמבואר הכל באריות בנוף הג' ויזבן מחוך התשובה:

וזה תשובתי - עיני העדה חכמי חידה העומדים על התור'
 והעבודה מזה לע"י ומפקידה לפקידה המה הרבנים
 המופלאים החכמים השלימים במעלות ומדות דיינים מומחי'
 ומובהקים יושבי על מדין נק"ק זאלשין - ביום ד' דהמ"ס
 הניעני מכתב קדשם כו' ובקשו ממני לחוות דעתי הקלושה
 בדבר ההרונ הנמאס סמוך לקהלתם כמבואר הכל בזה הע"ב
 בנ"ק הג' ע"א שער שלחו מהם - ויבארו את דעתם דעת תורה
 ודעת נוטה לשקוד בחזקת הענוה להחזירה מבלי הענין:
 אף מקביל ענין כותא דאית בהו לא רצו לסמוך על דעתם וגם
 אותי קראו להודיע דעתי השפילה - ובאמת לא ידעתי מה
 מלא בי חכמה אין כאן וחקנה אין כאן ולמה לא דרשו סמוכי'
 דרבננים מובהקים הסמיך לקהלתם הרמה - אף לשנות לנוסח
 חפתי ואפוא הנהפך ד' אף בקצרה מואר בי אין הזמן
 מסכים ולחיות שנקאו להשיב ע"י מוכ"ד לא רציתי לדחות
 הפנין זה החלי בעוה"י:

א - דעת הר"ן ונימוקיו יוסף הובא ב"י אהע"י סימן י"ז וב"ס
 שם ס' ס"ט דלמסקנה ל"ה לשאלה וב"כ בתשובה בזה
 יוסף בשם המרדכי וב"כ מוהרי"ט ח"א סימן קל"ט וח"ב
 בזה"ע סימן ל"ה בשם חידושי הריטב"א (והוא סותר למ"ס
 ה"ב בשמו) וכן מבואר בפשוטן של דברי התוס' בינמות דף
 ק"ב ע"ב בד"ה ע"ב בד"ה כליו - וכן הסכים מוהרי"ט וכו'
 ה"ה פי"ב מנירושין ה' כ"א - והוא בש"ך ח"מ סימן ס"ה
 פ"ק כו' וכן הסכים להלכה - וכן מוב' פשעא דלישאל דהעור
 במ"ס ואפילו יש להם סימנים בכליו ובנוסחא שם אינם מובהקים
 משמע במובהקים מהני אף בכליו - והגם דה"ב בסימן י"ז
 דחק דת"ס אם אינם מובהקים לא קאי רק על גופו - כבר
 השיג עליו מוהרי"ט ע"ס - וב"כ בפסקי מוהר"י בשם שרר

ב' - אף שלשה תשוב' בדבר חזק דהא עכ"פ דעת התוס'
 דמאן דחייש לשאלה מדאורייתא הוא דחייש וא"כ ממך
 מפי' דהא שפיר יש לומר דשאר מוסקי' דס"ל דחיישין לשאלה
 ג"כ ס"ל דהוא מדאורייתא ואף כשנחליש בהרעו' הפ"ח
 בענין סד"כ כשעו' הרמב"ם - הרי גם התוס' ס"ל לכן לפי האי
 אקומתא דחיישין לשאלה ולעיל ס' י"ז הוכחנו בעו"ד דדעת
 התוס' בהרמב"ם דשפיקא מדרבנן לחומל' וכן יבארו הם
 לדיכא - ועוד כי ראיתי בתשוב' הב"ח ס' י"ז שדחק לפי' גם
 דעת החוסמ' כשיעור' הסוסקי' דאם למסקנה חיישין לשאלה -
 הרי דברי התוס' במוסלס עומד' כנדינו דאיכא ס"ל דחפש
 שאלה הוא מדאורייתא - ועוד זה שלישי' כי כבר הוכחתי בספרי
 שמן רקח ח"א ס' כ"ה דעיקר דגם באיסור דרבנן איכא דיכול
 לנגוע באיסור מדאורייתא גם הר"ס מורה דלא סמפיק אס'י
 דרבנן - ודוקא בזהו דמנהיג בכלאים דחולין דף ע"ט רעלה
 קאי הר"ס בתשובה דאין בזה שום חשש איסור מדאורייתא
 לשיעור' הרמב"ם אלא אם באנו לחוש שיצו ליהי כלאים
 דהרצ"ה שהוא מדאורייתא לזה לא חיישין האיל ובמפסה זו
 אין שום ד' לנגיע באיסור מדאורייתא - אבל בענוה דאיתתא
 דיש לחוש לאיסור מדאורייתא בליתו ענין - בזה גם הר"ס מורה
 ולפן אמרינן במ"ס ב"מ דף ק"ב אמר ד' אסוי מלא חזיו' יין
 בא ישראל ונתן זה סימן מותרת בשמי' משום דשם נ"ף
 האיסור אינו אלא דרבנן בפתח י"גס - והולכתי לסבא זו -
 כדי לדחות קוש' ה"י בנ"טין דף ק"ז דהוי קשה ל' איכיתא
 באיסור דרבנן מהני ס' דרבנן מהא דאמרינן ביבמו' אין
 מעדין

שהבאנו. אלא שהז'ל לא ירד לחלק בין היבא שנוף האיסור
הוא דאורייתא ובתו שחלקתו בספרי צ"ל בלעכ"ד ככון וברור
מהמת ק"ס פ"ב בנטיין דף ק"ז שהבאנו לעיל. ואני חמה על
פניה שראו תחילת דברי הנאון בחשבון פני יהושע ולא סייעו
במיהו. דללו ראו סוף דבריו לא עלי תלונתם אף לדעתם כי
כנאון הכל קציר יותר במובן. העולה עכ"פ דהיכא דנוף
האיסור מן התורה אף דעתה אינו אלא דרבנן לא מהני ס'ל
דרבנן וא"כ בגל היתור הנ"ל באות א' :

ד' . אך אכתי יש לנו היתור שהוצא צ"ס ב"י ו' ס"ק ס"ט
בשם מורה"ל מפרשג והוצא בקצת ש'ות בשם הרב מו"ה
הילמן דין דק"ק פראג. דמי ס'ל דרבנן לא חיישין לשאלה ואי
ס'ל דאורייתא מהני ס'ל אמצי ואכן דק"ל חיישין לשאלה
וק"ל דמי' אמצי לא מהני הוא משום דחיישין לחומרה וא"כ
ס'ל מובהק צננדרו וס'ל אמצי פנימו מהני מת"כ כמבואר הטיב
צ"ס שס. ואף דהצ"ס חולק עליו דמי' דרבנן וזריך מובהק
ביותר. כ"ס דיש לחוש לשאלה דעל החשש שאלה עכ"פ אינו
מוצק ביותר ודבריו דברי טעם. וגם אני בעניי בחלק ראשון
מס' הלן ס'ל ס'ל הבאנו כמה ראוי לחתור דבריו מורה"ל והנס
בי נפיתו שם הרבה לדרך פלפול ע"פ חידוד חך המשיין ימלא
דבריו חפץ הנכונ' לדוכא. ובפרט צ"מ שדחיתו ראוי מורה"ל
ואחריו שפין דמי' לדבריו ממילא פברת הצ"ס ככונה לכאורה וכן
הרבה גמיו' בחשובותיהם הסכימו לדבריו הצ"ס ואח"כ
העליתו שם דיש להחיר ע"פ מ"ס הצ"ס בחשובות ס'ל פ"א
והחכם צבי ס'ל קל"ה והש"ב יעקב ס'ל ו' והצ"ס ל"ו לשאלה
דחיד לא חיישין. וז"ל הוא שאלה דחיד דומא לחוש שהשיל
כל דבריו לאיש אשר לו סימני' דמוי' אליו. וגם פמ"ה הרגישו
ביתור זה אך לא דקדקו בלשונם שכתבו דמי' נפילה דחיד
ובאמת ק"ל לנפילה לא חיישין אף לנפילה דרבים. אמנם
לא עליהם תלונתי כי גם הצ"ס והצ"ל בחשובותיהם כתבו דחיו
נפילה דחיד. ואצ"ל דבחלק ראשון שם ס'ל ב"ה אות י"ט
שדיתו בזה נרגא. והוכחתי דרבא דק"ל כוונתו צ"ס ס'ל
דאין לחלק בין שאלה דרבים לשאלה דחיד דל"כ לא היו
מיתו דמי' צ"ב דף קצ"ב ע"ב מהאי דצ"ס יוסף צ"ס דשם היו
נפילה דחיד וברדתי א"כ שם א"ו דרבא אינו מחלק בזה
ולנפילה הוא דל"ל חיי"ל כלל אבל לשאלה דחיי"ל גם לשאלה
דחיד חיי"ל. וזהו לכאורה דמי' גדולה והנחתי צ"ס על כל
הפוסק' המשתמשים בהיתור. ואח"כ הראני' ממופלגי
העיר דק"ל ו' ס'ל שבר קדמני בזה בחשבון' כ"צ ס'ל ו' והחליט
דאין לחלק בין נפילה דרב' לנפילה דחיד. ואחר העיון ראיתי
כי דבריו הפוסק' הנ"ל שרין וקיימין. דהנה באמת פברת
א"כ היו סברא אלימתא דהחוש משיד דנפילה דרבים שפוח
יותר מנפילה דחיד ותקשי על רבא אמאי אינו מחלק בזה.
ומכ"ל להוכיח דמי' לנפילה דרבים ל"כ. וסברתה דרבא ס'ל
לסברא פשוטה וחלוטה דמי' נפילה דרבים הוא חשש רחוק
דל"ל סכין שאינר שטרו. לכן החליט דלנפילה ל"כ ועל צ"ס
סברתו דנפילה הוא חשש רחוק מאד א"ל להביא רא' . אלא
דלא סימא אף דהוא חשש רחוק אפ"ה חיישין ע"ז מציא רא' .
דבע"כ להשגא רחוקה ל"כ דמי' חיישין ס'כ גם בהאי דב'
יוסף צ"ס. כיחוש לנפילה דחיד ואף דהוא מילתא דל"ס הא
חיישין להשגא רחוקה וסובר רבא מי ימא דחיישין לנפילה
דרבים דהוא חשש רחוק יס' לחוש אף לנפילה דחיד דהוא
רחוק ביותר. דהוא חיישין מילתא דל"ס מה לי דל"ס
ביותר ובעין סברא זו במא"ס צ"ס ד' ח"מ סימן ס"ט ס'ק כ"ו
ס"ס. אבל א"כ ס'ל דנפילה דרבים אינו חשש רחוק ולכן
חיישין אל נפילה דחיד הוא חשש רחוק ולא חיישין. וא"כ
לשאלה דחיי"ל רבא משום דאינו חשש רחוק היינו דוקא שאלה
דרבים אבל שאלה דחיד דהוא חשש רחוק ודאי דרבא ל"כ
אכתי דל"כ גם לנפילה דרבים משום דל"ס. וכיון דאין הכרע
ממילא כוחא לן לומר דרבא ל"כ לשאלה דחיד. וכמו לחצי
דחל"כ יס' השלימה רחוקה ביניהם בסברת. הפוסק' דחיי"ל
חיי"ל גם לנפילה דרבים ולשאלה דחיד דל"כ ולרבא. כימא

דלשאלה דחיד חיי"ל ולנפילה דרבים לא חיי"ל והא דפרקי
הצ"ס מהאי דמאלו קשור צבים וארנקי כו' כבר עמד ע"ז
החכם צבי בחשובות ותיורו. וגם הוכחנו שכן דעת העור
במ"ס א"פ ש"ס ס'ל בנפיו ובכליו א"כ אינם מובהקים משמע
דמובהק' מהני חף בכליו ובע"פ נמא דל"כ לשאלה דל"כ
מובהקים בכליו לא מהני וס'ל דעת העור סותרת דעת אביו
הרא"ש ו'ל ותיורו של הצ"ס דמ"ס א"כ אינם מובהקים קאי רק
על נפיו הוא דחוק וכמ"ס באות א' בשם מהרי"ט וברדבריו
א"כ לבונת העור א"כ יש סימן בנפיו וגם בכליו א"כ אינם
מובהקים הכל א"כ יש סימן מובהק בכליו אף דנפיו אינו רק
סימן אמצי ל"כ לשאלה דחיו שאלה דחיד וגם דעת הרשב"א
וב' דמ"ס צננדרה אף צבים וארנקי. ועוד חיישין לשאלה
וצננדרה פוסק דמי' דל"כ בהקד דל"כ מושלי במבואר בסיון קל"ב
וכתקפה בזה הצ"ס. וברדבריו א"כ דענונה היו שאלה
דרבים וצננדרה היו שאלה דחיד וגם סוגיו' הצ"ס דב"מ בפרתי
בצוה"י בחיבוריו שם העולה דמי' סברא דל"כ לשאלה דחיד
שירא וקיימא : וכן מלאנו בחומי' בח"מ סימן כ' סק"ד שס'
צננדרה יוסף צ"ס בעיר א' והוציא' על ראובן כ"ל מני חיי"ל לבי"ג
מנה אינו כאלן לומר דחיי"ל לבי"ג שבי צננדרה דפרעתי משום
דלנפילה דחיד לבי"ג וס'ל וס'ל חוקה אלימתא וק"ו כמו מנן
בחוקים חוקה. ומציא רא' לדבריו מדבריו בע"פ שכתב צ"ס
יוסף צ"ס מולאין שט"ח על אחרי' א"ו לדח' מהשני לוי' ונפל
ממנו משום דהיו נפילה דחיד. וקצתו דק"ל ברבא דל"כ
כלל אף לנפילה דרבים אלא דחיי"ל חיי"ל צ"ס דמי' ל"כ מנן
ואפ"ה משום דהיו נפילה דחיד הוי מנן במקום חוקה וכתב שם
בחומי' שאלה דבריו צ"ס צבי שמאל : הרי צננדרה דהרשב"א
ובע"פ וס'ל וצ"ס וצ"ס וצ"ס וצ"ס וצ"ס וצ"ס וצ"ס וצ"ס
ואח"כ בולס ס'ל דלשאלה דחיד ל"כ :

ה' . ואף אי נמא כשיטת הצ"ס דלרבא אין חילוק בין שאלה
דרבים לשאלה דחיד אכתי יש להחיר צ"ס ונמא קצת
מעין סברת מורה"ל מפרשג דמי' חין דמי' חיישין לשאלה
ממילא דאין חילוק דהוא חשש רחוק אשר ההמירו חכמ'
לחומר הנזק וכמ"ס באריות. אלא דמוסר'ל סובר דמי'
ס'ל דרבנן דאין רא' ממילא דל"כ לשאלה. וע"ז שפיר אביו
הצ"ס דמחיתו תיתי ושתנה דק"ל והדעת מוכרעת לקימך דמי'
סימן דרבנן וזריך מובהק ביותר כ"ס דיש לחוש לשאלה.
ולסברא דמי' מודינא בה"ל להצ"ס דמי' ס'ל דרבנן חיישין
לשאלה. ואפשר דצ"ס הוא וסברת הצ"ס. אף הוסיף וצ"ס
חשש רחוק א"כ הנו דל"כ להוכיח עלה. והא לא מילוי דחשו
חכ"ל לשאלה אלא א"כ חין שום סימן בנפיו דאין לנו שום
מוכה אלא על כליו וחיישין לשאלה. אבל א"כ ישנם סימן
בנפיו אף דאינו רק סימן אמצי הא עכ"פ יש לנו שני דברים
להחיר דהיינו מל"ס א' אמצי שצננדרה א"כ יש לנו שני דברים
שצננדרה מהייתו תיתי מילא דהחמירו חכ"ל צ"ס ל"כ לחוש
לשאלה. ואף אי חין חילוק בין שאלה דרבים לשאלה דחיד
הא גם בשאלה דרבים ז"ל דאין לחוש אינו עוד ל"כ לסקול.
והואיל ואין רא' ממילא דל"כ לשאלה וסברת מורה"ל לוקח
דמומי רא' לדבריו מ"ס התוס' בימות דף ק"כ א' צ"ס
אין מעידין ע"ס ובפרטות לפמ"ס צ"ס סימן ד' ח"ט דהא דק"ל
סימן אמצי לא מהני אינו אלא מדרבנן ולכן כתב הצ"ס ב"ס
ע' דאם נאמא לא האל ע"ס צרור מילוי דמי' דעת הרמב"ם
כן א"כ דמי' כנפיו דבריו דל"כ דאף דחיישין לשאלה היינו
באיסור דאורייתא אבל צ"כ א"כ בנפיו דאינו רק איסור
דרבנן לבי"ג ל"כ לשאלה. וזה לעכ"פ היתר צרור ובפרטות דיש
להצטרף שניות הרבה פוסק' ראשונים ואחרונים דאין לחוש
כלל לשאלה וגם שניות הרבה פוסק' שהבאנו. ועכ"פ
לשאלה דחיד ל"כ וצ"ס א"כ אינו דוקא חשש שאלה אינו אלא
דרבנן וכמ"ס בריה השושה. וגם י"ל להוכיח דע"כ לא החמירו
חכמים צ"ס אמצי אלא באיסור דאורייתא אבל היכא דאיכא
ס'ל מובהק צננדרה דאין כאן רק חשש שאלה דרבנן לא החמירו
חכ"ל שאלה לסקור על ס'ל אמצי : ואף א"כ נתייחס וזמא
וינמא

ונתמא גם צה"ג לחוס לשאלה הא' עכ"פ נעשה מן ס"מ
 שבגדיו סימן אמע"י וכבר כתב המ"ז בתשובה בשם הרמ"ם
 והסכים עמו וכו' בתשובות פני יהושע סימן ז' וכו' הרבה
 פוסקים דעני סימן אמע"י נחשבים לסי' מובהק. וכו' דעת
 הרמ"ם צ"ל ו"ז סכ"ד. דהנה המחבר כתב וכן חס"ה לו
 סימן מובהק ביותר מעידין עליו וכתב ע"ז הרמ"ם כגון שה"ל
 יתר או חסר אבר ה' או שינוי בא' מאבריו. אבל קטן או ארוך
 וחור או סומק לא היו סי' מובהק ואפי' ק' סומכים שאינם
 מובהקים לא מעטרפין עכ"ד. ולכאורה דבריו חמוה' דסותר
 א"ע מריבא לסיפא דבתחילה כתב לפרש מה סימני' מובהקים
 ביותר היינו חסר או יתר כו' ומיני' דסי' אמע"י לא מהני.
 וסיים אבל קטן או ארוך כו' דהיינו סימנים נרועים ביותר
 אבל סי' אמע"י מהני. חלל ודאי הכוונה דהסר או יתר אבר
 הינו סימן מובהק ביותר אבל קטן או ארוך כו' אף מובהק
 ס"מ לא היו אלא סי' נרועי' ביותר וע' קלוי' ופילו ק' סמכים
 שאינם מובהקים אינם כלום כלומר סימנים נרועי' דהיינו
 נקראים אף מובהקים סתם. אבל סי' אמע"י מעטרפין ולכן
 דוקדק וכתב אבל קטן או ארוך כו' ולא חשיב סימני' אמע"י
 משום דהני מעטרפי. ובוכות הרמ"ם לפרש דבריו המחבר
 שכתב ואפילו ה' להס' סי' נגופו אין מעידין אבל סימן מובהק
 ביותר מעידין דהתחיל בלשון רבים סימנים נגופו וסיים בלשון
 יחיד סימן מובהק ביותר לזה תפרש דבסי' מובהק ביותר אף
 בתרמ"ס אבל סימנים נרועי' אף הרבה לא מעטרפי. ומתחיל
 יש להצטרף גם סברא זו להחיר ככ"ד: ונסי' להצטרף דעת
 הר"י שהובא בתוס' ביבמות דף ק"ע"ב דאף סי' אמע"י ע"י
 ט"ע מהני ולא שייך בזה נדרמי על ה"ע וכו' ככ"ד דלויבא
 גס ט"ע. וגם דהא הסתמ"ח בס"מ מ' כתב דיש להצטרף דעת
 התוס' דאם כל גופו שלם אף דאין שם פרוץ פנים ופדחות
 וחוטם יכולין להכירו ע"י ט"ע וא"כ מהני האי ט"ע דנגופו
 סהפירושו הקרובים כמבואר בג"ע ועיין בגוף דברי הר"ת
 שהוציא דיומ' ביבמות דף ק"ע"ב בדין אין מעידין. והן הן
 דברי הר"ת בתשוב' מיימני להלכו' גירושין סי' ט' ודלא כמו
 שחשבו מעלתם דהוא דבר חדש וחשבו זה להיות ברור
 ובאמת כבר הובאו דבריו בתוס' ביבמות והרבה מכת
 הראשונים חולקים עליו רק לסתף חזי לאצטרופי כח"ס
 הסתמ"ח. וגם יש להצטרף ככ"ד שזמננו המקום דהוא בלשון
 אנדול של דגל יתכן ולפמ"ס הב"ס בס"ק ע"ז בשם הע"ז יומא
 המקום היו סי' מובהק וכו' עוד הב"ס בס"ק ע"ז בשם
 מוהר"ך. אף גבי שומא העשו' להשחכות והנה דהמ"ז
 חולק עליו כבר השיג עליו הב"ח בתשובה צ"ל מ"א ודחה
 דבריו המ"ז בשתי ידיים וכן כמה אחרונים סומכים ע"ז לבד:

וא"ר. השולח מכל מה דכתבנו שגם דעתנו מסכמת להחיר
 ככ"ד בצירוף כל הטעמים הנ"ל. א' דדעת הרבה
 פוסקים דלמסקנה ל"ח לשאלה. ב' אף להפוסקים דחיישין
 עכ"פ לזכור רק דרבנן ומהני סי' דרבנן לשיטת הרמ"ם בתשוב'.
 ג' אף דנמא דכ"ג לא מהני סי' דרבנן הואיל וגוף האיסור
 הוא דאורייתא אכתי' לשיטת מוהר"ל מפרא' מותרת ממ"כ.
 ד' אף אי נמא כשיטת הב"ס אכתי' להקיל משום דהיו שאלה
 דיוחיד ובשיטת הרבה פוסקים. ה' אף אי נמא דאין לחלק
 בזה אכתי' ל"ל דלא חוקנו לחוס לשאלה איכא גם סי' אמע"י
 נגופו דלויבא ב' דדדים להחיר אף אי נמא גם זה יש לסמוך על
 בדין הכ"ז דהא דסי' אמע"י ל"ח אינור רק דרבנן ו"ל באיסור
 דרבנן ל"ח לשאלה. וא"ו. ואף אי נמא ג"ו יש לסמוך על
 שיטת הפוסקים דב' סי' אמע"י נחשבים לס"מ. וי"ן דיש
 לסמוך על שיטת הר"י דסי' אמע"י ע"י ט"ע מהני. ח'.
 דיש להצטרף סברת הר"ת נגופו שלם ניכר ע"י הט"ע. ט'.
 שיטת הפוסקים דלמאס מקום נחשב לסי' מובהק. והנה
 על כל א' מהטעמי' מאכנו לזכור וז"ל שגשג מעשה להחיר.
 ואם כי מריבא הוראה חכמי עכ"פ בהצטרף כל התעשה טעמי'
 בלמ"ד להחיר אס' יסבימו עמו שני רבנים מובהקים צוהרלה
 גם אכתי' מניבא שיבא בהדיהו: אף מה שברא' למ"ה ק"ס

סימן מ"ו שאלה במי שהורה ואמר ונתיי עם אשת פלוני
 ברקן או פלגין דיבורי' ונאמר דאין אדם
 מע"ר ומהמנין ל' שהיא זינתה אבל לא עמו או לומר שהי'
 פלוני כדבר:

תשובה הנה הרשב"א בתשו' סי' אלף רל"ז כתב בפשיטו'
 דצאמר באתי על אשת פ' לא שייך בזה פלגיו'
 דיבורי' והובא בח"מ סימן ל"ד בד"מ וסמ"ע ובתשו' עכ"ל סי'
 כ"ח ומסתמך דבריהם משמע שמוכנס להלכה. אמנם
 ראיתי בתשו' נודע ביהודה סימן ע"ב חלק אה"ע תמה מאוד
 ולסתור רא' של רשב"א ז"ל. וגם הביא ראיות לסתור דיו.
 עד שהעלה שתי' לסמוך על האי פסקא. והיות כי מולתא
 דחמי' אללי' על דביו הנדול רשב"א ז"ל אשר חלמדי' אנחנו
 ומימי' אנו שותין להשוות לעושה בכמה דברים פשוטים
 לאחת יעתי' ומאכתי' בעוה' לתרץ דבריו והוצרכתי להאריך
 קצת ולברר הקברים כשמהלך בעוה' אשר בדבריו רשב"א ז"ל אף
 בהם נפתל ועיקש. ובתחילה נחזק ראיות רשב"א. ואח"כ
 נסתור ראיות הב"ח וזה החלי' בעוה'. בתחילה נעתיק לשון
 רשב"א שם בחש' אני ואמר דל' צאמר אשת פלוני וזינתה
 עמי הוא וזהו מעטרפין להרבה ומן הטעם שאמרת דחופסין
 מה דקאמר וזינתה ואין מקבלין מה שהזיק את דבריו ואמר
 עמי. אבל צאומה' אכתי' באתי על אשת פלוני מיד כתבתי
 עדותו לגמרי משו' דא"ל לומר בזה אלא לזכור ולא לאכנסו
 לבו

לפי שאין קש' אלה מרלון ואם שכב מדעת הי' וק'ת אכתי
 אפסר להכנס ובגין דאמר התקפה ואי לא קעליגה לך לא היא
 כו' דמ' חייב הוא ליהרוב ולא יעבור ואם יעבור דעש הוא
 ואם אכתי כפלו וזמלא בגין שחקש לאשתו והדבקה עליו לא
 היא דדבר רחוק הוא זה ובכלל כי הא לא שמכין למימרה
 דלגינין דבורה וק'ת והוא הפסם באומר רבעתי את פ'והיינו
 דקנא לה בפלוגי רבעני לרצוני ופלוגי בא על אשתי ולא קנא
 רבעתי ובאתי עכ"ל הרשב"א. הרי הביא שני ראיו'. אחד דלא
 קנא רבעתי והשני דלא קנא באתי. ותמה א"ע נכ"בי על
 הראי' הראשונה וז"ל ואני תמה על בר לבב וקני השכל כמוהו אף
 כעלם ממנו מקור הנמרה באקמו דהרי שם קנא בדיון זה
 פל' בתא דאמוראי דר' סובר דפלוגי רבעני לאכנסו נאמן
 ולרצוני דעש. ורבה חולק דאף לרצוני אין אדם משג' והנה
 ברבעתי את פלוגי אי אפשר למצוא. לאכנסו דאין קשו' אלא
 לדעת ולכן מוכרח להקוט בפלוגי רבעני מאוס ד' ויפ' דמחלק
 בין לרצוני ובין לאכנסו עכ"ד. ואני תמה על תמיהתו דהא
 ביבמ' ברפ"ה בזה ע"י דף כ"ב ע"ב דאמרינן במתניתין הוא
 אונסו והיא לא אונסה ופרקי' ה' ס' היא אונסה ה"ד אי לימא
 שחכסוהו ככרי' ובא על' והא אמר רבא אין אונס לערוה לפי
 שאין קשי' אלא לדעת ורבה הש"ס לאוקמי' ביטן ופרש'
 שחקשפה כשהוא יטן. ודחה הש"ס דביבמ' לא קנה ביטן.
 ורבה לאוקמי' בנרקע. ופ' ש"י שחקשפה לאשתו ונפל מן הגג
 ונחקע ביבמ' ודמינן בנחקע ביבמ' לא קנה ומסקינן אלא
 שחכסין לאשתו וחקשפתי ביבמ' ונפל על'. ובשנים אכנסים
 כגון שדוריקוס נכריס עיי"ס. הרי דתנא במתניתין הוא אכנס
 ובאוס דכנסו מתניתין כן נפשו ד' וי' וי' וי' וי' וי' וי' וי' וי'
 לפיכך ביטן ובתקע (ועמ"ס החס' בב"ק דף מ' ע"ב בד"ה
 רבע עשה כו') וביתא אני תמה על מאור הגולה בעל כ"בי
 אף לא שת לבו אל לשון הרשב"א ז"ל שכתב להדיא ואם אכתי
 כפלו פו' וכגון דבחקשפה לאשתו כו' לא היא דרדב' דחוק הוא
 זה ובכלל כי הא לא שמכין לומר פ"ד (ועמ"ס החס' בכתוב'
 דף מ"ח ע"ב בד"ה א"ה משג' ד' וכ"כ הכי' והוא בסמ"ע בס'
 ל"ד ס"ק ס"ב). וא"כ ודאי דינא דר' יצחק באומר לאכנסו
 ובכלל א"ה דהוא מילתא דלא שכיחא ולא אמרינן בי' פ"ד:
 ועוד אני תמה דנא להבנא הכ"בי דלא יצויר אונס אכתי
 לק"מ על הרשב"א דמאן יומר דהרב"א רוצה להוכיח סברתו.
 ד"ל דזה הי' הרשב"א סברא פשוטה דאם נחלש דלא שייך
 אונס דהיי לא פ"ד באומר אכתי על אשת פלוגי אלא חוק'
 כוונתו להוכיח דל"ס בזה אונס וממילא דלא פ"ד ובאשר
 האריך בזה הרשב"א. ואחרי אשר ביאר דל"ס אונס וממילא
 דל"ס פ"ד ברבעתי סייס וכתב והיינו דנקוט פלוגי רבעני ולא
 קנא רבעתי. ובאומר דאם הי' אפשר למצוא אונס והי' שייך גם
 ברבעתי פ"ד ח"כ הו' קשה אמאי לא קנא רבעתי דהא כנסו
 הוא סברא וי' שייך אונס. ושפיר מחוקקא מילתא דר' אבא
 אחרי שהעלה דל"ס כאן אונס וממילא דל"ס פ"ד. הי' אפשר
 למקנא רבעתי דל"ס בי' פ"ד. וגם לפי סברת הס"י וגם אונס
 לא שייך דוק הטיב בלשון הרשב"א ועכ"פ ראי' הראשונה של
 הרשב"א בתקפו' : ראי' השני של הרשב"א מדלא קנא באתי
 כתב ע"י הכ"בי וז"ל ויחל אני תמה על השלש הגדול' הוא
 הייך שגג שגגה גדולה כזו ונעלה ממנו סוף דברי הגמרא
 במקומו דפרקי' הש"ס אמאי קמ"ל דפ"ד היינו סך ומשני סר"א
 אדם קרוב אלא עצמו אמרינן אלא אשתו לא אמרינן קמ"ל :
 וא"כ עיקר הרבותא דאדם קרוב אלא אשתו ואף יבקשי' אני
 באתי על אשת פלוגי דזהו פשיטא דאדם קרוב אלא עצמו
 ע"ל. והוא באמת להאדירה תומא רבתי : והנה לפוס' להיטא
 לחומר ההשגה עלה על דעתי לכנסו בפירש' דחוקה. דהנה
 בלמח' הא דאדם קרוב אלא אשתו היא סברא חילווקה ופמ"ס
 החס' שם אלא דעיקר הרבותא לומר בזה פ"ד וכמ"ס רס"י
 שם. והנה הרשב"א דסובר לאמת דבאמר באתי לא פ"ד.
 ואכל אשתו הא קי"ל דפ"ד. וא"כ י"ל דסובר הרשב"א דאי
 בימא דלא כסברתו אלא דנא באומר באתי פ"ד. הוא חידוש
 דין יותר מהאי חידוש קלוש דנבי אשתו פ"ד הואיל והסברא

חלווקה דאדם קרוב אלא אשתו : ושפיר קא' דייק דאי בימא דלא
 כסברתו שפיר ה"ל למוחבי' האי רבותא. ומ"ש ולא קנא רבעתי
 ובאתי אין הכוונה דלפוקט במילתא הראשונה רבעתי ובשכ"י
 באתי. דהא ליתא דאי בראשונה רבעתי מדע' האי רבותא ושני
 בימא ליתני בשכ"י האי חידוש דנא בביאשתו פ"ד. אלא או או
 קנא כלומר או ליתני בראשונה רבעתי ובשכ"י פלוגי בא' או
 לנקוט בראשונה רבעני ובשכ"י באתי להודי' האי רבותא.
 ואפשר עוד להנה' לפאורם תיקשי' למא' לרבה לומר מילתא
 קמיתתא דהוא כ"ס ממילתא שכ"י דנא באשתו פ"ד וכ"ס אלא
 עצמו. אך הפשיט דכאן ל"ס חילוקא דר' יוסף לחלק בין אונס
 לרצון. דנא באונס א"כ אלא אשתו דעכ"פ פסלה מן הכהונה
 ומתרתא דבי' נפשא. וכמ"ס גס' בחש' כ"ב. ולפ"י ז"ל דאין
 כוונת רשב"א ליתני בראשונה רבעתי ובשכ"י באתי אלא הכל
 קא' על מילתא ראשונה או ליתני רבעתי או ליתני באתי ובה
 הי' שייך חילוקא דר' יוסף לחלק בין אונס לרצון. אבל מילתא
 שכ"י לא חזו ממקומה ודוק אף אין תחילת לשון הרשב"א מורה
 לזה שכתב והיינו דנקט פלוגי רבעני ופלוגי בא' על אשתי. ולא
 קנא כו'. ולפמ"ס אין הוכחתו ממילתא שכ"י למה חס' בלשון
 ופלוגי בא' על אשתי. ואחרי העין כבוטוס דברי רשב"א.
 ובקדים עוד קו' הכ"בי על הרשב"א ח"ל והנה אחר העין
 ובקדיה רבה שניעתי יניעה אחר יניעה. ינעתי ומלאתי שדברי
 רשב"א וסברתו מפורשים בנמ' וחלו' בפלוגתא דאמוראי
 בניעין דף מ' ע"ב. עבר שהביא גיטו וכתב בו עמך וככסף
 קנוין לך עצמו קנה וככסף לא קנה. אבד' להו כל ככסי קנו'
 לך מהו ופיל' ש' אמרינן עמך ובכסף חרי ריבזורה כיכסו
 אבל כל ככסי כיון דחד דיבור הוה כו'. אי מיתמן ל' אלא
 מיתמן אהאי דלא פ"ד. או דלמא פלוגין. ופלוגי בזה אבין
 ורבה אבין סובר לא פ"ד ורבה סובר פ"ד. הרי דין זה של
 הרשב"א חלו' בפלוגתא דאבין ורבה ורבה גס' בזה פ"ד.
 וידוע דקו"ל פרבא לגבי אבין. ופ' ברמב"ם ס"ו מהלכו' עבדים
 וכ"פ הרמ"ס שם. וכן הטו"ם ס"י רס"י א"כ ואין חולק בדבר
 עכ"ל ולענ"ד ככוסים דברי הרשב"א. דהנה המעיין היטב
 בפירש' בענין פ"ד אין הפיוס דפלוגין ופ' הדברים דמילתא
 דהיי באינו אמר פלוגי רבע' לאחר או רבעני לאכנסו אלא
 באמת מאמינס לכל דבר' שפלוגי רבעו לרצוני ואפ"ה אין
 נעשה רבע דנא' ה' היא דהא דקדוש פסול לעדות אף השעם
 משום דמסקר דאף משה ואהרן פסולים מחק המלך כמבוא'
 במ' ג"כ דף ק"פ ע"י ש"ס. והיו פ"ד לענין התעור' דלגבי
 חזרי' אנו מהמינס לכל עדותו ומיעיל העדות ולגבי נפשי'
 אינו מועיל דאף דמעשה אמת אפ"ה אין נעשה רבע ע"י
 הודאת עצמו דוק היטב בלשון רש"י ובוכנתו מבוארת. וכן
 הראני בני הרבני החריף מ' בנימין ואלף ש' בפי' המשניות
 לרמב"ם בסוף נדרים עיי"ס. ומסתה' ימא דרשב"א דמאן
 בפי' רש"י ורמב"ם הטעם דבזה לא הי' חולק רבא על ר' יוסף
 דהיי כפסוקי' רישא ולא ימות דהא א"כ באמינו ממילא בטלה
 עדותו שהוא רשע והאדירה אמרה אל השת' בשע' עד וא"כ
 לאחז החבל בחרין ראשון ובין דא' להאמין כל דיבורו אלא
 לגמל דמה שהוא על עצמו כאילו לא אמר ולפלוג' ופ' הדברים
 שפיר כתב רשב"א דזה לא שייך ברבעתי ובאתי :

ואבנא בזהו דניטין דכל ככסי קנוין לך והעבר אומר
 בפני ככסו ובפני' א"כ בראה כובל להאמין לו הכל
 שאין שום תערה בזה אלא שאין רצונו להאמין לו הכל בעסקי
 ממין עכ"ס כובל לקבל עדותו במושלם צמה שרצונו להאמין
 ולחוק' בהאמנות ובכין סברת רש"י גמ' לאמן בכל דבריו ולא
 גבי ממון ואין אלו אחרין לחלק גוף הדברים ופמ"ס היטב.
 ולפי הוצגת דבריו בשע' רש"י יחסרם לנו דברי רש"י
 בסנהדרין שכתב וז"ל בד"ה אלא אשתי לא אמרינן אדם קרוב
 לענין פ"ד דהואיל ומהימן בזהו דבורא למקטלי' לחזרי'
 לוקטלי' כמו לדידי' עכ"ל ודבר זה צריך תבלין הואיל ואשע'ט
 דאדם קרוב אלא אשתו אמאי לא יתה' גס' בזה פ"ד ובכ"ל
 א"כ דפ"ס מ"ד אדם קרוב אלא עצמו אמרינן כלומר דיוקא
 אלא

אכל עכמו העם משום קורבן דהו' מחוק המלך וזהו
 אכל מלך קרוב אכל אחר לא אמרין כלומר דודאי דפסול
 לעדות אשתו אבל אין העם משום קורבן וחוק המלך רק
 דלכו חושדין אותו למסקר וא"כ לא הוי פ"ד דהואיל ותאמיני
 אותו בני חברי' להרנו ממילא גם הו' בהרגת - (והויפספס
 ליכא למימר הואיל ואינו כחמין על אשתו אינו כחמין על חברי'
 כמ"ס הראב"ד בשם יש מפרשים וכמ"ס בבב"י שם ע"י"ס).
 וקמ"ל דגם בזה מלך קרוב אכל אשתו ואיך הו' פ"ד - וגם
 בהאי דאמרין שם דאין מלך קרוב אכל ממנו וכתב שם רש"י
 לענין פ"ד הכוונה כמו שכתבתי וזהו לא כפולת אגליהו להנין
 סברת הש"ס בשם ב"ב דף קל"ד סוף ע"ב דאמרין בתרי
 גופא פלנין כחד גופא לא פלנין ולכאורה אין סברא לחלק
 בין חד גופא לתרי גופא הואיל ואין אלו מחמין לכל דבריו
 מ"ל חד גופא ומ"ל תרי גופא - ובה"ל א"ל דבשלמא בתרי
 גופא יש לקיים כל דבריו לנפח חד ואינו מחמין לו הכל - ולגבי
 דיד' א"ו אשתו אינו מושיל הנאמנות אבל בחד גופא לנפח
 לפלוג ע"ס הדברים ולקיים במקצת וימא' לכל היתר כטעם
 דמי זה לא אמרין וזהו משני דברי רשב"ס שם ע"ב - ואם כי
 יש לפרש כוונה חמרת כיוחא לן לפרש דעתו כדעת רש"י
 ורמב"ם - וזהו יחיד לן ה"ל דהו' קשה לן לכאורה עובא בש"ס
 דב"ב שם דפריך על מ"ד בעל שאמר גרשתי את אשתי למפרע
 אינו כחמין להא - מהא דדמך רבא פלוני בא על אשתי כו'
 ולכאורה פסל אחי פ"ד ממירתא שני' ולא פריך מפלוני
 רבעני דהו' מיתרע ראשונה דרבא - ובה"ל א"ל דה"ל דלגם
 המקשה ידע דמי ימא' דפ"ד כפירוש הכל דמקיימין כל הדברים
 לגבי חד א"ו שפיר יש לחלק בין ח"ג לתרי גופא וכמ"ס א"ל
 דהו' ס"ד דהמקשה כפי האי ס"ד דש"ס בסנהדרין דא"ל קרוב
 אכל אשתו דאינו מנוזרת הכתוב אלא לחושדין למסקר ולא
 שייך האי פ"ד ובה"ל ובע"כ ה"ל דאמר רבא שם פ"ד הו' כפי'
 היתוס' שאנו אומרים שבה על אשה אחת וזה שייך אף גבי
 אשתו (וזה גופא קמ"ל רבא במירתא שני' דלא ימא' דלא
 אמרין פ"ד אלא היכא דכולל לקיים כל דבריו גבי אחר - אבל
 האי פ"ד לנפול מקצת לא אמרין וקמ"ל דגם האי פ"ד
 אמרין) וא"כ דמי דאין לחלק בין ח"ג לר"ח - ולכן לא הוי
 מלי לקשות מן מיתרע קמייתא דפלוגי רבעני דהא שם שייך
 הוי פ"ד יכעין שיטת רש"י להאמין כל דבריו גבי הרובע ח"ה לא
 שייך בח"ג א"ל ממירתא ב' ספיר פריך ד"ל דא"ל קרוב אכל
 אשתו ובה"ל ולא שייך האי פ"ד דרש"י אלא לפלוג גוף
 הדברים וא"כ אין לחלק בין ח"ג לר"ח ומעתה ימא' מאן דס"ל
 בשם ב"ב שם דגם בח"ג פ"ד ובע"כ דפלנין גוף הדברים וא"כ
 גם בהאי דפלוגי רבעני ופלוגי בא על אשתו הפ"ד היינו
 דאמרין דבא על אשה אחת ורבע ורבע לאחר או באוכס -
 ולמ"ד בח"ג לא פלנין א"כ דפ"ד בח"ג היינו דפלנין הסועל'
 (והגם דיש התנדות לדבריו אלה מ"ס היתוס' בסנהדרין
 שם ורומא לנו שמתחלה לפרש כן בשיטת רש"י ומה שיש לדבר
 בזה ממירתא שני' דרבא צנחנדרין יבואר לקמן בס"ד) וא"כ
 הפוסקים ד"ל פ"ד בגוף הדברים בע"כ ס"ל כמ"ד בח"ג כמו
 פ"ד - ולשיעורם ה"ל דאמרין צנחנדרין דף י"ח ע"ב צנחנדרין
 מחמת ממון איכס כחמין ותקשי קוש' היתוס' דמיא' פ"ד
 והוי אלוס' מחמת נפשות - ומה שחלצו ב"ה' דבא"ל לא
 פ"ד ליתא לשיעורם - והגם דלפ"ד דרבא דסובר דע"י ממון
 איכס כחמין ס"ל כמ"ס בח"ג לא פ"ד - אכתי הקוש' לרובא
 דק"ל פ"י ממון איכס כחמין - וגם דאינו מפורשים דבריו
 דבא צנחנדרין דס"ל דפלנין גוף הדברים וא"כ לרבא גופא
 בח"ג כמו פלנין ותקוש' במ"ס על דבא יש לומר כאיך
 היריוסם ב"ה' שם וצנחנדרין - הו' משום דאיכס נפשות
 ל"ש מי משום דעדים חתומים על הסעד כמי שצחק' עדות
 והיתוס' דכיצד גס הוי טעמא משום דהו' ח"ג לשיעורם אלו
 וכמ"ס עדרי היתוס' מתנודים לדבריו - אך חל עלינו להנין
 שיטות הפוסקים דפלנין גוף הדברים ואיך גס בח"ג - א"כ
 מאי קאמר ס"ד א"ל קרוב אכל אשתו לא אמרין ומאי קמ"ל
 במירתא שני' וגם בשם ב"ב אמאי פריך הש"ס ממירתא שני'

דבא ולא פריך ממירתא ראשונה ונלפע"כ דה"ס מאי דתית'
 מלך קרוב כו' כלומר הו' ממירתא ראשונה לא כדע העם
 משום פ"ד אלא כימא' העם משום דאדם קרוב אכל עכמו
 ומתחמא לא העיד על עכמו והו' כאילו אין כאן עדות על
 עכמו (וקרוב לסברא זו מלמא' ב"ה' בשם הראב"ד בשם מכו'
 דף ז' ע"ב) אבל מלך קרוב אכל אשתו לא אמרין והו' בא
 להעיד גם על אשתו ונלפע"כ לומר דפ"ד והו' חמיתא דלא פ"ד
 וקמ"ל דפ"ד וא"כ ממירתא ראשונה אין הכרע לסברת פ"ד
 והולך הש"ס להקשות בשם ב"ב ממירתא שני' ובהו' כחה
 דעיתו צנחנדרין ה"ל בשם ב"ב דק"ל ע"ב צ"ד פלוני בא על
 אשתו אשר לכאורה כל דבריהם מותר' ואין פותר אותם שיהיו
 להם שייכי' לשם ולמי דרכיו הכל הולכו לכל דבריהם ע"י"ס
 או חזק ובהו' יש להנין כוונת הראב"ד דשפיר איכס כחמין
 בבחי' על ח"ס לא פ"ד דמי גס בזה פ"ד א"כ תקשי אמאי נקט
 רבא במירתא שני' פלוני בא ליחיד רבוחא כחמין בבחי' על
 אשת פלוני - ובמירתא ראשונה צמת ליחיד פלוני רבעני ואין
 כדע דפ"ד וכסברת הפוסקים דפלנין גוף הדברים - וממילא
 כדע דבאומר פלוני בא על אשתו דפ"ד דלא חד טעמא הו' -
 דבשלמא אי אמרין לפלוג גוף הדברים שפיר קמ"ל רבוחא
 דגם באומר בבחי' על אשת פלוני ולכאורה לא שייך בזה פ"ד
 לפלוג גוף הדברים ואפ"ה אמרין ב' פ"ד אבל אי ימא'
 בבחמא לא פ"ד ושם העם משום דודאי לא העיד על עכמו
 א"כ אין לחלק בין פלוני רבעני ובין בבחי' על אשת פלוני
 ותקשי מה קמ"ל (וגם למה שינה בלשון - ובע"כ ימא'
 דהעם הו' דפ"ד ושפיר קמ"ל רבוחא ובה"ל וא"כ כדע גס
 באומר פלוני בא על אשתו דבכר כתבנו דאין בזה שום רבותא
 רק לסורות הדין דפ"ד הו' כדע בל"ה - וגם יורה לן חידוש
 לב דגם בבחי' פ"ד - אלא וודאי דבאמת בבחי' לא פ"ד
 ובדברי הראב"ד - כנלפע"כ צנחנדרין דברי הראב"ד להנין
 מחומר השנות הכנ' ומעתה נבוא אל סדר ראיותיו של הכנ'
 ח"ל הזהב רמ' אחת ממה דאמרין בסנהדרין וחד אמר לדרי
 אחוץ בריביתא דמסיק היתוס' דפ"ד וכבר נלחנ' רמ' זו להרשב"א
 וכבר וסאי דלדרי אחוץ בריביתא' ושקני מא דאמר לדרי
 דאחוי בריביתא הו' עדות גמור ע"ס ואין תמה אם לא פ"ה
 לנו - שמה לנכרי הלוא שאינו נפסל עכ"ד הכנ' והכנ' צמת
 לעכ"ד לא דמי האי דלדרי אחוץ להאי דבאחו על אשת פלוני
 דהתם חיוך שאמר אנו זכית' לרובין אנו לגוף דבריו כיון
 דה"ל משכ"ר וממילא בטלו כל יתר דבריו - אבל הכנ' כשאמר
 לדרי אחוץ אכתי כוכל לקבל את דבריו דאין בזה שום איסור
 אלא אחרי שסיים ואמר בריביתא או שש עכמו לרשע - והרי
 עכ"כ כבר קבלנו עדותו במושלם וכיכל לפלוג לפי דעותיו
 ולקיים מה שיש בן מהנריך - אכן באומר זכית' אם אשת פלוני
 הו' כחמין דלא הניד כלל - ואף דהרשב"א ז"ל לא טען אכן
 טענין ל' ואמ"ל לקושטא דמלתא גם חוץ הרשב"א מספיק -
 ונעתק לשון הר"ש ב"ס דמכות בריביתא דלאמי וטויה
 דהקשה דאמאי לא אמרין דפ"ד כמו בהאי דפלוגי רבעני
 ובהאי דלדרי אחוץ כו' ויש מתרצים דלא דמי דהתם הני סהדי
 לחיובא בברא או למפסלי' קאחו הלכך בעיקר העדות שאומרי'
 שרבע או שלוח בריביתא כחמין ומה דאמר לדרי מלי אחריכא
 הו' ולא מקבלין מיני' כו' ע"י"ס - (והתמה כי המעין צריכא
 צדרי הרא"ש יחשוב כי הניש מתרצי' סובר' בהרשב"א - אך
 דקו בזה דבריו הכנ' דאיכס עולי' צנחנדרין א"י ע"י"ס בהנה
 המתחלת והנה חל תשעה כו' ע"י"ס וע"כ מדויק בלשונם
 הו' דהנהו סהדי למפסלי' קאחי' ולפ"ל לק"מ קוש' הכנ'
 דהאיך ימא' שבה להעיד שהלוח לגוי הא בזה לא נכסל ובשלמא
 אם אמר אבי זכית' עם אשת פלוני בלאשכ בניין חיבת אבי זכית'
 לא נשאר רק עם אשת פלוני ואין כאן שום עדות וכחמין ליתא
 דמי' דאמין אם יבואו עדים לב' ד' ואמרו שאשה פלונית חיבת
 מיתא - ולא ואמרו רק בלשון הו' על אשת פלוני - וכי יעלה
 על הדעת לרן בזה דין מית' - אבל באומר איס פלוני פסול
 לעדות מחמת שהלוח בריבית וכו' כיון למשוגע לומר שהלוח
 לגוי והא מאן דידע דמלוח בריבית פסול לעדות יודע ג"כ
 דלנכרי - 19

לכבדו חסד. ומי שאינו לא במקרה כו' בלא ה' פסול לעדות
ואם כי מוטל על ה' ד' לחקור למי הלוה לכבדו או לשרא' לא
עכ"פ זמר לדידי חזיק ואף דנשכח תיבת לדידי, הרי עכ"פ
בזמן דאין כוונתו להלוה וככונס דברי הרשב"א. עוד
כתב בכ"י ראי' שני מן פלוני בא על אשתי ואם תפלו דיוורו
לפי פדע הרשב"א שאנו מסלקין מדבריו מה שהעיד על אשתו
ולא כאשר רק פלוני בא ובעלה העדות ואפילו אמר בלשון
זכה ולא פירש עם מי האין הורגין על עדותו דלמא עם חייבי
לאוון או חייבי כריתות זה עכ"ל. הנה וודאי מ"ס ואפילו אמר
בלשון פלוני זכה וזה הכוונה הפשוטה בהרשב"א ובלשון קה'
קט פלוני בא ובדכתא אכלה ומחתה פי' ונו' ומנילה נדחה
השגתו דהא הני סהדי לחיובא מיתה קאמרו ועל חייבי לאוין
וכריתות אינו חייב מיתה וכמ"ס לעיל בסתירת ראי'
דאשונה עפ"י דברי הרשב"א. עוד כתב הכ"י ראי' שלשה
מהרמב"ם לרש"י. והרשב"א כתב דפלגין לומר שלא ה'
לרש"י אלא לאכנסו ופי' ה' ה' הכ"י דלי כמא' ב' לא פלגין
דיוורא לא שייך שהרנו לאכנסו ופי' כ' ק"ל דבא' לא פלגין
דיוורא מדק"ל באכנסו מחמת ממון אינם כאלמנים ולא פ"ד
לומר שהיו אכנסים מחמת נפשות. ואח"כ דמה הכ"י בעמרו
ראי' זו דהתוס' כתבו עוד תרומים ואפ"ס דהרשב"א ס"ל
כאין חירותים שכתבו ואינו אומר הפוסל לשון אחרון דהרשב"א
כמי ס"ל דבא' מני פלגין דיוורא דלמא' לעיל אין חילוק בין
הד' נופא לת"י אם לא נומא הוי פ"ד דפי' רש"י והרמב"ם
והרשב"א. אבל מי נומא כפי' הרשב"א ודאי אין לחלק בזה
וא"כ הרשב"א ס"ל ב' כמי פ"ד. ועל קושי' התוס' מהאי
דשדדים שאמרו כוונתן לחתך כמו שכתב הרשב"א בעמרו
צאיתו תשובה דלא אמרינן פ"ד במיתא דל"ס ואוכס נפשות
לא שכיח וכמ"ס התוס' שם וגם בלא ה' יס גדות קושי' התוס'
בה' דאכנסו מחמת ממון ד"ל דעיקר פ"ד הוא כדי לקיים
עדות. והבא' אי נומא פ"ד שהיו אכנסים מחמת נפשות. הנה
דיקום עדותן האחרונה הא יבטל לגמרי עדותן הראשונה
וכאן לן לפלוני באותן שכתב ידס הוא ואינם כאלמני' במאי
שאלוה' אכנסו' היינו כאלמני' ולא כאלמני' עדותן הראשונה
לגמרי וגם מקצת מעדות האחרון וקא' יש להסביר דבריו
אלה בדברי התוס' שם. עוד כתב הכ"י דברותינו בעלי
התוס' חולק' על הרשב"א. ולא ידענא מכל' איזה תירוק
הוכשר בעיני דבותינו. ומ"ס עוד ו' ו' ועוד הכי אומר אף אי
יהבנא להרשב"א כו' וא"כ הרשב"א פוסק כלמ' דבא' כמי פ"ד
מ"ס אי אפשר להיחזק דינו קיים דא"כ חקשי למ' דבא' לא
פלגין מהאי מחבתין דהרמב"ם אלא וודאי דלדידי' ליתא סברת
הרשב"א וע"ז לא מנינו שום חולק רק בנזק הרין אם לא נדרחק
א"ע דמאן דסובר ב' לא פלגין חולק אר' מכסה. וסתם
מחבתין דסוף פ"ק דר' ה' מוכח בר"מ וסוגיא דב' אולה ל'
יוחנן ור' ס"ל הלכה כסחם עב"ד והאריך בזה ולפמ"ס
אין בזה חלוקה על הרשב"א דכבר כתבנו דמאן דס"ל דבא' לא
פלגין הוא משום דסובר הפ"ד דפי' רש"י וסביעמו
והרשב"א דס"ל דפלגין גוף הדברים משום דס"ל כמ' דבא' כמי
כמי פ"ד וזה נחלוקת האמוראים אי ממדינן הא' פ"ד לפלוני
גוף הדברים ומנילה דברי הרשב"א שרין קיימין בכלע"ל
דבור :

סי' ב' דעת הרשב"א הוצא דה' מ' פ"ב מאישות הלכה ד'
ובא' ע"ס ס"ס ב' חת"ס ס"ק ד' ובס' פ' סט"ו
בהנה דאף דיכולה האשה לומר לבעלה איני כוזבת ואינו
עושה היינו דווקא דברים שמרוויחה בהן ממון אבל כריכה
לעשר' לרבי הבית דהיינו טוהבת ואופת ומשלת ע"ס וכלע"ל
לחובות דגם דעת רש"י בהרשב"א דהנה רש"י כתב דר' פ'
המדינ' אין הנאמא תשמיש באסור עליו כו' מצוה דעת
רש"י דכונתו ג"ע על הנאמא חשמים אלא דע"ז לא חיל' רק על
הנאמא מוזנות ונאמסות וקנים לכתובות הבא' דעת תקצת
פוסקים דס"ל דלא פ"ד ואי נומא דכונתו ג"ע על החשמים
הוא ג' ובעל מקצתו בעל כל' ופי' ש' בתום' שהשיבו על פי' רש"י

בזה. ולכאורה מכל' לרש"י דכונתו ג"ע על חשמים ופי' ד'
הכל לשיטת הרשב"א כיוצא דבריו רש"י מוכרחים דל שיטתו הא'
דאמרינן ואם איתא לר' הוצא יכולה אשה שתאמר לבעלה
איני כוזבת ואינו עושה קונם שאני עושה לפיך אמאי א"כ
להפך כימא נעשה כו'. הא בקונם שאני עושה לפיך גם כרפי
הבית בכלל ועל זה לא מהני שתאמר איני כוזבת ואינו עושה.
ובע"כ הכוונה דיפר משו' דהנדר' חל על שאר דברים שמרווחת
ממון אשר ע"ז תוכל לומר איני כוזבת ואינו עושה ואי' כימא
כשיטת הסוברים דלא פלגין דיוורא בזה וכוין שבעל מקצתו
כו' מאי קושי' האשפיר א"כ להפך דהואיל ולא חל על טמיונה
ואפ"י ושאר לרכי הבית אינו חל על שאר מלכות. ומהו
הוכיח רש"י דעתו דפלגין דיוורא בה' ועמ"ס הרן בדיוור
שיטת רש"י ו'ל. ועכ"פ דעת רש"י בהרשב"א והחולקים על רש"י
וס"ל דלא פלג' בזה חולקין על הרשב"א. ומה שהקשו התוס'
ד' המדינ' על שיטת רש"י דאמאי לא פריך הש"ס מופא'
דמיתנין עיי"ס ח' ב' הרב. החרף מו"ה בכימין וואלף שו'
בילדותו דהנה הלחמ' ב' י"ב מה' אישים הכ"כ כתב דהא'
דק"ל קינמות מפקיע מידי שיעבוד היינו דווקא בדבר
שנממן הכל עוב' דהכח' הרף אינו פקיע ואמ' למלך שם הב'
בשם קצת האחרונים דמש"ה בעיניה אין הקונם מפקיע מידי
שיעבוד משום דפונה אין בו ממש ולא חל הנדר' אלא מדרבנן
ולא אחי קונם דרבנן ומפקיע שיעבוד דאורייתא. והמלמ'
שם מחלק מדעתה דנפשי' דהנאמא חשמים דשייך גם נבי בעל
דאס' אסרה הוי הנאמא חשמים' עליו לא חיל' דאלמותר דרבנן
לשיעבוד. ובעל ולכן בזה' מילתא גופא חלומה דרבנן לשיעבוד
האשה ובה פוסק הרמב"ם דקונם מפקיע מידי שיעבוד ועפ"י
אחד מ"ס סבחות הכ"ל לכונס דבריו רש"י דמתשמים לא הוי מלי
להקשות ד' דשאני' התוס' דאין הקונם מפקיע מידי שיעבוד
ומשא"כ במזונות הקונם מפקיע מידי שיעבוד ולכן פריך מהאי
דקונם שאני עושה לפיך דס"ל לח' דאין הקונם מפקיע מידי
שיעבוד ובע"כ ל' דקושי' התוס' לשיטתם לעיל דף כ"ט ע"ב
דחלומה דרבנן לשיעבוד האשה גם לעיני' מזונות. אך לשיטתם
בלא"ה לק' דאיהו ס"ל לקמן דר' שהניג זמן דמזונות
דרבנן ופי' שפיר יס לדחות כמ"ס מהרש"א דאין קושי'
מתשמים דאורייתא על מזונות דרבנן ועיקר קושיותם אינו
אלא על שטח רש"י דס"ל דגם מזונות דאורייתא ולשיטת רש"י
שפיר י"ל כמ"ס לעיל עכ"ל בני ש' ועיין מלמ' פ"ו מאישות
הלכה י"ד :

סי' ב' מה ז' הרמב"ם פ"ב מאישות הל' ד' הבעל שאמר
לאשתי כו'. טלי מעשה ידך במזונותיך אין לה
מזונות שאני לא ראתה כו' ה' לא לתבעו או לומר מק מעשה
ידי מספיק לי עכ"ל ודיק מזה הכ"י בס' ס"ס ס"ד דמ"ס
ה' לא לתבעו אירי' אפי' אינו מספיק לו דגם בספקה אי'
לומר דאי' בע"כ של האשה אלא אם היא מסכמת. והרן חולק
וס"ל בספקה יכול לומר דאי' אף בע"כ עיי"ס בהנהגות הרמ"א
סעיף ד'. ולכאורה דברי הרמב"ם חמוקין מהא דאמרינן
בריש פירק המדינ' נעשה כאומר דאי' כו'. הא אף דאמר לא
מהני דעכ"פ לא הסכימה לזה וכבר הרגישו בזה המפורסם.
והנה בדרך פילפול כ"ל בשנקדים להבין בסאי פליגי הרמב"ם
והרן. ונלענ"ד דכ"ל לשיטתו. דהנה דעת הרמב"ם פ"ק
י"ב מאישות ה"ב דמזונות דאורייתא ודעת הרן הוצא דב'
ס"ק דמזונות דרבנן ולפי' י"ל דהרמב"ם לשיטתו דס"ל
מזונות דאורייתא ומוטל עליו החיוב מן התורה ליתן לה
מזונות. ורבנן חקנו לו מע' מאיזה העשם שיה' צדקה לא
יעלה על הדעת שיוכל מדעתו להפקיע הזכות שזכתה לה
התורה ע"י תקנות חכמים דלא תקנו לעקור דבר מן התורה
(והנה דבש"ז ואל תעשה יס כח ציד חכמים לעקור הכי עכ"פ
לא מנינו שיעקרו ושיין דרמב"ם פ"מ ק"פ ה' וס"ל שדחק
ליתן טעם נבי על דא' אלא לשיטת הרן דס"ל דמזונות
דרבנן א"כ לא מנינו אי תקנו מזונות תחת מע' ופי' עיקר
התקנה לטובתו ודאי' דיכול לומר אלא צדקה תקנתה לא נומא

ליועין ב'ק דף ח' אלא אף למ'ל בכתובות דף כ"ח תקנו
 מע' תחת מזובות י' לומר להם אמרו והם אמרו דשניהם
 יכולין לבעול דלם רצה אומר זאי מע' כו' וגם ה' יכולה לומר
 אינו נזונית ואיני עושה - וזוה כנן דברי הירושלמי דהקשה
 על מתניתין דר' שמעון ור' יוחנן דר' יוחנן דר' יוחנן דר' יוחנן
 במ'ל חין מזובות לאשה ד'ת' ולפי הכוונה השנויה הוחל
 ושבצור המזובות דרבנן חל בדר דאורייתא והוא תמוה לכאור'
 דגם אי מזוב' דרבנן כיון דלחכא ב'ד הוא ודעת' דהכי נשא'
 הו'ל חוב גמור ואשעבדו נכסיו ובאשר האריך בספרו זו
 האין בעל פ'י' ועכ"פ לא נרע ממחייב אף בדבר שאינו
 חייב המבואר בח' סיון מ' ואי כימא דמהני בזה כדר
 להפקיע החוב - א"כ כפל בצורה הא דקו"ל המחייב אף בדבר
 שאינו חייב לשלם דהא לעולם ידור שלא לשלם ובדבריו
 הכל' א"כ ד"ל דגם הירושלמי מקי' באומר זאי אלא דס'ל
 לירושלמי דאי מזובות דאורייתא לא מהני זאי בלא הסכמתה -
 והיו דחיקא ל' לאוקמי בהסכמה למעשו דא"כ היא כותבת
 אצבע בין שיכיו וכדחמרינן לקמן גבי כדרה היא וקיים לה הוא
 וא"כ אחי' תלא בכתובה - ולכן מוקי כמ' מזובות דרבנן -
 וא"כ מהני זאי בלא הסכמתה - וגם י"ל דס'ל לירושלמי
 דוודאי בחוב ברור אינו יכול לכדור שלא לפרוע וכאן למ'ד
 מזובות דרבנן - ואין החוב ברור דיכול לומר זאי אף בלא
 הסכמתה ולכן יכול לאפקועי בכדר דדוקא אי מזובות דאורייתא
 וא"ל יומר זאי בלא הסכמתה היו כמו כל חובות דלם דר' דר' דר'
 הפ' בדר' ב'ט ע"ב על מ"ס תוס' בדר' קינאות קאמרת -
 והנה תוס' בדר' ב'ט ע"ב ור"י וס' הקשו מאי פריך הש"ס
 כיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר הא קונס מפקיע מדי
 שעבוד - ותרצו בתוס' דכמו דלמורו רבנן לשעבוד הבעל
 ה"כ הלמורו לשעבוד האשה - והכ' בס' מ"ס הביא שו"ט
 הר"ן דחכמים עשו חיזוק לדבריהם ויתר משל תורה - וכן עלה
 על דעת הלכ"מ למדש בשעת הרמב"ם בפ"י תאישות הלכה
 ו' - והתוס' כתבו בדר' שהניעו - דמע' לכ"ע דרבנן - ולפי'
 אי כימא מזובות דאורייתא חין מקום לקוש' הש"ס ד"ל
 בשלמא מע' דרבנן עשו חיזוק לדבריהם ואלמורו לשעבוד
 הבעל אבל מזובות דאורייתא לא אלמורו לשעבוד האשה
 ואוקמי דאורייתא ומ"ל להקשות וז"ל דקוש' הש"ס למ'ד
 מזובות דרבנן ושפיר מקשה ממע' על מזובות דשניהם דרבנן
 ולפי' לק"מ על הרמב"ם דשפיר משני נעשה באומר זאי ואף
 דהיא לא הסכימה הא לפוס הכ' סברה דמזובות דרבנן גם
 הרמב"ם מודה דא"כ הסכמתה והרמב"ם דמחיר' הסכמתה
 משום דס'ל לדיוקא מזובות דאורייתא וזוה י' ליישב קוש' הר"ן
 על הרמב"ם דהשמי' האי דאמר זאי והביא דינא דמתניתין
 דמהדיר בה' כ"ג ובהכ"ל א"כ דהרמב"ם לשיטתו דס'ל מזובות
 דאורייתא א"כ לאוקמי באומר זאי והס' דהוצרך לאקומתא
 דאומר זאי למ'ד מזובות דרבנן - ואמנם כ"ל לפי מה שעלה
 ע"ד הלכ"מ דהרמב"ם ס'ל דחכמים עשו חיזוק לדבריהם ויתר
 משל תורה ויבואר גם רש"י קאי בשעת הרמב"ם דנפקה לא
 דהתחלתו בלא הסכמה ועמ' רש"י בכתובות דף ק"ו והובא
 גמרא כ'ל בלא הסכמה ועמ' רש"י בכתובות דף ק"ו והובא
 בהג"א ר"ס שני דיועין - ובפי המבואר ברש"י בדר' הכשהנ' ומן
 כו' סוגין אולא למ'ד מזובות דאורייתא וא"כ קוש' הכל' במ"ע
 הא דעלה על דעת הש"ס לומר נעשה באומר זאי הא עכ"פ לא
 הסכימה והלענ"ד נכון דהגם דלשעת רמב"ם ורש"י זכאו
 צריך הסכמה היינו באינו מדירה אבל במדירה וגם אומר
 זאי בודאי הקונס מפקיע מדי שעבוד - וגם אי כימא
 דאלמורו רבנן לשעבוד האשה היינו דוקא בלא אומר זאי דאו
 יה' לא פסידא לנמרי אבל בספקה ואומר זאי דאין לה הפסד
 ממון לענין זה ודאי לא אלמורו רבנן לשעבוד האשה ולבעול
 הקונס ככלענ"ד ברור - ואמנם לשימא שהפלה הלכ"מ בפ"ב
 מאישות הלכה ו' בשעת הרמב"ם דלא ס'ל דחכמים עשו
 חיזוק לדבריהם ויתר משל תורה א"כ קוש' הר"ן במ"ע דאמאי
 לא הביא הרמב"ם האי אקומתא דאומר זאי - וכלענ"ד

סי' מ' שאלות ידיו בדבריהם בכתובות דף פ'
 ע"א מאכילתו שאינו מעורר ה"ד
 אי דיע כו' ופ'י הקשיתי לשאל דהא לא מהני דיעירו
 וכמ' בירושלמי כולו בעדים והכי נקשין להלכה בא' הע' סי'
 קט"ו ס'א - ואי דמיכא עדים הא כתבו החוס' בדר' פלוגיכו
 דהו' לא שכיח עכ"ד - הנה נדפס מחדש ספר הפלגה מהגאון
 החסיד

החסיד

פ"ו

סי' צ' תשובה בענין מקללת יולידיו בפניו :

גריסין זכרונות דף ע"ב א' אף מקללת וילדיה זכרונות
ואמרינן שם ע"ב אמר ר' אמר שמואל במקללת
וילדיה זכרונות וילדיה ב' ע"ב בפירוש ותיס' גד' וילדיה ב'
ויס' מפדוש' ב' ולא הוה ב' ולפירוש' ז' שמואל להדור' לן דין
חדש אשר לא נזכר בשכחה דאף במקללת מזכיר של בעל זכר
זכו של בעל זכר' בפני הבעל עצמו ובכפשא דלישכח
דמחש' ולפ' ה' דמח' דמח' נזכר' ארי' לזכר' זכר' זכר' זכר'
לפרש דרי' שמואל זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'
זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'
זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'
זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'
זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'
זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר' זכר'

ואפי' סוחר בקדשה סחם ונכסה סחם יש לה כתובה :

ג רש' בדי' אפי' וקצור סיפא דמחנותין מלתא באפי' נפשי' קדשה סחם ונכסה סחם קאמר וסתום' כחבו בזה' וסוחר ר'ס כשמואל דמוק' סיפא בקדשה סחם ונכסה סחם . ונלענ' ד' דכ'א לשיטתו חזיל . דהנה בדף ע"ב ר'ס ע"א ב' רש' חז' לא תימא קצור רב אחולי אחולי לחכמי' ובחובה בעי' למוחב' לה . והתום' הקשו ע"ו דמאי ס' דהא בתליתין תנה בדי' . לכסה סחם תנא בלא כתובה . וסוחרו תנא דיל' דמחנותין איירי בלא בעל . והתום' עדיין לא עלהה ארוכה בזה לשיטת רש' . לפי מה דמסיק ר' עולא בר אבא משמי' דר'א בקדש ע"ו ובעל סחם נס שמואל מודה דלריכה גט . ובע"כ פליגי בלא בעל . וא"כ בע"כ שעתא דרב מבז' דאחולי אחולי לחכמי' ולשיטת רש' נס כחובה יש לה וספיר חקסי' מסיפא דתני להדי' תנא בלא כתובה וע"ו לא שיק' ת' החס' דמחנותין איירי בלא בעל דאך בלא בעל אית לה כחובה לרב אליב' דר'א ועמ' ש' לעיל לישב שיטת החס' . אבל המחזור בשמי' רש' למ'ס הר' דדוק בקדש ע"ו ונכס' סחם אז אמרינן דמחל הואיל ובתחיל' הת' ונא"כ שח' אכל בקדש סחם ונכס' סחם לא מחיל עיי'ס . מלתא בעממ' . וא"כ לק' מ קוש' התום' דספיר קאמר אביו לא תומא ב' . ומחנותין היו מני' לזאקמי בקדשה סחם ונכסה סחם ומעמ' לשיטת ר'א אליבא דרב באמת איירי מחנותין בהכו' וס' א"ן ראי' דר'ס וסבור כשמואל דיל' דס' ל' כרב וכר'א אליבא דרב ולבן נוסח רש' ולא כתב דר'ס כשמואל . והתום' לשיטת דס' ל' בפשיטות . דלרב דלא איירי מחנותין בקדשה ע"ו ונכסה סחם ועמ'ס התום' בדי' לא תימא לכן מדיוקים בדבריהם דר'ס ס'ל' כשמואל :

ד רש' בדי' קדשה על חכמי' שאין עני' נדרים עכ"ל וכתב ההספד זקני' דדוקא כתב רש' תנאי' נדרים דלאו תנאי' דמומין לא מיבנה שפיר בהריכותא דלקמן עכ"ל ואמר בני' הסרוף המופלג מור' בנתיבין וחלף ש' דכוותה בשלמה בנדרים שיק' שפיר דסבד שנתקיים הקנאו הואיל ומכנה' ב' כי' ודבר' חלו בה ומסתמא תנא התרה על הנדר אבל מומין דאין בורה לא סמכה דעתו וז' פשוט והקשה בני' ש' דלשחמית' לאספת זקני' דברי רש' . ביבמות דף ק"ו ע"א שכתב להדי' חז' על תנאי' שאין עני' נדרים או מומין עכ"ל חלק בדברי' הא' ויבשלמה התום' דנדרים סס הריכותא להיפך ק"ס אבל רש' ברם שס כמו באן ובמלת המעיין ביבמות ברש' בדי' אכל בהקדש כו' ואדעת' דהכו' בעל קצור שאין עני' נדרים עכ"ל הרי הפס' בלשונם נדרים ולא מומין וזה מור' כדברי' הא' . אך י"ל דעיקר דינא כהמרה בין לענין נדרים ובין לענין מומין . אך עיקר ההבדל לענין נדרים . ועכ"פ לכאורה נדבר' רש' ביבמות' ובכתובות סותרים א"כ . ואמר בני' ס'ל' לתרץ דברי' רש' הכ' דיל' דר'ס' ס'ל' לה' דס'ל' בדף ע"ו ג'א דסלונתא דרב ושמואל בלא בעל ואפי' ס'ל' לרב לריכה יתינו נט וזו דוקא נדרים בזה' י"ל דאחולי אחולי לחכמי' אבל במומין חוקס אין אדם מתפייס במומין אבל באמת למ'ר דאיירי בבעל' י"ל דאך במומין לרב לריכה נט דה'א עושה בב' . וגם חוקס דה'א סתם ביום אח"כ בדיק' . ואיכא תרי' חוק' כנ' . חדא וכהמלין לקמן דף ע"ב ע"ב . וזוה' ק"ס דסס ביבמות' עיקר מילת' דרב ושמואל הובא לענין וקא פליגי בי' חדא דמבא' ובע"כ קאי למ'ר דס'ל'גי בבעל דאי' בלא בעל לק"מ קוש' הש"ס . שפור כתב רש' שאין עני' נדרים או מומין אבל כהן דרנה רש' . לפי' עיקר מומא דרב ושמואל כחא לי' לפי'ס אף לשיט' ר'א אליבא דרב ושמואל דמוק' בלא בעל עכ"ד בני' ס' . ודבריו כנכונים :

וז' בדף ע"ב ע"א רש' בדי' לא תימא כו' קת קשה דלשעת רש' נס לרב לא אמרינן דאחולי אחולי לחכמי' וביבמות דף ק"ו ע"א דבאמר לריכה יתינו נט כיון דכסבי' אחולי אחיל לחכמי' . וזה בע"כ קאי לשיטת אביו דלר'א בלא"ה לא איבערך ההריכותא 20

עיי' דוק . ואמנם דעת הראב"ד נראה לכאורה במקללת בעלה בפניו לא חשיבה מקללת דהנה בזה' כתב בשם הראב"ד דמפרש בזה' דאמר דבא' באפי' ברי' לא קאי על האמירה שאמרה בן באפי' ברי' אלא שהוא יראה בנדרתו . וז' דהסקירה הוא בשאמרה שיראה בשבד' אביו או אביו אביו שיאכלנו הארי' בפניו אכל חס' אמרה אבלי' ארי' סחם אף שאמרה בן בפניו הכעל לא חשיבה מקללת עכ"ד והבדל' דלשכ' דר'ס דוחקת' דאמר דבא' דאמרה לי' כו' באפי' ברי' וא' באפי' ברי' קאי על האמיר' לא שיק' ה' דאמרה לי' ויזדקק לומר דאמרה באפי' ברי' תוכל ארי' לשבד' והנה כפי' הבראה מלדבריו דכחש קללה לבעל שיראה בשבד' אביו או אביו אביו וא' כימא מקללת בעלה בפניו חשיב מקללת א"כ ליתני' רבוחא אף . מקללת בעלה לחודה . וא"ל דוק' לאיך גיטא דהא נס הראב"ד תפס בלשונ' אביו או אביו אביו וא"כ יש כאן ק' . באפי' אביו אביו דאינו חייב בכבודו וכמ"ס הב"ס . דו"א דיל' דסס איכא תרתי' לריעותא שמקללת גס בעלה . אך י'ס . לדחות ולומר דהא גיטא קת' ל' דו"א כחשב קללה לבעל אף עכ"פ הא' ודאי לשיטת הראב"ד רבא לא בא' לפרש דברי' שמואל דאי' כימא דמפרש מה דאמר שמואל בפניו מילדיו היינו שיראה בנדרתו . דמלבד ה' דוחק חקסי' הא' דאמ' שמואל וסימך אביו ענין לכאן . אלא ודאי דברי' דבא' הוא מלתא באפי' נפשי' ולא בא' לא לפרש ולא לחלוק . ולפ"ז י"ל דנש' ה"מ ס'ל' דרבא לא בא' לחלוק וא"כ בקי'ס' החס' מדברי' רבא . דיל' דהכו' פירושו דאמרה לי' כלומר להבעל תוכל ארי' לשבד' כלומר לזקני' של בעל' באפי' ברי' כלומר בפני אביו של בעל' דהוא ברי' של זקני' ר'א . דאביו של בעל' יראה בשבד' אביו . וזה נחשב קללה לאביו של הבעל שיראה בשבד' אביו שהוא זקני' של בעל' . וחלוקים על הראב"ד בזה' דאינו הראב"ד אף במקללת אביו של בעל' לריכה שחומר שהוא יראה בנדרתו . ולי' ס'ל' משי' כיבוד האב דהמור א"כ שחומר אביו יראה בנדרתו אלא כיון שאמרה בן בפניו הבעל חשיבה מקללת אבל בזקני' דלא שיק' מנות כיבוד לריכה שחומר שיראה אביו של הבעל ששבד' של אביו וא' חיו קללה לאביו של בעל' . וזוה' א"כ שחומר שיראה הבעל . ה'ו"א עכ"פ דאין הכרע דה"מ ס'ל' כהראב"ס דרבא חולק . ולפ"ז ה' מקיס לכאורה לומר דס'ל' כשיטת הרמב"ן דמקללת בעלה בפניו חשיבה מקללת וא"כ ה'א פל' דהרמ"א ס'ל' כשיטת ה"מ ולא כשיטת רש' ולק"מ קי'ס' הניל' שחשיתי על הרמ"א . אך הא' ליתא דלפ"ז בלא"ה אי אפשר לומר דלית' מקללת בעלה בפניו חשיבה מקללת דא"כ חקסי' קי'ס' ה'נ' דמכ"ל הא' וא"ל כתיור' ה'נ' דלפני' מוק' מאביו אביו דו"א דשאני' ההם דמקללת נס לבדו של הבעל . וכן עתה כל השעור' פתוחים בענין זה לפי קי'ר השנאי' ואפי' איננו מור' בזה' משום הכמות עמי' כאשר גליתו חזון פת'ה ולשפ'ר דכחו' חפצתי וכתבתי להפיר לב' פתעיין בפוסקים ראשונים וזתורו' :

ס' נא כסותא דקדשה על תנאי' :

א' בתום' בדי' על מנת תימא לר' כו' דהא ר'א אפי' ב' . ולעני' דיל' דר'א שמואל בדי' יהודה רש' ל' באפי' מוסס' סימפין ס'ל' כחוקי' מתא דר'ס דהא באלו נדרים אמרוכו' קאי על סיפא אבל בריסא כיון דקפיד אפי' כל מיני' כמי' וא"כ שפיר איבערך ע"מ דאי' בסתם בענין דוקא דכריס' שום בזה' עיניו נכס' ור' קאי דמוק' אריסא חפשי' דס'ל' בעולם סס בכתובות דעממ' שמה יתנו . וז' קאי כימא דעיקר קי'ס' על סיפא דר'ס' שאין בה מומין . אכתי' י'ס לחלק . בלומר ע"מ כל' סוממין הפוסלין . בזה' י'ס פוסלין בכשום אבל בסתם כיר' דוקא מומין גדולים כן בעל' פוליס' . וכעין זה מלתאי' באפי'ס' זקני' בשם הרוב'ס דכתב מסיפא דמומין לק"מ . וזהו' ז'ל' סוחר דתקופ' מריסא דנדרים ולפ"מ'ס' מלתאי' דנדרים בלא"ה לק"מ :

ב' בתום' בא' דלרב כו' ה"ס כו' אלא כקט' כו' . עיין ירושלמי דאין זה מוגהר דיל' דרב ס'ל' כריס' לקי'ס' דס'ל' כרב

כ' ע"ס ונלענד' לחדק קושי' החום' מעין הדרך שדרך הרב
 רבינו חיים ולא ידע שום דומק. דס"ל לז' זה ודאי חס קדשה
 ע"ת מהני תנאי בנישואין אך דזה לא שכיח כלל שיתבטלו
 הנישואין מחמת התנאי שה' בשעת קידושין דהואיל ובשעת
 קידושין נחית לתנאי מסתמא ידע ונתרצה או ימנע ליטא
 וכמ"ס החום' אלא דאם לא התנה בשעת קידושין אז הו"ל סברא
 לומר דיש תנאי צריכה כלומר שבעל בתנאי כי מעיקרה לא
 אסיק אדעת' כלל שיהי' בה מומין או נדרים ובשעת נישואין
 אסיק אדעת' והתנה אלא דתנאי זה לא מהני לז' הו"ל
 וקידשה סתם אף דנשואין יהיה בתנאי אכתי' הי' מקודשת
 מחמת קידושין הראשונים. ולפ"ז נכונים דברי' ב"ש לפי שאין
 תנאי כלומר דיעשו ויסדרו דמהני תנאי' בנשואין לז' אף
 חס קידשה סתם. דהא לא יאמרו שקידשה על תנאי וכנסה
 ע"ת דזה לא שכיח :

י"א בתום' דד"ה לא טעמא ונראה דלר"ב אפי' קידשה ע"ת
 וכנסה ע"ת כו' עיין בירושלמי דקדושין פ"ב הלכה ה'
 מבואר כן להדיא לר' יוחנן דס"ל צריכה מהני אפי' קדשה
 ע"ת וכנסה על תנאי. והנה המהרש"א ז"ל לא ראה דברי
 הירושלמי ותמא' א"ע על החום' דא"ל ליחזיק בסיפא דרובא טפי
 ע"ס שהאר"ך ובאמת לא על החום' תלונתו כי ב"ס ר"י ס"ל הכי
 כמבואר בירושלמי הנ"ל. אך בסוגיין הירושלמי בירושלמי אפי'
 קידשה ע"ת וכנסה סתם :

י"ב שם ע"ב נמר' לא קדשה סתם וכנסה סתם אבל קדשה
 ע"ת כו' אדעת' המקדש את האשה כו' ק"ק לפי האי
 אוקימתא טפי ה"ל להס' להקשות מלי' ארי' ע"ת אפי' בכחם
 נמי כקושי' החום' בדרך ע"ב ע"ב דד"ה ע"מ וליכא למימר כמ"ס
 החום' שם לז' דע"מ קאי אסיפא דהא לשמואל איירי אסיפא
 בקדשה סתם. ותיריך החום' שכתבו דתני' מ' למימרא דבבב
 ענין אינה מקודשת אף דכנסה סתם נ"ב לא שייך דהא אכתי'
 לא ידעינן דרשא איירי. בכנסה סתם עד דמשני הש"ס ה"כ
 קאמר כו' ותיריך ב' דתום' דכתבו דע"פ צריכה נט דבריהם
 או מדאורייתא מתעב נ"ב לא שייך דהא אכתי' לא ידעינן להא
 עד לבסוף דהירוצה דרובא וז"ל דבאמת עיקר קושי' הש"ס
 דליחזיק בהדיא קדשה ע"ת וכנסה סתם דכלה' ב"ב איירי
 בבב' וזהו דמדייק רש' דד"ה ליחזיק בלגיו' וליתני הכי' כו'
 והמתיר' ה"כ קאמר דנמלא איירי אחר שנסתת'. אחר
 כתביוזת מלאתי להגאון בעל פ"י שכתב מעין דרך זה :

י"ג שם רש' דד"ה אבל בשעת אשה אחת כו' אפי' רב מודה
 דדעתו תנאי עכ"ל כלומר שמך א"ע אס' לא שחכאי
 קיים לא הית' נשאת לחופ' וכמ"ס רש' לקמן דד"ה לא טעמא פחו'
 מש"פ ע"ס אלא ודאי נס דבה סובר ה"ה עושק בב' דכמבואר
 ביבמות דף ק' ע"א רב ור' דאמרי' תרווייהו טעמא דב"ב כו'
 וז"ל לא פליגי ע"ז אלא כיון דאיכא קידושין ובחובה ובאן ליכא
 בחובה :

י"ד שם דד"ה צמאי קא מפלגי לרייך דאמרת לאו בתנאי
 פליגי צמאי פליגי בני פחות מש"ס כו' כלומר בשלמא
 בל"ז ה"א דר"ס לא פליגי אלא על קידשה בשעת תנאי דסובר ר"ס
 כסברת רבה דסמך א"ע שנתקיים החבאי. אבל הסתא צמאי
 פליגי ומשני מר סבר ארס יודע שאין קידושין תוסס'ן בפחות
 מש"ס וא"כ לא פליגי ר"ס באמת אלא על פחות מש"ס אבל
 בקטן שקידש דהכל יודעין דאין קידושין קטן כלום כמבואר
 בקידושין דף ט"ז ע"ב בזה לא פליגי ר"ס וכלן לא מפרש הש"ס
 הפלותא רק בפחות מש"ס ומר"ס שייך כתב על מה דאמרינן
 צמאי קא מפלגי וז"ל ויש לראות לקצרו היטיב. ולענ"ד כראיה
 כמ"ס :

תשובה לק' וואירטלוב

סימן נ"ב בדבר הנט שהביא הפעל ממקום הכתיבה לקהלתו
 ומסרו שם ע"י עזמו ליומא אחרת ע"י. דייני
 אהלס

הצרכותא ובמ"ס לעיל ובשלמא לשיטת החום' דד"ה לא
 תימא למסקנה הטעם משום דאחולי אחיל לתנאי אלא דר"ד
 אף בלא בעל וקמ"ל דוקא בבעל אחי' ספיר. אבל לשיטת רש'
 ק"ה כהנ"ל ויש ליישב. ומ"ס מוהרי"ט בחידושי' לקידושין
 צביוור שיטת הרמב"ם והראב"ד פ"ו מאישות ומהר"ס
 שיי' ז"ל כתב לא תימא כיון דכנסה סתם כלומר דוקא בכנסה
 סתם אבל בקדשה על תנאי וכנסה ע"ת לא. וע"ס החום'
 דד"ה אלא טעמא. ובני' הקריף המופלג ש' אמר לשיטת הרן
 הכל' צמות ג' י"ל דה"ק לא תימא כיון דכנסה סתם ר"ל שלא
 הי' רק הכניסה סתם והקדושין ע"ת הוא דמחל אבל אס' נס
 קדשה סתם לא מחיל ובכנסת הרן' אלא דא"ע עושה בב"ז ואף
 בקידשה סתם וכנסה סתם עכ"ד אך אין לשון הש"ס מדוקדק
 לפירושו :

דא"ר שם בתום' דד"ה לא תימא כו' ונראה דלאו פירכא הוא
 דהוי מלי' לאוקמי מחניחין בלא בעל והבא' בבעל
 עכ"ד. וחמה הפ"י דהא גם רב ושמואל נקטו בלשונם כנסה
 סתם ואין נפרש בלשונא דמחניחין כנסה בלא בעל ובמימרא
 דרב ושמואל כנסה ובעל. והא אמורא לריך לפרש דבריו
 ע"ס ולענ"ד צנוק הדין יש לקיים פירש' דבאמת הא דאמר רב
 צריכה הימנו נט משמע נט ולא כתובה. וגם פלוגתא דרב
 ושמואל מירי בלא בעל והכי פירוש' לא תימ' טעמ' דרב דאחולי
 אחיל. וא"כ הוכח דבעל. חייב גם כתובה. אבל רב איירי
 ור"י בלא בעל. אלא טעמא דרב דא"ע עושה בב"ז ואיירי רב
 דוקא בבעל ואז גם מחניחין איירי בבעל אבל לפי הס"ד הוי
 כנסה דמחניחין ודרב הכל בלא בעל. אך לשון רש' ותום' אינו
 מדוקדק ועכ"פ צנוק הסברא יש לקיים שיטת רש' ז"ל ואמנם
 כבר כתבתי לעיל באת' ג' דדברי' החום' תמוה' לכאורה
 דאכתי' חקשי. לשיטת ר"א דאמר דבעל הכל מודי' דצריכה נט
 ופליגי בלא בעל ובע"כ טעמא דרב משום דאחולי אחיל וא"כ
 לשיט' רש' נס כתוב' צמאי מיתב וחקשי מתנאי. ונלענ"ד דלר"א
 אפשר דס"ל חופה קונה וא"כ אין הטעם משום דאחולי אחיל
 אלא דלא ניחא לי' דתהוי חופה דאוסורא וקדשה בחופה
 שלא תהיה חופה דאוסורא ועכ"פ אין לה כתובה כמו לאביי
 לפי הטעם דאין חס' עושה ב"ז וזהו יש ליישב קושי' מהרש"א
 דהקשה בסוף דברי' החום' דאמאי לא הקשו לר"א ד"ל דלר"א
 פשיטא בלא' לשיטת רש' דס"ל חופה קונה וקושי' החום' נס
 לשיטת רש' אך ז"ל דלשיטת רש' אף אי חופה קונה אכתי' לא
 אחי' ספיר לאביי דהוי ס"ד דיש לה גם כתובה ולמה לא יועיל
 דחופה קונה דלא עדין מלפי המסקנא דטעמא דא"ע עושה
 בב"ז וצ"ע :

זיין בא"ר ור' מפרחי' כו' והיה צריכה נט כו' עיין בר' שכתב
 צריכה נט מספק ור"י חית' לאחד מהמחבר' שבעלמו
 מתנו דברי' הרן' :

חית בא"ר ותי' ר' יוחנן כו' ונראה דלריך להג' כו' וכתב
 מהר"ס שייך דלאבי' לשיטת רב לז' ס' בכנסה
 לחופה הטעם משום דיש תנאי ע"ס ונלענ"ד דנע"כ גם לז' ס'
 ס"ל יש תנאי בחופה ובכנסה לחופה הטעם משום דלא פליגי
 דאי' לז' ס' אין תנאי בחופה א"כ מכל' לדב' ויש תנאי בחופה
 וכמ"ס מהר"ס שייך לעיל עיין שם :

חית בא"ר והא דאמר בשילהי האשה רבה כו' דקאמר אביי לחד
 לישנא כלומר להאי לישנ' דאמר דלמא אלאיכו פוסל
 דאילו לאו דרך אוקימתא דאמר דילמא ליתא לר' המכונה אפשר
 דשמואל קמי' פוסל. ובזה יש ליישב קושי' החום' צבימות דף
 ל"ז ע"א בד"ה ודילמא. עיי' עיין מ"ס מהר"ס שייך דד"ה או
 שידע וימנע כו' כי דבריו אינם מדוקדקים היטיב :

י"ד בא"ר והרב רבינו חיים מפרש' גם האי דב"ס כו' אחי'
 למימר יש תנאי בנישואין בתנאי' פירכא יעלה על לב ארס

והתעוררו א"ע איה מופלגו העיר לומר שהוא פסול כי אין חקקה רק ע"י שליח והמסדרים הנג עומדים על דעתם שעשו כדון וכהלכה ולא נילו את טעמם. ובקשו ממנו לחוות דעו להיכן הדין נוטה. וזה תשובתי הנה בדעבד שכבר נמסר הנט הדין מפורש בבי' ס' קמ"ח ס"ה דא"ל נט אחר ולדעת הב"ח בק"א נר"ק נט אחר. ואמנם בעיקרה דהאי דינא מקורו בגיטין דף ח' ע"א א"ל רבינא לר"א גיטין הבאין ממדה"י דמכתבי בניסן ולא נמסרו עד אשרי מה הוועלו חכמי' בתקנת' א"ל הני קלא אית להו. ובאשרי' שם הביא חילוקי סברו' לסברא ראשונה לאו דוקא נט הבא ממדה"י. אלא ה"ה בכל גיטין שלא נמסרו ביום הכתיבה אף שלא נמסרו ע"י שליח אית להו קלא ולסברא שני' כתב הראש"ח א"ל אי כמי להכי כותבין נט לאיש בו' ואמר הכתיבה כותבו מיד לידה בו' או מסרו ליד שליח להוליך לה. ולא הוי כמו גיטין הבאים ממדה"י דאית להו קלא לבי שיש קול להולכת השליח ולהבאחו. ומידע ידע זמן המסירה. ולפי טעם זה אי אחרמי שלא נמסר ביום שנכתב חו' לא אחכשר האי גיטא אלא ע"י שליח דאית לי' קלא כו"ע. והנה דהיטת לשון מורה לכאורה בפשוטו' דנט בגיטין הבאים ממדה"י לא מתכשרי אלא ע"י שליח וכו' ש לפי שיש קול להולכת השליח בו'. אך באמת אין שום הכרע בדבריו' דיל' דבאמת גיטין הבאין ממדה"י בלא שליח כמי' יש להם קול וכפשוטו' דש"ס דאמ' הני קלא אית להו ומ"ס הראש"ח לבי שיש קול להולכת השליח אין כוונתו ליתן טעם על גיטין הבאין ממדה"י רק בא ליתן טעם על מה שהתחיל וכתבו מסרו ליד שליח. דנט בשליח וכו' קול כמו בגיטין הבאין ממדה"י ובא ליתן טעם על נט שמוסר הבעל ליד השליח אם אינו מובא ממדה"י וע"כ לפי שיש קול להולכת השליח בו'. ואמנם דעת הר"י שהובא בתוס' בגיטין דף י"ז ע"ב בסוף ד"ה עד שעת משמע מפורש דאף בגיטין הבאין ממדה"י דוקא ע"י שליח אית לי' קול. והטור בזה ע"י סימן קכ"ו הביא דעת הר"י וסיים וכתב וא"ל הראש"ח ז"ל הביא דעת הר"י לפסוק ה"ה. והוא תמוה בעיני האיד מלא כן מפורש בהראש"ח ז"ל. ודעת הראש"ח שהביא הב"י בסי' קכ"ו הוא ג"כ בדעת הר"י דדוקא ע"י שליח יש לו קול. והוסיף דאף בנט מוקדם אם נכתבו ע"י שליח כשר. והר"ן כתב על דברי הראש"ח וזה קולא יתירה בעיניו ולפיכך נראה לי דוקא בגיטין הבאין ממדה"י שמביאין אקלא משום ענוכה בו' עיי' שו"ע' למדינו מדברי שניהם דאין חילוק בין מוקדם נמור לנט שלא נמסר ביום הכתיבה. והב"ס בסי' קכ"ו סק"ו כתב דאין זה מוכרח דיל' דוקא שנכתבו וכתב' בכשרו' הו' דמסתמין אקול ולא במוקדם נמור עיי' שו"ע' שם. ומת' ראשון של הראש"ח והב"ס שם החליק להלך בזה. ובעיני פלג כי הראש"ח סוחר א"ע למ"ס מפורש בתשובה שהובא בבי' בסי' קכ"ו שאין הקדמות שו"ע עיי' ובע"כ יומא דהרשב"א חזר מדעתו. אהל המעיין בבי' יראה דסובר דאין שום סתירה וכו'. ועכ"פ יש לנו בזה ו' שיטות. א' - לסברא א' של הראש"ח אף בגיטין שלא באו ממדה"י ומסרם הבעל בעצמו שלא ביום הכתיבה אית לי' קול. ב' - לסברא שני' של הראש"ח כמי' מה שפרשתי בדעתו בגיטין הבאים ממדה"י אף בלא שליח ושלם קול אצל שנכתבו במקומן דוקא ע"י שליח. ג' - שליח ממדה"י דדוקא ע"י שפירש הטור בדעת אביו אף בגיטין הבאין ממדה"י דדוקא ע"י שליח כשרים. ד' - לדעת הראש"ח בחידושו' אף במוקדם נמור ע"י שליח כשר. ה' - לדעת הראש"ח בתשובה שהובא בבי' ולדעת הב"ח במוקדם נמור נט ע"י שליח פסול. וזהו. לדעת הר"ן אף בנט שלא נמסר ביום הכתיבה לא אחכשר ע"י שליח כמו בנט הבאים ממדה"י ומשום ענוך והנה הטור בסי' קכ"ו הביא בהחלה דעת הר"י דבלא שליח אין חקקה לנט שלא נמסר ביום הכתיבה. ועכ"פ ע"י שליח יוכל למסור לומר אחרת. ואח"כ כתב ואין נראה כן דעת הרמב"ם שכתב הרי שאמר לשנים לכתוב נט לחתום וליתנו לאשור וכתאחר הדבר ימים או שני' או שנה' הנט בטל והוצרכו לכתוב נט אחר כשכותבי' הזמן והמקום אין כותבין לא הזמן שאמר להם הבעל בו' ותמה ע"י ב"מ ובב"י דהא הרמב"ם איירי שלא נכתב הנט

עדיו ובזה כ"ע מודים ומביא ראיה מהאי דהוינ' ושליונ'ס מהאי דאמרין אימר מילי מסר עיי' שם שהניח דברי הטור בתימא רבתינ'ס הב"ח נלחץ מאוד בזה וגם הס"ך וב"ש השינו' על הטור כאשר נביא דבריהם לקמן בס"ד ובהשקפה הראשונה הו' בלעכ"ד. דעת הטור בהסברא כהרשב"א דאין לחלק בין מוקדם ובין נט שלא נמסר בו' הכתיבה וא"כ לשיטתו הרי נט במוקד' נמור כשר ע"י שליח ושפיר הוכיח מהרמב"ם דמאריך לכתוב דוקא זמן הכתיבה ולא זמן האמירה בע"כ סובר כשיטת הר"ן בנט שלא נמסר ביום הכתיבה לא מהני שליח אלא במקום עינוך דאי נט שלא במקום עינוך יש חקקה ע"י שליח וכשיטת הר"י א"כ מותר לכתוב אף זמן האמירה ולמוקדם לכתוב למיחש דהא איירי ע"י שליח. ועכ"פ יהיה הדין כמו ש"מ שקנו קנין דקיי' ל' בח"מ ס' דאם רצו לכתוב יום הקנין כותבין ואם רצו לכתוב יום הכתיבה כותבין א"כ כהר"ן והסברא דאש"ח לא שמכין חקלא ע"י שליח. ובזה בס"ד דהא ראי' מצויא הב"י מהאי דלימר מילי מסר דהא אף אינומא דיכול לכתוב יום האמירה אפי' מ' אינו רשאי לכתוב יום הכתיבה וא"כ מאי אהנהו הני סהדי דאמרין דהאי יומא נבין הוי הא דילמא מילי מסר והס' כתבו זמן הכתיבה. אך אכתי עומדת נגדינו קוש' הב"י מהאי דהוינ' ושליונ'ס עיי' שם. ואמנם הדרך הישר בעיני צאמיתות דברי הטור כלע"ד דלא כמו שחשבו הראשונים ז"ל שכוונת הטור להוכיח דדעת הרמב"ם כהר"ן. ואף ע"י שליח אין חקקה ולעכ"ד כוונתו בזה שואין נראה כן מדעת הרמב"ם הכוונה להיפך דלהרמב"ם אף שליח אינו נר"ק וכסברא הראשונה של הראש"ח ז"ל וסובר הטור דהא דאמרין ע"י שליח אית לי' קלא היינו דוקא בנט שנכתב ע"י הבעל ונמסר א"ל השליח או יש קול שלא נמסר להאשה ביום הכתיבה כי נכתב ע"י הבעל והבעל מסרו לשליח ומידע ידעו שהשליח לא ימסור בלתינו' אצל בנדרן דהרמב"ם דהבעל אמר להשלוחם שיכתבו ויחתמו ויחתמו הנט לאשמו. הרי הני שלושים במקום הבעל הם עומדים. ואין קול יותר במעשה שליח כזה ממעשה הבעל. ובנדרן זה אין שום קול אם לא נמסרו ביום הכתיבה. וזה לעכ"ד ככון בסברא ומעתה שפיר קא' דייק דהרמב"ם בע"כ סובר כסברא הראשונה של הראש"ח דאף ע"י עצמו יכול למסור ליומא אחרת דמכתב וכתאחר הדבר ימים ושנים או כמלא הנט בעל בו'. ואי יסבור כסברת הר"י א"כ אף אם נכתבו באותו יו' כיון שלא נמסר באותו יו' בע"כ לריבין לכתוב נט אחר דהא הם בעצמם אינם יכולין למסור אף דמהה שלושים דהרי הם עומדים במקום הבעל ולכא' קלא וע"י שליח אחר אינם יכולין לשלוח דהא הבעל אמר להם וחתמו. וא"כ אין להם רשות לעשות שליח אחר וממילא נט זה בטל הוא אלא ודאי דהרמב"ם סובר דאף הבעל בעצמו יכול למסור נט שנכתב ונחתם ביומו למסור ליום מחר וכסברא ראשונה של הראש"ח ז"ל. ולעכ"ד מקום הניחו לי הראשונים בזה ושוב מלאכת צט"ו שתמהא"ע ג"כ על כל הגדולים שרונים לפרש בדעת הטור דסובר דהרמב"ם כהר"ן ומפרש ג"כ דהטור רוצ' להוכיח דדעת הרמב"ם כסברא הראשונה של הראש"ח אלא שכתבד מהמדרשים סיום לשון של הט' ולא סייס דבריו. ובלי ספק שהט' כיון למ"ס בס"ד והנה הרש"ך וב"ש הבינו ג"כ כוונתו הטור כמו שהבין הב"י והנ"ח והס' ז"ל יאלו לחלוק על הטור והוכיחו ממ"ס הרמב"ם רפ"ב כותבין וחותמין לו נט והוא מפרש בכל עת שיר' משמע דס"ל אף בלא שליח יכול למסור ובאמת ראי' זו קלושה היא דהא לא כתב הרמב"ם וימסור לה בכל עת שיר' רק כתב דמגרשה בכל עת שיר' ואפשר דהיינו ע"י שליח. ואין צורך לנסתור דברי הטור לפי הבנ' הראשונים ז"ל אף אחרי שהעלינו שגם הטור הבין כן בשיטת הרמב"ם עכ"פ קצת משמעות איכא גם מזה. והנה הר"ן הביא ראיה לשיטתו ממ"ס רש"י בזה"ל דהמשליש נט והוא הלך לדרכו. ואכתי תמה כי מוכח דעת רש"י עכ"פ דלא כהר"ן דהא בדף ז' ע"א דאמרין הבעל שהביא גיטו א"ל שיאמר בפ"כ ובפ"כ כתב רש"י שהביא גיטו ממדה"י עכ"ל והא כיון שהוא עצמו בפנינו בוודאי אין כלל חשש עינוך ויכול לכתוב נט אחר. ואי בדברי הר"ן הא לא נכתב ביום שנמסר ומוכח

נמוכה דעת הר"י כשישם לאשכנז של הר"ם וברשת הרמב"ם
 ואף שכ' ברחוק לומר דלוי"ו שבעל מסור לשליו ויסבור
 כשיש' הר"י שהבאתי אכ"פ מופת דר"ש חולק על הר"י ומהחבר
 לומר דלוי"ו לפשוטו שהוא בעצמו יתסור וגם דעת ר"ש
 כהרמב"ם וכסבור דראשונה של הר"ם פ' כ"ה מה שפירשתי
 חזי לעיל בסדרה שני' של הר"ם שהולכת ר"ש מהאי דהמשלש
 בנר הר"י ש' בתום' ובמרדכי ולענ"ד י"ל שלשון הכריתות
 דמקמי' לר"ש דהא מייס' שם ואין חוששין לגמ' יסן שהרי לא
 נתייחד עמה תשמיש ידוע שלא כתייחד ומכא' ידוע אם לא
 שהלך לדברו . וביותר נראה דהוא קשה לר"ש דהא אקדמו
 פירענות לא מקדמינן ומאיכא יחתי יסלח הנט על שלשים
 ויס' לזה מפרש שהלך לדברו . אבראי דנדעת הרמב"ם יס' לכו
 קצת ראי' מתנודות . מת"ם הרמב"ם צ"כ הלכה ח' בעל
 שהיה נט בידו מחוס ואמר תבונ' נט לאשתי כו' וכתב הר"ם
 דקמ' דלא חיישינן שמה כבש' ולשית' ולבאורה למה דייק
 וחסר תבונ' נט לאשתי ואמאי לא כתב להיכא דרונה לנרשה
 פ' ע' עמנו אלל ודאי דפ' ע' עמנו לא יזויר כ"א ביום הכתיבה
 ולכן קטע ע' ע' שית' דהוא מילתא דפסיקא ואף ליומא אחרת .
 והמכס אחרי שהצ"ם והר"ם קוה"ט' העלו בדעת הרמב"ם כשיש'
 הראשונה של הר"ם וגם לפי מה שהעלינו בעז"ה כן הוא הפ'
 האמת בהשור דכן דעתו כדעת הרמב"ם וגם להנאון בעל פ'
 בחידושי לגיטין דף ע"ט ע"ב כהא דנט יסן הו' פשוט' ל'
 כן בשעת הרמב"ם לכן בטלו דברי מפני דבריו הגדולים וצ"כ
 צ"ד דמ' ואומר חזי הוא לאו דוקא וראיתי להנאון בעל פ'
 שמתה א' עברה דבטי יסן אם כהנרשה חכשא לכתחיל' דמ' מכ
 אם ע' שליח הא ודאי לא תבש' ולשית' הר"ם אם נשאת תלא
 ואם ע' עמנו הא לא נחסר ביום הכתיבה ולשית' הר"ם
 ופ' פ' ה' מוקדם . ונלחץ בזה למנ' דהא דע' שליח לא תבש'
 היינו דוקא בלחץ שבעת היסוד ה' הנט ביד השליח ועיין צ"כ
 צמ' קמ' ח' וא"כ שפיר י"ל שהנט ה' בידו בשעת יסוד וא"כ
 מסור ליד השליח . והכ"ש שפיר הקשה על הפוסקים שכתבו
 להדי' שיתכן מידו לידה עי"ם צ"כ והנה כהא דנט יסן דק"ל
 ללישנא בתרא אם כהנרשה תבש' כתב ר"ש אם כהנרשה צמ'
 והלך בעלה למד' חכשא לכתחילה . וכל הפוסקים כהנר
 פסח ולא כתבו שהלך בעלה למד' . ונלענ"ד דר"ש לשיטתו
 דמ' לשעת הדחק היינו דוקא שנישאת או הלך למד' . הא
 לאו הכי הו' לכתחילה ודלא כסבור הר"ם שהבאתי ביום
 התשובה . והכא דלוי"ו שעדיין לא נשאת אם לא שהלך למד' .
 הו' לכתחילה . ועכ"פ מוכח דכל הפוסקים דהשמיטתו הו'
 שהלך למד' . כולם חולקים על פס' וס' כשיש' הר"ם .
 הכונה ע"פ דר"ש דעת הרמב"ם לפי הכנ' העור ומיהרס'ך
 ובנ' ונ"ס ופ' כסבור . הראשונה של הר"ם דל"ד גיטין
 ההכ' מהר"י ח"ה כל המיטין שלא נחסרו ביום הכתיבה יס'
 להם קול וגו' דהמ' שהיה צ"כ צמ' קמ' ח' . וגם בדעת
 ר"ש העלינו דפשוטו לשונ' מורה לזה וגם העלינו דבדעת
 הר"ם כהנרשה שני' עכ"פ אין הכרע דגיטין הנזכ' ממד' לא
 נחסרו ולא ע"פ שליח אלל דס' דגם לסדרה שני' דוקא נט
 שכתבו במקום הכתיבה לא תבש' ליומא אחרת אלל ע'
 כלום אלל גיטין הנזכ' ממד' יס' ע' עמנו יס' להם קול והכא
 הצ"כ צמ' קמ' ח' הביא נט האורח' חיים נכתב ביום ונחת
 ללילה בסול הנל הם נכתב ונחת ביום אפי' לא נהן לה
 פלא לאחד ימים ליום כשד ואין לחוש בזה משום מוקדם עכ"ל
 ומשמעות' לשונ' דמ' ללחוש ע"פ שליח פון דאין בלן חשש
 מוקדם . דך הצ"כ מייס' שם והנ' הר"ם ומיהר' כהנרשה
 להקפיד שיתכן בו ביום רק ננט שאלם שולח לאשתי במקום
 אחר מייס' דלא אפשר עכ"ל והנה מייס' דברי הר"ם שכתב
 מייס' דלא אפשר משמע דאינו רק חומרא בעלמא היכא
 דהכא אלל היכא דלא אפשר ובגין שאין בלן מקום מוכשר
 ליכתב הנט אף בעל דעמנו יס' למסור הנט דהא בזה לא
 נחלק על הא' חומ' יס' יס' בעלמא נט כו' דיבר בזה דמן כסותם
 אם מילי חוכ' במקום הכתיבה הו' שולח ע"פ האר"ם דלוי
 ידוע עמנו למסור הנט ה' כתבו במקום הכתיבה וגם סוף

ו'ללא ס' ל' לחלק בינו ובין שולחו . ונשע' אהע' יסין קצב'
 ס' פ'ה המסור נט שאל כמסר ביום הכתיבה און תקנה רק
 שימסור ע' שליח וכתב ע' הר"ם ומהר"י ומהר"ם ומהר"ם
 ולכתוב אחר עכ"ל ודבריו הר"ם ומהר"י ומהר"ם ומהר"ם
 והכ"ש השיב על הרמ"א מנ' בעמים חל' דהר"ף לא איירי
 בשולח ע' שליח . ועוד דילמא דוקא לכתחילה מקפדינן
 שיכתב בו ביום . והנה השנה שני' יס' לדחות בנקל . דהכא
 הר"ף קאי על הא' והא' לא כתב להתי' לכתחילה להניח
 כדי למסור למחר ואלדבריה דר"ש לשונ' מורה ללאור דדוקא
 היכא שכבר נחסר . אז כשר . אלא דמייס' דברי שכבר ואין
 בזה חשש מוקדם אנו למידין דגם לכתחילה יכול ליתן אם כבר
 עבר היום . אלל ודאי לא התיר לכתחילה להניח ליום מחר'
 ואי' נט להר"ם און קפידא רק לכתחילה שיכתב בו ביום לא ה'ל
 למסור ומיהר' כהנרשה העולם כו' דמשמע דהננו להחמיר על
 דברי הא"ח והא' לכתחיל' גם הא"ח מורה ועל כ"פ הו'ל' למסור
 והננו להקפיד לכתחילה ומאי ומיהר' . וי' דמ' ש' הר"ם ומיהר'
 כהנרשה העולם להקפיד הכונה שיש קפידה בדבר שאלם לא נהן
 בו ביום שוב אין נותנין נט זה וכותבינן אחר דללו לאל'ם
 רק לכתחילה יס' ליסר וליחן ביומא אלל כשאחרש ולא נהן
 ביומא אף לכתחילה יכול למסור ליומא אחרת . דאין בו חשש
 מוקדם . ולשית' הר"ם כפי מה שכתבו און מוסרין לכתחילה
 וכשיש' הרמ"א . אך עדיין לריבין אנו לתרץ דברי הרמ"א
 מהשנה הראשונה של הכ"ש . ועוד חל' עלינו להנין בדעת
 הרמ"א ו'ל' דהנ' הצ"כ צמ' קמ' ח' הביא נט הא' ח' ו'ל' שליח'
 שער הלכה כהנרשה בעמנו . מוליך נט לאשתי בעיר אחרת
 כו' . הכה ספ' כו' והוא נכתב ונחתב כוללכו בפני הבעל
 כו' . וי' שיתר' הבעל בשעת הכתיבה קודם שיהן הנט
 לאשתי התקצלי גיטין כו' עכ"ל ורביעית לשונ' שם משמע דקפ'
 ליומא אחרת ויכול הבעל למסור הנט ע' עמנו דהא שאלם
 ממקום למקום לא הו' ביום אחד . וסוף כי הבעל א"ח לשיטתו
 אולי ובמ"ש הצ"כ צמנו צמ' קמ' ח' דאין בזה חשש מוקדם .
 ומעשה לכאורה יס' להתבונן על הרמ"א דצ"כ קצ"כ שהנז'
 התחבר דאין תקנה להננו ביומא אחרת כ"א ע' שליח לא צא
 הרמ"א להקל כ"א להחמיר וכתב ומיהר' נהנו להחמיר כו' ובס'
 קמ' צ' סעיף י"ד הביא דברי הא"ח בכתב בעל שמיא' נט
 לאשתי והוא בעצמו הולכו ממקום שכתבו אחרת עד מקום
 הכתיבה דרך למסור בשליח כו' וסתי' לשונ' מורה דאף
 ליומא אחרת יכול הבעל למסור בעצמו דאי דוקא ביומא הו'ל'
 לפירושי' ודלא כמסר א"ע . וגם יס' להנין על הכונה . הרמ"א
 שכתב ומיהר' נהנו להחמיר ולכתוב נט אחר . וכו' לשית'
 הרמ"א לא יסיה שום נט ע' שליח למסור ביום מחר . והא'
 בלמא לא נהנו כן וכיוס' הרמ"א ח' כמעי' שקר . וגם
 יחזקאל כל סדר נט ע' שליח ולומר דכ' הוא דוקא ביומא הו'
 במקום עינין הוא רחוקמן האמת הכונה . לכן נראה לענ"ד
 ליישב השנה א"ש של הצ"כ שיתבטב הכל צמ' ונלענ"ד הרמ"א קא
 דייק מל' הר"ם סכ' רק ננט שאלם שולח לאשתי ממ' מייס'
 דלא אפשר עכ"ל נשמע מזה דגם בשולח ע' שליח דוקא היכא
 דלא אפשר אלל בלחץ עור אף ע' שליח פסדו להקפיד והרמ"א
 איירי דמי שמוסר הנט במק' הכתיבה וס' בוונתו למסור ביומא
 ואח"כ כתב ע' אזה סוף' ונז' למסור ביו' מחר דבזה נהנו
 להחמיר ולכתוב אחר וכפי הנזכ' הר"ם אלל היכא דכפח צמ' צמ'
 אחר ע' לא יאמר הרמ"א ליכתוב נט אחר דהא יסודו צמ' וז'
 מהנזכ' הר"ם פ' והרי אר' פ' צמ' צמ' דננט שכתב בעיר אחרת
 א' לכתוב שנית וכוונתו דברי הרמ"א צמ' קמ' ח' דלוי"ו ממק'
 למק' . וזוה סבורה הרמ"א דגם בעמנו יכול למסור וכמ' לעיל
 בשית' הר"ם . והנה הרמ"א צמ' קמ' ח' קאי על דברי המסור
 וצ"כ דהרמ"א הנין דרש'ת המחבר דננט שכתב בעיר אחרת
 והבעל הולכו למקום המסירה ס' מייס' שליח דהו' כמ'
 נט הנזכ' ממד' דלית ליה קלא . כמ'ל' בס' ד' בהשכרת דעת
 הר"ם . והמסור איירי במ' שמסור הנט במקום הכתיבה וזוה
 אין תקנה רק ע' שליח . וע' שפיר בזה הרמ"א ומהר"ם נהנו
 להחמיר בו ואפשר שהרמ"א ו'ל' דייק כן בלשון המחבר שניש'
 מלשון

מלשון המור כי העור חסר הענינים וכתב הרין דהשולח
 גט מתקום למקו' כו' כשר כיון דלית ל'קלא' וע' כו' ופ'ר'י
 דכל גט שלא כמסר ביום הכתיבה כו' והמחבר השמיט תיבת
 כל וכתב גט שלא כמסר ביום הכתיבה וגם חלקו לשני סעי'
 כפ' ד'ס' ובפ' ד' כתב הא' דהשולח גט ממקום למקום כו'
 ואח' כ' בס' ככתב גט שלא כמסר ביום הכתיבה כו' ומה למד
 הרמ"א דהמחבר צ"ס' איירי דוקא בגט שכתב במקום
 המסר לה לכן השמיט תיבת כל וחלקו לסעיף כפרד' . ואם כי
 הוא קצת דחוק מ"מ לענ"ד הסבירה לפרש כן בדעת הרמ"א .
 ועכ"פ בארנו בס' ד' דרע' רס' והרמז'ס והרמ"א והגה'ו
 הר"פ והרמ"א ודעת המחבר לדעת הרמ"א עכ"פ להחיות
 ממקום למקום אף ע"י העבול למסור . לכתחילה וגם בסברה
 שני' של הרמ"א לא מנאנו התנגדו' לזה ולסברה הראשונה של
 הרמ"א אף במקום הכתיבה יכול למסור בעצמו שלא ביום
 הכתיבה וגם בארנו דכל הפוסקים דהשמיטו בהא' דגט יסן
 דאיירי שהלך למדה' כולו ס"ל כשיטת הר"פ דאחרי שכבר
 כותב הגט ריבו כדעבד ומעשה פשוט הדבר בכ"ד דעכ"פ
 בדעבד' שכ' כותב הגט לידה כדאי הוא הב"ש לשמוך עליו ואף
 לכתחילה הסומך א"ע על הפוסקים הכל' יס' על מי לסמוך
 אחרי שכבר נכתב הגט . ואם אמנם כי דייני ק"פ הפרשו על
 המדה לכתוב לכתחילה כדי למסור ביום אחר דבזה בודאי
 יס' להקפיד וכפי הגנו' הר"פ כשיטת הר"פ וגם הא"ח מודה
 בזה ובמ"ס לעיל עכ"פ אין בזה כדי תפיסה על דייני ק"פ
 וויידיכלוב וס' בזה שלום על דייני ישראל ראשי גלות אוראל
 וס' יעלנו משגיאות ויראנו מהורחו בפלגות הנלפע"ד כתבתי
 בהם הגעיר אלעזר :

לק"ק שטעקנושין

ס' נג' שאלה אחד שמת בלא בנים והקול נחתוק שיש
 לו אח שנשחמד בקטנותו בהיותו כבר
 שנתים והוא סוחר אדיר בעיר פלוני והסוחר הכל כופר
 ואומר שאינו מומר רק נוי גמור ולפי אומדן הדעת באמת אינו
 יודע כינס לפי הקול נשחמד בקטנותו ובעת הכשולין ה' גדול
 והוא במקום ענינו זהו תורף השאלה :

וזהו השוהית הן אמת שקשה בעיני להכניס א"ע בענין כזה
 לחומר המש' . ובשגס כי נכפלה לפני מומר הוא
 המחלוקת ישיבה בין גאונים קדמאי ומי אנכי להכניס ראשי בין
 ההרים הגדולים . ואף כי נדר דרכיו בגזית שהמחבר בס'
 קב' כתב דאין להקל וגם הרמ"א הסכים עמו רק בדעבד
 הביא דעות חלוקות אם לא חלץ לכסוף . אך אכתוב הנראה
 לפענ"ד בדרך פילפול לא להלכה ולא למעשה רק להעיר לב
 המעיין . ומה שדעמו ומה מדעמנו יסמוך על דעתו . וכתחילה
 אכתוב קצת דרך פילפול ואח"כ כנזא אל תוכן הענין לדינא .
 הנה במס' ב"ק דף ק' ע"ב אמר אביי ש"מ כסף מכפר מחנה
 כו' אלא מעשה יצמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפק בלא חליצה
 כו' עיי"ס היטב . וכתב בת"ה ס' ר"ך דס' דידן חולק על
 הירושלמי דנירושלמי אמרינן באומר אם מתי לא תזקק ליבוס
 הוי מחנה עמ"ס בחורה ובס' דידן אמרינן אלא מעשה
 נכפלה לפני מו"ס תיפק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה
 כפשה עכ"ד . ובד"מ מחלק בשם מוהר"ר ברין דבהתכת על
 היבוס הוי מחנה על מה שכתוב בחורה אבל בהתכת על
 הקדושין לא הוי מחנה עמ"ס בחורה וכן מחלק הב"ח . ולדעת
 הא' דלא מפרש הת"ה דהכונה בש"ס דהוי באילו התכת על
 הקדושין משום דהוי קשה ל' דא"כ לא יסכים הנזעל דהא תהוי
 בעילת זנות . ועמ"ס התוס' באוף ר"ה דאדעתא ובכתובות
 דף מ' ב' ד' שלל כתב לה . אבל בהתכת על היבוס לא הוי
 בעילת זנות דהא אין שום תנאי על הקדושין . ולשיטת מוהר"ר
 ברין והב"ח ז"ל . דס' דלפי הס' דהא אומדנא גדולה שאין
 שום אשה מתקדשת להכניס א"ע כספן ויק' מו"ס הרי הנזעל
 מוכרח להסכים על התנאי ונכתב בחורו למחות בהתנאי

ה'רד' וס'יעתו וכן ה'ר' ור' יודי' הנה רש' כתב לפרש דבריו
המתקן וז'ל מיכא נוחא לה להתקדש לראשון שהוא שלו על
ספק ספק ימות תודקק לחיו . מנזר דעתו דודאי לא נוחא
לה לרד עס מ'ס' וטוב לה למיתב ארמלתא אלא היות כי
התועלת רב בנשואי השלם מעיילא נפשה אף בספיקא . והא
ור'ו אס' ה' ב'אפשרי שתשב עס השלם ולא תכנס עמלה בשום
ספק לית טב מיכא . ואי נוחא דרש' סובר דבתנאי לא הו' ב'ז'
קשה טובא למאי דק'ל דבמומר מהני תנאי אף בנישואין . ואילו
התניית להדיא וודאי דמהני וכמ'ס' הרמ'מ' בס' ק'ז' בשם
מוהר' . מצדן . וא'כ' מאי משני אן סהדי דמיכא נוחא לה
בנישואי הראשון כ'ו' הא מה ענין נשואי הראשון לכלן ומאי
איכפת לי להבעל . והא השתא קיימין ללבו' דבירא' לו'
דאומדן דעת הוי כמתנה בדיא . וא'כ' אדרבה אן סהדי
דניחא לה בנישואי הראשון ובתנאי שלא תזקק ליכנס ובע' כ'
דרש' סובר כשישת הפוסקים דהוי ב'ז' . ולשיטתו הו' דבאמת
לא מהני תנאי על הקדושין ואף דמהני הא לא ויסכים הבעל
דל' עושה ב'ז' וזוהי כלל' ד' כן ליושב דבריו רבינו מאיר
שהובא במדרכי ובהג'מ' פ' החולין דמצינן דר'ו' להנאונים דזקוק'
מומר ה'ס' חליצה מסונין דבין דפרביגן בנפלה לפני מ'ס'
תיסק בלא חליצה ומשני מיכא נוחא לה כ'ו' פ'י' נוחא לה בבעל
כל דהו' . א'כ' בני מומר דליכא לעומר הוי דאן סהדי דלא
נוחא לה להחליץ לו כי יעצורנה על הדת כ'ו' פ'ס' . ועכ'כ'
מפרש הר'מ' מיכא נוחא לה בכל דהוא קאי על פסל' ואף דהוי
מ'ס' ולבאורה מכל' הא דלמא בפירש' דניחא לה בבעלה
השליט אף להכניס ס'ע' בספק כי חניה חוששת על העתיד
וא'כ' נס' במומר שייכא סברה וז' דעכ'כ' נוחא לה בבעלה ישראל
ומה נס' כי פירש' מרווח ויתר מפ'י' הר' מ' דלפ' הר'מ' דעז' לה
למיתב ט'ן דוקא על המ' קשה והא באמת קי'ל דכופין אותו
להוציא ואף הם ר'זוהי לרד עתה קי'ל דכופין כמנזר בס'י'
ק'כ' אס' לא בעדים שלא ישתע עמה ונמקד' לחוקק נפשינו
דעז' לה למיתב ואף בעדים שלא ישתע . ועכ'כ' מפ'י' דוחקא
דהנאונים והר'מ' דכאדו מפירש' . וכנכנסו בפ' דחוק וסולד'ו
דון מחודש בזקוקת מומר . אבל עס דבריו הכ'ל' א'ס'
בפשיטות דר'ו' להנאונים והר'מ' ס'ל' כשישת הפוסקים דאס'
קדשה בתנאי שלא תזקק ליכנס אף דמת בלא נכנס לה הוי ב'ז'
ולכן כאדו מפירש' דמי הכוונה על נישואי השלם הא אדרבה
נוחא לה בנישואי הראשון ובתנאי שלא תזקק ליכנס אף הדבר
הק'ס' בעיניו הוא על תנאי מוהר'ס' שהביא ב'י' בס' ק'מ' דכתב
לשיטת רש'י החולק על הנאונים וס'ל' בזקוק' מומר כריכה
חליצה ובע'כ' דניחא לה לרד אף עס מומר . א'כ' אס'ר לקבל
גט לאשה מיד בעלה מומר דשמת אינו זכות לה עכ' . ולעכ'ד'
חומה דבתי דהא וודאי רש'י מודה דחוב הוא לה לרד עס
המומר שמעבירה ע'ד קוגה דהא דף במו'ס' לשיטת רש'י לא
נוחא לה אלא דניחא לה בבעלה הנאון' על ספק דמי' מומר
קבל כבעלה מומר וודאי זכות הוא לה לקבל גט וס'י'
בצמורכת בס' ק'מ' נס'ס' רש'י דהו' ב'י' מומר לזכות לה גט'י'
שליט . וחשש'י ומשנאי בת'ס' ס'מ' דל' שרניש בזה על
תנאי מוהר'ס' ושמחתי ש'ל' יתנך כונתו לרעו' ונס' נחלת
שבעה ס'י' מ'ט' לא עיין בת'ס' כל הנוקד' לכן כתב מה שכתב
ע'ש' ועכ'כ' ס'עלניו דנס' רש'י מודה דבמומר חוב הוא לה לרד
עס המומר . ואדרבה לשיטת רש'י נס' במו'ס' לא שייך עז'
למיתב עס המ'ס' אלא דעז' לה למיתב עס בעלה השלם
ומכנסת עממה בספק ובע'כ' דרש'י סובר בהחנת על
הקדושין הוא ב'ז' ולא יסכים הבעל ולשיטת הנאונים ור'מ'
בע'כ' לא הו' ב'ז' . ולפ' לפי מה שהעלה הרד' ור'ב'ס' ור'ב'ס'
דלא הו' ב'ז' ור' הרמ'א צמ' מוהר' . דקד' דמיתב להחנות על
הקדוש' בתנאי כפ'ל' א'כ' לא א'כ' לה ב'ז' ומהל' דרש'
מכרעת דלא קדשה א'ע' אלא בתנאי שלא תזקק ליכנס מומר
ומה ראוי להוד' כהנאונים ויש להשליט על כפרות אחרונים
בס' ק'ז' דהכרעו' כרש' ועתה כנו' לנדרן השלם שלפנינו .
הנה לעכ'ד' אף רש'י דמחמיר מודה במקום עיניו ולא שייך בוס
דעז' למיתב ט'ן דו' דלדברא הו'ל' ועז' לה למיתב ט'ן דו' היא
חוששת

א'ס' בפשיטו' . ואמנם כן לש'טו' רש'י אבל להתום' דלא ס'ל'
הא עמא דכ'ז' דרש'י ב'ז'מ' ב'מ' . והנס' דבמס' בינה שס'
הסכומה לפרש' הא עכ'כ' בקדושין כלל' פ'ילו דאין קדושין
לחזקין . וא'כ' לא שייך התנאי שלא תהי' זקוקה ליכנס דהוי
כמתנה עמ'ס' בתורה . ובע'כ' התנאי הוא על הקדושין ולא הוי
כמתנה עמ'ס' בתורה כנלענ' דברור . וזוהי נוחא הא דהוי
קשה לן לכא'ר'ס' על התום' במס' ב'ק' סס' דכתבו דאין הקוש'
דק' מילמס' מאירוסין ולא מאלמנה מכשואין . ואמאי
דהתום' בע'כ' ס'ל' כשיטו' הר' ור' יודי' שהובא בת'ס' הד' ס'י' ר'ג'
דס'ל' בקד' קדשה א'ע' בזקוק' שלא תזקק ליכנס . ובאס' חזקק לא
יהי' הקדושין חלק למפרע הוי בעינ' זכות ודלא כשיטו' הרד' ד'
ב'י'ט' ס'י' והב'מ' בס' ק'ז' ור'ב'ס' סס' ק'ו' דס'ל' אף דמת בלא
נכנס לא הוי ב'ז' . דהנה במדרכי פ' החולין ובהג'מ' סס'
ובת'ס' סס' ובמוהר'ס' מיכ' ס'י' ובהנאונים מיימני הביאו דעת
הר'מ' והנאונים' דבנפלה לפני מומר א'כ' חליצה דבני מומר לא
שייך ת'י' הש'ס' . ואדרשתא דהכי לא קדשה בפשה ומסיים
בתנאי' המיימני דהוי כאלו התנאי להדיא . וממילא דלמי
הס'ד' נס' במוס' שתי עכ'כ' בשעת אירוסין הוי כאלו התנאי
דהדיא . ונס' התום' נופ'י'ו כחצו בקדושין דק'מ'ט'ע' דהדיא
דאן סהדי הוי כאלו ככל תנאי . והנס' בכתבו' דף ע'ב' ע'ב'
בקדשה ע'ת' ונכנסה סתם אחר רב כריכה המינו' גט . ואמר
אבי' לא תימא טעמא דרב משום דבי כנסה סתם אחולי אחיל
לחכמי' אלא טעמא דרב משום דל' עושה ב'ז' . הו'ל' עכ'כ'
דלשיטו' אבי' היכא דלא שייך ב'ז' אף בנכנסה סתם לכ'ע'לה
מחיל לתנאי . וקייס'רן התום' כרד' וז'ח' דכאן לא הוי ב'ז'
א'כ' אף בנפלה מן הכשואין שפיר פריך הש'ס' על אבי' לשיטתו
דהוא מר' דהוי שמעתתא דכסף מכפר מחלה דהא הוי כמו
קדשה ע'ת' ואף דכנסה סתם לא אחיל לתנאי . ואין לומר
דהתום' אס' אין ב'ז' למה ימחול הבעל . ומשנ'כ' הוי מחלת
משום שאר כסות ועונה . דז'ל' דנלל'ה' כל ימי חייו יס' לה
שכ' . ואי משום כתובה . הא לאבי' לשיטתו נס' אלמנה
מאירוסין על כתובה כמנזר ב'י' דף י'ז' ע'ב' ועי'ס' בתום'
ב'ד' מן האירוסין . והוי על הקדושין ודאי דאמרינן אדרשתא
דהכי לא קדשה בפשה וחזקה דלא קדשה על הכתובה . והוי
קשה לן על התום' דניתי דלחליט בהפוסקי' הכ'ל' דהתנאי על
הקדושין הוי בעינ' זכות אחתי הא לפי הכנות הת'ס' הד' הפירוש
ב'ס'ס' דהוי כאלו התנאי רק על היבוס . ולא התניית על
הקדושין וכמ'ס' צפתח דבריו ומכל' להתום' לפרש דאין
הקוש' רק מנפלה מאירוסין הוא דוחק בש'ס' דלמא הקוש'
נס' בנפלה מכשואין . דהוי כאלו התנאי רק על היבוס וכשיטו'
הס'ד' . אף לפמ'ס' לעיל ח'ס' דלשיטו' התום' דס'ל' דאין קדושין
לחלוקין בלא ה'י' אפס'ר להתקיים כפ'י' הת'ס'ד' . ועוד יתיישב
עס דבריו הכ'ל' הא דמפרש הוי קאי'לן לפי הכנה שלנו דעכ'כ'
התום' כוננ' כשיטו' הרבינו וינהר' ור' יודי' דהוי ב'ז' . ולפ'ס'
דש'טא קשה במ'ס' התום' סס' במס' ב'ק' לחלק בין יצמה למתח
דתל' נס' דעת המומר . אבל בקדושין בדידה חלי' והוא אינו
ח'ס'ס' ח'ק דעתה להתקדש . וביותר ביקרו דבריהם בכתבו'
דף מ'ז' ע'ב' דל' שלא כחצו לה וז' ולהכי פריך שפיר מייבמה
שנפלה לפני מ'ס' משום דבדידה חליין הקדושין שברור לנו
שהוא לא יעכב' צביל' סוס' דבר שאירע אחר מתותו כי אינו
חושש בתנאי שאירע אחריו עכ'ל' הרי מנזר דעתה דלא הוי ב'ז'
דמי הוי ב'ז' בודאי קפידה גדולה יס' בדבר דהא ח'ה' עושה
ב'ז' . ותל' נס' דעתה הבעל . ודברי התום' סותר' לכאורה .
אך ז'ס' לרחות בנקל דהא בתנאי לשיטו' התום' אין הקוש' רק
בנפלה מן האירוסין ולא שייך בעינ' זכות . ועכ'כ' הוי קשה לן
אמאי לא הוכיחו התום' דבריהם דאין הקוש' רק מן האירוסין
דמי מכשואין לא יסכים הבעל . אף לפמ'ס' לעיל דהתום' בע'כ'
ס'ל' כשיטו' מוהר'ס' ברין והב'מ' דהכוונה דהוי כאלו התנאי על
הקדושין . ובצר הקדמתו ברין דבריו דלשיטו' מוהר'ס' ברין
וכב'ל' הבעל מוכרח להסכים על התנאי דל'כ' אין שום אשה
מקדשת לו . ובאשר בארנו ברין דבריו . א'כ' נס' בזה כבינו
דברי התום' . ועתה כנזר דעת רש'י בענין המחלוק' שבין

יבמה יבוא עלי וע'פ רש' שם ושפיר פריך הש'ם הואיל ומסבדא אינה זקוקה אף לחלוץ א"כ ל"ל קרא דלא תחטוס :

אך הא קש' לכאורה דהנה הרמב"ן והרשב"א הקשו ציצות בזהו דאין חוסמין דליתלם הסמיכות הוא להיפך דאף דאמרת לא תחטוס אפ"ה גם במר"ש יבמה יבוא עלי ותירצו דא"כ מאי קמ"ל קרא דפשיטא דזקוקה ליבם ולפ"ז קשה לפי הס"ד דש"ס דב"ק דמאד מסבדא אינה זקוקה א"כ שפיר י"ל דהסומכין הוא להיפך מסבדא חיונה ולחייבה ציצות וכמו דאמרינן בחטאת ואשם שמתו בעלי דנלי' הל"מ היפך הסבדא חיונה וא"כ מאי פריך ותוסיף בלא חליטה הא לפוס כך סבדא וודאי דבעי חליטה מכח הסומכין וטפי הו"ל להקשות שחאי' זקוקה אף ליבם : ואמנם גם זה יש לדחות דקושי' הש"ס הוא על אב"י דמכ"ל דכסף מכפר מחצה דהא אף דאדעתא דהכי לא יבא אפ"ה אינו יכול להוסיף דיוסף מיבמה שנפלה לפני מר"ש דעכ"פ צריכה חליטה דבשלמא מחטאת ואשם ליכא למילף דהא קי"ל אין למודיקין מהלכה (ועמ"ש האוס' בצבורות דף ט"ז ופסח"ד דף ע"ג ע"א בשם הר"ם דבאשם רועה אינו רק דרבנן) וב"ש מה מצינו דנרגע וכמ"ס התוס' בפסחים דף כ"ה ע"א דה"ה כללי כרס יוכיח ולפמ"ש רש"י בשבת דף ק"ב ע"א כל ה"י מדות אין למדן מהלכה וב"ש'ם הכריתות אבל מיבמה שפיר בינף דהא עכ"פ זקוקה היא לחליטה דאין למד בהסומכין קאי לפטור לגמרי דהא ל"ל קרא סבדא הוא אף גם זה לא היכיר אללי אי ילפינן מה מצינו מסומכין (וגם דהא דבמיתין יליף מקרא) : וגם הנה הפ"י בחי' לב"ק שם כחז דבאמית זקוקה מר"ש אין זה נילוי דעת גמור רק הקושי' על אב"י דגם בכסף כהנים אינו אומדנא גמורה דגם אי לימא דכסף אינו מכפר כלום עכ"פ ביטול הוא מעין גזל כאשר נביא דבריו לקמן בס"ד וא"כ אחי קושי' הבי' במ"ס דמאי קושי' דלמא באמת יוצאת בלא חליטה וע"ז קאי הסמיכות וכלומר דלא תחטוס טעמיה דאדעתא דהכי לא תתקדשה וע"ז לא שייך להקשות פשיטא דהא טובא קמ"ל אף דאינו אומדנא גמורה והמחזור אללינו בשיטת הר"ם דאף דכתב טעם בסדרת הגאונים מתיס דאדעתא דהכי לא קדשה כפסה לאו משום האו טעמא בלאחר אחי עלי' אלא כיון גם לטעמא דכתב הר"ם והוציא בתה"ד סימן רכ"ג ע"פ מ"ס הסמ"ג דמומר אינו נחשב בשם אחיו וא"כ הא דחני מי שיש לו אח מומר בו' חוץ משפחה ונכרית הוא דוקא אלא דמומר אינו נכנס בציון זה דהא חני מי שיש לו אח מומר לאו אחיו הוא אבל מר"ש דעכ"פ אחיו הוא איתרבי בצומרו מי שיש לו מכל מקום שפיר פריך הש"ס ב"ב' מכח מתניתין דיבמות : ואמנם נוף דבריו הפ"י ש"כ דנפלה לפני מר"ש אין האומדנא גמורה דל"ל חסוק אדעתא דמת בעלה ותוסיף לפני יבם סבדא זו לא היכירה בעיני דהא ציצות דף ק"ז ע"א אמרינן דיבמתה אינה באמנות להעיד משום דהוי נערה דנופא דמסקא אדעתא דמות בעלה ותוסול קמי יבם וע"כ לא מספקא לה"ם שם אלא בחמותה הבאה לאחר מכה' דאינו רק שבה מחמת ממון וע"פ רש"י שם וכלענ"ד להביא רא' מסוגי' דידן היפך בבבא הפ"י דהנה לכאורה קשה למה דק"ל בנפלה לפני מר"ש דאין חוסמין ופרי"ש ציצות שם דכוסין אותה לחלוץ וכ"כ התוס' ציצות דף ל"ט ע"ב וכתובו' דף ס"ד ע"א (ור"ל בשיטת הב"י והרשב"א שבהוצא ב"ס' ח' א') א"כ מאי פריך אדעתא דהכי לא קדשה לפסה הא כיון דאינה זקוקה ליבם רק לחלוץ וכוסין אותה וע"כ מאי איכפת לה אם הוא מר"ש אלא ודאי דלא בסדרת הפ"י ובודאי ליבם למר"ש הוא אומדנא גמורה לסדרת המקשו' ושפיר פריך תיפך בלא חליטה כלומר מכח הסומכין דל"ל דהא ח"ל דהסומכין קאי לפטור מיבום דהא ל"ל קרא סבדא הוא דאדעתא דהכי לא קדשה כפסה והוא אומדנא גמורה ועכ"כ דהסומכין קאי לפטור אף מחליטה ואחרי שדחינו סדרת הפ"י חקקה עלינו קושייתו דמאי הקשו התוס' מתיסקה מקדמ"כ באומדנא גמורה הא באמת קי"ל דכתבטל המקח וא"כ אין אומדנא גמורה אין רא' מש"ס משום דל"ל דיבמה האומדנא גמורה והפ"י

חוששת ציותה למיתב ארמלתא כל יומי ודוקא היכא דבורה לכשיב חליטה אף ע"י השתדלות רבות ומחיר כסף מלא הוא דמ"ל לרש"י דאוכה יוצאת בלא חליטה הואיל ואין האומדנא אלימא כל כך . ומשא"כ אם אינו באפשרי בשום אופן דאז האומדנא אימא גם רש"י מודה וכל הפוסקין מידים בזה דהנה החכם צבי בתשובה סימן א' פסקק מאוד לפסול חליטה מומר כי המומר אדעתא דנפשי' קא עבד ובה קי"ל דחליטה בעי כוונה . ולא העלה טעם ברור להכשיר חליטה מומר ובאמת יפלא על רש"י וסויטיו דמאריב' חליטה מן המומר והא לא מסכו דאדעתא דנפשי' קא עבד ובה"ל אב"ל לפ"ד במקום עיגון א"ל חליטה משום דהאומדנא אלימא . א"ש דחול"ל מן המומר דמת"כ אי כיון לחליטה הא טב . ואי לא מהכי חליטה הא האומדנא אלימא דאדעתא דהכי לא קדשה כפסה שחאה עבודה לעולם וכלענ"ד דלכן הכריעו הפוסקין דאיכא דאיכא אח ישראל לא מהכי חליטה מומר אף בדעבד כמבואר ברמ"א סי' קכ"ז ולכאורה למה החמירו בדעבד כיון דהכריעו בשיטת רש"י וסויטיו . ואי משום דחשו גם לסדרת הגאונים המקילין בזקוקת מומר הא אם אין אח ישראל רק המומר דעת מקצת פוסקים בדעבד אם נשאת לא הא והרמ"א הביא דעתם שם ולא הכריע ומדוע הכריע כאן להחמור אף בדעבד . ובדבריו א"ש דטעמא דהא איכא להחמיר אף בדעבד דמ"ל אדעתא דנפשי' קא עבד . והא עכ"פ היא זקוקה לישראל ואפשר דגם רש"י וסויטיו המאריב' חליטה מן המומר באם אין אח ישראל הוא מטעם ממ"כ ובהנ"ל ומעתה הובא דיוס אח ישראל דיש לררס דלא מהכי חליט' מומר אף בדעבד אם נשאת תלא . הרי הכחנו דממה שאנו רואים דמהכי חליט' מומר מזה נופא תיכ' דבמקום עיגון א"ל חליטה ומאחרי און ליתא דמסייע לדבריו הרד"ך צ"ח ט' שכתב הבאר היטב בשמו להחיר בשמר ועיגין . ואם אמנם שגוף ספר הרד"ך אין אחי לעיין בו ואין דרכינו לשמוך בעינינו כאלו על דבריו המקצרים מ"מ הא מחסבר טעמא וגם יש לנו רא' כהנ"ל ואף דעדיין יש להכניס ח"ע בפירוש דחוקה לומר דרש"י סובר חליטה שלא בכוונה כסירה ודלא כשיטת התוס' שהביא הח"ס אחי יש לנו רא' ברורה דרש"י מודה במקום עיגון וכתחילה כבאר דעת התוס' בעיגון המחלוקת שגין רש"י והגאונים בזקוקת מומר . הנה צריכה מ"פ החלוץ העלה דלפי משמעות התוס' בב"ק דאין זקוקי' אלא בנפלה מן האירוסין ליתא לרא' הגאונים באלמנה מנשואין ולעכ"ד אדרבה לשיטת התוס' יש לנו רא' ברורה מסוגי' זו לשיטת הגאונים ואנב כבאר המשך לשון התוס' בב"ק שם דהקדמיו דאין הקושי' רק באלמנה מאירוסין אבל מנשואין ליכא אומדנא . וא"כ הוקשו ו"א אדם שקנה מקח בו' ע"ש ולכאורה אדרבא אי לימא דמקשה גם מאלמנה מנשואין כ"ש דקשה טפי הא אם מהכי אומדנא אף לבטל הנשואין כ"ש שיבטלו הנזקח ולמה הקדמיו חזרה לקשייתם . אבל עכ"ד דבריו יהיו דברי התוס' מוקקים שבעתים דדוקא אחי שהקדמיו דאין הקושי' רק באלמנה מאירוסין או מקום קושיית' נמקח . דהנה לכאורה קשה על הגאונים ובה"מ דמביא רא' לשיטתם מסוגיין דב"ק הא אדרבא מסוגיא זו מוכח להיפך דלשיטתם מאי פריך הש"ס על אב"י מנפלה לפני מר"ש הא דילמא באמת אינה זקוקה וכמו בזקוקת מומר ואין לומר דקושייתם מכח מעשים בכל יום דנפלה לפני מר"ש צריכה חליטה דא"ל י"ף בלא דבריו אב"י הוא ל"ל להקשות מ"ס זקוקת מר"ש מזקוקת מומר דהא אבתי לא נחית לחלוץ דטב לן למית' טן דו ובע"כ דאין הקושי' ממעשים בכל יום דהוא מלתא דל"ס שיה' היבם מומר מר"ש ואף אי הוהמא מסתמא מתב"ב בשעת קידושין להדי' וקושי' ס"ל במ"ס . וגם אין לומר דהקשו' מכח מתניתין דיבמות דף ק"ב ע"א דחני מי שיש לו אח מ"מ בו' חוץ הבא משפחה ונכרית משמע דכלל גוונא זקוק דהא גם צומר א"ל חליטה ובע"כ דאין למדין מן הכללות אף במקום שנאמר בו חוץ וא"כ מאי קושי' מזקוקת מר"ש ו"ל דקושי' הש"ס ע"פ מה דאמרינן ציצות דף ד' ע"א מנין ליבמה שנפלה לפני מר"ש שאין חוסמין אותה שגל' לא תחטוס

והפ' תירץ ע"ז דביצתה נ"ב אין האומדנא גמורה ובהכ"ל
 ואחרי שדחיו סברתו א"כ קושייתו צמ"ע : ואמנם לכאורה
 גם קוש' שלנו הנ"ל צמ"ע דמאי פריך אדעתא דהכי ל"ק הא
 מה איכפת לה בחליצה כיון שאינה זקוקה ליבס וא"ל בתרומתו
 הנ"ל דהקוש' מכח יתורא דסמוכין - דזה אינו לשיטת התוס'
 דאין הקוש' בחלמנה מנשואין דליכא אומדנא ואם כן שפיר
 איצטריך הסמוכין למעט מיבוס בחלמנה מנשואין - וצמ"כ
 ס"ל לרבותינו בעלי התוס' דבנפלה מאירוסין גם על חליצה
 איכא אומדנא דלא קדשה נפשה אדעתא דתחלוץ ממנו
 וחפסול מכהוה וגם לפעמים צריכה להוציא הוצאות הכפי'
 על החליצה והוא דאין לה שום טובה מן האירוסין ובשלמא אם
 היבוס שלם כיחא לה לטול קמי יבס להתייבס אבל צמ"ע דאיכא
 עולה ליבוס לא כיחא לה בחליצה והוא אומדנא לסברת
 התוספין : ובהא מודינא להנאן צמ"ע דאינו אומדנא גדולה
 כ"כ אף לסברת המקשין אלא דגם צמ"כ כהנים אין האומדנא
 גמורה ושפיר הקשו בתוס' ממי שקנה מקח היבא דאין
 האומדנא גמורה : וזהו יובן המשך דברי התוס' דב"ל' לא
 ה"מ להקשות ממי שקנה מקח דיל' בקוש' הפ' דממ"כ
 באומדנא גמורה באמת כתבטל ובאין אומדנא גמורה אין
 דאי' מש"ס דיל' דכסף כהנים הוא אומדנא גמורה והמקשין
 דפריך מיבוסה י"ל דעיקר קושייתו דא"כ הסמוכין למעט מיבוס
 דהוי אומדנא גמורה וצמ"כ הסמוכין קאי למעט מחליצה
 ובהכ"ל ולכן הקדיתו דאין הקוש' רק מארובה אבל בנשואה
 ליכא אומדנא וא"כ אין לומר דהקוש' מיבוס ומחמת הסמוכין
 דהא י"ל דאיצטריך הסמוכין למעט מיבוס בנפלה מנשואין -
 וצמ"כ דהקוש' דגם בחליצה איכא אומדנא וזה באמת אינו
 אומדנא גמורה ושפיר הקשו בתוס' ממי שקנה מקח היבא
 דאין האומדנא גמורה וסבין העיב : ואם אמנם כי לכאורה
 י"ל דנל"ה אא"ל דהקוש' מכח יתורא דסמוכין דהא י"ל
 דאיצטריך הסמוכין למעט מיבוס בנפלה מנשואין אחר הנשואין
 דבזה ל"ש אדעתא דהכי לא קדשה נפשה וגם לענין מומר
 כחבו הפוסקים לחלוק בזה כמבואר בחסות מהר"ם ב"ב סי'
 תתרכ"ב אך הא התוס' צמ"כ לא מחלקים בזה דאל"כ מאי
 הקשו ממי שקנה מקח ונתקלקל אח"כ וכוננים דבריו בשיטת
 התוס' ודוק בכל זה :

ובזה לא נפלאה אולינו ליישב בשיטות הא דהקשיו
 בפתח דבריו על התוס' דרהיטות לשונם מורה
 על הקדושין לא הוי ב"ז וא"כ גם בנפלה מנשואין קשה לאפיי
 לשיטתו דס"ל היבא דאינו עושה ב"ז אף בנשואין אינו מוחל
 לחכמי ובהכ"ל צמ"כ ובהכ"ל א"ש דיל' דהא דכתבו התוס'
 דבנפלה מנשואין אין מקום לקוש' הש"ס היינו מסיים דכאן אין
 האומדנא גמורה כיון דאין לה רעותא גדולה רק לפסול לכהן
 וכיון דעכ"פ מניש' לה טובה מחמת הנשואין איכא מקדשת
 בזה והא דאמר א"י היבא דלא שייך ב"ז אינו מוחל היינו
 באומדנא גמורה ובהא דקדשה ע"ת והא חזינא דקפיד
 ובפרטות במימין דא"כ מחפיים במומין וק"ל : ולפ"ז במומר
 דאין בידינו לכופו על החליצה והוא אומדנא גמורה י"ל דגם
 למסקנה מודים התוס' לנאונים והר"מ דגם בנשואה א"כ
 חליצה דיל' אדעתא דהכי לא כתקדשה דהא אסקה אדעתא
 דמית בעלה וחיותו קמי יבס ובהכ"ל ובאין דאין הקוש' אלא
 ממנו' דכופין לחלוץ שפיר כתבו התוס' דאין הקוש' אלא
 בנפלה מאירוסין ודאי' לדבריו דהתוס' מודים להנאונים
 דאל"כ תקשי לשיטת התוס' אמאי פריך הש"ס ממנו' דאין
 הקוש' רק בארובה וגם אין הקוש' רק מחליצה דאינו אומדנא
 גמורה וטעי' ה"ל להקשות מכהוה לפני מומר דהאומדנא
 חלימא טפי דהא מהסתם אין בדינו לכופו לחלוץ וממילא הא
 הקוש' גם בנפלה מנשואין דהא כבר העלינו דאלו ה'י
 הזומדנא גמורה ה'י מקום להקשות גם מכהוה א"ו דהתוס'
 מודים להנאונים דוקיות מומר באמת א"כ חליצה והוא
 הדבר אשר דברנו על הנחות מרדכי שכתב דלשיטת התוס'
 ליתא לרמי' הר"מ ולעב"ד לשיטת התוס' בל"ה דברי הר"מ

מוכרחים : ומעתה הפוסקים החולקים על הנאונים צמ"ע
 ס"ל דגם צמ"ס הקוש' גם בנפלה מנשואין ודלא כשיטת
 התוס' וגם צמ"כ ס"ל כשיטת הנ"ו והר"ב דגם צמ"ס אף
 כופין לחלוץ וא"כ הקוש' ממנו' אלימא כנו ממומר ולפ"ק
 לכאורה על רש"י דחולק על הנאונים והוא ז"ל פוסק ביצמות
 דכופין את המו"ש לחלוץ א"כ קושייתו הנ"ל במק"ע האמאי
 ל"ס מנפלה לפני מומר אך בזה יש מקום לומר דרש"י סובר
 כשיטת הפוסקים שהביא הרמ"א בסי' קכ"ד דבמומר כופין
 אותו להוציא וא"כ כופין אותו לחלוץ דדיון א' להם כמבואר
 בסי' קס"א ס"א בזה ה' : ואמנם הכה הר"מ הביא בשם רש"י
 דאין מקבלין גט לאשה מבעלה מומר משום דומכין דכיחא לה
 לדור עמו ולכן מן מרדכי רש"י דסובר בזקוק' מומר צריכה
 חליצה - ובתה"ד ס' רל"ז תמה עליו דכעלמו ממנו דברי רש"י
 צמ"כ דגם צמ"ס לא כיחא לה לדור עם המו"ש אלא דניחא לה
 בבעלה השלם על הספק שמא תפול לפני המו"ש וא"כ כשבעלה
 מומר ודאי' לא כיחא לה וכת"ס לעיל : ובעיני ופלא על הר"מ
 וכי לא ראה דברי רש"י במקומו א"ו דהר"מ סובר דלשיטת רש"י
 במומר אין כופין אותו להוציא ודוקא צמ"ס דכופין' אותו
 להוציא הוא דסובר רש"י דל"ס טב למיתב טן דו עם המו"ש -
 ומשא"כ במומר ואף כי אין דברי הר"מ מברחים בשיט' רש"י
 וכמ"ש עכ"ס סתירה אין לדבריו ואחרי דלשיטת הר"מ סובר
 רש"י דאין כופין את המומר לכנס ור"ה דאין כופין אותו
 לחלוץ דדיון א' להם וכמ"ס וא"כ קוש' הנ"ל בתקפו על שיטת
 רש"י לפי שיטת הר"מ דאמאי ל"ס מנפלה לפני מומר וצמ"כ
 דלשיטת הר"מ מודה רש"י במקום ענין במומר מותרת לשוק
 ולכן ל"ס ממומר משום דלא פסיקא והרי העיקר אשר האחרונים
 כוסי' להחמיר משום דהר"מ כתב דלא מלאו לבו להקול בגד
 רש"י והרי לשיטתו גם רש"י מודה במק' ענין ובדאי' ה'י הר"מ
 מקיל בזה ויש לטע' על מה' לשמוך במקום ענין : וא"ל דגם
 הר"מ סובר בשיטת רש"י דבמומר כופין להוציא וא"כ אין
 סתירה לדבריו ממ"ס רש"י גבי מו"ש דיל' דשאינו מו"ש דגם אם
 ב' רוצים כופין שיהיו פרישה ביניהם א"כ בעדים ובהכ"ל ולכן
 סובר רש"י דל"ס בזה טעמ' דמשא"כ במומר אף דכופין אותו
 להוציא היינו דוקא אם אין רצונה לדור עמו אבל אם תרצה
 לדור עמו לא כיופיין ודלא כשיטת ר"א הגדול שהובא במרדכי
 ועכ"פ שפיר כתב הר"מ דאין לקבל גטה משום דזומכין דחוב
 הוא להשריפה לדור עמו הא ליתא דהא הר"מ למד כן ממ"ס
 רש"י דוקיות מומר צריכה חליצה וכמבואר בתשובת מיימוני
 שהביא הב' סימן קמ"ו ובתה"ד ס' רל"ז ואיכא סברא זו א"כ
 אף כי בניי החילוק שכתבתי לעיל לדחות דאיות הר"מ וכפי
 שמלמדי בתה"ד הא בל"ה לא מלאנו ידינו ורגלנו בדברי
 הר"מ דהא אין שום רא' מרש"י דיל' דוקא בנפלה לפני מומר
 הואיל ועכ"פ כופין אותו לחלוץ הוא דסובר רש"י דצריכה
 חליצה משום דלא שייך לומר אדעתא דהכי לא קדשה נפשה
 כיון דאין לה ריעותא כ"כ ע"י החליצה ומשא"כ לדור עם מומר
 ודאי' לא כיחא לה וצמ"כ הר"מ הבין בשיטת רש"י דאין כופין
 אותו לגרש ולחלוץ וכיון דרש"י סובר דצריכה חליצה והוי קשה
 לי' הא אדעתא דהכי לא קדשה נפשה שמה' זקוקה ליבס אם
 לא ירצה לחלוץ והוא ז"ל לא ס"ל האי סברא דניחא לה בבעלה
 הראשון ומה הוכיח דרש"י סובר דזומכין דניחא לה לדור עם
 מומר וא"כ צמ"כ לשיטת הר"מ מודה רש"י במק' ענין ובהכ"ל
 וא"ל דלעולם לשיטת הר"מ לרש"י כופין המומר להוציא
 וסתירה אין לדבריו מרש"י דיל' בחילוקו הנ"ל דשאינו מו"ש
 דגם אם שניהם רוצים לא שנקיין להו וא"ל א"כ הויא למד דין
 גט' מומר מזקוקות מומר ובהכ"ל דיל' דלמא הר"מ הבין
 בשיטת רש"י דגם במקום ענין מחמיר בזקוק' מומר וא"כ
 שפיר הוכיח מזקוקות מומר היבא דאיכא מקום ענין וא"כ
 להשיב חליצה הא ליתא דהא עכ"פ אינו מפורש כן בלשון רש"י
 להחמיר במקום ענין וא"כ דרש"י מחמיר במקום ענין צמ"כ
 נימא דרש"י סובר חליצה שלא ככוונה כסירה וכמ"ס וא"כ
 עכ"ס סברא גדולה איכא לחלוץ בזה ומכ"ל להר"מ לכנס
 בפרעה דחוקק בשיטת רש"י וללמוד דיון גט' מומר. ולא כמ"ס
 פלוגתא

פלוניתא א"י דלשיטתו סובר רש"י דבמזמור אין כומין לגרש
ולחנן ופיר קא דייק וכהנ"ל וממילא מוכח דלשטת הר"מ
מודה רש"י במקום ענון ופס"ל באריות: ומעתה אף אז
כניה הרמ"י שלנו מדברי הת"י שכל' ולומר דלשיט' הת"י
במזמור כופין לגרש ולחנן והוא דומה למז' עכ"פ מוכח
דבמקום ענון לשיטת הת"י א"ל חליצה מן המזמור דהא הת"י
ודאי ס"ל חליצה שלא כזוונה פסולה מדאורייתא ובמ"ש
הח"ס ותקשו דלשיטתם כל זקוקת מומר תתענן לעולם כי
המומר אדעתא דנפשי קא עביד והא לא שמענו לא'
מהפוסקים אלא ודאי במקום ענון א"ל חליצה ומהני ממ"כ
וכמ"ל: העולה מן המקיץ דהא דרש"י חולק על הגאונים
הוא משום דס"ל דבהתנה על הקדושין הוי ב"ז ואחרי דלא
ק"ל כיומ' דהא לפי הכרעות האחרונים ה"ה מהר"י ברין
והרמ"א ודד"ך ונ"ח ונ"ש א"כ יש להורות כהגאונים וגם
העליוני דהת"י מודים להגאונים ואף כנפלה מכשולין וגם
העליוני דקא' כניה הרמ"י דהת"י מודים להגאונים עכ"פ
במקום ענון מודים דא"ל חליצה וגם העליוני דלשיטת הר"מ
מודה רש"י במקום ענון והיות כי עיקר הכרעות האחרונים
להחמיר הוא תש"י דהר"מ לא מללו לכו להקיל עכ"פ יש להקיל
במקום ענון בדודאי ה' מקיל בה הר"מ וגם כתבנו בשם
היד"ך דמקיל במקום ענון וגם פשטא דש"ס דפריך חמו"ס
ול"ש מתומר מורה לזה וכהנ"ל באריות: וגם יש להביא קצת
סמך לשיטת הגאונים לפי מה שהעלינו בהא כל אפי שוין
דיחיר נוחה לה לדור עם מו"ש מלדור עם מומר שמעבירה
על הרה וננוף הסברה כ"ע מודים אלא דקצת פוסקי' ס"ל
דעכ"פ ע"כ לה למיתב ט"ן דו ולפי מ"ש בשיטות רש"י הסברה
דאינה חוששת על היתור וכת"ל באריות ולפ"ק מנ"ל
לחב"ש ביצמות דף ד' ע"א לדורש מסמכות למעט מו"ס
מזכיר דלמא קאי למעט כפלה לפני מומר א"י זהו סברה
חינוכה דלדעתא דהכי לא כתקדש וא"ל הסמכות לזה רק
למי"ש וכפי המסקנה דש"ס דב"ק ומזה יש לסוכות דגם
בנפשה מומר אחר הכשולין אינה זקוקה ונשיטת הר"מ שהביא
במדרכי והטעם שאינו אחיו וכשיטת הרמ"ס שהבאתי לעיל
או משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ולא חיקנו רבנן
מילתא דתני לדי תקלה ובמ"ש הא' שהביא במורה"י מינך או
משום כי יסבו אחים יחדיו משמע שהיה להם ישיבה א'
באחיבה א' וכת"ל בתשובה הנ"ל ע"ש שהאריך בזה דאל"כ
דלמא אכתי אחי למעט זקוקות מומר שנשחמד חסר הכשולין
ורש"י דחונק על הגאונים לשיטתו או"ל דפוסק ביצמות דף
ל"א ע"כ דכל הוכח ליבמה שום אמתלא אז כופין אותו
לחנן ונפ"כ הא דלמרינן בתו"ש אין חוסמין למו דוקא מו"ס
אלא דלשון אין חוסמין נכלל חסימת כל הטענות וה' חיה
טענה שיה' וא"כ אף אי נוקי על מומר ממילא ילפינן גמ' מו"ס
וכמו דלפי האמת ילפינן חסימות כל הטענות אך הא התוס'
חולק ס"ס ל' דוקא מו"ס ובורסי דמיל' הוא דכופין להוציא
ומ"כ רמ"י זו בנקשו וידעתו דיש מקום להשיב ולומר דגם
לשיטת הת"י מ"ל ילפינן חסימות כל הטענות אלא דהנך דאין
כופין אותו להוציא אינם כנדר הטענות אך ב"ז לחוק ועכ"פ
קצת סמך אינה מפשטא דלישכא דרשב"ע: ע"ד יש להבזה ק"ר
להגאונים דהנה ביצמות דף ג' ע"ב ודף ק"ו ע"א מסקינן
דאין חבלי כנשולין והקשו דלשיט' מורה"י ברין שהוציא ברת"א
בכ"י קנ"ז הא לפעמים חבלי חבלי כנן דזקוקי' מומר ולשיטת
הגאונים דבמורה"י א"ל חבלי חבלי דאין חבלי כנשולין דבמורה
אף בלא חבלי אינה זקוקה ולשיטת הרבה גאונים אף כנשחמד
אח"כ דלא טייך טעמא דחבלי וכת"ל חס"ה אינה זקוקה
דאינו צנדר החסור או משום שחר טעמים שהבאתי והגם
דב"ס נחלת שבעה ס' כ"כ כתב לתרץ קושי' זו על שיטות
מורה"י ברין וגם בל"ה יש לדחות עפ"י מ"ש התוס' בכתובות
דף ע"ג ע"כ דר"ה ל"ת בשם רמ"כ עמ"ל ס' ל' אות' עכ"פ
פשטא דהש"ס מורה כשיטת הגאונים: ועוד נלע"כ לזרר
להקיל בנ"ד דהא עכ"פ דעת הרבה פוסקים להקיל אס נשאת
בנדר אף בלא חלי' מן המומר ואף דהרמ"ה הביא דעת מורה"י

ועתה כנזא במגין הנדרי היתר בנ"ד. א' דעת הרבה
פוסקים המקילין אף אס חזר בתשובה אח"כ והי'
מומר בשעת מיתתו. ב' ויש המחמירין יותר ועכ"פ היבא דלא
חזר בתשובה מקילין אף דלא הי' מומר בשעת כשולין אלא
בשעת מיתתו. ג' ויש המחמירין יותר ומקילין עכ"פ בהי' מומר
בשעת כשולין. ד' ומקצת פוסקים המחמירין גם בזה הוא
מטעם שמה יחזור בתשובה וטעם זה ל"ס בנ"ד כי נראה בעליו
כי לא ישוב עוד אל מולדתו היות שאינו ערע אס הוא יסורי.
ה' בזה אפשר דגם רש"י המחמיר בהי' מומר בשעת כשולין
והסובר דגם בזה נוחה לה להחמיר לראשון היינו משום דאיכא
תרחי' ספיקא דשמא לא תזקוק ליבם ואס תזקוק שמא ישוב
ומיד תקבלו לדור עמו וה' ל"ס בנ"ד. ו' וגם אי ייבצא דרש"י
חולק הא בננוף הסברה דלא נוחה לה במומר אינו חולק אלא
לדעת רש"י הוי ב"ז בקדושי' תנאי ולא יסכים הנעל והא לא
ק"ל כיומ' דהא. ז' וגם דבנדר העליוני דרש"י מודה במקום
ענון והאומדנא אלימא. ח' מולי טעמא דרש"י במ"ש דהיא
מוכרחת מחמת כשולין הראשון הייכא העלל לא יסכים בתנאי
אף דאינו בעילת זנות משום שהוא שוקד בתקנות אחיו שההא
אגידה בין האחים לא יהיה בידה כמלי לבסור על החליצה
ותחייבם לו או תרצה אותו בדיוני' בסף ולכן חולק רש"י גם
באלמנה מן הארוסין וגם במומר סובר רש"י דחושב אולי ישוב
בתשובה וחושב בתקנתו חל"ס בנ"ד שהדבר נראה בחוש
שלא יחזור לדת יהודים. ט' וגם הא' דחוי שכתב בהג"מ לסת'ו
רמ"י הר"מ ע"פ דברי התוס' כבר העלינו דלאו דחוי הוא
ואדרבה הוכחנו דגם דעת הת"י כהגאונים דבאומדנא נמורה
אף כנפלה מכשולין אל"כ ונ"ש במקום ענון. י' ובפרטות
לפי מה דפקטוק חס"ה בתשובה דחליצת מומר לא חסבי כלום
דלדעת' דנפשי קא עביד א"כ ודאי האומדנא אלימא. י"א
ואף אי בניה הסברה דהוי כמי שהתנה הא הוי קידושי' טעות.
י"ב וגם כבר העלינו להביא סמכוס מ"ס לשיטת הגאונים.
י"ג וגם י"ל דגם המחמירים ה' כו דוקא במו שאינו מומר לכל
החורה אבל בנ"ד דהוא מומר לכה"ת וכוה' עמ"ו בכל כיומ'ו
עכ"ס י"ל דהכל מודים כמבואר בהג"מ ובמורה"י מינך. י"ד
וגם הר"מ דחש לשיטת המחמירים היינו משום דחייב לחומרת
מספיקא והרמ"י דבתשובה ס' תסרכ"ב מקיל דעבד וע"ע
בס' תנ"א וגם המדרכי הביא בשמו שלא רצה לשמוך להקיל
אחליצת מומר אסם לו אח ישראל דחש כהנ' לחומרת והכח
לחומרת ומסתברא טובא דלא הי' מחמיר במקום ענון
ובפרטות לפי מה שהעלינו לשיטת הר"מ גם רש"י מודה במקום
ענון והרבה חסו חכ"ו לתקנות ענונות ואף משום פגנות
תקנו שיהי' בעילתו ב' ומשום כנועות דמעני' ויתבי כמבואר
צ"ח כתובות דף ג' ע"א ע"ש. ט"ו דאין כאן אלא קול
בעלמא ובגמ' כי בננוף דהך דכו הגאונים המקילין וכל דרבי'
מבוארים במדרכי ובהג"מ ובתה"ד ובמורה"י מינך ואס כי
איכנו 22

וכמ"ש הר"ן דא' לא יתחייב באחריות א"כ הו' חוב למלוה
 ובמאי פטור וא"ל אמאי א"י לחזור לו"ל התם ספק ממונא
 לקולא הכא ספק איסור לחומרא : (ומעתה שפיר פוסק
 הר"ף בדשחרור בהחלט אינו משוחרר עד דמטא ליד' דהא
 באמת השחרור הוא חוב לעבד דאסור בשפחה אלא דבזכות
 הוא שהי' מותר ב"ב וא"כ דהו' ספק א"כ יהי' אסור בשפחה
 וב"ב א"כ ודאי חוב הוא לו ולכן אינו משוחרר כלום עד
 דמט' לידו אבל בהאי דנשין דס"ג דאמרה התקבל לי גמי
 שפיר הו' ספק מנורשת מה תאמר חוב הוא לה דאסורה
 להתייבם הא ספק לדעתה שחתנה חת' אסורה ליבם משום
 גרושת אחיו ואי' שהיא זקוקה לחלוץ ותפסול מכהונה הא
 בלא"ה גרושה פסולה לכהונה וגם בלא"ה היתה זקוקה ולכן
 כשארית בספקא וספקא לחומרא ודוק השיב) אמר המחבר
 בעת העתקתי אלה הדברים האחרונים ראה אני שיש להשיב
 על דברינו ומשנה לא זזה ממקומו ואין הו' מוכיב עמי
 לעמוד היום על הענין הברור והעמדתו בין שני חלואי לבנה
 והבומר ובמר וכ"א אינורק בדרך פלפול :

איכנו כדא' להבטיח ראשי בין ההלום הנדלים אולם היות שיש
 מקום לומר דבכ"ד כ"ע מודים ובזירוף כל הכי טעמים שבחבתי
 והפ' שקצתן אינם כדאי לסמוך עליהם עכ"פ יש לחשדם לסיני
 וחזו להטעמו : ועכ"פ אני מתנה בתנאי כפול שכל דברי אלה
 לא שרירן ולא קיימין לדיוא בכ"ד אך אני בותב להעיר לב
 המעיין ויגדל חורה ויודירומי שדעתו רחבה מדעתיכו יורה
 בזה כפי עוצם צרכו וה' יולנו משנאות ויראני בתורתו
 כפלות הכ"ד העיר אלעזר :

התשובה הנ"ל שלחתי לכבוד מר חותני הרב הנאון הגדול
 מופת הדור מוה"ר אברהם הכהן אב"ד ק"ק פינטשוב והאר"ך
 במירפות ובקילות להחיר העלובה :

סיבון נד בסוגי' דהולך כוזי

א' גיטין דף י"א ע"ב האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור
 זה לעבדי כו' ויחכים אומרים דא' לחזור בשחרורי
 עבדים ע"כ וב' הר"ף דהיינו דוקא לענין חורה דלא מצי
 למהדר ב'ומיהי עבדה לא כפ' לחירת עד דמטא גיט' ליד' וכ"כ
 הרמב"ם פ"ו מה' עבדים הא' עיי' והקשו הרשב"א והרמב"ן
 והר"ן וש"ס מה' דאמר רב בנשין דס"ג ע"ב התקבל לי גמי
 ואשתי אמרה התקבלי לי גמי והוא אומר הולך ותן לה גט
 שלוחו ושלוחה וחוללת : ולשיטת הר"ף והרמב"ם דלא כתנא
 עד דמט' לידה א"כ חתיבם עכ"ד : ולענ"ד לא מסתעייא
 דתיובתה ליכא סייעטא כמי איכא מסוגי' זו להר"ף והרמב"ם
 דהנה עוד הקשה הרמב"ן בהאי דאמרינן בנשין דס"ג שם
 למימרה דמספקא לרב אי הולך כוזי דמי או לאו והא' היתמר
 הולך מנה לפלוני שאני חייב לו א"כ חייב באחריותו ואם בא
 לחזור אינו חוזר ומשני התם ספק ממונא לקולא הא ספק
 איסור לחומרא והקשה הרמב"ן דמאי קושי' מבט על מליה
 ופקדון הא גט במתנה ק"ל דהולך לאו כוזי וכדאמר אבי
 בדרף ל"ב ע"ב שליח מתנה כשליח הגט להולך לאו כוזי ואם כן
 דלמא במליה הו' פשיטא לרב דהולך כוזי ובגט מספקא לי'
 וע"כ לענ"ד לשיטת הר"ף והרמב"ם מ"ס הש"ס מהאי
 דא' לחזור דלמא הו' פשיטא לרב דא' לחזור אך הו' מספקא
 לי' דלמא אף אי הולך כוזי ז"ל דוקא מנה לידה ובסדרת
 הר"ף ולכן חוללות ולא מתיבמת וקושי' זו קשה גם לשיטת
 החולקים על הר"ף דהא עכ"פ הא' סדרא איתא בעולם ומאי
 קושי' : ולחנ"כ ז"ל לענ"ד דהנה הר"ף ז"ל הביא ראי' לסדרתו
 וז"ל ואשכחין זבי' כהאי גוונא דאמרינן לקמן הולך מנה לפלוני
 שאני חייב לו חיי' באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר והר"ן
 השיב עליו דהתם דין הוא שהי' חייב באחריותו דא"כ דא"כ
 באחריות א"כ חוב הוא למלוה עכ"פ ע"ש והנה בשיטת הר"ף
 ז"ל דודאי אין הוכחתו מהאי דחייב באחריותו דהא פשיטא
 דבע"כ הוא חייב וכמ"ש הר"ן ואמנם הר"ף סובר דא"כ דא"כ
 לחנ"כ א"כ הו' מהרשי שיוכל לחזור דהתקבל הכי דא"כ דהנה
 א"כ יהי' באחריות המלוה והוא חוב למלוה וא"כ לאדם שלא
 בעטו ויתבטל לגמרי הכוזי' ואמאי א"י לחזור והא' ל"ש בזה
 הולך כוזי א"י דהטעם דאף דהולך כוזי עכ"פ אינו ברשות
 המלוה עד דמטא ליד' וזה מוכרח בשיטת הר"ף להלילו
 מהסוגות הר"ן : ומעתה י"ל דה"פ למימרה דסוקי מספקא
 לרב אי הולך כוזי כלומר דגם לענין זה הו' מספקא לרב דס"ג
 דיש סדרא לומר דהולך כוזי לגמרי וא"כ שיעור ליד האשה דאי
 הו' פשיטא לי' בסדרת הר"ף א"כ תתיבם והא' אחרת הולך
 מנה לפלוני שאני חייב לו חייב באחריותו ואם בא לחזור א"כ
 דהו' מוכח בשיטת הר"ף דאף אם הולך כוזי לא הו' ברשות
 המלוה עד דמט' ליד' וא"כ תתיבם וקושי' הש"ס הו' ממש
 כקושי' הש"ס על הר"ף וממילא דל"ק מ"קושי' הרמב"ן דש"ס הש"ס
 ממלוה שגט דהא ספק במלוה חייב באחריותו והי' ברשות הלוה
 עד דמט' ליד המלוה ומכ"כ בגט דלא אמרינן לענין זה הולך
 כוזי וגם קושי' שלנו הכל' ממילא דל"ק מ' ומשני לעולם
 דמספקא לי' אך הא דחייב באחריותו הוא וודאי מהדין

ב' דעת הרמב"ם פ"ד מזכי' ה"ד במתנה הולך לאו כוזי ותן
 כוזי והוא חתום דמכ"ל לחלק בזה וכבר חלקו עליו החס"ד
 והרא"ש והרשב"א וש"ס ועוד הקשה הכ"ס בזה ע"י סימן ק"ח
 ס"ק ט' דבגט פוסק בס' מנרושין ה' דתן לאו כוזי ומסתברא
 דגט וודאי ל"ג מתנה ע"ש שכלחץ בזה וכלענ"ד דהנה בנשין
 דס"ג ע"ב מסקינן דרב ספקי מספקא לי' אי הולך כוזי וספק
 ממונא לקולא ספק איסור לחומרא ולכאור' קשי' בשחרור דק"ל
 כרבין דא' לחזור ואי' גט שם הוא ספק הא הו' גם ספק איסור
 דע"י השחרור יח' מיתר ב"ב א"כ מהרשו' להחמיר בספק
 ובשלמא לשיטת הרמב"ם והר"ף שהבאתי לעיל אית' דס"ל
 דבאמת אינו משוחרר עד דמט' לידו לק"מ אך לשיטת ש"ס
 החולקים קושי' זו במ"ס וז"ל דבעבד הו' פשיטא לי' דתן
 כוזי ולפארה קשה הא כל עיקרן של הדברים דאמרינן בעבד
 תן כוזי הוא משום דדמי למלוה וכמ"ס התו' והרא"ש וש"ס והרי
 במלוה גופא מספקא לי' ובע"כ דהא דמספקא לרב הוא דוקא
 בהולך אבל בתן פשיטא לי' דהו' כוזי במלוה (רק בגט הוא
 דכסתפקנא בתן) וא"ש גבי עבד דהיינו בתן ועכ"פ מוכח דתן
 עדיף מהולך והנה בנשין דל"ב ע"א אמר אבי שליח מתנה
 כשליח הגט להולך לאו כוזי וא"כ בע"כ במתנה הן כוזי דל"ב
 לומר דביתא טפי דכ"מ לענין תן דהא תן עדיף מהולך וא"כ
 בע"כ בגט תן לאו כוזי דהו' בגט תן כוזי לומר גט הוי כ"מ
 שליח מתנה כשליח הגט לענין תן דהו' כוזי וא"כ דלמא
 להיפך דבמתנה תן לאו כוזי ובגט תן כוזי דהא דהא משמע
 דיותר מסתבר בגיט דללו כוזי מצדמתנה דהא אמר שליח
 מתנה כשליח הגט כו' והרי דין זה של הרמב"ם מוכרח לשיטת
 החולקי' על הרמב"ם והנה כבר כתבנו בדבור הקודם לזה דהא
 דס"ל לרמב"ם ור"ף דאף דהולך כוזי עכ"פ ז"ל מטא ליד'
 הוא משום דמספקא לרב וכיון דאינו רק ספק שפיר פוסק
 הרמב"ם במתנה הן כוזי דספק ממונא לקולא דהא אי' כימא
 דא"כ להיות מטא ליד' בע"כ במתנה הן כוזי וא"כ דהרי היות
 מטא ליד' י"ל דתן לאו כוזי ולכן פוסק לקולא דתן כוזי וא"כ
 לחזור וכדמסקינן בדס"ג ע"ב והא דפוסק בגט דתן לאו כוזי
 הוא בממ"כ דא' במתנה הן כוזי א"כ בע"כ בגט תן לאו כוזי
 וכמו שהוכחתי לעיל ואי' במתנה הן הולך שווין וגם תן לאו
 כוזי כ"ש בגט וכדאמרי' שליח מתנה כשליח הגט לענין הולך לאו
 כוזי ומשמע דטפי מסתבר בגט וכה"ל ודוק השיב :

ג' שם ד"ר אחרת הולך מנה לפלוני שאני חייב לו כו' לומר
 בהא קא מפלגי דמ"ס הולך כוזי כו' לא דכ"ע הולך כוזי
 מ"ס לא מנו מו"ס אמרינן מנו וכתבו התו' שם בדר"ם ומ"ס
 דלפי ה"ס דהא דאמר שמואל מתוך ש"ס באחריותו לאו עיקר
 הטעם הו' ע"ש והוא דחוק מאוד ועוד הקשו התו' שם בדר"ם
 לא דכ"ע כו' על מ"ס רש"י וא"כ הו' במתנה דליכא אחריות
 מורה שמואל דא"כ והקשו בתו' דהא במתנה הולך לאו כוזי
 וגם

הולך לאו כוזי מדכתב דכזי דקל לב חולק על רב דקל ס"ג ואי ס"ל כשיטת רש"י הא רב איירי בעשתה שליח לקבל וזוה לכ"ע אף בנט ומתנה הולך כוזי אף י"ל דהנס לשמואל משמע דעשתה אינו משום אומדן דעתו אלא משום דחוב הוא להמלוה שפטר הלוה מן האחריות וכמש"ל וגם בנט ומתנה העטם משום דחוב הוא להם וכהכ"ל אפ"ה הוי משמע להר"ף דכזי חולק בזה וס"ל דהולך אינו לשון מבורר ולכן בנט ומתנה אף אם עשו שליח לקבל לא מהני משום דהוי ק"ל קושי' התום' בהא דאמר אבי' כ"מ להולך לאו כוזי הא גם כזי לא אף איירי בעשתה שליח לקבל ואפ"ה הולך לאו כוזי וא"ס :

ד' . שם פקדון ל"ל אין רצוני שיהי' פקדוני ב"א וק"ס הואיל והאחריות על המשלח למה איר' ובשלמה אלו ה"פ פקדון חפץ כמו שחשב מוהרש"א ו"ל ספיר י"ל דניחא ל' בחפץ ולא בדמיו וכמ"ס הוא ו"ל אף הא תני דא"ר הולך מנה לפלוני פקדון כו' ואיירי במעות א"כ ל"ס א"ר ואף אי' כחור בחכמה אף כזי וכלענ"ד דהנה צמס' צ"מ ב"פ המפקיד פליגי דב ור"י לרב שומר שמסר לשומר פטור ולר' חייב ובתב' הסו' צמס' צ"מ ס"ס ובניטין דף דאף מאן דס"ל שומר שמסר לשומר פטור ולא ס"ל אין רצוני היינו דוקא דא"ס בשביל זה ועכ"פ לבתחילה אסור לו למסור לאחרים משום אין רצוני וכ"כ י"ל להאי עממ' דא"ס מהמכית לי אף דבאמת אין זה טענה דא"ס רחמנא המכ' א"ס לבתחילה לא יעשה כן דהבא לא מהמין ל' ולכן אין רצוני והנה סוגי' זו קאי לשיטת רב דהא אמרין ת"כ דרב וש"ז לרב לשיטתו דס"ל דשומר שמסר לשומר פטור וא"כ בפקדון י"ל אין רצוני דאולי ישוען השני באכסא ויהי' הדין דישבע וישפור דרחמנא המכ' לשיטת רב ובאמת דלא מהמין ל' ולכן אין רצוני ובשלמה צמל' ל"ס אין רצוני דהלוה חייב אף באוכסין אבל בפקדון שייך אין רצוני בכלענ"ד נכון ; וזוה י"ל בדרך פלפול בהא דמשי' הש"ס כנון שהוחזק כפרן דהנה קי"ל בס"י קכ"א ס"א דא"ס שלח ע"מ שהוחזק כפרן הרי פשע וחייב ומסיק הש"ך שם ס"ק ז' דאף אם מביא עדים שגאגסה חייב הואיל ותחילתו בפשיעה ולפ"י י"ל דה"פ כנון שהוחזק השליח כפרן וא"כ צ"כ צ"כ חל על הנפקד אף אחריות אוכסין ול"ס בזה אין רצוני . ככל בדרך חידוד והכנון בפרש"י שהנפקד הוחזק כפרן :

ו' . ובמש"ל בהא דאמרין פקדון לומא אין רצוני הוא דוקא לשיטת רב דס"ל שומר שמסר לשומר פטור כלענ"ד לישב קושי' הס' בניטין דף י"ב ע"ב בתום' דר"ה גופא דהקשה מנ"ל להתום' להוכיח דמעמד שלשתן מהני בע"מ מהסוכרן לתקן מעמד שלשתן הא יכול לומר וזה והקשה הס' דהא הוצרכו לתקן משום פקדון דל"ס זכא משום אין רצוני ע"ס שהאר"ך ובכ"ל א"ס דקושי' התו"ס קאי לרבא דאמר מסתברא מלתא דרב בפקדון ורבא הא ס"ל בהמפקיד דשומר שמסר לשומר חייב וא"כ אף בפקדון ל"ס אין רצוני וק"ל :

ז' . בדף י"ד שם בתו' דר"ה לבסוף אשתמש וז' משמע דכדיו לא הי' יכולין לכופו להחזיר ואע"פ דלא הוחזקו כפרים היינו משום שבאמת הי' שלוחו ול"ס אין רצוני ותמה מוהרש"א דהא בהאי אשרתא הוי הלוואה וכמ"ס רש"י שנתן הסחורה באשראי וא"כ ל"ס אין רצוני ובדמשמע מכל הסוכר' דבמלוה לא שייך אין רצוני ובמוהרש"א נדחא ח"ע דבמלוה פשיטא דשייך אין רצוני ע"ס ולפמש"ל אות' דבמלוה ל"ס אין רצוני . דבדי' התו' צריכין ביאור : והכלענ"ד דהנה באמת אנשי מחוז החכו בשעה שסמרו המעות שיפטר מהאחריות ויהי' האחריות על ר"י וא"כ ל"ס בזה דהולך כוזי הואיל והסתו כן להרי' ולכאורה מדר' הדין יש לכופו או לקבל עליו אחריות או יחזיר להם המעות והכל לפי התבא' אף י"ל דלא החזיר מה"ס דהוי חוסס והתוס' לבצ"ח קנה או משום דר"ש עשו שליח לקבל וזוה גם אי הולך לאו כוזי כיון שהגיע לירושל' וזכא וכמש"ל

צ"עני ופלא מס' דרש"ס לשעות הא שמואל אמר להרי' מחזק שחיוב באחריות כו' ; וכלענ"ד דהנה כבר כתבנו בזה ח"י דדעת הר"ף דאף דהולך כוזי אפ"ה צריך שיגיע לידו ומביא רש"י מהאי דחייב באחריותו וא"ל לחזור והר"ן השיגו בזה דהא צ"כ חייב באחריות דאל"כ חוב הוא למלוה ובתבתי ביאור דברי הר"ף דהוכחתו דא"כ יתבטל השליחו' והנה בהא דק"י"ל בנט ומתנה הולך לאו כוזי כתבו הראשונים ז"ל כי מסתמא ניחא ל' שיהי' עדין בידו לחזור וזוה כלענ"ד לומר דודאי גם להס"ד ידע דשמואל ס"ל בעלמא הולך כוזי אלא דהוי ס"ד דלרב הולך הוא לשון מבורר כאלו אמר להרי' זכי ולכן א"י לחזור ואף דחייב באחריותו הא סבר וקיבל ושמואל ס"ל דהולך אינו לשון מבורר וכיון דחייב באחריותו אומדן דעתו דהרי הולך דקאמר לא נחכוין לומר זכי וממילא לשמואל גם בנט ומתנה הולך לאו כוזי דאומדן דעתו ודחי לא דכ"ע הולך כוזי כלומר גם לשמואל הולך הוא לשון מבורר ובהא קא מפלגי דשמואל סובר אמרינן מנו כלומר כשיטת הר"ן וסייעתו דס"ל דהא בהא תלי' דהי' א"י לחזר ממילא הוי כאלו אחי לרשות המלוה ופטר קאמר מתוך סחיוב באחריותו דזה ודאי חייב דאי ופטר הוא חוב להמלוה בע"כ יכול לחזור דהא אי נחליט דהולך כוזי ממילא ראוי להחליט דיפטור מן האחריות וכיון דיפטור מן האחריות הוא חוב להמלוה ולכן כתבטל השליחות וממילא הוא חייב באחריות ורב סובר דלא אמרינן מנו כלומר דס"ל כשיטת הר"ף והרמב"ם דלאו הא בהא תלי' דאף דלענין חזרה הולך כוזי אפ"ה אינו באחריות המלוה עד דמטא לידו ; ומעתה דהעלוי' דלכ"ע הולך הוא לשון מבורר כאלו אמר להרי' זכי י"ל הא דבנט ומתנה לא מהני הולך אין העטם משום אומדן דעתו אלא משום דחוב הוא לאשה בקבלות הגט דגם זכי לא מהני וגם במתנה חוב הוא למקבל מתנה משום דכתבי' שוכה מתנות וחי' וטעם זה מצאתי בהרשב"א בחי' לקדושין ועיין ח"מ ס"י קכ"ה ס"מ ע"כ א"ו א"כ אם עשו האשה או המקבל מתנה שליח לקבל גם בנט ומתנה הולך כוזי וכמ"ס הר"ן בר"ס האומר עי"ס וזוה ממילא א"ס מ"ס רש"י ואם הי' במתנה דליכא אחריות דכ"ע הולך כוזי דכוונתו היכא דהתקבל עשה שליח לקבל המתנה ולק"מ קושי' התום' בפשיטות :

ד' . נסתפקתי במתנה אם נילא דעתו דניחא ל' בקבלות המתכ"ל או אמרי' דכו"ה הוא לו דלענין נט אמרי' בירושלמי הנע ע"מך היתה כוחות להחזיר אפי' אומר שמה חזרה בהויש לומר דהיינו דוק' לענין נט דודאי חוב הוא לה דעב לה למיתב כו' כמבואר ביבמות דק"ח ע"ב אמלו במתק' קטעה אבל במתנה אפשר דגם נילוי מולתא מהני דהא חזינא דהוי גברא אינו שוכה מתנות ופשיטא משיעות התום' דגם במתנה לא מהני נילוי מולתא דהתו' דהיינו כאן על פרש"י בע"כ ס"ל דבנט ומתנה אף אם עשו שליח לקבל לא מהני וכמ"ס הר"ן ר"פ המהביל בשם הרבה פוסקים ולכאורה דבריהם סותרים למ"ס צד' ל"ב ע"ב צד' ה' להולך וז"ל בנט ל"ס לומר הולך לאו כוזי דאפילו זכי לא מהני ולפמ"ס אף בנט שייך הולך לאו כוזי היכא דעשתה שליח לקבל גם בנט הולך כוזי וא"כ דבריה' סותרים זה לזה וז"ל דהתום' ס"ל כשיטת הרמב"ן דאם עשו שליח לקבל אף דהולך לאו כוזי אפ"ה אי משליח הוי כאלו משלי' לידם וא"ל לחזור דשלומו של אדם כמותו וספיר הקשו בתו' דא"כ מתקבא מנ' במתנה היכא דעשה שליח לקבל אף אי הולך לאו כוזי א"י לחזור וא"כ דנ"ד מהני במתנה אכתי לא פליטין מהאי קושי' דמאי הקשו על שיטת רש"י הא ספיר כ"מ במתנה צנ"מ א"י כמ"ס וכן משמע פשטא דלישנא דלכ"ז צד' ל"ב דא"ס שליח מתנה כשליח הגט להולך לאו כוזי כלומר לענין דיכא דהולך כמו דבנט לא מהני נ"ד ה"כ במתנה (ו"ס להולך וז"ל דהולך וכו') והוי משמע לענין דין'ה לבד אלא הכוונה לדיכא דהולך לאו כוזי) ועכ"פ אין קושי' על רש"י דל"ס דמ"ס במתנה הולך כוזי היינו היכא דעשה שליח לקבל וכהכ"ל ; והנה דעת הר"ף לכאורה מוכרעת דבמתנה אף בעשה שליח אמרינן ב'י

ובתש"ל חות ד' בשם הרמב"ן אף לנאורה ליתא טעמא דתופס דהא חב לאחרים מאחר שא"ר לקבל עליו אחריות אף הא ליתא דהא אף דלא קיבל עליו אחריות הוא באחריות התופס כמבואר בח"מ סימן ק"ה סעיף ה'

והנה ח"כ משום תופס קשה הא בתופס גופא העצם משום דזכין לאדם ואם הלוא לא הוחזק כפרן חוב הוא למלוה שיה' באחריות התופס ולכן אין רצונו ובשלמא לשיטת הסמ"ע בסי' ק"ה ס"ט דהמלוה חובע את הלוא והלוא להתפס ח"כ מ"מ אבל הכ"ח חולק וס"ל דאין להמלוה על הלוא כלום אף על התופס ח"כ קושי הכ"ח בתקפו (והנה דהש"ך בסי' ק"ה שם השיג על הב"ח כדור השיגו אדמו"ר הנאמן ז"ל בסי' ע"פ ע"ס) אף באמת הא איירי דעשאו שליח ונ"ס אין לזכותו והן הן דברי הר"י לשיטתו

דלא נחתי לומר דר"י ה' שליח ח"כ בע"כ העצם משום תופס ובע"כ בסמ"כ נ"ב האחריות על התופס דל"כ הא חב לאחרים וא"כ שפיר שייך אין רצונו גם במלוה דאין האחריות על הלוא רק על התופס ונמ"ס בשם הב"ח חות'ינו דבאמת ה' שליח וא"כ בל"ה לא שייך כלל אין רצונו וכנ"ס דברי התוס' ומהו רמ"י לשיטת הב"ח ועיין בזה ודוק :

חלק ח"מ

סי' נה : לק"ק האשילמאך . לכבוד אר"כ ידיד נפשו הרב המאה"ה החריף ושמן מוה"ר רד בערש כ"י אב"ד דק"ק הכ"ל :

ג"ה האירו' פניו כו' ובדבר אשר שאל בנידון המעשה אשר נעשה ע"פי הבד"ל דק"ק פלוני בדבר הבית שהניח אחריו א' מתחבין קהלתו לאחד מחביו להקדש (מיייראט) ואחריו המקבל הורש זכותו לזכו אשר דירתו בק"ק הכ"ל ונכתב לו החלטת מנד"ל דקהלתו וזימים ההם ה' הרב הנאמן אב"ד דק"ק גלוגא רבתי אב"ד בקהלתו ובתוכו בזה"ל הבית הזה ושני מקומות בזה"כ שייכים לפלוני מ"ק פלוני ובתנאי של ויה' רשמי למכרם ולמלגלגם וליתן במתנה ולא יחול עליהם שום שטור אפילו כתובות אשר דק יהי' (מיייראט) והנה פלוני הכ"ל של"ח והכניס יתומים קטני' וכסדר הבית לאחי אבי יתומי' הג"ל ובדבר היום איחוד הקשר וקאמין שבית הכ"ל עד שצ"י פקודת המושל אם לא יבנה מבנין לבנים וימכר הבית אף לאחרים אשר לא מבני משפחה זו המה וכן עשה קמו הב"ד דק' פלוני ומכרו הבית לאחי אבי יתומי' הג"ל ע"ב מקומות בזה"כ הכ"ל בלי שום והכרזה הכל לחלוטין לעשות בו כחפצו : ע"כ השאלה :

ודנה כבוד פמ"ה הר"ק בשלפולו הן לנעל המעשה צ"ד הכ"ל וביקש ממני לנלות דרתי הקלושה בענין זה ואם אמנם כי קשה בעיני מאוד להכניס בשום ענין הנוגע בדברוד מחלוקת אהבתו אהבה ע"ה מקלקלת השורה ובאחי להשיב מפני הכבוד אף בק"ה מאוד רק מהשנוע לדיוא כי הערדות רבו והחלמיר' מבקשים תפקידם ואנא שאילנא להו : **הבה** באמת אמרו כי דינא בחר צ"ד לא דיוקן ובשרטו' בחר צ"ד מומחין אף זה ל"ס בעשות הגולה ועיין סמ"ע ושי"ך בסימן י"ט וא"כ כל מה שיהי' באפשרי לרין לזכות הב"ד מחויבים מנחנו למשכנו נפשינו ולחרך דבריהם : ואצראי במה שמכרו בלא הכרזה מבואר בח"מ סימן ק"ט ס"א בהנה דנפשה כעשה בדבר משנה ואם אמנם ל"ס להסגל באשר שהיו דחוקים מן השר יר"ל הלא הספיק עמהם הזמן ונעשה עמו שמכרו במקום שאין קוים המבואר שם בהנה הא עכ"פ על המקומות בזה"כ לא היו דחוקים : ובנוף ענין המכירה הנה בח"מ סימן ק"ה ס"א מבואר אם נהנו ללוא מתנה ע"מ שלא תחול עלי' שום שטור כו' התנאי קיים והעצם מבואר שם שטור דאם ה' העצ"מ מורכו א"ב כתבשלה המהפה במנה

שלוה מתן אחרים בחובו וכן בסימן רמ"ה ס"ה מבואר בנתיב מתנה ע"מ שלא ימכרו לאחרים הוי מתנה לחלוט דבר בלבד עכ"ל הוי דקדוק בלשונו תביע בלבד דליתו יכול למכרו לאחרים ואף דלא חתפרש בכתב צ"ד האופני התנאים הא ק"ל דבמתנות ש"מ א"ס לאופני התנאי ונמ"ס הרמב"ן במלחמותיו פ"ב דינא והוא בש"כ ח"מ סימן רנ"ב ס"ק ע"ז ומה גם בדבר שנעשה ע"פי צ"ד דלמדין חוקה שהב"ד עשו ע"פי הדין דלא חיושין לב"ד עושין ובפרטות שה' ביניהם ח' המיוחד מגוינו ומנינו ומומחה לרבים ועיין בשי"ך סי' ל"ט ס"ק ל"ה : ואמנם באמת אם באתו לרין בזה מדין התנאי י"ל דנחבטל התנאי לנמרי דהא ל"ל התנאי בדבר ח' והמעשה בדבר אחר ובכ"ד ה' התנאי והמעשה קיים ועיין באש"י סימן ל"ח אבל לעכ"ד צ"ד אינו ענין לתנאי דאינו חל שור בנוף המתנה וכמ"ס הרישב"א בפי"ק דקדושין דף כ"ג באומר ע"מ שהן לרצון רשות זו א"ס לרדקדוקים התנאים לשיטתה תנאי חלם שור בנוף המתנה ועיין חולין דף ק"ל ע"ה וגם דבמ"מ פ"ד דזכי"ה ח"כ כתב דדוקא אם התנאים הוא לעקר מתנתו למפרע או צריך לאופני התנאים אבל מה שאינו רק בהמשך הענין א"ס לאופני התנאים דהא עכ"פ נחקקים המתנה במשך הזמן שעבר וע"ש עיור לעכ"ד צ"ד דהנה לכאורה יש להבין דהא דקו"ל במתנה צריך לאופני התנאים והא קו"ל במתנה הולבין אחרי ג"ד הנותן כמבואר ברמב"ם פ"ד מזכי"ה ה' ה' פ"ו ממכירה ה' ובש"ע סי' ר"ה ס"ה וס"ו וא"כ אף בלא אופני התנאים הא עכ"פ איכא גילוי דעת הנותן דמעתא דהכי לא יכב ל' וצ"ל דהא דצריכין במתנה לאופני התנאים הוא משום דבלא אופני התנאים חמרינן בודאי בוונתו ה' לזכותו בכל ענין אף דלא נחקקים התנאי דלי לאו דארצי קמי' לא הוי הכ' ל' ולכן לא הוצרכו אופני התנאי וה' מתכ"מ שור' ר"ו' שחבירו יעשה לו דבר זה אבל אף אם לא יעשה לו זה הדבר עכ"פ מקנה ל' וליתא גילוי דעתא ומש"כ צ"ד שנים התנאים הוא לטובת המקבל וליתא בזה שום טובה להנותן וכל חפצו ה' לטובתו שלא יא' נדירותו לעולם איכא גילוי דעת גמור שדוראי לא הקנה לו כח המכירה והיתה מתנתו לחלוטין ואם כי יש להפקק קצת בסברה זו מ"מ יש להלק בין הנוסחים : ור"י לרין דר"ינים לזכות ד"ל דדעת הנותן לא ה' להקפיד רק בלי ימי חיי אחי המקבל שלא תסוב הנחלה לאחר חבל אחר מיתת המקבל שגבר חילוג דהא לא הקפיד בזה ואף דמבואר בח"מ סימן רמ"ו ס"ה דכל היכא דאיכא לספוקי בל' המתנה אם נחבון למתנה גמור' על המקבל להביא רמ"י וכו' דבספיק' יד המקבל על התחבונה י"ל דש"ה דהספק אם זכה בנכסים והמקבל הוא המזינא שהרי הנכסים בחזקת היורשים וכת"ס בסמ"ע שם ומש"כ צ"ד דעכ"פ יא"ו הנכסים מחזקה הנותן לחזקת המקבל דאף אם אין בכו' למכור נשאלו הנכסים שלו י"ל דרין בספיקא לטובת המקבל המחזק בנכסים ובסדרה זו נדחה מ"ס פמ"ה להביא רמ"י ממש המל"מ פ"ב מזכי"ה דבספק באומר נכסי לך ואחרך לפלוני ע"מ שלא ישה יין ושה פלוני יין ה' חוזרת ליורשי הראשון הו' ליורשי הנותן ומהו ל"ה פמ"ה לרין דבכ"ד הוא ספק בדעת הספוקי עכ"פ יחלוטין יורשי הנותן ויורשי המקבל ולעכ"ד נראה בסברה דבכ"ד מספקא אין בידנו למחות ביד המקבל אף גם זה לא יועיל כי חקדתי להיורשים בעיבי הלשון ואמרו שישון (מיייראט) הוא שיהי' כן לדוריו דורות ואינו נכנס בנדר הספק : ואם יאמרו אין שעת הדחק רמ"י ואומדין דעת הנותן אלו ידע שגזר השר שם לא יבנה ימכר לאחרים ולא יהי' סיפק בידם לזכות אז לא ה' מצוה בזה ומה אית' לכו למעבד אהיה אין שום החכמה על המקומות בזה"כ וגם הבית ה' להם להשכיר על זמן קצוב שיהי' הדמי השכירות לחיובות הבית ואמנם בלי ספק רמ"י שהב"ד שקדו לטובות היתומים בהמכירה שיהי' להם פירות מהמעות יותר מדמי שביעות ואולי היו היתומים דחוקים למעות לאחרית את נפשי' וסבורים אלו ידע שיהיו דחוקים לא ה' מצוה שלא למכרו ודימו דבר זה לאומר אל חתנו אלא שקל ונתייקרו המזונות דק"ל דנתינים מה שרמ"י להם כמבואר

בכתובות

צבתות דף ע"ה והוצא בש"ע סי' רכ"ג ס"ו אך ג"ל לא
הוצרך אלא ל"ל דוקא עם הכניסה להם המעות לצורך מוצות
היו חונק דרוסה לזכרם וכיון דנתיקור המוצות נותנים להם
כל זכרם אצל בכ"ד ל"ל דכונתו לא ה' רק סי' ה' להם בית
דירה ומעמד צב"ה סוף דבר אינו רומה שום טעם בדור
למכירת הבית אם לא שלח ה' באפשרי להשיב שום שכר לזמן
קצוב שיתקן הבית ועב"פ על המקומות צב"ה מ"י שום טעם
ובפרט שמכרו בלא הכרזה וקולו הו' להם הוצא טעם אשר נעל'
מאתנו. וביחוד דבריו אשר פלפל בחכמה הין הזמן מסכים
לטייל בדבריו ולא באתי רק לנלות דעתי במה שנוגע לזכר
הנלע"ד כתבתי הכ"ד יודיו לנצח הש' ומוכחו כל הימים בלב
תמים: כלם הנעיר אלעזר החוכה ק"ק סירטש ואגמ' :

סי' נו. צע"ה יוס"ב ר"ח אלול תס"ס אל: לאר"ב יודיו הרבני
המופלג השקנן מוהרר הברכה הלוי ממנוקטש :

שאלותיו הגענו כפול בשבוע העברה והעדרות רבו
ולא קריתי במכתבו עד היום שפניתי ה"ע
וצאתי להשיב על שאלותיו אך בקצרה מאוד. אשר תמה על
ההרש"ה צדים מכות דהקשו חוס' ד"ל מוד הייתי והקס'
מוהרש"ה דה"ה משי"ע ע"ר וע"ז תמה פמ"ה דאפשר בכוונת
הח"ו ד"ל חומר מותר הייתי דפטור מבלות כמבואר שם ד"ל
ע"ב וגם למ"ד אכנס הוא הפ"ה נקרא מוד כמ"ס הח"ו בד"ט
ע"ב וזהו לכ"ע חמ"ר הנה צנ"ך סברתו שהחליט דגם למ"ד
חומר מותר מוד אינו בנדר דה"ה מ"ע צה"עכ"ד אינו כרי
הפיסה על מהרש"ה ד"ל דלרצ"ה דס"ל חומר מותר קרוב
למוד משום דה"ל לו ללמוד ולקמן ד"ט מחייב דבא מיתה באומר
מותר ה"כ הוא נ"ב בכלל דה"ה מ"ע"ר ואע"כ יפה השינוי על
המהרש"ה דדילמא ק"י התוס' למ"ד חומר מותר חונס ואמנם
אינו מהתומא כ"כ על המהרש"ה דהשיב על הח"ו דלא פירשו
דקושייתם רק למ"ד חומר מותר חונס וגם בל"ה בל' הח"ו
דחוק לפרש מוד על חומר מותר למ"ד אכנס והגם דהתוס'
כתבו לקמן לפרש כן בל' הדריית' הלא גם אמורא צריך לפר'
וב"ש רבותינו צב"ה הח"ו לא ה"ל לס"ד: אבל אני תמה על
הח"ו בב"מ ובכריתות ועל מוהרש"ה כאן דלעכ"ד א"ז ענין כלל
להל' דה"ה מ"ע"ר דעיקרו היינו אם גרמה להאמינו צדדי
ולהחזיקו ברשע ע"י כך אז אמתיון דה"ה כפול עפ"י ויעין
בל' רש"י בבבב"ד ד"ט ע"ב וצמ"ו כ"ה ע"ב וכחצות י"ח ע"ב
אבל עכ"פ מדי ספק' ל"כ ואי טען מוד הייתי עב"פ לאו בר
קרנן הוא דחולו באת' ה' מוד (ובשלמא אם נכנס הטעם
מנו י"ל דעכ"פ א"ז מנו אך ה' התוספת שם מילתו צפ"י) ואם
כסול דחוקק חומר דזהו באת' כונת הח"ו צב"מ וכריתות
או דעדיפא מתרלים עב"פ ק"מ לקו' מהרש"ה. עוד תמה
פמ"ה על הח"ו מכיות דף ט"ז ע"ס צד"ה אי דקעלה תרני
דבשונג היו כמות מאל' וע"ז תמה ודילמא בתמוד בלא
התראה ה"ה בריש"א אמרתי ה' בלא התראה מנא ידעין
שה' מודי ה' ו"ל שונג הייתי וק"ן לחייבו מלקו' אך ה' לית דה"ה
ק"י"ל דצריך לקבל עליו הסתדר' ולהתיר עצמו למיתה כמבואר
במסנהדרין דף מ' ע"ב ועין ברמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ב וספיר
אפשר דהתירו בו ולא החי' עצמו למיתה דק"ף דאמר יודע
אני פטור עד שיאמר עמ"כ אני עושה ואפשר עפ"י מ"ס
הריב"ש דבאת' למ"ד בטלו ו"ל"כ א"כ עיקר החיוב שלו על
שעת הצטול ואד"ק אז התראה וגם סותר עצמו לכך (דגם
לסנין מלקו' צ"ר סיחור עצמו ועין לה"מ פ"א מסנהדרין סס) ה'
דלא אחרו צ"י פטור גם ממלקות ומ"ס הח"ו דשינ' ה' במתה
מאל' כוונתם דליבו שיה' כמוד במתה מאל' לטור וי"כ בשונג
וה"ס מודי בלא התירו צ"י דהוא בכלל בל' ה"ל בכלל שונג צב"ה
דאמרין דלמה דוכתי ה"י מלקות שונגין וחיובי מיתה
שונגין דגם מודי בלא אחר צ"י בכלל ואף דאכתי ה"מ לאוקמי
שהתירו אוקן למלקות דלא יוכל שלחה ולא התירו אותו למיתה

עוד תמה פמ"ה על מהרש"ה בשבועות דף ל"ז בתו' צד"ה
הו"ד במה שהשיב על מהר"ב"ל וחתם פמ"ה דהא ק"ל
במכות מותר' שאלמו מפי עצמו ומפי הסד וא"כ ק"י מהר"ב"ל
צמ"ע דהר"ר' כהנא ס"ל דה"ו כפירה ומשכחת ליתנהו קמן
ומתיר בו ה' עכ"ל הנה לשוני מגומגם קצת ויראה כוונתו
שלא התיר בו רק ה' מן העדים וא"כ צ"ה עוד ה' והעידו
שניהם שהיו עמהם פשהעידו אותו עדות הנה לכאורה גם על
דש"י קשה דמפרש דה"ו ה"ס ה' אפטר שהעיד מתיר צב"ה
והוא יודע צדדי דהא במותרת מפי' פרש' מפי' של הנהר
ודלא בה"מ שהב"ה ה"מ פ"ב מסנהדרין ה"ב דקא' על
הסוגר ובע"כ צ"ל דרש"י הוכיח לעצמו מדלא צע"י ר"כ
בשבועות העדות דבע"כ לס"ל כדבא אלא דצריך מפי' עד דוק'
וא"כ גם הסגתו מיושבת ד"ל ג"כ דרש"י הוכיח דבע"כ ר"כ
סוגר כר' במכות שם דבע"כ עדיו מתיר בו או דעכ"פ כיוחא
ל' למנעו' במקדן דאי צדעות לא א"ס לר"י: אבל אני תמה
על התוס' כאן דהחליטו צפרש"י דהעיקר חולה הוא ספק
להתירה וכותרים את דבריהם בפסחים דס"ג ע"ב שפירא
גם צדעת רש"י דהעיקר חולה בהמותרת וכן י"ל דבריו רש"י
דכאן דכוונתו שמה שכתו' ואם חמס דה"ס ל"ש אלא בדבר
שכתבר שערב אלא דבשעת ההתראה ה' בספק אבל בדבר
שעדיין בספק אינו צדד ה"ס אלא דמספיקא ק"ן לקין ה' ס'
לרש"י בחולין ד"פ ע"ה צד"ה חיש ורפ"י ע"ה צד"ה שאלו
סוגר דנ"ד נקרא ה"ס והאמת כי דבריו רש"י בחולין צ"ע להבין
הה"ל קראם בשם ה"ס דאף הספק חולה בהתראה ואם יש אחר
השונג רמ"ע ימחול לע"ס צב"י כ"ה כי דבריו תמוהים שלא
הרגיש צדדי דחולין שהבאתי :

עוד תמה פמ"ה על רבה דאמר שם מכלל כו' כ"ד בעלמא
הוא דדילמא ר"כ סוגר כצ"י לקמן דה"ה ע"ב דלא
ליתו ל"ה כאומר ל"פ צב"ה עדים שלוח ופרע ו"ל שה' עדים
שהפקיד והחזיר והוא חומר להד"ס שם הודא שקיבל ולא
החזיר ה' חייב ה' לק"מ דזה פשיטא דה"כ רק כפ"ד שם
ה' מודה לדברי העדים ה' פטור וגם בל"ה לאצי"א א"כ שבות
דבע"כ מתיר דבריו וא"כ העדים מסעיין לו ופ"מ סיים ו"ל
בדוקק ואם כיון לדבריו לא ידעתי מדוע הו' דוחקא ל' מילתא
והו' א"ן אחר מעכ"הכ"ד יודיו לנצח כלם הנעיר אלעזר :

סי' נד. עוד להרצני הכלל :

מכתבו קבלתי ברנע וז ע"י המוכ"ד והני יומי דחושבנא
נכחו והטרדות מרובים באותן הימים ואשיב
בקצרה ע"ד אשר הוקשה לו בש"ס מכיות דאמרין ה"י ע"ה
קיינו 25

היינו פאה וע' תמה דהא אף אם כלל חייב בתשלומין דהוא
 גזול עניינא ואף דהוא ממון שאל'ת הא נכרה בר חיובא ודומיא
 דגזול הגר ומת הנה דבריו בזה ל'כ לענ'ד חדא שהחלוט דחייב
 בתשלומין אם כלל והא איתא להד' בחולין דק'ל ע'ב המזיק
 מתנות כהונה מו שאכלן פטור מלשלם אב'א משום דכתיב וזה
 ואב'א משום דהו' ממון שאל'ת ואם יאמר פמ'ה דלטעמא
 דממעצין מדרבנן וזה ל'פ אלא כהני דכתיב בזה וזה וזה
 צלש'פ ח'כ ל'ל להתו' והר'ן לאהדורי בחר כ'מ בין הכי ח'ט
 והא ג'מ'א וטובא ומ'ס פמ'ה דעכ'פ נכרה ב'ח וכמו צניזל
 הגר ומת אין הלידון דומה לרא'י דהתם בשעה שטרפו הו' ב'ח
 ואח'כ בשמת פקח חיובא וכמ'ס רש'י להד' בדין ע'ב ואמנם
 לפאורה אכתי ה' מקום לקושיותו לפי מה דר'ה בתחילה למאן
 צטלו וז'ב לח'ק דר'י דס'ל דאינו מפרש מן העיסה אלא
 לקושטא דמילתא קושיותו מעיקרא ליתא דלעכ'ד נס'ס אף משלם
 הדמים ל'ק מנות פאה להפריש מן הקמה או מן העומרים
 והעיסה ואנ'ב מוכר בענין זה ש' לי הרהורי דבריו על הכ'מ
 בפ'ט מה' בכורים ה'ך דמדיוק שם מדברי הרמב"ם ש' עבר
 ואלו משמע דלכתחילה מיהו חסור מזה מוכח דס'ל כהתום
 ולא כהר'ן ע'ס ותמהני דהא ודאי דגם לשיטת הר'ן חסור
 לכתחילה לאכול דהא חל עליו קיום מנות מ'כ ונדולה מזו אמר
 רבה ב'ח בחולין דק'ל ע'ב אסור לאכול מבהמה שלא הורמה
 מתנותיו ואמר עוד שם דהוי כאלו אוכל עזלים וכיו' דלא
 קי'ל כוותי' בהא עכ'פ לכתחילה ליכא מאן דמחיר לאכול
 המחנות (ועיין במ'ס בזה ד'ב ע'ב ברש'י ב'ד'ה מחנות)
 והר'ן ל'פ על התו' אלא דס'ל דגם ללישנא בחרא אם עבר
 ואלו פטור אף מ'ד'ס : ואשר תמה על הרישב'א דלשיטתו דס'ל
 דר'י סובר ה'ס ש' החלטה סובר קיימו וז'ק'ר דלסובר ה'ס
 ל'ס התרא' סובר בול' ומתרינן ב' בשעת ציטול העשה דהוא
 עיקר ציטול הלאו ותקשי א'כ צניזל הגר אף אם מתירין בו בשעה
 שכסף הוא ה'ס דיכול לקיים העשה בתשלומי דמיו ג'ל לק'מ
 דעיקר מ'ה הוא להשיב הנו' א'ג ומקרא מלא ד'ס'כ והשיב את
 הנוילה אשר נזל וז'כ הרמב"ם דכל הגזול מחויב להחזיר
 הנוילה עצמה ומה שמחויב לשלם אם שרפה א'ת ללא דנוילה
 דק חייב בתשלומין מדין מזיק בדין והא אף דיהב דמי לאנסו
 למחר עובר בלאו :

ואשר תמה על רבא בתמורה דאמר אי עבד ל'מ מהא
 דאמר ר'י לוקה וא' מוראה לדחוק דמ'ס וא' מ'ה היינו
 דאינו פטור בשילוח ונכנס ע'ז צניזל וז'כ'ד בלא'ה א'כ ל'כ
 בדברי ר'י דא'כ מ'פ הש'ס שם על ר'י בהא דנויכהו לנפה
 כמאן איכ' לוקה וא'מ והא שפיר עבד כר'י והנפך הדברים
 כזר הרשתי בספרי ש'ת ש'ר ח'ה ס'ס אב'ל כשמו'ס
 מלהקשות על רבא כי פלוגתא דבב'י ורבא בתמורה חל'י
 צפלוגתא דתנא' דר'י ור'א ועי'ס בהא דמרכינן והרי בבור
 וז'ו' הך הקשיתי להא' פרושא דרש'י שם דפלוג' בטינו קונה
 היינו צניזל וסיבה הנוילה והא ר'י ס'ל בב'ק דק'ב שינוי ח'ק
 וא'כ יסבור ח'ע ל'מ וספרי קשה מהאי דאמר ר'י לוקה וא'מ
 ותרתי' דרד'י מ'ר אי עבד ל'מ סובר שינוי ח'ק אב'ל מ'ר
 שינוי ח'ק אפס'ר דסובר אי עבד ל'מ ועי'ס בספרי ה'כ'ל כי
 הארכתיו מפור' בעו'י בענין זה וז'ו' לרב הטרדה והכחילה אין
 לאחד דבר מעתה וה' בזה שלום מאד'ה ומא'י אר'כ וידרו
 לנל'ה כהא העצור פלגור החונה ק'ק טריש ואנסי' :

סי' ג'ה שאלה אי אמרינן בשבועה לרצון מתוך שפ'י
 לשבע מפסיד :

השובה הנה במל'מ פ'צ מטעין ה'א כתב בשם הרשב"א
 דנכשע וכוטל אף בשבועה לרצון אמרינן
 משא' לשבע מפסיד ולכאורה הרשב"א סותר א'ע למ'ס בחי'
 ספ'ק דנישין צעודא דהנאו' ניכא' דאם בעל הקרקע אינו
 נאדה וליכא אלא חד גיגאי בר מהאי דאשתעבד ומורה דהו'
 טעומא מחיוב האי דאשתעבד לשלם לבעל הקרקע ושי'ס וז'ל

ולעד א' מעודה שהוא פרוש ל'ר דהתם דיכולה היא לשבע
 כשבועה וכוטל אב'ל האי מרא דלרעה דא' לשבע כוטל בל'ס
 דהתם חקנחא הוא וסיכא דאפס'ר אפס'ר וסיכא דל'א כוטל
 בל'ס עכ'ל הרי מבואר להדיא דגם בנ'כ ל'א בשד'ר משא'ל
 מפסיד והנה דליתו בש'ך בסי' קכ'ו ס'ס ס'ה שכל'על האי דסוף
 מ'ק דנישין דשם הוי כאלו פטרו ממון וכעין סברא זו כתב עוד
 הש'ך בסי' ע'ב ס'ס ס'א ובסי' פ'ז ס'ק ע'ו אך בדברי הרשב"א
 ח'א למרש כן דא'כ ל'ל לעמא דהשבו'ה הוא מהחכמה ונס
 בל'ה ה'ס ה'ס איירי דהנחן אית ל'ל לשלם : ונלענ'ד דהרשב"א
 לשיטתו בתשובה ס'י חקע'א והוצא בש'ך ס'י ע'ב ס'ק כ'א
 וכ'כ ה'מ בשמו'פ'ה משאלה דלא אמרינן משאיל'מ הוי דלא
 ה'ל למידע ושם לא ה'ל למידע וא'כ ח'כ ל'ל לשעמא דהוא
 מהחכמה הא בל'ה לא ה'ל למידע דל'כ כעין הסברא דכ'
 הש'ך בח'מ ס'י כ'א ס'ק' דאוג'ס ר'ס אמרינן אב'ל אונס
 רחמנא חייב' ל'א דמה לו לזה שאירעו לחבירו סוכס עי'ס
 ועב'ה ה'ס ס'י ל'ח בחמ'ס ס'ק'א מ'ס בשם הר'ן בקדושין ס'ף
 פ' האומר וא'כ לולי השע'ס דהשבו'ה הוא מהחכמה אף דס'ל
 להרשב"א בלא ה'ל למידע ל'א

משאיל'מ דמה הוי ל'ל לשע'ס הא עכ'פ
 הנה
 אין לחייב את חבירו משום שהוא לא
 ה'ל למידע וכעין החילוק של הש'ך
 אב'ל כיון דהשבו'ה הוא מהחכמה ומן
 הדין א'כ לשבע כלל וכוטל בל'ס ח'כ
 שפיר י'ל דלא דמי רצון שבועה אלא
 היבא דה'ל למידע או היבא דאפס'ר
 לשבע אב'ל היכי דלא ה'ל למידע ונס

ל'א לשבע לא רמו רצון שבועה עלי' ואוקמהו אדיכא וזה נכון
 בפס'ט הרשב"א לפעכ'ד : ועכ'פ י'ה' כשמת מזה דהר'ן חולק
 צדינו של הרשב"א שהביא המל'מ דהא ג'ס הר'ן כתב בחי' לנישין
 בעובדא דהנהו גיגא ממש בלשון הרשב"א ז'ל והוא ז'ל סובר
 דגם היבא דלא ה'ל למידע אמרינן משאיל'מ וכמ'ס הכ'י
 בשמו ב'פ' הבית והעלי' והוצא בש'ך בסי' ע'ב שם אף דאינו
 מחלק בשבועה דאורייתא צין ה'ל למידע ללא ה'ל למידע
 עכ'פ בשבועה לרצון אפס'ר דמחלק בזה וס'ל דהיבא דלא
 ה'ל למידע לא חקנ' ואוקמה אדיכא וא'כ גם מ'ר'ן אין
 סתירה לדון זה : ועצ'ס פ'ז ס'ס ע'ס'ק'ד' ש'כ' לחלק גבי
 כשבוע וכוטל בין אותן שמן התורה לא ה'י כוטל אף בשבועה
 וחכמים חקנו שישבע ויטול ובין אותן שמן התורה ה'י כוטל
 בלא שבועה וחכמים חקנו עליו שבועה ואל' ינהלך רעיונך
 דהאי דינא דהיבא המל'מ בשם הרשב"א היינו דוקא אי מן
 התורה לא ה'י כוטל כלום וחכמים חקנו שיטול בשבועה אב'ל
 אי מ'ה ה'י כוטל בל'ס וחכמים רמו עלי' שבועה לא אמרינן
 משאיל'מ דהא ליתא דהא הרשב"א שם קאי על פונ'ס פטרו דמן
 התורה ה'י כוטל בל'ס ואפ'ס ס'ל דאמרינן משאיל'מ מפסיד :
 אב'ל יש ללמוד מדבריו אלה לשיטת הרשב"א והר'ן אף
 דכתבנו לעיל לדעתם דבשבועה לרצון היכי דלא ה'ל למידע
 לא אמרינן משאיל'מ היינו דוקא אי מן התורה ה'י כוטל בל'ס
 לא הטינו רצון שבועה בלא ה'ל למידע אב'ל אי מן התורה גם
 בשבועה לא ה'י כוטל ח'כ לא מצני לשיטת הר'ן דס'ל בשד'ס
 אין לחלק בין ה'ל למידע ללא ה'ל למידע ודאי דבשבועה
 לרצון כזאת אף דלא ה'ל למידע אמרינן משאיל'מ אלא אף
 לשיטת הרשב"א דמחלק בשד'ס בין ה'ל למידע עכ'פ
 בשבועה לרצון כזאת דמן התורה לא ה'י כוטל כלום אף היכי
 דלא ה'ל למידע משאיל'מ דסברא הוא דלא נוציא מהשט'
 מחמת אכנסו של זה דווקא אי מן התורה ה'י כוטל בל'ס או י'ל
 בלא ה'ל למידע ואוקמי אדיכא כנלענ'ד : ולס'י ש'ל
 חלוקים בדין זה (א') בשד'ר וה'ל למידע אמרינן משאיל'מ
 (ב') שד'ר ולא ה'ל למידע אי מן התורה ה'י כוטל בל'ס ל'א
 משאיל'מ (ג') שד'ר ולא ה'ל למידע והוא באופן דמן התורה
 אף בשבועה לא ה'י כוטל אמרינן משאיל'מ ועיין בח'מ ס'י פ'ס
 ובסי' שם דווקא הנלענ'ד בחבתי כהא העצור אלעזר :

סי' נ"ט שאל' ראובן מכר לשמעון פאטאט שחור בהקפה ושמעון מכרו ללוי ג' בהקפה והולכו לוי למדינה אחרת למכור ופתח התגר את החביתין לנכסות אמר שחיות א' הוא מזויף ושלחו אחר בקי ואמר ג' כ' שהוא מזויף ובכל זה לא האמין לוי עד שלקחו מן החבית וזרקו לחור כבשן האש שקורין קאפצור אובן וראו שהוא מזויף וביקש לוי מן הקונה שיכית הפאטאט הכל חללו ערך חדש חולי ירצה המוכר ליסע לשם לקבלו בחזרה וכאשר בא לוי לביתו ושמעון איננו והוריע לראובן השיב לו ראובן מה לי ולך לא בעד' דידו את ויתו כמחשבו חרשים שב שמעון לביתו בא ראובן ככוסה על שמעון ושמעון מלי והשיב לוי שהוא מוכן לסלק חיוק בעד הפאטאט הסתור ויבכה בעד המזויף וראובן המוכר הא' פוענ' הלא אבני עשיתי הפאטאט בדי לי שלא הי' שום זיוף ולוי טוען בדי שחיות א' הי' מזויף ושמעון א' פלוס היכי לרובי דייכי להאי דינא עכ"ד השאלה :

תשובה הנה לפוס רבינו יראה שאין שום טענה על ראובן וכמ"ס הסמ"ב סי' רנ"ב ס"ק י"ד בשם הה"מ דאם הי' דבר שיכול להבחינו לאתרא ולא הקפיד לנכסותו א"כ דהוי פמו דידע ומחול' והי' כ"ד ה"ל לנכסותו מיד ואמ"ל המ"ל פט"ו ממכירה הי' העלה דהי"ק והתבט' חולקי' ע"ז וגם בתשו' פ"מ ח"ב סי' ב' העלה הרמב"ם חולק' ע"ז וגם המחבר והרמ"א לא חלקו בזה וא"כ כראי' דקין להוליא מיד המוחזק ועוד כי המל"מ העלה שם דאם הי' המקח בהקפות מעות גם הה"מ מודה ד"ל כיון שעדיין הי' המעות ציד הלוואה לא הקפיד לנכסותו ולא מחל ובכ"ד הי' בהקפה ועם כ"י לנמנ' ולומר דעכ"פ בכ"ד ה"ל לנכסותו קודם שמכרו ללקח ב' ל"ל כיון דהלוואה ב' ל"ח לנכסותו למה יחוש הוא ועוד בזה שלישוני לעב"ד ל"ד כ"ד להאי דינא דה"מ דבשלמא במוס' במקח שפיר י"ל דה"ל לנכסותו ומשאל' בכ"ד דעונו שהוא מזויף י"ל דלא אסיק אדעת' שעשה זיוף ואחזקו אבני ברשעי לא מחזיקין אלא דלכאורה יש התנגדות לסברא זו מדברי הרשד"ם והש"ך דהנה בכ"ד רנ"ב פ"ח כ' הרב בהנהגה מי שקנה טבעת בחזקת זה ובאמ"כ שבדו הלוואה ונמלא בו בדיל חייב להחזיר מעותיו אף שגם המוכר נאמנה בו ואם אינו מחזיקו שנמלא בו בדיל בשבט שאל' ופטור וב' הש"ך ס"ק י"ב העעם משום דהוי א"י אם בתחייבתי לך ולכאורה דברי הש"ך סותרים למ"ס שם בסמך צס"ק ע"ו בשם הרשד"ם מי שמחויב להחזיר מעות ונחן לו המעות ואחר איזה ימים רצה להחזיר מהמת שאלה מקלמן לא טונים אם הלווה טוען א"י אם הם שלי צריך לשלם בדקן א"י אם פרעתיך ע"ס ולכאורה סותר למ"ס צס"ק י"ב וא"ל בשלמא צנידן דהרשד"ם בתחילה הי' חוב צרור וספק אי הי' פרעון אכל כהאי דטבעת אי לא הי' זיוף אין כאן שום התחייבות והוי כאל' אם בתחייבתי דהא ליחא דסוף סוף החיוב צרי והפרעון ספק ובכ"ד העלה הש"ך צס"ק ע"ה ס"ק כ"ז דאף אם ספק צפרען קודם החוב הי' כאל' אם פרעתיך ע"ס ועל כ"ד ההכרח כימה דס"ל להש"ך לחלק בין האי דטבעת להאי דסי' ע"ה דבשלמא התם עכ"פ צוריא הלוואה ל"ק' והב' אלא דהספק הוא צע"ה דהיינו בהפקדון שהי' קודם לכן אכל כהאי דטבעת הספק נולד בגוף החוב שאם לא הי' זיוף אין כאן שום חיוב : ואמנם לפי הכרעות המל"מ פ"ד משאלה ה"ס דהא דקיי"ל דהאי אם פרעתיך חייב היינו דוקא היבא דהו"ל למידע דהשאל' גרוע אכל היבא דלא ה"ל למידע פטור אף דהוי ברי בחיובא וספק צפרעון ולפ"ו נכונים דברי הש"ך דכידון דהרשד"ם איירו בזיוף הנגלה וכדמשתמע מלשונו שכל' למה לא צררת אותן טבעת הפרעון וא"כ ה"ל למידע וחייב אכל כהאי דטבעת לא ה"ל למידע דלא רצה לצבור הטבעת ואף פי' לשון הש"ך מנומנ' צמ"ס דהוי כאל' אם בתחייבתי דבאמת הי' כאל' אם פרעתיך והפטור הוא משום דלא ה"ל למידע עכ"פ הדין דין אמת ואם אין כוונת הש"ך לזה עכ"פ יש לכיון טעם הלא בדברי הרשד"ם שלא יסתור לדברי הרמ"א ולפ"ו לכאורה דברי הרשד"ם סותר' לדבריו דמותר' שדם מוכח דהו"ל לאסוקי אדעתא ולידע שיש

בו זיוף ולפ"ד הכל' לא ה"ל לאסוקי אדעתא דיש בו זיוף אך באמת יש לדחות מחרי טעמי מדא' דסם איירי בזיוף הנגלה והי' נקל להבחינו ומשאל' בכ"ד דצריך הבחנה גדולה ועוד י"ל דשאל' כ"ד ד"ל הו"ל וידעתו שהפאטאט הוא מ' לא חשדתיך לזיוסן ומשאל' כ' כהאי דמטבע לוי דקבלתו מהרס שמוחזק בבשרות אכלתי שאל' גם אותו רית' איזה זיוסן אחר וגם כי ה"ל בסוף סי' ע"ה חולק' על הרשד"ם עיי"ס ולכאורה יש להבין דהאי היפך דבלי ה"ל מש"ס דב"ב דל"ב ע"ב אכל אחר ל"י להדרתיכוו הכלי מחמת דהוי שיפוי וסמקי אכלתי אובא לשעבודא דשטרס עיי"ס אך ע"ז יש לדחות בנקל עיי"ס ומאמתי דאי' צרורה לדברי ה"ל צחי' הרשב"א בעובדא דהכחו ניקא' צניטין דף י"ד שכל' להדי' כבשרת ה"ל ויובא דצרי' בש"ך סי' קכ"ו ס"ק ס"ט ע"ס דרוק ויתתי לי דמלתתי דאי' זו מכפשאי זה אינו שנים ופא"ו ראיתי שקדמתי בזה הנאון בזהוים ושמחתי שכוחי לדעת הגדול ואח"כ ראיתי בתשוב' חינוך בית יהודה סי' ק"ז שכל' צנידון דמטבע מזויפת דפטור משום דלא ה"ל למידע ולא ה"ל ה"ל דינא דהרשד"ם ואפשר דמדה להרשד"ם דאיירי בזיוף הנגלה וכמ"ל : ומעתה נבוא לנוק צנידון בכ"ד לכאורה הי' צראה לחייב את שמעון משום דהוי חמטין ודענא וחמטין לא ידענא דהרי עכ"פ הי' אינו חביתין טוב' אך לפי המבואר בהשאלה טעם הילך על מה שהורה וגם דכבר כתבנו דכ"ד לא ה"ל למידע ודעת הרבה פוסקים היבא דלא ה"ל למידע לא אמרינן משאיל"מ ועיין בש"ך צס"ק ע"ב ס"ק כ"ד וכ"ד דהאי הוי כעונו א"י אם בתחייבתי דעדיין לא נחן המעות ודלמא הי' מזויף ולא בתחייב בזה מעולם ולוי פטור כגד שמעון הטוען שאל' ואף שבושה א"ל דאין כצבעין על טענה שאל' במבואר צס"ק ע"ה סי' ו' ואף דקיי"ל בטענו ספק עפ"י עד חייב לשבט הרי ראובן כונע ואין להשביעו עפ"י טענות צרי שלו במבואר שם סכ"ב אך אם ירצה שמעון ליתן הרשאה לראובן יכול להשביע ללוי בטענות צרי ועיין בתשו' מיימני לספר משפטים מ"ס בשם תשובת הר"ת והובא בש"ך צס"ק ע"ה ס"ק פ"ג וגם יש לעיין קצת בשיטת הסבורים דטעמא דר' יוסי דס"ל בפ' המפקד בהשוכר פרה והשאליו לאחר ומתה בדרכה לחזור לבעלים הראשונים משום דמני' למימר פרת' נצ"ך והוי כאלו השאליו בשליחא המסכיר עיי"ס בהרש"ס וס' פ"א א' אפשר דכ"ד אף הרשאה אינו צריך ויכול ראובן להשביע ללוי בטענות צרי אך יש לחלוקי בהצדקה וקל להבין ולא רציתי להאריך בכ"ד כי הדברים פשוטין וכדי להפוס דעתו של ראובן לעב"ד דהוי להורות דשמעון יתן הרשאה לראובן וישבט לוי ככלל' ד' פשוט וי' יולטו משגיאות ויראנו בתורתו כפלאות פו' : כאם הצעיר אלעזר :

סי' ס' תשובה לק"ק וואייזלנבורג

מכתבו הגיעני ביום אתמול ושאלה דהר"א בעינא צנידון הבורח שנעשה סדר צע"ח על הב"כ שלו שיקח כ"א פני שיעלה על חלקו ובאופן שיבטע כ"א כדיון והוחלט להחלה עפ"י כ"ד לבעלי חובות ואח"כ קנה א' אצל הלווה את הב"כ שלו והחשיר א"ע הצע"ח בדבר מועט ובאופן שלא ישבעו אף א' מן הצע"ח התורה להקונה שלא יתן כלום בלא שבושה כי אולי אינו מביע להם והוא מובין לשבט על חובו שהחוב צרור והאינה לא השגים בכל התראותיו ושלוקן לבע"ה כפי הפסל ובע"ה הלו' עומד וזוח כי לא נפקס שצדדו מכל' החוב וגם בע"ח הזה הוא מוחזק כמו הקול' והורו הכ"ד בלוקף מ"ה שהקונה מחויב לשלם לבע"ח הלו' את כל חובו וביקש ממני פת"ס לחוות את דעתי הקלושה אם שצ' חורו :

הנה לעב"ד הורו כדיון ובהלכה והאמת כי לכאורה מלאנו ההיפך מפורש בתוס' בכתובות דף ג' ע"ב דממרינן שם ראובן שמכר לקדש לשמעון ואח"כ צע"ח דראובן וקא טריק' לי' מינ' דינא הוא דאולי ראובן ומפני לי' ול"מ למימר לכו בע"ד דרי את דאל' דמסקית מינ' עלו דהר' והקשו בתוס' דמאי כ"מ

וע' ומה הש"ך שהרי לא נאמר דין זה אלא באיסורין משום
 דע"ה נאמן באיסור' אלא היכא דאחר מחסור' א' כוהנא דבדר
 סיכל להחזיר דאמר' דנאמן להחזיר דבדר איסור' אכל במזון
 לא שמענו ד' מעולם כ' וסניח דברי הסוסקי' ז"ל ודברי
 הש"ך תמוהים דע"ה ה"ל לתקנות אף גבי איסור' הא לא שמענו
 בקדושין דף ס"ו אלא אב"י מהר"ן כן אבל רבא דאמר מכל
 אמינה לה כ' הא' בעל מוס' שפסולו ביחוד ה"ל או דקא מכחיש
 לו מי מהמין הרי אינו סובר סבר' אב"י וק"ל כרבא נבא אב"י
 וא"כ גם באיסור' אין שורש לדון זה וצ"ע דב על כל הפוסקים
 עכ"ר השואל :

תשובה הנה לענ"ד גם בממון אינו להשנות הש"ך דהנה
 לכאורה וצ"ע בעיקר דמילתא איך יתחלק רבא
 וגם אב"י מאי שטי' לומר דפסולו ביחוד הואיל ואפשר להחזיר
 נכדקי' ולא יהי' ספק דהא כל היכי דאיכא לצדורי מבריון
 וא"ל דלוא מועיל כאמנות העד דלר"ך בדוקה דא' במשמעות
 הלשון פסולו ביחוד דנאמנה לא נפסל רק דלר"ך דדוקה וצח'י
 הרשב"א חמ"ס ח"ב גבי מקוה אי' אמר וכמדד' למו פיסולו
 ביחוד הוא ויבאנו דבריו בס' ע"י ונאמנה גם על ג' לכאורה
 ק' וצ"ל דהוה כן שעבר עבודה ליתא קמן דנכדקים ואכו
 דכון על העבודה אם הוא כשרה וסובר אב"י כיון דבשעת
 שהעיד הפד שהיה בע"מ הי' אפשר להחזיר דאמר' ל' שלא
 ואחיו לכן נאמן דהוי מילתא דע"ג ולא משקרי אב"י וכעין
 סברא זו כתב הרמ"ה והובא בג' ר"ס האסיה רבא דהכתוב
 מסרו להכמים לדעת מה שניכר לדבר חמא וזינא לצדורי
 השיב בעדות ע"ס (ועמ' של ס' ל"ט) וזהו נכ"ד ואף דגם זה
 שהכחישו הוא מילתא דע"ג הא הוא בעד' דואינו נגדר עדות
 ודוקא בזה חולק רבא הואיל וכעת א"ל להחזיר ובעדות אשה
 דוקא הקילו רבנן משום עבודה או משום דדייקא ומבטא
 אכלא גם עתה בידינו להחזיר מודה רבא דלר"ך עכ"פ
 לצדורי וזהו כוונת התו' והפוסקים שכל דבר שיכול להחזיר ע"ה
 נאמן היינו היכא דעדין איכא לצדורי דבזה מודה רבא ולפ'י
 ממילא דאין לחלק בין איסור' לממון דהיכא דאיכא לצדורי גם
 בממון מבריון ואין צדורי נגדר כאמנות העד לענין ממון אלא
 אחרי שיחזיר חנן סכדי דבדר ואם בעת אין צדורי להחזיר
 אלא בשעת שהעיד הי' מדע"ג גם באיסור' נבא דק"ל כוהנא
 א"כ ודברי הפו' שריון וקיימין ועמ' הש"ך ד"ה ס' ק"ו ס' ס' ס'
 כ"ד ובס' מכ"כ כלל כ' ס' ק"ט ע"ס בכלענ"ד הפד כ' הצעה
 חלעור :

סי' סב שאלה ראובן הפקיד חפציו אצל שמעון וזהו ש"ח
 ונפלה דליקה בבית שמעון ולא הי' צידו להציל
 חפצו וגם חפצו ראובן ואיל את שלו וכשרו חפצו ראובן א"כ
 להחשיבו לפועל הואיל ואי' להכנס את שו' ה' יכול להציל
 של ראובן או לא :

תשובה הנה למוס' דהיטא נראה דגם בש"ס פטור דכ"ה
 ויש ללמוד מהא דב' הרמ"ה בהנה בח"מ סי'
 ע"ס ס' השובר את החמור ונעשה פיסח בדרך ולא חס לכך
 והניח עליו משא ובתקאל' הוי פשיעה כו' אבל אם הי' בחוף
 לדרכו ולא הי' אפשר לשכור אחר ל"ה פשיעה ופטור עכ"ל דהו'
 מצוה דבמקום פסידא דידו' אין לחייבו ואף דהוי בחוף
 בידים דכיון שראה נעשה פיסח לא ה"ל להניח משא בזה
 ואכ"כ כיון שהוא בחוף לדרכו ולא הי' אפשר בע"ה פטור דאין
 מחויב להפסיד מעותיו ע"י וצ"כ דללא עשה היזק בפועל
 והי' בחוף להציל את שלו אף בזמנת אין הצדון דומה לראי'
 דהתם הואיל ולהכי השכירו הוי כחא' ממתא מלאכה ופטור
 ומש"כ צ"ד לא מבעי' אי הי' ש"ס דחייב במצוה להדי'
 בתשובת הרמ"ה ס' ק' אלא אף בש"כ הש"ך בס' ש"ס ס'
 ז' דחייב וצ"ל הש"ך שס' על דברי תשובת הרמ"ה ונראה מדבריו
 דגם ש"ה חייב דנחשב בפשיעה וצ"ע לרינא עכ"ל : ונאמנה
 פי בתשו' הרמ"ה שס' אין רמז לתיב גם בש"ס אלא דבתב
 דהוא

כ"מ אם ישיין עמו שמעון או ראובן וצ"ל ויתלו י"ל דכ"מ
 דיכול לומר שחשב לו ללא פרעתיך וכנון שחל לו שמעון
 שצוה' הנה לפרע מל"מ עכ"ל ולפי' המי פסקה דרמ"ה קשה
 סבתי ואמר' לכו בע"ד ד' וצ"ל עליו דהר"ה יכול ראובן לומר
 ללוקח אתה מחלת השבועה ס' אף דהלוקח מחל השבועה
 מלי למידיד על' דראובן ואף דראובן יכול לטעון דברי ש"ה
 לבע"ה ואין לבע"ה יכול לשבע ואס"ה עליו הדר ומכ"ס צ"כ
 שאין הבע"ה יכול לטעון ברי נבד' שחר ב"ה : וגם י"ל בזה
 מילתא דמסתבר בטעמא דהא ודאין מילתא הבע"ה מהנו
 צ"ל במצוה דב"ה ס' פ"ס י"ב וצ"ה ס' ס' ומהי' לך לומר
 אהה נרמח התפיסה הא לאו ברי הזיקא דאולי הי' כו"כ :
 אצ"ה דרמ"ה להנאון החסיד בס' הפלגה סתמה ה"ע על
 התו' בכתובות והעלה דהטעם משום דהא דאמרינן הנה
 לפרע מלקיחות לא יפרע אלא בשבועה הוא לתקנות הלוקח
 וצ"ל אכא דהא תקנתא לא ניחא לי עכ"ד וזהו ל"ש צ"כ וצ"כ אין
 מהתו' סחירה לנ"ד ואדרבה לכאורה יש להם עמוד הצדק
 ה' ה' הנאון בעל ס' הפלגה כי סברתו נכונה לדעתה אף בזמנת
 א"ן מש"ה רמ"ה ד' ל' דש"ה דראובן טוען ברי שאין המלוה יכול
 לשבע ומש"כ צ"כ שאין הבע"ה טוען ברי וכהנ"ל : שוב
 דאיתי גם במוכר' ס' בכתובות שם סתמה א"ע על התו'
 אף הוא ז"ל הסביר הדברים דיכול לומר לא קבלתי עלי אחריות
 דק השר תחייב דין ולא מה שחששה לפנים משורת הדין
 ע"י' כי לשובו ממוגנס קנה וגם לפי תירוטו עכ"פ אין רמ"ה
 לנ"ד ע"י' והמכס לקיטתא דמילתא צ"כ כלענ"ד לזכות את
 הבע"ה הו' המוכן לשבע מטה' ונחזי אכן איזה זכות יש
 להקונה אם מצד קניות הבית מן הלוה הא מפורש בח"מ ס'
 ק"ד ס' טו' ק"ה ס' ס' דאף ס' ה' בע"ה מוקדם ומכר הלוה
 בד' לפרע לבג"מ מוקדם ס' ה' בע"ה מאוחר טורף מלוקח
 וע"י' ס' בע"ה הטעם וא"כ ק"ו לנ"ד ומה התם אלו הי' עדין
 ציד הלוה ה' נדמה המאוחר מפני המוקדם ואפ"ה שורף
 המאוחר מן הלוקח ומכ"ס צ"כ דאין דהוי וא"כ לזכות את
 הלוקח מצד השטרות שקנה אכל הבע"ה וברי הוא עומד
 בחי'ס והוא א"ל ונימא דלא רמי רבנן שבועה אלא היכא
 דאפשר ושיין מ"ס הרשב"ה ובר"ך בספ"ק דנטין בעובדא דהכחו
 נכחו הבאחי לעיל סימן נא' הנה מפורש בח"מ ס' ס' ס'
 בקובע שט"ה וצ"ל לפרע מיתומי' אם המוכר חי מחויב המוכר
 לישבע קודם שגבה הלוקח ואם א"ר לישבע אין הלוקח נובה מן
 היתומים דקמן המוכר והא' פשוט דהנה לפרע ממשועבד'
 והנה לפרע מיתומים דין א' להם ואף דבדר כתבנו דמהיני
 חסידיה הא הקיפה הוא אינו מוחזק אחרי שכתבנו דמצד קניות
 הקרקע חזי הבע"ה לטורף ממנו ובע"כ נימא לזכותו מצד
 קניות השט"ה וא"כ אינו מוחזק ובפרט צ"כ כפי השאלה גם
 צ"ה הלו הוא מוחזק כמו קובה : ואם אמנם כי עדין יש
 להכניס בדרה דחוקה ולחלק בין כ"ד להאי דסי' ס' ודנשלמה
 התם טענין ליתמי דלמא אי' הו' אבובין קיים הו' טען שפרע
 ומש"כ צ"כ הא הלוה מודה שלא פרע הא כבר העלה הש"ך
 בדיקתו טובא ומכללן בס' ע"ט סק' דאין הודאת הלוה מקנה
 ללוקח דחייבין לקבולי' ודלא בסמ"ע וע"ע בש"ך בס' ס' ס'
 ס' ק' י"ב בס' ק' ס' הנה דבשעת דף ע"ה ע"ב בתו' דר"ה
 ח"ק סבר מבוחר להדיא היסד דברי הש"ך ז"ל הא הש"ך ז"ל
 קצת בזה מסתרי' כעושים והניח הרבה פוסקים החולקים על
 הו' דב"ה בעובדא דפרדיסא דף ע"ב והסתמך בזה לעכ"ה
 מתו' דב"ה אין הכרח ד"ל אף ר"ה דס' ל' במורה בשטר שכתבו
 נובה למשעבדי הוא מסוס דס' ל' ל' לקיימו ומזויף ל"ה לכן
 נובה ממשעבדי ואפשר דמורה בדינו של הש"ך ודוק ותו' לא
 מדי' בפי' ענינה הנל"ד כתבתי נא' הצעיר חלעור חלעור

סי' סא נשאלתי בדברי הש"ך בס' למ"ד ס' ק' י"ג שתימה א"ע
 פל' הב' וד"מ וסמ"ע שכתב בשם התו' ומחזיק
 שורש ה' דפ"ה דע"ה בנכחשה לאו פלוס הוא מ"מ אם השני
 חומר אכי' אצד דברי כל זמן שהינו מברר עד הראשון נאמן

דליל פושע ומה למד הש"ך דחייב בשומר חנם ואין זה ראוי
 גדולה כאשר השיג עליו בזה ש"ב הגאון המה"ר בנב"י סי' ל"ו
 שכן דרך הפוסקים לקרות פשיעה ח"ף מה דליו קורא פושע
 פ"י ש"ח והביא רא"י לזה וכבר קדמו בזה בתש"י סי' כ"ג לסתור
 דברי הש"ך והאמנם מ"ש בתשנ"ב שם לסתור דברי הש"ך
 והביא רא"י מהא דלמרינן במס' ב"מ בהאי גזירה דלמקד
 זחי גבי חברי אשלימכר לפתו כו' כימא לי' אמאי לא אמרת לה
 כו' חמר כ"ס דאי אמינא דירי הוא עפי מזדבדא בזה ולשיטת
 הש"ך ה"ל להודיע כדי שתדע להקדים הנלות הפקדון לשאר
 חפצים עכ"ל לא ידעתי למוך דעתו בזה דגם אם יודיע לאמו
 למה תקדים הנלות הפקדון הא לא יתחייב לשלם רק כפי הסך
 הכסף הפקדון וגם אי תסבור שהמה שלו לא תניח מעות הללו
 בשביל חפצים אחרים הפחותים אדמי שווין ומה יתן ומה יוסף
 אם תדע שהם של אחרים ויפסל הוא מעות אחרים תמורתן
 או תסבור שהמה שלו הא לא יתן כפליים רק דמים אחרים
 צערכו ואם ה' פקדון חפצים ה' מקום לדחוקי כיון שחצר
 שיתחייב לשלם תסבור אולי יתבע יותר מדמי שווין או כ"מ
 לשכר עירחא וכדורא דחיותא ח"ף הא שם איירי במעות
 כמבואר להדי' האי גזירה דלמקד' זחי וגם אולי הא
 גזירה לא ידע להאי דינא וכי משום זה נחשבו לפושע וגם ח"ף
 אם יגיע תועלת ע' הודע' לאמו על ד' רסוק בזה והאי גזירה
 דלא לידע' התועל' קרוב מאוד שהשומר טמי אין להאשימו
 בזה לכן לשכ"ר בזה בזה דברי הנב"י : ומ"ס עוד בנב"י שם
 להוכיח משמעות הר"ר דבזכר ש"ס שלא הודיע לאמו שהוא
 פקדון חייב כמבואר בסי' ר"א ב"ש ס"ק ל"ב וללאורה למה
 ישתנה הא גם ב"ש יכול לומר עפי מזדבדא א"י משו' דבשומר
 שכר ספיר נקרא פושע שלא הודיע כדי שתקדים להנלות
 שאר חפציו ומש"כ ב"ש ודלא כהש"ך עכ"ל נ"ב לא הבנתי
 משמעות הנ"ל ועל הר"ן בלא"ה לעכ"ל לק"מ דטעמו פשוט
 וברור דבשלא ב"ש טפי מזדבדא' במעותיו מזבזקדון דבפקדון
 תסבור שפטור בנב"י ואביד' כדן ש"ח ולא תשמוד רק מפשיע'
 אבל מעותיו תשמוד גם מנו"א אבל ב"ש גס אם תדע
 שהוא פקדון תשמוד מנו"א כמו מעותיו דאם יגבז או יאבד
 יתחייב בזה תשמוד ביותר כדי שתמיר' בכספים דאין להם
 שמירה בלא בקרקע אבל כיון שסכמה שהוא מעותיו לא
 העמידה בקרקע דסברה אולי בזה יוס' יצטרך להשתמש בהן
 וכמ"ס הסמ"ע שם ס"ק ל"ה ובש"ך ס"ק ל"ב בביאור הדברים
 ע"ס ומאונסין בלא"ה א"י לשמוד ואחרי שאין רא"י לסתור דברי
 הש"ך הנם כי מתשובות הרמ"א אין הכרח לחייב בש"ח עכ"פ
 מדי ספק לא נפקא ופה כ' הש"ך ש"ע לדינא והאמנם עכ"פ
 אין בזה כ"מ לדינא דהא אין להוציא מספיקא מיד המוחזק
 ואף אם המפקיד חסם משל נפקד הא ק"ל בספיקא דדינא ל"מ
 תפיסה כמבואר במ"ס ס"ס ס"ב בהנה ובספרי אורחת משפט
 על ש"ע ח"מ סע"ב הארכתו בעוה"י בביאור דברי הרמ"א
 בתשובה : ואעתיק דברי ו"ל שם ואם לא הלי' חפצים שלו רק
 הפקדון ועי' בשרפו חפצים שלו מבואר להמעין בתש"י
 הרמ"א שם דלמפקד פטור מלשלם לו חפציו ואף דלמרינן
 בהפיעלים דאם יכול לקדם ברועים ובמקלות בשכר דהדר
 שקיל דמיהן מצע"ב דוקא התם שהאונס בגוף החפץ דהיינו
 טריפת האוב וזה להנילו מן האונס ואר"ך לשכר פועלים לזה
 חייב צע"ב להחזיר כי כבר כלתה שמירתו אבל כאן עדיין עליו
 חייב שמירה ויכול להציל ואף דמגיע לו עי' הפסד גדול חשיב
 פושע ע"ס שהאר"ך ולכן אפ"ל דגם דש"ח ח"א לקדם ברועים
 בלא צחנם כמבואר בש"ס שם אפ"ה בנ"ר חשוב פושע מטעם
 הכ"ל וגם אם הלי' של חבירו והפסיד שלו ח"ף דבשכר הרועים
 ומקלות להציל תואב וארי' חייבים הצעלים להחזיר גם בש"ח
 וכמ"ס הש"ך בסי' ש"ג פק"ה אפ"ה צענין זה פטורים הצעלים
 ואף דלמרינן במס' ב"ק דף קט"ו בשטק בהר' אמורו וחמור
 חבירו והניח שלו והציל ש"ח א"ל אלא שכרו ומבואר דעכ"פ
 שכרו לו לא היינו דוקא צאינש דעלמא דלא בתחייב בשמירה
 אבל הא"י ש"ח בתחייב בשמירה אפילו שכרו אין לו וממילא דאין
 רא"י לנאן ממ"ס התו' במס' ב"מ דל"א ע"ב ב"ר' א"ש י"ש שם

ודלא כמ"ס בתש"י שחלה עצמו בדקדוק קל בדברי הפורענות
 דמ"ס התו' שם ומסתמא דה"ה ש"ח כמי דל"ת דוקא ש"ס הואיל
 ומושל עליו לשכור חייב הצעלים לשלם אבל לא צאינש דעלמא
 אוב"ש דהוי' כמבדח ארי או שאר טעמי' ועיין במס' ב"ק דכ"ח
 ע"א בתו' ב"ר' א"כ ע"ס ולפ"י פשיעא דגם אם החפצים שלו
 שהציל שוים כפלי כפלי' מן הפקדון אפ"ה נקרא פושע ואף דבני
 חס' יכול להציל ברועי' גם חס' ח"א ח"א אל' עד כדי דמיו' ש"ה דהוי'
 אונס וכלתה השמירה וזה"ל ולכן כ' הרמ"א ח"ף דמגיע לו
 הפסד גדול עי"ש אף מה שאני מסתפק בדין זה הוא אם לא
 הלי' שלו כלום רק שהי' בידו עוד פקדונות אחרים ולהציל
 כלום אי אפשר והניח מקצתו והציל מקצתו אי גם בזה חשיב
 פושע הואיל ולא הי' האונס בגופו של חפץ ומסתמא דנחשב
 אונס והדבר צריך תלמוד למעשה ועיין בתשובות בית
 יעקב סי' קמ"ג ותו לא מדי בהאי ענינא נאם הצעיר
 אלעזר :

סי' סג. לשון הרמב"ם פ"ו מה' עדות ה"א כבר בארנו
 שקיים שטרות דרבנן כדי שלא חנעל דלת צפני
 לזון וכ' הראשונים ז"ל בביאור דבריו דמדאורייתא ל"מ עדות
 בכתב רק חכמים חקנו משום כע"ד ותמה עליו בש"מ
 לכתבו' דכ"ס ע"ב דלמרינן שם הכה לעדות החדש דאורייתא
 וק"ש דרבנן הרי מבואר להיפך דמה"ל ל"ס קיום וחכמים
 החמירו להצריך קיום ע"ס שדחק בזה וכ"כ תמה א"ע המל"מ
 בה' עדות שם ועיין מ"ס בספרי אחרות משפט סי' מ' בביאור
 דברי הרמב"ם דגם כוונתו דמה"ל ל"ס קיום ע"ס והאמנם לפי
 הדרך אשר דרכו הראשונים ז"ל בשטת הרמב"ם כלעכ"ד
 בדרך פלפול (ובתחיל' צריך אחי' לעיין בסוגי' זו דכתובות
 ובמס' ר"ה ר"פ ראוהו ב"ר ובש"מ לכתובות שם וס"פ ומפורשים
 ראשונים ואחרונים מ"ס בענינים אלו וזהו תבין הדבר
 לאשוריו) דהנה בתו' בכתובות שם כ' הטעם דאין עד כעשה
 דין בשם י"מ משום דהוי' עדות ש"א יכול להזימו' דלא יקבלו
 הזמה על עצמם ובמס' ב"ק דף ע"ב כתבו התו' בשם הר"י
 מקורבנ' לדחות טעם זה וכו' ע"א ע"ס והקשה הפ"י למא' דק"י
 בד"מ ל"ב עשאלה"ז מ"פ ר"ס בכתובות מהאי דראוהו ב"ר
 הא שאני ד"מ דלמרינן צ"י עכ"ד משום דלא בעינן עשאלה"ז
 ע"ס והאמנא כי הש"ך בסי' ל"ג ס"ק מ"ו פקפק מחוד בדין זה
 והביא הרבה חולקים דס"ל דגם בד"מ בעינן עשאלה"ז וי"ל
 דהפוסקים דס"ל בד"מ לא בעינן עשאלה"ז לא ס"ל כי"מ
 וס"ל בשטת הר"י מקורבנ' והי"מ ס"ל כהפוסקים דגם בד"מ
 בעינן עשאלה"ז ותולש ראיתי בלא"ה בסי' ל"ג וכן הפ"י נק"ט
 חזקי' מאוד להלכה כדעת הפוסק' ללא בעינן בד"מ עשאלה"ז
 והסת"ע בסי' ז' ס"ק י"ב ועוד הרבה
 ואחרונים תפסו לעיקר האי טעמא דיש
 מפורשים דהא דאין עכ"ד משום דהוי'
 עשאלה"ז לכן ניחא לן לתרץ סוגיית
 הש"ס לפי הים מפרשים ולש"י הפוסקי'
 דס"ל בד"מ לא בעינן עדות שאתה יכול
 להזימו' : ונדקדק עוד בסוגיין לכתובו'
 דאמר יחיב ר"ה וקאמר להא טעמתא
 דער כ"ד ולכאורה הני ג' תיבות דעכ"ד
 כמיותרים דהא בזה אנו עוסקים וגם
 קשה הא דהקשו כל הראשונים על ר'
 אשי דדחו האו דס"מ דייני' המכירים
 ח"י העדים א"ל להעיד בפניהם דש"א
 דמתקיימת הגדה בזה והקשו דש"ס
 ר"פ דב"ר מרד' הש"ס בפשיעות דלא
 תהא שגמ"ר ועיין בס' המאור ומלחמו'
 ומורה"ש שם : ולתרוץ כ"ז נקדם
 דבהא דפרקי' ר"ס בכתובות מהא
 דראוהו ב"ר כו' ליתבי' בדוכתה'ו
 ולקדשי' פרש' דהכוונה דבאמת ישירו
 תחילה בנפ"א ואח"כ יבש עממם
 ועי"כ

הנה
 וכלע"ד להוכיח
 בשטת הרמב"ם
 דהנ"כספ"ה מעדו'
 פוסק בר"ע דגם
 בד"מ עד הרו"א נ"ד
 וכו' הכ"מ הטעם
 משום דלח"א תרופא
 צ"ס דב"ק ד"ג גם
 ר"י כשיאה קאי
 בוותי' ואף שכ'
 צ"מ שם עוד מ"א
 כב' העלינו בעוה"י
 צספרו חור' חסד
 כלל ה' דהני ח"פ
 צלינו אהדי ע"ש
 וא"כ וודאי לא ס"ל
 טעמא דהרשב"ם
 דהו' מנוה"כ דכתי'
 ועמדו שני אנשים
 אלו

ועב'ם למה לו לזרף ב' אחרים
 והר'ם ב' והר'ם פ'י' דהכוונה הוא
 דלא יעידו כלל ואל' דבעינן הגדה
 ד'ל' דבע'ה' ל' הגדה רק כזה דלא
 וקדש ועיין בח' הר'ם ש' שהוא
 סירוס מרווח מדקאמר ליחזי
 נדיכתייהו חשמע דלא יעמדו כלל
 להעיד דקין עדות בעמידה והנה בר'ם
 דמורו בזה דפריך הש'ם ולא תהי'
 שנמ'ר פרש'י משום דגבי עה' לא
 כתיבה הגדה רק כזר'ק וכסברת
 הר'ם וסייעתו ולפ'ק לכאורה כיון
 דר'ם סובר בסברת הר'ם אח'י לא
 מפרש בן בקשו' ר'ם והוא פ'י' מרווח
 וכהנ'ל ואל' משום דהו' קשה ל'י
 לפירוש אח'י ל'ס ר'ם מריש' דר'ב'ר
 בלבד דממירין יעמדו ב' ויעידו א'ו
 הקושי' דבאמת יעידו ולא ישיבו
 מחזיריהו ולק' מריש' וכמ'ס הר'ה
 דו'ל' דלשיטת רש'י דהסברה מתיחות
 ובעדות החדש ל' הגדה תקשי באמת
 אח'י ל'ס מריש' ואל' דכיה' ל'י להקשו'
 הסיפא משום דמש' הקושי' אלימא
 טפי דהא ערויין כולי האי להושיב
 מחזיריהו ואכתי קושי' שלנו במ'ע
 מדוע מילין רש'י בפי' הר'ם ה' וחדע
 דבע'כ לשיטת רש'י הו' מלי להקשות
 מריש' דר'ב'ר בלבד דהנה בר'ם ר'ב'ר
 פריכין על האי צבא דר'ב'ר של ג' כו'
 ל'ל' היינו כך כלומר הריש' דר'ב'ר
 בלבד וה'ק' ר'ם בכתובות דיקא מבזה
 שני' ה'כ מוצא קמ'ל' דשהני עה'ס
 מקש'ט דרבנן דרש' עכ'ד ובחדש אין
 עכ'ד והא' למו מילת' דפשיטותא הוא
 דהא כמה המור'י נקש'י בזה ולא קמו
 ביהי חילוקא במבואר בכתוב' ס'ס ה'ו
 דגם מבזה דריש'א כלמד האי חילוקא
 דה'כ בדרש' עכ'ד למה יעידו ובשיטת
 הר'ם הלא דכיה' ל'י להקשות מסיפא
 דהקושי' אלימא וקושי' שלי על רש'י
 במ'ע מדוע מילין בפי' הר'ם והמנס
 לכאורה שיטת הר'ם כולי מוקשה
 דהנה בר'ם ר'ב'ר דפריכין ולא תהא
 שנמ'ר קשה לכאורה מהא דמבואר
 בחספ'ס ר'פ'כ'ר'ר' ה'ו'נרש'למי רפ'ג
 דר'ה והוצא לפסק הלכה ברמב'ם
 בפ' מקה'ה ה'כ דקם נמלא העדים
 זוממים אח' שאמרו הב'ד מקודש
 ה'ז מקודש דאח'ס אפילו סוגנים ומודין
 (וכנה' דאין לוקין לעדים ראשונים
 דהל'כ ואמרו ארבעים בכהפ'ס וכשר)
 ונס' פ'ס מקה'ס מבואר בהרמב'ם
 דכל זמן שלא אמרו הב'ד מקודש אס'
 בלו פרי הזמנה אחר האיום עמדו
 בהזמנה כחטל עדות הראשונה:
 ולפ' מאי פריך הש'ם ולא תהי' שגמ'ר
 הא אס' לא יעידו כלל יהי' עדות
 שאילה' דהא ע'כ לא חוכל להזמ'ס
 וק' אס' יקדשו דהא לא יעידו כלל רק
 יק' סור'יבאחר שקדשו שוב לא קילו
 הזמ' דאח'ס אפילו מודין ומש'כ' אס'
 יעמדו ויעידו שייך הזמ' קודם שאמרו

אלו העדים לפני'ה'
 אלו הדיונים לפני'
 האי עמ' אין לחלק
 בין ראובן ביום ובין
 דמורו בלילה ולהאי
 תרולא דש'ס דב'ק
 שס מחלקין בזה
 וכ'כ'ס' פ'י' בר'ה
 דלהאי תי' וודאי
 ליחא וטעמא
 דהרשב'ם ונס'
 העס' ש' הח'
 בשס הר'י דילפיין
 ביום הנחילה ליחא
 לשיטת הרמב'ם
 דכבר כתב הרמב'ן
 בחי' לב' דק'ר'
 דהאי טעמא ליחא
 לרבנן דס'ל' ביום
 הנחילו קאי לתח'ד
 והרי הרמב'ם בפ'ג
 ופי'א מסנהדרין
 פוסק ברבנן ואולם
 הרמב'ן כתב שס
 דלרבנן ילפיין דאין
 עכ'ד מקרא דעד
 לא יענה בנפס'
 וכמבוא' בסנהדרין
 דף ל'ג דעד
 המעיד לא יענה
 בדין ולכאורה ה'
 אפ'ל' דהרמב'ם
 סובר האי טעמא
 ואפ'ה שפיר יס'
 לחלק בין ראובן
 ביום דאין אין כאן
 תורת עד' ובשיט'
 הרישב'ם והרשב'ד
 והר'ם שאכתוב
 לקמן בס'ד'ך ג'ז'
 ליחא דהרמב'ן
 לשיטתו דסובר
 דדין זה שייך בין
 בדיני ממנות ובין
 בדיני נפשות ופה
 כתב אבל הרמב'ם
 דפוסק בפרק ה'
 מעדות ה'ח'
 בדיני ממנות
 עוכ'ס בין לזכו' ובין
 לחובה והא' גס
 בדיני ממנות פוסק
 דאין עד נעשה דיין
 אלא ודאי סובר
 כה'ס מפרשים
 ובראוב' ביום אין
 כ'ן תורת עדות
 כלל וכהנ'ל
 עכה'ג :

הנה
 ובמחילת כבוד הרב

הב'ד מקודש אך הא ל'ק דיל' במ'ס
 הר'ם והרישב'ם והרשב'ד והוצא
 בש'מ לכתובות דאין הקושי' שיהי'
 עדים ודיונים באחת אלא כיון שראובן
 יחא עליהם תורת עדות רק תורת
 הדיונין ויקדשו ע'פ' רא'י בלא תורת
 עדות כלל ומשני שראובן בלילה וא'כ
 אין שס דיונים עליהם וא'ת יקדשו ביו'
 על הר'ם שבלילה שיהי' עליהם גס
 תורת עדות הא ה'ל עדות שאילה'ז
 וכהנ'ל אך לשיטת הר'ם וסייעתו
 דק' ר'ם בכתובות דלא יעידו כלל
 בהאי דמורו ב'ד יקו' זאת הוא בע'כ
 אף למאי דמוקמינן שראובן בלילה דקף
 שיהי' עליהם תורת עדות הא עכ'ד

דאל'כ הו' לש'ס לתרץ בכתובות שראובן בלילה
 בר'ה וא'כ קושי' שלנו בתקופה דהא עכ'ס בריבין להעיד דהל'כ
 ליחא בהזמנה וכהנ'ל ואל' דהר'ם וסייעתו ס'ל כשיטת התנ'ס
 בריש מכות דהיכ' דלא שייך דין הזמנה ל'ב עשאלה'ז ובעה'ס
 ג'כ'ל' דין הזמנה ואפ'ל' דהר'ס תוס'יעתו הוכיח' שיטת' דו'ל'
 דסוברים כה'ס והו' קשה להו' קוש' הפ'י דמ'ס ר'ם הא שאכ'נ'
 דמ'ל'ל' עשאלה'ז ומוס' הוכיחו דגם בעה'ס ל'ב עשאלה'ז
 ורש'י הפס'ר דס'ל' דגם דל'ס דין הזמנה אפ'ה בעינן עשאלה'ז
 ולכן מילין בפ'י הר'ם וקו' הפ'י בלא'ה לק'מ' לרש'י דמילין
 בטעמא דמ'ס א'ס'ל' דגם בדין בעינן עשאלה'ז ואחרי שזכור
 לדין א'כ' להר'ם וסייעתו דבע'כ ס'ל' בעה'ס ל'ב עשאלה'ז
 אין הכרח בזה דפריך הש'ס בר'ה ולא תהי' שמי' בו' דהי'
 הכוונה שלא יהי' עליהם תורת עדות כלל אלא דיהי' עליהם שס
 תורת עדות וכמ'ס הל' בפ' הכוזב וכו' עוד מילין מחזיר'
 דהא דממירין לתתא שגמ'ר' הוא מעטס דעכ'ד ותוירן
 הש'ס הוא כפשוטו בפס'ס ותוס' שס :

העולה עכ'ס דלענין אי בעינן בעה'ס עשאלה'ז יס' פני'
 לכאן ולכאן. ונס' אי בעינן בדין עדות שאיל' ה'ז
 תלי' באשלי דרבנן. והנה הר'ה בספר המאור הוצא בשס
 הרשב'ד לתרץ הא דר'א מילין בסנהדר' דלא תהי' שמי' בו'
 היינו משום דבעה'ס כזה דהא וקדש. אבל בשאר עדות נע'ין
 הגדה. ותמה עליו הר'ה דה'כ יהי' קוים שערות חמור
 מעה'ס ואכן איפכא ממירין דעה'ס חמור דהו' דאורייתא
 וקוים שערות דרבנן קיל' ע'ס. ואמנם אי כומא כשיטת
 הרמב'ם דמן התורה לא מהני קוים ורבנן הוא דחקנו משום
 נעילות דלת. והאי דסברת הרשב'ד אלימא דקוים שערות
 חמור מעה'ס דעה'ס מן התור' מהני גס הגדה לא בעינן אבל
 קוים שערות אינו רק דרבנן עכ'ס בעינן הגדה. ועוד יל' ע'ס
 הוצעות דברינו הכל' דר'ה ס'ל' בעה'ס לא בעינן עשאלה'ז
 ובד'מ בעינן עשאלה'ז ולכן בקוים שערות בעינן הגדה דאס'
 לא כן לא שייבה הזמנה דהא לכן בעינן דרישה וחקירה.
 ומש'כ' אס' יגידו אף שהם עצמם כדיוני' וכול' להזמ'ס בנ'ד
 אחר ובסברת הר'ימקורבל. ובעה'ס דלא בעינן עשאלה'ז
 שפיר ממירין לא תהי' שמי' גדולה מרתי'. ובזה יובן הכל
 דית'ב' ר'י הצא וקאמר להא שמע'תא דעד כ'ד כלומר
 רק דין זה לבד קאמרולא איכנו חנו'ס'מ ומשום דס'ל' בר'אש'י
 דעכ'ס הגדה בעינן. והאי קשה לר' ספרא קושי' המפורס'ל'
 והא פשיטא לן בזהי' דעה'ס דלא תהי' שמי' גדולה מרתי'
 ומה הוכיח כחירך השני שלנו דר'א סובר בד'מ בעינן
 עשאלה'ז ובעה'ס לא בעינן. וא'כ שפיר פריך ואי אמרת עד
 כעשה דיין כלומר דוקא נע'ס' אח'כ' דין דהיינו שהעיד תחלה
 ואח'כ' נעשה דיין אבל לא דין חיב'ק ע'פ' הר'ם א'כ' ליחזי
 בדוכתי' ולקדשו וכפס'י' אחרי שיעידו ויהי' דיי'ק' ואל' בקו'ס'
 הפ'י דהא בע'כ ס'ל' לר'א בד'מ בעינן עשאלה'ז ובעה'ס
 לא בעינן דאל'כ למה לן הגדה כלל יהו' עדות ודיוני' באחת
 דלא תהי' שמי' גדולה מרתי' ומשני לעולם דשאני ד'מ דלא
 בעינן

צעוקן עשאלה' וצמח' צעיקן וצקו' הפ' ואל' ח"כ
 אמאי פשוט לן דבע' ל' לא תהי' שמע' גדולה מר' וצקו
 שטרת צעיקן הנדה לזה מפני הכח לעדות החדש דלורייטת
 כלומר דמן התורה מהני אמרינן ב' לא תהי' שמע' כו' אבל
 קיום שטרות לא מהני רק מדרבנן כריך הנדה ממש וכסברת
 הרמב"ד ומאן קו' הראשונים ועיין בס' המלחמות דאין
 רמ' מש' דחובל:

צעמודה ולא נשיבה דהא צד' לר' העידו ולא נשאר
 דייני' נשיבה - וצקו שטרות הא ס' צד' לקבל עדות
 לר' אבא כר' אשי דייני' המכירין ח' ועכ"ס לא שניקין
 העדים לריבין להעיד א' כשיטת רש' המפורש ברש'
 שהקושי' דיעידו ואח"כ יהיו דייני' והנס ממח' דקדוק לשוכו
 דבשעה שמתעדין צע"כ נחשבי' לדייני' ודברי התומ' ל' ע'
 וכמ"ס לעיל בשם הרשב"א והר"ן וכן לעל' עכ"כ:

אזינו גמר דין דהא לריבין לומר אח"כ מקודש - וצוה מיושב
 הא' ללא פריך ר' ספרא מרישא כן נראה לכאורה:
 אך עדיין לא פלטינן מקושי' זו דהנה צר' ראוהו צד' אמרינן
 ס' להי' ח' כר' וצקו' ומקודש כמ"ד ולקדשו כלילת ופריבין
 ואימא הכי כמי ומשני אמר קר' כי חק לישראל הוא משפט
 לאלהי יצאב אימתו חו' חוק בנמ"ד וקרי' ל' משפט - ופרש'
 משפט היינו ת' דוא"כ נס נמ"ד דקח' קרי רחמנא משפט -
 וקצ' לח' ד' וקו"ל אין היקף למחלה - ומיאל' נס בזה דיו
 כת' ד' סיני דייני' צעמודה וקושי' הנ"ל צע' אמאי מילן
 רש' צפ' הרא"ה והמקשה אמאי לא פריך מרישא דהא נס
 בלא הנדה יכולין להיות עדים ודייני' כהח' ואין לומר אך
 יתנהגו צעיקן עמדה וישיבה דיל' דיעמדו כמו בנמ"ד דקח' ח'
 דינו כת' ד':

ג' ולתתן קושי' זו נקדם דעת הרמב"ם ספ"ג מקה"ח דאם
 יסדו הנ"ד כל יום למ"ד ולא באו העדים ועברוהו ואמר
 ארבעה וחמשה ימים באו עדים מקדשין למפרע - ולכאורה
 דבריו תמוהין טועה מתבטחין דר' ראוהו צד' וכל ישראל או
 נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד ששכיח אמרינן
 דה' מעובר ואמאי לא מקדשין למפרע

והוא לכאורה קושי' אלימא ובלע"ד
 לתתן ונקדם עוד תמוה מיהרס' ומיהרס' על
 ומיהרס' צ"ח צסוק פ"ב מקה"ח על
 מ"ס התוס' בד"ה ראוהו צד' בלנד
 ופרש' דלא קאי על רישא צסוק
 לחשיכה אלא בדאיכא שעות וכתבו
 התוס' דהוכחת רש' דלנ"כ מאי פריך
 הש"ס ולא תהי' שמע' כו' והא ליכא
 שעות והקשו מוהרס' ומוהרס' ב"ח -
 חרף דהא מתכנתין גופא מוכרע
 דמי ויאלמו מקודש ואי ליכא שעות
 אך יאלמו מקודש - ואי על יום ל' א'
 אך יעידו על רא' של אסתמול וגם הא
 קו"ל שלא בזמנו אין מקדשין - ועוד או
 הוכחות רש' מחמת קושי' מקדשין
 אמאי דחא א"ע ר' זיר' לאוקמי שראוהו
 כלילת לתתן דלוי' דליכא שעות וצע"כ
 ל' משום דהו' קשה ל' או ראוהו צסוק
 יום שלוש ולא הספיקו לומר מקודש
 אך חני במתניתין ואלמו מקודש הא
 ליכא שעות - וצע"כ ראו צסוק יום כ"ט
 ולא הספיקו באותו יום ושפיר יאלמו
 מקודש למחר אכתי קשה האיל והרא'
 היתה ביום תהי' הרא' כמו ק"ע
 ולמחר יקדשו ע"פ אותן רא' ולמה
 יעמדו שנים ויעידו - א"כ נס מדרב'
 המקשין אין הכרע דיל' דהו' קושי' ונס
 דיקדשו ביום למ"ד ע"פ רא' של אסתמול
 אפריך במוהרס' צ"ח והעלה שהוא
 גליון - ומוהרס' א' חסם דבריו בקצרה
 וכתב ג"כ שאינו מדברי התוס' ולע"ד
 דברי התוס' ככונ' - דהנה שם בר' ע'
 דכ"ד ע"א ר' אלעזר צד' סובר בזמנו
 מקדשין שלא בזמנו אין מקדשין ותנא'
 אחריתא ס' ברין שלא בזמנו מקדשין
 ורנא

ב' נחזור לדבריו דרש' מילן צפ' הרא"ה משום דסובר דנס
 צמח' צעיקן עשאלה' - אך לפ' קשה לשע"כ רש' מאי
 פריך הש"ס בר' ראוהו צד' היינו כך דהא ספיר קמס' ל'
 דבע"ה אין עכ"ד וכמו שבארתי לעיל באריכות - ואי נס רש'
 יסובר דבע"ה לא צעיקן עשאלה' א"כ קשה מדוע מילן צפ'
 הרא"ה וקשה ממ"כ וגם המקשין מ"ט לא הקשה מרישא - לכן
 בלע"ד לטובות דנס דעת רש' דלא צעיקן צמח' עשאלה' א'
 ולק"מ כאשר אבאר בעזה"י: ונקדים קושי' הראשונים בזה
 דאמרינן מעיקרן בפנינו וחומס' דהא לקבלות עדות לריך שלס'
 דמילן הרשב"א והר"ן וסייעתם דבשעה שבעשו עדים הם
 עלמא מצטרפין להיות דייני' - והרא"ה מילן בסברא זו והביא
 בשיטה מקובצת בשם הרא"ה דבאמת ישיבו מחזיריהן אלא
 היחיד צע"כ קבלות העדות - והנה לכאורה ו' דהרמ"ה
 לסיטתו הוכיח פירושו דבריו ר"ס דמאי דאמר ליתבו
 צדוכתייהו הכוונה דלא יעידו כלל דאי בפרס' דבאמת יעידו
 ואח"כ יהיו דייני' - א"כ מאי פריך ר' ספרא הא בלא"ה לריך
 להושיב מחבריהם משום הקבלות עדות ויהי' הפירוש שאין
 היחיד כאמן על עצמו על הקבלות עדות - ותו הוכיח הרא"ה
 פירושו ולק"מ - אך הא ליתא דיל' כמ"ס הר"ן דהקושי' למה
 סיבו מחבריהם דהיינו שנים דהא בחד סניועיד הא' בפני
 י' ואח"כ יסב הוא ויעיד השני והנה

הנה
 ומה מוכח דעת
 רש' כהרשב"א
 דהנה רש' כתב
 להר' בכתובות
 ובר' ריש דף כ"ז
 דקושי' ר' ספרא
 דיעידו צפני היחיד
 ותקשי הא קבלות
 עדות צע"כ וצע"כ
 שנס הם מצטרפין
 להיות דייני' ודלא
 כמ"ס בתומ' צפ'
 מ' ס' כ"ז דרש'
 מילן בסברת
 הרשב"א והא רמ'
 שמי' בתומ' ממה
 שכתב רש' ש"מ
 עכ"ד שהרי שנים
 העידו על החתים'
 ולא פירש דאלו
 השנים הם דיינים
 ועדים כה' אין רא'
 גדולה דכתי' דרש'
 סובר סברא זאת
 לאמ' צ"כ לא שיק'
 לומר ש"מ דעכ"פ
 ל' כמ"ס הרא"ה
 דייניו מחבריהם
 ואינו מוכרח כל
 כך - ונס קת' יס
 לפרש כן בפרש'
 דכוונתו שהרי שני'
 ומה שכתב ארי' בס' טורי
 א' בן הקשה בזה דאמרינן בר' ראוהו
 צד' סד"ה להי' חקירות עדות כתחילת
 דין ותקדש כו' והא צמ' שבוות דף
 למ"ד ע' צמבאר דחקירו' עדות כגמר
 דין לענין דהעדים צעמודה - ותירץ
 דדולי' גבי דייני' חשיב ח' כח' ד'
 דהא לריבין אח"כ למר' של הלכה
 ולומר קים סלובי אהא זכאי כו' - וכמו
 כן בקה"ח לומר מקודש ומס' כ' גבי
 העדים עצמם חו' ח' כמ"ד והביא
 רמ' לדבריו דבע"כ גבי דייני' חו' ח'
 כת' מחא דקו' שטרות דמעדין
 צפניו וחומס' ונעשו עדים ודייני' כה'
 וכשנ' הרשב"א והר"ן וסייעתם ותקשי
 הא קו"ל צע"כ נמ"ד דבריו הכל דיינים
 ציינים ועדים צעמודה ולשיטת הרבה
 פוסקי' אף ברצד' מעבב ועכ"פ
 לכתחילה אין לשכות וא"כ איך יעשו אם
 יעמדו הא כמה נס דייני' ואם יסבו הא
 כמה עדים א' גבי דייני' חשיב ח' ד'
 ויעמדו עכ"ד צק' צ' - ולפ' מיושב
 לכאורה שיטת רש' דשפיר הוכיח
 צקו' ר"ס דכוונתו דיעידו צפני
 השלישי ויהיו אז עדים ודיינים כאחת
 ויוחשב לגבי דייני' לת' דואיל ואריבין
 אח"כ לומר מקודש דא' כשיטת הרמ' ה'
 דלא יעידו כלל אלא ליתבו צדוכתייהו
 ולומר מקודש וא"כ מה שואמרו מקודש
 יהי' צמקוס עדות ודיינים דאין לומר
 דהרא' תהי' צמקוס קבלות עדות
 דהא איירי שראוהו כלילת וכמ"ס באו'
 א' - ואו' יהי' בודל' גמ' ואי אפשר לא

וְכָל־כְּבוֹדֵי הַלְלוּתָם דַּמְתִּיתָן לְרַבֵּנֵינוּ מִדְּלֹאֵי הַזֶּה מַעֲבֹר מַעֲבֹר
אֵין מִקְדוֹשׁ לֹא וְדָחוּ בָשָׁם מַעֲבֹר אִישׁ עַד לִי סָד' כו' עֵינִים
הַעֲלֵה רִמּוֹן הַכְּרִיעַ אֵי מִתְחִיתָן כִּרְאָצ' דְּסָל שְׁלֹם בּוֹמְנו אֵין
מִקְדָּשֵׁן . אִם סָל נִם שְׁלֹם בּוֹמְנו מִקְדָּשֵׁן . וְאִם נִרְאֶה לִתְרַךְ
קוֹס' סָל עַל הַרמָצ'ס כְּרִיבִין אֲנוּ לְפָרֵס דַּמְתִּיתָן יִתְפָּרֵס בֵּין
לְרַבָּצ' וּבֵין לֵאִיכָךְ מ' דְּסָל בָּשָׁם שְׁלֹם בּוֹמְנו מִקְדָּשֵׁן . וְהִנֵּה
בִירוּשְׁלָמִי פ' א' דִּינִי מִמְכּוֹת הִי' מַבּוֹרֵר דָּנִם אִם עֵצו וְדָנוּ
בְּלִילָה דִּינִיִּס דִּין וְכַחַצ הָרָס'ס בָּמָס' ז' בְּדָק ק' ד' דָּס'
דִּירֹן חֹלֶק בּוֹה דַּמְרִינֹן בַּסְכֵּה דִּירֹן דָּק' א' אֵין מִקְדָּשֵׁן אִת
הַחֹדֶשׁ בְּלִילָה וְאִם קִדְּשׁוּ בְּלִילָה מִינֹן מִקְדוֹשׁ . וְיִלְפִין מִקְרָא
בִּי חֻק לִישְׁרָאֵל הֹוֹא מִשְׁפַּט וּבֹ' מִתְּשַׁפֵּט בְּיוֹם קָס' ק'ס'
פ' ע' אֵין בְּחִירוֹשֵׁי הָרִמָּצ' בָּמָס' ז' בָּשָׁם . וְכִרְיֹן אֲנוּ לִהְיוֹן
בְּמֵאֵי פְלִיגִי תִלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי וְס' דִּירֹן . וְאִמְנִם בְּתַחֲלִילָה
כְּרִיבִין אֲנוּ לַעֲמֹד עַל תּוֹכֵן כּוֹכֵ' תִירוּשְׁלָמִי . וְז' לִפִּי הַנּוֹסֵחַ'
בִּל פְּטִינוּ . דִּינִי מִמּוֹנֵחַ דְּכִין בְּיוֹם וְנוֹמְדִי בְּלִילָה מִכ' ל' . וְשִׁפְטוּ
אִת הַעַם כָּכָל עַת . אִית קִרָּא לַשַּׁעֲבֵר . אִמֵּר ר' שְׁמַעוֹן ב' ר'
יִחָסֵק כִּינִי מִתְחִילָה שְׁאִם עֵצו וְדָנוּ בְּלִילָה שְׁדִיכִיסֵּה דִין תִּלְמוּד
לִימֵר וְשִׁפְטוּ אִת . הָעַם אִמֵּר הֵא אֲמִירָה עַב' ז' וְכַחַצ הָרָס'ס
בָּמָס' יְצִמּוֹת פ' מִצּוֹת חֲלִיטָה דָּק ק' ד' ע' בְּדִירִיסָא מַשׁוּבַּשׁ
הֹוֹא בִירוּשְׁלָמִי דַּהֲדִרְשָׁא קָמִיתָא לֹא שִׁיךְ לַמְפָּרָךְ אִית קִרָּא
לַשַּׁעֲבֵר . דֵּהָא קָאמֵר דִּלְכַתְחִילָה גּוֹמְרִי' בְּלִילָה . אֲלֵא כִךְ יִס'
לַהֲפֹךְ מִכִּין שְׁאִם עֵצו וְדָנוּ בְּלִילָה שְׁדִיכִיסֵּה דִין ת' וְשִׁפְטוּ וּבֹ'
וּפְרִיךְ אִית קִרָּא לַשַּׁעֲבֵר . וְשִׁפְטוּ לְכַתְחִילָה' מַשְׁמַע וְאִם דְּרִישִׁי
לִי לַשַּׁעֲבֵר . אִמֵּר ר' ב'ר' ז' כִּינִי מִתְחִילָה מִמֵּין שְׁדִינֹן בְּיוֹם
וְגּוֹמְרִי' בְּלִילָה ת' וְשִׁפְטוּ וּבֹ' . וְאִמֵּר הֵא אֲמִירָה כְּלוֹמֵר הֵס'
יִכּוֹל לִהְיוֹת עַב' ל' הָרָס'ס בָּפ' מִצּוֹת חֲלִיטָה וּכ' הַתּוֹס' סָס דָּק
ק' ד' ע' א' בְּד' הֵמֵר סָבֵר : וְכִלְכַּעַ' ד' לְקִיס הַגִּירִיסָא הַיְסוּבָה'
דֵּהָא גִירִיסָת הָרָס'ס בָּמָס' ז' בָּשָׁם וְגִירִיסוֹת הָרִמָּצ'ן סָס
וְאִמֵּינָא דִּהִירוּשְׁלָמִי לֹא דִרִישׁ כִּדְרִשָׁא דִּרְבָּא דַּסְכֵּה דִּירֹן דְּבִיבֹת
הַנְּחִילוֹת' ל' ד' . וְשִׁפְטוּ לִגְמ' ד' . אֲלֵא מוֹקִי לְקִרָּא דְּבִיבֹת הַנְּחִיל
כְּמוֹ דְּמוֹקִי ר' מֵאִיר בְּיוֹם אִתָּה מִפְּלִי כַחֲלוֹת כַּמְבּוֹרֵר בָּש'
דַּסְכֵּה דִּירֹן סָס . וְסוֹבֵר עַשְׂמַא דַּמְתִּיתָן דְּכִין בְּיוֹם וְגּוֹמֵר
בְּלִילָה הֵייוֹן דִּלְכַתְחִילָה אֵין לְהֻדַּקָּא ח' ע' לְדוֹן בְּלִילָה . אֲלֵא
אִם הַתְּחִילוֹ בְּיוֹם וְכַתְּשַׁף דֵּהִלָּה דִּלְעֻדָּא אֵין קְפִידָה . וְפִרִי
אֵית קִרָּא לַשַּׁעֲבֵר כְּלוֹמֵר וְכִי דְרִישִׁין הִקְרָא דּוּשְׁפּוֹ לַעֲב'
דִּירְשׁ אִם הַתְּחִילוֹ בִּי' . הֵא וְשִׁפְטוּ מַשְׁמַע שִׁיבֹל לַמַּשְׁט כִּכ
עַת שִׁירֹנוּ וְגַם כִּי מִדְּאוּרִיתָא אֵין לְחֻלְק בֵּין תְּחִילָה לְעֻדָּא
וּמַשְׁנִי בְּבִאֲמַת מִדְּאוּרִיתָא גַם ת' ד' מוֹתֵר לִהְיוֹת בְּלִילָה
וּמִדְּרַבָּן הֹוֹא דִּאֵין דְּכִין ת' ד' בְּלִילָה . וְלִכֵּן אִם עֵצו וְדָנוּ בְּלִילָה
דִּיכִי' דִּין הֹוֹאִל וְהֹוֹא מוֹתֵר מֵה' וְיִטִּין רַק חוֹמְרָא דְּרַבָּן דִּל'
מַעֲיִיבִי שִׁפִּיר . וְז' קִרָּא דּוּשְׁפּוֹ בְּבִאֲמַת קִאִי עַל ת' ד' . וְז'
כִּינִי מִתְחִיתָן שְׁאִם עֵצו וְדָנוּ בְּלִילָה דִּינִיִּס דִּין שְׁנֵאמ' וְשִׁפְטוּ
ז' אֲלֵא מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה וְרַבָּן הַחֲמִירוֹרָק לְכַתְחִילָה כְּרִיךְ שִׁיח'
ת' ד' בָּיוֹם . וְהֵא לַעֲבִיד פ' כִּדְרֹר : וְלִפ' פְּלִיגִי תִירוּשְׁלָמִי וְס'
דִּירֹן דִּירוּשְׁלָמִי לֹא דִרִישׁ בָּיוֹם הַנְּחִילוֹ לִת' וְסוֹבֵר דִּאִינֹר ר'
חוֹמְרָא דְּרַבָּן וְס' דִּירֹן ס' דִּרְשָׁא דִּרְבָּא בָּיוֹם הַנְּחִילוֹ לִת'
וְכִינִי הֵהוּא מִנּוֹה' ז' אֵין לְחֻלְק בֵּין תְּחִילָה לְעֻדָּא . עוֹד כִּרָּא
לַפִּעִכֵּךְ בַּמַּחֲלוּקִים הִירוּשְׁלָמִי עַם ש'ס' דִּירֹן דִּהֵנָּה וְדָנוּ ר'
גַּמ' ד' אִיקִּיר מַשְׁט כַּמְבּוֹרֵר לִהְיוֹא בַּסְכֵּה דִּירֹן דָּק ל' ד' דְּמוֹ
רַבָּא קִרָּא דּוּשְׁפּוֹ לִגְמ' ד' . וּפְרִשִׁי עֵיקֵר מַשְׁטַת הֵייוֹנוּ גַּמ'
וְהֵא דַּמְרִינ

ה'פ' נס בדעדר מעכב עין בהר"ש פ' שבעות העדות אך
 א"ל הקישא לחוק ומשפט ח"כ אחקש קה"ל לת"ד ובת"ד נס
 הדיינים יכולים לעמוד ואפשר להיות הכל בעמידה
 וכמ"ס בט"א ולפ"י שפיר הוכיח בתוס' דבנ"ע לשיטת המקשין
 איירי בדליכא שהות דל"כ מ"ל להקשות דלמא מחניחין דל"ל
 כראב"ז וא"כ בע"כ בדעדר מהני ק"ע בליכא ובע"כ ל"ד הקישא
 דח"מ (והא דאמר ל"ל על ב"ס הק"ס דח"מ היינו לדין דק"ל
 כראב"ז) וא"כ נס בקה"ל ל"ל דיינים בישיבה וא"כ ממ"ל לק"מ
 דא"י הקוש' שיקדשו תיכף עפ"י ראייתן ולא יהי עליהם תורת
 עדות הא ליכא שהות ובע"כ ח"י הקי' שיקדשו למחר עפ"י
 אותו רמ"י ונראה בהכרח דהאי רמ"י הוא במקום ק"ע הא או
 כיוצא דל"ל כראב"ז לא אחקש חוק למשפט וא"כ היך תאמר שהם

עממם נעשו עדים ובעממם מקבלין
 עדותן והי' עדים ודיינים כאחת הא
 א"ל לא בעמידה ולא בישיבה וממנם
 כן ח"כ מחניחין דל"ל כראב"ז אבל אי
 מחניחין כראב"ז א"כ בע"כ מקשינן
 חוק למשפט וקה"ל דינו כת"ד ויכולין
 להיות דיינים בעמידה וא"כ שפיר
 יכולין להיות שנים כאחת והי' מקום
 לק"מ המקשין אף בדליכא שהות דאכתי
 ח"י הרא"י במקום ק"ע ולמחר יקדשו
 אלא דהוכחת התוס' מ"ל להקשות
 דלמא מחניחין דל"ל כראב"ז אבל ר"י
 ר"ל לאוקמי מחניחין אף לראב"ז
 הוצרך לתרוי שראויה בליכא ואף
 דאפשר לאוקמי באם הזדמן שראויה
 בישיבה טפי כיוצא ל"י לאוקמי שראיה
 זיליה מלומר דאיירי בדליכא שהות תם
 דהי' בישיבה וזוהי הכול על ככון
 בע"כ הא דל"פ ר"ס בכתובות מריש

דכ"ד דנס הא דפריך רש"י היינו ק"י והא דמיון רש"י בפי'
 הרא"ה אשר עמדנו ע"ז באל' ויחזור ג"כ דקדוק הל' דקאמר
 וכו"ל ה"נ שראויה בליכא ה"ה משמע דאילו ה"ה על ק"י זו
 ל"ה קשה ל"ה וזריך ביאור ולפ"י הכלל א"ס דר"ס לה"מ
 להקשות מריש דרב"ד בלנד דיל כדברינו הכלל דאם לא
 יעידו כלל אף יהי עדים ודיינים כאחת הא א"ל לא בעמידה
 ולא בישיבה וא"ל הא קה"ל אחקש לת"ד דא"ל דאכתי מ"ל
 להקשות דלמא מחניחין דל"ל כראב"ז וא"כ בע"כ חוק לישנא
 דמוזני ולא אחקש חוק למשפט אבל מביא פריך שפיר דלמא
 וישיבו מחניחין דנאמת יעידו ויטעמו או להי' עדי' ודייני' כ"ל
 דהא י' להא בזה ח"מ ד' כמ"ס באל' ב'

בס"ס וזוהי הוכיח רש"י פשוט ודל"ל
 כפי' הרא"ה אבל בע"כ דר"ה דמוקי
 ר"י שראויה בליכא ומוין לפרש בדליכא
 שהות משום דר"ל לאוקמי אף כראב"ז
 ואף שראויה בעמידה וכה"ל וע"ז
 שפיר פריך מהאי דראויה ג' והס' ב"ד
 ה"כ ל"ת שנמ"ד וכו"ל ה"כ שראויה
 בליכא ומוקמי הכל כראב"ז ה"כ הקשי

ה"ה ואל' דקמ"ל בעה"ה דאורייתא אין עכ"ד הא לפי
 מה דמוקמי כראב"ז נס מרישא מוכח דאין עכ"ד דל"ל לא
 יעידו דהא בעה"ה ל"כ הנדה ויכולין לעשות הכל בעמידה דהא
 לראב"ז מקשינן חוק למשפט וא"כ: ואמנם כן א"כ בדעיה' דהא
 ל"כ עשאלה"ה הכל אי בעינן בעה"ה עשאלה"ה א"כ אף דמתני'
 כראב"ז אכתי ל"מ מרישא דשאני עה"ה מקש' דיל דהתם
 ע"ה איכא כמ"ס בזה"ה דהא לא יעידו כלל יהי עשאלה"ה
 דתיכף שיאמרו מקדש לא יקבלו הזמה ואכתי ק"י זו צמ"ע דמ"ס
 ה"ה והוא הדבר אשר דברנו דבע"כ שיטת רש"י כהר"ה דל"ל
 בעה"ה עשאלה"ה וזלח הרמב"ם דסובר בעה"ה בעינן
 עשאלה"ה ואמנם לפי הדרך שכתבתי בספרי אחרות משפט סי'
 מ' ובשיטת הרמב"ם דנס לשיטת הרמב"ם מן התורה ל"ס קיום

י' דנס להרמב"ם ל"כ בעה"ה עשאלה"ה וזוהי י' לישב
 תמימה הלח"מ על הרמב"ם צפ"כ מקה"ה סוף ה"ב דרעת
 הרמב"ם דמן התורה ל"כ בעה"ה דר"ש וחקירה ותמה בלח"מ
 דהא נס דר"מ זריך מה"ה דר"מ ורובן בטלוהו משום נע"ד וזה
 ל"כ בעה"ה ובהכ"ל א"כ נפשיטת דכיון דס"ל דל"כ עשאלה"ה
 ממילא דל"כ דר"ה ולפ"י אף שהעלתי לעיל אות א' בהנ"ה
 דבע"כ דעת הרמב"ם כ"מ דעמא דעכ"ד משום דהוי
 עשאלה"ה עכ"פ האו עמא ל"כ גבי עד הרווא ודל"ל כשיטת
 הפוסקים שהביא הרמב"ן בחי' לנ"ב דקיד' דס"ל נס בעד
 הרווא שייך האי סברא דאף דאונס מעידין הואיל וידעו
 אחיות הענין לא יקבלו הזמה ע"ה והרמב"ם בע"כ חולק בזה
 דל"כ כ"מ פ"ה ס"ה ב"ר רב"ד לומא מחניחין דל"ל כר"ע דאמר
 בד"כ נס עד הרווא א"כ דין דלמא שאני ד"כ דבעינן עשאלה"ה
 ומש"כ בעה"ה ובשלמא רש"י והר"ה דס"ל האי סברא
 דבעה"ה ל"כ עשאלה"ה אין הכרען דיל' דהא בל"ה לא ס"ל
 עמא דהי' מו"ה מ"י ל"ד ס"ל בעה"ה בעינן עשאלה"ה אבל
 מהרמב"ם שפיר מוכח כה"ל אך אכתי ק"ק דמ"ל להמקשין
 להקשות דלמא וזו עמא דר"ע דס"ל בד"כ עד הרווא אכ"ר
 דל"ל יקבלו הזמה כה"ל ודוק פשי' כנלג"ד בד"מ והמעיין
 יתאם בזה דברי טעם בעו"ה:

סי' סדר נשאלתי מ"ס הרבני המופלג השנון מוה"ר א' ליוז
 כ"ו בח"מ ס"ס ס"ד ס"ד ס"ק מ' ו' שהר"ע הקנין
 כו' עיי"ש דהש"ך החליט דמכירו שטרות דאורייתא ולעיל סי'
 ל' מ' מסקנא ל' אי שעבודא דאורייתא ולי' שפ"ד בע"כ אין
 מכירות שטרות דאורייתא דאינו רק שטר ראי' והשבתי אף לפי
 הבנתו בהש"ך לק"מ דהא דר"י אין להקשות היך שייך מכירה
 דאורייתא בשטר דאיתכרך קרא למעוטי שטרות מאונסא וכמו
 דהקשו ה"ה בכתובות דפ"ה פ"ב דהא שפיר י"ל דאיתכרך
 בשטר מכר או אף בשטר' כשלא לזממנו רק התחייב א"ע
 בדרך שפיר חייב בשטר' אלא דלכאורה הקי' לדינא דהחליטו
 בכל מכירת שטר' דהוא מדאורייתא ונס זה לק"מ דכיון דעכ"פ
 תקנו רבנן דבע"פ אינו גובה ממשעבדי והרי עתה חועלת
 השט"ח לענין שעבוד הנכסים ואל עתה מכירה דאורייתא
 ועיין בנ"י בריש ב"מ ותמלא הדב' צמחור (ועמ"ש ל' ב"י) וז'
 מ"ס בע"ז ועיין לקמן בש"ך ס"ק פ"ה ועיין בה"מ ע"ד דס"ג
 פ"א בתו"ד והוא מחסר פ"ה ועיין בשבוע' דל"א פ"א ואמנם
 ל"ל לזה אלא לפי הבנתו בל' הש"ך דהטעם הואיל והשט"ח
 גורם השעבוד הנכסים אבל לבני לא כן ידמה דהא דברי הש"ך
 נובעים מהר"ה והטור והש"ך ל"ל קו"ר בלשונם ח"ל ולא דמי
 לשט"ח דהתם ל"כ ב' קנין אלא ממון שהלוי נתייב לו פ"ה
 אלא שהשטר נכתב לנכות בו משעבדי ובמסירות השט"ח
 קנה בו שעבוד הנכסים וגם החוב בתק"ה וכיון שקנה החוב
 קונה ג"כ שעבוד הנכסים הנכבדים בהשטר עכ"ל הרי דתולה
 קנין שעבוד הנכסים בקנין החוב ולפי הבנות פ"ה הוא להיפך
 והאמת יורה דרכו בל' הרא"ה דקאי אדלעיל שב' דעיקר חיקון
 מכירת שט"ח נתקן לענין הלוואה וכיון שהקנו שמועיל מכירה
 בשט"ח תקנו ג"כ בשט"ח וז"ל ובמסירות השט"ח קנה בו
 שעבוד הנכסים וגם החוב בתק"ה כוונתו כי חועלת מסירת
 השט"ח עומד לזה שיהי' נקנה הן השעבוד והן החוב אך
 הואיל ועיקר התקנה ה'ה לענין מכירת חוב לזה סיים וכו'
 וכיון שקנה החוב נקנה ג"כ שעבוד הנכסים ואף שהלשון
 בהר"ה ש"ד ק"א פ"ה אין להשיב מהכונה הפשוטי וכמ"ס
 הסמ"ע ובל"ה י'ס לרחוק ק'י פ"ה עפ"י מ"ס התו' בסוף ב"ב
 והר"פ ב"ס פ"ה ש"ס הרמב"ן דש"ך דוקא במליה בעדים
 ע"ה: ומ"ס לסתור הראי' שכתבתי בח"ר מספרי ע"ר סי' ל"ז
 אות א' מהאי דאין חולין בבעלת הכתם וע"ה נכתב לסתור משו'
 דעכ"פ איכא קל"ה ס"ס דספק מן הגדולים והנס דהט"ו ב"ר
 ק"י כ' דאינו ס"ס אף הא ב"ב ב"ר קפ"ו עובד דהא נחשב
 לס"ס ובע"כ זריך לחלק בין רואה ובין כתם או דבכת' החמירו
 או דברואה הקילו ומ"כ בכתם החמירו ודל"ל לאו רמ"י דהתם
 בל"ה רמ"י להחזיר מטעם ס"ס אלא דחבמים החמירו ולקולא
 ל"ה

ל"א ואף כ"כ ברוח הקדש אפי' עכ"פ נס בכתם איכא קצת
 ס"ס עכ"ד הכה מ"ס דבכתם החמירו אינו סובל דברי הט"ו
 דהא באת רוב דמים מן המקור והרי ה"ו הביא דמי' לרצונו
 מח' דכחצות דכחצ"ל ח"ס ס"ס וסוף בזה חומרא רק דיכא
 אף הא ודמי דברוא הקדש כ"א ודרך הגש' וברא' ו"ל ש"ל
 רוב דמים מן המקור דהא איתתא איכא מן הרוב דאשתנו
 סדרי' מכל כשי' דין וספיר שייך שם ספק דמהדרין וממילא
 בעלה השתנו עלי' דבאת ח"כ ס"ס כפשמא של הט"ו ורוחא
 שאני דאנו אמרינן רוב דראות מחמת תשמיש הוא מן המקור
 אלא רוב דמים מן המקור אבל ברוחא דאיתרע מסתברא טפי
 לחוש למכה ובין שכתם למכה לא סמכין אלא אם ידעין
 בודאי שיש לה מכה שמוציאה דם ועכ"פ לענין ס"ס יש להצטרף
 סברא דמן הגדלים ואולם אף לפי הסברה של פ"מ דמי' עלי'
 שריא וקיימ' ואדרבה ק"ו ומה בכתם דאינו רק ס"ס אפי' אין
 סומכין להעיר לבעלת החלוק ומכ"ס בנדרין השאלה דאינו
 ס"ס וכל הספיקו' שאתה מרבה אלא בע"כ הראשונה אני
 מרבה אלא בע"כ השני' שבאנו לטמאה עתה : ומ"ס עוד
 בסתירת דמי' זו עם הראי' מדם הבחולים דשאני כחם
 דהחלחול לא בא אלא על הספק ומביא דמי' מחס"מ בענין
 חמץ בפסח הגה ל"ד הטיב בזה דמי' ועלה על הדעת לומר
 דבר שכתם בתחילה מספק יהי' אסור לעולם בכל הספיקו'
 שולדו אפי' ומבואר להמעיין ברש"י בזה בסוגי' דנתיבא
 באחרות דהא ליתא דוק ויתעלה אף סברת הה"מ דהא
 דבדיקה שריא וקיימא הוא' ועיקר בדיקה לא תקנו אלא על
 הספק מה אולמא דספק הראשון שהי' קודם הבדיקה מספק
 זה שובל עתה שם ספק חד הוא ואף דמהחילה לא הי' להבי'
 חוק' בדיק ועי' ס"ס לו חזקת בדיק בזה ודמי' לא חלקו חכמים
 דאפי' תימא בית שברקי בשנה ולא אחזק ברי שהי' ס"ס חמץ
 בחור השנה לא נצטרך לבדקו לשנה הבא ושפיר כ' הה"מ
 ומש"כ בכתם אפי' כי החמירו חכמים מספק אכתיו היך כימא
 להחמיר גם באיכא במאי לתלות והראי' דתולין בפסוק ובש"ד
 שם במאי לתלות ולדבריו לעולם לא כחלה דעב"פ מיד
 ספיקא לא כפקא וגם אפי' חכמים במלאה כתם ולא חשו
 לשמא מעלמ' אכתיו כ"כ אין לכתולת האש' הוא לבע"כ שכתמי'
 בה ויתר הדברים שכתבתי בזה באדרו מחמי' :

סי' סה - בשאלתי מהרצני המופלג ההרף ובקן מו"ה
 ישראל כ"י מק"ק ואידידילוב ו"ל הניח מול הדלת
 כ"ת הרמה אחר הוקסא ל' לרצונו רב האין נאמן ביתומי'
 שמכרו בכנסין מעוטין וכן יתומים שמכרו נכסי' אציהן אפי'
 דמטלטלי דידעו לא משתעבדו מ"מ אי' איכא להני' זוי' מנדינן
 מינייהו כיון דחליפי' הכנסים נזהו הוי' כמו הכנסים עצמן
 דא"כ סוגי' דבטורות דף מ"ח דאוקמינן דפליגי בחמא ולא חצי'
 חמא לא ידעתי להולמו בין ש"כ אפי' לו מה שגבה חליפי' חלקו
 והוי' כמו חלק עצמו לא מטעם שקבה שצבור אלא מטעם
 שחלקי' שצבור והדבר תמוה מאוד עכ"ד :

וזה תשובתי וישראל עושה חיל חילו לאוריות' בו' מכתבו
 הניעני באותו י"ו ובעת טרידנא בחבלי טרדין המוקסין
 כל הראש ומעט אשר פכתי ועיינתי בקושייתו והנה לכאורה
 היא קושי' אלימא' אבל כד רייקוין אשכחין פתרי' ע"פ סדר' הטו'
 בח"מ סק"ד במטלטלי ליתא להאי דיכא דרצונו האין משום דאין
 המטלטלים של היורשים משועבדים להמלוה מן הרין ואף
 הגאונים לא תקבירו אל' בפדיון ביד היורש' אבל אפי' קדמו ומכרו
 אקמיהו דאין תורה עיי"ש וכמו כן כלעכ"ד דרצונו האין לשיטתו
 דס"ל שצבורא דאוריית' וכמבואר דהאי' דפוסק דמלוה בע"פ
 מוקדמת קודמת למלוה בשטר מאוחרת ולכן ס"ל דגם אם
 אין אותן הכנסים בעין נובה מתמורזן אבל אי הוי' ס"ל לרצונו
 האין דעבודא לר"ה הי' מורה דלא תקנו כולי' האין לבנות אף
 מתמורה ובין החולק שכ' הטור לדינא דתלמודא כן חייבא
 לדינא דאורייתא והנה הסיק כפי' ל"ש העלה דר"פ ס"ל שכל

ובבואר בתו' בסוף ב' וביקשטמע לעכ"ד בס' המקח לרצונו
 האין בשער כ"ו ו"ל ורב ושמואל דאמרי' תרומיהו מלוה ע"פ
 נובה מן היורשים ואינו נובה מן הלקוחות נובה מן היורשים
 שלא תבעול דלת וא"מ מן הלקוחות דל"ל קלא עכ"ל ובע"כ יש
 ט"ס בדבריו דה' רבשמואל' ס"ל בסוף ב' דמי' לא מן היורשי'
 לא מן הלקוחות ור"פ הוא דאמר הכי התם ובע"כ יש ט"ס
 וחסרון בדבריו וכ"ל ורב ושמואל דאמרי' תרומיהו מלוה ע"פ
 א"ל לא מן היורשים ולא מן הלקוחות וא"פ הלכתא מלוה
 ע"פ נובה מן היורשים וא"ל מלקוחות בו' ועכ"פ חייבא דניחא
 לרצונו לפרש בטעמא דר"פ כדמפרש הס"ס בסוף ב' וממילא
 דס"ל בשיטת ר"פ דהוא סובר שצבורא לר"ה : והנה בזה'
 בכורת ר"פ הוא דממנו דפליגו צחמא ולא חצי' חמא ולר"פ
 לשיטתו באתא ח' לנבות מן התמורה ומיושב קושי' פ"מ ואין
 לפקפק ע"ז משית' הסיק' דס"ס ח' דלר"ה אפי' במטלטלים
 הרין כן ודלא כשעת הסמ"ע שם ע"ש וא"כ לכאורה ליתא
 לרצונו אף גס מזה אין סתירה ד"ל דרצונו האין ס"ל כשעת
 הרמב"ן והרשב"א דלמ"ד שער' גס' מטלטלי' משועבדים מה"ת
 (ועמ"ל ס' כ"ה) וא"כ גס' במטלטלים לשיטת רצונו האין
 שצבורא דאורייתא וגם י"ל דס"ל כשעת הראש' בכתובות
 דעכשיו דעיקר הסמיכה על המטלטלים דין קרקע' יש להם
 ע"ש ועוד יש מקום לישוב קושי' פ"מ עיי' מ"ס הג' בזה עיי'
 ס' ק"כ ס"ק למ"ד עיי"ש וגם יש מקום לנבות ולסתור עיי'
 דברי הרמב"ן בזה' ב' ד' מ"י שמת אף אין הוהן מסכים
 להאריך ובשגם כי לפעכ"ד מש"כ הוא תירץ מרווח ואל תשנו
 כי ביתומים שמכרו בנכסי' מעוטין בלא אינו מה"ת דעכ"פ
 יש לחלוקי' בנצרה דאם איכא בעולם שום שצבור מה"ת וא"כ
 ביתומים שמכרו בנכסי' אלוהן נובה מן התמורה אז גס' ביתומי'
 שמכרו בנכסי' מעוטין תקנו בעין דאורייתא אבל אי ליכא
 בעולם שצבור מה"ת לא הוי' תקנו כלל לנבות מן התמורה
 ככלל' דעמ"ל הסמ"ע ס"י ר"כ סק"ו ובש"ד שם הכ"ד בו' :
 שוב נדפס ספר קצות השני' ומלאה' שהינא בקושי' זו עיי'
 שם מה שחירץ :

סי' סו - בהמשלש מעות לבתו כתובות דף ס"ט ע"ב
 ע"ס בסוגיא הכל' : רש"י פי' והוא אומרת לאמר
 שנסאף וב' התו' ולא דק דנמנרא מסקינן ור"פ אלא בגדולה
 מן החירוסין והניחו בקושי' וע"ס בפי' דקר' התו' אינו אלא
 ממה דמסקינן דחסורי' מהסדר ודלא כמ"ס מירש' א' וכלעכ"ד
 לישוב קו' התו' ונכסד לרקדק עוד בש"ס שם דאמר אימא סימא
 והול' אימא סימ' דמתניין דהא לא איורי' מתניין והנלע"ד
 דהנה רש"י פי' במתניין דנחן המעו' לקבו' בהם שדה אי' דרובי'
 לכשתנשא והאריך בזה הפ"י והעלה דאין כוונת רש"י שהוא
 פירש לקנות שדה או לדרובי' אלא דמי' כחן המעיות ליד השלים
 בסתם ואומדין דעמו דכוונתו הי' לו לקנות שדה או על
 כדוני' דהיינו תכשיטין (כמגושד לבי' בדרך מ"ד בהאי דאמר
 דרובי' לברת ע"ס) והא דאמרינן דלוקחין שדה משום דיוון
 דהדר שקול לא מסקינן לגמרי' וכות בעל משום הכי לוקחין
 שדה שיהי' לו עכ"פ השירות עכ"ד הפ"י וע"ש שהאריך מה
 שהבריה לרש"י לפרש כן ולעכ"ד י"ל בפשוט עיי' מ"ס הפ"י
 עצמו ומהר"ם ש"פ שם בזה דאמר דפרס בשלהי שמעתין
 בפשוט ל"ש אלא דאין שם אפוסטופים ממאי מדקחני
 אין מעשה קטנה כלום ואי' נצוה דוקא לקנות שדה
 הם קרקע וודאי דמי' למכור אף דאין אפוסטופים וי"ל דרש"י
 לא ס"ל סברת הרין שכ' דוקא קרקע שהניח אביהם א' למכור'
 ומשכ"כ קרקע שקנו אחר מיתות אביהם ורש"י ל' דמיין בזה
 ומה למד רש"י דאמר סתם והא דרשינן לטובת הבעל וא"כ
 במטלטלי' יכולין למכור אף דיש שם אפוסטופים כ' נדרוש לטובת
 הבעל ונימא דכוונתו הי' תכשיטין לקנות וגם בקטנה נימא אף
 אם כבר קנה בידה למכור ושפיר הוכיח דפרס : והנה בזה
 דאמרינן חילומא קטנה מנשואין א"כ כתבו התו' פי' אף קטנה
 מנשואין אבל ודאי פליגי' בגדולה מהאירוסין ע"ש שזכירו
 דבריהם מתניין והמעין בפרש' ברי' מ"ב מבואר דסובר
 דא"כ

דמ' דפליגי בקטנה ל"ס בגדולה וק' לבאורה מתחיתין
 והכרעה דרש' סובר לחלק בזה כעין דמחלקין לקמן בין
 המומר תנו שקל לעומר אל תתנו. אלא שקל דבאמ' תנו ונתקרי
 השער נותני' לו סלע ובאומר אל תתנו אף דנתקרי' השער וי'ל
 דלעית' דהכי לא אמ' לפ' ה'אין נותני' אל' שקל ובעי' זה י'ל הא
 דלמירין בגדולה ונסת' לר' מאיר שומעין לה הוא משום
 דלמירין דעתו דלא הקפיד אס' תהי' כשואה או גדול' היינו דוק'
 באומר קנו שדה או שומעין לה אבל באומר אל תקנו אלא שדה
 אף דנשת' אין שומעין לה ומתניתין י'ל לפי האי ס' ד' דפליגי
 בקטנה מנשואין דלמירי כיבא דפירש' להד' אל תקנו אלא שדה
 ור' פליגי בזה דלפ' שומעין לה דכיון דנשת' גדולה לר'
 בכל גווי' שומעין לה והוא לינו חושש בהאי דאמר אל תתנו
 כו' כמבואר בש"ס שם (ועיין מה שכתוב בסמוך בס' ד' בישוב
 קיש' תוס' בד' הא' מני ד"מ) והנה בזה דלמירין אימא
 סיפא כו' אי לימא ר' יוסי הא מרישא שמעין כו' אלא ר"מ
 וחסורי מחסרה כו' קשה לבאורה הא אף לר' א"ש דקמ"ל
 בפעושות אס' אפטרופסס און מקחן מקח בנש' מלון וכבר
 הינש בזה גס בש"י ובהג"ל א"ש דהא ח' דפליגי בקטנה
 מנשואין קשה הא במתניתין מוכח דפליגי בגדול' מן האירוסין
 וי'ל דלמירי באומר אל תקנו אלא שדה ובקרקע פשיטא דאיי
 למכור וכה"ל וזו מושב הרקדוק ערקדוק בש"ס דאמר
 אימא סיפא ולא קאמר אימא סיפא דמתניתין ודוק. וזו
 מיישב קוש' תוס' דהא דלמירין ח' מ' היינו לפי הס' ד' דפליגי
 בקטנה מנשואין ובע"כ דלמירי באומר אל תקנו אלא שדה אבל
 למסקנה דפליגי בגדולה מן האירוסין י'ל דמתניתין איירי
 דמסר המעות סתם וכמו שפירש' במתניתין לקנות שדה או
 תכשיטין ואין אנו אחראין לומר ח' מ' ד"ש שפיר דלמי כר' יוסי
 וקא משמע לן דאין ממכרין ממכר במטלטלין ולא קשה מידיו קו'
 תוס' ודוק היטב:

יחזיר על הפתחים אבל בהקדש הוא עכ"פ איבעיא דלא אפשט'
 במס' ב"ב דקמ"ח ע"ב ד"ל בהקדש נמר ומקנה ואס' כן אין
 האומדנא ברורה ומביא רא' מיתון כל נכסיו הידועים לנו
 דבקנין א' לחזור ואף ד"ל דאין לו עוד נכסיו והיו כמתנות
 ש"מ בכולו דלא מהני קנין ואס' א' לחזור ובע"כ הטעם
 משום דאין האומדנא ברורה דלולי יס' לו עוד נכסים והמתנה
 בתקפו זהו תורף דברי הרמ"א ש' עיין בדבריו ונמ"ש המור בשמו
 אבל המחבר והרמ"א דס' ל' בהקדים כל נכסיו אס' עמד
 כתבטל היינו משום דס' ל' דהא דבני בש"ס בע"כ הוא אי גס
 בהקדש האומדנא בתקפו כמו בהדיוט או דבהקדש אין כאן
 אומדנא דמוכח ועכ"פ לפי מה חלק איבעיא אין שום גמנוס
 בהאי אומדנא והיא בתקפה ואין קו"ל קולא לכתב' ויש לנו
 לדון כפי האי חלק איבעיא דאין שום סברה לחלק בין הדיוט
 להקדש והיו כאלו אין שום ספק בעולם אלא כאלו אפסקא
 להכתב' דאין חילוק בין הדיוט להקדש והאומדנא בתקפה לכן
 אס' עמד כתבטל אבל בזהו דחילק כל נכסיו הידועים הרי
 עכ"פ הוא אכליו בגדר הספק אולי יס' לו עוד נכסים וא"כ אין
 האומדנא ברורה לכן אין לכתב' המתנה וכסדרת הרמ"א שולן
 ס' ל' להמחבר ורמ"א בסעיף יו"ד בכותן כל נכסים הידועים
 דמהני קנין וזה לעכ"ד ברור באין גמנוס: ולא שייך לכאן
 אמירתו לנבזה כמסירתו להדיוט כמ"ש ה"י בסוגיין הואיל
 ואינו ברור ע"ש ודברי ה"י הללו ה' בהעלם מעין הברור
 הנאון בש' הפרשה שחמה על תמיהות ה"י על הרמ"א מהאי
 דאמירתו לנבזה ולק"מ ודוק היטב ועיינ' מ"ש הש"ך ב"ר סימן
 רכ"ט ס"ק י"ד ע"ש ועיין בתשובות דברי ריב"ו סימן תש"ז מ"ש
 בשם רש"ס א"י סימן תקס"ב דבהקדש עני' ל"ש אמירתו לנבזה
 וזוה"ו סתם הקדש הוא לעניים חו"ו כו' הכ"ד כו' הנעיר
 אלעזר:

סי' סח שאלה מי שאבד דרך שדהו והד' שדות המקיפין
 אותה ה' של איס' א' שקנה מד' והד' מוכרים
 מתו אי חייב האי חד דלתי מכח ד' ליתן לו דרך:

תשובה הנה בש"ך ח' מ' סימן קמ"ח סק' ב' בפשוט
 ח' ל' ואס' מתו הד' קיי' כו' דלעיל סימן קי"ט
 ס"ה ע"ש עכ"ל ואני בעיני' ל' להבין דברי הש"ך בזה דאין
 הכיוון דומה לראי' דלעיל הטעם דאס' מת המוכר אף אס'
 יחזיר ליורשין אין בע' ח' גובה דהיו כמו יחזירים שקנו קרקע
 אחר מיתות אביהם וכמ"ש רש"י ותוס' בב"ק דף ח' ע"ב וכו' כ'
 הסמ"ע לעיל סימן קי"ט ובין דא"כ לפרוע אין הלוקח יכול
 לשלם החובות המוכר שעליו שצנודן וכמ"ש הסמ"ע אבל הכא
 אף אס' המוכרים קיימין אין לזה דרך אס' יחזיר השטרות דכ"א
 ידחור ואפ"ה יכול הלוקח לומר אחזיר שטר' דיהי' כמו שהי'
 בתחילה ואצטל אותו וזוהו שרצונך להשיב על ידי וכת' ש' תהי'
 בסוף כתובות א"ף הדרך יהי' ת"י ה' מהס' ואס' ידחוק מאי
 איכפת לי מה יוסף ומה יגרע אס' מתו המוכרים אכתי יכול
 לומר אחזיר להיורשים וביותר כפלאתי על הש"כ שנעלמו
 ממנו דברי תוס' במקומו בכתובות שכתבו בחד דלתי מכח
 חד דהיו מלי' לומר ואי לא מזבניכו אלא משום דא"י לבעל
 וכותו שהי' לו מקדש והרי מבוזר עכ"פ בחד דלתי מכח ד' אף
 אי מתו הד' יכול לומר ואי לא מהדרנא להיורשים דלא גרמי
 עכ"פ מאחרים ומה גס כפלאתי על הש"ך דשם בס"ק ה' הביא
 דברי הרמ"א בתשובה סימן ק"ט וידיך לא השגיח שהרמ"א ז"ל
 כתב שם בתשובה להדיא דאין לחלק בין היבא שהמבורי' קיימין
 או לא ע"ש שהאריך (ועיין בבכ"ה ש' הביא דברי הרמ"א בש"י
 מ"מ הרמ"א בתשובה והולי' מ"ש בבכ"ה הטעם משום מקח
 טעות הוא לשון רמ"ע מפלגו וס' הג"ל אתי' כעת לעיין בזה)
 וגס נעלמו מהש"ך דברי הרמ"א שהוצא באס"ק לכתובות
 דמי שאבד דרך שדהו דכ' להדי' דטעמא דאי שחית שייך
 גס בני יורשי' אלא דהוא ז"ל כ' לפי סדרתו אס' היו המוכרים
 גרים ומתו וא"ל יורשים ל"ש טעמא דאי שחית כדי לפרש
 הסוגי' אף בגוונא דא מפרש הרמ"א הטעם משום מה מכר
 ראשון

סי' ס"ז תשוב' לחכם א' אשר שאל בש"ך ח' מ' סימן קמ"ח ס' ק'
 י"ד בד' ה' ולא זכ' כו' תימ' כו' ע"כ כ"מ שם כ'
 הש"ך נעלמו ממנו דברי הכ' שהביא ה"י בש"ס ודמתנה
 אינו יולא מרשות הכותן עד דלתי לרשות המקבל בודאי
 יע"ש ובין דעכ"פ הוא מסיקא דדיכא ל' מרשות הכותן עכ"ד
 תמכני על פמ' ה"י לא דרש סמוכין כי כבר הירגש בזה הנאון
 בעל ח' ב' בהנהיג ספר ה"י ע"ש ולהוציא חלק א"א ואכתוב
 הנלע"ד בזה דהא חלי' במאי דכסתקנו בשטרות הסבורים
 דמהני תמיסה באבעיא דלא אפשטא אי הטעם משום דעכ"פ
 מססיק' היך נוציא מן החס' והגס דהראשון י'ל חוקי' מרא' קמ'
 סה לפי' החלק שני של בעל האבעיא דכיון לזכ' של השני ידעין
 ג' דהראשון י'ל חמ"ק אלא דלפוס היך סברה נדחת החמ"ק
 וא"כ ע"ז אנו דאין אי כחלק הראשון של האיבעיא והדיון עס
 הראשון או כחלק השני מן הספק וכדחת החמ"ק והמה בנושא
 א' ולכן מססיקא אין מוציאין מן התופס או' ל' הטעם משום
 דהתופס אומר קיס לי כהאי חלק איבעיא דהדיון עמי וא"כ
 כסברה ראשונה פ"כ עכ"פ אין כאן רק ספק זכ' וככונס דברי
 רמנ' דלסדרת הכ' י'ל דאין יולא מרשות הכותן עד דלתי
 ל' אס' המקבל בודאי אכל לפי הסברה שני' שלנו דהתופס י'ל
 קיס לי כהאי סברה דזכיתי בודאי א"כ ליתא לסדרת הרב
 סה"ל אף י'ל דהא עכ"פ לדין הרב בספק והדברים עתיקין
 ובארת' בעזרי' באריות במ"א ועצמ' מה שהשיב בדיון זה
 ומה שתיקן בהנה שם ע"ש ובספרי אחרת משפט בסיומן רמ"א
 ככתבתי עוד בענין זה כמה הערות:

ב' ואשר שאל עוד בדברי הסמ"ע בסי' ר"ן וס' ואס' הקדש כל
 נכסיו כו' ובסמ"ע ס' ק"ו ד' הקדש דברי המחבר ורמ"א
 אהדיוט וישי' דס' ל' דאין הדינים דומים זה לזה עכ"ל ולא בואר
 את דבריו מדוע אינם דומין ומה טעם יש לחלק בזה לעכ"ד
 ויזנ' ג' בחדא מתתא כסברה הכ' ל' דהנה טעמו של הרמ"א
 דס' ל' בהקדש כל נכסיו המתנה בתקפו משום דאין לבעל כח
 המתנה אלא באומדנא ברורה דלא היו נותן כל נכסיו והוא

דאסן לשני וזה שייך אף צאם היו גרים ומתו וא"ל יורשים וכו' הרע"ב והרצ"ב יונה וחלמיריו וכן הוא הכוונה הפשוטי צרמ"ס וטור ומחבר ובהב"ס דחק א"ע הב"ח צביאור דבריהם ולא ראה שכל הפוסקים הכל פירשו כן בסוגי' הש"ס (כי לא נחפז אז א"ס אסיפת זקנים) ולפי טעם זה ליתא לדברי של הס"ך דאף דמתו הא עכ"פ אין לו דרך משו' טעמ' דמה מכר א' לשני וזה ברור ועמל"מ פט"ו מטוען ה"א דהבין כפי הכוונה הפשוטי נטעמא דאי שחקית ולא שת לבו אל לשון הרמב"ם וטור ומחבר וכו' שבהבאתי ואח"י מלאחי במל"מ פ"ט ממלוה הלכה ח' שם הידגש קצת בזה ועכ"פ לדינא בודאי אף דמתו א"ח ליתן הדרך ודלא כהס"ך וביותר יתכן להג"י כן בהס"ך וז"ל א"ח כו' ולא דמי לדלעיל כו' כנלענ"ד ועיין מ"ס בסמוך צ"ד :

סי' ס"ט שאלה מי שאברהם דרך שדהו וכו' שדות המקיפין אותו היו של חד דאיתי מבח חד אי חייב ליתן לו דרך או לא :

תשובה לשון הרמב"ם פט"ו מטוען ה"א משמע לכאורה דבכה"ל אינו חייב ליתן לו דרך דכתב אבל אם ה' בעל ד' שדות המקיפין אותו של איש א' והוא בעל המזרח מתחילה ועד סוף כו' וכן הוא לשון המחבר בס' קמ"ח ס"ב והטור סיכה בלשונו קצת וכו' אבל אם היו של א' מעולם וכוונה נ"ב למכור הכל דדוקא שלא מכרו לאחר אבל בחד דאיתי אחד חין לו דרך והאמת כי לכאורה אין סברא לחלוקי בזה והסמ"ע הירגש בזה וכו' דלאו דוקא כתבו כן ובשינוי יפלה לומר דהרמב"ם וטור ומחבר שלשון יכתבו שלא בדרך והלא כל דבריהם מוזקקים שבעתים לכן נלענ"ד דכתבו כן בכוונה ובנדקדוק : דהנה התוס' הקשו בכתובות דאף בחד דאיתי אחד כימא אי שחקית ואי לא מוצניכא לארבעה ותי' בתוס' דבא"ט שה' לו מקדש וגם יש לו עליו א"י להפקיע ע"י מכירה ע"ס וכו' באסיפת זקנים שם דהתוס' היוצרו לזה לשיטתם דס"ל דא' לומר לכתהדר אלא כל מה דמצי למעבד הו' כאלו כבר עבד לכן שפיר הו' קשה להו דגם בחד דאיתי מבח חד ליתא ואי לא מוצניכא וכו' ואף דאם ידעה למכור ה' לו כסידא וא"ל ליתא לכתהדר הא התוס' לא ס"ל הא סברא לצל לשיטת רש"י דס"ל דשפיר יכול לומר לכתהדר אלא משום דאי שחקית אחיל נבך וזה לא שייך בחד דאיתי אחד דמצי למי' לכתהדר ואפילו אחר שזייל בני' טפי ופסיד אס' ימכור מחדש עכ"ל רה"י ע"ס ולענ"ד לא הועיל דגם לשיטת רש"י אנו י' חראין לבוא לחירק התוס' הכל דהנה התוס' הקשו ביבמות דף ל"ז ע"ב בד' דאיתי מבח חד להידר הא' חד דמי דרך ותי' וי' דמצי אחר לא מכרתי אלא מה שיש לי בו עכ"ל ועוד כתבו התוס' בנ"ך ד"ה ע"א בנ"ה מכרן דאפילו כתב הכל בשטר א' יכול לומר אי שחקית שחקית ואי לא אחזיר מקצת המכור פ"ס וא"כ בחד דאיתי מבח חד יכול לומר אי שחקית ואס' לאו מהדרינא מקצת למרא קמא והוא ידחוק לומר שהוא אלא ולא מכר אלא מה שיש לו בו ואני אדחוק אלא ולא שייך דברי הא"י הכל יב"ע ב' ה' הכרע דגם רש"י מודה לסברת התוס' בחירוצא דא' לומר אי שחקית לנרוע כמו שה' לו מקדש ואמנם כבר כ' צ"ז בס' הקודם לזה דעת הרבה פוסקים ומכללן הרמב"ם וטור ומחבר דס"ל דאין הכוונה הפשוטי דחומר אי שחקית כו' אלא הטעם משום מה מכר ראשון לשני וא"כ לשיטתם בל"ה ה' בחד דאיתי אחד ליתא להאי טעמא וחייב ליתן לו דרך ואפשר דהס' מייאנו בסברת התוס' בחירוצא אף לכאורה אכתי טעמא דאי שחקית להיכן אולי ונהי דטעמא דמה מכר ראשון לשני ליכא ה' עכ"פ איכא טעמא דאי שחקית ולכאורה ה' מוכח דלא ס"ל לדינא הא' סברא דאי שחקית ובשיטת ה"פ בסוגי' דמכרן לא' בריש ב"ק אף אין אנו מחרטין לזה ד"ל דבאמת ס"ל טעמא דאי שחקית לדינא וה' דהוצרכו לטעמא דמה מכר הוא כמ"ס הר"ה וכו' ושיטתו שהבאתי בס' הקודם דטעמא דאי שחקית לא שייך צנר שמת וא"ל יורש' וכדי לפרש הסוגיא

צמילתא דפסיקא ואף צנר שמת ואין לו יורשים לכן כתבו הטעם משום מה מכר : והנה הא' דינא דחד הבא מבח חד יש לו דרך אינו מפורש להדי' בש"ס אלא דמוכח מדמוק' הש"ס בחד דאיתי מבח ארבעה ולא מוקי בחד דאיתי אחד ולפ"מ אין הכרע לשיטת הפוסקים הכל' ד"ל בלחמא בחד דאיתי אחד אין לו דרך טעמא דאי שחקית הכל' אף זה ל"ש צנר שמת וא"ל יורשים והש"ס ר"ה לאוקומי אף בכה"ל וכמ"ס הר"ה וכו' ושיטתו ולפ"ו י"ל דזה גופא הכריח לפוסקים הכל' לפרש טעמא מה מכר ולא מפרשי כפירש הפשוטי ולא חייבי צנר שמת דהוא קצת דחוק אלא דהו' קשה להו קושי' התוס' בחד דאיתי אחד כמיותירין התוס' לא ס"ל ובע"כ ז"ל דאיידי גס צנר שמת ולא שייך טעמא דאי שחקית ובע"כ הכוונה משום מה מכר כו' וזה ל"ש בחד דאיתי אחד ואמנם כן י"ל בשיטת הש"ס דלא אחפרש להדי' הדין בחד דיש לו דרך אבל הרמב"ם וטור ומחבר דרצו להורות הדין בחד דיש לו דרך אף בישראל והמכור ח' היוצרו לומר דהוא בעל המזרח מתחילה ועד סוף אבל חד דאיתי מבח חד כימי דטעמא דמה מכר ליכא הא איכא טעמא דאי שחקית וצרישא הניאו גס טעמא דמה מכר שה' שייך גס צנר שמת והכל הוא במלתא דפסיק' בין צנר שמת ובין בישראל והמכור ח' כנלענ"ד צנר : הו"א מדבריו דבישראל והמכור ח' גס בחד דאיתי מבח חד א"ל ליתן לו דרך יכול לומר אי שחקית ואי לא מהדרינא צקצת המכירה שוב מלאחי למורס"ל ביש"ס לב"ק סימן י"ד ש"ל ב"ב בחד דאיתי אחד סברת אי שחקית ואי לא מהדרינא מקצת המכירה ובהנתי ש"ל כוונתי לדעת הגדול בזה אף לפי הענין שלו א"ל להאי אי שחקית דה"מ למימר כמו שהקשו התוס' בכתובות ע"ס ביש"ס : ואמנם לפי המבואר ברמב"ם פ"ט ממלוה שהשמיט הא' ואקומתא דש"ס בב"ק דמוקי ביחמי וכו' וה"מ שם משום דס"ל דלמסקנא א"י לומר אי שחקית להפסיד לחצירו ע"ס א"כ נאמרו לכאורה דבריו הכל' לשיטת הרמב"ם ואמנם המעיין בשיטת הש"ס וטוסקים ריש ב"ק בסוגיין דמכרן לא' דכתבו הפוסקים דאף דלא חמר אי שחקית אכן טענינן ל' ועי' סוג' הקוש' אי הכי צניקין כמי כימא הכי ומוקי ביחמי והרי"ף והרצ"ב דלא מוקי ביחמי וס"ל דלא אמרינן אי שחקית וכלומר דאין לא טענינן וא"כ ל"מ הא' קושי' מכזקן הואיל ואין לא טענינן ואפשר דמיידי הכי דלא טען אבל אי טען אי שחקית כ"ע מודים דהוא טענא מעליותא וגם הרי"ף והרמב"ם מודים לזה ולפ"ו נכונים דברי הרמב"ם כן דע"כ פ"ס פסיקא דינא בחד דאיתי אחד אי טען אי שחקית ודוק ועוד נלענ"ד בדרך פלפול דאף לשיטת הסוברים בדעת הרמב"ם דלא ס"ל לדינא אקומתא דאי שחקית בהאי דמכרן לא' אפ"ה סובר כן לדינא סברת אי שחקית דהנה צאמת לכאורה קשה מכל' להרמב"ם דלא קיימא למסקנא סברת אי שחקית הואיל ואין חולק בזה בש"ס דנ"ך ובכר תמהו ע"ו הרש"י וכו' ונ"ל דהנה הרי"ף ונלענ"ד דהנה שיער רב הא' גאון הוצא צט"מ ס"ק ד' דמלוה צ"פ מוקדמת קודמת למלוה בשטר מאוחרת וכו' הרמב"ם וכמ"ס פ"ב ממלוה ס"ף הלכה וא"ו (ועמל"מ שם) ופ"כ ה"א וא"כ לבאורה ה' לומר אי שחקית ואי לאו מהדרינא דלמא יש לו מלוה ע"ס מוקדמת ואס' יחזיר יצבה המלוה צ"פ ואכתי יצאו הצע"ה שבשטר לנצות המיכו ואמנם סברת רב הא' היא דיקא למ"ד שצ"ד וכמ"ס הסמ"ע בסיומן ק"ד ס"ק ל"א ובע"כ דסוגי' דב"ק אלא למ"ד שצ"ד והרמב"ם דפוסק לדינא שצ"ד מ"כ ליתא להאי אי שחקית דב"ק אבל בהאי דאברהם דרך שדהו לדינא שוט חששא מודה הרמב"ם דאמרינן אי שחקית ודוק כנלענ"ד הנצי"ד חלעז :

סי' ס"ט שאלה מי שאברהם דרך שדהו וכו' שדות המקיפין אותו היו של חד דאיתי מבח חד אי חייב ליתן לו דרך או לא :

תשובה לשון הרמב"ם פט"ו מטוען ה"א משמע לכאורה דבכה"ל אינו חייב ליתן לו דרך דכתב אבל אם ה' בעל ד' שדות המקיפין אותו של איש א' והוא בעל המזרח מתחילה ועד סוף כו' וכן הוא לשון המחבר בס' קמ"ח ס"ב והטור סיכה בלשונו קצת וכו' אבל אם היו של א' מעולם וכוונה נ"ב למכור הכל דדוקא שלא מכרו לאחר אבל בחד דאיתי אחד חין לו דרך והאמת כי לכאורה אין סברא לחלוקי בזה והסמ"ע הירגש בזה וכו' דלאו דוקא כתבו כן ובשינוי יפלה לומר דהרמב"ם וטור ומחבר שלשון יכתבו שלא בדרך והלא כל דבריהם מוזקקים שבעתים לכן נלענ"ד דכתבו כן בכוונה ובנדקדוק : דהנה התוס' הקשו בכתובות דאף בחד דאיתי אחד כימא אי שחקית ואי לא מוצניכא לארבעה ותי' בתוס' דבא"ט שה' לו מקדש וגם יש לו עליו א"י להפקיע ע"י מכירה ע"ס וכו' באסיפת זקנים שם דהתוס' היוצרו לזה לשיטתם דס"ל דא' לומר לכתהדר אלא כל מה דמצי למעבד הו' כאלו כבר עבד לכן שפיר הו' קשה להו דגם בחד דאיתי מבח חד ליתא ואי לא מוצניכא וכו' ואף דאם ידעה למכור ה' לו כסידא וא"ל ליתא לכתהדר הא התוס' לא ס"ל הא סברא לצל לשיטת רש"י דס"ל דשפיר יכול לומר לכתהדר אלא משום דאי שחקית אחיל נבך וזה לא שייך בחד דאיתי אחד דמצי למי' לכתהדר ואפילו אחר שזייל בני' טפי ופסיד אס' ימכור מחדש עכ"ל רה"י ע"ס ולענ"ד לא הועיל דגם לשיטת רש"י אנו י' חראין לבוא לחירק התוס' הכל דהנה התוס' הקשו ביבמות דף ל"ז ע"ב בד' דאיתי מבח חד להידר הא' חד דמי דרך ותי' וי' דמצי אחר לא מכרתי אלא מה שיש לי בו עכ"ל ועוד כתבו התוס' בנ"ך ד"ה ע"א בנ"ה מכרן דאפילו כתב הכל בשטר א' יכול לומר אי שחקית שחקית ואי לא אחזיר מקצת המכור פ"ס וא"כ בחד דאיתי מבח חד יכול לומר אי שחקית ואס' לאו מהדרינא מקצת למרא קמא והוא ידחוק לומר שהוא אלא ולא מכר אלא מה שיש לו בו ואני אדחוק אלא ולא שייך דברי הא"י הכל יב"ע ב' ה' הכרע דגם רש"י מודה לסברת התוס' בחירוצא דא' לומר אי שחקית לנרוע כמו שה' לו מקדש ואמנם כבר כ' צ"ז בס' הקודם לזה דעת הרבה פוסקים ומכללן הרמב"ם וטור ומחבר דס"ל דאין הכוונה הפשוטי דחומר אי שחקית כו' אלא הטעם משום מה מכר ראשון לשני וא"כ לשיטתם בל"ה ה' בחד דאיתי אחד ליתא להאי טעמא וחייב ליתן לו דרך ואפשר דהס' מייאנו בסברת התוס' בחירוצא אף לכאורה אכתי טעמא דאי שחקית להיכן אולי ונהי דטעמא דמה מכר ראשון לשני ליכא ה' עכ"פ איכא טעמא דאי שחקית ולכאורה ה' מוכח דלא ס"ל לדינא הא' סברא דאי שחקית ובשיטת ה"פ בסוגי' דמכרן לא' בריש ב"ק אף אין אנו מחרטין לזה ד"ל דבאמת ס"ל טעמא דאי שחקית לדינא וה' דהוצרכו לטעמא דמה מכר הוא כמ"ס הר"ה וכו' ושיטתו שהבאתי בס' הקודם דטעמא דאי שחקית לא שייך צנר שמת וא"ל יורש' וכדי לפרש הסוגיא

סי' ע שאלה יעקב שמת והניחו שני בנים ראובן ושמעון ולא הוחזן בן אחר ואח"כ בא לוי ואמר גס אכתי בן יעקב וראובן בודה שהוא אחיהם ושמעון טען אין זה אחי ואח"כ קודם שחלקו מת לוי והביא חריוו צרכה וצ"ע שמעון לזכות בירושה מפוזנו של לוי וטו' נפשי' הדרכא וטוען שה' אחיהם היכו לדווי דייגי להאי דינא :

השובה

הנה לאורה הדין מפורש בח'מ' ס' ר"ס סעיף ד' דלא ידע שמעון כלום ואמנם המחבר דייק בלשנה ובטל לוי בחלק ראובן וכו' לשון הרמב"ם ומשמע דוקא שכבר נטל לוי החלק מעצונו ועקב שהי' מגיע חלק ראובן אצל קודם לכן אם מת לוי וכעין כ"ר אזי יטול שמעון בנכסים שהי' ללוי ממקום אחר ואף דשמעון טען ברי שאינו אחיו ואמנם לפת"ס הר"ם ש"מם ב"ב דף קל"ה בשם הר"ם דשמעא דלא יטול מנכסיו שנפלו ללוי ממקום אחר הוא מטעם מחילה א"כ פשיטא דאין לחלק בין אם כבר נטל או לא חלקו עדיין דהא עכ"פ כיון שטען אין זה אחי הרי מחל (ואף שראובן הודה שהוא אחיו ועיין בח'מ' ס' ע"ה ס' י"א) אבראי דהמל"מ בפ"ד מנחות סלכס ח' הקשה על טעמא דכ' הר"ם ש"מם הר"ם דהוא מטעם מחילה והפעם הדמיון דכיון דלקח שמעון חלקו משלם כמה שאמר אין זה אחי שוב אין הודאות ראובן בנכסים שנפלו ללוי שמורה שהם של שמעון מוקף לו והולולפי דברי שמעון אין לו שום זכות בנכסים עכ"ד ומבואר דדוקא שכבר חלקו וכדברי הרמב"ם ומחבר: ואין לומר א"כ מהי פריך הס"ס ב"ב דף קל"ה ע"ה אי דאמרי לאו אחינו הוא אומה סיפא נפלו לו בנכסים ממקום אחר כו' דלמא איירו דעדיין לא חלקו ולכן לא ירשו עמו ומסו הודאות בע"ד שהוד' שרשמו ושמעא דמחילה ליתא לוי שישת המל"מ ד"ל דקושי' הס"ס דמשמע סיפא דומי' דמלציתא דדתי מת יחזרו הנכסים למקומן משמע דכבר חלקו ואמנם בוף דברי המל"מ על הר"ם נפלו ממנו ח'ל'ם ויש לתמוה דמה יושענו זה דהא נריך הקצחות דבר בנזוף הנכסים שהרי הודה שיש לשמעון חלק בהן ומחילה לא שייך בגווי' כי היכא דנימא דמחל שמעון לראובן ועוד דנכסים שנפלו ללוי בבת הודאות שמעון למה יטול ראובן הא הוי דשלגל' עכ"ל ואני תמה ממ"ב אי איירו שם עתה אחר מיתות לוי אומר שמעון שלא ה'אחיו א"כ אין מקום לקושי' שני' של המל"מ דהא גם עתה מודה ואף שייך דשלגל' ופי' דעתה איכס אומרים כלום או שחזרו בהם והי' מקו' לקושי' שני' א"כ קושייתו הראשונה לק"מ דהא ראובן לא הודה בשום פנים דיש לשמעון חלק בנכסיו לוי שיהי' נריך הקצאות דבר דהא בשעה שאמר אחינו הוא עדיין לוי חי ואין לה' שום שבוע על נכסיו לוי ופשיטא ל' לתמוה איך שייך מחילה בדרך שאין לשניהם שום זכות ואף דאין לוי מחי' בד' שלגל' כמבואר בס' ר"ש ס' מ"ב דהא הוי כמוסילוק אל הפעל מנכסיו אשמו אחר הנשואין ואם באנו לזון מטעם סילוק א"כ לא מחי' כלום ועיין באה"ע ס' ס' ונבחר' ס' ס' ב"ב דף קל"ד וגם דלפענ"ד פסוט אם עתה אינו אומר שאינו אחיו משום מה שאמר בהיותו בחיים שאינו אחיו לא שייך מחילה דהא לא אמר כן אלא כדי לפטור א"ע שלא יטול אחיו בחלקו והיא דומה למ"ס המחבר בח'מ' ס' מ"ז ס' א"א וס' רמ"ב ס' ע"ה ולא שייך טעמ' דמחילה קלה אם עומד עדיין בדבריו וזוה קשה טובה לעכ"ד על הר"ם והר"ק דמאי פריך הס"ס אומה סיפא כו' דילמא איירו דעתה שווי' נפשה דהרנא ולשיטת המל"מ א"ש וזוה יביעתה לפעמא דהמל"מ: וגם לא זכיתי להבין דברי הר"ם שם בח'מ' ס' ו"ל ולא הוי כמו מחילה בטעות דכיון שהיה אחר אנו חייב לך ה' לו לשום על לבו ולדקדק בו ע"ה וזה לא שייך אלא בדיון דהר"ם באומר לחבירו ברי שאני חייב לך והנה אומר ברי שאינך חייב לי דה"ל למידק

נוטל ומסתחמת לשון הרמב"ם ומחבר משמע גם אם כעת שווי' נפשי' דהרנא אפ"ה לא יטול ולשיטת אולי דס"ל דוקא אם כבר חלקו וכסדרת המל"מ וכבר כתבתי כי טעמו של המל"מ מוכח בש"ס ועכ"פ בנ"ד דעדיין לא חלקו כלפי יעקב וגם שמעון שווי' נפשי' דהרנא כלעכ"ד דבין לשיטת הר"ם ובין לשיטת המל"מ נוטל גם שמעון חלק מנכסיו לוי כמו ראובן כנלעכ"ד להלכה ולא למעשה הכ"ד הנצי"ר אלעזר:

ס' ע"ה שאלה אי סתם שכירות למ"ד יום

השובה הנה בח'מ' ס' ש"ב ס' ה' כת' המחבר המטביל בית לחבירו סתם א"י להו"א עד שידעו למ"ד יום כו' וכת' הסמ"ע ב"ב ק"א ודאי סתם לא דוקא אלא ששכרו לחדש אצל בסתם אף אחר יוסף יכול להו"א כשאוחר המשכיר שאין דעתו הי' על יותר והש"ך שם ס"ק ז' הביא רא' לסתור דברי הסמ"ע ולענ"ד העיקר כסמ"ע כאשר אבאר בעזרי' ובתחילה נעמוד על כוונת הסמ"ע דלכאורה הוא ז' לסתור א"ע למה שכ' לקמן סעיף י"א ס"ק ט"ו ח'ל' אצל תוך למ"ד הראשונים לשכירות כיון דאין שכירות פחות מלמ"ד יום כו' ושם קאי על שוכר סתם וז"ל דודאי גם הסמ"ע מודה אם אין המשכיר טוען שהי' דעתו מתחילה פחות מלמ"ד או סתם שכירות למ"ד יום ובהאי דנפל בית המשכיר דסעיף י"א הרי אינו טוען שהי' כן דעתו מתחילה רק כיון שנפל רואה לחזור וזוה נכונ' שם דברי הסמ"ע אצל כאן הרי דקדק הסמ"ע וכו' כשיאמר המשכיר שאין דעתו הי' על יותר כו' לכן יכול לדחותו וזוהו לישב קושי' הש"ך ממ"ס רש"י במס' ב"מ דף ק"א דשפיר כ"מ לענין השוכר דאינו יכול לחזור והבס דק"ל בס' ק"ך היכא דא' יכול לבטל גם השני יכול לבטל שאני הכא דגם המשכיר א"י לבטל אלא משיח שאמר לא לכך כוונתי וגם במוכר נופא הכ"מ כשמורה וזוה כדחה גם הראי' של הש"ך מ"ס דר"ה ד"ל דגם שם קאי לענין השוכר כגון בשכרו בנך וכך ליום כדפ"ה אינו פחות מלמ"ד יום: והאי ראי' שמביא הש"ך ממה שכתב רש"י במס' ב"מ דף ק"א ע"ה וכתב אף דרש"י כתב כן לפי הס"ד מ"מ משמע דלא הדר בי' עכ"ד לא זכיתי להבין כי בודאי לא קיימא כן למסקנא דהא אמרינן שם כשאמרו שלשים יום וכשאמרו י"ב חדש לא אמרו אלא להודיע עכ"ל ומדאמרינן בלשון שלילה לא אמרו אלא להודיע משמע דוקא לענין הודעה ולא לענין סתם שכירות (ועיין גיטין דף ע"ה ע"ב עד שיאמר לסוכר כו' ובהוצא דף מ"ה ע"ב בחו' סוף ד"ה מאי לאו בחליפין) וכן מבואר להדי' צירושלמי שם כל אלו שאמרו כו' לא שידור בתוכו שלשים יום כו' אלא שידעו קודם שלשים יום וקודם י"ב ועוד רמי' ברורה לדבריו דלא קיימא כן למסקנא דהא הריף והר"ם השמיטו הדין אקומתא קמיתא ולשיטת הש"ך הא חובה ל"מ מזה לדינא ולמה השמיטוהו אלא הכריר דלא קיימא כן למסקנא: וגם מ"ס הש"ך לרמות הראי' שמביא הסמ"ע מדברי הס"ס פ"ו משכירות הן חמת כי בדבריו הס"ס מקום לדחוק כמ"ס הש"ך דלא אחי אלא לאסוקי אם פירש לכמה חדשים משום דה"מ כתב ח"ל כגון ששכרו בנך וכך לחדש ולא פירש לכמה חדשים עכ"ל אך מה יענה בלשון הר"ם ז"ל שכ' ח"ל סתם פירוש שהשכירו לחדשים עכ"ל ולא סיים כמה דסיים פה"מ ולא פירש לכמה חדשים ודאי שאין לפרש בדבריו כמו שפי' הש"ך בדברי הס"ס וגם בדברי הס"ס פ"ו משכירות ה"ב משמע בהסמ"ע דכתב ח"ל ומ"ס למ"ד יום הכוונה בשוכר סתם ובאותן למ"ד יום של הודעה עכ"ל ואי סתם שכירות למ"ד יום ל"ל לדחוק בלמ"ד יום של הודעה וה"ל לפרש כפשוטו דקאי על למ"ד יום של סתם שכירות ומצאתי להש"ך בס' ס"ז ס"ק ב' בהנהגת הל"ח בדברי הס"ס הללו עיי"ש והדוחק מבואר דה"מ לא בא שם רק לפרש דברי הרמב"ם ולא לחדש דתי' חדשים

תשובה נ"ה לנכון. ובגדון השאלה הנה רואה אני שפ"מ נסתפק ב' עינים מראס אם יוכל המשכיר להשיב אח' במקומו וגם אם יוכל לנטל השכירו' אחרי שנשכח הענין ובגדון השאלה הראשונה אם ירצה להשכיר לאיש אשר צני ביתו מרובין משלו בהא ליכא מאן דפליג דרדאי יכול לעבב עליו וגם הרשב"א ומהרי"ק שהביא הרמ"א בסי' שט"ו מודים לזה ואם ירצה להשכיר לאיש שאין טיפולו מרובה משל ראש שייר לעצמו חלק מסוים בביתו גם הריב"ש שהביא הרמ"א שם מודה דיכול להשכירו אך אם שייר לעצמו חלק בלתי מסויים זה חלי' במחלוקת הפוסקים הנ"ל להרשב"א ומהרי"ק ויכל להשכיר ולהריב"ש א"י להשכיר ומעתה אין מקום להפק השני אלא באם שאינו מוציא רק לאכס' שצ"ב מרובים או בשייר לעצמו חלק בלתי מסויים ולשיעור הריב"ש והנה מלאנו בענין כיוצא בזה בח"מ סי' ש"ח בשוכר רחיים מחצירו ע"פ והביא הסמ"ע חילוקי דיעות בלדעת הריב"ש בעל התו' ויכול המשכיר לחזור ולרדעת הראש' והטור א"י לחזור אף היכא דאיכא פסידא להמשכיר ותמה א"ע על המחבר שלא הביא דעת הראש' והטור ולענ"ד יש לומר דסתק' א"ע על מ"ש בסי' ש"ב סי"א במשכיר בית לחבירו לזמן ידוע וכפל ביתו של משכיר בתוך הזמן א"י לרחותו תוך הזמן והנה שם הוא פסידא למשכיר ואם א"י לרחותו ולכאורה יש לך קו' לג"ד דאין להמשכיר רק מניעות ריוח אך הא שם נזכר דאין פסידא אם ירחותו תוך זמנו ובכ"ד אין להשוכר רק מניעות ריוח ועב"פ כלמד משל לבאן כמו דסתם איכא פסידא למשכיר ולשוכר ודמרינן דפסידא דמשכיר וה"ה בכ"ד דאיכא מניעות ריוח להמשכיר ולשוכר דאין ביד המשכיר לרחותו ועל תירוטו של הסמ"ע ק"ק מה"ס האגודה בר"פ הנושא אחרי שהביא סברת הרי"ד דאיכא פסידא למשכיר ויכול לחזור כתב דכ"מ במשכיר את ביתו ונדר לעשות לו מלאכה ולא נעשרך לו ויכול לנטל עב"ל הרי הירגש דבגדון זה אין כ"מ דשכיר שומא' אחרים רק כ"מ בשכירות בית וא"כ אכתי תקשי על המחבר דלא הביא דין זה ולמ"ס א"ס דשמך א"ע על מ"ש בסי' ש"ב והנה דהרמב"ם צ"ל משכירו' ה"ס בגדון דכפל בית המשכיר לא בלאר האי חילוקא בהשכירו לזמן שאל' לרחותו אפ"ה אין חיובא בזה שסתם דבריו בעניני רחיים דידוע דרבו דאינו מביא רק דבריו המפורשי' שם שצ"ב ראיתי ב"ח דהכרע דליב' כשיעור הרי"ד ומחלק בין האי דכפל ביתו של משכיר דשם יהי' לשוכר הפסד ומסת' בכ"ד אין להשוכר רק מניעות ריוח ואני חמה דכמו דכנפל הבית יהי' פסידא לשוכר כמו כן יש פסידא למשכיר ובכ"ד להיפך כמו דאין להשוכר רק מניעות ריוח ה"כ אין להמשכיר רק מניעות ריוח וכהנ"ל וגם דעיקר ראיות הראש' משום דשכירות ליומא ממכר והתו' צ"ב לשיעור דס"ל בזה ב"מ דכ"ו ובמה' ע"ד דט"ו דהא דשכירות ליומא ממכר היינו דוקא לענין אונסא דכתבין צ"י ממכר יתירה ע"פ ולכן ס"ל צאיכא פסיד' למשכיר ויכול לחזור ובכ"ד אדמור' הגאון בם' עטרות פו והנה דהב"ח הירגש בסברא זו וכ' דהיינו דוקא מדאורייתא אבל מדרבנן לכל מילי שכירות ליומא ממכר הא כבר השיג עליו הש"ך בסי' ש"ג דמכ"ל לחלק בין דאורייתא דרבנן. והנה דעת הרמב"ם צ"ל משכירות ה"ל לכלל מילי של הנאות תשמיש שכירות ליומא ממכר וא"י ודאי גם בזה חולק על התו' וס"ל בהרמ"ש והטור וגם הכ"י בם' הוהב"כ לכלל מילי של הנאות תשמיש שכירות ליומא ממכר ובכ"ד הריב"ש בסי' שט"ה וא"כ אין ביד המשכיר לרחותו דלענין הנאות תשמיש' הרי הוא כמכר וכן הוא בע"כ דעת הפוסקים דס"ל בקצב זמן וכפל ביתו של המשכיר בתוך הזמן א"י לרחותו ובע"כ משום דע"כ לענין הנאות תשמיש שכירות ליומא ממכר וא"כ אף אם נודה לסברת הב"ח דיש לחלק בין ב"ד להאי דכפל הבית הא עכ"פ אמילא ללמד לג"ד דאין להשכיר ב"ד חלי' דשכירות ליומא ממכר ומה גם דעיקר הוכחו' התו' לומר במקום פסידא דשכיר ביד המשכיר לנטל השכירות הוא מכח קוש' התו' בר"פ הנוש' דלמה לה"ס עממא דמחון וזנן הא בלא"ה במתניתין אין פסידא להשוכר ומסת' ביהי' דשוכר רחיים הא איכא פסידא

להשוכר דלית לי' מחיובא לרחותו ובע"כ ס"ל דבפוסק מוונות לבח' אשתו אינו משלם אלא לפי ברכות הבית וא"כ במתניתין ליכא פסידא להפוסק וכן האגודה דהסכים עם הרי"ד בעל התו' לשיעורו קיול דכתב להדי' בפוסק מוונות לבח' אשתו אף דמוליך לה דמי מוונות אינו כותן רק לפי ברכות הבית אלא לדירן דק"ל בזה"ש סי' ק"ד בפוסק לזון את בת אשתו היכא דכותן לה דמי מוונות מחויב ליתן משלם ולא לפי ברכות הבית וכפי הכרעות הראש' בר"פ הנושא והר"ן שם ע"פ וא"כ בלא"ה במתניתין אין פסידא להפוסק ואין מקום לקו' התוס' ואין דברי הרי"ד מוכרעין והא דנדחק הראש' בשוב קוש' התו' דלא מביעא קאמר אף דלשיעורו בלא"ה לק"מ בע"כ דריבין אנו לדחוקי כפשיטו דהראש' כתב כן לשיעור הפוסקים דס"ל בפוסק מוונות אינו כותן רק לפי ברכות הבית והח"י מלאה גם צ"י שדחק בדברי הראש' ועב"פ לריב"א ככונים דברי הראש' והטור ודלא כמ"ס הב"ח וקו' הסמ"ע לק"מ ומעתה כבוא לבירון שלפנינו אם יוכל להשתדל שוכר שלא יהי' בני ביתו מרובים אף דלא שייר לעצמו חלק מסויים יכול לראובן לומר למשעין או קבל שוכר זה או לחזור מהשכירות דבלא"ה לענ"ד דאין להורות כהרשב"א ומהרי"ק דהמה רבים נגד הריב"ש וגם הרמ"א שהביא דעתם סתם משמע דכיתא לי' בדעתם וגם דע"כ פ' חזי לאטרופי דעת רבינו יצחק והאגודה' ובכ"מ דמקו' פסידא יכול לחזור אף היכא דאין המשכיר מוציא שוכר אחר רק צני ביתו מרובין וזה ודאי אינו יכול לכופו שישב עמו איש שטיפולו מרובה וגם לחזור בו אינו יכול לחזור אחרי דפעלינו דהעיקר כהראש' והטור והרמב"ם והכ"י וכן נראה דעת המחבר דסתם בסי' ש"ח כי סמך א"ע על מ"ש בסי' ש"ב וגם כי משם כלמד לבאן דכ"ד אינו יכול לחזור כנל"ד ככון ופשוט הכ"ד כו' כאלה האעיר אלמוד :

סי' ע"ז שאלה לראובן השכיר לשמעון שיסב איתו עמו בביתו בסך קצוב לשנה ויהי כאשר התחילו לדור יחדיו התחיל שמעון בקטט עם ראובן וממס וירר עמו עד לחייו במסירות ומלשונות ורצה לראובן לרחות את שמעון מן הדירה וקודם שנתאמרו לדין השיג שמעון שוכר אחר במקומו שאין בני ביתו מרובים משל שמעון ורוצה ליתן שכר דירה כפליים כאשר כותן שמעון ורוצה שמעון שהשוכר השני יתן לראובן כפי הערך שהבטיח הוא לראובן והמותו ירוויח וראובן רוצה לרחות את שמעון ולקבל שכרו משלם מן השוכר השני היכי לרדני דייכי להאי דיכא עכ"ד השאלה :

תשובה הנה לכאורה לראובן בשמים לא עלתה בידו דמה שרוצה לרחו' את שמעון מחמת המחלוקת הא מבורר בכ"י פ' השואל והובא ברמ"א בסי' ש"ב ס"ט מי ששכר בית לחבירו והי' אורבו ואח"כ נעשה שוכרו אין יכול להוציאו מן הבית ומה שרוצה לזכות ביהדותו על השכר דירה הנה לפי המבורר בח"מ בסימן שט"ו אס' אחר לו המשכיר למה חטרים ותשכיר ביתי לאחרים כו' לא והנחהו והריני פוטר אותך שומעין לו עכ"ל ומדכתב למה חטרים כו' משמע דאם האחר רוצה להוסיף בשכירות א"י המשכיר לומר שיטח לו כפי הערך ששכר אצלו אלא אם ירצה הוא ליתן התוס' הפרשות בירו כ"כ בפרישה לדייק מלשון הרמב"ם שם' העשם משום אל חמבע טוב וגו' ואמנ' משמעות לשון הש"ך בסימן ס"ו ס"א ע"ג שכתב הטעם להאי דסי' שט"ו משום דל' לזה השכירו ולא לאחר עכ"ל ואי משום טעם זה נראה דההוספה להמשכיר והנה הפרשה מביא רא' מדברי הרמ"א בסי' שס"ג סעיף ו"ד דשם מבורר להדי' אס' ה' לו רשות להשכירו בענין המבורר בסי' שט"ו חו' ההוספה להשוכר הראשון (ובאמת אין רא' זו מוכרעת דל' דשאינו סתם שלא בזה הפעלים עד אחר ששכר השני וכבר זכר הראשון אבל בכ"ד שבאו הפעלים חיוך בחלפת השכירות ואומר מאחר שאין אתה רוצה להחזיק הנני מביא השכירות י"ל דיכול לומר כן אף באתם לשון הרמב"ם ומחבר מורה לדברי הפרישה) ולכאורה יש לענין על המחבר והרמ"א

הא עכ"פ דעת הראב"ד וסויעתו וכ"ד המרדכי ס"פ חז"ה
 וכ"ד הרמ"ה שהובא בטור בסי' ס"ח ובסי' ס"ח דאין הסוכר
 יכול להשכירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף זמנו ויהי דלא
 ק"ל בהא כהראב"ד וסויעתו עכ"פ אם הבעלים רוצים לנכות
 מן השכירות הא עכ"פ לא מצינו תפוסה בהרמב"ם שיחלוק
 בזכות נכח המפורש בהראב"ד וד"פ קמחי בשביל משמעות
 לשון הרמב"ם והמחזור אלזינו בדעת הרמ"ה דסי' ס"ג דאם
 הבעלים רוצים להחזיק הדירה עבור עצמם חכים צריכין ליתן
 התוס' דים להשטרך סברת הראב"ד וסויעתו דיוכל לומר לך
 דצויה להשכיר ולא לחזירי אבל אם הבעלים רוצים להשכיר
 לצויה אדם אשר השוכר משכירו אז ההוספה להשוכר דהא לא
 שייך בזה טעמא דהראב"ד דהא עינינו רואות דהבעלים חכים
 מקפידים בזה וצוה מבוראים השיב דברי הרמ"ה בסי' ס"ג ס"י
 דהיינו שכבר יסבו אחרים ולכן לא כתב הרמ"ה הא דיוכל
 דההוספה להשוכר כחן בסי' שט"ז דאין מיידי שהבעלי רוצים
 להחזיק בשבילם אך בדברי המחבר ה"ה לפרש כן ונ"ל דלויכא
 ונכ"ש בנ"ד שהבעלים רוצים להחזיק השוכר השני ורוצים
 לזכות בההוספה בזה ודאי וזה השוכר הראשון אחרי שאינו
 רוצה לזכות עבור עצמו ולא שייך טעמא דהראב"ד וגם ועדות
 השיב וישר לא שייך בזה ונכ"ל: ואמנם אשר ראובן רוצה
 ללדוח את שמעון מפני המחלוקת יש בזה מקום לדבר ראובן
 ד"ל דהני לא חייבי אלא הוכח שלח הויברר הדבר שהשוכר
 מרגיל קטשות ועושה למשכיר שלא כהוגן הכל בנ"ד כפי
 המבואר בשאלה דשמעון החלי במחלוקת עם ראובן ויורד
 עמו עד לחיוו ברכילות ומלשונות עד שה"ה לו לדור עמו
 במדור ה' ו"ל דכ"ע מודים דהשוכר נדחה בפני המשכיר וס"ס
 דהרמ"ה בתשובה סי' י"ט הביא דברי הכ"י הללו וכ' וז"ל הרי
 קמן אפ"ר דדמי עלי' בארי' ארבע לא אמרינן אומדין דעתא
 דמדעא דהכי לא השכיר ואע"פ דהוא עשה לה שלא כהוגן
 וב"ש בנ"ד כן משמע מזה אך דנודע דהשוכר עושה למשכיר
 שלא כהוגן אפ"ה אם לא פירש בשעת השכירות שמשכיר לו
 שהוא חסידא"י לדחותו אך באמת מדברי הכ"י הללו מן הכרע
 כ"כ דהתם אם לא שלא היתה משכרת לו רק בשביל שקדשה לא
 ה' מקיס לומר ששעה לה שלא כהוגן ומקרה מלא דבר הכתוב
 וה' אם לא תמנה חן בעיניו וגו' אבל אם כראה לעין שהשוכר
 עושה למשכיר שלא כהוגן ומקרה פרנסתו ומגלה מסתרו
 במלשונות וסקינים וא"י לדור עמו במדור ה' כלענ"ד אף דהר"ה
 פירש כחן דסי' דמי ויכול לדחותו תוך זמנו דיוכל לומר לך
 עדיפת מיכא מבואר בהם' ב"מ דק"א ע"ב ואף דהפוסקים
 כתבו דס' חייבי דוקא בכלות זמן השכירות הלא שלא חודשו
 הכל בנ"ד וזמני אפילו נכסל ביותו ה"י לדחותו שאלו התם
 דהשוכר לא עשה שום מעשה ומה שכל ביותו דמשכיר מולו
 דמשכיר גרם וכן לדחות השוכר בשביל זה תוך זמנו אבל
 בנ"ד אם תאמר שהמשכיר יעקיר סיכוי ומשכנתו לקדם מזה"ד
 ואף דק"ל שגירות ליומא ממכר כבר כ' הכ"י דהיינו לענין
 תשומת אבל גוף הדבר אינו קאי כלל ע"כ בנ"ד בפרק הוהב
 (ומתע"ל בסמ"ך בסי' ע"ה) ואף דהרמ"ה בהגה אינו מחלק בזה
 כלענ"ד דהרמ"ה חייבי שתי המשב"י דר עם השוכר בבית ה'
 רק שהמשכיר רוצה לדחותו מחמת שהוא שוכנו בזה פוסק
 דמי' לדחותו אבל אם גם המשכיר יושב בבית זה והשוכר
 עושה למשכיר שלא כהוגן מסתברא דהשוכר נדחה מפני
 המשכיר ועיין תשובת מהר"ל סימן ט"ז וסימן י"ז ואנב אבאר
 א"ש עלתה במידותיו בעזה"ל להוכיח שיטת רס"י בענין המחלוקת
 שנין הפוסקים אי שגירות ליומא ממכר לכל ענינים או לא
 דלדעת הראב"ד פ"ו משכירות הלכה ה' אמרינן שגירות ליומא
 ממכר וחזירו של השוכר קינה להשוכר ולדעת הרמב"ם
 ההר קינה להמשכיר ע"י ובלת"מ פ"ו משכירות ובש"ך ח"מ
 סי' ש"ג: וכלענ"ד להוכיח דעת רס"י כהראב"ד דהנהגה ב"ה
 ס' תל"ז ק"ל המשכיר בית להכיר את משמער מפתח חל"ד
 על השוכר לבדוק וב' המ"א דלר"ך לבעל"כ ואף דהחמ"ך של
 משכיר משום דמסתמא הפקידו קודם שילא משכ"כ השוכר
 בסי' תל"ז עכ"ל והנהגה דמי' זמן העור אינו דמי' מוכרעת

דהטור שם איירי בשראל שח' דל צבית עכ"פ וילא מש"ס
 דאינו חייב לבדוק דכיון דנכנס עכ"פ אחריו מסתמא מייחס
 ומפקיד לו ע"פ בטור וסא ק"ל בה"מ סי' רל"ט ס"ג המנוח
 מילאם בעיר שרוב העובדים עכ"פ ח"ה להכריז דמסתמא
 מייחס וצריכו ושראל חייב להכריז דאינו מייחס וא"כ החילוק
 בזה נגלה: אך לענ"ד יש לה"ר משיטת רס"י להמ"א דהנהגה
 בפסחים דף ד' ע"ה ב"מ מ"ר כ' בר יצחק המסמך בית לחמיו
 צו"ד על מל לבדוק על המסכ' לבדוק דחמיו דר"י דל"מ על
 השוכר לבדוק דחמיו ברשותי קאי ולכאורה חומה דהמ"א
 בנפקד קיבל עליו השמירה לא נחלקו הנאונים והר"ה בריית
 פסחים הלא קיבל עליו אחריות אבל בלא קיבל עליו קהילות
 גם הנאונים מודים דאין על הנפקד לבער וסא ה"ה שוכר לא
 קיבל עליו אחריות וגם לא נכנס בשמירתו למי שטרך לבדוק
 ובשלמא לשיטת התוס' דהבדירה הוא משום דלמא אהו למיכל
 מיני' א"ש דבשלמא בנפקד דאיכא חמץ יודע עושה הפסק
 מחילה כמבואר בסי' ת"מ ב"ב א"ל כמ' דלא נודע הוכן החמץ
 ל"ש הפסק מחילה הכל לרס"י דבדוקין שלא יפסיד צב"ז וב' י'
 קשה עובא למה יגרע מנפקד ולא קיבל אחריות ובשלמא לשיטת
 הר"ה ש"ל דשאני נפקד שהשגיל ביתו למפקד חש"ב ביתו
 דמפקד ומש"כ לאן עכ"פ חסירה ברשותי' אבל הנאונים
 צב"ב לא ס"ל סברא זו דחל"כ אף בקיבל אחריות אמאי חייב
 הנפקד לבער וכבר הוכחתי בעזרי' בה"מ מספרי שמן רקח
 סי' ט' דהנאונים ורס"י בחל"ש שטתה קיימו וק"ל הכל בנפקד
 על שיטת רס"י: ומה מוכח דשיטת רס"י כהראב"ד דשכירות
 ליומא ממכר בכל מילי וקונה החזר להשוכר וגם מוכח בשו"ת
 המ"א דקודם שילא מן הבית הוא מפקיד וא"ש דהא חמץ הוי
 דבר שרגיל לבוא דכל הפסח בית בחוקת חמץ ומה"ש המ"א
 בסי' תל"ז ס"ק ד' וא"כ קונה החזר להשוכר אף שלא מדעתו
 דשכירות ליומא ממכר וחזרו קונה בדבר שרגיל לבוא כמבואר
 בה"מ סי' רס"ח וזה דמדיק רס"י בלשונות הך ברשותי' קאי
 שהרי עתה הבית שלו והתו' דס"ל דלא אמרינן שכירות ליומא
 ממכר אלא לענין אונסה לשיטתם אוליגדחשם הוא דילמא
 אחי למיכל מיני' ובלא"ה לק"מ ובהכ"ל: וא"ל לשיטת רס"י
 אף בנפקדן כוונת הא עכ"פ בזמן ביעורו הבעלים מסקורי
 וזוכה החזר להנפקד דהא שטת רס"י בהנאונים דחש"ב ביתו
 של נפקד דז"א דהא אמרינן בהם' ב"מ דף ל"ז ע"ב היתרא
 מיכא' ל' דליקטי חסירה לא כוונת ל' דליקטי ובהה הוכח דזה
 מייחס זה אינו רוצה לקנות כלל ע"כ קני כמבואר בהם' ב"ב
 דס"י ע"ב ולכן בנפקדן לא קנס ומש"כ במשכיר דמפקד
 קודם שילא מן הבית וכו' ומה' ומה' ומה' ומה' ומה' ומה'
 למקט ואף מי יתי' עליו חוב' בדוקה הא אף בממונה כיחה
 להוכיח למצד מצוה ודוק: ועוד הארכתי בענין זה בסו"ת
 דמסתמא אף כן כחן מקומו ועכ"פ בחרנו דעת רס"י כהראב"ד
 דשכירות ליומא ממכר לכל מילי ויתו לא מודי בהאי ענינא:

סי' ע"ה בהם' ב"ב דף ק"ע"א מתניתין הניח את הנד
 כ"ל נחן את הכסף ליהורב ובכ"פ לידע' כו' ע"ש
 צפר"ש יעוד שם בנ"ד ק"א ע"ה בריתא כחן חס' ליהורב ובכ"פ
 לידע' כו' תני' אמר דני לדבר ר"י אם קיים חס' כו' כחן
 דנפקד משמרתו דיהורב ולא תפצי כו' וסא קמ"ל דאחיו
 אהלו גביהו ע"ה השיב: וכ' המ"מ פ"ה מנולה ה"ב דאם
 כחן הכסף תחילה ליהורב וכתן אח"כ האשם לידע' דמשמרת
 יהורב דאו ל"כ יחזיר האשם אלל כסף ל' ש' בזה מחילה ואף מי
 נפק משמרתו דיהורב ולא תפצי משום דשתיס רעות עשו בני
 ידע' ה"ה שקיבלו האשם בלא משמרת' והב' שקבלו האשם
 בלא כסף ויכירי שה' ביתן מחילה וס"ל כהלו ברשות יהורב
 קיבל ידע' האשם אף מהיב' בלו האשם בלא כסף אף צו"ד
 יהורב למחול ואם קבלו ידע' הכסף והאשם במשמרת יהורב
 ועבר משמרת יהורב ולא תפצי אז החולי אחלי דלא עשו רק
 צאת שקיבלו במשמרת יהורב וסא מחלי ע"ש באורף ולמדנו
 מהדרי דאף שכבר כחן הכסף ליהורב במשמרתו אפ"ה שלא
 כדן עשו בני ידע' במאי שקיבלו האשם בלא כסף אף וזל"ת מה
 שפשו

א דף מ"ג ע"ב בתום דר"ה מתכנין בדפירש בו' אי בדפירש
 בו' אי בדפירש מ"ט דר"ה וי"ל דסובר ר"א דאסמכתא
 צלמא הוא ואפילו כנגד המשכון לא קני עכ"ל. וכלענין
 דר"ה לשיטתו מוכרח לפירושו ודלא כהר"ת דהנה נכונים
 דברי התוס' דאסמכתא הוא. לשיטתם דס"ל בלגוביינא ג"כ
 אינו רק ש"ח ופ"כ יהי' בלא עיקר החיוב מחמת שפירש זה
 באמת הוי אסמכתא. אבל לשיטת רש"י דמורה ר"ה בשטר
 משום דלגוביינא. ובע"כ היבא דכתביר שלקח לגוביינא אף
 בלא שטר הוי שומר שכר אל' דבלא שטר אין לכו ראי' דלגוביינא
 שקיל. וכיון דפירש נהי' דהוי אסמכתא ולא קני. הא אין אנו
 מחייבין אותו מחמת התחייבות שלו. אלא דעכ"פ כתביר
 דעתו דלגוביינא שקיל והוי קשה לרש"י קושיית התוס' מ"ט
 דר"ה והוצרך לפירושו:

ב צא"ד ור"ה בפרק האומני' בו' ולימא דמורה ר"ה בדפירש
 כדשמואל. כלומר ופליגי בדלא פירש ולר"ע אבדו מעותיו
 כנגד המשכון דוקא דהא אין סברא שיפסיד המלוה כל חובו
 בדלא פי' אף לפ' קשה לי בחירושם שכתבו להוביח דלר"ה אף
 מה שכנגד המשכון כוונת מלישכא דישנע ויטול מעותיו. והא
 בלא ה"כיון דלר"ע אינו מפסיד אלא כנגד המשכון בע"כ לר"ה
 אף מה שכנגד המשכון אינו מפסיד ור"ע:

ג צא"ד וי"ל דאי מודה בדפירש בו' דמה שכנגד המשכון חשיב
 כמפרש. הנה סברתם נכונה לתמ"ס הר"ח דאינו מפרש
 להדיא שיפסיד החוב אלא דמפרש אע"ג דלא שוה קבלתיו.
 וא"כ אינו מפרש אלא מה שאינו שוה. אבל לא בדמי שווי.
 וא"כ כנגד דמי שווי חשיב כאינו מפרש. אבל לפי הראשון של
 התוס' דפי' להדיא שיפסיד כל החוב. קושי' התוס' במ"ג
 ולימא מתכנין בדמי' שיפסיד כל החוב אבל בלא פי' קוי ש"ח
 לר"ה דס"ל מלוה על המשכון ש"ח. רק בדפירש הוא מתחייב
 א"ע בדבריו דהא מתנה ש"ח אף להיות כשולל וטעמא
 דאסמכתא לא ס"ל לר"ה וי"ל ויש ליטב ע"פ מ"ש בתומים סי'
 ע"ב ס"ק י"א ע"ה:

ד צא"ד וטעמא דר"ע משום דר' יוהנן לזה לסברתם עתה
 אי לא נימא בדדמי שווי חשיב כמפורש אבל למאי דניחא
 להו בדדמי שווי חשיב כמפורש בלא א"ש בטעמא דר"ע ועין
 מ"ש לקמן בס"ד בתום צד"ה מאילא ע"ש:

ה צא"ד ואין נראה דמכאן אין ראי' דלא הוי מצי למימר דכ"ע
 אית להו עכ"ל וקשה לעכ"ל דהא אבתי המ"ל דכ"ע אית להו
 ואבד דשמואל צא"ד דהא בפשיעה וכמ"ס התוס' בדף מ"ד ע"א
 צד"ה שומר אבירה דהא דתני במתכנין דסלע הלויתני.
 אבד המשכון היינו בפשיעה וכו"כ י"ל בדברי שמואל כי עיקרו
 לא צא"ד רק לחדש דבלא שווי דינו כשווי ולא להורו' אס הוא
 ש"ס או ש"ח דתלי' בפלוגתא דתנאי. ואף דאמורא דר"ה
 לפרש דבריו י"ל דשמואל לא הכריע בזה ולכן סתם דבריו ור"ע
 ושוב ראיתי בתומים שכתב בן בשם הר"ן בחידושו דהוכיח
 דהלכה כשמואל מדלא אמר דכ"ע אית להו ואבד דשמואל
 צא"ד בפשיעה ובדברי התוס' ל"ע:

ו צדף מ"ד ע"א בתום צד"ה מאילא פי' הקונטרס בו' וקשה
 דבפי' האומני' בו'. עיין בהאומני' שחירטו בזה דלהכי לא
 מוקי מתכנין בדשווי' דא"כ לא שילוק ר"י על ר"ה ור"ע. וכאן
 דשמיני חירץ זה. ולפי הבנות מוהרש"א שם בתום' כוונתם
 דאי' בדשווי' מ"ט דר"י כמו דפרכין מ"ט דר"ה. א"כ קשה
 טובא מדוע מיאנו התוס' כאן בתי' זה וכנכסו בדוחק הלא אין
 התחלה לקושייתם דפשיעה כמו דפרכין מ"ט דר"ה. הכי כמו
 קשה מ"ט דר"י. אבל לפי מה שבארתי שם בעזה"י בפי' דברי
 התוס' דלא כמיהרש"א דרוקא על ר"ה קשה מ"ט ולא על ר"י
 כזשר יבואר לקמן בעזה"י באריכות בסי' פ"א. אך כוונת
 התוס' שם דאין סברא שילוק ר"י על ר"ה ור"ע י"ל דהתוס'

ז צא"ד ובסיפא כשהלוהו אלא זו בשטר בו' והוי שלא בשעת
 הלוואתו וקני משכון מדר"ה עכ"ל. יל' לפמ"ס התוס'
 צב"מ דף מ' ע"ב צד"ה דקא תפס דלכן לא אמרינן המלוה
 עה"מ ש"ס בזה"י הכנה דתפס אחובו דאין מריח בזה דאס לא
 ה' מלוה לו לא ה' צריך למשכון. והנה פשיטא דזה לא שייך
 אלא במשכון בשעת הלוואתו. אבל שלא בשעת הלוואתו יש לו
 טובה דחקים אחובו' וכ"כ הש"ך להדיא בסי' ע"ב ס"ק
 ור"כ לא הוי צריכי לדר' יצחק אלא דהוי ש"ס בזה"י הנאה
 דתפס אחובו. ואפ"ל דניחא להו להתוס' לפרש גם לפי האי
 בעיית אימא כדמחליף דהא בר אבובו המבואר דף פ"ס ועמ"ס
 לקמן בתום צד"ה מכאן לנב"ח:

ח צא"ד ולא הוי השתא אבדו מעותיו דבסי' אבדו מעותיו
 דר"ע. כלומר לפי האקומתא דפליגי בדשמואל. לכאורה
 קשה דהא תני במשכון ד"ה אבד המשכון אבד מעותיו משמע
 דאין בזה שום מחלוקת. וצטלמא לפי האקומתא דכ"ע לית
 להו דשמואל ופליגי דר' יצחק או דר' יוסף אפי' שפיר. אבל
 אי נימא דפליגי בדשמואל א"כ לר"ע אבד הכל. א"כ לא יתכן
 הלשון דברי הכל. ולכאורה ה' כלעכ"ד דמכאן סייעתא למ"ס
 בהג"א צב"מ דשלא בשעת הלוואתו ליתא דשמואל. שוב
 ראיתי דאי משום הא לאו ראי' דיל' בזה דלפי האקומתא דפליגי
 בדשמואל איש בפשיטא טפי דאף דלא ס"ל להתוס' כשיטת ר"י
 גאון בה"ש שהביאו צב"מ דבשטר גרע טפי בדשווי' י"ל דעכ"פ
 צד"ה שווי' ובשטר ודאי דליתא לריבא דשמואל. וסברא זו
 מנחת' גם בתומי' ס"ק דיל' דהא דאמר שמואל דשטר
 וקיבל דוקא בלא שטר דלאו בע"כ סבר וקיבל. אבל בשטר י"ל
 דלא המשכון רק בכדי שווי' ועל היתרון בטח בשטרו. ח"ש
 דבהלוהו אלא זו בשטר דוקא וגם הנ"ח משכון שלא בשעת
 הלוואה דבזה דברי הכל שוין דר"ה מודה דאבד כנגד המשכון
 ור"ע מודה דאינו מפסיד ויותר רק כנגד המשכון ולפי' ולהתו'
 דבמסקנה דק"ל כרבה פליגי בדשמואל י"ל דשטר דוקא ואל
 תשגיחי' לפ"ד הכל' דבשטר ליתא דשמואל. מאי פריך הש"ס
 ממתכנין דסלע הלויתני ולימא הא קבלת' ודלמא מתכנין
 מיירי בשטר. דיל' דמלוה על המשכון משמע בלא שטר וכמ"ס
 התוס' במ"ג ע"ב ע"ש דוק:

ט צד"ה לא בדשווי' תימא בו'. התוס' צב"מ כתבו טעמא
 דשמואל בדשווי' משום דהוי כאלו פירש להדיא אבד המשכון
 אבדו מעותיו. והקשה מוהרש"א שם דאמאי לא משגיח פליגי
 בדשמואל ובדשווי' כסברת המקשין והתרצין ע"ש. והא ממש
 קושי' התוס' דכאן. וע"מ מ"ש לתרץ הא דלא הקשו התוס'
 קושי' זו צב"מ שם. ואמנם הנראה דהתוס' כאן לא נחתי
 לסברא זו לחדש נשיטת שמואל האי טעמא דתפס בשביל כל
 החוב וכאלו פי' להדיא אבד המשכון אבדו מעותיו. דהא
 לשיטת התוס' הא דאמרינן מאי לאו צד"ה ובדשמואל כלומר
 דפליגי אף צד"ה ובע"כ בדשמואל דליכא למימר דר' יצחק
 ור' יוסף וכמ"ס התוס' צב"מ דמ"ג ע"ב. וה"כ שפיר
 י"ל דלא צא"ד אלא לרמות סברת האומר דפליגי צד"ה ובע"כ
 בדשמואל ולא בפלוגתא אחריתא. דיל' דפליגי דר' יוסף או
 דר' יצחק. ואינו מן התימא כל כך. וגם דא"כ הול' להקשות
 בקצרה ודילמא בדשווי' ובדשמואל. לכן נראה דס"ל להתוס'
 כאן דטעמא דשמואל בדשווי' הוא טעמא דר' יצחק ור' יוסף
 קשה

קשה להו דהוי להס' למחור דפליגי בהאי טעמא ולא פליגי בדשמואל. ולקמן בסי' פ' א' כחצתי סתירה לדברי מוהרש"א דש"ע ס' :

ויד' בתוס' דר"ה מכלל לבע"ה כו' כדמוכח בפי' האומני' דבעי' לזקמי כו' . כוונת התוס' להא' דמתרין ש"ד פ"א סוף ע"ב כן שמשכו שלל בשעת הלואתו והת' לשיטתו דס' דלל כפירס' דשם שכתב הטעם דודאי לגבייכא שקיל . אלל מטעמא דר' יצחק . ועכ"פ לשיטת רש"י לק"מ דהא כתב שם הטעם דודאי לגבייכא שקיל . ואמנם גם אי דברייהם לשיטתם . אכתי קשה מי הכריחם לומר שם הטעם בהאי אקומתה בשלל בשעת הלואתו דר' יצחק והא' ו"ל הטעם הוא בהאי הנאה דתפיס' אחריו וכלל' ליה חות' ו' . ודלמא הסוגי' אולא לחיורא קמא בדף פ' ע"ב . והכי מסתבר עמי דמשמע שם דלכתי' לא חסיק אדעת' טעמא דר' יצחק עד דמסקי' הס' בסוף . ועי' : והנה בלחמ' חל עליו להבין על התו' דהקט' מהאי אקומתא דמוקי מתניתין שלל בשעת הלואה דאין קושי' רק לשיטתם . וטפי' הו' להקשות מהאי אקומת' דפליגי דר' יצחק . ואמנם לפי' הס' דר' יצחק ע"ב ס' ע' דר' יצחק כדמא כו' ו"ל בישוב קושי' הכל יעור דהוי פריך הכי לא הוי מלי' להקשות הלא מתניתין כו' . אבל מ"מ הוי שפיר מניין למימר דבריייה דפליגי ר"ע ור"א דר' יצחק כו' והש"א פריך אנוסה דאקומתא עכ"ל . וא"כ ממילא נבונים דברי התוס' דלא הקטו מאקומתא זו . ולפי' תמה על הס' שכתב בשם התוס' דהקטו מאקומתא דר' יצחק ובלחמ' אין זה בכוונת התוס' וגם קושייתם צ"מ כמו כן וזה ברור להמעיין בלשונם : וזה"ל כלענ"ד נכון לישב קושי' התוס' ופ' דכחן מסקינן בפשיטות דר' יצחק לא אמר רק שלל בשעת הלואתו . ובלחמ' מבורר בכמה דוכתו דריבא דר' יצחק אף בשעת הלואתו . והתוס' צ"מ הכריחו בזה . וקט' ראשוני' חייבו דהא דאמר חזינא דאמר ר"י שלל הלואה אינו רק בדרך דהוי ותמיה פ' דלשון ותסברא משמע דהסברא פשוטה וברורה . ולפי' מדויק הטיב דהנה התוס' דס' דלוינו רק ש"ש . הקטו לשיטתם דמ"מ כפי קונוקן נמור גם באונסין יתחייב . ואי לא קני' גם ש"ש הינו וחידו' בהאי הנאה דיכול לקדש את האשה והקטו דהא גם במעוהו יוכל לקדש ויתרנו כיון דעכשיו שנוטל המשכון חזן מעותיו בידו עכ"ל צ"מ שם . והנה נכונה דבריהם למאי דלוקמין דר' יצחק לא אמר אלל שלל בשעת הלואה ולא לא ה' המעות בידו . אבל אינימא דריבא דר' יצחק שייך גם בשעת הלואתו . א"כ ליתא לבשרו ו' דהא אין לו בזה שום טובה . (והנה דהמורס"א שם לא מ"ל לחלל בזה מ"מ לענ"ד החילוק ברור וכיון זה כחצתי בשם הס' לענן בהנ"ל דתפיס' אחריו) ומתת' מדויקים הטיב דברי הס' . דלמאי דמשני דפליגי דר' יצחק וקשה קושי' הראשונים דקמא מתניתין דלא כר' יצחק ובע"כ דלמאי אקומתא לר' יצחק לא קני' לאונסין . ולפי' אמר והסברא כלומר לסדורת' צ"כ לא אמר ר"י אלל שלל בשעת הלואה . דלז' אפ"ל דהוא שומר שכר בהאי הנאה דיכול לקדש בו את האשה . אבל בשעת הלואתו מי אמר דהא משותיו בידו ויכול לקדש במעוהו . אבל לפי האמת דלא פליגי דר' יצחק וקו"ל כדנה דפליגי בדשמואל . וספיר' י"ל דלר' יצחק אף באונסין וכמ"ש השיטה מקובצת . א"כ י"ל דאין לחלוק בין שעת הלואתו לשלל בשעת הלואתו . ומעתה אי כיוא' כהפוסקים דלר' יצחק חייב אף באונסין ובהפוסקים דלמסקנה דקו"ל כדנה פליגי בדשמואל . אין לנו מחרטאן לדחוקי עצמינו בדברי הס' דפסחים וגיטין . ועין צפ"י בחידושי' לב"מ שכתב דגם לדעת רש"י קו"ל כדנה דוק הטיב :

קשה להו דהוי להס' למחור דפליגי בהאי טעמא ולא פליגי בדשמואל. ולקמן בסי' פ' א' כחצתי סתירה לדברי מוהרש"א דש"ע ס' :

ויד' בתוס' דר"ה מכלל לבע"ה כו' כדמוכח בפי' האומני' דבעי' לזקמי כו' . כוונת התוס' להא' דמתרין ש"ד פ"א סוף ע"ב כן שמשכו שלל בשעת הלואתו והת' לשיטתו דס' דלל כפירס' דשם שכתב הטעם דודאי לגבייכא שקיל . אלל מטעמא דר' יצחק . ועכ"פ לשיטת רש"י לק"מ דהא כתב שם הטעם דודאי לגבייכא שקיל . ואמנם גם אי דברייהם לשיטתם . אכתי קשה מי הכריחם לומר שם הטעם בהאי אקומתה בשלל בשעת הלואתו דר' יצחק והא' ו"ל הטעם הוא בהאי הנאה דתפיס' אחריו וכלל' ליה חות' ו' . ודלמא הסוגי' אולא לחיורא קמא בדף פ' ע"ב . והכי מסתבר עמי דמשמע שם דלכתי' לא חסיק אדעת' טעמא דר' יצחק עד דמסקי' הס' בסוף . ועי' : והנה בלחמ' חל עליו להבין על התו' דהקט' מהאי אקומתא דמוקי מתניתין שלל בשעת הלואה דאין קושי' רק לשיטתם . וטפי' הו' להקשות מהאי אקומת' דפליגי דר' יצחק . ואמנם לפי' הס' דר' יצחק ע"ב ס' ע' דר' יצחק כדמא כו' ו"ל בישוב קושי' הכל יעור דהוי פריך הכי לא הוי מלי' להקשות הלא מתניתין כו' . אבל מ"מ הוי שפיר מניין למימר דבריייה דפליגי ר"ע ור"א דר' יצחק כו' והש"א פריך אנוסה דאקומתא עכ"ל . וא"כ ממילא נבונים דברי התוס' דלא הקטו מאקומתא זו . ולפי' תמה על הס' שכתב בשם התוס' דהקטו מאקומתא דר' יצחק ובלחמ' אין זה בכוונת התוס' וגם קושייתם צ"מ כמו כן וזה ברור להמעיין בלשונם : וזה"ל כלענ"ד נכון לישב קושי' התוס' ופ' דכחן מסקינן בפשיטות דר' יצחק לא אמר רק שלל בשעת הלואתו . ובלחמ' מבורר בכמה דוכתו דריבא דר' יצחק אף בשעת הלואתו . והתוס' צ"מ הכריחו בזה . וקט' ראשוני' חייבו דהא דאמר חזינא דאמר ר"י שלל הלואה אינו רק בדרך דהוי ותמיה פ' דלשון ותסברא משמע דהסברא פשוטה וברורה . ולפי' מדויק הטיב דהנה התוס' דס' דלוינו רק ש"ש . הקטו לשיטתם דמ"מ כפי קונוקן נמור גם באונסין יתחייב . ואי לא קני' גם ש"ש הינו וחידו' בהאי הנאה דיכול לקדש את האשה והקטו דהא גם במעוהו יוכל לקדש ויתרנו כיון דעכשיו שנוטל המשכון חזן מעותיו בידו עכ"ל צ"מ שם . והנה נכונה דבריהם למאי דלוקמין דר' יצחק לא אמר אלל שלל בשעת הלואה ולא לא ה' המעות בידו . אבל אינימא דריבא דר' יצחק שייך גם בשעת הלואתו . א"כ ליתא לבשרו ו' דהא אין לו בזה שום טובה . (והנה דהמורס"א שם לא מ"ל לחלל בזה מ"מ לענ"ד החילוק ברור וכיון זה כחצתי בשם הס' לענן בהנ"ל דתפיס' אחריו) ומתת' מדויקים הטיב דברי הס' . דלמאי דמשני דפליגי דר' יצחק וקשה קושי' הראשונים דקמא מתניתין דלא כר' יצחק ובע"כ דלמאי אקומתא לר' יצחק לא קני' לאונסין . ולפי' אמר והסברא כלומר לסדורת' צ"כ לא אמר ר"י אלל שלל בשעת הלואה . דלז' אפ"ל דהוא שומר שכר בהאי הנאה דיכול לקדש בו את האשה . אבל בשעת הלואתו מי אמר דהא משותיו בידו ויכול לקדש במעוהו . אבל לפי האמת דלא פליגי דר' יצחק וקו"ל כדנה דפליגי בדשמואל . וספיר' י"ל דלר' יצחק אף באונסין וכמ"ש השיטה מקובצת . א"כ י"ל דאין לחלוק בין שעת הלואתו לשלל בשעת הלואתו . ומעתה אי כיוא' כהפוסקים דלר' יצחק חייב אף באונסין ובהפוסקים דלמסקנה דקו"ל כדנה פליגי בדשמואל . אין לנו מחרטאן לדחוקי עצמינו בדברי הס' דפסחים וגיטין . ועין צפ"י בחידושי' לב"מ שכתב דגם לדעת רש"י קו"ל כדנה דוק הטיב :

יב צא' דואדרבה יס' להוכיח דהלכה כדנה כו' והשתא לוקמי ככ"ע לר' במלואה סה"ל למשכון כו' . עכ"ל . לכוונה קשה טובא דהא התוס' צ"מ דף פ' ע"ב צ"כ דר"ה במלואה כתבו ו"ל אי נמי אי מתניתין איירי בצ"ל לא הוי פליגי ר' יהודה . ואם כן כחצ' דר' יצחק שלל . ולמ"מ מהרש"א צ"מ שם דף פ' א' ע"ב בחז"ל דר' יצחק דמ"ש התוס' שם דאין סברא שר' יחלוק על ר' יצחק הוא רק לשיטת רש"י . ולדידו לא ס"ל כן . ה' אפשר לומר דמ"ש התוס' שם דר' יצחק הוי פליגי היינו לשיטת רש"י כי בללוי הכי לשיטת רש"י ליתא ליה' הראשון של התוס' שם ע"כ ואמנם לקמן בסוף פ' בלחמ' צוה' דלא כמיהרש"א שם ובתנתי' בסי' ד' בימור נכון בדברי התוס' דשם ודכחן ומשם חדרשנו :

סי' פ' בסוגיא הכל' צמס' צ"מ דף פ' א' ע"ב ודף פ' ע"ב ש' הטיב בתחילה כחצ' צוה' שיטת התוס' ואזנין מה שיש להקשות בדבריהם :

א' קושי' מוהרש"א בחז"ל דר"ה אבד שכתבו דאין סברא שחלוק ר"י על ר"א ור"ע והא לפי מה דמקימין מתניתין שלל בשעת הלואתו בע"כ חולק ר"י על ר"א ור"ע . והנה מוהרש"א ז"ל כתב דהתוס' לא כתבו כן רק בשיטת רש"י ובאשר נבאר לקמן בצוה' דבע"כ גם התוס' ס' דאין סברא שחלוק . חל עלינו לתרץ קושיא הכל' :

ב' קושי' מוהרש"א בתוס' דר"ה ינימא כו' דאין סברא שחלוק כו' ועי' הקשה דהא לא פליגי על ר"א ור"ע רק על דברי הס' כו' דה"כ דריק לומר כו' ע"כ :

ג' קושי' מוהרש"א שם דכמו דפרכין אי דרשו' מ"ט דר"א ה"כ יקשה מ"ט דר"י . ומוהרש"א כתב לפרש כן בחירוק התוס' ובמ"כ כי אין לשון התוס' סובלת פירושו . וגם דאין התחלה לקושייתם ודקרו' ל' מה קרו' . ובשניות התוס' חירוק זה ודחקו מ"ט דקמי' למסקנה ומהו כדלא צעיל דהתוס' ס' ל' דעל ר' יהודה לא שייך להקשות מ"ט וקושי' מוהרש"א בתקפה :

ד' אחרי שנבאר צוה' דהתוס' . לא כיוונו לומר מ"ט דר' אלל דמסתמא לא יחלוק על ר"א ור"ע . א"כ אי נחליט כסברת מוהרש"א בחז"ל אבד דהתוס' ס' ל' דנלמא י"ל דר"י פליגי על ר"א ור"ע ולא כתבו שם רק לשיטת רש"י אלא כן קשה טובא דאי דבריהם בלחמ' בשיט' רש"י הא בלל' י"ל דהס' קמי' . 28

קאי למסקנה דהא רש"י פוסק כד' יוסף ובע"כ עיקר דבריהם כפן לשיטתם. ולשיטתם לא יוצלו בתירוצם:

ה קישי' מוהרש"ל שם בא"ד דבי יחלקו המקשין והתירץ בסברת הפוכה:

נא"ר. קישי' מוהרש"ל שם דאמאי לא משני דפליגי בדשווי' ובדשמואל ובסברת שחלקו המקשין והתירץ. והתוס' בשבוע' בד"ה סלל בדשווי' הקשו בעין קישי' זו ומדוע שתקו כפן:

זו"ן. התוס' בב"ק דף כ"ז וב"מ ק"ט ושבוע' מ"ב הוכיחו דהלכה כרבה מדלא מוקי מחתינת כ"ה ובאין צריך. והוא תמוה דהא התוס' בסוף סוגין כתבו עוד תירץ אחר דא"כ לא היו פליגי ר"י. וא"כ נסתר הראי' ובשלמא לשיטת דהתוס' ס"ל דר"ל דר' חולק על ר"א. י"ל דהתוס' כתבו שם לשיטתם. ותירץ השני דפפן הוא לשיטת רש"י דבא"ה לא יתירץ בתירץ הראשון דהא רש"י פוסק כר"י אבל לפ"מ שאכתוב בענין דבע"כ נס התוס' ס"ל כזה כרש"י חל עלינו לתרץ נס זה:

ד'. בשבוע' כתבו התוס' ולכן בררם כניסת הספרים ומחקו הנידאם הישיבה וכפן בב"מ לא שלחו ידם להג' רק כתבו הפירוש שלהם דלפי האקומתא דפליגי בדשווי' פליגי גם בדל"ג:

ולישב כ"ז כקדם קישי' התוס' בשבוע' ובסוגין דלמאי דמוקמין מחתינת דרפי' ושמואל בדל"ג. ולר"ה ולר"ת להיפך. אמאי לא מוקי דכ"ע אית להו דשמואל ולרש"י פליגי בפירוש ומהר"ח ור"ת בדל"ג והא דאמ' ר"ע אבדו מעותיו היינו כנגד המשכון. ותירונו דא"כ לר"א עכ"פ כנגד המשכון חייב עיני' ובמוהרש"ל שם. ובחז' אפן בס"ד. הנה הסי' ר"ה לתור בחכמה ולהכריח אי פליגי בדשמואל או לאו. והנה לא ימלא מלומר בא' מנ' דרכים או דכ"ע אית להו דשמואל. או דכ"ע ליתלהו. או דפליגי בדשמואל. והנה הוי מקשין לא כחית עדיין לסברא דכ"ע אית להו עד דהסק' המתיר. ולא פש נבן ר"א מנ' דרכים. או דכ"ע אית להו או דפליגי בדשמואל. ואמנם אי נומא דכ"ע אית להו. בין לרש"י בין להר"ח וסר"ת בעי"כ לר"ע אבדו מעותיו כנגד המשכון דוקא. וא"כ בעי"כ לר"א אף שכנגד המשכון לא אבד וכחשמו' דאמר ישבע ויטול מעותיו. ולפ"י ה"ס אי בדשווי' וכלומר דכ"ע אית להו דשמואל ול"פ רק בדמי שווי' דלר"ע אבד בדמי שווי' ולר"א אף כדמי שווי' לא אבד וכקשי' התוס'. א"כ מ"מ דר"א וממז בתירץ התוס' דהא אי כ"ע אית להו דשמואל קשה מ"מ דר"א כנגד דמי שווי'. ואלא בדל"ג ופליגי בדשמואל. וממילא דאין להקשות אי מחתינת בדשווי' מ"מ דר"י. דדוקא על ר"א פריך שפיר אי ס"ל בשמואל. אבל בשיטת ר"י וי"ש לומר דלית ל' דשמואל. ובפרשותי לפי האקומתא דפליגי בדל"ג ובדשמואל. וממילא דמתירין אינו חולק על סברת המקשין. דהמקשין לפי סברתו דכ"ע אית להו דשמואל פריך שפיר מ"מ דר"א. אבל אי כ"ע אית להו דשמואל לק"מ על ר"א. ולפ"י למאי דמוקמין דפליגי בדל"ג. פליגי נס בדשווי'. אף התוס' הקשו שפיר על שם רש"י דפי' להדיא בב"מ דלהזקמתא דפליגי בדל"ג מורה ר"א בדשווי'. אבל התוס' לשיטתם דס"ל דלפי האקומתא דפליגי בדל"ג פליגי גם בדשווי' לא הוצרכו למחוק הנידאם הישיבה. ובשבוע' מקי' הנידאם מחמת קישייתם דשם ודוק הניד' ואחרי שהעלינו דעל ר"י לא קשה מאי טעמא דק על ר"א. א"כ בעי"כ כינוח הניד' נכ"מ דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א ור"ע דלא כמיהרש"ל. ובעי"כ דגם התוס' ס"ל הוי סברא. וא"כ קמהניס כרבה קישי' מוהרש"ל על התוס' דהוי קישי' ה"ל דגם לפירוש דמורה ר"א בשטר משום שלא בשעת הלואה היכא מתקמא מחתינת שלא בשעת הלואה

דא"כ הוי' יחלוק ר"י. והנלענ"ד לישב קישי' מוהרש"ל דהפך התוס' דהשינוי על פירש' מהאי דשמיטה. הוא משום דרש"י כחז כן לקושטא דמילתא. דלר"א בלא שטר לא קיבל רק לזכרון דברים דאי לגוביינא הוי ש"ס. ולענ"ד נס בדברי ר"ס סובר רש"י כן דלא נחלקו ר"ע על ר"א בזה. דאי ס"ל דלר"ע נקיט לגוביינא למה להס' לאהדורי אחרי מחלוקת בדברי ר"א ור"ע וכקוש' התוס' בשבוע'. והעד הנאמן לדברינו. כירש"י לא פ' כלום בדברי ר"ע. ואי סובר רש"י דלר"ע נקיט לגוביינא אף בלא שטר. א"כ כמו דמפרש בדברי ר"א דנקט' לזכרון דברי'. ה"כ הו"ל לפרוש בדברי ר"ע דנקט' לגוביינא. אלא ע"כ דרש"י סובר דלא נחלקו בזה ר"א ור"ע. ולא בא רק לפרש בדברי ר"א דמורה בשטר משום שקיבל לגוביינא והוי קשה ל' אמאי חולק בלא שטר לכן מפרש דבלא שטר לא נקיט לגוביינא. וא"כ שפיר השינוי בתוס' מהא דקיי"ל לדיונא דלא שווי' אינו משמע. אבל לשיטת התוס' דמורה ר"א בשטר משום שלא בשעת הלואתו. שפיר י"ל דמתניתין איירי שלא בשעת הלואתו. ולת"ק מורה ר"א בזה. ור"י אינו חולק על ר"א ור"ע אלא דחולק על הת"ק דס"ל דמורה ר"א בשטר משום שלא בשעת הלואתו. ור"י ס"ל דפליגי נס שלא בשעת הלואתו. ור"א מורה בשטר משום דבשלא בשעת הלואתו ובשטר. ור"א לגוביינא שקיל ובפירש"י. ועדיפא מינ' דאלו לפירש"י שלא בשעת הלואתו לחוד שקיל לגוביינא. וגם בשטר לחוד שקיל לגוביינא. והתוס' ס"ל בשיטת ר"י דדוקא בשטר ושלא בשעת הלואתו שקיל לגוביינא. והא דאמרינן דאינו משמע הוא באמת למאי דלא קיי"ל כר"י רק כת"ק דמתניתין וגם ר"א מורה בזה. ומעשה שהעלינו דאין כוונת התוס' בד"ה כינא כו' לומר מ"מ דר"י וכמ"ש מוהרש"ל. אלא דא"כ הוי' יחלוק ר"י על ר"א ור"ע. חל עלינו לתרץ קישי' מוהרש"ל. דהא ר"י אינו חולק רק על הת"ק דמוק' פלוגתא' בדל"ג. והוא מפרש דפליגי בדשווי'. וכלענ"ד לישב לפי הוצנ' דבדרינו דהנה בהמת חל עלינו להבין הא דכתב רש"י דלהקומתא דפליגי בדל"ג מורה ר"א בדשווי'. דמוהרש"ל ל"ג. הא שפיר י"ל דפליגי גם בדשווי' ואפ"ה נכונה הנידאם הישיבה וכמו שכתבתי לעיל. ובעי"כ משום דהוי דחיקא ל' לומר דפליגי בפלוגתא דתוקא ואפשי' פלוגתא לא משכין. והנה התוס' נחמו עמה לקיים דברי רש"י ושפיר תירצו דא"כ לא הוי חולק ר"י על ר"א ור"ע דא"ל דר"י מפרש דפליגי רק בדשווי' ובדל"ג מורה ר"א דא"כ מ"מ דר"א ובה"ל וגם אין לומר דפליגי רק בדשווי' וכ"ע אית להו דשמואל דהא עדיין לא נחתינן לה. ובעי"כ דנימא דפליגי בתירווייהו זה בלא"ה ה' בררם לרש"י לדוחק לאפשי' פלוגתא ובה"ל:

ואאדן שהעלינו דהתוס' בעי"כ ס"ל נ"כ האז דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א ור"ע א"כ קישי' זו"ן שלנו בתקשור דהיך הוכיחו התוס' דהלכה כרבה דהא שפיר י"ל בתירץ השני של התוס' דלהבו לא מוקי מחתינת באין צריך דא"כ מ"מ פליגי ר"י ואמנם באמת הברור עכ"ד דאין כוונת התוס' בתירץ זה לומר דלכן לא מוקי מחתינת באין צריך דלא הוי פליגי ר"י על ר"א ור"ע דהא כפן שפיר י"ל כדברי מוהרש"ל ה"ל דר"י אינו חולק על ר"א ור"ע רק חולק על הת"ק דמוק' פלוגתא' דבצריך למשכון והוא מוקי פלוגתא' באין צריך אלא לשטר הקישי' דלימא בדר' יוסף תנאי הוי ור"ה לתרץ דכ"ע אית להו דר"י רק פליגי במל' צריך למשכון ואי הוי מוקי מחתינת באין צריך א"כ אכתי דר"י ויוסף תנאי הוי דהא ר"י עכ"פ הוי ש"ס ואי ס"ל דר' יוסף א"כ מ"מ דר"י זה פשוט ודבור כוונת התוס': והנה דרש"י' במתניתין דפלוגתא' דר"י ורבנן דרבה ור"י. ובתב' הפ' דרש"י. סובר דהא דמוקמין במלוא צריך למשכון אינו רק צריך דחוי בשיטת ר"י יוסף ד"ל דכ"ע ס"ל כותי' (ובלומר דלכן לא אמר הלכה כר"ע) אבל לקושטא דמילתא לישנא דמלוא על המשכון משמע בא"ל להשתמש בוצותיו דשבוותא בארתי בע"ה להוכיח סברת רש"י

דש' ופ"ס ופ"ס ככונים דברי התוס' דהוכיחו דהלכה כרבה
ד"ל דגם אינהו ס"ל דלקוטא דמילתא שפיר י"ל דפלגי תנאי
בד"ר יוסף וב"פ דש' ופ"ס דהו קשה להו אמאי לא מוקמינן
מתניתין כר"א דהא חזינא דה"ס רבא לדחוקי א"ע ולהני
במסנה דחאורי מחסרה ועב"פ י"ל דברייתא במלוה דריק
למשכון ומתניתין בל"א ובאמת דר' יוסף תנאי היא ור' לל
בר' יוסף א"ר דק"ל כרבה ודוק ומיושב הכל בס"ד ולקמן יבואר
בעה"י עוד בישוב קושי' וא"י הכ"ל:

ונבוא אל הציבור הסוגי דכאן ודשבעת וזכמה שינוי'
הכתמאי': א' בשבעות גורסות הספרי' בדשווי'
מ"ט דר"א ובב"מ ל"ג וזריך טעם: ב' בשבעות גרסינן לימא
דר' יצחק תנאי היא ותיסברא כו' וכאן ל"ג ר"ק ותיסברא: ג'
קושי' הראשונים על דש' ופ"ס וסיעתו דלר' יצחק חייב באונסין
א"כ למאי דמוקמינן דפליגי בדרי' יצחק קמה מתניתין דלא
בר"ע: ד' הש"ך העלה בס"י ע"ב לישב קושי' הכ"ל דלרש"י
עכ"פ בשעת הולאתו הו"ש א"כ היך פרכין ותיסברא והש"ך
דחוק בזה דהקושי' דמכ"ל לומר כן אבל לשון ותיסברא אינו
מדויק דמשמע דהו' פשיטא גס לסדרת המתירן הראשון
ולפי סברה הש"ך יחלוקו המתקשר ותרד"ן גס בזה בסברות
הפוכות ואף אי כנאלי ישוב אחר על קו' הראשונים בשעת דש' י'
בלא תירוטו של הש"ך עכ"פ סברה הש"ך היא ברורה ועי"פ
שלמדה בקו' משוועת התוס' וא"כ קשה בהא דאמרינן שלא
בשעת הולאתו מי אמר הא כהו דר' לא אמר בזה הא עכ"פ הו'
ט"ס: ה' קושי' התוס' דהא מבואר בגיטין ובפסח' דמלתא
דר' אף בשע' הולאתו וק"ל ראשונה בזה דהא דמחלקין כאן
בשיטת ר' יצחק אינו רק בדרך דחוי וסמור דגריהס דלשון
וחסברא אינו מורה להו"ס חל עלינו לבאר במילתא דמסתבר
לחלק בשיטת ר' בן משכנו בשעת הולאתו ובין שלא בשעת
הולאתו ורש"י י"ל כדחק בזה לפרש דהא ר"י לא יליף אלא מקרא
והקרא איירי שלא בשעת הולאתו ועדיין הדבר לריק תכלין:
ו' קושי' התוס' על דש' דס"ל דלמי האקומתא דפליגי בדל"ש
מורה דר"א בדשווי' והא פרוטה דר' כ"ס דשיך בדל"ש: זי"ן
בהא דאמרינן אלא במשכנו שלא בשעת הולאתו כ"ס אית
להו דר' כי פליגי במשכנו בשעת הולאתו ובסמור אבירה
והא גס בתחילה הו' פשיטא לה"ס דהברייתא איירי בשעת
הולאתו דמלוה על המשכון הני משמע. ולהכי פרכין
וחסברא כו' וכלומר דכאן בע"פ איירי בשעת הולאתו וא"כ הו'
ל' לקצר ולומר דכ"ע אית להו דר' יצחק והכא בשומר אבירה
ק' תפלגי ח' מה ראה ה"ס לדחוקי א"ע כדי לאוקמי מתניתין
בר"א והא קו"ל בר"ע ופ"ס י"ל דרבנן ור' פליגי בפלוגתא
דר"ע ור"א רבנן בר"ע ור"א כר"א כמ"ס הפ"י ולתירך כל זאת
נקדם לשון הרמב"ן דכתב להוכיח דלא כסבורים דלר' יצחק
חייב באונסין וז' ושמעתי נמי דייקא דקס"ד דר"ע כר' יצחק
והני אבד היינו בשמירת אבד ואף דאפשר לך לדחויי בטבעה
ספינתו בים דחוי היא ואין שומעין לך עכ"ל וכאב עליו הש"ך
בס"י ע"ב ס"ק מ"ו ו"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דהא בש"ס מ' אלו
מלוות דף כ"ט ופ' המפקיד דף מ"ג ופ' הזהב דף כ"ח
מוקמינן אבד שטבעה ספינתו בים ועוד דר"ל דר"ע נקט אבדו
כלשונא דר"א ור"א נקט אבדו לרבותא דאפי"ש לא הו"ע כ"ל
הנה לכאורה פלא טובא על הרמב"ן דכתב דחוי היא ואין
שומעין והא מלאכו לש"ס דמפרש כן בנ' מקומות ואמנם קושי'
א' לא על הרמב"ן אבדו כי גס בש"ס קשה דמאי פריך לימא
מתניתין דלא בר"א ודילמא נא לר"א הו"ס א' ואבדה שטבעה
ספינתו בים ואל' דא"כ א"כ קמה מתניתין כר"ע דהא בלא"ה
הל עלינו לרקד בדברי ר"ע כמו שדקדק הפ"י דהו"ל לומר
בקצוב דהו"ס א' ולישנא דר"ע משמע דדוקא כנגד מעותו
אבד ולא אס המשכון שיה יותר מן החוב ובאמת במתניתין תני
ש"ס דמשמע אף דשוה יתר מן החוב ובב"ב ב"ל דבאמת לר"ע
חייב נמי באונסין מדר' יצחק וכמו שיבאר לקמן בעזה"י
פאריכות ור"ע איירי אף באונסין ולכן אמר אבד המשכון באיזה
לשון שיה' אבדו מעותיו של המלוה דכנגד חובו קני מדר' יצחק

אבל ביתר מכיו חובו לא שיך דר' וכמ"ס החום' ופ"ס ור"ע
מילתא דפסיקא נקט וגם התנא דמתניתין מילתא דפסיקא
נקט דש"ס הו"א אף ביתר מחובו אבל באונסין אינו חייב אלא
בכדי חובו וא"ל שפיר י"ל דאבד היינו באונסין ולר"א פטור
באונסים אבל ש"ס גס לר"א הו"א והכחן לענ"ד כמ"ס הרמב"ן
דוה"א לא מסתבר כאן לפרש אבד שטבעה ספינתו בים
דכנה עיקר דמילת' דרבה דאמר אבדו שטבעה ספינתו בים
הו"א בדיק כ"ח על האי מתניתין דבני העיר ששקלו שקליהם
וגנבנו הו' שאבדו וש"ס לא נחית התנ' אלא להורות לן למי שבע
אס לבעה"ב או להגזינן אבל לא נחית להורות לן אס נעשה
שומר ואף יתחייב בשמירתו ושפיר י"ל דאיירי באונס חובו
דהיינו שטבעה ספינתו וכמו כן בהאי דף מ"ג בפקדון
דאמרינן במתניתין אס מותרים ישתמש בהן לפיכך אס אבדו
חייב באחריות ואמר ר' הונא אפי' נאכסה ומפרשין דרבה
שטבעה ספינתו בים ואף דבאמת אינו מפורש במסנה
דחייב באונסין אלא דר"א אמר כן מסברא דכפשי' כיון דמותר
להשתמש בהן נעשה עליהם שוהל שפיר י"ל דהתנא לא בא רק
להורות לן דישתמש בהן וזה כלל דממ"ל דרבו בשו"ל ולא נחיו
לבאר הדין בליזה אופן הא חובו דהו"א מילתא דר"א מילתא
דשולא חייב באונסין וכמו כן בהאי דף אלו מלוות דף כ"ח
ע"ב דפליגי ד"ע ור"ע מה יהיה בדמים ר"ט אומר ישתמש בהן
לפיכך אס אבדו חייב באחריות ור"ע אומר לא ישתמש בהן
לפיכך אס אבדו אינו חייב באחריות אף מחלוקת לענין
האחריות רק אי מותר להשתמש בהן ומהו חתי ממילא החוב
והפטור בענין האחריות ואלו לא הו' מחולק ס בענין השמש
לא הו' מחולקים בענין האחריות ולכן שפיר י"ל דלא דק לפרש
אופן האבירה כי לא נחית לבאר דין זה אבל בסוגי דעיקר
השולות' דר"א ור"ע הו"א דין השומרים אי דינו כש"ח או כש"ס
או אי כש"ס ואי כשולא זה הדבר אשר התנא בא להורות לן
שפיר בזה הרמב"ן דלא מסתבר לאוקמי רק באבירה דש"ס
הר"ל בש"ס במס' נכנה ואבירה דמי שטבעה ספינתו בים
הו"ל לפרש ולברר ענין הפלוגתא כנלעכ"ד כיון ברור לישב
השנה הראשונה של הש"ך על הרמב"ן ומעתה הרווחנו לפרש
תחילת הסוגיא דאמר מתניתין דלא בר"א דבשלמא אי לר"א
הו"ס ח"י י"ל דלר"ע חייב אף באונסין כנגד מעותיו והא דתני
סתם אבדו דמשמע באבירה דשוכר הו"א לרבותא לר"ע וכמ"ס
הש"ך בהשנה שני' אבל אי גס לר"א הו"ס א' ואבד רק שטבעה
ספינתו אי אפשר לפרש לפרש וכהנ"ל: ואמנם כן בארנו בדברי
ר"ע אי יומא דפליגי בדרי' יצחק ולר"י חייב אף באונסין אבל אי
לא יומא דפליגי בדרי' או אולי' לא חייב באונסין א"כ
קושי' הפ"י במ"ע דמתניתין דלא בר"א דאי גס לר"ע אינו רק
ש"ס הו"ל לומר בקצור דהמלוה על המשכון ש"ס אלא ודאי
דבאלהו דדוקא בכדי חובו וא"כ מתניתין דלא כותי' אף אי
נימא דפליגי בדל"ש ובדשמואל. ג"כ לק"מ כי מדויקים הטיב
דברי ר"ע דכל עיקרו לא בא רק להורות לן דא"ע דב"ש אפי'
סדר וקובל על כל דמי חובו. וז"ס כלום הליחיכו אלא על
המשכון והרי סברות וקבלות ולכן אבד המשכון אבדו כל
מעותיך. ולא איירי כלל בדמי המשכון היתירים על החוב רק
אדרבה בדלא שו"י. וגם אי נימא דפליגי בדרי' יוסף ג"כ
מדויקים דברי ר"ע אף דא"ח באונסין כאשר אבד בעו"ה.
ובתחילה נתרץ הא דתמיהו התו' על רש"י בדל"ש כ"ס דשיך
פדרי'. ולענ"ד התוס' לשיטתם יפה הקשו דהס"ל דבהאי
דר"ע הטעם משום השיטות וכיעור ואמנם באמת דעת הרבה
פוסקי' דהמלוה הוא משום עצם ההלוואה אבל השיטות וכיעור
אינו מזה דלהנחתו קא מחבין שלא יתקבל המשכון וגיין
ש"ך סי' ע"ב ס"ק מ"ס שס' מוהר"ל. ואמנם לכאורה קשה
לסבין דהס' דניחא דההלוואה היא מזה והא כטילת המשכון
אינו מזה. וז"ל במ"ס התוס' בדף פ"ב ריש ע"ב דעכ"פ איכא
מזה דאס לא קיבל המשכון לא הו' מלוה אותו. ומעתה
הסברא פשוטה דבשלמא בדשווי' דנטלו עכ"פ להיות בטוח.
שיך פדרי' דנלא משכון לא הו' מלוה לו. אבל בדלא שו"י
דנטלו רק לזכרון דברי' ואלו הו' נותן לו שטר בודאי הו' מלוה
מזה

אותו . אין כעסית המשכן שום מזה . ונס בזה מדויקים דברי
 ר"ע דאמר כלום הלויתני אלא על המשכן וכלומר דכל
 משכן לא היית מלווה אותו וא"כ שייך שבר מזה ולכן אבד
 המשכן אבדו מעותיו של המשכן משום פדיון . ור"ע לא בא
 רק למרש הטעם דשייך בזה פדיון :

ובקד"ם עוד דרש' ותום מחולק' דלרש' ימורה ר"א בשטר
 משום דלנוביינא שקיל . ובלנוביינא הוי ש"ס .
 ולהתום' אף דקיבל לנוביינא הוי ש"ס . ור"א מודה בשטר
 משום דהוי אלא בשעת הלוואה . וכלע"כ דנס לרש' מטעמא
 דלנוביינא אינו רק ש"ס אבל לא כתחייב באונסין דמהכי תיתי
 נרבה במחלוק' בין רש' ותום' . ורמ"י לדבריו דהא לרש' אלא
 בשעת הלוואה הסברא פשוטה דלנוביינא שקיל . ואי נמי
 דחייב באונסין קשה על ר"י דאמר מנן לבע"ח שקונה משכון
 ופירש' לענין אונסין ומייתי קרא ע"ז והא בלא"ה כיון
 דהסברא פשוטה לרש' דלנוביינא שקיל ממילא חייב באונסין
 א"י אף בלנוביינא א"ח באונסין אלא מר' יצחק : וזה יובן
 הכלל ב"ד . דבתחילה רצה הש"ס להוכיח דמחנותין דלא כר'
 אלעזר . ובאמת אפ"ל דהוי נראה להס"ס לשטות דמחנותין
 דלא כר' מדלג תני ש"ס והבין בדבריו ר"ע דאינו אלא בכדי
 חובו ולכן דחק ר"ע לאוקמי עכ"פ כר"א (ועיי"ש פ"י סכתב כ"כ
 בדרך זו) וחז"ל רצה לדהוקי בחסוריו מהסרף שלא תהי'
 מחנותין דלא כמאן . ודאי א"כ קמה מחנותין דלא כר' וכיון
 דחזי' המחירן נדעת המקשין דהוי כיחא לוי' לאוקמי כר' אמר
 מחוררתא דלא כר"א . ועתה אמר נמיא בדל"ס ובדשמואל .
 כלומר אחרי שרצונך לאוקמי מחנותין כר' עקשה אמאי לא
 חמר ר"ע ש"ס ובע"כ דפליגי בדשמואל ומדויקים דברי ר"ע .
 ולכן לא צריך הש"ס כאן לומר אי בדשמואל' מ"ט דר"א . דהא אף
 הילא הוי קשה לן בדר"א . בע"כ פלוגתיהו בדל"ס ובדשמואל
 דל"כ מחנותין דלא כר' . ודחי דפליגי בדשמואל' ובדר' יצחק
 וכלומר דלר' חייב אף באונסין וג"כ שפיר מדויק' דבריו ר"ע
 דמיירי אף באונסין וא"ח באונסין רק כדו מעותיו וכהכ"ל וגם
 במחנותין מילתא דפסיקא נקוט דהוי ש"ס אף ביתר מבדי
 חובו . וממילא מיושב קושי' מהרש"ט דלא המ"ל דפליגי בשו"י
 ובדשמואל . דאכתי עכ"פ א"ח באונסין וקשי' אמאי לא אמר
 ר"ע שומר שבר . ואמרין ותסברא אימר דחמר ר"י כו' כלומר
 לפי דעתך דמוקמים דפליגי בדר' יצחק ח"כ בע"כ לר' חייב
 באונסין וא"כ מ"ט מודה ר"א בשטר דאין לומר כפירש' משום
 דלנוביינא שקיל . דאכתי אמאי יתחייב באונסין . ובע"כ ז"ל
 כפ' הסוס' דמורה ר"א בשטר אלא בשעת הלוואה . ור"א אינו
 חולק על ר' יצחק אלא בשעת הלוואה . אבל אלא בשעת
 הלוואה מודה ר"א משום דקרא לא איירי אלא בשעת
 הלוואה . ולכן פריך שפיר אימר דאמר ר"י כו' דהא החילוק בזה
 הוא מוכרח ומהכי תיתי נמיא דלר' יצחק גם בשעת הלוואה
 קני' וממילא דלמ"ה הא דהקשינו לעיל בשו"ט הש"ך דאף דלא
 חמר ר"י אלא אלא בשעת הלוואה עכ"פ בשעת הלוואה הוי
 ש"ס . דהא ליחא דכיון דעכ"פ א"ח באונסין הדרא הקושי'
 לדוכתי' בדבריו ר"ע דאמר כלום הלויתני ולא אמר שומר שבר .
 ולכן לא הולך הש"ס לומר כמאן למה בדר' יצחק תנאי הוי
 דכלאו הכי שפיר קאמר דהא אכתי לא מחוקמה כר' ע"כ מדלג
 תני שומר שבר וכהכ"ל : ומסוק אלא במשכנו אלא בשעת
 הלוואה כ"ע אית להו דר' יצחק וכהכ"ל במשכנו בשעת הלוואה
 ובשומר אבדה . דהנה עוד יש כ"מ בין הכי ב' פירושים צענין
 פירוט דר' דאי נמיא דהמזה הוא משום השיטות וביעור
 ממילא דנס במשכנו בשעת הלוואה שייך הוי טעמא אבל אי
 נמיא דהמזה הוי גוף ההלוואה זה לא שייך אלא במשכנו
 בשעת הלוואה דפשוטה דמחמת המזה שעה בהלוואה אינו
 נעשה ש"ס על המשכון שקיבל א"ח . והנה כבר כתבנו לפרש
 דהא דאמר ר' עקיבא כלום הלויתני אי נמיא דלא פליגי
 בדשמואל וגם לא טעמא דר' יצחק . בע"כ הוונה כיון דלא
 ה' מלווה אותו בלא משכון שפיר שייך במשכון שבר מזה
 דהלוואה . וזה לא שייך מלא אי אין השיטות וביעור המזה

אבל אי נמיא . דהמזה הוי השיטות והביעור ליתא לפירוט זה
 והוי דמדויק וסבא במשכנו בשעת הלוואה ובשומר אבדה קא
 מפליגי כלומר דשכר מזה ל"ס רק במשכנו בשעת הלוואה
 ומדויקים דברי ר"ע וכהכ"ל ומיושב קו' חז"ל בפס' דק"י' דר"י
 אף בשעת הלוואה ולי' לשיטתם דס"ל דלר' אינו חייב
 באונסין ודאי דא"ס דדוקא לפי הס"ד דר"ה לאוקמי דפליגי
 בדר' יצחק ובע"כ הוונה בדבריו ר"ע דחייב באונסין ובע"כ גם לר'
 באונסין . וזו חייב באונסין וק' מ"ט מודה ר"א בשטר ובע"כ
 בסברת חז"ל לחלק בין שעת הלוואה וכהכ"ל אז שפיר מריבין
 ותסברא אבל למסקנא דלא פליגי בדר' יצחק ופליטת חז"ל פליגי
 בדשמואל ועכ"פ ס"ל דלר' א"ח באונסין וא"כ אין אנו אחרין
 לחלוקי בדר' יצחק שעת הלוואה ואמנם אף לשיטת רש"י דס"ל
 דלוקי שעת דמילתא לר' חייב באונסין והא שפיר י"ל במ"ש הש"ך
 דעכ"פ בשעת הלוואה נעשה ש"ס דהא דברי ר"ע בל"ה
 מדויקים הטיב ואמנם כן בסוגיין דב"מ דנחית הש"ס לפרש
 דמחנותין אתי כר' ע"כ וי"ל דלדוריתא טעמא שיהו דברי
 ר"ע מפורשים אי יספור כחכא דמחנותין אבל בשבועות דלא
 נחית לזה הולך לגרוס דאי בדשמואל' מ"ט דר"א וכמ"ל
 בפירוטו ושם שפיר הקשו התום' דה"ל לתרץ דפליגי בדשמואל' אי
 נקוט לנוביינא ואף דא"ח באונסין וגם הולך לגרוס שם למה
 דר' חכאי הוי דאי לאו משום הכי הוי"ש אף דר' לא אמר
 אלא אלא בשעת הלוואה הא אכתי בשעת הלוואה נעשה ש"ס
 ובסברת הש"ך והא דאמרין שם ותסברא הוי שטר דליטנא
 דש"ס דב"מ ועיין לעיל סי' ע"ט אות י"ד כתבתי בעו"ה פ"א
 נחמד בפס' דאמרין שם ותסברא דוק הטיב מאור :

בתו' בדר' נמיא כו' ומייתי' ו'ל' הדשמואל' הוי לכ"ע ש"ס כו'
 מ"ט דוחק הוא ע"כ ועיין מהרש"ט ש"כ דהא דס"ל
 להטו' לדוחק הוא מחמת קושייתו והנס לעיל כתבנו לתרץ
 קושייתו ולע"כ ב"כ חז"ל חולקים בגוף הסברא על חז"ל
 דהנה התו' החליטו דפליגי בדל"ס ובדשמואל' והנה החז"ל
 כתבו כאן בסתור וצדו דלפי האמת ל"ס בדר' יצחק וקאמריין ולא
 דקי"ל כרבה ופליגי בדשמואל' בין בדשמואל' ובין דל"ס עכ"ל הוי
 בציור דבריהם דלשמואל' בדשמואל' חייב באונסין אף בלא
 טעמא דר' יצחק ור"א וס"ס משום דהוי אלא התנה בהדיא שם
 יאבד יספיד וא"כ קשה אמאי מסקין מחנותין דלא כר"א והא
 א"ס כר"א ותו' וז"ל ח"כ קמה מחנותין דלא כר' דלמא
 בדל"ס דכ"ע ל"ל דשמואל' ופליגי בדשמואל' ובדשמואל' ומחנותין
 בדל"ס וזה לא קיבל רק לזכרון דברים והוי ש"ס ובע"כ
 דהמז"ל לא לומר בדשמואל' אבד מעותיו וצ"ל לא אבד
 אפילו כנגד המשכון וחולקים בגוף סברת רש"י בלע"ז וזה"ל
 מהפרי שו"ט סי' ע"א הארבעה ע"כ בפי' חז"ל אלו ע"ש ותמלא
 נחת בעו"ה ותו' לא מיד בזה עינא :

סי' פ"א . שאלה דאיון הכנים כליו לביטול שמתן אלא
 מדעתו והולך לו לעור אחרת וכאשר בא שמתן
 לביטול ומלא כלים הללו השליכן לחוך ובאכנסו הכי' לחזני דייני
 להאי דינא :

תשובה הנהנין דין זה מבואר בח"מ סי' ש"ט ב' [המחבר]
 מו' שהכנים פירוחיו לבית חבירו אלא מדעתו
 כו' ומשליכין אותם לשוק מדות חסידות שידוע לז"ר כו'
 וב' הרמ"א וי"א דצריך להודיע מחלה ואם נאכנסה לאחר
 שהודיע פטור ובסמ"ע ב"כ ז' חמה ח"ע על הרמ"א ש"כ
 בלשון י' ואבאמת אין כאן שום מחלוקת ע"ס באורך דבריו :
 והכלע"ד בבאור הענין על כך הפשוט הנה עיקר דהאי דינא
 נובע בש"ס דב"מ דף ק"א ע"ב בעזרה דהאי בנדר דובין
 ארבע דחמר כו' ע"ש ובש"ס לכאורה אין הכרח מענין
 ההודעה הן לבעלים והן לז"ר והרמ"א כתב שצריך להודיע
 להבעלים ואם נאכנסו אחרי שהודיע פטור עכ"ד ולא הזכיר
 מענין הודעה לז"ר והרמב"ם פ"ו משכירות דין ו' לא הזכיר
 מענין הודעה לבעלים רק כ' דמדת חסידות להודיע להב"ד
 והסוד

והטור הציא בתחילה דברי הרא"ש ואח"כ כתב וכתב הרמב"ם ומדות חסידות כו' ודייק מזה הב' דס"ל להטור דהרמב"ם והרא"ש ל"פ דאל"כ הל' והרמב"ם כ' ותמה הב' דהא משמע דהרמב"ם חולק על הרא"ש דלהרא"ש אם לא הודיעו ונאכנסו הפירות חייב ולהרמב"ם פטור כיון דאין לא לא מדות חסידות וכ' בפרישה דהרמב"ם והרא"ש ל"פ אלא דהרמב"ם איירי שאין בעל הפירות בעיר והרא"ש איירי כשבעל הפירות בעיר ולפ"ד הפרישה כשאין בעיר אינו אלא מידות חסידות להודיע לב"ד והב"ם חולק עליו וסובר דאי כיוצא כשבעל הפירות בעיר חייב מדינא להודיע להבעלים גם כשאין בעיר חייב מדינא להודיע לב"ד והוא ז"ל תירך דהא דכתב הרא"ש וזריך להודיע היינו אחר שהוציאם לשוק והרמב"ם שכל מדות חסידות להודיע לב"ד היינו קודם שהוציאם לשוק דשאל בין ההשגחה והודעה יגיע אחר כזו ויתחייב בד"ס וכעין זה תי' בפרישה ובסמ"ע והוסיף דהא דל"פ להודיע להבעלים קודם שהוציאם הוא משום שאינו רוצה שיכנסו לביתו : והמחבר לא הביא רק דעת הרמב"ם דהוא סובר דהרא"ש והרמב"ם פליגי ופוסק כהרמב"ם ולכן לא הביא מענין הודעה לבעלים והרמב"ם הביא דעת הרא"ש בשם י"א רק הוסיף תיבת תחילה ודלא בהכרח הב"ם וסמ"ע בשעת הרא"ש דל"פ להודיע רק אחר שהוציאם ועוד העלה בסמ"ע דהרמ"א הבין ברמב"ם ומחבר מרבצו וישרבו במקל' דמיתן מקום בע"כ איירי שכבר הוציאם דל"כ ה"ל למימר שישכרו פועלים זהו תורף דברי הראשונים בזה : ולעג"ד מ"ס הסמ"ע בהכנות הרמ"א דנבדרי הרמב"ם ומחבר ודאי הוא דוחק גדול דהא איכא מדות חסידות אח"ל אלא שמעינן ואיכא סמ"ע עפי ה"ל למימר דמ"ס להודיע לב"ד קודם שיוציאם במקום מופקר א"ו כוונת הרמב"ם ומחבר שידוע לב"ד קודם שיוציאם והא דלא כהנז שישכרו פועלים אין זה רא"י דל"ל בלא דק להורות התועלת שיה"ע הודעה לב"ד ואי בשכירת הפועלים אין בזה תועלת כ"כ דגם אם ישכור הוא אינו רשאי ליתן להפועלים יותר מכדי ושיקר התועלת אינו אלא בשכירת המקום המיוחד : ובכנות הרא"ש נלעג"ד להוכיח כהרמ"א דהנה הרא"ש כתב ואם נאכנסו אחר שהודיע פטור מבואר דקודם שהודיע חייב אף באונסין ולכאורה למה יתחייב באונסים והגם דפרישה כ' דמ"ס הרא"ש ואם נאכנסו הוא לאו דוקא דה"ס בגניבה ואבירה פטור ונאכנסו מקרי לב"א בדיוני מדינא בזה דאחרי שהודיעו פטור גם בגניבה ואבירה דידומסולקת מזה לגמרי והיו כמו אבירה מדעת ומיהו עכ"פ מדתפס הרא"ש בלשונו נאכנסו אחר שהודיע פטור משמ' רקוד' שהודיע חייב אף באונסין דהא עכ"פ בתיבת נאכנסו אונס נמור בכלל והא מילתא בעי טעמא ולשונת הרמ"א ל"ס דכיון דזריך להודיע קודם שיוציאם אם לא הודיע ונאכנסו חייב דהו"ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס דחייב כמבואר בס' רז"א וכיון דאיתניבא דין דמ"ס הרמב"ם והרא"ש מענין ההודאה היינו קודם שיוציאם שער יס קצת דמ' לדבריהם מה"ס דאמדינן כאש פשה כן יפשה לו משמע דבכ"פ עשה שלל כהונן אלא דגם הוא פשה שלל כהונן ולכאורה הא כהונן עשה וכן מ"ס הרמב"ם יס לה למכור מחותן פירות כו' ומזה מוכח דחל חייב הודעה למר כדאית לי' כו' והאי איתתא שלל הודיעה כלום קודם שהוציאם לשוק אף דלא אירע שום הסגר עכ"פ עשה שלל כהונן ומעתה נראה דדעת הרמ"א כהב"ם דאי דכשהבעלי בעיר חייב מדינא להודיעם גם כשאין בעיר חייב מדינא להודיע להודיע ומזה הוכיח דהרמב"ם חולק על הרא"ש דאי מודה להרא"ש ומיירי כשאין בעיר חייב אח"כ אמאי ב' מידות חסידות הא מדינא חייב ואי בהבעלים בעיר חייב יודיע לב"ד ה"ל להודיע להבעלים ואי הודיעם ולא השנינו לא שייך מדות חסידות דהיו אבירה מדעת ואי הכוונה על קודם שהוציאם לשוק הא להרא"ש זריך להודיע להבעלי א"ו דהרמב"ם כחולק על הרא"ש ולהרמב"ם ס"א להודיע להבעלים אף כשהמה בעיר ואינו אלא מ"ס להודיע לב"ד ואולי באמת כשהבעלים בעיר מ"ס להודיע להבעלים ורמב"ם איירי כשאין בעיר וכן מ"ס דפרישה ואף אי נימא

והטור הציא בתחילה דברי הרא"ש ואח"כ כתב וכתב הרמב"ם ומדות חסידות כו' ודייק מזה הב' דס"ל להטור דהרמב"ם והרא"ש ל"פ דאל"כ הל' והרמב"ם כ' ותמה הב' דהא משמע דהרמב"ם חולק על הרא"ש דלהרא"ש אם לא הודיעו ונאכנסו הפירות חייב ולהרמב"ם פטור כיון דאין לא לא מדות חסידות וכ' בפרישה דהרמב"ם והרא"ש ל"פ אלא דהרמב"ם איירי שאין בעל הפירות בעיר והרא"ש איירי כשבעל הפירות בעיר ולפ"ד הפרישה כשאין בעיר אינו אלא מידות חסידות להודיע לב"ד והב"ם חולק עליו וסובר דאי כיוצא כשבעל הפירות בעיר חייב מדינא להודיע להבעלים גם כשאין בעיר חייב מדינא להודיע לב"ד והוא ז"ל תירך דהא דכתב הרא"ש וזריך להודיע היינו אחר שהוציאם לשוק והרמב"ם שכל מדות חסידות להודיע לב"ד היינו קודם שהוציאם לשוק דשאל בין ההשגחה והודעה יגיע אחר כזו ויתחייב בד"ס וכעין זה תי' בפרישה ובסמ"ע והוסיף דהא דל"פ להודיע להבעלים קודם שהוציאם הוא משום שאינו רוצה שיכנסו לביתו : והמחבר לא הביא רק דעת הרמב"ם דהוא סובר דהרא"ש והרמב"ם פליגי ופוסק כהרמב"ם ולכן לא הביא מענין הודעה לבעלים והרמב"ם הביא דעת הרא"ש בשם י"א רק הוסיף תיבת תחילה ודלא בהכרח הב"ם וסמ"ע בשעת הרא"ש דל"פ להודיע רק אחר שהוציאם ועוד העלה בסמ"ע דהרמ"א הבין ברמב"ם ומחבר מרבצו וישרבו במקל' דמיתן מקום בע"כ איירי שכבר הוציאם דל"כ ה"ל למימר שישכרו פועלים זהו תורף דברי הראשונים בזה : ולעג"ד מ"ס הסמ"ע בהכנות הרמ"א דנבדרי הרמב"ם ומחבר ודאי הוא דוחק גדול דהא איכא מדות חסידות אח"ל אלא שמעינן ואיכא סמ"ע עפי ה"ל למימר דמ"ס להודיע לב"ד קודם שיוציאם במקום מופקר א"ו כוונת הרמב"ם ומחבר שידוע לב"ד קודם שיוציאם והא דלא כהנז שישכרו פועלים אין זה רא"י דל"ל בלא דק להורות התועלת שיה"ע הודעה לב"ד ואי בשכירת הפועלים אין בזה תועלת כ"כ דגם אם ישכור הוא אינו רשאי ליתן להפועלים יותר מכדי ושיקר התועלת אינו אלא בשכירת המקום המיוחד : ובכנות הרא"ש נלעג"ד להוכיח כהרמ"א דהנה הרא"ש כתב ואם נאכנסו אחר שהודיע פטור מבואר דקודם שהודיע חייב אף באונסין ולכאורה למה יתחייב באונסים והגם דפרישה כ' דמ"ס הרא"ש ואם נאכנסו הוא לאו דוקא דה"ס בגניבה ואבירה פטור ונאכנסו מקרי לב"א בדיוני מדינא בזה דאחרי שהודיעו פטור גם בגניבה ואבירה דידומסולקת מזה לגמרי והיו כמו אבירה מדעת ומיהו עכ"פ מדתפס הרא"ש בלשונו נאכנסו אחר שהודיע פטור משמ' רקוד' שהודיע חייב אף באונסין דהא עכ"פ בתיבת נאכנסו אונס נמור בכלל והא מילתא בעי טעמא ולשונת הרמ"א ל"ס דכיון דזריך להודיע קודם שיוציאם אם לא הודיע ונאכנסו חייב דהו"ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס דחייב כמבואר בס' רז"א וכיון דאיתניבא דין דמ"ס הרמב"ם והרא"ש מענין ההודאה היינו קודם שיוציאם שער יס קצת דמ' לדבריהם מה"ס דאמדינן כאש פשה כן יפשה לו משמע דבכ"פ עשה שלל כהונן אלא דגם הוא פשה שלל כהונן ולכאורה הא כהונן עשה וכן מ"ס הרמב"ם יס לה למכור מחותן פירות כו' ומזה מוכח דחל חייב הודעה למר כדאית לי' כו' והאי איתתא שלל הודיעה כלום קודם שהוציאם לשוק אף דלא אירע שום הסגר עכ"פ עשה שלל כהונן ומעתה נראה דדעת הרמ"א כהב"ם דאי דכשהבעלי בעיר חייב מדינא להודיעם גם כשאין בעיר חייב מדינא להודיע להודיע ומזה הוכיח דהרמב"ם חולק על הרא"ש דאי מודה להרא"ש ומיירי כשאין בעיר חייב אח"כ אמאי ב' מידות חסידות הא מדינא חייב ואי בהבעלים בעיר חייב יודיע לב"ד ה"ל להודיע להבעלים ואי הודיעם ולא השנינו לא שייך מדות חסידות דהיו אבירה מדעת ואי הכוונה על קודם שהוציאם לשוק הא להרא"ש זריך להודיע להבעלי א"ו דהרמב"ם כחולק על הרא"ש ולהרמב"ם ס"א להודיע להבעלים אף כשהמה בעיר ואינו אלא מ"ס להודיע לב"ד ואולי באמת כשהבעלים בעיר מ"ס להודיע להבעלים ורמב"ם איירי כשאין בעיר וכן מ"ס דפרישה ואף אי נימא

סי' פ"ב תשובה לחכם א':
אשר חמה א"ע מ"ס התו' בכתובת דף ל' ע"א גר"ה הכל מודים דליכא שום חנא דסובר כר' נחוני' בן הקנה והא במגיל דף ז' ע"ב אמרינן על מתניתין דאין בין שבת ליה"כ כו' הא לענין תשלומין כו' מתניתין מבי רבנ' כבד קדמו בזה הפי' בחידושי שם ואמנם גם הגאון בעפ"י שגם שם במ"ס דליכא משנה אחרת החולקת על רבנ' ונעלמה ממנו משנה שלמה בר"ק דף פ"ו ע"א במשנה דזה חומר בשור ועיי"ש ובשנויות דף ל"ג ע"א וכן חמה א"ע מעלתו דהרמב"ם סותר א"ע דפוסק בפ"א מה' כערה בתולה היא ופ"ו מגניבה ה"א דלא כרבנ' ובפ"א מה' שביעות עשר ה"ב הביא האי סתמא דאין בין שבת ליה"כ אלא שזדון מלאכה בשבת בסקילה וזיה"כ בכתר הנה בזה לא דק בלשון הרמב"ם דמדייק וכו' אין בין שבת ליה"כ בענינים אלו הרי מדויק דוקא בענינים אלו ואמנם כדי לישב גם תמיהתו הראשונה דהיא קו' פ"ו נלעג"ד בפשיטות דהא דדחקין במגילה לאוקמי מתניתין כיחידא היינו לאיקמתא דר"ג שם דמתניתין אחי' כר"ס ל' מלקות בחייבי כריתות ליכא אבל לרבנן דפליגי על ר"ס ל' דכל חייבי כריתות יסבם בכלל מלקות וס' לאוקמי דלא כרבנ' דכלל' נפטר מחלומין מחמת המלקות דהא קו"ל אין לוקה ומשלם ולפ"ו הא דמשי' ר' אשי במגילה שם אפילו תימא רבנן היינו נ"כ דלא כרבנ' ה"כיון דאחי' דלא כר' וזה עיקר זדונו כו' והרמב"ם לשיטתו דפוסק בפ"ו מסנהדרין ה"א אלו הן הלוקין כו' העובר על ל"ת שחייבין על' כרת יפה כ' דאין בין שבת ליה"כ וגם דברי התו' נכונים ד"ל דר"ם סובר כר' אשי ומתניתין דאין בין דלא כרבנ' זה פשוט ונכון לכאורה : אבראי דלכאורה אכתי' צריכי' אנו לדקדוק ל' הרמב"ם במ"ס בענינים אלו וכהנ"ל דהא הוא ז"ל פוסק בפ"ד מחובל ה' דהחובל בחבירו בשבת פטור וזיה"כ חייב דבפירוש רבתי תורה מחובל ואף במזיד ובהתראה וא"כ אכתי' אמאי לא הביא חילוק זה בפ"א משניות עשר דגם לענין תשלומין אינם שווין דבשלמא במתניתין דאין בין שבת ליה"כ לק"מ דהא י"ל דאחי' כרבנ' וגם בהחובל ביה"כ פטור מחמת הכרת וגם על מחניתין דאין בין י"ט לשבת לק"מ אף דבי"ט ליכא כרת אלא מלקות ואיכא לכאורה ג"מ בתשלומין לבנין חובל ד"ל עפ"י מ"ס המ"א בא"ח סי' רע"ח דלמ"ד מלאכה שא"ל פטור גם בחובל בשבת חייב בתשלומין ובמגילה שם מסקינן דהאי מתניתין דא"ב י"ט לשבת אחי' דלא כר' וי"ל דאחי' כר"ס דס"ל משא"ל פטור אצל הרמב"ם דפוסק להדי' דחובל בשבת פטור והוא משום דאזיל לטעמי' דס"ל משא"ל חייב ועיי' בא"ח סי' ס"ד סכ"ו וזיה"כ סובר דחייב משום דס"ל דלא כרבנ' א"כ קו' ה"ל צמ"ע : ואמנם לכאורה יס להתבונן בשבית הרמב"ם וכ"ד הטו"ם בח"מ סי' תכ"ד דחובל ביה"כ במזיד חייב לשלם ואף דאיכא מלקות דיה"כ דמכ"ל לחדש דבר זה דבש"ס לא אמרינן אלא דחובל חידוש הוא אף דשייך ב' מלקות דחובל דלא יוסיף להכות אפ"ה ריבזה תורה לחלומין ומכ"ל לחדש דין זה אף נגד מלקות ד"כ דהא חידוש הוא ומחידוש לא גמרינן והנה נרפס מחדש ספי' הפלגה

סי' פג • נשאלתי צמ"ש הש"ך צמ"ס סי' ק"א סק"ה ח"ל וכן
הדן לענין כתובה שצריך ליתן לה מעות מומתים
אם יש ליתומי' מעות בעין לפמ"ש בטור אה"ע סי' ק"ע עכ"ל
ודבריו חתומים טובא כי מפורש להדיא בזה"ע סי' ק'
הרשות צד היתומים לסלק בקרקע וגם יפלא מה שהראה
מקום לטור אה"ע סי' ק' ובטור שם אין רמז לדריכות ליתן
מעית וגם תימא רבתי דמי עדיפא כתובה מכל בע"מ דק"ל
בסי' ק"ז ס"א דאם היורשים רוצים להגבות קרקע הדין עם
היורשים ושאליהם לכמה חכמים ולית נגר ובר דפרקניהו
עכ"ד השולח :

וזה תשובתי הנח השנתו הראשונה כבר הובא צמ"ס באר
הסי' ב' על הש"ך שטעם זה וביתר דבריו כבר השנו
בתומי' על הש"ך והנה פ"מ כ' לית נגר ובר' דפרקניהו ואנא
לא נגר אנא ולא בר נגר ואפרקניהו צמ"ס ד' ולענ"ד דבריו הש"ך
נכונים וראויים אליו וכלענ"ד דהש"ך איירי האידנא דהנהנין
לכתוב בכל הכתובים מטלטלים אגב קרקע וכמ"ס הטור
בזה"ע סי' ק' וכו' ע"ז שהוא תיקון גדול ואכס"ס חכמים וכוונתי
תקניהו כו' וכמלא אלמנה נזבות מטלטלים בתכלי זה ולא
מתקנות אחרונים עכ"ל הטור שם ולבאר מהו כ"מ אי נזבים
מתקנת אחרונים או מחמת התכלי ומהו החכמה ותיקון גדול
וענין צמ"ס פ"ה דעירובין משנה ב' מ"ס התעלה זוהו ולדרכיו
י' בפשיטות דהכ"מ היכא דאיכא קרקע ומוטלטלים דמי משום
תקנות אחרונים או הרשות צד היורשים לסלק בקרקע
המנוי להמזד הדין אגב מטלטלים אינם אלא מזד התקנה
אגב עתה שנהנין לכתוב מטלטלין אג"ק אי מחויבין ליתן לה
מטלטלים אם תרצהו ותיקון גדול לנזבות האשה וממילא
דל"מ על הש"ך מהו דלקמן סי' ק"ז דהא שם מפורש להדיא
במחזיקי דבר' כח' בשטר סיגבה ממטלטלין כו' וע"כ בשמ"ע אגב
הכא הכי כתוב : וזהו כוונת הש"ך שצ"ל הדין לענין כתוב'
כו' לפי מ"ס שו"א אה"ע סי' ק' וצ"ל לומר דשם מפורש להדיא
כהנין לכתוב בן בכל הכתובות דתנבה ממטלטלין ואז היא
נזבית מכח התכלי וזהו דמדיק הש"ך בלשנו הדין לפי מ"ס
הטור כו' ולא כו' כמ"ס הטור אלא הכוונה כמ"ס דלפי דבריו
הטור שנהנין לכתוב בן לכן נזבית וממילא דאין סתירה להש"ך
מדבריו הש"ע בזה"ע דהא שם איירי דלא כ' מטלטלי' ומקרקע
דהא אחר' כ' שם ועכשיו נהנו לכתוב בכל הכתובות ששעבר
לה כל נכסיו ממקרקע ומטלטלין כו' ובתחילת הסי' שם. לא
איירי אל' בכח תקנת הגאונים וגם הרא"ש שצ"ל הש"ך מהר"ם
נכונה כי גם שם איירי בכתב מטלטלים וכמ"ס בתומי' וזה
לענ"ד פשוט ואמתי כוונת הש"ך : אך מה שסיים ח"ל וענין
לקמן סי' תיש' כתבתי דאפילו יש ליתומים כו' לא זכיתי
לכבין דהא אדרב' כ' שם צמ"ס קו' דאם היתומי' רוצ' ליתן מקרקע
הרשות בידיהם ואף דשם לא איירי בכתב מטלטלים ומקרקע הא
עכ"פ אינו מבוחר החיוב ע"ש : ואשר תמה עוד על הש"ך
בסי' ש"ב ס"ק ט"ז ס"ל ואע"ג דהוא מורה מקל' כו' וע"ז חמ'
מעלתו דהא משמע דאיירי דבע"ג טוען שכבר כלם זמן
השכירות והעובר מבחישו וכמבואר להענין צמ"ס ב' כ"ח
צ"ה לא שכרתי אלא סתם וגם שם' המחבר בשם הסי' וזהו
ומוליאו מן הבית משמע דקאי ביומא דמשלם ומזני' ואין כאן
מורה מקל' ידע פמ"ה שם אינו הרגשתי בזה בשפרי אורחם
משפט וכתבתי דאין כוונת הש"ך להקשות רק כוונתו לחדש
הדין דגם במורה מקל' הדין בן וכמבואר. להדי' בזה"מ פ"ה
מטוען שהובא בש"ך ודבריו הש"ך המה בתיבות' והגם דלפמ"ס
הלח"מ פ"ז משכירות הלכה א' דדעת הרמב"ם בכה"ד דהא
בשכירות ליומא ממכר היינו לענין תשמיש אבל נ"ף הדבר אינו
קבוי כלל ע"כ ובש"ך סי' ש"ג סק"ה וא"כ למה נקטת בזה קצת
אמנם דבריו הרמב"ם פ"ה מטוען הלכה ה' מורים להדיא
כש"ך דאל"כ למה נקט דוקא אם המשכיר תובע השכר דירה
ולא נקט רבנותא טפי היכא דהשכיר תובע הדירה א"ז כמ"ס
הש"ך וביתר הדברים אשר כ' פ"מ לפלפול בעלמא אין חזק
מסכים לטייל בדבריו הכ"ד כו' כאם הצעיר אלעזר :

סי' פ"ד

בשמו בן הוא חיבור נפלא מהנאמן אחי אב"ד דק"ק פפ"ד
וראיתי דהרגש בק"ו והוא הוסיף מיהו ומחא דבכתובות דף
ל"ב ע"א אמרין ואי ממונה לקולא כו' משמע דמסקא להש"ס
אי ממונה לקולא או לחומרא ותל' בזה דמי ממונה לחומרא
א"כ חובל ב"ט וביה"ב כמי משלם ואינו לוקה מפני חומר
התשלומין ואי ממונה לקולא יל' משום גרעותא דלאו דחובל
הואר מכללו אבל במקום לאו אחר כגון ב"ט או ביה"ד לוקה
ובין דבש"ס מספקא הדין החלטי הסוסקים בחובל ב"ט וי"כ
משלם ואינו לוקה ותי' הגאון הכ"ל דשפיר פוסקים דמשלם
ממ"כ אי ממונה לחומרא שורות הדין דמשלם ואי ממונה
לקולא הא ק"ל בכל ספק אי אחא רשאי למשכו להחמיר אלא
להקיל ולכן כידון בקל ומשלם ואינו לוקה עיי"ש ובהו א"ש
בפשיטות דהא דס"ל להרמב"ם ש"פ בחובל ב"כ הוא משום
דמסקא להו ועכ"פ שפיר השמיט חילוק זה בה"ל דמ"כ שבת
ל"ב וגוף הדין כבר ביאר במקומו : ובהו כלענ"ד בדרך פלפול
להוכיח כשיטת המל"מ דכתב בשטת הרמב"ם בפ"ז מסנהדרין
ה"ז דכתב כל חייבי כריתות שנקלן כפטר מוכרת דהיינו דוקא
באופן דמ"ס חלקות ובגין בהוד' בשבת בלא החראה אבל
באופן דחייב מלקות וכר"ם אף שנקלה לא כפטר מכרת ע"כ
באורך דבריו ואינו כן דעת הלח"מ שם ולדרכיו יהי' מוכח
כהמל"מ דהנה לכאורה עדיין לא פליגין מקו' הכ"ל דהנה
במגילה שם אמרין דלרמב"ם דס"ל חייבי כריתות שנקלן
בפטר מוכריתתן א"כ תקי' אידי ואידי בידי אדם הוא ותי' ר'
יוחנן דמתניתין חלקת על רמב"ם ור"כ מוקי מתניתין כר"י
דמלקות בחייבו כריתות לכתוב' ור"א מתיר זה עיקר דבריו
אדם זה עיקר דבריו ודבריו ודבריו בלא אחר' ב' ובאחר' ב'
לוקה ומפטר ולפ"ק על הרמב"ם סי' ק' ש"ס דאידי ואידי בידי
אדם הוא ודבריו של ר' ליתא דהא הוא פוסק כרמב"ם ודבריו
של ר' ליתא דהוא פוסק דלר"י ואל' שם נגן רק תי' של
ר"א וכו' תקי' דלכתוב' כ"מ לענין תשלומין דבשבת אף דלא
אחר' ב' פטר מתשלומין וכמ"ס הרב דבריו משה בר מיימין
ס' וק' על הרמב"ם ממ"כ אי איירי באחר' ב' א"כ אידי ואידי
בידי אדם הוא ואי בלא אחר' ב' א"כ כ"מ לענין תשלומין
וכקיס' ראשונה של הש"ס אגב לשיטת המל"מ לק"מ דאף
דאחר' ב' אחי ביה"ב אף דבריו בידי אדם דהיכא דחייב מלקות
וכר"ם אף שנקלה לא כפטר מכרת רק רמב"ם הוא דסובר כל
חייבי כריתות שנקלן כפטר מוכריתתן ואפילו ביה"ב לכן מוקי
מתניתין דלא כרמב"ם כ"ז כלענ"ד בדרך פלפול : ומה שצמח
א"ע על פירש' בכתובות דף ע"ט סוף ע"ב צ"ה מה' שהוציא
הוציא א"ס גירסה דלמה דייק דוקא א"ס גירסה הא גם בעורה
תחתיו יכול לשבע ולשון כוון שלא אבל ואומר שאינו רוצה
לאכול והנה גם בזה כבר קדמו הפ"י וכלמך בזה ולענ"ד כוונת
רש"י דוקא א"ס גירסה הוא ולא פוקי מורדת וכמ"ס הרמב"ם
פכ"ג מחיטות ה"ו וב' בזה"ע וסי' פ"ח ס"ט אלא שקי"ר שם
יע"ש ואדרמ"ז הגאון ז"ל צ"ל עטרת פו' כ' דגם אלמנה דינה
כמורדת והמעין הטיב בלשון הרמב"ם יראה שאין דבריו
מורכחין : ומדי עסקן בעלין זה ראיתי בפ"י שם קצת דברים
שא"ס ברוריסאלי דכ' שם בהא דאמר ר' אמר ר"ח המוציא
הוצאות כו' דאם הוצאה יתירה על השבח אינו כושל אלא
הוצאה שיצור שבה דלא הוי יורד ברשות ממש אלא כשותף
ובמדינה לי של' ענין צמ"ס ה"ב בסי' פ"ח ס"ק ב' יע"ש
ובמ"ס אדמו' הנאמן ז"ל צ"ל עטרת פ"ז ובק"א שם : עוד
הקשה שם הפ"י בזה דאמרין הא איתתא כו' דהא הוי חמשין
ידבנא וחמשיין לא ידענא וימא משאיל"מ ולא הבנתי
דא"ל לא וקבל יותר מת' זהו שקיבל והמה עדיין תי' ולא גרע
מהילך דהא אינו כושל אלא הוצאה כשיצור שבה כמבואר
לקמן : ואצ"ח עוד משנלענ"ד בענין זה בישוב קו' התו' שם
צ"ה ישבע כו' דכתבו מקשין אמאי לא חשבו בהדי' כשבעין
וכוונתו וכלענ"ד דלא חשיב התם אלא הכי שא"ס נטלים כלום
בלא שבויה ומשכ"כ כן א"ס דואה שישומו לו הדיינין ההוא'
א"ל לשבע וכמ"ס הרמב"ם פ"י מגילה ה"ו וב' צ"ה סי'
שע"ה ס"ח ע"ה וזה ככון לענ"ד ותו לא מודי כו' כאם הצעיר
אלעזר :

סי' פ'ד. שייך לק'מ ס'ל'ו:

בכום ג'מ דף ק"ח ע"א מתניתין השוכר את הפועל לעשות עמו בתנן ונקט ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ופריך הש"ס והתניא שומעין לו ומשני ד"נ כאן בשלו כאן בשל חבירו א"ל דבה לר"ב בשלו מ"ט דא"ל אגרא עליך ב"ש"ח כמי שכרו עליו דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו ופיראבו ב"ש"ח כותן לו שכרו משלם וכו' וטול מבע"כ מה שהכנה אותו אלא אמר ר"ב כו' וכ' התו' ב"ד"ה לעשות בשלו ו"ח משמע דוקא לעשות בשלו או כותן לו שכרו משלם אבל סתמא לא ותימא א"ב לחדך כאן בשלו וכהן בשכרו ב"ש"ח סתם ותירונו דא"ב פשיטא דשומעין לו ועב"פ מבואר דעת התו' דבסתם פשטא ד"ל טול מה שעשית ואמנם בפי' דש"מ משמע להפך דכ' ב"ד"ה בשל הפקר וד"ל לש"ח דהסתם ליכ' למי' וזכ' ב"ה'ת וכו' לא אמר שכרך על צעה"ב בע"כ שכרו עליו עכ"ל מבואר דגם בסתם שכרו עליו וכ"ל ב"ה'ת וזכ"ס' ב"ש"ח הרשב"א דפשיטא דכל שכריו סתם שכרו עליו עד שימ' שכרך על צעה"ב ואיני ראי' מדאמרינן לעיל א"ל לשמע' לא שכור לו פועלים ואמר להם שכרכם על צעה"ב אלא סתמא הו' כאומר שכרך עליו עכ"ל והטור מחלק בשכרו לעשות בשלו והראשון ב"ש"ח אף בסתם שכרו עליו וא"ל לומר טול מה שעשית בשכרך ובשכרו ב"ש"ח סתם שכרו על צעה"ב וכ' הב"י דדעת הטור ב"ה'ת א"ל רש"י חולק ע"י ע"פ ובחיבורו הש"ע הובא לשון הטור ובמשך אחריו וא"י חמה בזה על הב"י חדא דתכ"ל דהטור פוסק ב"ה'ת א"ל דפוסק כרש"י ומחליקת רש"י ותו' הוא בשכרו לעשות בשלו והראשון ב"ש"ח ולא אמר לה' ש"כרם עליו וגם לא אמר שכרכם על צעה"ב דלדעת רש"י שכרו עליו ולא התו' אין שכרו עליו וא"ל אדרבה יו' דעת הטור כרש"י והרשב"א ועוד כי האמת הנכון לעכ"ל דהטור סובר דאין שום מחלוקת בין רש"י ותו' דמ"ס רש"י דא"ל לא אמר שכרכם על צעה"ב בע"כ שכרו עליו היינו בשוכר את הפועל לעשות בשלו ובפשיטא דברייתא ו"מ"ס התו' בסתם פשיטא דאין שכרו עליו היינו בלא שכרו בשלו דף ב"ש"ח סתם וכמשמעות לשונם ש"ב דוקא לעשות בשלו או כותן לו שכרו משלם (ובלומר אף דלא אמר להם שכרכם על צעה"ב) אבל סתמא לא (כלום) שלא שכרו לעשות בשלו) ואין כאן שום מחלוקת בין רש"י ותו' והדעת מוכרעת ליה דהיי' ס'ד שיה' א"ל דנותנו בעלי התו' לסברא פשוטה כ"כ לומר דלא הוצרך להורות בברייתא ולדעת רש"י ויהי' הדין להפך וגם להרשב"א היתה הסברא פשוטה להפוך ס'ד כמ"ס והנס דבדברי הרשב"א לדברים דחוקים קצת עכ"ל בדברי רש"י ותוס' נלע"ד נכון כמ"ס ובדרי הב"י לא זכיתי להבין בזה: ואמנם בעיקר קו' התו' דהקשו דאמאי לא מוקי ב"ש"ח סתם נלע"ד לישב דהנה התו' הקשו עוד שם למאי דר"ד דר"ב אמאי א"ל טול מה שעשית לימא לא אהן לך כלום שלא עשית לי כלום והטור ותימא ולעכ"ל י"ל עפ"י מ"ס דש"י ב"מ מתניתין ב"ד"ה אין שומעין לו ואע"ג דק"ל ש"כ ככסף שאני פועל דכתיב כל תלך שכרו ממי דאתני ביה' משמע ובר"פ האומנים דף ע"ב ע"ב אמרינן השוכר את הפועל' והטור וא"ל אין להם זע"א אלא חטרומות והקשו בתוס' דהא ק"ל כיון דע"י כחשלו ממלאכה ותירונו דאין להם שכרם כפועל להשכר ועכ"פ יש להם חטרומות שיטרכו להטרוח א"ע וכ"כ הרא"ש שם ע"פ ולפ"ז ק' לכאורה מאי פריך דבה ב"ש"ח כמי שכרו עליו דילמא הא דנותן להם שכרם אינו מחזיר שכירות אלא משום דיוכא דגרמי דכאן עכ"ל כחשלו כל היום וגם ל"ש כפועל בשל דהא עשו מלאכתו וכיון דאין ר"ק מדינא דגרמי וגרמי הוא מטעם מוזיק ממילא דש"כ ככסף ומש"כ בשלו דהוא בחזרת שכירות לא אמרינן ש"כ ככסף וכמ"ס רש"י ובשלמא על דבה לא קשה דרבה לא דאין דיוכא דגרמי דס"ל ב"ב דף ק"ח ע"ב השורף שטרותיו ש"ה פטור ולמאן דדאין דיוכא דגרמי מגבי' דמי שטרע ממילא כמבואר שם אף הא ר"ב דאין דיוכא דגרמי ובבואר בהבואל במרד דף ק"ו ע"ב בהאי

דאחיו אכרי' דחיי' דר"ג וכמ"ס התו' בכתובות דף פ"ו ריש ע"א א"כ למה הוצרך לחזור מחירולו הראשון ולקומי בשל הפקר אף הא טעומא דבר"פ האומנים פירש' דהא דטול מבע"כ מה שהכנה היינו כדרך ליתן לפועלים וא"כ שכרו משלם היינו אם הצמיח יתר על הראוי וכמ"ס התו' ב"ב דף קט"ו ריש ע"ב דלשון שכרו משלם משמע יתר על הנהוג וכפי מה שהבחינו ופריך שפיר דמי משום גרמי אמאי כותן שכרו משלם אף מה שהבחינו יתר על שאר פועלים והא זה לא הפסידו א"י בתור' שכירו ואמאי שומעין לו ובזה מיוס' קו' התו' דדמי' גם להס"ד דה"כ לא פלגה ע"ד דלא יתן כלום דהוא דאין דיוכא דגרמי ועכ"פ חייב ליתן מה שהפסידו אלא דסובר דכיון דאין ר"ק משום גרמי לכן ש"כ ככסף וא"כ ודמי' דא"י לומר לא אהן כלום וקו' דבה מהאי דנותן שכרו משלם וכמ"ס וזה ברור לעכ"ד: ובזה מיושב גם קו' שני של התו' דהקשו אמאי לא מוקי בברייתא בשכרו לעשות סתם ב"ש"ח (ובלומר דהפועל ידע שהו' ש"ח והוא לא אמר שכרך עליו וכמ"ס הסמ"ע) ולדרכינו א"ש דא"ב לאוקמי בבה"ב דא"ב קשה לימא לא אהן כלום וטעם גרמי לא שייך כאן כיון דלא אמר שכרך עליו יכול לומר לך אלא בעה"ב אבל באקומתא דר"ב דאיידי בשכרו לעשות בשלו שפיר שייך דיוכא דגרמי דהא א"י לומר לך אלא בעה"ב כיון ששכרו בשלו ובזה אני תמה על הטור ומחזר ש"כ בסתם יכול לומר טול מה שעשית והא לשיטת' כיון דלא אמר שכרך עליו אין שכרו עליו דף על צעה"ב וא"כ יכול לומר לא אהן לך כלום וז"ע"ב"פ קו' התו' מיושב בס"ד: אף הא קש' לכאורה בסוגיין דהנה לפוס ריהטא ק' דאכתי לאוקמי ב"ש"ח ו"ל דה"כ לימא לא אהן לך כלום ד"ל דאיידי דצעה"ב אומר טול מה שעשית והוא א"י לומר לא אהן לך כלום דהא עכ"פ חייב לשלם מה שהכנה אף הא ודמי' פשיטא דכיון דא"ב ר"ק מה שהכנה והוא כותן כל מה שהכנה ותורת שכירות לא שייך ואמנם בשיטה מקובצת הובא בשם הרשב"א דהקשה על רש"י דכ' דבשכור הטעם דש"י אינו ככסף משום דב"ת שכרו מה דאתני ביה' משמע א"כ אם אין לו דאין עובר ב"ת שומעין לו באמר טול מה שעשית ובאמת לדינא בשכר' אם אין לו מעות אמרינן ל' זיל טרח וזבין ולכן סובר הרשב"א דאין הטעם משום גזר' אלא משום שעל דעת כן כשכר לו עשכנזא מפעולתו לא יטרח לטפל א"ע בלכירות המטלטלין וימות בנתיים צרע וגם הוא שכרו על דעת כן עכ"ל ולישב שיטת רש"י נלע"ד דרש"י ס"ל דכיון דיש לו מטלטלים ויכול למכרם ולסלקין בזווי לא שייך לומר אין לו דהא ביור' למרוח ולמכור והוא עובר ב"ת ועכ"פ למדנו מהרשב"א דלשיטת רש"י הובא דאין עובר ב"ת אף דהוא בחזרת שכירות אמרינן בין ש"כ ככסף כיון דאין ר"ק חידוש אין לך בו אלא חידושו והנה ב"פ המקביל דף ק"י ע"א ת"ד האומר לחבירו לא ושכור לי פועלים שניהם אינם סוברינן זה לפי שלא שכרן (ופירש' ולא קרינן שכור גבי') וזה לפי שאין פעלתו אלאו דאמר שכרך על צעה"ב ע"ש וא"כ לוקמי בברייתא בשל חבירו דהיינו בלומר לא ושכור לי פועלים ושכרן ואומר להם שכרכם על צעה"ב ואומר הצעה"ב טול מה שעשית בשכרך ושומעין לו כיון דאין הצעה"ב עובר ב"ת וא"כ ככסף והא לאו מילתא דפשיטתא הוא דהסברא אינה פשוטה דהיכא דאין עובר ב"ת ש"כ ככסף דהא לפי סברת הרשב"א אף היכא דא"ב ב"ת ש"כ אינו ככסף וגם י"ל דעיקרא דדינא קמ"ל דאין בעה"ב עובר ב"ת דכמה ברייתות שכתבו ושונו: ובשלמא לשיטת הרבינו יעשי' מערואנו שהובא בשו"ע מקובצת לכתובות דף פ"ו דדוקא בזיוק דהמויק לא שקיל דמי' הוא דיכול לסלקין במטלטלים דכל מילי מטיב הוא אבל בעה"ב שקיבל דמי' אף דל' זווי אמרינן ל' זיל את טרח וזבין המטלטלים ר"ק קרקע א"ל למכור משום דוילא ככסים ע"ש וא"כ לק"מ דאף דאין עובר ב"ת אכתי אמאי שומעין לו הא לא נגרע מכל חובות דאמרינן ללוה זיל טרח וזבין (ולמאן דברר עוד מזה בס"ד) ור"ב דרש' לאוקי ב"ש"ח אף לפמ"ל דר"ב דאין לשלם הוא משום דיוכא דגרמי וגרמי מטעם מוזיק ובזמין פשיטא דש"כ ככסף ולכן שומעין לו אבל לפי מה דק"ל לדינא

במה סי' ק"א דבש"ח ה' לית לו וזו יכול לסלוקי במטלטלים
 ח"כ ק"י הכלל במש"ח ומהו יהי מוכח לכאורה דהפוסקים דס"ל
 דבש"ח יכול לסלוקי במטלטלי חולקי' על רש"י וס"ל בהר"ש אבא
 דפ"ק היכא דש"ח א"ל אפ"ה בשכיר מלך הסביר צריך לסלוקי
 בזווי ור"י אין הכרע ד"ל דס"ל ברש"י כי לשיטתו בלש"ח לק"מ
 אך ח"כ יהיה מוכרח דעת רש"י ברבינו יצחק ובלש"ח
 משמעות רש"י במשנתו דבכל בש"ח ש"כ ככסף ואחרי העיון
 קצת נלעג"ד להוכיח להפך דר"י ודמי חולק על רש"י וס"ל
 בהרשב"א ודברי רש"י א"ל להקיים לשיטת הר"י ולדינא
 דקיי"ל דלא כר"י ור"ל דקיי"ל ברש"י ודלא בהרשב"א דהנה החר'
 וש"פ דס"ל דא"ל למשל במכירת המטלטלים הפשוט ראי'
 לדבריהם מהא דאמרינן ממתי רשותך פארי אפרע ולישב
 שיטת הר"י נלעג"ד דהנה דבר זה לא מצינו בש"ס כ"א בג'
 דוכתי בג' דק"מ וצ"מ דק"מ ובג' דק"מ ומהי דב' ק'
 ובג' אין ראי' ד"ל דס"ל לרבינו יצחק לשיטת הר"י בעל החר'
 שהוכח בתו' שם דנכחא מוס במחן והנציח המעות יש לו דין
 מוזק ובמזק לכ"ע ש"כ ככסף וגם מהאי דב' אין הכרע דהא
 אמרי' דבשכיר ס"מ שומעין לו דאמרי' אכשי ממרס רשותך כו'
 דבשכיר שפיר יש מקום לטעות בזה דהא כהן לא קיבל וזו
 וסד"ג דלכו דיוני' כמזין ומש"כ בש"ח שקיבל וזו הוא
 דמוסר הר"י דצריך לטפל א"ע ולסלוקי בזווי וס"כ א"ל לפי
 האמת דקיי"ל בשכיר ש"כ מינו בכסף ולהרבינו יצחק הדין כן
 בכל בש"ח אכתי' ו"ל דבשכיר דעובר בג"ח הוא מנוח"כ א"ל
 דלא קיבל וזו צריך לסלוקי בזווי אב"ל היכא דש"ח בג"ח מוקמי
 מסביר דמינו כמזין דש"כ ככסף ולכן שומעין לו וקו"ה כלל במש"ח
 א"ל לשיטת הר"י דהנה נכחא דק"מ עוד להר"י מהא דאמרינן
 להר"י ולא לש"ס דהנה נכחא דק"מ עוד להר"י מהא דאמרינן
 בש"ח דינו בזבזות פחות שכלים ולהר"י דצריך לטפל מ"ש במכירתן
 דרכו להוציא פחות שכלים ביד הלוה להוציא פחות שכלים
 מאי כ"מ חס הכלים פחותים או מובטחים הם סוף סוף והב'
 דמ"י וק"י זו היא לכאורה דוקא לשיטת הר"י ואמנם ק"י זו היא
 ביתר שאת על הפוסקים החולקים על הר"י דהנה
 החר' הקשו בריש קידושין מנ"ל בקדושי' אשה דש"כ ככסף דנבי
 שד עבדי אינערך קרא לגלות וכן בנזקין ישיב לרבות ש"כ
 ובקידושין מנ"ל ועי' ש"ב קידושי' הריעב"א ותיצ"ח מוהרי"ט בחי'
 דנבי ענד ונזקין אינערך קרא לרבות ענד משום דיוא"ל בש"כ
 של ארז וניזקין משום דחייב לשלם ממטיב אבל בקידושין
 דשניהם מתרשני פשיטא לן מסביר דש"כ ככסף וכעין זה תירץ
 בריטב"א והוסיף ליתן טעם הא דאינערך ריבוי בפדיון הנז'
 ועירובין וסקדשות ע"ש ונסתפק במוהרי"ט למאי דאמרינן
 בש"מ מי שחזו דהלל תיקן דנתינה בש"כ שמי' כחונה ולפ"י
 באומר לאשה הרי את מקדשת לי ע"מ שאין מאתים וזו ורואה
 ליתן ש"כ בש"כ או בהלוה על שדה ואמר לו חס אין אתה נותן
 לי מתקן ועד יב"ח הרי הוא שלי ורואה ליתן לו בש"כ ש"כ אי
 אמרינן בכה"ג ש"כ ככסף דמעבד עבדי ליתא למילף דבדין
 הוא שנקל עליו שלא יטעם בזה העכ"ס וכמ"ס החר' ואפ"ל
 בנמכר לישלם מצינו דריבא לו הכתוב ויאלוה ביוכל ובש"ס
 דהקפידה חורה על ישראל שלא ישעבד דכתיב כי עבדי הם
 עכ"ד (ועיין בר"ר בריש קדושין ובתי"ט שם מ"א מ"ב וסנהדרין
 קכ"ח ע"ה) ולפ"י קשה להפוסקים דמ"י לסלוקי במטלטלים
 בש"ח של מלוה מנ"ל ולכאורה ה' כראה ע"מ ש"התים'
 וש"ס בנזקין ק"י חמינה מסביר דש"כ אינו ככסף הואיל
 וקפידה התורה ליפוח כחו שיוסלק במטיב כמוכר י"ל בבש"ח
 להפך הואיל והורע כחו שדינו בזבזות לכן ש"כ ככסף אך
 הא גופא קשי' דילמא ש"כ אינו ככסף ובש"ח אין דינו בזבזות
 וא"ל דדרבו להוציא פחות שכלים הא ינטרך לטפל מ"ש
 במכירתן וליתן הדמים וא"ל לכאורה להפוסקים החולקים על
 הר"י הקי' בתרתי דמנ"ל דש"כ ככסף ומנ"ל דבש"ח דינו
 בזבזות ולהר"י אין הקושי' רק בחדא דמנ"ל דבש"ח בזבזות
 והמנס' כד דייקין ק"י זו היא רק לר"י ולהחולקים לק"מ דהנה
 בסוגיין דב' אמרינן ואריבא דמי מרישא הוי חמינה משום
 דל"ל אגרא בגי' (ופרש"י) והוא אינו חפץ במתנתו כו') אבל

סיפא דאית לי' אגרא בגי' וזה בא לכופר בשכרו ואמר לו טול זה
 בפרעון חמינה שומעין לו כו' ע"ש פירש"י וכעין סבירא זו כימא
 אכן לחלק הא דנתינה מוהרי"ט בנתינה בש"כ בש"ח אי הוי
 כחונה היינו דוקא בנזקין דידר' דהאשה אין ראוה לקבל כלום
 וכן המלוה על הבית אין ראוה לקבל כלום אלא דמלך הדין
 יכול לכופס על קבלות המעות וזה שפיר מסתברא דא"י
 לסלוקי בש"כ והוי שפיר דומי' דרישא ודין זה אין ללמוד מנזקין
 דצריך לקבל ש"כ בש"ח משום דהוא בא לכופו על החשלומוין
 יכול לומר טול זה בפרעון אבל בש"ח דעלמא שהמלוה רואה
 לכופו את הלוה שיפרע לו שפיר י"ל דהוי דומי' דנזקין דש"כ
 ככסף דהא גם הכיזוק אינו כופל מרצונו אש"כ אלא דצריך
 לקבל ולא ס"ל האי סבירא של הרבינו יצחק דשאינו נזקין הואיל
 דלא קיבל דמיס דהא חוינא דההורה יפקהו כחו במטיב ואם כן
 דבש"ח ש"כ ככסף ממילא דשפיר מוכח דדינו בזבזות דהא
 דרכו להוציא פחות שכלים ולק"מ לש"ס אבל על הר"י הקי'
 במ"ע דמנ"ל דבש"ח דינו בזבזות : ואמנם ק"י וזו ישיב גם
 לשיטת הר"י דהנה האמת דקרא איירי במשכון דלאו לפרעון
 כקטו' וא"ל דר"י ס"ל בש"ח קונה משכון עכ"פ אינו שלו לנמתי
 רק להיות בשום במשכון והא ודאי טפי ניחא להמלוה שיהן לו
 משכון טוב ומובחר שכלים וא"ל דבכסף חס לא תשיג ידו
 לשלם ינטרך לטפל מ"ש במכירתן מ"מ החוש מעיד שיהיה
 בטוח בכלים מובחרים מנפחותים אלא דהורע כחוסל בש"ח
 וכיון דהורע כחוסל שיהי' בהרירה ביד הלוה להוציא פחות שכלים
 ממ' : כלמד דדינו בזבזות וכן מלמדי להדי' בחי' הרמב"ן
 לב"ב דק' קע"ה ע"ב ושם מתי' שתי"ח כוונתי לדעתו ועכ"פ
 הרווחנו בזה דק' ראוהו שלכו לק"מ על החולקים על הר"י
 רק על הר"י דהנה הוי סבירא שכתבו לעיל דהיכא דאין
 דבש"ח עובר בג"ח דלא נקרא שכירו יכול לסלוקי בזווי ח"ה
 להקיים אלא לפי מה שעלה על דעתו כפי ראייתו דלשכ"ה
 דרש"י דמסבירא חידושו אבל לפי מה שהעלינו בשיטת החוספ'
 ואין לך בזה אלא חידושו אבל לפי מה שהעלינו בשיטת החוספ'
 בקידושין וש"ס שם דמסבירא ש"כ אינו ככסף וכל היכא דקיי"ל
 ש"כ ככסף צריכין חבו ליתוד מעשה הא דבשכיר ש"כ מינו
 ככסף מינו חידוש רק חוקמי' אסבירא חיונה ואחרי דנלין
 קרא דבשכירות נשאר בסבירא חיונה ממילא דאין לחלק בין
 היכא דבש"ח עובר בג"ח ובין היכא דא"ע דסוף סוף בחורח
 שכירות יחב ויאל"ל א"כ הוא מסבירא חיונה ל"ל ריבוי בשכיר
 ד"ל או דלא נטעה ללמוד שכיר מליכך דאמרינן בזה ש"כ
 ככסף או דהא אמרינן בכל דוכתי מסבירא דש"כ מינו ככסף
 כלמד משכיר ועכ"פ אינו חידוש ולק"מ ק"י ש"כ בש"ח
 לרבינו יצחק דס"ל דהסבירא נותנת היכא דלא קיבל וזו יכול
 לסלוקי בש"כ א"ל היכא דקיי"ל דינו ככסף דוקא א"כ בשכיר
 מלך הסבירא ש"כ ככסף דהא לא קיבל וזו חידוש הוא ואין לך
 בו אלא חידושו והיכא דאין בש"ח ע"כ ש"כ ככסף קיי"ל ש"כ
 במש"ח ומה מוכח דהר"י ס"ל בהרשב"א דגם בשכיר ע"י שלוח
 החזיר והיו בחורח שכירות לא אמרינן ב' ש"כ ככסף והוא
 הרב אשר דברנו כי דברי רש"י ח"ה להקיים לשיטת הרבינו
 יצחק ודוק כלל' דנדרך פלפול :

סי' פ"ה תשובה

מכתבו הכהמד הגיעני ע"י המוכז' ואמרת להשיבו מיד
 מפני הכבוד אשר הוקשה לו לפמ"ש מוהרי"ט
 בקידושין דק' ל' דלרש"י בג' כתובים גם למד' א"ל מלמד' לא
 ילפינן ההיפוך א"כ מאי משני הש"ס בחולין דק' ק"ב ע"ב הוי
 ב' כתובים דאכתי מנ"ל דפרה ורחל במשמע דבש"ח כתובים
 נדי דוקא דל"כ מאי פריך מנה"מ נלעג"ד דהנהו ב' כתובים
 אין לדמות לשאר דוכתי דאין לנו דנין אי חיבה נדי כולל גם
 פרה ורחל או נדי דוקא וע"י מיתתי ראי' מדכתיב נדי עזים
 בש"כ כל מקום שכתב נדי סתם כולל גם פרה דל"ל לאיזה
 ענין פירש כן הכתיב דהא אין בזה שום הוראות דין רק פירש
 המלה וע"י ברבינן וזילף מינו' וכלומר ודילמא להכי פירש
 הכתוב כדי דילף מינו' ומשני שפיר דב"כ ח"ה ובין דעכ"פ
 ח"ה חייבא דבכל מקום חיבת נדי הוא כמשמעו דנדי דוקא
 למה

במה סי' ק"א דבש"ח ה' לית לו וזו יכול לסלוקי במטלטלים
 ח"כ ק"י הכלל במש"ח ומהו יהי מוכח לכאורה דהפוסקים דס"ל
 דבש"ח יכול לסלוקי במטלטלי חולקי' על רש"י וס"ל בהר"ש אבא
 דפ"ק היכא דש"ח א"ל אפ"ה בשכיר מלך הסביר צריך לסלוקי
 בזווי ור"י אין הכרע ד"ל דס"ל ברש"י כי לשיטתו בלש"ח לק"מ
 אך ח"כ יהיה מוכרח דעת רש"י ברבינו יצחק ובלש"ח
 משמעות רש"י במשנתו דבכל בש"ח ש"כ ככסף ואחרי העיון
 קצת נלעג"ד להוכיח להפך דר"י ודמי חולק על רש"י וס"ל
 בהרשב"א ודברי רש"י א"ל להקיים לשיטת הר"י ולדינא
 דקיי"ל דלא כר"י ור"ל דקיי"ל ברש"י ודלא בהרשב"א דהנה החר'
 וש"פ דס"ל דא"ל למשל במכירת המטלטלים הפשוט ראי'
 לדבריהם מהא דאמרינן ממתי רשותך פארי אפרע ולישב
 שיטת הר"י נלעג"ד דהנה דבר זה לא מצינו בש"ס כ"א בג'
 דוכתי בג' דק"מ וצ"מ דק"מ ובג' דק"מ ומהי דב' ק'
 ובג' אין ראי' ד"ל דס"ל לרבינו יצחק לשיטת הר"י בעל החר'
 שהוכח בתו' שם דנכחא מוס במחן והנציח המעות יש לו דין
 מוזק ובמזק לכ"ע ש"כ ככסף וגם מהאי דב' אין הכרע דהא
 אמרי' דבשכיר ס"מ שומעין לו דאמרי' אכשי ממרס רשותך כו'
 דבשכיר שפיר יש מקום לטעות בזה דהא כהן לא קיבל וזו
 וסד"ג דלכו דיוני' כמזין ומש"כ בש"ח שקיבל וזו הוא
 דמוסר הר"י דצריך לטפל א"ע ולסלוקי בזווי וס"כ א"ל לפי
 האמת דקיי"ל בשכיר ש"כ מינו בכסף ולהרבינו יצחק הדין כן
 בכל בש"ח אכתי' ו"ל דבשכיר דעובר בג"ח הוא מנוח"כ א"ל
 דלא קיבל וזו צריך לסלוקי בזווי אב"ל היכא דש"ח בג"ח מוקמי
 מסביר דמינו כמזין דש"כ ככסף ולכן שומעין לו וקו"ה כלל במש"ח
 א"ל לשיטת הר"י דהנה נכחא דק"מ עוד להר"י מהא דאמרינן
 להר"י ולא לש"ס דהנה נכחא דק"מ עוד להר"י מהא דאמרינן
 בש"ח דינו בזבזות פחות שכלים ולהר"י דצריך לטפל מ"ש במכירתן
 דרכו להוציא פחות שכלים ביד הלוה להוציא פחות שכלים
 מאי כ"מ חס הכלים פחותים או מובטחים הם סוף סוף והב'
 דמ"י וק"י זו היא לכאורה דוקא לשיטת הר"י ואמנם ק"י זו היא
 ביתר שאת על הפוסקים החולקים על הר"י דהנה
 החר' הקשו בריש קידושין מנ"ל בקדושי' אשה דש"כ ככסף דנבי
 שד עבדי אינערך קרא לגלות וכן בנזקין ישיב לרבות ש"כ
 ובקידושין מנ"ל ועי' ש"ב קידושי' הריעב"א ותיצ"ח מוהרי"ט בחי'
 דנבי ענד ונזקין אינערך קרא לרבות ענד משום דיוא"ל בש"כ
 של ארז וניזקין משום דחייב לשלם ממטיב אבל בקידושין
 דשניהם מתרשני פשיטא לן מסביר דש"כ ככסף וכעין זה תירץ
 בריטב"א והוסיף ליתן טעם הא דאינערך ריבוי בפדיון הנז'
 ועירובין וסקדשות ע"ש ונסתפק במוהרי"ט למאי דאמרינן
 בש"מ מי שחזו דהלל תיקן דנתינה בש"כ שמי' כחונה ולפ"י
 באומר לאשה הרי את מקדשת לי ע"מ שאין מאתים וזו ורואה
 ליתן ש"כ בש"כ או בהלוה על שדה ואמר לו חס אין אתה נותן
 לי מתקן ועד יב"ח הרי הוא שלי ורואה ליתן לו בש"כ ש"כ אי
 אמרינן בכה"ג ש"כ ככסף דמעבד עבדי ליתא למילף דבדין
 הוא שנקל עליו שלא יטעם בזה העכ"ס וכמ"ס החר' ואפ"ל
 בנמכר לישלם מצינו דריבא לו הכתוב ויאלוה ביוכל ובש"ס
 דהקפידה חורה על ישראל שלא ישעבד דכתיב כי עבדי הם
 עכ"ד (ועיין בר"ר בריש קדושין ובתי"ט שם מ"א מ"ב וסנהדרין
 קכ"ח ע"ה) ולפ"י קשה להפוסקים דמ"י לסלוקי במטלטלים
 בש"ח של מלוה מנ"ל ולכאורה ה' כראה ע"מ ש"התים'
 וש"ס בנזקין ק"י חמינה מסביר דש"כ אינו ככסף הואיל
 וקפידה התורה ליפוח כחו שיוסלק במטיב כמוכר י"ל בבש"ח
 להפך הואיל והורע כחו שדינו בזבזות לכן ש"כ ככסף אך
 הא גופא קשי' דילמא ש"כ אינו ככסף ובש"ח אין דינו בזבזות
 וא"ל דדרבו להוציא פחות שכלים הא ינטרך לטפל מ"ש
 במכירתן וליתן הדמים וא"ל לכאורה להפוסקים החולקים על
 הר"י הקי' בתרתי דמנ"ל דש"כ ככסף ומנ"ל דבש"ח דינו
 בזבזות ולהר"י אין הקושי' רק בחדא דמנ"ל דבש"ח בזבזות
 והמנס' כד דייקין ק"י זו היא רק לר"י ולהחולקים לק"מ דהנה
 בסוגיין דב' אמרינן ואריבא דמי מרישא הוי חמינה משום
 דל"ל אגרא בגי' (ופרש"י) והוא אינו חפץ במתנתו כו') אבל

למה פירש כאן גדי עזים דהא לנפשו אין כאן שום חידוש דין
 א' לנפשו דבעלמא פור' במשמע אבל בשאר דוכתי דאיכא
 ב' להורי' בשניה' נגופם איה חידוש דין הוא דל' לרש' דלא
 ילפינן ההפוך ואל' על הש' דחולין ה'ל מהא דאמרי' בסנהד'
 דף ל' ופירש' דף ב' ודף ל' א' ע'ב ועד אין בה בשנים הכ' מדבר
 וילוף לה מדכתיב לא יקום ע'ל א' ב' זה בנה אב כ'ל סתמא
 עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב א' דאמאי לא פריך
 גם שם ונלף מינ' כמו דפרכין בחולין דיל' דש' דחסם עד
 משמע א' ומו' בכל דוכתי עד היינו א' א' לפרש לא יק' עד אחד
 משא' כ' כאן מדר הסברה בנדי' אין הכרע ב' דיל' דריב' הכ'
 צהור וכמ' הרשב' צפירושו על התורה ב' משפטים ועין
 פירש' שם) אשר כתב למלפל בדברי הכב' בעת אין ס' הכ'ל
 ח' ותי' חתי' ביהוית' בפולין והרנשתי' בזה בספרי תורת חסד
 כלל כ' ט' והבאתי דברי השפתי' כן בחסון משפט סימן ש"ח
 סוף סעיף ק'ו שכתב רבנ' בחובים ילפינן ההפוך שם'
 הכריתו' כדל'ל ילפינן ההפוך ומביא דברי רש' ב' צנח' דף מ'ו
 ובנכ' לא הביא לא דברי הס' הכריתות ורש' ולא דברי הס'ך
 ואני לא הבאתי בספרי שם דברי רש' וחס' בקדושין כי הובא
 צנח' וכן דברי בחיבור הג'ל כשהבאתי דברי חס' מחבר לא
 הבאתי המקומות שהובאו בחבור הזה כי מה לי לכפול
 הדברים! ואשר השיב על הנאון מ'ה כבי הירש כ' שסופא
 בחסות' נכ' דייק מפסחים דף כ' דאמרינן למ' מלמד' דין
 ב' מיעוטי' כתיבי ואמאי לא פרכין למ' א' מה לן המיעוטי'
 א'ו משום דאכתי' לא ידעינן ההפוך ו' ע'ו פ' מ' דיל' דהוי
 פשיטא להס' דמ' א' לא דרש הו' מיעוטי' האמת כי
 דקדוקי' של הנאון הג'ל הוא דקדוק קלוש וכן ה' פשוט אגלי
 בספרי הג'ל בכלל הג'ל בבאור דברי החס' דמ' מעילה
 יע' א'ך אשר פמ' חסון לטועה דא' קשה לתור' הראשון
 ולהמקטין דש' בזה יש לקיים דבריו דבתחילה סבר הס'
 דמסב'ר אחר שבעה מלותיו אין מועילין בו וכיון דהו' ב'כ'
 ממו'ל' אוקמא אסדרא אלא דעכ' לא ה' להקשות על מ'ד'
 א'מ' דיל' דסובר דמסב'ר א'ך לאחר שבעה מלותיו שייך מעיל'
 ואינ'טריך המיעוטי' :

ואשר כ' דה' מרגל' בפומ' לישב ק' התום בע' דף
 ס'ח דקשו לרש' דכ'ל ב'ס למכות וע'כ משרת
 לטעם כעיקר ונ'ל ג'כ דלרש' בחולין בסוג' דזרוע
 בשילה אינ'טריך דלהו' ב'כ יפה כ' לשיטת רש' אבל התוספת
 לשיטת' דחולין שם על רש' ועיין בחולין דף ק'א ע'א בחס'
 דד'ה דבא א' דחקו ח'ע בדברי רבא דאמר אפי' תימא טכ'ע
 ל'ד דבאמת ס'ל דאורייתא ממשרתו א' מנ' ג' ולרש' ס'ל לרבא
 דטכ'ע ל'ד א'ך אשר כ'לרש' צנח' וקדושין דב' בחובים לא
 ילפינן ההפוך הדרא קושי' החס' לדוכתי' דהא אכתי' לא
 ילפינן ההפוך בחסון כתב בן דהא ודאי שפיר אהני לן כרי
 שיהיו ב' בחובים דאי לא הוי כתיבי תרומיהו הוי ילפינן מינ'
 דטכ'ע דאורייתא היפך הסברה ולכן כתיבי גסג' ויהו' ב'כ'
 וא'מ' ואיקמי אסדרא חילונה דטכ'ע ל'ד: ואשר כ' לתמוה
 על חס' הג'ל דהא אינ'טריך משרת לנפול' לקיטר' מאטרף
 לחסור ולענין קרבן לא דקבוצ דהא קרבן לזיר אינו בא על
 שפחה היין אלא על השלמות כורו ועיין בנזיר דף ד' ע'א בפי'
 רש' וחס' שם ב'ד' ור' לית לי' לזרוע והדבר מבו'ר בחר'
 הטוב :

ואשר תמה על הט' צ'ד סימן ק'ו ש' בדברר שהתירו
 מפורש אין ביד חבמים לאסור היך החמיר הרנמ'ה
 שלא לישב ב' גשים דהתירו מפורש כי ית' לאיש שתי גשים
 אהובי ידידיו הנה לפי הנחתו שפי' הר' להקשות על התוספת
 צ'מ' דף ע' ע'ב דכתבו ב'ד'ה חסד דבמקום מזהו אין ביד
 חבמים לאסור והא אר'ל צינמות דבראשונה שהיו מכובדים
 לשם מזהו מזהו היבוס קידם ועכשו' בו' אמרו מזהו חלילה
 קודמת למזהו יבוס הרי דעכ' מן התורה מזהו יבוס קידם
 וסיתרו ומזהו מפורש ואפ' עקרו והפירש בזה לרעתי

בדבר שלא שנתחדש הענין לפי העת והזמן ע'ו נאמר אין לך
 חלל שופט שנימך ובידס לנזור לפי זורך שעה וגם לעקור
 דבר מן התורה בש' ואל' ובמלות יבוס דכסחנה הענין שראו
 שהדור פרוץ ואין כוונת' לשם מזהב'ו לבעל היבוס והרנמ'ה
 שראה שעה א'ל לעמוד בסיפוקיהו וירבו הקטטות נזר שלא
 לישב ב'כ' ובו' לא עקר ד'ת כי התורה התיירה בזמן שה' אפשר
 למיקם בסיפוקיהו וכמה ענינים דמ'ינו שהכתוב משרה
 לחכמים בענין איסורי' מלאכה צה'מ ובעניני' עדות וכמ'ס
 הכ' בשם הרמ'ה בר'פ האשה רבה והט' לא דבר אלא בדבר
 אשר הטעם דשייך עתה ה' שייך גם מזו ומקדס וכיון דהכתי'
 התייר אין ביד חבמים לאסור אבל בדבר שהול' למגדר מלהא
 ולזרך שעה ודאי הכה בידס ושמינ' בן שעה חלה שמוכי' לשים
 באשקלון ועיין בח'מ סימן צ' ובמקום אחר כתבתי פלפול
 בדברי הס' אין וכאן להאריך ועיין בתי'ט פ'א דסוט' משנה ה'
 ב'ד'ה ר'י אומר דמס' נראה התיירה לדברי הס' וע'ב בתי'ט
 פ'ד דס'מ'ס ב'ד'ה וחלו'ה ודוק בלשונ' וע'ב בתי'ט בחולין
 דף י"ב ע'א ב'ד'ה פסח וקדשים שב' מצטר' חלואה לא פריך כו'
 ופי' כדברי הס' והא היתיר מפירש ואיך יגזרו רבנן להחמיר
 וזו' אין אתימא מצ' הכ' ידידיו לכח' דש'ל בלוח' נסם הנעים
 אלעזר החונה פה ק'ק טריטש ואנפי' :

בס'ד ביאורי ח'מ

סי' א' סמ'ע ס'ק א' וב' רב האי כו' ותימא על המחבר
 ומור'ס שהשמיטו ואפשר דל' דלא הוזכרו לזה אלא
 דיינים שמוכין עכ'ל והקשה כתובות שבות יעקב סי' קל"ד
 מהא דמבואר בסנהדרין דף ו' ע'ב ר' הונא כד נפק לריבא
 אמר אפי' לי מבל דחנותא מקל ודלועה ור'ה לא ה' מוסמך
 והביא רמ'י מ'מ'ס החס' צפ' החובל דף פ' ע'ב ב'ד'ה א'כ'
 דקשו מהאי דנבנ' גלימא דב'פ' הגזול דף קט'ו ודן אהור' ר'ה
 א'ך דלא ה' מוסמך עכ'ל והאמת כי בחס' בהחובל לא פירשו
 א'ס כוונתם להקשות מהאי דדן ר'ה ואולי כוונתם על האי
 ר'ה צ'מ' בר'ל כו' המוזכר שם וגם אי הויבנ' דכוונתם על ר'ה
 הא כתבו חס' בחולין דף י' ע'ב דתרי' ר'ה הוי א' שה' גדול
 משמואל והשני ה' תלמידו של רב ואי' ר'ה הכוזב בהגזול
 ה' ר'ה השני דאמרינן שם והא ר'ה תלמיד דרב הוי כו' וזה
 באמת לא ה' מוסמך והאי' ר'ה הכוזב בסנהדרין פולי' הוא
 הראשון שה' גדול משמואל ומסתמא ה' מוסמך ועיין בספרי
 תורת חסד כולל ע'ו שכתבתי בזה באריכות ומה שהביא עוד
 רמ'י מדקרא רב ולא רבי וכמ'ס רש' בכתובות דף מ'ג
 האמת כי סתם ר'ה דש' לא נקרא רבי אבל אין לנו בזה אלא
 מה שנמסר לן מן הראשונים מי נקרא רב מי נקרא רבי כי
 הטעות בזה נקל מאוד ועיין פסחים דף כ' ע'ב בהאי דאמר
 רחב' אמר ר'י'כ' רש'י ספק שמעיה מ'ו' או מ'ר' יהודה נשיא
 ועמ'ס החס' בפסחים דף י' ע'ב דקא' על רב יהודה ומסוס
 דהי' רבו מובהק קרי' לי' ר'יהודה ואולי ה' דסנהדרין באמת
 נקרא ר' הונא ואין בדברים כאלו כדאי לדחות דברי יסמ'ע
 ובו' דהא ממילא גס האי רמ'י שהביא רש'י מ'מ'ס ס'ב' בשם
 הכ'י' בהאי דר'ה קן ידא דלא הוי מוסמך דיל' דהי' ידוע
 להכ'י' דגרסינן שם רב הונא ובע'כ' ה' השני שלא ה' מוסמך
 ומ'ס עוד שם לחרך ק'י' הכמ'ע משום דאין מביין רמ'י מן
 הגדה לא נהירא לעכ'ד דהא אמרו שם אלו כלי הדייני' מבו'ר
 דהי' ידוע להם דיטנו כלי דיינים ומלילה לחסוד שיאמרו שקר
 בהגדה וגם דמבואר עכ'פ' דר'ה נהג כן לכן לעכ'ד העיקר
 כהסמ'ע: ב' . מחבר סעיף א' או המסל'ס ח'כ' אין דנין אהור'
 כו' לכאורה לשיטת הראש' ב'כ' דף מ'ה ע'ב דק'ל' ל'כאכ'א
 במועד ששמו שמיירה פחותה דלא פטור ר' יהודה אלא נד'
 העדאה שבו אבל נד' תמות צמ'ע וכ'ד החס' וכמ'ס הסמ'ע
 לקמן סי' סצ' ס'ק'ז ולענין שיה' קנסא ודאי דלא אמרינן נד'
 תמות במקומה עומדת דכיון דליי'ד לא קנס'הו' וכמ'ס הסו'
 צ'כ' שם ב'ד'ה לא פטור וא'כ' י'ס לתמוה גס במו'ל'ה שידיו
 דייני' חוץ לארץ ח'י בוק א'ך ז'ל דגם דיני' שור המועד אין דנין
 אלא 30

כ' לענין מסים הולכין אחר מנהג נרוע והובא נ"כ בסמ"פ
 סי' קכ"א ס"ק י"ב והגם דיש לחלק קצת הרי מבואר לקמן ס"ס
 ו' דמהני מנהג לענין זה שידורו דייני העיר וטיבו העיר דינא
 כדיוניא כמבואר ס"ס ל"ז לכן לעכ"ד א"ס המנהג דביד טובי
 העיר לשנות גס בזה הולכים אחר המנהג אף דהיא מנהג נרוע
 וכמו בכל עניני מסים ועיין בתשו"ט ז"ל סי' ב' ו'

סימון ג' - א' ס"ב אעפ"י שיחיד מומחה כו' מלות חכמים
 להושיב אחר עמו עכ"ל לשון הרמב"ם פ"ב
 מסנהדרין ה"א ח' שה' מומחה לרבים או שנטל רשות מב"ד
 מותר לרין יחידו אבל אינו חשוב ב"ד ואעפ"י שהוא מותר מלות
 חכמים להושיב אחר עמו עכ"ל והטור חלקו לב' צדות בתחילה
 כ' בשם הרמב"ם א"פ שיחיד מומחה (והשמיט תיבת לרבים)
 או מי שנטל רשות מבד"ה מותר לרין יחידו מ"מ אינו חשוב
 ב"ד ואח"כ כ' עוד בשמו אעפ"י שיחיד שנטל רשות מותר לרין
 מלות חכמי כו' עכ"ל והרנשו הפרישה והב"ח לענין שמהם
 להושיב אחר עמו לא הבין יחיד מומחה רק שנטל רשות והב"ח
 הסיק לתמוה שגם בדין הראשון השמיט תיבת לרבים והאריך
 בזה ובב"י בביאורו על הטור שתק לגמרי ובחיבורו השמיט הכל
 דכטל רשות והרנשו בזה הסמ"ע ולא העלה ארוכה והכלע"כ
 על דהפשוטי דהנה צ"כ הקשה על הרמב"ם דב' או דכטל
 רשות משמע שנטל רשות אף באינו מומחה מותר לרין יחידו
 והרי לקמן ספ"ד כ' הרמב"ם דאין כ"ר מועיל לאינו מומחה
 ותו' דה"פ מומחה לרבים היינו נמור וכדיר או כ"ר מב"ד והוא
 ג"כ מומחה אלא שאינו מומחה לרבים וע"ז תו' גס הב"ח
 אבל הלח"מ כ' דמ"ר או דכטל רשות היינו דאינו מומחה כלל
 אלא דאירי בקיבלו עליהו ואל"ל א"כ גס בלא כ"ר מותר לרין
 דיל דקמט"ל דאפ"ה אינו חשוב ב"ד וגם לא ידון יחידו כלו'
 במלות חכמי והנה ה"ד כ' בשם ה"פ במומחה וקיבלו עליהו
 מותר לרין יחידו ואף מלות חכמים ליכא וכל"ל הב"ח והט"ז
 וב"כ ר"ע מדברטנ"א בפ' המשניות וב"כ המל"מ בפ"ב
 מסנהדרין ה"א ח' ופ"א ז' כימא דהרמב"ם איירי בקיבלו
 עליהו וכת"ס הל"מ א"כ צ"ע הא דסיים ואעפ"י שומת מלות
 חכמים להושיב אחרים עמו לא קאי אלא על מי שאינו מומחה
 וכ"ר וקיבלו עליהו אבל במומחה א"ס ק"צ ליכא מ"מ ואפשר
 דהטור הבין בהרמב"ם כמ"ס הל"מ ומ"כ איירי בק"ע ופ"ה
 מ"ה שיושיב אחרים עמו וזה ל"ס במומחה וכת"ס ואל"ל דילמא
 דוקא שיושיב אחרים או שכל"ל מב"ד איירי בק"ע אבל מ"ס א' שה' **ה'**
 מומחה איירי בלא ק"ע דו"ה דהא העיקר שהרמב"ם צ"ל להורו'
 בזה דינא הוא דא"ס ב"ד וזה בהמת אף בק"ע ל"ח ב"ד
 ומסתמא איירי בחדא גוונא והמחבר לשיטתו צ"כ מ"ס
 דהרמב"ם איירי בלא ק"ע דא"ל בלוא בתורת רשות הוא דמ"ר
 דאין אלא מבח קבלות הב"ע ע"ש והא דב' רבינו או שג"ר
 איירי במומחה אלא שאינו מומחה לרבים ועכ"פ מומחה לרבי'
 מסחבר טפי דמותר לרין יחידו ממי שאינו מל"ר אף דכ"ר
 וכיון דאמרינן דגם במל"ר מ"ה שלל לרין יחידו כ"ס מי שאינו
 מל"ר אף דכ"ר ובע"כ הא דהבין הרמב"ם הא דכ"ר או דכ"ר
 להורות דמותר מדינא לרין יחידו או דא"ס ב"ד אף דאמרינן
 צ"ד אבל המחבר דלא נחית להני ב' ריבוס רק להורות דמ"ח
 שלל לרין יחידו יפה עשה שלא הבין רק במל"ר וב"ס באינו
 מל"ר אף דכ"ר מב"ד ובוז"ל הא דהשמיט הטור בדין הא' תיבת
 לרבים דבשלמא לפי הבנות הב"מ בדבריו הרמב"ם דגם מ"ס
 או כ"ר איירי במומחה דאינו מל"ר א"כ ה' מקי' להקשות והול'
 לבאר דרישא איירי במל"ר כדי דכולל לפנים הסיפא במומחה
 סתם אבל הטור דמפרש כמ"ס הל"מ ציון השמיט תיבת לרבים
 כדי דלא נטעה לומר דמ"ס בסיפא או דכ"ר איירי בסתם
 מומחה ולכן צ"ל להורות דמ"ס בסיפא או דכ"ר איירי באינו
 מומחה כלל וא"ס להורות גוף הדין דגם במל"ר אין לו
 דין ב"ד הרי סיים וכ' אפילו הוא סמוך וממילא כשמע
 ועיין סמ"ע ס"ק ז' ועיין מ"ס ה"ד לקמן סי' כ"ה ס"ק כ"ג
 וס"ק ל"ט:

אלא במועדין מתחילתן כמבואר בהחובל דף פ"ד ע"ב דאין
 מועד בחוץ לארץ ואף דהעדר ב"י ואלא לח"ל והיוק או הלכו
 רבנן דהתם לחו"ל ועדוהו אין דנין מפני שאינו מל"מ וכ"כ
 הרמב"ם בפ' מסנהדרין סוף ה"א אלא דהשמיט הא דתני
 רבנן דהתם אבל ודאי דמורה דבשום אופן אין דנין דיני שור
 אלא במועדין מתחילתן וכ"ר המחבר כמבואר בס"ג ומ"ס או
 המשלם ח"כ אין כוונתו לומר דרק ח"כ אין דנין אבל כ"ס דנין
 אלא כוונתו דבדבר שאינו מועד מתחילתו אין דנין כלל וכ"ל
 פשוט ולא כתבתי אלא מפני שראיתי לחכם ח' שטעה בזה
 וסבר דלהמחבר ג"ס לפעמים דנין אי אתי דייני א"י לח"ל והא
 לית' וכמ"ס והא דהשמיט הרמב"ם דחד' מנייהו נקוט והא דלא
 הביאו הט"מ לקמן בס' ש"ז ודעת התו' והר"ם וסחמו
 כש"פ הרמב"ם בפ"ה מ"מ ה"א דפוסק כרב דחולק על ראב"א
 וכמ"ס ה"מ שם דפטור לגמרי כלעכ"ד כי דברי הרמב"ם
 מוכרחים בש"ס דב"ק דף ט"ו דפרוכין אי הכי כו' ליחתי כל
 שאינו משלם כמה שהיוק דמשמע פחות ומשמע יותר ולראב"א
 ה' מל"מ דמשלם פחות ממה שהיוק עפ"י עצמו במועד שגמרו
 שמירה פחותה ועיין בספרי ש"ת שמן רוקח ח"א סי' ע"ח -
 ואח"כ ראיתי בפרישה בס' ש"ז שכל' על דברי הטור דאפשר
 דעתו כדעת אביו ומ"ס מועד פטור לאו דוקא דח"כ משלם
 ובדברי המחבר הורה דדעתו כהרמב"ם ובסמ"ע שם משמע
 דאין הדבר מוכרח לדוכא: **ג'** ש"ך ס"ק ח' מגבין ממנו כו'
 והיינו שכל הרמב"ם כו' ועיין בלח"מ שם שכל' וז"ל ועוד
 צדויות מאי קנסות איכא עכ"ל ולא ידעתי כוונתו וצוית
 תימא דנראה בדבריו שם שהבין דהרמב"ם סובר דגם גוף
 דיני גזילות אין דנין והא הרמב"ם כ' שם צה' י"ג מי שגנב או
 גזל גובין ממנו קין דייניו חו"ל אבל אין גובין את הכשל וראיתי
 למוהר"ש שם ה"א ה"ב צ"ח הרמב"ם דיני קנסות כגון
 גזילות היינו גוף הגזילה אף הא חמה א"ע דהרמב"ם סותר
 א"ע ועיין בש"ך לקמן בס"ק ט' אף ה"ל לא הירגש בזה וגם
 על ה"ד י"ד למה דמ"ס א"ע לפרש כפסל ד' ה' משום דהו'
 ק"ל מהא דכ' הרמב"ם גזילות וחבולות השלמו כפל טפי הול'
 לפרש לענין חומא א"ס כשצ"ע על שר ויש לדחות: **ד'** ש"ך
 ס"ק מ"ז ואפילו הורה קידש שחם כו' עיין מ"ס ה"ד ב"ד סי'
 דס"ז ס"ק כ"ב בשם שו"ת יוסף וקמן סי' פ"ז סכ"ז טעמו
 ששעלו לו דבר שאינו חייב לו אלא קנס ובסמ"ע ופ"ד שם ס"ק
 מ"ה ועמ"ס המל"מ פ"ד מנזיבה ה"ב ופ"ג מנזילה הלכה ה'
 ע"ש: **ה'** ש"ך ס"ק י"ט בהנה א"ס בזה' דין ת"ח עיין לקמן
 סי' רס"ב ס"ק מ"ז וסי' רס"ז ס"ק נ"א וסי' ת"ך ס"ק ט' ובתשובו'
 ש"י ס"ק קס"ז:

סימון ב' א' סעפ"א כל ב"ד כו' דנין דין מיחא כו' עיין
 מ"ס באריכות בספרי תורת חסד כלל כ"ד
 ובמ"ס שם על מ"ס הד"מ ב"ד סי' ש"ד בשם הריב"ש ושם
 האיר ה' את עיני וראיתי בגוף דברי הריב"ש שם מ"ס הד"מ בשמו
 הן הן דברי הרמב"ן שהבין הריב"ש שם והבין ג"כ האיר ראי'
 שני' שהבנתי בספרי הכל מולא פשיט הש"ס מר"ס והוסף
 עוד להבין ראי' מולא נכנסו תלמודיו אללו (אך ראי' זו
 תמוה צעני דהא חקסי להיסק הא המוחרס לא סונה כו')
 ואמנם הריב"ש הכריע כהפוסקים בהא דר"א לא ה' חרס רק
 כידיו ע"ש: **ב'** סמ"ע ס"ק ג' עפ"ר שם כתבתי כו' ואפשר
 שבכוונה כ' המחבר שהעם פרוצים דכתב דנין בין מיתה כו'
 ובניחוד פה' אין דנין מיתה כמבואר בסנהדרין דף כ"ב ע"ב
 בעידא דהימרתא בת עלי' ועמ"ס הכ"י שם וכ"כ בתומים:
ג' בהנה אעפ"י שם חולקין מ"מ הולכין אחר המנהג כתב
 פת"כ סי' ק' ועכ"פ אין ביד טובי העיר לשנות בעניני
 המסים בלא הסכמות רוב מנין ורוב בנין בדלקמן ריש סי'
 קס"ג דהואיל והם כוננים אין להם דין טובי העיר ומשמע
 מדבריו דגם דלמא מנהג שה' צודק לשנות בעניני מסים אין
 הולכין אחר המנהג ואולי טעמו משום דאין הולכין אחר מנהג
 נרוע כמבואר לקמן סי' קכ"ז בסמ"ע ס"ק י"ב בשם התו'
 והמדרכי ובס"א ס"ק ז' אף הא הרמ"א בס"ג ס"ג ס"ג

סי' ד' . א' סמ"ע סק"ז בהנהוג' ע"ד מ"כ' עיין תשוב' חב"י סי' ל"א דחולק ע"ז והבא ראיות והסכימו עמו כמה גדולים והרבה' בתשובה ח"א סי' קע"ג כ' דל"ד לענין מסים הקהל מוחזקים אלא ה"ה לכל ענינים וכו' שכ"ד מוה"ר"ק והמרדכי וכו' כ' הרי' הלוי סי' כ"ח ועד דמ"ס יחיד נגד רבים ל"ד יחיד וכו' יחידים והקהל בקראים רבים נגד יחידים כ"כ ראב"ח ח"א סי' ל"א והר"א ששון סי' ס"ט וכנה"ג אוח כ"ח: ב' . ס"ד ס"ק ט' כראה דכתב כן כו' עיין בתשוב' ש"י סי' ג' דל"ד הקהל בקראים מוחזקים אלא לענין דל"ד יחיד להשליש המצות לו משכון משום דהו' קדירה דבי שותפי ועכ"פ לא ליבד כחו וחכותו כאלו הוא המוחזק ע"ס:

סי' ה' . אין דנין בלילה כו' ע"ס בסמ"ע ס"ק ז' שכתב בשם מוה"ר"ס דלס' נתרנו הבע"ד לרון בלילה מותר וכ"כ הש"ך בס"ק ד' בשם הב"ח והב"ח הוסיף דאפילו ל"ק בפירו' אלא דמתייחסוהו קבלה וסב"ל רא"י מירושלמי שהביא הש"ך לעיל סי' ג' ס"ק י' דר"ח הו' דן יחיד ומתר כיון דמתייחסוהו הו' קב"ע וגם לקמן סי' ז' ס"ק ט"ו הבית בשם מהר"ל מי שבה לרון לפני מומחה על קרבו מותר לרון דהו' כו"ל קבלו הכול ואח"כ מנכס' ומהו כלומר לכ"ד ואמנם המל"מ ס"פ מסנהד' ה"ב דל"ד מירושלמי דס"ה דמן הדין מותר לרון יחיד לכן ל"ב קבלה בפירוש מש"כ הכא בענין קבלה בפירוש והסמ"ע בס"ק ז' הוסיף עוד דאף כשבא לרון כשלה אחריו הו' כקבלוהו ומותר לרון ח"ד בלילה ועיין בדרישה לקמן סי' י"ז דכתב טעם על מה שנהגים עתה לרון סל עזים ע"י מל"ח כיון דבזו"ל דהיינו קבוצים הו' כק"פ וכל מיל שריצ"ק כו"ל וכן לענין שאין דנין בלילה והסמ"ע כו"ב בס"ק י' דבש"י ל' קל"ה ופ"ס וכו' ודאי אין רא"י מירושלמי דס"ס בלא עמלן וכו' הב"ח להדי' דכ"ז זמין אותו לבוא בלילה לא מקרי קבלה אלא שאלה קל"ה וזאת על מה שנהגים רו"ט לרון בלילה ע"פ כפי' דמאחר שחקקה עליהם ארכי הצבור ביום והוכרח לרון בלילה שספק ב"ד הפקר וכרא' קל"ה דלשטותו אול"ד ס"ל בדעבד אם דנו בלילה דיניהם דין מטעם הפקר ב"ד אבל לפמ"ס הש"ך בס"ק דגם בדעבד לא מהני אין מקום להחלול' הב"ח ופ"ס עוד דהא דמביא הב"ח רא"י מירושלמי ה"ל דבמתייחסוהו הו' קבלה לרון בלילה הוא משום דס"ל דגם לרון בלילה אין קפידא כ"כ דמהני בדעבד אבל אי הו' סיביר כה"ך הו' מודה לסנהדרין המל"מ ומעשה לפי הכרעת הש"ך נראה דעכ"פ ל"ד קבלה בפירוש ולא ידעתי למה אין נזכרין בזה גם בזה' דועיין תשוב' הרד"ב ח"ד ס"ס חק"ש דכ"ז ב"ל ל"ה מירושלמי דב"ק מותר לרון בלילה וסי"ח ו"ל ומיהו אם בא' מצב' ד' לתבוע דין בלילה אין מומחין את בע"ד והפילו כשבאים ב' בע"ד לרון בלילה אני רגיל לומר להם אתם מקבלים עליכם דין הליל' וכן אם ל"ד לעדות אני אומר להם אתם מקבלים עדות הלילה והם אמרו הן ואני דן להם עכ"ל לכן לענ"ד צריך הדיין להיות כוהר בזה:

סי' ו' סמ"ע ס"ק ז' ופ"א פ"ו כשהתבצע אחר גמ' תובע להתבצע כו' וכ"כ רש"י והרמב"ם כו' עכ"ל הנהרש"י מפרש כן להדיא במס' ב"מ דף כ"ה וכתב הנ"ח דוקא אם התבצע חוזר ותובע . אבל אם התבצע חוזר ותבעו בפחות מש"ס אין שומעין לו . וז"ל הרמב"ם פ"ק מסנהדרין ה"א . אין דייני' וישני' לרון בדין פחות מש"ס ואם היוקפו לש"ס גומרין את דינו אפילו בפחות מש"ס וכתב הכ"מ דמדכתב גומרין דינו משמע דל"ד דהתובע הראשון חוזר ותבע עוד פחות מש"ס דהו' כאלו תבע אותו פחות מש"ס עם הש"ס ונסתמק בדעתו היבד דהתבצע חוזר ותובע . ובמרישה מסוק דהרמב"ם מודה גם אם התבצע חוזר ותובע . ומש"כ כהן בסמ"ע ופ"ו כשהתבצע חוזר ותובע . ומיוסר ע"פי סברת הכ"מ . אבל הב"ח כתב הסבאל להיסק דדוקא כשהתבצע חוזר ותובע אבל לא בתובע עיי"ש שכ"כ לפרש בשטת רש"י . ובדעת הרמב"ם אפשר דמורה דמ"ס גומרין את

דינו קא"ו על התובע וכו' להתבצע . והנה צריכה כתב דכוח' לי' לפרש בהרמב"ם דידה לרש"י כדילמעת בפלוגתא . והר"א חולק לגמרי וס"ל דאין הלכה כרצ קטנא . והפירוש בדברי ר"ק לא כתבאר בדבריו דאין מזה כ"מ לשיטתו . ולדיכא הנה דעת המחבר בהרמב"ם וכו' הרמ"ה שהובא בהר"א בשם' ב"ק דף ק"ה ע"א . והר"א שם שחק לגמרי וכבר העיר בזה בקצרה במל"מ פ"ק מסנהדרין . ובסמ"ע הכריע כהר"א . והב"ח הכריע כרמב"ם ומחבר והש"ך לא הכריע רק הביא דעת הסמ"ג בהרמב"ם ודעת הר"י כהר"א . ולפ"ז עכ"פ ה' כראה לומר דדוקא אם התבצע חוזר ותובע וכתב' הב"ח בשטת רש"י אבל לא אם התובע חוזר ותובע שנית . דהו' כמור"ד כי גם ברמב"ם לא התפרש להדיא וברש"י מפורש דל"ד בכתב . ואמנם לשיטת הרמ"ה שהביא הר"א ב"פ הנזכר דף ק"ה הפירוש בזה דמרינן אם החזקין לש"ס גומרין בפחות מש"ס כגון שכתבו פרוטה והחזיר ע"י צוה ב"ד פחות מש"ס או מילין ע"י הצ"ד המותר עד תשלום פרוטה . אבל להודק לטענה חדשה בין של תובע ובין של כתב לא הוזכר בש"ס . ורש"י ופ"ס דלא פירשו כן אפשר דס"ל דבזה כ"ע מודים דבמה שכתבו בראשונה נזקקין להוציא לגמרי ולא הו' ס"ד הלוי פליג בזה על ר"ק דהא לוי סובר ישיבת דייני' בפרוטה ואי בכה"ג אין נזקקין ח"כ אך ישנו דייני' לרון בפרוטה הא יוכל להחזיר באופן שלא ישאר אצלו רק חצי פרוטה והרי היוקפו לפחות מש"ס א"ו דבזה כ"ע מודים . ובזה נלענ"ד לישב מה דהעיר המל"מ על הר"א שדחק בהנחל על דברי הרמ"ה משום דלדיכא גם הר"א מודה צוה ואין כ"מ אלא בפירוש הפלוגתא : ובזה יתפרש הט"ב לשון הרמב"ם שכתב גומרין את דינו לפחות מש"ס דהכוונה על אותו חצייה עצמו אף אם החזיר פחות מש"ס כופין אותו להחזיר המותר . ובפרטות לממ"ס הפרישה לפרש בדברי רש"י שכתב בדבריו לוי דלמר ישיבת דייני' בפרוטה וז"ל מי שיש לו עדים לו שחייב מודה כו' עכ"ל דייניו משום דצויהם לא נחקקה שבעו' היות . ושבעו' מ"מ וכו' ליכא אלא כפירות ב' מעין אבל אחר חקנות ר"ב גם בדין לו עדים ואינו מודה נזקקין להשבעו' היות עכ"ד ח"כ י"ל דל"ד דהיוקפו הב"ד לתביעת פרוטה ואח"כ ה' כראה ל"ב דאין כהן חזיר רק פחות מש"ס או גומרין את דינו : אך נזק דברי פרישה שכתב בשטת רש"י דצויהם לא נחקקה היות לכאורה צ"ע דמבואר ברש"י בשבעו' דף מ"ה ודף מ"ו דהיות היות בזמן המשנה וצ"ע חתום' שם דף מ"ו ע"א ב"ד בדרבנן . והאמת כי לשטת הר"ן בר"פ השבעות גם לרש"י שבעו' ר"כ לא היתה בזמן המשנה אלא שהוא קורא לכל שבעו' המשנה היות וזה מטין דברי הרמב"ן במלחמותיו בקדושין דף מ"ד בשטת רש"י (ועיין בס' חזקת חיים בשבעו' דף מ"ח) . אך הא עכ"פ החוס' כתבו מפורש בשבעו' שם דרש"י ס"ל שבעו' ר' נחמן היתה בזמן המשנה (ובזה מיושב קושי' החוס' ב"מ דף ק"ע ב' ב"ד שכתב דהקשו על פירש' וז"ל אך קשה דבימי בר קפרא עדיין לא נחקקה היות עכ"ל וצ"ע שסותרו' דברי עמלן שכתבו בשטת רש"י דס"ל דהיתה בזמן המשנה) ואף לפי מה שכתבתי במקום אחר בבאר שטת רש"י בשבעו' דס"ל דלא נחקקה בזמן המשנה אלא בדררא דממוכא דהיינו בטוען פרעתי ור"כ חיקן אף בטוען להד"ס . ועיין שבעו' דף מ' ע"ב אכתי למה לרש"י לפרש דיש עדים או שהחייב מודה לימה היבד דאוכא דררא דממוכא . וגם דעכ"פ לשיטת החוס' אין מקום לדברי הפרישה ולענ"ד דברי רש"י פשיט' דמ"ס דל"ד דאכתי עדים או דחייב מודה . משום דל"ב אין נזקקין דלס' יורה ויחזיר לו פחות מש"ס . לא ישאר רק פחות מש"ס ואין דנין על אותו המותר . הרי היוקפו הב"ד לפחות מש"ס . דדוקא אם החוב צרור בפרוטה ע"י עדים או ע"י עצמו . או אף אם החזיר חצי פרוטה אחרי הודקקית הב"ד כופין אותו להחזיר המותר אבל אם לא ה' החוב צרור אף אם תבעו פרוטה והחזיר לו מקל"ה ע"י ב"ד אין כופין אותו על המותר . אבל לשון הרמב"ם שכתב אין דייני' וישני' לרון בדין פחות מש"ס משמע

דנ"ס' ושב' לרן בדין שאינו צדור עדיין ודלא כמ"ס בשמ"ט
 רש"י וכו' מטומ' ח' ולפ"ו יתפרסם הטיב מ"ס דנומריין אף
 הדין בפחות מש"פ דקאי על אותו הדין עצמו בין אם היו עדים
 או ה"ד מעצמו והחזיר ע"פ הדין החלי וכן שלא הורה
 ולכל עדי' חלה דנחתיב ע"פ הדין החלי משביעין אותו
 היסט על המטהר הואיל וכבר היוקפו לזה . ואפ"ל דנ"ס
 הרמב"ם מורה להר"ס דהין הלכה כר"ק חלה דנ"ס לוי מורה
 בזה . וכמס' . ומדברי רש"י מין הכרע לדונא רק מפרש דברי
 ר"ק וי"ל דנ"ס הרמב"ם מפרש דברי ר"ק כפי' רש"י חלה דהוא
 פוסק כליו . ולפ"ו י"ס להפליה על הפוסק' דכחצו דהרמב"ם
 והר"ס חולקי' דמכ"ל לחדש שום פלוגתא . ואף כי יהיננא
 דנדראה לכו דרמב"ם מסתימא' דבריו . דפוסק כר"ק . עכ"פ
 מכ"ל לחדש דנ"ס בטענה אחרת כזקקין דלמא סובר כפי'
 הרמ"ה וכן מלמחי בשמ"ט מקובלנא בשם הרמב"ם כדברי
 הרמ"ה ופ"ע לדונא :

סי' ו' א' . ס"א או אביו מישאל כו' כתב בכ"ה הנ"ל היינו דלמא
 היתה גזירת חלל אם של עליו בגזירה הולד
 כמיה . ומה שהקשה שם ממלכות רחבנא בן שלמה כבר חירך
 בתשובו' נודע ביחוד ס' ח' דלא קפיד קרא חלל אחיחית
 שימה דכתיב מקרב אחר תשים עליך מלך חלל רחבנא ה' בן
 מלך ע"י"ש ועמ"ס החוס' בכידה דף מ"ט ע"ב' ב' כמ"ע סק"ט
 מן י"ב כו' עפ"ר שם כתבתי כו' ולפי מ"ס הרמב"ם בפי'
 המשניות בפי' דא סימן . הטעם דלא מוקי בזהב ושונא משום
 דהוא ענין נפתח ע"י"ש . א"כ לק"מ דנ"ס כאן הוא ענין נפתח
 לזמן . וכן מה שהקשה בתומי' אות ג' על הדיוט הרקסונה
 דאמאי לא מוקי הש"ס בנ"י י"ב עד י"ח והנהיג' בערות דכ"ר
 להעיד ופסול לדון . ג"כ לק"מ ע"פ דברי הרמב"ם הנ"ל :
 והנה המהיר"ס לזבולן בתשובה ס"ג חמה ח"ע על הכ"י
 דסובר דלהרמב"ם בזהב ושונא דנעצד דיניהם דין א"כ מאי
 דוחקא דהרמב"ם בפי' המשניות לחרץ משום דהוא ענין
 נפתח . דהא בל"ה אי אפשר לאוקמי בזהב ושונא דנ"ס
 כשר' דנעצד וכלענ"ד להמליץ בעד הנ"ל לכאורה יש להבין
 בעיקר קושי' הרמב"ם דהקשה דלוקי בזהב ושונא הא בל"ה
 מתניתין בע"כ כר"מ וכת"ס החוס' שם באידך תירוצא . ואי
 נוקי בזהב ושונא אכתי לא אתי' כר' יהודה דס"ל בסנהדרין
 דף ק' דלזהב ושונא פסילין להעיד . ואחרי דלא נרויח
 כלום . א"כ עפי' כיחא להש"ס לאוקמי אף כר' יהודה ואף דאין
 הלכה כמותו . ואמנם לשיטת הב"ה א"כ כשנדקדק ברש"א
 דמחביתין שם תבי כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני
 ממונות ויש ראוי לדון דמ' כו' ובסיפא שינה וחכיו כל הכשר
 לדון וכו' ותקשי למה שינה בלישנא דברישא תבי לשון ראוי
 ובסיפא תבי לשון כשר . ואמנם ברש"א קאי לקטיוי ממזר
 דפסול דב"ד דאף דנעצד פסול נקוט דאינו ראוי לדון ד"כ
 ובסיפא אי נוקי אזהב ושונא דכשר דנעצד הוא כיחא שפיר
 שכיני לשון דחיי דאינו כשר לכתחילה חלל פסול כמילא הוא .
 זה דהיי קשה להרמב"ם דמשי לוקי בזהב ושונא דלא נרויח
 ודיתורץ השינוי לשון ומש"כ ל' לפי אוקימתא דהש"ס והוררך
 לתירונו משום דהוא ענין נפתח דתירץ משום דבל"ה
 אתי' כר"מ הוא משום דס"ל כשיטת הסוברים דלזהב ושונא
 סילין אף דנעצד לדון וח"כ לא נרויח כלום ומיושב קושי'
 מהר"ס לזבולן בתשובה וק"ל : ג' שם ס"ה י"א דסתיויין כו' עיין
 צו"ד רמ"ב ס"ג בהנהובש"ך שם : ד' שם סעיף ז' ואם לא הי'
 מכיר כו' עכ"פ תריך שירע דבדור שהם הנע"ד וכ"כ הרמב"ם
 בפ"ו מטוען סוף ה"ב הובא בטומ' לקמן ס' ל"ט ס"ו וכתב
 עליו הה"מ דלמך כן מדין נט אשה והאמת כי הוא מצוה
 בירושלמי דנטיין בפי' המגרס סוף ה"ח אמר אבני' לריבין
 הדיינים מכדין הכדונים מעשה היו וחייפו ע"י"ש : ד' שם אסור
 לדון למי שאזהב וכו' עמ"ס המל"מ פד"ג מהלכות סנהדרין
 בשם חוות יאיר : ק' שם סעיף ט' כל הפסולין מחמת קורבא כו'
 עיין בתשובת בית יעקב ס' ס"ז דמתיר לדין פסול לישב חלל
 הדיינים הכשרים ולשתוק . ולענ"ד יש להרחיק מזה היכא

דליכא זולתא דבי דינא ועיין מל"מ פט"ו מה' עדות מ"ס בשם
 הרוב"ם . וכחצו עוד שם בשם מוהר"א ששון דאם כמלא אחר
 מן הדיינים קרוב או פסול כתבטל הדין . ובהנ"ל שם הביא
 בשם המל"מ דכתקשה על זה מדברי רש"י ביבמות דף ק"ך
 ע"ש : ס"מ ע"ס ק"כ י"ב יכול לדון כו' עיין קדוש' דף ע"ד שם תי'
 משום דליצור שילוחא דרבנן ולפ"ו י"ל משום כבודו לא הי' יכול
 לדון . ופ"ע על הד"מ ועמ"ס בט"ז ואח"כ מלמחי מעין זה
 בתומים : ח' ס"ד ס"ק ט"ו כתב מוהר"ל כו' ואף שהדבר
 פסוט כו' עמ"ס בביחורי לעיל ס' ה' בשם המל"מ דהין הדבר
 פסוט ע"י"ש : ט' סיד' לעיל סעיף ה' מתכשר . חלל חס' ראוהו
 בלילה וכו' . ועיין בתומים סוף ס' ק"ה שכתב ראיה לשיטת
 הרמב"ם בפ"ה מהל' עדות דפוסק כר"ט דעד הרואה נעשה
 דין אפילו דדיני נפשות . מדברי רבא בסנהדרין דף ע"ח
 דאמר טריפה שהרג בפני כ"ד חייב ע"י"ש שהשיג בזה על הכ"ח
 ולענ"ד לא הואיל על הרמב"ם להתלוך . דהא על רבא נופת
 קשה לפי המבואר בכתובות דף פ"ד ע"ב דאי קו"לן כר"ט כגד
 ר"ט מאן דפוסק כר"ט הוי טועה דבזה משנה וריש לקיש אהדר
 לפיכך דדין דדן בר"ט וכו' כ' בע"כ דרבא סובר דר"ט הי' רבו
 ואין הלכה כר"ט כגד רבו . אבל הרמב"ם דפוסק בפ"ה מהל' נדר
 כר"ט כגד ר"ט . קושי' הכ"מ בתקפו ובספרי תורת חסד כלל
 ה' הארכתי בזה בס"ד :

סי' ו' ח' א' . מחבר ס"א וכל דין המתמנה בשביל כסף כו'
 עיין ב"ח שכתב דוקא בכתב מעות חלל אי
 לא כתב רק שמוכהו בשביל שהוא ג"כ עשיר אם הוא ראוי לאותו
 אישאל . דאין להנהג בו כבוד חלל המתמנה עובר על לא תכיר
 פנים שלא ואמר איש פלוני עשיר נבזר כהא קרוב כו' ע"י"ש : ב'
 מחבר ס"ד אסור לעשות מלאכה ומיהו לדבר מזהב מותר
 כמבואר בקדושין דף ע' דאמר פורחא דגונדריהא קא ענדרינא
 כ"כ בס' בעל יעקב ועיין בר"פ האיש מקדש דמדבריה מזהב בו
 יותר מנשלחו :

סי' ט' א' . ס"א סמ"ע ס"ק ג' עיין בט"ז שהשיג על הסמ"ע
 והביא הלכה למעשה וכ"כ עוד המ"ז ב"ר ס' ח'
 קס"א סק"ג ועיין בככ"ה בבהותיו על י"ד שם שהשיג על
 המ"ז : ב' . סעיף ב' חס' קדש החובע כו' עיין לקמן ס' ל"ד
 ס"ה בהנ"ל ומ"ס בביחורי שם בשם המל"מ : ג' ס"ה הנוטל
 שבר לדון כל דיניו שר' בשילין כלומר אפילו וזהו חס' הוכחו
 וחיוב חס' החייב ע"פ שורא דדיניי חלל במקום דלא שייך שורא
 דדינו קיים כ"כ בככ"ה בשם מורי ואמנם ממה שכתבתי
 הפוסקים להחיר נטילת השכר על הנט שמעט דאין הדבר
 חולה בשורא . אך אפשר דהא עכ"פ לכתחילה אסור דב"ד
 גזונו . וזהו ממילא נדחה מ"ס בככ"ה מהא דפריך הש"ס על
 קרבא . ועיין עוד בככ"ה בביחורי על הב"ה אות ג' דנכסחפס או
 נס הדיני' שרן קודם שנתכרר שהחיל לקבל שכר בשילין .
 דלפי משמרו' לשון המחבר משמע כל מה שרן לעולם בטיל .
 אבל אין הדעת מוכרעת לזה דמדוע יגרש מפסול מחמת
 עבירה דאינו נפסל חלל מחמת וכו' עיין מ"ס בביחורי
 לקמן ס' ס"ג ס"ה ועיין עוד בככ"ה על הסיר בלות ט"ו מ"ס
 בשם המשרים : ד' סמ"ע ס"ק י"ד חלל חס' לא התנה ודן כו'
 חלל כשיצור שרואה אדם כו' ונע"ז כתב דנ"ס שבר בשילין
 דמוכח אין לו דיכול לומר היתי משתלל דין אחר בנכס ומזהב
 דאי' מפורע חובו של חבירו שלא מדעתו וממ"ס החוס' בב"ק
 דף כ"ח ועמ"ס המ"ז ב"ד ס' ס"ז סק"א ופ"ע עמ"ס בתשובה
 ס' . ועיין שבות יעקב ס' קמ"ב שהשיג על המ"ז :

סי' י"ד . ס"א . תריך דיון להיות מתן כו' ויהי' צדור לו
 כשמש כתב בככ"ה בשם הרר"ב דאם
 כסתפק לו ישתלק ממנו וידונו אחר שדעתו יפה או ילך חלל
 חכמים אחרים וע"י מ"מ של הלכה יתברר ספקו ואם יהי'
 מחלוקת ביניהם ולכו אחר הרוב ואם כולם יסתפקו בדין
 יכריחו לבט"ד לפשות פשרה . ופ"ע כשהתובע דורא בפשרה
 עכ"ד

וגדולה מזו אמרינן בשבוע' דף ל"א ע"א מנין לנישה
 בחיורו מנה שלא יאמר לחבצונו במאמץ כדי
 שיהיה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואכלנל עליו שבועה ממ"ס
 ח"ל מדבר שקר חרחק ובע"כ הטענה שרואה לנלגל עליו
 עכ"פ אינו אכלו דברי שבועה דין עם הכתוב דל"כ למה
 ינלגל דמי עדיפא משבועה שיתחייב לו ע"י הדאה במקל
 ואפ"ה אסור ומכ"ש בנ"ד . וא"ל דהמלוה יודע דהלוה אינו
 יכול לישבע על הנלגלי שאינו יודע אכלו ורואה לנלגל כדי
 שיתחייב מחמת משא"ל מ' דלדע"ה פ"ל לא אמרינן בנ"ד משא"ל מ'
 וכ"מ דעת הח' בשבוע' שסב"ה שלא איתחיי' יוע' ברמב"ם פט"ו
 מטוען ה"ט שכתב ה' כושה בחיורו לל' מנה לא יאמר לחבצונו
 במאמץ כדי שיהיה במנה ויתחייב שבועה עכ"ל ולא סיים הא'
 דואכלנל עליו שבועה ממ"ס ואריך טעם למה השמיט סיף דברי
 הש"ס ולא ראיתי מי שהעיר זאת . ונס כפשת מדברי הש"ס
 הנ"ל מה שנסתפק בשבוע' ש"י או מותר להטיל עליו שבועה
 כדי שיחפשו עמו דמדאמר ואכלנל עליו שבועה ולא אמר
 דיתחייב לי שבוע' מ"מ וינטרך להחפשו עמי א"ו דזה אסור
 בפשיטות משום גזל . והנס דהש"ך כתב לקמן בסי' פ"ה ס"ק
 כ"ו בשם הראב"ד דבטענות שמאלא שייך מדבר שקר חרחק
 וא"כ אפ"ל דבנידון דרש"י הואיל ואינו רואה לטעון דברי
 טענות שמאל . מותר . הא ליתא דהתם יודע הנחבע שהאמת
 איתו ודאי להטיל א"ע משבועה החמורה ומשא"כ בנ"ד יודע
 בעצמו דלא נחשד אכלו בכך והוא בע"כ יטעון שחשדו מה לי
 אם גזלו בטענות דרי ומ"ל אם גזלו בטענות שמאל . וכ"ז
 לענ"ד פשוט :

ב' שס"ד ס"ק י"ז וז"ל דלקמן כימן רמ"א כו' עיין מ"ס הש"ך
 בסיון ס"ו ס"ק ע"ד על דיעא דמכר שט"ל לחצירו וחור
 ומחלו בשם בעה"ע וז"ל ואפילו למ"ד דמחילה לא מהני היכא
 דתפס שטרא מודה הכא דמהני דהא ליתא לשטרא ביד'
 דהדרי' כ"כ בעה"ע דף ל"ג עכ"ל ודברי הש"ך הללו נעלמו
 מח"ס ועיין בתומ' ס"ק ח' . ולפ"ד בעה"ע ממילא נדחה
 השנות הש"ך על הר"י דאפ"ל דהר"י איירי דתפס השטר ביד'
 בשעת המחילה ומדלל החזיר השטר נראה בעליל דלא מחל
 במחילה נמורה וזה מורין דברי קר"י שהובא בטור שכתב או
 במחל לך וחסם שטרא . אבל בסיון רמ"א דהמה דברי המדרכי
 איירי דאין עתה השט"ח בידו דומ' דהמכור שט"ל לחצירו
 דמיתמי מיני' המדרכי ראי' והארכתי בזה בעו"הי בח"א מספרי
 שות' שגן רקח . סיון פ' ולפמ"ש בספרי שם כיחא כמי הא
 דקשה לכאורה על מ"ס החוס' בכתובות דף פ"ט ע"ב
 בטוען לא נרשחך פטור משבוע' משום דהוי טוענו חושין והא'
 החוס' ס"ל בטוענו חושין פטור משום מחילה . ולשיטת הר"י
 הא בחוב בשטר לא מהני מחילה . וביותר חקיי עמ"ס החוס'
 במכות דף ג' ע"ב דה' מעידין ע"ס ולפמ"ש א"ש דס"ס י"ל
 דמחלה במחילה נמורה והא' דלא החזירה השטר כתובת משום
 דלריכה לנכות נוף הכתובה . ואמכס החוס' פ"ק דסנהדרין
 דף י"ד ע"א כתבו דאין הטעם משום מחילה אלא משום הודא'
 ע"ס :

סי' י"ג ה' ש"ך כ"א א' . עיין ש"ך דפפורה בזב"א אין
 השנים יכולין לזרור השלישי וביאר טעמו דפפורה
 סני דחרי ואולי לא נכתבו רק לאלו נ' דור' ולפ"ל אפ"ל נס
 דין בזב"א אינם יכולין לזרור החמשי בלא דעת הבע"ד
 הואיל ובלא"ה יס ב"ד . אך ז"א דהא הבע"ד יודעים דיטרכו
 להכריע דאין ב"ד שקול ומשא"כ בפפורה דאין הילכין אחר
 הרוב . ולפ"ל י"ל בפפורה בזב"א והאנו לילך אחר הרוב יכולין
 לזרור החמש בלא דעתם כ"כ בתשובת נב"י ונסתפק בזה ואולי
 הייתי כדאי הייתי אומר דפפורה ודאי א"ל לזרור החמש בלא
 דעתם . דבדן אין לחוש כל כך ורלויות דורות יתנו עדין
 ומשא"כ בפפורה י"ל כהאנו לילך אחר הרוב יש לחוש שירכיע
 מסכנת הכרע לאיסר כד שירא ונס נראה פשוט דין בזב"א
 יכולין לזרור החמש בלא דעתם . וכ"מ לשין הרמ"ם ש"כ וי"א
 דאם הנחבע אומר שהוא יזרור שנים . והס יזררו החמשי
 ודוחק

עכ"ד ועיין בתשוב' שבות יעקב סי' קמ"ב שהביא מ"ס
 צירושלמי דלית מאן דידע האידנא למידן דין תורה . וכיון שאין
 דין ד"ת הוי כמו פשר עי"ס ומדבריו יס קצת חבלין לדברי
 הרדב"א אך מ"ס וכו"ס כשהנחבע רואה בפפורה לא הבנתי
 וכלענ"ד דט"ס וז"ל כשהנחבע ראו ציד הב"ד לומר להנחבע
 אם לא תתפטר א"ע אין בידו לפסוק הדין . והנלע"ד דלר"ך
 הדין להודיע להנע"ד שבושה פפורה דהא לקמן סי' י"ז ס"ב
 מבוחר כשחשד מנע"ד אומר כך וכך תחייב לי דין אם אין
 הדין כך לר"ך הדין לומר שקר אתה דובר כדי שלא יטעה
 הסומע ויאמר שאמת הדין כן מדשחקו רבנן וכ"כ בנ"ד שיש
 לחוש לטעות השומע' . ואף דנל"ד הפסד הוא הד"ת עכ"פ יש
 לחוש אולי יהי' לאחר דין כזה אלא ב"ד אחר שלא יספקו
 בדבר ויהי' וילתא דבי דינא :

סי' י"א ש"ך סק"א בספר בשר שבע כו' ואין דבריו נכונים .
 עיין תשוב' חכם נבי סי' קס"ט דפוסק
 כהש"ך ובשבות יעקב סי' קמ"ג חולק עליו ועיין בתשוב'
 הרשב"א סי' תתפ"ט (הביאו הבי' סי' ג' וס"ס ויעי"ס מ"ס
 בשם תשוב' הרמב"ם והרמ"ס ועיין סמ"ע לקמן סי' ט"ו)
 דמשמע דלא כהש"ך דכתב אם הנחבע רואה נוסח השטר מן
 הנחבע אין מחייבין אותו למסור דאין שטר שאין בו כמה
 סדקים . סיובל בע"ד לזוה שם נפיקין ולמה ימסור שטרולי
 שיאיר עליו באר' במסחר' כו' עכ"ל ועיין סמ"ע סי' י"ב ס"ק
 ח' . אך אפשר דמורה הרשב"א דלר"ך להודיע להנחבע סך
 החציפה דאולי יראה להחזיר בלא וילתא דבי דינא אלא שלא
 יזרר מאחז ענין הוא כתוב . וזה נראה דנס הב"ס מודה
 ע"י"ס דף פ"ו ע"א . אבל בשי"ס משמע דנ"א א"ל להודיע .
 ועיין עוד בתשוב' זכרון יוסף סי' ב' וסי' ג' מ"ס באר"כו' בענין
 זה :

סי' י"ב א' סעיף ו' מי שתובעין אותו כו' אסור לבקש דרד' .
 עמ"ס דברכי משה לקמן סי' רמ"א ובב"י בסי' זה
 בשם תשוב' הרשב"א דנס אם החפשו א"ע מאה בחמשי' אינו
 יולא יד"ס עד שיאזיר עוד חמשי' ועיקרא דהאי דינא בסעיף זה
 הוא בת"ה ס"י ש' וכדחק בדברי התוס' בנ"ד דף מ"ב ע"ב דה'
 הוי מעריקא דסמ מבוחר דמותר לעשות דרד' כדי להשתמש
 א"ע שפ"ו יתפטר עמו . ובתומ' כתב לרמות ד"ל דטוען
 באמת יס לי מלוה וסיכה ואני יולא יד"ס רק הקושי' שהב"ד
 יכפוהו וע"ז שפיר תירלו ולדעתי י"ל עוד דהא שם עיקר
 הקושי' למ"ד שותפי כונה וא"כ אינו חייב לו כלום רק יס לו
 שצבור על השור והא' שם קיימין למ"ד פ"כ ממוכא וא"כ סתם
 שור' לא בחוק שותפי קיימו ואם לא ישמרו ממיל' ערקו לאנמא
 וא"ל לנכותו אלא ע"י השתדלותו שישמור כראוי וז"ל כקויה
 מא' חוב שיש לו על חצירו ש"ל לנכות אלא ע"י השתדלותו
 דמותר לקנות שוה מאמץ במנה . ומשא"כ בנידון דת"ה :

ודנה בשבות יעקב סי' קס"ג האריך אי מותר להטיל
 שבועה על שותפו אף דידע דהוא איש אמונה
 ומתר למלוא רלויות דאסור ולענ"ד הנר פשוט דאסור
 להשביעו דמבוחר להדיח בסי' פ"א א"א דנס דבשבוע' השותפין
 א"ל להפך עכ"פ יכול לטעון השבע לידחשדנא לך בכך הרי
 מבוחר דאי לא נחשד אכלו דאסור להשביעו . ונס מבוחר
 בשבוע' דף ל"ט ע"א וזה אל בית הנבזה שאין לו ממון אלא
 חצירו וטוענו ומשביעו . ונס הא חוקנו הנמיכ' שיקב"ח
 שאינו משביעו חכם . ונס בשבוע' השותפי' לר"ך לקב"ח וכמ"ס
 הט"ז בסי' פ"ז ס"ב . והנס דמשמע לכאורה בתוס' דריש
 המפקיד דה' חתא במאמינו דמותר להשביעו אף דמחזיקו
 בנאמן אין העניני' שוין דסמ מביע לו היק' ע"י שהאמינו ואין זה
 נדרר משביעו חכם . ומשא"כ בנ"ד יודע בעצמו שאין לו עליו
 ולא וריות אם ישבע פשוטא דאסור . ונס בתוס' י"ל דלאו
 דמותר לכתחילה לעשות כן אלא דהוא מסתמא אינו אומר
 בפני הב"ד דמאמינו :

דוחק לומר דהאי והס קאי על הבגד דמשמע דקאי עמ"ס המצבר ע"ס:

ב ס"ב בהג"ה משמענו בפניהם א"י לחזור בו עיין תשובות הר"ם כלל ק"ח סימן ח' שכתב אם נגמר הדין אף דשניהם רוצים ח"י לחזור ועמ"ל מ"ז מסבירין מ"ש בזה ועיין לקמן סימן ק"ב סמ"ע סק"ד וס"ק ק"ח מ"ש על דברי הר"ם ועמ"ס בתומי' ומ"ס בביאורו שם ועיין בתשובות בית יעקב סימן י"ח מ"ס בארכות:

ג שם בהג"ה וכו' שם לחזור בו עיין מ"ס בתשובות שב יעקב סימן ח' וסימן ב':

ס' י"ד ח' ס"ה בהג"ה כשהסבין צריך לשלם בו אלא צריך לברר בו ע"ס בסמ"ע שכתב הטעם דהסבין לא נהנה בזה והס"ע עליו בתומים דמ"ס מניח דנשבע וכו' ונחלק על הסמ"ע. ואם לדב' נזק נמי נהנה המזיק דעבד נחת רוח לזרו כמבואר בשב"ד דף ק"ה ע"ב גבי הקורע בחמתו ועיין בהג"ה מ"פ"ח מה' שבת ה"ח ועיין במ"ס ב"ק פ"ח מ"ה ס' הרב רע"ב ותי"ט שם ועוד י"ל ע"ס מ"ס ה"ך בסימן שפ"ח ס"ק ח' דהיכא דהמזיק טוען בדי און הניח נשבע וכו' וי"ל דהסבין טוען בדי והוא דוחק ולולי דברי הסמ"ע י"ל הטעם דמן הסתם הוי ההולאת ע"י בני אדם דהוי כמו י"ס רואה דאינו נחמן בשבועה דלא רוקא בשומרים הדין כן מלא ה"ה בכל הטענות ועיין ברמב"ם סוף פ"ב משלוחין וכו' מ"פ"ח משכירות ה"ה ובמ"ס המצבר לקמן סימן קפ"ז ובסמ"ע וב"ח ועמ"ס בביאורי שם וז"ל:

ס' ט"ז ח' ש"ך ס"ק א' ונראה דאין לת"ח בו עיין בהג"ה ותשובות שנות יעקב סימן קמ"ד דהעלו דהעיקר כהנ"ח:

ב ס"ב מקדמין דין היתר' לאלמנ' ואלמנ' לת"ח בו כ"כ הרמב"ם פ"ה מסבירין הלכה ו' ותמה בכ"מ דלפ"ו כ"ס דין היתוס קודם לת"ח ובתשובות דף ק"ה ע"ב בהאי נגד דסבר ר' נחמן דהוא קריב' דר' עני' והוי קאוס קמ' דינא דיתמי ואקדמה לדינא דהאי נגד' והניח בקי' ויתיר' בפירוש' דמשום הכי בואר ה"ס דאסתתם טענותיו של הבג"ד להור' דר"כ עבד שלא כדון סקדמיו לדין היתוס. וגם בלח"מ תירץ מעין דרך זה. ולע"ד דברייה דחוקי' חזק דל"כ אמאי לא אשתעי אל' בהדי' דרב עני'. וכיידע רב עני' דר' נחמן יעשה שלא כדן. ועוד דהכתי מנ"ל להרמב"ם דר"כ עשה בזה. והא עכ"פ בש"ס אינו מפורש וי"ל דהאי נגד' טעם דהיתוס קודם ולכן נסתתמו טענותיו. והלע"ד בפשטות לפמ"ס דרישה דף דאמרינן שם סלקי לדינא דיתמי. הן ראי' שהיתוס ה"י שם מקודם דל' דבאו בבת אחת ואפ"ה שייך לשון ובלקי לדינא משום דה"י לו להקדים דין היתוס ע"ס. וכיון דאין הברע מן הלשון י"ל דאמרי היתוס בא אח"כ ואי לא סבר ר"כ דהוא קריב' דר' עני' ה"י מקדים דין היתוס. אף שגא אח"כ. אבל הא דקודם לת"ח וקריבו היינו שגאו בב"א אבל אס' הת"ח או קריבו באו קודם ח"ן להקדים דין היתוס. והאי נגד' דרשה דלא הקדים דין היתוס ובהג"ה בודין ת"ח אסתתמו טענותיו משום דסבר שהפך נמי בזכותו כדון הת"ח או משום דידע דלא ה"י חזר ולא קריבו וכמ"ס הריטב"א והובא בשו"ת מקובצת לכתובות שם. ולפ"ו לא ה"י שום טעות בדין דר"כ כדון עבד דסבר שהוא קריבו של ר' עני'. ובשיקור קושי' הריטב"א דהקשה בהאי דשבוות דף ל' דשלח ר' יוסף עולה חבדן עמיה בתורה בו' למאי למשרי' לי' תנא. דנחוש לסתימת הטענות כמו בלאי דסוף כתובות ע"ס י"ל לפמ"ס התוס' בשבוות שם ע"ב דה"ה א"כ. דנחשו דשבוות נג' השני ה"י ת"ח כ"כ לא וסתתמו טענות השני ע"י. ואף דהאי' לא כתבו כן אלא לסבירא אי נמי לשודא הא ר"כ דאמר למשרי' לי' תנא. ה"י נמי לשודא בע"כ דהוי ידע דגם השני ת"ח כיון דאמר ח"כ לשודא. ואל"כ ח"כ ה"ך קאמר למשרי' לי' תנא. הא

בלח"ה צריך להקדים בשבועה השני. ובג"ל דר"כ סבר דר' יוסף לא ידע דהשני ת"ח או אס' ידע כוונתו לשודא יא"כ אכתי קושי' הריטב"א במ"ע דה"ך חשב בכוונת ר' י' תינא דמח"כ אי ידע דהשני ת"ח בלח"ה צריך להקדים. ואי לא ידע הא וסתתמו טענותיו והנה לפמ"ס בשבות יעקב סימן קמ"ד דהוא אס' התובע ת"ח מקדמין דינו אבל לא אס' הנשבע ת"ח דינא לי' ע"י שיתעבב הענין א"כ א"ס דבאן בע"כ עולה ה"י התובע מדאמר למשרי' לי' תינא וא"כ לא ה"י מקדים בשבועה השני שהוא הנשבע. אך באתת דברי רש"י לא נהירין לענ"ד דגם אי' הנשבע ת"ח בודאי לא נחילא לי' בעיבוד הענין שעה אחת או שתים דמה ירויה בזה דתיפך שגמרו הדין הבא מחיל' בע"כ ויחילו לעיין בדיון. וב"כ הוא יושב בטל מתורה. וגם איכא זילתא לת"ח. ועוד כי הת"ח אינו נחשד שיראה להחזיק בממון שאינו שלו ע"י הדין ומאן דשקיל גלימא בב"ד לזמר ולחיל' ואין זה כי אס' שאינו רואה חוב לעצמו ובודאי לא נחילא לי' בעיבוד הענין. לכן לענ"ד לא מסבירין דברי הש"י ולכאור' קושי' הריטב"א במ"ע וי"ל לעולם דידע דגם השני ת"ח ואפ"ה כ"מ במאי שהוריעו שגם עולה ת"ח דאס' ה"י עוד דין אחר שיהי' א' ת"ח וא"כ ה"י מקדים לזהו שיראה ואחר שידע שגם עולה ת"ח יקדים דינו דמושב שיבטל ח'. וגם אס' יהי' דין אחר ששניהם ת"ח ה"י מקדים דין האחר ועשה יקדים איזה שיראה. וגם אס' יהי' לפניו דין יתוס ואלמנה אף שגאו אח"כ ה"י אסור להקדים דינו דהאי ת"ח שלא וסתתמו טענות עולה ומש"כ עשה מותר להקדים ומיושב קושי' הריטב"א. אך מסתימות דברי הפוסקים מבואר דגם אס' הא' ת"ח צריך להקדים וע"י קשה קושי' הריטב"א וי"ל ע"פ מ"ס בתחילת דבריו ואין להאריך. ועיין בתשובות חות יואר סימן ק"ה וסימן ק"ג:

ב ס"ד בהג"ה יוכלו אפילו להשביע בו וכתב המרשים כפול לקמן ס' כ"ז ס"ב וכו' בסמ"ע שם ובאמת אינו כפול דלקמן חייבי מי שנתחייב שבועה קלה יכולין להשביעו בפקה"ס ובכ"ן חייבי מי שאינו חייב שום שבועה. ולפ"ו נראה דמי שאינו חייב שום שבועה ה"י להשביעו רק שבוע' קלה ולא ש"ה:

ס' ט"ז ח' סמ"ע ס"ק י"ב וי"ע הא כתב הר"ם כ' שכן הוא העיקר ובאן בו עכ"ל ע"ס יש כאן וכו' דהא כתב הר"ם בשנותנים חרס בזה"כ על השדות אין הקרובים בכלל והרמ"א כתב לקמן סימן ק"ח ס"ב שכן הוא העיקר ובאן בו ואח"ז מלאהו כן בספרים מדויקים בשניו לשון קצת:

ב ס"ג טען ח' בו עיין לקמן ס' פ"א ס"ח בסמ"ע וס"ך: ג ס"ד האומר לחבירו בו אין מחייבין אותו בו עיין דרישה דמביא דא"י לר"ז מ"ב דף מ"ו פ"א דאמר רב"ז לרבא תא ואחוי לך רמאי דפומבדיתא. ח"ל ה"ל סרבנא בו אמר לי' אבראי לא מפיקאי לך ח"ל. פסיר קאמר בו ע"ס אף לפמ"ס התוס' שם דפסיר קאמר לי' קאי על טענות להדי' ח"ן ראי' וגם בפירוש הרשב"א אינו מפורש כמו שהעתיק הדרישה לשון ע"ס. והאמת דהרמב"ם פ"ב מטוען ה"כ כתב דאין מחייבין את האומן להוציא את הבלי והביאו המצבר לקמן סימן קל"ד ס"ב. אך הא שם איירי בטוען האומן לקוח הוא בידי או כתתו לי במתנה דאז אינו חייב להוציאו כדי לגרוע המנו שלו דהא יכול להיות שטענה זו שטוען עתה הוא אמת. וגם יש לו מנו ע"י. ומש"כ בטוען שצ"י השטר יתברר זכותו בצירור ח"ן ראי' משם ובפרט שאין לבע"ס שום רעותא אפשר דמ"י לזה נהנה וזה ל"ח. אך מי ימלא לבו לחלוק על הר"ם והטור:

ס' י"ז ח' ועמידה ע"י סמיכה בו עיין ש"ך ס"ה והע"ס בזה המ"א בא"ח סימן קמ"א ס"ק ב' וס"י תכ"כ ס"ק י"א. ובני הרב החריק מו"ס בטימין וואלף ש"י הקשה על הס"ח דהנה הרמב"ן בחידושו ל"ב דף ק"ד כתב הפעם דאין עד כעשה דין משום דעדים צעמידה ודיינים בשיבה ולשיטת הב"ח הא אפשר להיות צעמידה ע"י סמיכה וצ"ע עכ"ד בני ש"י ומ"ס

ומ"ס בטה"פ בסק"ה ועמדו אינו אלא אסמכתא ז"ע מתוס' ציבמות דק"ג ע"א גר"ה בן עומד ועיין בחסדו חות ויאר סימן ק"ב:

ב סמ"ע סק"ו ודומה למ"ס הסור כו' ולקמן ס' ס"ז כ"ל וכוונתו למ"ס שם בענין כשכסה בזכנה ובאמתה ועיין עוד מדיונים אלו לקמן סימן רס"ח ס"ג בהג"ה ובסמ"ע ס"ק י"ב צ"ע סק"ו ועמ"ס ציבאורי שם וע"ע צ"י סימן ט"ז מ"ס בשם הסור ובטור בסיומן קמ"ו מ"ס בשם חסדו חות רס"ה:

ג סמ"ע ס"ק י"ט ולא משמע כן בירושלמי כו' עיין בדרישה ובנח"מ פק"ה מסנהדרין הלכה י"ד ועמ"ס בספרות"ח כלל ט"ו באריכות. וכתב בם' דבר שבע דף פ"ט ע"א היכא דהדין רואה חיות זכות לבעה"ט ובעה"ט לא טען מותר להדין לזכותו. הביאו הס"ך לקמן ס"ק ט"ו וכחז עליו וז"ל. וכפי הכרעה הבין הס"ך בכוונתו דהדין רואה לזכותו דבר חדש אשר לא טען עליו דעלה הביא הס"ך דבריו הב"ע. ולעכ"ד צוה גם הב"ע מורה דאסור והמעין בדבריו יורה דאסור דגם הבעה"ט רואה לזכו' בטענה זו אלא דלא אסיק אדעתיה להביא הרא"י מן הסער והדין רואה ללמד זכותו מן הסער וזה לעכ"ד פשוט דמותר ועדיף שמי מהאי דבסמוך ס"ט דאמרינן צ"י פתח ס"ך לחלם הוא ע"ס:

ד ש"ך ס"ק ט' אסור לדיון כו' אכן אם כבר נשאל מדיון כו' עיין בספר ב"ר שבע דף פ"ט ע"א שכתב דלכן לא הביאו הסופקים דאסור לדיון אחריו שגילה דעתו ח"ד דהבע"ד יודע מי המזכה ומי המחייב ועוד דאסור לדיון לנלות דעתו לא' מבע"ד וא"כ לא יאמר הא' דינא עכ"ל ולא הואיל בזה דאכתי הו"ל להביא הדין היכא דגילה דעתו לפני דיון אחר דמותר לנלות דעתו לפני דיון אחר ואפ"ה אסור להיור' אח"כ ועיין בש"ך לקמן סימן י"ח ס"ק א' שהביא דברי הב"ע בקיבור וכתב עליו וז"ע ונראה שכיון למ"ס ועיין לקמן סימן ל"ב בש"ך ס"ק ט':

ה ש"ך ס"ק י"ד כריך הדין כו' כ"מ פ' אלו מנלחין עכ"ל ונרשם על סעיף י"ב דכתב דכריך הדין לומר שקר אחת דובר והוא ט"ס כי אין לדון זה שם שום רמז ולעכ"ד דברי הס"ך שייכי לסעיף י"א שכתב המחבר כריך הדין לפסוק הדין מיד ולזה שפיר יס' רא"י מדברי הס"ס שם דף י"ד ע"ב דפריכין כמלא אחת מענה את דינו וסובר הס"ך דקאי גם על דינו ממונות. אך לפמ"ס התוס' שם גר"ה אמר דלא נדחה רק הרא"י מדיני נפשות ומ"מ כיוכל לומר לעיוני דבינא בלא שום רא"י א"כ מובח להיפך דלא שייך בד"ע עיניו הדין וגם לפמ"ס התוס' גר"ה כמלא אחת מענה דלעיוני דהתם היינו אחר גמ"ד ולא יקיימו הדין עד אחר הרגל. והוא דלא שייך בד"ע א"כ עיניו הדין. וא"כ דברי הס"ך דמורה' מ"מ' אי מפרש לעיוני בלא גמ"ד א"כ מדברי הס"ך דמורה' מ"מ' אי מפרש הכרע בד"מ ומסתמא לא לחלוק על אב"י. ואי סובר כפי' התו' שם דלעיוני היינו אחר גמ"ד עכ"פ אין רא"י מש: ואמנם ראיתי דרי"ף שם שכתב דמכורה כוונתו כדור ברנל והכי סלקא שמעתתא והוסף הרא"י שח"ל דתכן ד"מ כו' ואי לא זיית דינא משמתין לו' עכ"ל. ולכאורה הא' לשיטת התוס' לא סלקא שמעתתא כן לאב"י וסובר עומד דעתי' דהתם לעיוני. ובע"כ ס"ל דגם אב"י מודה והא' דאמר ת"ס מנודה שהתירו לו חכמי' אין כוונתו לפשוט רק להקשות. וכיון דכדלה ראיות אב"י מתילא סלקא שמעתתא כו' יוסף. ותקשי הא' עכ"פ לא נדחה רק ראיות אב"י מד"כ ואכתי אפשר לאוקמי לעיוני בלא היכחה וכמ"ס התוס' לשיטת אב"י ובע"כ דס"ל להרי"ף והרא"ש למאי דקאמר לעיוני היינו בלא גמ"ד והא' דפריך הס"ס כמלא אחת מענה א"ז דינא קאי גם על ד"מ. וא"כ אי ח"ל דאורי' לעיוני. וספיר סלק' שמעתתא דמנודה כוונתו כדור ברנל וה' מקום לדברי הס"ך עפ"ד הרי"ף והרא"ש. ואבראי דהא' דברי התו' מולרחים דהא' דאמר לעיוני היינו ששאו נס הגמ"ד ולא יסדרו אותו עד אחר הרגל. מבח קושייתם גר"ה כמלא: ובע"כ ס"ל דגם הרי"ף והרא"ש מפורשים כן ואש"ה ס"ל דסלקא שמעתתא דכאנו כדור ברנל דכיון דבד"כ בע"כ קעלינן לו' במועד. גם בד"מ

הכוונה דמשמתין במועד דומי' דר"כ וכמו דר"ה אב"י דלמות ד"מ לד"כ. ולפ"ז גם להרי"ף והרא"ש אין רא"י לד"מ מבין. ולפמ"ס התוס' בתי' הראשון דאב"י לא חש להאי דחוי דחפה מענה את דינו. בע"כ דהוא מוקי לעיוני לא גמ"ד ולא ס"ל וד"כ בהג"ה לא שייך עיניו הדין (ועמ"ס התוס' בסנהדרין דף פ"ט ע"א גר"ה ולא צ"ד שניכנה) והיות כי הרמב"ם והטור שהמלאו הא' דינא לא הביאו שום רא"י וכל כוונתו כליהם הכ"מ וב"י וב"ח ודו"פ וסמ"ע לא הביאו שום רא"י. והמנדול עוז הראה מקו' לכ"כ דסנהדרין ושם איירי בד"מ והס"ך דחזר למצוא רא"י ולעכ"ד נהפך הוא לכן לעכ"ד ד"ו ע"ב. אך מי ימלא לבו להקיל בדבר. שהחמירו הרמב"ם והטור וב"י:

ו שם ס"ז כריך הדין לומר שקר אחת דובר ד"ו כוונת מתוס' בכתובות דף ס"ט ומפורש כדבריהם בש"ס שם דהוכיח דאמימר הדר ב' מדשתק על הא' דאמרי' הוי לן זוזי סליקנא בזויו ואין משם רא"י אלא צאומר דבר שאינו כנוע לאותו דין אשר דנין עליו אבל באותו טענה שדנין עליו נראה דאין לדין להשתיקו כשאומר כך תחייב לו דנין שעי' יסתמו טענותיו וכ"כ בתומים וכן ראוי לנהג:

ז שם בהגה צ"ד כו' עיין סמ"ע וס"ך ומ"ס התוס' בסוכה דף ל"ד סוף ע"ב ומ"ס בם' כפות תמרים שם באריכות:

ס' י"ה. א' אם יסכימו לדעה א' מוטב וא"ל ילכו אחרי הרוב כו' התו' בסנהדרין דף ג' ע"ב גר"ה ד"מ הקשו למ"ד אין הולכין בממון אחר הרוב חמאי אזלינא דייני' אחר הרוב ותיורי' שם דרובא דלרד' זכני' הוא רוב גרוע ובכ"ך דף ק"ז ע"ב תירי' בדרך אחר ודבריהם שם סתומים והארי"ך צביאר דבריהם בחש' מהר"א ששון ס' ר"ז ובאו"ת בקיבור תקפו כהן אות קכ"ג וקכ"ד וכן ראיתי בשו"ת מטה יוסף שחיבר א' מחכמי ספרדי בחלק ח"מ ס' י' ככ"ג לפרש דדבור התו' דצ"ק וסנהדרין עולין בקנה א' דכוונת התו' צ"ק דצדייני' הרוב סותר המיעוט ומבטל דבריו ואומר שאין הדין כן ולכן הולכין אחר הרוב וא"ל לילך אחר חזקת ממון דהא' הב"ד סותרים החזקה ואומרים שאין זה מארי' ואזלינא בזה רובא מק' מד"כ דמי לאו הקו' ה"ל כיון דקיי"ל פוקי ממונא בחזקת מארי' לילך אחר המיעוט חמאי ק"ו לשמעתי' היכא דהרוב סותר את המיעוט לא משנחין צ"י אבל בשאר ממון כעין הא' דרובא קרי לו' כדא' ורובא דלרד' דאין הרוב סותר את המיעוט דהא' חיתנייהו להרוב והמיעוט צוה ליכא קו' מד"כ משום דיש עם המיעוט חזקת ממון וז"ל התו' בסנהדרין דרובא דלרד' זכני' לא חשיב כהנך רובא כלומר כרוב דייני' דמבטל דברי המיעוט עכ"ד עי"ש ועכ"פ קשה לעכ"ד בזה דאמרינן בחולין דף י"א מכל' דאזלינא בזה רובא ופריכין מכל' והא' כתיב אחרי רבים להטות ומשנינן רובא דאיתא קמן כנון סנהדרין וט' חכיות לא מבע' לו' וכו' ולשיטת התו' צ"ק גם בע' חכיות איכא לספוקי ד"ל דוקא בסנהדרין אזלינן בזה רובא דאין להם שום ספק. ובהג"ל ובע"כ הא' דאמרינן רובא דאית' קמן לא מבע' לו' אין הכוונה להוכיח מקרא אלא רובא דאיתא קמן סברה הוא ובלא"ה לא מבע' לו' ולפ"ז ז"ע על מ"ס התו' צ"ב דף כ"ד ע"א בהגה המתחלת ש"מ רובא דאורייתא דכתבו דבע"כ הא' כדורה חשיב רובא דלוחא קמן דלי הוא רובא דאיתא קמן מאי קאמר ש"מ והא' בהד' כתיב בקר' אחרי רבים להטות ולפ"ד אף דחשיב רובא דאיתא קמן אינו מפורש להד' בקרא' ושייך שפיר ש"מ וכמו לשיטת התו' דחשיב לרובא דל"ק הא' עכ"פ יש ע"ז רא"י ואפ"ה שייך ש"מ הואיל ואינו מפורש ה"ל לדברנו אי כחשיבו לרובא דל"ק וז"ל ובספרי חרות חסד כלל הארכתי בזה בס"ד בפסל' חזק בסיני' דכפול ע"ס ותמא מרובע לכפסך צוה"י: צ"י ש"ך ס"ק א' עיין ס' צ"ש ע"ס עמ"ס ציבאורי לגיל ס' י"ז סק"ד: ג' סמ"ע ס"ק ו' וש"כ ס"ק צ' עמ"ס ב"ט וכתבו' שבות ועקב' ס' ק"ג וע"ש שם' טעם על הא' דמוסיפין שנים עפ"י מ"ס מהר"ל בליקושים דלכן ב' שדינו נקראו ב"ד חנוף כי בנ' אין החיוב יודע

ידע מי מחייבי אבל בצ' יודע דלילוי ה' חילוקי דעות פניכים
 לא ה' נגמר הדין עכ"ל וכן אס' יצררו א' להוסיף ידע
 המחייב דהוא הכריעו לחוב ע"ש שהאר"י ומה דכ"מ לדינא
 ע"ש: ד' . ס"ב מוסיפין והולכין עד ע"א הקשה המל"מ פ"ט
 מסנהדרין ה"ג בהא דממירין בהוריות דף ג' ע"ב מאה שיטתו
 להורות אינם מחייבין עד שיעור כולם שנאמר אס' כל עדת
 ישראל ישיבו ואיך יאמר שיטתו יותר מע"א ואי הכוונה בצברו
 שצבו ה"ך מיתתי קרא ע"ז הא קרא וודאי לא איירי אלא בענין
 הכלל וכלע"ד ע"פ מ"ס הרמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ג דאין
 משמדין בסנהדרין זקן מופלג בשנים והעם משום אכזריות
 עיי"ש והנה פשוט דאס' כתמכה בעור שלא ה' מופלג בזקנה
 והאר"י ימים אס' כ"ב עד שה' מופלג בזקנה לדחותו לגמרי א"א
 דלא גרע מתלמיד שאמר יש לי ללמוד עליו זכות דאס' אמר
 דבר א' שיש בו ממש אינו יורד משם לעולם כמבואר בסנהדרין
 דף מ' ע"ב וכ"ש הא' שצא דחיישין לכבודו ומיילך לריק למנות
 דין אחר כי הוא פסול משום אכזריות ועכ"פ שאר דיונים של
 חו"ה שומעין גם לדברי הדין דוקי ת"ח דעתן מתוספת וא"כ
 שפיר יאמר שיהיו שלשים זקנים מופלג' בזקנה ועיין בירושלמי
 פ"ק בהוריות ה"ד וכנים דבריו למ"ד שם דף ד' ע"ב או שה'
 א' מהם זקן כו' היינו תוך ע' אבל חוץ לע' כעשה כאבן ע"ש
 ועיין בתשו' בית יעקב סי' ט"ו שאסור לדין להערים לומר ה'
 כרי שיסיפו הדיונים ע"ש מילתא בטעמא :

סי' כ"ב . ש"ס ק"ב כ' הסמ"ע כו' ואין כל כו' ועיין
 בתשובות שבות יעקב סימן קנ"ד והעלה
 כהסמ"ע והוכיח מש"ס ופוסקים וגם הא' קי"ל דחידו מומחה
 דן יחיד ולא הוי רק חדא לרעותא דקובל אינו מומחה במקו'
 מומחה והכי מסתבר כי הרא"י שצ"ח מהר"ש במ"ש
 אס' קיבל כשר א' במקום ב' כו' לאורא' הוא מהר"ש מפרש
 לענין עדות כמבואר בדבריו שכל ו"מ הוכח דקובל קרוב
 הראוי להעיד כו' אך בטור דאירי לענין דיינים לכאורה י"ד
 מדבריו בהש"ך אך כ"ו ליתא דהטור כ' ו"ל והא' דמהני קבלות
 פסול דיקא בק"ב במקום א' כו' ה"ה אס' קיבל כשר א' לנמקו'
 ז' אבל אס' קיבל פסול במקום ב' כשרים כו' הרי פתח בחרתי
 וסיים בחרתי והו"ל למימר או אס' קיבל כשר א' במקום ג' א'
 שמע מדעתו דכשר א' במקום ג' לא הוי תרתי לרעותא והא'
 דכ' בריש אס' קיבל כשר א' במקום ב' מהני חסם לשון אבא
 הר"ש ז"ל דחיידי בעדים ומשום דבעי למימר בפסול אחד
 אף במקום שנים לא מהני כ' במקום א' דמהני במקום ב' דהוי
 דבר והפוכו ובפרטות דלא נחית להורות רק הדין' בפסול
 דלא מהני במקום ב' טפי מדיין במאי דנחית להורות לדינא
 וכ"ז פשוט עיין בש"י וחס"ו ראיתי בדרישה שכל ג"כ לרבות
 הדין' מן הטור משום דקאי גם אעדים ומשום דבעי למחני
 בפסול א' ל"מ במקום ב' וגם באר"ח כ' דברי דרישה והש"י ולא
 דמה דבריהם ומה שחמה בתשוב' ה"ל על הש"ך דנעלם ממנו
 דברי התו' בסנהדרין דף ק' ע"א דה' דן את הדין דכתבו
 בקיבל אפילו יחיד שאינו מומחה נמי וגם כעלם ממנו דברי
 הש"ס שם דף ז' בהא דדן את הדין כו' דאירי באינו
 מומחה וקבלו וכו' מכל הפוסקים לקמן סי' כ"ה ע"ש שהאר"י
 ולענ"ד גם הש"ך מורה דיכול לקבל יחיד שאינו מומחה ובמח'ו
 להדי' ככ"מ ולח"מ פ"ב מסנהדרין ה"א וגם כל דיוני קיימין
 כ"א שפין א' חוזר וכו' מ"א מת ולא חוזר בו וזקם דינא וכן אס'
 הוא חב לאחרים חין האחרים יכולין לבטל כ"ז שאינו חוזר
 בעצמו וגם דעכ"פ הוא מחוסר אמונה ואס' ל' הוכח דלא נחא
 ל' למעבד איסורא ושיאל הדין אי קיים או הלכה ומורין כן
 דהדין קיים אבל אס' דואל לחזור סובר הש"ך דמהני חזר' ככל'
 מח"ך דחק: ולכאורה ק"ל רא' לשיטת הש"ך מ"ס הרמב"ם
 פ"ב מסנהדרין ה"א א' שה' מומחה לרבים או דנטל רשות
 מב"ד מותר לדון אפי' יחידו אבל אינו חשוב ב"ד וכלח"ו הכ"מ
 והלח"מ במ"ש שרבינו או דנטל רשות דמשמע באינו מומחה
 דמ"כ א' קבלו לקמן סוף פ"ד דלא כטל רשות נמי ואי לא קבלו
 הא' כ' רבינו לקמן סוף פ"ד דלא מהני קבלת רשות לא"מ
 ולשיטת הש"ך י"ל דאירי בקבלו אלא דרש להורות דמותר לדון
 אפי' יחיד ורבינו דין דא' לחזור כמו ביחיד מומחה וזו לא כטל
 רשות יכול לחזור משום דהוי תר"ל אבל אי כטל רשות וגם
 קיבלו א"י לחזור דלזו מהני עכ"ל נטילת רשות והוי תרתי
 לטובתא אף הא' ליתא דהא דעת הרמב"ם בפ"ב מסנהדרין ה"ב
 דעת רש"י ז"ל דגם אס' קבל פסול א' במקום ג' א"י לחזור וגם
 בספ"ד מסנהדרין כ' מי שאינו הנון חין נטילת רשות מועיל
 כלום הרי דייק וכתב דאין מועיל כלום משמע דלא כדבריו
 ועכ"פ הרווחנו בזקליש הא דהקשה הש"י על הש"ך דהא לא
 הוי חלל חדא לרעותא דחידו מומחה דן יחיד וקיבל ח"מ
 במקום

סי' י"מ . א' ש"ס ק"ב כ' מוה"ר שטיין כו' ואין ראיתו
 מהנ"ל מוכרעת ועיי"ש בש"ס עכ"ל ולא ביאר
 דבריו וכוונתו דהא באמת רב לא הפסידו רק פרה א' וא"כ הא'
 דאמרי עביר בך תרתי הוא בכלל לה' ואמר כי לפי דעתם ה'
 רחוי להכשיר וגם לרבות ישלם הטבח עכ"ל חין תועלת במאי
 דאמרי עביר בך תרתי אבל לומר שהדין עשה שלא כדיון מותר
 דאולי יחזיר הדין ומלאתי רא' ברורה דמותר ומ"ה נמי איכא
 מ"ס הרא"ש בתשובה כלל ט"ס ו' והוכח לקמן סי' קנ"ד
 ששאל ב"א שצוהו הכ"ד להרחיק שלא כדיון אי מחייב היידע
 שהורה שלא כדיון להודיע להש"ס להרחיק והשיב חו"ל ומ"ה
 לומר לשמעון א"ל להרחיק דהשבת אבירה הוא וטעמו דבדבר
 משנה וחזר הדין עכ"ל הרי בבואור דמ"ה נמי איכא ועיין
 בכנה"ג שכל שאלות הנידון חין לומר לו שהדין טעה אבל
 אס' הנידון שאל אותו ויודע שהדין טעה והוא באופן דמאי
 למחר חין בזה שיש איסור וכדומה שגם הוא לא זכר דברי
 הרא"ש בתשובה ולענ"ד יציע דבריו תחילה בפני הדין אולי
 ימאז התכל'ו לדבריו או יחזור בעצמו ולא יתי' לו כסופא כ"כ
 ואכן אס' אינו מואז התכל'ות ועומד על דעתו אזי מ"ה
 להודיע להנידון היכא דמאי למחידר אבל לומר להנידון קודם
 שידבר עם הדין הוא בכלל הולך רכיל :

סי' כ"א . א' ואס' הביא עדים שה' אנוס באותו יום פטור
 דין זה כובע מהרמב"ם פ"א מה' סנהדרין וכו'
 הפוסקים דהוא מחלוקת ר"י ור"ל בירושלמי דקדושין דלר"י
 נפטר ולר"ל אינו נפטר וקיי' כר' וצמה שריברו הס' ז"ל על
 הרא"י מהירושלמי לא כדבר כאן ואמנם הש"ך הרבה להקשות
 דא"ל לה"ר מירושלמי דהא בש"ס רידן בנדרים דף כ"ז מבואר
 דפטור באנוס עיי"ש ולענ"ד לק"מ דהנה בפרישה כ' דהא'
 מחלוקת בירושלמי בע"כ איירי שצבר זמן האנוס ולא בא מיד
 ובזה לר"י לא אינר זכותו כיון שה' אנוס באותו זמן ולר"ל
 אינר זכותו דא' בשעת האנוס אמאי פליג ר"ל הא אנוס
 דחמא פטור' דכתב' ולנערה עכ"ל ולפ"ז בע"כ דבש"ס
 דכדריס איירי שה' אנוס עד שצא מדאמר ל' רבא אנוס הוא
 ורובם דחמא פטור' דכתב' ולנערה ל"ת דבר ואי כתעכב
 אחר שצבר האנוס הא' ע"ז אין רא' מקרא ויבא הרמב"ם דכ'
 והביא עדים שה' אנוס באותו יום משמע דוקא באותו יום ה'
 אנוס וא"כ עבר האנוס ועיין סמ"ע סק"ד (ועיין בס' רכ"ז
 סמ"ע ס' ק"י) וא"כ אין רא' מסונין דנדרים ולזה הביאו
 רא' מן הירושלמי דאירי ג"כ בע"כ בכה"ג דאל"כ לא הוי פליג

מקום מומחה יס לומר לפי ד' חמנ'ס דחיד מומחה לא נקרא
 ז' וכן הודתו הודתה בנ' ד' ונס העדים שהעידו לא אמרינן
 בזה כיון שהגיד כו' וזה שקבל אותו כשלה שיה' לו דין
 ז' הו' שפיר חר'ל אך לפי ז' נס הראי' שמצא הסמ"ע מן הטו'
 בזו' כ' נ' ומתשובות הראש' וכן הראי' שמצא בחומ' מחשוב'
 הראש' נדחה ד"ל דשם איירי דלא קבלו רק שיהי' כיחיד
 מומחה וז"ע ועיין בחומ' שכתב בקיבל ב' קרובים לשלשה
 דייקים או לז' עד' לא הו' חר'ל דשם קירבא חד עכ"ד וכלע"ד
 לה' דלדבריו דהא הרי"ף פוסק בחר'ל חחר ולקמן סי' כ"ו
 הביאו הטור וז' יתשובו הרי"ף שמצא בקיבל ב' אחרים לעדו'
 מהני הקטן ובע"כ זה לא מקרי חר'ל וכו' פשוט - ב' -
 ש"ך סק"ח עיין בחומ' דמתוך דברי הראש' דיכולין לילך
 ולרצות בפני ב' דאחר חלוט טעה אלא הואיל דהרשקין יש לדין
 ז' הודתה בפני שמונה הודא' דהא דין מקרי ואע"פ שכתרלו
 לא כפלי למפרע שלא יהיה דין וסיים ויתמנהי מגדולי חקרי לב
 שלא פורשו פשוט כזה ואולי תמה דהא עיקר החמ' על
 הרמ"ע דכיון דשניהם מסכימן מאי איכפת לן וע"ז לא הו'יל
 בתי' דאכתי' פתחי לא יהי' בכחם לבטל הודאתם ומה שהעידו
 הטור' דנדם לבטל כל העדות ולהכחי' מסול' ועמ"ס בנחמדי
 סי' נ"ג ס' נ' ונרמב"ס ס' ה' מסנהדרין ג' שם ואם כושר והמ' לא
 קבלהי' בו' ישבע שלא קבלו בו' אפילו אם הדיין טו' וכו' הסמ"ע
 נסק"ג דאולי נשבע אלא היסת אף דהדיין מכחישו חדש דאירי
 בקרוב ופסול ועוד דאין זה כפירת ממון אלא כפירת קבלתו
 עליו לדיון והש"ך הרבה להשיב על תירץ הנ' של הסמ"ע דאין
 לך כפירת ממון גדול מזה דאם יודה לדברי הדיין יתחייב ממון
 וגם אלא כחשיבו לכפירת ממון נס היסת א"ל כדלקמן סי'
 פ"ו סכ"ה ע"ש וכלע"ד לתרץ ובתחילה לרץ אחר הדעה דמ"ס
 הסמ"ע דאולי נשבע אלא היסת לא כ"כ מסנדה דנפשי' רק
 שהיכח מלשון המרבה דכתי' ישבע בו' אפילו אם הדיין מכחישו
 ומשמע דהא דכ' המהמר ישבע איירי שאין הדיין מכחישו ובע"כ
 וסיכוי היסת וע"ז כ' אפילו אם הדיין מכחישו ובע"כ דנס בזה
 ח"ה אלא היסת וזה א"ס דודאי לפת"ס הטור בזו' פ"ו נס
 ד"ה ב"ד ה"ס והסכים עתהם הש"ך שם ס' ס' ד"ס נחמדי
 שד"א ואומר כשנעתי וסלה מכחישו חייב לשבע היסת ונשד"ר
 דטעור הוא מטעם דתקנתא לתקנתא הוי' דהדיין פסק בזה חייב שד"ר
 דהסמ"ע מוקי לדברי המהמר הוי' דהדיין פסק בזה חייב שד"ר
 והוא מכחישו שלא קבלו לדיון והרי הכחשה ביניהם אי חייב
 שד"ר או לאו לכן ישבע היסת וא"ל ישבע שד"ר להכחיש העד
 דז"ל דנס לדברי העד ח"ה ממון אלא שבעה וק"ל דבר הנורם
 לממון לז' כממון דמי' וכן הוא להדי' נבע"ע דף ס"ה ע"ב
 והיבנה נ"ך בזו' ס' ס' כ' ובס' פ"ו ס' ס' כ' וכן מלגתי
 מפורש י"ש הרי"ף סי' ס' וז"ל הש"ך מדולי' ידי' משתלם
 כי לשיטתו אן מקום לקושייתו: אך לפי משמעה בסמ"ע בזו'
 פ"ו ס' ס' פ"ה דהעיקר כהמרדכי וסייעתו דנס אם הכחשה על
 שד"ר ה"ל אפילו היסת א"כ שפיר יס מקום לקושי' הש"ך על
 הסמ"ע לשיטתו אבראי דהכחי' י"ל דהסמ"ע מוקי באופן שהדיין
 פסק שיהי' כנגדו נשבע ונוטל זה הכחישו שלא קבלו לדיון
 ובזה אפשר דל' ע' לרץ היסת דנשאלה בשכחשה אם חייב
 שבעה למפורס' כ"כ אין עליו אלא תביעת שבעה ובדולי' תלי'
 אסירא' ישבע ויפסדי' הכל אם הדין ששכנגדו יהי' נשבע
 ונוטל ה"ל טוען אכתי' אשבע ותן לי מעות ועיקר תביעתו ממון
 ועמ"ס הסמ"ע לקמן סי' ל"א ס' ס' כ"א ושוב ראיתי שסנדה ז'
 משורשה בנ"י וע"ש והובא בש"ך בזו' ס' ס' כ' ע"ש ובפרטות
 היבא דע"א חסייע ועכ"פ שד"א לוכא וכחש'ל בשם משניות
 הרי"ף ובע"ה: והנס דהש"ך בס"ך כ' השיב על הב' וע"ס
 מדברי נפשי' ודעו דהא ח"ה שד"א נס היסת ח"ה (ובהא)
 דבע"ע נשבע היסת הוא משום דנס לשיטתו דלא היפך
 עכ"פ חייב היסת) לא זכותי להדין דבריו בזה דהא נס לשיטתו
 בע"כ לריבין מנו לחלוקי דנס דהא שד"ר חייב היסת דהא
 הש"ך הסכי' לקמן בס' פ"ך לשיטת הסוגרים דבאומר כשנעתי
 אם הוא בשד"ר חייב היסת ח"ה ודאי סובר הש"ך דנס דאיכא
 עד המשייע להתובע של"כ אפ"ה א"כ אלא היסת דעכ"פ אינו

אלא דהנל"מ והרי הש"ך הסכים לנפשי' דנס אם העד מעד
 שנחלה בהיפוכו א"ה שד"א והנס דנס אין הכחשה ביניהם
 אלא מי יושבע וכלא הוא דנ' לפטור את עצמו לנמרי הרי הש"ך
 כ' כי דברי נפשי' מבוארים בש"ס דשנעו דף ל"ב דנס
 בשד"א דה' נלמ לאו כממון דמי' וא"כ נפשי' עמ"ס מחלק
 בשד"א וזכונים דברי הב' יוע"ש ועמ"ס הש"ך עמ"ס מחלק
 ס"ך ז' ודוק - ומ"ס הש"ך דב' דייקים כחמ"י עיין באורי' ס' ס'
 י"ד שהעיר למש"ל סי' י"ב ושם האריך בזה ועמ"ס הנ"ל לקמן
 סי' ע"ט על דברי אביעזרי והובא בש"ך לקמן סי' כ"ג ס' ס' ו'
 ע"ס: ד' - שם נבנה דנס שהמחזיק בו' עיין לקמן סוף
 סי' ל"ג: ה' - ש"ך ס' ס' כ' וכו' עוד הב' יוע"ש בו' ולעכ"ד ז"ל
 בו' עכ"ל עמ"ס לאות ג' דנס דהי' לחייב שד"א חייב היסת וגם
 לפי המבואר בהנמ"י פ"א מעיני' בשם רה"ב הטעם דא"כ על
 דבר שסם יודה לא יתחייב ממון משום דהוי' שבעה לבטלה
 ומבוא' רא' מר"ם המפקיד דאמרין שמה ישבע זה ויולי' הלה
 את הפקדון ויהי' השבעה לבטלה וכן עכ"פ אין השבעה
 לבטלה והנס דכתבו הפוסקים כדומר ואומר כבר נשבעתי
 פטור לנמרי כבר כתבתי לעיל שם דטעמא דבא איכא לחלק:

סי' כ"ג א' ש"ך ס' ס' א' אבל הריש"א בו' כיון דלא מהמין
 בו' עכ"ל אבל רש"י כ' בקדושין שם דהש"ך ס' ס' דה"כ
 כשנסתלקו מלפניו הוא משים דלא רמי' עלי' דנפשי' למדבר
 א"כ לק"מ דהכא כיון שאמר שנתן הפס"ד חוקף כשעמדו לפניו
 מדבר דכ"י ועמ"ס הס"ס דע"ג ע"ב דה' בנ"א ובטו"מ לקמן
 סי' רכ"ב נומ"ס הש"ך דס' ועיין בתי' הריש"א בקדושין שם:
 ז' - ש"ך ס' ס' כ' אבל הם אין הפס"ד בידו או שאמר לזה שאין
 הפס"ד בידו זכיתי בדין כל' בו' ואילו שכנגדו מוחק אין הדיין
 כחמן כ' ויתמה בהומי' דהא קי"ל לנפילה ל"ח וגם מה שמצינו
 הש"ך רה"י מסי' מ"ט דהי' נחמדי' דשם אין הטעם משום נפילה
 אלא משום דמ"ל שלי' ה' והחזרתי לך כשפרעתי או משום
 דחזרן שטר ללוה כ' וזה מורף דברי החומים וע"כ יבא לחלק
 ט"ה הש"ך ולא ידעתי מה הרעש הנדול הזה דקממת דלקמן סי'
 כ' ס"א בהנה מבואר בפס"ד ש"ל בו' פ' חייב לשכנגדו חייב לכל
 מי שמוציאו והוא מטעם דל"ל לנפילה דף ה' כ' הש"ך שם
 סק"ה דהיינו דוקא להסגרים דמי' לומר פרעתי נגד פס"ד
 דה"כ כאמן מבני דפרעתי וכו' ע' דהש"ך בס"ל ל"ט ס' ס' ל"א
 ע"ס ולעכ"ד הא דא"כ לומר פרעתי נגדפס"ד היינו דוקא
 בפס"ד מבי' אבל בפס"ד מיחיד כאמן הואיל ואם אמר דהי'
 מהפס"ד ל"מ כלום לכן לא חש להניחו תי' וגם האי דכא' מי
 כאמן לומר פרעתי נגד פס"ד הו' מבונה גדולה בפוסקים
 כמבואר לקמן סימן ל"ט ועל כל פנים במקום שאין מודיעין
 לבצע דין כוהנן שכתמן לומר פרעתי ואם כן נס טענות ממני
 ככל כאמן מבני דפרעתי - ולפ"ז י"ל דאירי במקום שאין
 מודיעין והנס דהש"ך כחב בזכ"א' דמיידי שניהם מודים
 שנכחב הפס"ד מיד הא עכ"פ במקום שאין מודיעין יס לו מנו
 דפרעתי ותי' מהפס"ד (עמ"ס הש"ך לעיל בשם הריש"א) -
 וגם דהש"ך אולי כהן נשיעת הב"ח ולסדרתו הדיין כאמן נס
 במתי שחינו מוכח מהפס"ד - ובאשר במת חמה פלוג הש"ך
 בס"ק זה - וא"כ אפ"ל דה"י סתיון לו הפס"ד אך לזה כתבן
 הדיין וכמ"ס לעיל בבאורי' אות ה' נשיעת רש"י - וגם אפשר
 דבמקום שלא כהנו להודיע מתיבות הפס"ד דלא כאמן לומר
 פרעתי נס אי הורמן שבורע לו מן הפס"ד כאמן לומר פרעתי
 שחינו חש להניח הפס"ד הואיל והנחנו דלאמן לומר פרעתי:

ואמנם על הראי' שמצא הש"ך מהאי דב' ינ"ש לכאורה
 השיב בחומ' וכלע"ד לפרש דברי הש"ך דהנה
 הש"ך כתב לקמן סי' מ"ט ס' י"ד דעיקר הטעם הוא דיכול
 לומר פרעתי והחזרתי לך השטר ולא קרעתי כי לא חסדתי
 שחנפני בו כי ידעתי שאין גובין בשטר כזה דכוהנן שטר
 ללוה כ' עכ"ד עי"ס - ולפ"ז י"ל דהא דל"ל לנפילה - הוא משום
 דמסתמא מזהרי איכסי בשטרא דהוא דררא דממוכא - אך
 כהן וכל לומר שהפס"ד כיהן לידו וכבר נפרע לכן לא נזהר
 לשמרו 52

לשחרו - אלא דה' לו לזהר שלא יתאכזב השני ויתבע המיני -
 ח' לפי' לעיל דנאמן לומר פרעתי א"כ אין לו לזהר מזה דנס
 אם יתאכזב השני ויתבע ממנו יאמר פרעתי ודומה להאי
 סברא דכחש' הש"ך נבי' שני' ב' ס' הן דברי' הש"ך כאן - ואילו
 שבגדלו מוחזק ח' הדיון כאמן כיון שאינו מוכח מהפס"ד וזה
 טעם ממנו כפל - ואף דל"ח לפי' הוא משום דמסתמא כזהר
 בשטר' שהוא דררא דממונ' - אבל כאן יכול לומר פרעתי - וא"ל
 דהו"ל לשחרו שלא יתאכזב השני דו"ק דהא יוכל לטעון
 פרעתי - ולזה מביא הרא"י משני' יצ"ש דגם שם מליבו כעין
 סברא זו ודוק : ולפי' פשוטו של דברי' המחבר לקמן בהאי דב'
 יצ"ש דהטעם הוא משום דמאי למימר פרעתי והחזרתיו לך -
 י"ל דמ"ש הש"ך ודמי כמו לדלקמן סי' מ"ט בהאי דב' יצ"ש ח'ן
 כוונתו להביא רא' לדבריו אלא כתב עוד טעם דכמו דבהאי
 יצ"ש יכול לומר פרעתי והחזרתיו לך - ה"ה הכא ומדוק דק
 חידוש נמ' שכתב - הש"ך דמי נמ' כו' ולפי' הככות החומים
 הו"ל למימר דמי לדלקמן - ומאי נמ' דהא עדיון לא הביא שום
 דמיון לזה - ולפי' הוצת דבריו י"ש לחלקו לב' טעמים - חדא
 דחיישינן לפי' לה דנאמן במגו וכהכ"ל - ועוד דמי כמו לדלקמן
 סי' מ"ט דיכול לומר פרעתי והחזרתיו לך והא דלא חששתי
 שמה' תתבעני משום שהי' כאמן במגו - ואף דאין לשון הש"ך
 מדוק דק במ"ש בתחילת דבריו בפס"ד סתם קרקע פלוני שאלך
 כו' דבזה לא שייך האי חשש - עכ"פ הדיון דק אמת באופן
 דשייך חשש הכ"ל ודוק הטיב : ג' - ש"ך סק' משמע דהם
 סותרים טענות הראשונות אין הדיון כאמן לומר כך טעמו
 אכילו בעידון לפניו עכ"ל - והשיג עליו בחומים דבחי' דושי
 הריטב"א מוכח דבעידון לפניו נאמן גם כזה - דהנה הריטב"א
 הקשה בזה דפריך הש"ס להורו ולדייכו' דלמא סותרים
 הטענות ודחק א"ע דמן ההסס שטרי טענותא קיימין ולפי' ד'
 הש"ך מ"ה לאומי בהאי דא"כ בעידון לפניו אמאי נאמן עכ"ד -
 ותמסני עליו דהנה ז"ל הריטב"א שם ופרקינן לשורא דדייכו' וכו'
 תימא למה לי' לאומי בשורא נאמן דחיישינן לאחלופי
 טענותיהו סיחור א' מהם לטעון טענות אחרת שזכה בהן
 עכ"ל הרי דלא חסד דקוין באמת שפוטרי' הטענות דלא הו'
 מהסס לקושי' התומ' אלא הקשה דמיחוש לחילוק הטענות וא"כ
 ספיר מתוקמא דיכא דעידון לפניו דנאמן - דעדיין לא שמענו
 שהחליפו טענותיהם וז"ל ואמנם גם לפי' הנחות בהריטב"א
 י"ל דהא דסוב' הש"ך בענין הטענות אין הדיון כאמן הוא משום
 דסוב' דהא דנאמן דהיי' הוא דאמאי' וכמו בשלי' סי' י"ב ויבשלמ'
 לענין הפס"ד לזכות או לחובה המבי' אדעת' דהכי נחתי לדיכ'
 שדין כפי' השורא שלו ובפרט' להחיות' דשורא תלי' ברנן הדיון
 בלי שום סברא אבל בענין הטענות לא המני' דמסתמא איכא
 שטרי טענותא - ובליכא שטרי טענותא גם הש"ך מודה
 דבעידון לפניו כאמן גם לענין הטענות אלא דהש"ך איירי דהיו
 שטרי טענותא ובקשרו או שבאידו - וא"כ למאי דלא נחית
 הריטב"א להסביר דמן הסתם איכא שטרי טענותא שפיר
 הקשה דלמא יהי' הכחשה בניהם בנזק הטענות ואש"ה
 בעידון לפניו נאמן כמו דנאמן לענין הפס"ד ולזה תירץ דאיכא
 שטרי טענותא ובלא"ה לק"מ ודוק והדריך הראשון ישר בעיני :
 ואמנם ס"ף דברי' הריטב"א שם שכתב אלו קרעי שטרי
 טענותא אף בלא דיכא דשורא ליכא למימר לחזור ולדייכו'
 חלא הדיון כאמן כו' שבע"ד עומדין לפניו כו' עכ"ל מביאר דלא
 כהש"ך ותמסני על התומ' שלא העיר מזה - ואולי' דלדוק
 דמ"ש אלו קרעי שטרי טענותא כוונתו שהיו ציד הדיון וקרעו
 מיד כי המני' גם ע"ז : וזה לי' בענין זה לכאורה מקום עיון על
 הרמז' ספ"ב מסנהדרין דפוסק דיהיד מומחה ח'ן לו דין
 ב' דהי' דהא פלוגי אינו הוראם וכולל לחזיר ולטעון וסמ'
 איירי אף בקיבלו פליגי וכו' ב"מ הלח"מ שם הלכה' א"כ
 ב"מ שם - והא דהי' אחר הנמ"ד א"י לחזור ולטעון טענה
 אחרת וכו' מאי פריך הש"ס ולהדר ולדייכו' ודלמא איירי שזה
 טוען שערין לא נעשה הפס"ד ורואה לחזור ולטעון - והדין
 אימר כבר נמתי' הדיון ולזה זכיתי ולזה חייבתי - וא"כ לא שייך
 להסיר ולדייכו' דהא רואה עתה לטעון טענה חדשה ובקושי'

הריטב"א ותירונו לא שייך דהא אף דאיכא שטרי טענותא וכול'
 לשנות הטענות דהא איירי ביחיד - וע"ז שייך כאלמות הדיון -
 וא"ל דקושי' הש"ס על לשון המחבר דאמרי דקריעו וכוונתא
 דמשמע דידוע דהי' פס"ד ובקרקע דהא גופא קשי' מאי דוחקי'
 לומר דקריעו למא דהו' לדברי' הדיון וזה מכחישו - ואולי' סובר
 הרמז' שם הטעם דנאמן הדיון בעידון לפניו הוא משום מגו
 דבידו לעשות כחפזו - והנה דהריטב"א שם דהא להאי טעמא
 דאין זה מגו דנאמן להכחיש שניהם אפשר דהרמז' לא חש
 להאי דמיו דהא זה שהוא לטובתו למא יכחישו - ולפי' א"ל
 דהכע"ד טוען שערין לא נעשה הפס"ד ורואה לשנות
 הטענות דה"כ לא שייך מגו דהא יוכל להסביר בדי' אחר -
 וא"ל הא אי' אפשר לדון בדי' אחר דלמא נעשה הטענות - ז"ל
 דהא גם בפני דיון זה צידו לשנות - דהא עיקר כאלמות הדיון
 הוא משום מגו דעדיין לא עשיתי פס"ד ואפשר עתה - ודאי
 הוא טוען טענה אחרת כלאומי ולא חשיב צידו במילתא דאיכא
 לבדורי' ועדיין יש לגמגם בזה - ולא ראיתי להרמז' שם שהביא
 דיכא דנאמן הדיון ולא ידע' טעם להשמטתו ולא דמתי' לאמן
 המחבר' שהעיר בזה :
סי' ד' אין נזקקין אלא לחובצת תחילה עיקרם דהאי דיכא
 בר"פ שור שנחנא את הפרה ורצו בזה הפירושי'
 והרמז' שם השמינו - ותמה א"ע בעין משפט וכלעכ"ד
 דהרמז' שם מפרש פירש' שם דכוונתו אם יאמר הכתבע יש לי
 ציד' - ובזה תתוס' בסנהדרין דף ל"ה ע"א הקשו על פירש'
 מב"מ דק ק"י נבי' שכן סתמא שוכר אומר שלש ומשכיר אומר
 שתים דהם כבר אכל הפירות משנה שלישי' ח'ן מצינו משום
 דאטרוחי' צ"ד צ"פ לא מטרחינן - וא"כ אמאי נזכר מן הכתבע -
 ותירונו דהתם הטעם משום דהוא מילתא דעל"ג ומש"כ הכא
 משום דברים בעלמא שאומר הלוה לאשחמוטו לא שדיקין
 להוציא מידו עכ"ד ועוד הקשו רס"מ ב"ב שם ובסנהדרין שם
 דממ"א אי' רואה לבדור בעדים חוץ למ"ד הא פשיטא דנאמן לו
 ואי' רואה זמן יותר מלמ"ד פשיטא דאין נאמן' ותירונו דאיידי
 צידע שהיו שם פ"ס שידעין בדבר וסד"א להחמין אף יותר
 מלמ"ד ולכן אי' זילא כסא' יחיבכא זימנא אף יותר עיי' שם בחומ'
 וב"כ ספור - ולכאורה לפי' קושי' ראשונה של התוס' במ"ב מהאי
 דב"מ דנס הכא אינו אלא דברים אלא מילתא דעל"ג - וביתר
 קשה לשיטת המרדכי דרי' צ"מ דאיידי אף שהשני מודה
 שמגיע לו אלא שאין שומחו ידוע והרי יוכל להסביר וקשה
 מהאי דב"מ וא"ל דבשילמא בהאי דב"מ דהספק הוא על איהו
 ענין עצמו הויך תאמר להוציא ממנו מחמת שיקרקע בחוקת
 בעלים הרי הוא מילתא דעל"ג - ואם תאמר להוציא ובשיתברר
 יחזירו הא אטרוחי' צ"ד בבדי' לא מטרחינן - ומש"כ ב"ב דדוק
 טענות החובצת הוא אמת שמגיע לו חוב צידו רק שלפ"ד
 הנחצע יש לו עליו טענה אחרת שלא כתבירה עדיון לכן שזרי'
 הדיון שיחזיר מה שחייב צידו ור"מ וס"ב דהוא צידע יוציא
 המינו ואין זה בגדר אטרוחי' צ"ד חרי' זמני דהוא טענה
 אחרת - ובזה כותב הא דקשה לכאורה מה' דלמרינן ב"ב דף
 ל"ה ע"א דיכא דאיכא למיקם ענה דמילתא לא עדיין לא
 חלוקה וז"ל שורא - ובזה הרמז' שם הטעם דמאי' צידו עדים
 ויסחרו הדיון - וקשה אמאי לא יחיבכא זימנא גם כאן - וגם
 ב"ב שם פלוגי תנאי ואמוראי אי' חיישינן לזילותא דב"ד ומאן
 דסובר חיישינן אף שכתביר שנטעם שלא דיון לא מהדרינן
 עובדא ומסתברא דמאן דסובר ל"ח לזילותא סייעו הוכח שכבר
 נעשה המעשה וכתביר ההופך אבל לעשות מעשה לבתחילה
 יש לחוש שמא יתבצר ההיפוך ויהי' זילותא דב"ד - דל"כ יהי'
 פלוגתא דחוקה וקשה טפי אמאי ל"ח כאן - אבל לפ"ד הכ"ל
 לק"מ דבהאי דב"ב הכל הוא ענין א"הו' זילותא ומש"כ ב"ב
 הוא טענה אחרת :

ואמנם ראיתי בחשוב' מיימוני לספר משפטי' סי' כ"ז הביא
 דברי' הריב"א דלא נחית לחלוקי' כמו שחלקתי
 ודחה פירש' מב' הקושי' מהאי דהמקבל דאטרוחי' צ"ד ב'
 זימני לא מטרחינן ועיי' שם שהאריך וגם לשיט' הרבנו יואל
 וסייעתו

וסייעתו שהוצא במרדכי והרץ ריש צ"מ . גם כ"ד חדא טענה חשיבה דחושבנא בעלמא הוא וליחא לסברא שלנו . ולפ"ז י"ל דהרמב"ם מפרש כפי' רש"י וסובר כסברת הרשב"א וסייעתו והוי קשה לוי' קושי' הכל' לכן סובר דהסוגיא קא' לר' יהודה דס"ל צ"מ דהוי שטרא דכתיב צי' שני דקרקע בחזקת בעלי' עומדת ומוליקין מידו ואף' דהוא מדעל"ג . ול"ה לאטרוחי צ"פ . והרמב"ם לשיטתו פ"ז משכירות ה"ו דפוסק דאין מוליקין מן המוכר דלא מטרחין ב"ם לכן השמיט האידנא קוקין לחובע . ועיין עוד בכתוב' דף ק"ע ע"א דהמיון לא לריב דקדם חצבי' ובמ"ם השיטה מקובצת שם בשם הרשב"א וגם בזה יש מקום לחזק סא דהשמיט הרמב"ם ד"ו ולא דל' תילהאריך ודוק :

סי' ר"ה לא כתבתי כאן ובדעתי בעז"ה לכתוב קונטרס מיוחד על סימן זה עם שאר דיני דגמרי :

סי' ר"ו א' ס"ה אפילו כתרו צ"י צע"ד כו' וכ"כ הב"י צביאורו על הטור . ואח"כ כתב בשם המשלים כ"א ח"ג ס' מבצ"ל שרונה לרין בערכאות און שומעין לו וכתב רב אלכסי בחשונה שרין לכדוהו . וחתמה בכ"ה דמשמע בשניהם רוצי' מותר והא' כתב אפילו בשניהם כתרו אסור . ועיין בתומי' שדדחך בזה וכתב שדרכו של המשלים לקר' . ואמנם צ"מ כתב בסי' י"ד לפרש מילת ערכא' בערכא' של ישראל דקיימת ואפ"ל דמיירי בכה"ג ואם שניהם רוצי' שומעין להם . או י"ל ע"פ מ"ם הרשב"א בחשונה והביאו הב"י לקמן ס"ה וכן בש"ע ס"ה שם"ט בא' שמתה בהו ורוצה שימורו לו כל הכדוניה כי דביניהם הכי דייני וכוון דהכל יודעי' שהולכי' בדיוכאחרים והבואה אשה ע"ז המכנה הוא כושא והוי כאלו התנה בדיוכא און שומעין לו ולפ"ז אפ"ל דאייני ברוח' לרין ברוח' ישראל חלה שם ידוכי ע"פ הערכאות . וצ"ה א' אפשר בשניהם רוצי' שומעין להם . והנה דלשון המשלי' דחוק הא דרבי לקר' ועי' חש' הרי"ף רכ"א : ב' שם בה"ה הוסברא ראשונה כל' עיקר . ובאור' מחזיק סברא אחרונה ועכ"פ קודם שנתחייב דביניהם יכול לחזור . וכן אם ידע שצווחו המשפט ע"פ דיוכיהם חייבין הב"ד להודקק לזה להוציא הנזילה . וגם במ"ם הסמ"ע בסי' ק"ד דאם כבר שילם ע"פ דיוכיהם אפ"ל שדרכו ישראל ותחייב ויתר און שומעין לו . חולק עליו בתומי' וחתמה על הס"ע דמכ"ל . ולדעתי כיוצא הסמ"ע למצא בפלוגתא כי לסברא הראשונה לצולם און כזקקין . ובסתפקתי לסברא שני' אפ"ל גרס הויק' להשגי בערכא' ורובה לחזור הויק' ולדון עמו צד' און כזקקין לוי' דיל' כיון דעשה מעשה להפסיד חבירו מורי' דקסבינן ל' ולא מזדקקין :

סי' ר"ז ואם הוי' דין לוקא עוד א' והטור השמיט דין זה וכתב בה"ח הטעם משום דאין מלקות נוהג בו' והוי' לקמן כ"ה פל"ח ס"ך ב' מש"ס . והנה הב"ח הקשה על דבריו דלפ"ז למא' כתב הטור דא"ח מלקות עד שיתרו בו בפני עדים דהא' אפילו התרו בו אינו לוקא בו' והוי' דעיקרו לא בא חלל לאורוי' דאסורא מהי' איכא ולדבריו אכתי' קשה במ"ס הטור לקמן ס"ל דמי שכתחייב מלקות כיון שלקה צד' חוזר לכשרותו הא' און מלקות בו' והוי' דוחק לומר דאייני שם צד' טועים ועיין באור' מ"ם בזה ועיין מ"ם בעז"ה בחשונה לעיל סימן :

סי' ר"ח א' סמ"ע ס"ך ד' בזה אף' יעידו עדים כו' ובמ"ס הטור בסי' ל"ב עיין ב"ם שם שכתב להיפך וגם מהטור שם און דא' להסמ"ע וכ"כ בחי' הגרשוני : ב' ס"ך ס"ך א' בענין לזי"ם אי' מהני תפיסה עיין מל"מ פ"א ופד"ה מה' מלוה וחסב' חות יאור ס' מ"ד ותשובה שבות יעקב ס' קמ"ו ובספרי ש"ת שמן רקח ח"א ס' מ"ה וס"ה הארכתיו בזה בס"ד . ובשאלתי בזה להאבדרי' דמהני תפיסה א"כ בהני עיני דאבלי' מושלך בזה דדעתי למה לי טעמא דמגו' תיפס לוי' דבברי

ושמא חייב לזי"ם . והשנתי דנ"מ אי' חזר ותפס דאי' משום דחייב לזי"ם מהני חזרת התפיסה אבל אי' נאמן בזמנו לא מהני חזרת התפיסה הוול' וזה נאמן והפוסק' דהביאו דין זה בסתם אפשר דס"ל לזי"ם לא מהני תפיסה . ועיין בחשונה' בית יעקב ס' מ"ד ודבריו צ"ע : ג' ס"ב אדם ראוי להחרים צ"ה כו' וכתב בתומי' שהוא צעמו עומד ומדבר בעדו שהוא מהרים על כל מי שידע לו עדות שיבוא ויעיד אבל חב"ד לא יתנו חרם ע"ז . ובעלמו ממנו דברי' הנ"ל פ' שבוע' העדות דף ל"ב דמפורס להרמ"ם דלא כדבריו והוא צקליור צ"י לקמן ס' ק"ט ע"י"ס . ואין לדחוקי דהנ"ל שם מיידי עבדו יתומי' דהתומים מורה . דהא' כתב בהנ"ל וכתבן שאותו שמבקש כו' וכתבן דאמר כו' ואי' ליתמי' און שצניכן וגם סתומי' לשונו אינו מורה לזה . אך מ"ם בתומי' ליבש קושי' הב"י על הרשב"א דבריו מדויקים בשיטת הרשב"א ולא לריבא : ד' סט"ו און מקבלין עדות שלא בפני הצד' כתב בחשונה' ראב"ם ס' ק"ב דאם ראובן הביא עדות שלא בפני שמעון והעידו לטובת שמעון ואח"כ רוצה ראובן לבטל עדותו ושמעון רוצה דקיומן דאין עם שמעון דלא אמרו ח"מ עדות שלא בפני צד' חלה לחולתה המתחייב בעדותן . אבל אם זה שלא הוי' בשעת העדות וזה בעדותן או קיימת והסכים עמו בחשונה' עה"ג ס' מ"ג ואמנם לפמ"ש ב"ם משפטי שמואל ס' ס"ה ופ"ג וקד"ר דעת הרבה פוסקי' דהא' דא"מ עדות שלא בפני צד' הוא מדאורייתא ועיין סמ"ע ס"ה מ"ז . א"כ יש להחייב בדבר . ועכ"פ אם שמעון מוחזק בזדא' און להוציא ממנו דבאל"ה מבוחר לקמן ס' מ"ח דעת הר"ן דלפטר מקבלין שלא בפניו . וגם דעכ"פ להרבה פוסקי' מדאורייתא מקבלין שלא בפניו : ה' ס"ה און כניס דאוי' לקבלת עדות כו' וגרסם חשונה' הרשב"א ס' מ"ו והוא ט"ס ול"ל ס' תשמ"ט ועיין בחשונה' חינוך בית יהודה ס' קט"ז :

סי' ר"ט א' בהנ"ל והוא לאחר כדי דיבור עכ"ל מבוחר דתכ"ד יכולין לחזור . והרמב"ם לא ביאר ד"ל כן . וסמך עמ"ס בפי' מה' שבוע' ה"ד ו"ל כפרו שניהם כח' וקדם ה' והורה תכ"ד ה"ז פטור והעומד בכפירתו חייב עכ"ל וזהו כלמד לכאן וגם הב"י למדו משם . ואמנם לבי המבוחר בחידושי' הרשב"א בנ"מ דף ק"ח הביאו הב"י בנדה דדוקא אם העדים חזרו בהם מעצמן הוא דיכולין לחזור תכ"ד . אבל היכא דיל' דמור' מאימת הצד' וכהני' דב"מ שם דאמר להו' אנה רמאי' . קף תכ"ד אי' לחזור אם לא דמוכח שטעם דאין אדם מביא עד לחובתו . והרב שם בהם וכן המחבר שכתב לקמן אבל בדבר שמוכח שטעם כו' מבוחר דעתם דלא כהרשב"א . והרמב"ם השמיט לנמרו הא' דיכא דהביאו הטומ' דאם הביא עד ואמר חילה לחובתו דיכול לחזור דא' מביא עד לחובתו . והרשב"א הלח"מ פ"ג מעדות . ולבאורה פ"ל דהרמב"ם סובר כהרשב"א וא"כ י"ל דוקא תכ"ד דכל"ה יכולין לחזור י"ה דהי' מקום לומר דמאימה חזרו ולזה מהני הסברא דא' מביא עד לחובתו אבל אחר כ"ד לא סמכין אסברא זו והרמב"ם איירי אחר כ"ד . אך אכתי' הו' ללבסר דתכ"ד היכא דיל' מאימת הצד' חזר ה' לחזור והיכא דמוכח כגון שביא עד לחובתו יכול לחזור דהוא הדין הנזכר בש"ס לשיטת הרשב"א :

והנראה על ז' הפסוקי' דהנה צ"י נסתפק צד' דאין צריך דו"ח אי' יכולין לחזור היכא דעדין לס כחקרה עדותן . א"ד כיון דצד' מ"א דו"ח . מה שהעידו בפני צד' הוי' כאלו בחקרה עדותן ע"י"ס והנה בש"ס דב"מ שם מוכח דגם דו"ח אי' לחזור דהא' שם לא הוי' דו"ח ולמה לה"ם לומר הטעם דלא מיייתי אינא חובתא לנפשי' . אך לש"ד הרשב"א און הכרע דיל' דהש"ס הו"דך לזה כיון דחזרו מחמת אימתו . והנה פשטא דהרמב"ם שכתב כל עד שחקרה עדותו צד' בין צד' כו' מבוחר נס צד' דוקא לאחר דו"ח אי' לחזור (ועיין בא"ה ס' מ"ב ס"ד בהנ"ל ובנ"ס ס"ה י"ד) ובפשטא דתוספתא דסנהדרין וכתוב' וירושלמי שהובא בנ"מ ובי' :

לומר סעודה אף דאין לו עדים שיש לו חוב אחר ועיי' עוד
סיוו מידות דינ' השיבו' ללכא :

ס' ל"א . א' ס'א ב'כתי עדים המכחישים זא' בו' בל'י
כתב בשם המשרים כ"ב מ' דמס' אונס
מכחישים א"ע אלא במקל' ובמקל' השני אין הכחשה נתקיים
אחר קל' עכ' ל' וכתב בשם' בית יעקב ס' ל"ח דהר"ן חולק
בזה דהנה בר"ע האשה שכתב' חמלה אמרין ע"ש פוסק
כתנא' וז"ל אומר לא כתנא' תרומה וזו' קא מסהדי .
והקשה הר"ן דמשה' דלא קיימי בל' אלא אשומי' דהק'
סהדי וזה' מכחישים זא' וחד מנייהו פסול עכ"ד הר"ן . הרי
להדי' הוסף סברת מהר"ן בשם' דמשה' הכל הכריע כיו'ן
מש"ס דכחובת הכל' כי הוכח דלא חקשה קי' הר"ן . והקמת כי
דברי רי"ז המה מפרישי' בש"ס דב' דף לא דמרינן טורו
דאחכאש באכילה באכילה לא אחכאש והכי נקטינן פס' לדונס
וכן מלכתי בכ"ה' שכתב דברי רי"ז מפוש' בש"ס הכל' .
ולפ' לפי הנחת הר"ן דר' חולק בדבר א"כ דברי הר"ן ל' .
אך לשעכ' במחלס' כבודו של הרב הגדול בעל הס' לא כיון
יפה בדעת הר"ן . דודאי דגם הר"ן מודה דלמאי דלא חתכאש
לא אחכאש והוא כעדות אחרת אף שאני הס' דהכחשה בין
שני עדים ז' א' כתנא' וז' לא כתנא' וה"כ חד מנייהו דמי
רשע . וספיר הקשה דאין נסמך על מותן שני עדים להחזיקה
בא"א הא אין כיון רק ע"א כשר אבל בשני כיתות עדים
המכחישים א"ע במקל' שפיר מהכין הכשאר על כת הס' .
דהוי כמו עדות אחרת וזו' באה בפ' ועידיה . ומק' דמרינן
פס' ע"כ לא קאמר ר"ה אלא עדות אחרת הכל באחרת עדות לא
הוי דמרינן לאחזיקה עדות . היינו דרבה מחלק שפיר בין הדי
דרי' לנ"ד דעכ"פ מינו לגמרי עדות א" . הכל דל' דפכ' .
ס' בר דחשיב א"ע אלא שיעורו שניס' וידידו בזה הפסד דמור' י'
הכחישי' א"ע אלא שיעורו שניס' וידידו בזה הפסד דמור' י'
אדר' להר"ן וזה פשוט : ורמתי בתומי' שכתב' דברי
המשרים דמאי קמ' הו"ל והוא ש"ס ארוכה במס' ב"ב . ונש
בני' למה כתבו בשם המשרים לכן אמר' דגם הר"ן היינו
בזיון דשני עדים מכחישים א"ע במקל' וסובר כפי הסברה
שכתב' הר"ן בש"ס א' בשני עדים המכחישים א"ע וכולן לטעמ' .
לעדות אחרת הו"ל ובל' א' מינו מוכחש רק מש"ס ובה
מודיקא להרב בעל ב" דהר"ן והר"ן חולקים אכן לא כמו
שהבין הוא ז' דשלי' בשני כיתות עדים אלא פייר' בשני עדים
אבל בשני כיתות עדים גם הר"ן מודה . אך לשן של משרים
אינו מורה כך למ"ס . ועיי' עוד בשני' זה נמש' נזיר דף ק"ז א'
מי שה' לו ב' כחות עדים בו' וזו' הו"ל חומרים ושני' דכלל
חמש שתי' וכ"כ הרמב"ם פ"ג ממונ' הלכה ט' ועיי' פ"ג ש"ס
וחוס' דיוק :

עוד ראיתי בתשובה הג"ל דנתקשה במ"ס הסמ"ע לקמן ס'י
כ"א בסעיף א' דהנה' שכתב הרב הס' ב' כחובים בשטר
ב' אונ' עיניו' וכתב' בשטר' דבר' א' השטר לא כתב' וכתב'
הסמ"ע שס' ס' י' פ' שכתב' מתחת גוף העין ולא מתחת
פסול עדות מש"ס נתקיים עדיהן לשטר עניו' . בשטר עכ"ל
והקשה בשם' ב" דלפ' דהר"ן אף מחמת פסול העדות לא
כתב' שטר עניו' . בשטר והפלה דהסמ"ע אולי לשיט' הר"ן
ולפמ"ס דגם הר"ן מודה אחר' לכתורה דברי הסמ"ע
חמ' ה' . ונענ' גם למאי דקו"ל בשני כיתות עדים א'חמי
דלא חתכאש לא חתכאש מינו דוקא אם הוי ע"י הכחשה דמינו
מוחלט אדם כת שקיעים מ"כ ויל' דאחרת כה שמינו כה' א'
בבילי' המה כשרים לגמרי אבל בשטר שהעידו עדים אחת
ענינים ובמאי פסילין לעדות א' מחמת שכתב' שהעידו שק'
ובכר' כתבו החוס' ביצמח דף פ"א סוף ע"א דנדר' ידוע לזו
אמרינן תרי כחלה עיי' . אז פשיטא דכתב' כל הענין
בשטר הו"ל והמה סהדי שקרי וזהו היינו הכמ"ס לקמן :
ובזה נראה לענ"ד נכון לישב קו' החוס' בכתובת דף י"ח ג' .
באורי' דהעדים שמתו דכתב' דס' ב' דהרי הלו' דכי הוכח
דהמני' :

ובני' שס' . ולפ' כימא להיפך דהרמב"ם מילן בסברה הריטב"א
וס' רנה בר' דאמר בפ"מ מסכתא לא מייחי' איכס חובתא
לכספי' . משום דס' דגם מי לא ה' דר' אמרינן בר' מ' כיון
שהניד כו' והרמב"ם דפוסק בזה כתוב' שפאל וירושלמי שפיר
השמיט דין זה . והמחבר שכתב אחר שהעיד כו' ולא הו"ל לזה
הקורא משום דמבואר כן להדיא בכתבו' הר"ן וכן משמע
הר"ן ולא שבקינן מ"ס הר"ן להדיא מחמת סתומת דברי
הרמב"ם דהא גם הטור כתב כלשון הרמב"ם ובטור עכ"ל .
דהל"כ הוצ' מביא הדי' דב"מ . ודברי הריטב"א למ ס'ל
להטור . וגם הר"ף והרמ"ם דהביאו להלכה הדי' דב"מ וסיימו
דהני בודאי משמו טעו ולא אמרינן כבי' הא כיון שהניד כו'
משמע' לשיכס דלא כהריטב"א . ומבואר דהס' דגם בלא
הקידה א' לחזור לכן לא הביאו המחבר והרב דעת הריטב"א :
ב' שם אינו יכול לחזור כתב בכ"ה' דהנהו הוי על הטור אות
נ' דהיינו צד המעיד דדין עדות אבל כותי מסל"ת דאינו
נתורת עדות . יכול לחזור ולהניד ועיי' בכתובת בית יעקב
ס' ל' דנראה כחולק :

עוד כתב בכ"ה' שם אות א' דשם קש' ח"ב ס' קכ"ח
שטר שכתב שזמן ביום פלוני ואמרו העדים שס'
הקרימו לבי' את מה איכס כחמ' עכ"ד ודבריו נפלאו בעיני
מל' בירושלמי דהוי דעמ' המיקרמין מי מודיע וזמר'
יוחנן הקהן עדין . וסריך וזה' עדים החסומי' על השטר כמי
שחקקה עדותן בנ"ד ומשני חמ' באומרי' לא חתמנו ביום
הכ' ע' חתמנו וע' לא חתמנו עכ"ל (ועיי' בר"ס מס' שביע' .
כ" משנה ה') הרי מבואר דהס' כחמ' . ואמנם לפמ"ס המל"מ
פ"ג מה' עדות ה' ח' לתרץ קו' מיהו' דהקשה דהוי דעשה
ס'מן לאחר אמאי לא יוכל לומר ע' חתמנו וע' לא חתמנו .
ותירץ המל"מ דהמל"מ המה יסוד להחזיר דכלעמ' לא ידעו
מה מבר והיינו גוף העדות . ומש"כ זמן הלוחה הוא ענין
כפד' מנוק' השטר ולפ' יל' דהרש"ך איירי בזמן פרעון וכלומר
שהעידו שהקרימו ה'ט' לא אחס' סיבה . ואמ' הו"ל ג' כנוף
העדות שס' דהעדות הוא שמתו' לפרוע ביום פלוני . אך
לפי' דין ב' של המל"מ שס' דההוי דעשה ס' שאני שהו' כונס
ולכן לא נאמן דמסתמא פוחס על כל הכתוב בשטר . אבל
בשט' המוקדמין הוי כמו עדות חדשה . ואין זה חוזר ומניד .
דיל' ע' לא חתמנו . א"כ דברי הרש"ך ל' ע' וזי' גם הוא פיירי
באופן שהעידו כן לטובתם הוא מילתא דפשוטתא . וגוף ס'
הרש"ך הין סתי' לעיי' ב' ג' א' ס' ס' ח' הו"ל ושתקו כו' כ"כ
הרמ"ם ע' דהיינו נפלאו אולי כמו שכתבתי לקמן בבאורי' ס'
ע' אות' עיי' :

פ' למד . א' ש"ס ו' והרמב"ן כתב כו' עיי' ש"ת שב
יעקב חלק א' פ"ג ס' י' ד מ"ס בלח"כ
בזה : ב' . סמ"ע פ"ק ט' הכל לא פשאר כו' לא היו מחייבין
סבועה על התהה הנשואים פקלה צורף דעד המניחו ליד
חיוב ממין כו' עכ"ל מלתתי חסובה נרפסת סוף חסובת
הרמ"א דפוס חמטורס דף ע"א סוף ע"ד דמיישב קו'א'
הסמ"ע דהנה דין זה טובע מהרמב"ן . והרמב"ן לשיטתו לקמן
ס' ל' כך דחולק על דברי' וקור' וס'ל דמס' כשה' להכחיש
אח' העד מן חמותו עד יוכל להטע' ח"ע עם אחר לחסל' וכתב
שם הסמ"ע בש"ס א' ששם דכיון דהאמנו התורה לשבע נגד
העד הרי העד נחשב ופקין . ולפ' לא הי' מל' הרמב"ן לומר
דישבע על המסה הנשואים מהעד של ש' דל"כ הו"ל נטורף
המז'ים מעד ש"ס עם המז'ים מעד של ר' עכ"ד . ולא כ'
דברי' כו' בשם' הרמב"ן אכתי לא מתרץ קו'א' הסמ"ע על
המבואר דהס' כיון כלשון הרמב"ן וקמן בס' ל' דס'ס
כשועת הרבי' וקור' עיי' . ג' . ש"ס ו' וזו' הלכה הדיא
בקדושין דף ס' עיי' בתומי' ועיי' מ"ס בזה בשבועה לחכס' א'
לעיל ס' : ד' סמ"ע ס' ל' א' וז' ע' שם ידוע כו' ובפרישה
בתני' כו' עיי' מל' ס' ד' מה' מלות מ"ס בזה . והעלה עוד שם
אם הוא תוך זגו' אמרינן . ודאי לא פרע על שטח' ונאמן

במל"מ פ"ב מרוצח ה"ב ופ"ב ב"ק דף כ"ז ע"א: ב' ש"ך
 סק"ד העדים חייבין כו' והיכא דיש חביעה לא' עס"ג כו' כ"ס
 מיהרס' לכו' עכ"ל לבאורה ק' אמאי לא מהמני במנו ואף
 דק"ל מנו דני חרי לא אמרינן הא מנו דחי בעי שחקי
 אמרינן ואמנם המעיין ב"ב דג"ב בהאי דנחקי ולחש לרבה
 דאמר ר"י אמאי קא סמכית כו' דהקשו הרשב"ם והתו' שם
 דלהמין במנו ותיירו שם והתירו' הללו שייכי גם כאן ולפ"ז ע'
 למאי דק"ל שם כרבה בהרעא וכו' יוסף בוזי היינו דוקא דאין
 להוציא מיד המוחזק גם כאן עכ"פ אין להוציא' ודוק וגוף ס' י"ש
 אין חתי כעת לעיין בו:

ס' ל"ג א' ס"א חזן מלחמה וסוכה כו' בכנה"ג פקק במשרת
 הבית ובסוכה מוחלט הרודף אחר חבירו והנה"ל:
 כשרים להעיד והבית תשובת הראשונים בזה ובס' או"ת מכלכל
 דבריו במשפט דיש להסתיין ובאמת אס כרנה להעמיד על קו
 הרין כרמין דברי האו"ת אך כעת צו"ה רבים מהמונים
 המקליין בדבר מהם הכוזבים פניהם וכושפין עדותן ומהם
 העוזרים בשעת כפש בלאו דל"ת כאשר הרגשתי בזה פעמי'
 רבות שמחתם אהבה או שכלה קלמיו השור' או להס' ולשמת'
 להיות חוטא ולא לו לזאת צריך בזה מתיבות הרין למאור ואס'
 כראה לב"ד איהא אומדנא בשוכה ככ"ל בידם שלא לקבל עדותו
 ובפרטות שלא להוציא ע"פ דהא דעת מוהרש"ל בתשובה ועוד
 איוס מחברים דפסול לגמרי ובפרטות בדורותינו שהדבר
 כראה בחוש אלו ה' בידו למסרו וממנו לשטון ה' דונר
 שקרים מה שלבו חסין ומאן דעביד הא כ"ס דעביד הא וגם
 במשרת הבית צריך מתיבות רב כי בלא"ה סחמן אינס
 במקלא ומשנה וד"א ופסולין מדבריהם וע"ז אר"ל לא יאמר
 אחרת דקין ויהי' הקולר חלוי בלאור העד' ובהא לאמר ויראת
 מאלהיך: ב' ס"ו בהנה"ג וכל דדעבד דינו דין ובתשובה
 מוהר"ם לובלין ס' ס"ג העלה דאס דכו בע"כ כס דדעבד דינו
 בטיל ומשמע אמילי בדיון קבוע וכבר רמז לזה הש"ך בס"ק ה'
 ועמ"ס ביאוריו לעיל ס' י' אות ב' ג' ג' ס' י' ש"ך ס"ק ד' דג'
 שכתנייר כו' דל' כתניירו כו' ועיין בקדושין ד"ח ע"א בתו' דג'
 כאן שהורחו כו' שכתבו בשם הר"י דהאי בריית' דכתניירו בכו'
 עמו איירי בהורחו שלא בקדושה וליריד בקדושה וכבר רמז לזה
 בחי' הנרשטיו והסוף לדחות הרא"ה מהר"ם דעיקר הכתו"מ
 כתניירו עמו ולא מחיב' כתניירו רק מתיב' עמו ע"ז ד' סס"ו
 בפסול ממון כו' שס"ה ה' כונע בדבר בשעת ראות העדים
 משמע דוקא בעדיו דא' אבל בעדו הודמה לא מהני סילוק
 דיל מ"ס הודה דידע שהם פסולין ומלמדי בכנה"ג בהנה"גותיו
 על הטור אות ל"ד שכל בשם משפטי דק דבהודמה לא מהני
 סילוק ולענ"ד דברי המחבר מסעיין לי' ועיין מל"מ סס"ז מטוען
 ה"א מ"ס בשם הריב"ש ולקמן ס' קמ"ו ס"א בהנה"ג: ה' ש"ך
 ס"ק ט' וקדושי הנרנח כו' עמל"מ פ"ב מניניה ה"ב וס"א מעדו'
 הלכה א':

ס' ל"ד א' ש"ך ס"ג ואמילו עד כשר כו' צ"ג דג"ז כו'
 עיין בתב"י ס' ק"ד שהשיג על הש"ך מתו'
 בניטין דף ד' ע"א דג"ה מודה ע"ס שהאריך: ב' ס' ס"ק
 ל"ב שלא צרכין כו' כולה תחמוד בלא דמי משמע ע"ל ס'
 ש"ע ובאה"ע' ס' כ"ח ב"ס סק"ד ועמ"ס התו' ב"ב דף ה'
 ע"ב דהיכא דלוינו חזין ומעלים חמסותו צטענות
 חבירה לא מפסל: ג' ש"ך ס"ק כ"א מומר שחזר בתשובה כו'
 לפ"ז משמע כו' עיין ב"ר ס' ק"ט ב"ס ס"ק כ"א ובתשובות
 מים רבים ח"ד ס' ב' וס' ג': ד' ס"ח בהנה"ג כל מי שנטל
 שטר להעיד כו' היינו שנטל שטר קודם שהעיד אבל אם עדיין
 לא קיבל אלא שהבטיחו לה כתבטול אס כטל שטר או חייב להחזיר או
 עדות וע"ע שם מ"ס בענין אס כטל שטר או חייב להחזיר או
 לא ועיין שו"ת ש"י ס' קמ"ה מ"ס הרמ"א דהנטול שטר להעיד
 א"ל הכרוס עיין מל"מ פ"ד מה' מלוה ה"ו ופ"א מה' עדות
 ה"ו וע"ע במל"מ פ"ה מעדו' ה"ד דכסתפק בנטול שטר להעיד
 אינס עדות שטר העדים שנטלו עמו בטילה כמו בכמה"א
 מהם

דמנח"ת כו' והקשו בתוס' דהוי מנו במקום עדים ובהכ"ל א"ס
 דאין כוונת רש"י לומר מטעם מנו אלא דממ"ל אס כרנה
 להאמינם שהוא כ' כנאמין להם שהיו פסולים ואס לא תרנה
 להאמינם ע"ז וה"כ המה סהדי שקרי חייב תאמין להם שהוא
 כתב ידם - ולכאורה יש להסביר דכריכו אלה בתו' התוס' שם
 אך בתוס' דג"ה אינס כאמנים מבוחר דס"ל דנאמנים מטעם
 מנו - ועיין ברמב"ם פ"ב מקה"ח הלכה ו' אמרו העדים ראינו
 ביום תשעה ועשרים שחרית במורח כו' ודוק: ובגוף דברי
 הרמ"א דלקמן סימן כ"א יש לעיין בירושלמי ד"ס חלמ' כוונת
 רב יודן בעי שרפוני ועבדו צי עבודה וחכו חלי שדה לפלוני
 אמרינן אס אין שורפין אין כותבין ולא אפסטה ועיין בקדושין
 סעדה שם שהירגש בזה ועיין עוד לקמן סימן רכ"ב סעיף י"ב:

ב' ש"ך ס"ק א' ענין ספק של חכמי צריסק עמ"ס בספרי שמן
 דקח ח"א סימן ע"ב: ובחידושי הנרשטיו כתב בשם הראב"ן
 דף י"ח דאין חיל ק בין מוכחש ממ"א לו' ועיין בהר"ז סימן
 קט"ז בהפ"ח ס"ק כ"ה וס"ס כ"ח ועיין בתשובת בית יעקב
 סימן ק"ד שהאריך בזה ועמ"ס לעיל בסמוך - ובכנה"ג
 בהנה"גותיו על הטור אות ב' הביא בזה פלוגתא דרבנן טובא
 ופסול ארוך במחלוקת הפוסקים בברייתא דה"א ה"א ספקא
 דאורייתא או סד"ר - והביא בשם ראב"ה דגם למ"ד דהוי סד"ר
 אפ"ה האיסור אינו רק דרבנן ע"ס:

ג' ש"ך ס"ק ב' וישנע על השאר כו' ואיכני בזמן חירץ זה כו'
 עכ"ל ובתומו' ת"י ע"פ מ"ס הה"מ פט"ו מאיכות הלכה כ"ה
 דלרמב"ם אינס מטפלי' משועבדים לא קרא שצדק קרעו'
 ובשעת הר"ה ש"ס ב"רפ"ה שכתב מלמ' עכ"ד ואמנם לממ"ס
 הל"ה שם דהיינו דוקא במקום שאין כותבין כחוצה ליתא
 לחירץ החומי' דכאן עכ"פ חס"ס טעמ' (ועמ"ס בספרי תורת
 חסד כלל ל"ט) - ובירדו' אמרתי לקיים תו' הב"ח - ומה
 שהקשה הש"ך דעכ"פ ממ"ל גובה הקטן ממעבדי - והנה
 דה"א לפמ"ס התוס' ב"ב דף ק"ז ע"ב דג"ה ומודה דאס
 הל"ה מבר למחד כל נכסיו שה' לו ואח"כ קנה אחריו ומכרן
 לאחר אף דכתב למלוה דאקני אינו טורף מהשני דיוכל לומר
 הראשון הויק שצדוק שלא הכיח לך מקום לנכות (עיי"ס
 במהרש"ל ש"כ בביאור דברי התוס') א"כ י"ל דשני שטרות
 אין זמנם שיה וא"כ פשוט דא' לנכות חלל מזמן שני - ולפ"ז
 יאמר דלא ינכה כלל ובגין דבין זמן ראשון לשני מבר כל נכסיו
 ואח"כ קנה קידוש זמן השני ומכרן לאחר אחר זמן השני - וא"כ
 מלוקח הראשון א"י לנכות ד"ל מול הראשון מוויף וקניתי קודם
 שצדוק של השני וממשי לא ינכה ד"ל אולי השני מוויף
 והראשון כשר וא"כ דינך עם הראשון ובהכ"ל ויול הכא קא
 מרחי כו' - ואף לפמ"ס התוס' ב"ב דף י"ד ד"ס תריך כמי
 כו' דעכ"פ כקנה אח"כ כסתלק שצדוק מן הראשון ויכול
 לנכות מן השני ועיין מוהרש"א ומוהר"ם ש"ך שם אכתיו יש
 להקמי הוכח דלא כתב לראשון דאקני ומכר כל נכסיו בין
 ראשון לשני ואח"כ קנה ולזה שנית ומכרן ללוקח שני ואס כן
 מהרש"ם לא ינכה דאולי הראשון מוויף ומשני א"י לנכות
 דאולי השני מוויף ובראשון הא לא כתב דאקני ודוק:

ד' מחבר ס"ב ב' מלוק כו' א' כשנע כו' הקשה בצעה"ח שער
 ק"ט מה"ס דב"ב ש' שהוציא שט"ח על א"ו"ס לו שובר על א'
 דאמרינן שטרות שניהם פרוע' ע"ס מה שחירץ והוצא בל"ה
 ס"ד ב"ה' עדות - ובגית' ס' חירץ דנצי שובר אף דליכא אל'
 שובר א' אפשר דפרע שניהם אבל הכא כשהוא מכחש שניהם
 הוא ודאי משקר דשט"ח א' ודאי אמת ועמ"ס הל"ה פ"א מה'
 זכ"ל והוצא בש"ך בסיומן רכ"ב ס"ק ל"ט בקצור ע"ס:
 ה' ש"ך ס"ק ד' אלא א"כ כו' עיין מל"מ בסוף ה' עדות ומ"ס
 ביאור לקמן סימן כ"ג לישב קו' אמל"מ:

ס' ל"ב א' ש"ך ס"ג וכן אס לא שחקי כו' עיין בתב"י ס'
 מ"ד ותח"ס ס' קל"ח דמולקיס על הש"ך וע"ע

מחם קרוב או פסול ע"ש מילתא וצטעמא ועיין בת"ט פ"ד
 דבכורות מ"ה בדי' דיכיו ובד"ה הוטל עיי"ש וע"ע בתשובה
 הרדב"ח ח"ד סי' תק"ז שכ' לחלק בין היבא דכבר ראה העדות
 ובין היבא דעדיין לא ראה ע"ש כמה פרטי דינא בענין זה :
 ה' - סמ"ע ס"ק ס"ב ע"ש מ"ש בשם הרשב"א בתשובה סי'
 הל"ך דל"ו ועיין בחכמי חלק אהר"י סי' ע"ב שהרבה להשיב על
 הרשב"א ועיין מ"ש צמח"י בתשוב' לעיל סי' לישב דברי הרשב"א
 על מבוהס - ו' - סמ"ע כ"ח שנים שהעדר כו' אבל אם באו ב'
 והכחישו כו' לפיכך לא יעיד כו' עיין מל"מ פ"ו מה' עדות ה"ז
 כי נחלקו בזה אבות העולם ועוד חידש לן במל"מ דאם הוא
 דבר אשר נחלקו בזה המוסקס אם הוא אסור וז"ל א' ועשה
 אותו מעשה לכ"ע אין מוסיפין ממון על פיו דבשלמא כשהספק
 אי עשה או לא איז לא להחזיקו בחזקת כשרות להח"ח והר"ה
 אבל בב"ד ודאי עשה הפעולה וכי צביל חזקות כשרות שלו
 ישתנה הדין ועיין מל"מ פ"ו מה' שדירות ה"ב ובהנהגה שם ועמ"ש
 בהנהגה הע"ז לישב קו' הב"ח :

סי' ל"ה א"ס"א ה"ה בחזקת גדול עיין בתכנ"י סי' ד'
 שהאריך והעלה דאין להוסיף ממון עי"ז דהרבה
 חולקים בד"ז : ב' - ס"ד מי שהיה בעדות כו' עמ"ל מ"מ פ"ד
 מה' עדות ה"ד שכ' בשם מוהר"ט דכחשפך ברשע ועשה תשוב'
 אי לקטן מדמינן ל' וע"פ ס"ק ז' ולעיל בס' ל"ד ס"ק ל"ג כ'
 הש"ך בפשיטות דיוכל להעיד כשחזר בתשובה על מה שראה
 בפשעו ובתומוס שם כ' דמלא מפורש בתוספתא פ"ה
 דסנהדרין דאפילו צמח"י רשעים דרבנן בעינן תחילתו וסופו
 בפשעו ע"ש : ג' - ס"ד אשה פסולה כו' לשון הרמב"ם פ"ט
 מעדות ה"ב נשים פסולין לעדות מה"ת שכתב ע"י שני עדי'
 לשון זכר ולא ל"כ ותמה בכ"ל למה הניח טעם המפורש ב"ר
 שבועות העדות דילפינן מועמדו שני אנשים בעדים הבתוב
 מדבר כו' ועוד הקשה דהא כל התורה בל"ז כאלמה (ועיין
 במ"ה ב"ח סי' מ"ז סק"ט) וכלעכ"ד דהנה הנאון בעל ש"ה
 בספ' טורי אבן העלה במ"ה ר"ה דף כ"ב דלמאי דילפינן לפסול
 אשה מעדות מועמדו שני אנשים לפי שאין שם עד עלי' ואינה
 בחזק' עדות אלא דודאי שם עד עלי' רק דאין שם אש' עלי'
 ורחמנא אמה ועמדו שני אנשים הלכך לית לן למעוטי אלא
 היבא דלר"ך ב' עדים דהמיעוט לא כאמר אל' היבא דלר"ך ב' ע'
 אבל היבא דע"ל כאמן גם אשה כאמנת והקשה דלפ"ז אמאי
 אין אשה מחייבת שד"ה ע"ש שהאריך ולעכ"ד נראה לקיים
 סברת הנאון הכ' במקצת דודאי לפי פשיטת של הס"ם דילפינן
 מקרא דועמדו ואלו ה' כאלה תורת עדות ג' נשים והיו
 כתוב גם מיעוטא דועמדו שני אנשים ה' לן לקיים סביהם
 ולחלק בין היבא דלר"ך ב' עדים להיבא דאין לר"ך רק ע"ל אבל
 לפ"ז הרמב"ם דע"ש נשים עדים ל"ז הא לא מצינו ג' נקובא
 שם עדות ואף דבשהי טעמא דל"ז לחוד ל"ה דהא כל התורה
 בל"ז כאלמה הא ע"ל ועמדו שני אנשים ממעט נשים וגם לא
 מצינו בשום מקום דהאשה נקראת בשם עד ממילא דאין לחלק
 בין היבא דלר"ך ב' ע' להיבא דסני בע"ל והנהגה בשבועות דל"ב
 ע"ל אמרינן דהיה דמתחילין דשבועות שם סובר משיב ע"ל
 פטור וא"כ לא יזויר שבועות העדות אלא ב' עדים ובר"פ
 ש"פ שם אמרינן מה"מ וכלומר דהש"ע אינה נוהגת בנשים
 וע"ז ספרי משני דכתוב ועמדו ב' אנשים דגם דנימא דאין
 האשה מתעטת מתורת עדות היבא דמועיל ע"ל הא עכ"פ
 התעטתו לענין שבועות העדות אבל הרמב"ם דר"ה להורות
 לדינא דאין הנשים כאמנות אף לחייב שד"ה לא היו סני ל'
 בדרכא דש"ס דלכת' ה' א"פ ל' בסברת הס"ל לכן כ' שכתב
 ע"י ב' עדים ל"ז לא כלומר אין כוונתו למעט מזה אלא
 דעכ"פ לא מצינו ל"כ וספרי ממועט מועמדו אף אכת' דחוק
 ה' לו להביא גם קרא דועמדו ומיהי קושי' הראשונה של הכ"מ
 לזדה מיושבת הטיב ע"י דבריכו אלה :

סי' ל"ז - ש"ך סק"ג אומרים להב"ב כו' עיי"ש שהאריך
 והעלה אם גם הכשרים לא כיוונו להעיד אף

דגם הפסולים לא פינוו אפ"ה עדותן בטילה ולפ"ז ראו ליחד
 תמיד ב' עדים כשרים על הקדושין כיוע"י הרובים שם קרובי'
 ועיין בלשון סימן מ"ב צ"ב ס"ק ה' ובחי' פריש"א
 בקדושין דמ"ג כ"ב היבא דה' בליתו מעמד כשרים ופסולים
 לר"ך ליחד עדים וכתב מ"א ונראה דחולק על הש"ך ועיין
 במל"מ פט"ו מעדות ה' ה' דהביא דעת הרמ"ם דגם בדיונים
 אי נמלא א' מהן קרוב או פסול כתבטל כל הדין והמעיין
 בכנה"ג אות ו' משמע דוקא בענין קבלות עדות דאז גס על
 הדיונים ת"ע אך שפנייה העידו כהעדים אבל בפס"ד כל
 שכתבו ג' כשרים דיוניהם דין ולעכ"ד קצת ראי' לזה ממשנה
 דהוריות או שה"ה א' מהם גר או ממזר כו' שכתב באן עדה
 וכאמר להלן עדה כו' משמע דאי לאו ה"ג היו חייבין וא"ת
 בכה"ג דיוניהם בטל א"כ בלא"ה לפטרו דהיו כאלו לא דנו כלל
 דגר וממזר פסולין וע"ש בירושלמי ה"ד ומ"ש בירושלמי שם גר
 כיחא ל"ע לעכ"ד ובספר צ"ב שם לא ראה דברי הירושלמי ע"ש
 ולמ"ד חזן חזן מע' לק"מ ובהוספת בריית הלוי קולר דברי
 הירושלמי והביא דברים שאין להם חיבור ע"ש ולפי החילוק
 הכ' שכתבתי בזה השגות המל"מ ממ"ש רש"י ביצמות דק"ד
 דשם הוי דין נמזר ועיין בלשון סי' קס"ט וג"ש שם ס"ק ב'
 ואולי מבוזר להדי' במוהר"ח דגם דין נמזר כתבטל כל
 כל הדין וס' מוהר"ח ש"ך אין חתי' לעיין בו וע"ע בכנה"ג שם ש"כ
 בשם מוהר"י אדרב"י דמכשור גם בקבלות עדות אי לא הוזמנו
 הדיונים בפטרות לק"ע עוד כ' בכנה"ג אות ה' דהיבא דה'
 כשר בשעת ראי' ופסול בשעת הגדה ג"כ עדותן בטילה כ"כ
 משפט שמואל סי' קכ"ד ואמנם אם לא העיד אלא דכתבין
 להעיד אף להסבורים דלא בעינן תרתי אפ"ה בכ"ל לא כתבטל
 העדות כ"כ בכנה"ג אות י"ז בשם תשובה כ"י והוא פשוט
 בסברה : ב' - ש"ך סק"ט ואם הוזמנה תשובה כו' עיין פ"י
 גיטין דף י"ח ע"ב ב"ה ד"ה מ"ש בזה :

סי' ל"ח א' ש"ך סק"ב עיין מ"ש בלרובות בספרי חזרת
 חסד כלל ל"ט : ב' - מהרש"ם סי' ז' והוא שהי'
 סב"ד מכירין עיין מ"ש בלרובות לעיל סי' ז' סמ"ע ז' ג' - ש"ך
 סק"ב א' וס"ק כ"ב בספרי הש"ך שלפני הדברים מעורבין
 באין מצין ומ"ש בס"ק כ"ב עדן בתומין זכין לו כו' עד סוף
 הענין דהוראת הלוי לא מוזק למלוה האמת הכל שייך לס"ק
 כ"א וז"ל דעדין בתומין זכין לו ובס"ק כ"ב כלל וז"ל
 מטעמי' שחייב באחריותו או הלוואה וכו' דאין כותבין כו' :
 ד' - ש"ך סק"ב ב"ה דה"ס מ"ה סב"ב כו' ואדרבא היינו פס"ד
 כו' עיי"ש שביא ראי' מלשון רש"י דב"ק דף ק"ב וב"מ דף
 ל"ה ש"כ אדרבא פס"ד לירד לנכסי הלוי ולעכ"ד י"ל דודאי
 גם אדרבא נקרא פס"ד דמ"ש שכתב"ד נוסטס פס"ד שחייב
 לשלם או שנותנים פס"ד לירד לנכסיו אבל הפס"ד הראשון
 שמוסקס דחייב לשלם לא נקרא אדרבא וכו' מלשון רש"י
 דב"מ שם שכתב וז"ל אדרבא להחר ל' יום שנספק הדין
 דאמרינן שכתב"ד כותבין אדרבא שטר פס"ד אכנסו הלוי הרי
 מבוזר דפס"ד הראשון לא נקרא אדרבא וגם אי כדברי הש"ך
 אף סתם רבה דבריו ב"ה שם מבי ממי אדרבא ליד' דהי'
 מקום לעשות דכונתו על פס"ד הראשון וגם בכמה דוכתי
 דמביא הס"ם לשון אדרבא לא מצינו שהי' הכונה על פס"ד
 שחייב לשלם ודברי הש"ך ז"ע : ה' - ש"ך סק"מ ב' ואל' ידעתי
 היכן כתבו בן התו' כו' ובתומין הראה מקומו בניטין דף י"ז
 בתוספת' בד"ה עד שעת : ו' - ש"ך סק"מ מ"ש לזה כו' שוב נראה
 בעיניו להכריע כו' אלמא אע"ג כו' ובחי' הגרסות השני עליו
 דהא הרשב"א פוסק כר"ם דס"ל דאין הנכסי' משתעבדים
 משעת שאלה אלא משעת אונסין וכו' ש"ה פ"א משאלה
 ובב"י לקמן סי' שט"א ע"ע וע"ש מ"ש הפ"י בקדושין דף מ'
 ע"ב :

סי' מ' סמ"ע סק"א וגם הטור השמיני דין זה כו' ובתשובה
 פס"ג סי' קי"ז השיב על הסמ"ע דהטור בסי' ס"ט
 כ' לפיכך אם לא קנה מדיוולא חייב א"ע בשטר גובה מב"ח
 וע"ש שהאריך :

סי' מ"א

היפא דכנסו לכתוב שם השובר ואלו הי' כתוב להדי' הי' מהני
 אפי' בנמחק לא פסלין לי' מסטיקא ולזה קי"ר הב' בל'
 הרמב"ן ע"ש וגם בתשובת הרשב"א סי' אלף ל"ה מבואר להדי'
 הטעם דהשטר בחזקת כשרות ולא פסלין לי' מסטיקא ואף
 דהרשב"א סובר שם דלאו הי' כתוב השובר להדי' הי' מהני
 והפ"ה בנמחק אין לפסול משום כך ודברי המחבר נכונים :

סי' נו"ה מחבר ס"ג עיין מדיוטס אלו לקמן סי' ס"א סי' ג'
 וספ"ו וז"ל הב' בזה ע"ש סי' ס"א בזה תשובת
 הרשב"א סי' תרכ"ט :

סי' נ"ו ס"א בזה הו"ש מי שכתב בו לענין קיום שטרות
 ודבנן בו ז' הרמב"ם פ"ו מה' עדות ה"א כבר
 בארנו שקיום שטרות דרבנן עלא תנעול דלת בפני לווין וכ'
 הרמב"ם ז"ל בבאורי דבריו דמדאורייתא ל"מ עדות בכתב
 ורבנן הקילו משום נע"ד ותמיהו עליו כל חכמי לב דהא בש"ס
 מבואר להיפך דרבנן הוא דאזריכו קיום עמ"ל שם ובספר
 שיטה מקובצת לכתובות דף כ"א ע"ב ודורך פלפול י"ל דהנה
 הו"ו הק"י בכתובות דף כ"א ע"א בזה קיום הי' מה"ט ל"ז
 קיום ה"כ לא שבקית חידל מי שירצה לזייף ויגבה ע"ש תירוצם
 כי אינו צילה לשיטת ה"ס והפ"י תירץ דבכל יד שרופה לזה
 דאם יולא שטר מזויף מן הכתוב יולא ח"ע ויכתוב שובר מזויף
 ע"ש ומעתה הא דתיקנו רבנן קיום לא תקנו מחשש שמה זויף
 שמה זויף שובר ויהי' נע"ד והולכו כלל דהשו' דמי שיתחייב באמת
 וא"כ יש לחוש לרמאי שזייף שט"ח הו"ל והשובר ז"ל מקיים
 ועל"כ עיקר התקנה היתה שלא זייף השובר ומשום נע"ד והן
 כן דברי הרמב"ם שקיום שטרות מדבריהם שלא ת"ך כלומר
 שזייף השובר והולכו לתקן קיום שובר וממילא הולכו לתקן
 קיום בכל השטרות כן י"ל דדרך פלפול אך לשון שכבר בארנו
 ח"י מורה לפי' והארכתי בזה בדרוש ומבואר לעיל סי' ס"ג :
 ב' . ש"ך ס"ק כ"א בזה בירושלמי כו' עמ"ש בש"ס קרבן העדה
 שם ה"ג בזה ובגלגל וגם במ"ש הש"ך בש"ס כ"ח בזה וי"א
 גו' ולא ירדתי לסוף דעתו כו' עמ"ש בקה"ע שם בזה למדין
 ע"ש : ג' . ש"ך ס"ק ל"ז ע"ש דהקשה על הרמ"א והרמב"ם
 דס"ל כ"א ובאש"י ע"ש ובלע"ד דהנה מוהר"א הקה"ה
 בכתובות שם דילמא אב"י כ"א ומודה ר"א בשטר דעקרו
 להדי' ע"ש ובש"ך סי' ת"ב מ"ש בזה ויתירץ בזה דס"ל להשו'
 כשיטת הש"ך בסי' ת"ב דק"ל כו' דר"א מבשר אף בשטר
 שטרות ומסתמ' לא יחלוק אב"י על ר"י דק"ל כוונתו והרמב"ם
 לשיטתו דפוסק בפ"א ממלוה דלא כר"י וגם הרמ"ם פוסק
 להדיא כר"א לעד דלא הכשר ר' אליעזר אלא בגיטין א"כ שפיר
 י"ל כק"י מוהר"א וזה פשוט : ד' . ש"ך ס"ק כ"ז מעידין בפניו
 כו' ותפ"י כו' דאין עכ"ד כו' עיין תשי' ס' קט"ז מ"ש לדחות
 דברי הש"ך ובחיובי הארכתיו בזה לעיל סי' ועיין בתומים ס"ק
 כ"ז ומה שכתבתי עליו לעי' ע"ש בהנהגה ה"סל' בהנהגה וכן יכולין
 למרש דברי השובר כו' כסתפקתי בדבר שאינו מפורש בשטר
 והעדים פרשוהו לטובו' בזה ע"ש א"י לו דין מלו' בשטר או דין
 מלוה ע"ש ולבאר' מחבר' כיון דאינו מפורש דינו כמלוה ע"ש
 אך יש פנ' להיפך דעכ"פ נשעת כתיבת השטר הוציאו העדים
 הקול על הסתם כמפורש וממ"ש הש"ך לעיל סי' ל"א סק"ד ח"ר
 דשם הכל מפורש בשטר ואמנם בש"ך לעיל סי' מ"ד סק"ד ב'
 בשם תשובות הרשב"א דכל שאינו מוכח מתוך השטר אין לו דין
 שטר ועיין לקמן סי' ס"א ס"ז מ"ש המחבר בשם תשובת הרמ"א
 דמסתמ' לכאורה להיפך ויש לחלק וע"ש בש"ך ס"ק י"ג ובסי'
 ס"ו ש"ך ס"ק קט"ו ועיין בתשובת הרמ"א בל"ס ח"ס' ד' ע" :

סי' נ"ז א"ה סמ"ע ס"ק א' עיין בע"ש שכ' כו' משום שאין צדעתו
 למחול עכ"ד עיין לקמן סי' רמ"ו ס"ג מי שכל כ"ל נכסיו
 לאחד מחמת שהי' צריך לברוח מפניו הצע"ח ואח"כ עשו פשרה
 צניעה א"ס נחבצר שלא כתב המתנה אלא מחמת כן נחבצתה
 אח"כ ולפי הסברא גם כשמוחל כשצ"ח לנשות שטר זה

א"ס יתפטר אח"כ עם הצע"ח בטלה המחילה כי לא היתה
 כוונתו רק כדי לרמות הצע"ח ובמ"ס המחבר סוף סעיף ז'
 לענין אמנה אך יש לחלק בין מתנה למחילה הו"ל והוא תחת
 ירוש' ע"ש : ב' . ש"ך ס"ק ב' ואין לו כו' לקמן ס"ס פ"ו כו' מ"מ
 לענין אמנה כו' ב' באר' דלחנם האריך דלי' אית לי' נכסיו לא
 חב לאחרים ובעלם ממנו שכבר קדמו הל"ה מ"פ' ממלוה ה"ו
 עי"ש ובחפזו אמרתי בכוונת הש"ך דלי' אית לי' נכסי דהיינו
 קרקעו ומטלטלי ולי' לי' זוזי ועכ"פ חבצתה המחילה הרמב"ן דלי'
 אית לי' זוזי צריך לסלקי בזהו וכוונת לי' לקבל מעות אבל
 טעמא דהש"ך שייך גם בזה דהא אין כפרעין מל"מ היכא דיש
 ב"ח אפילו צבורי טוב דלית' בהש"ך כאן שהרבה מקום לעיין
 לקמן סי' פ"ו ש"ך ס"ק ורמ"י שם בזה ומי' כ"ל כו'
 דהידגש בדברי המ"ה ויתירץ מעין הדרך שכתבתי ומתחילת
 על האר"ת שהשיב על הש"ך ולא עיין בסי' פ"ו אשר הש"ך מרשה
 מקום הוא לו : ג' . ש"ך ס"ק ד' ואין לטובס מדוקדק כו' אך
 עיקר דברי צע"ח כו' עכ"ל כ' באר' דא"ר מסתמ' דברי
 הש"ס דאיידי בלאמר אמנה דאין הלוה יכול לומר אשתכח לי
 אף באין בו כאמנות כמו לענין פרוע ב"ס בו כאמנות כמבואר
 לקמן סי' פ"ב עכ"ד וקדמו בזה בחסי' סי' קל"ד והעלה דאין
 לרחות דברי צע"ח וטור וס"פ וגם מהרמב"ם וסמ"ג ע"ד
 שדרכם למשך אחר לשון הש"ס והדרכה מדבחדא מוחלת
 מחתובוהו לעצמות אמנה וטענות פרוע משמע דפרוע דומ'
 דאמנה וכמו דבאמנה אין הלוה יכול להשיבוהי' ה"ה בפרוע
 ובש"כ בזה ב' נאמנות : ד' . סמ"ע ס"ק ד' הרמ"ם בתשובה
 כו' עמ"ש הט"ז לקמן סי' ג' וז"ל סי' ו' ומ"ש הב"ס בזה ע"ש סי' ז'
 ס"ק ל"ח ועיין לקמן סי' ר"ס ס"ב ובסמ"ע פ"ו ש"ך שם : ה' . ש"ך
 ס"ק ז' אינו נאמן כו' עיין בע"ש כו' משום דאין צדעתו למחול
 ולהפסיד חובו כו' לכאורה ק' לשיטת הרמב"ם פ"ג ממלוה ה"ו
 דהיינו לטובתו א"כ הקו' במ"ע דיהי' נאמן במנו דלי' צ"י
 מחל ומלאתי בכנסה' בהנהגותיו על השטר הו"ו א' שהירגש בזה
 בדברי צע"ח שער כ"א דכ"ג ב' טעמא דקטוני' ולעכ"ד י"ל
 דהנהגה לכאורה בל"א אף כאן מנו דהיינו מנו דהיינו דהיינו מה
 שירצה הוא לא ירצה הלוה אך הא בידו למחול בלא קטוני'
 ובדוד' תל' וע' שפיר ת' א"ס מחול באמת אזי יפסיד חובו
 וזה ברור ופשוט : ו' . ש"ך ע"ד עוד בזה דורס כ"ח בזה וזה
 כו' עמ"ש חרמ"ז הנקון ז' בספר עטרת מן בביאר שיטת
 הרמ"ם לקיים דברי הב"ח ועיין בשיטה מקובצת לכתובות
 שהביא הרבה תירוצים בזה דלא מהמין במנו דלי' צ"י מחל
 ע"ש : ו' . מחבר שם וא"ס אחר שאמר אמנה הוא כו' כ' בתומ'
 דהיינו דוקא בטעון אמנה ולא בפרוע סתם שטר לאו לאמנה
 קיימת אבל סתם שטר לפרעון קאי והא דא"ס משום דכתב ב'
 נאמנות וכיון דאמר פרוע נחבצת הנאמנות ולכן כ' הו"ס וס"ק
 הדין דוקא בהמנה עכ"ד ולעכ"ד דאין לחלק בזה דהנה הרמ"ם
 הביא דעת הרשב"א דב' ג' גם אם אמר המלוה בלא חביעת בע"ה
 אפי' א"ס וגובה משום דלי' לא היו פרע למלוה היו מקיימין
 מיט' דלוה השתא דפרע ה"א מדדי' לא גרע הו"ס מאחרים
 וזה דלחבצ' דודאי אף צטוען פרוע גובה ממנו ולא גרע
 מאחרים והיו כאלו ב"ח מכה המלוה הרמב"ן וגם הרשב"א
 כחב דינו צטוען אמנה ובש"כ דלאו דוקא כ"כ אלא חסם
 לשון הש"ס והר"י דחלק על הרשב"א לא מחבצ' שיל"ק לענין
 הפרעון אלא דמחלק בין אם חבצ' מחמת חביעת' ובין
 אחר מעצמו א"ס ממילא אין לחלוקי בין פרעון לאמנה ולהרבה'
 במחלוקת בין הרשב"א והר"י כעכ"ל :

סי' נ"ח א"ה סמ"ע ס"ק א' ע"כ ה"ע דאם מוציא דאבון
 מחר"ס חסם צו שמעון והכיר חלק מחר"ס כו'
 על"ס סי' מ"ט ש"ך ס"ק י"ז שהסכים לדברי הע"ש והביא רא'י
 לדבריו מכתובות דף כ"א דאמרין וכו' עלה מאי דבעי ועת'י'
 סי' קמ"ט שדחך רמ"י וזו עוד יש לדחות דהנה הרמ"ם הקשה
 להרי"ף והרמב"ם דס"ל בכו' כאמן לומר פרעתי א"כ מאי
 רמאות שייך ויתירץ הרשב"א דרמ"ל' וכתוב כאמנות והרמ"א
 תי' דילמא יכתוב זמן וא"כ תו' וממילא נכחה רמ"י טכ"ל דאם
 יתנע

בשם הירושלמי: ג' ש"ך ס"ק' א"כ כסחלק עיין משנה למלך
פרק י"ד מהלכות עדות הלכה ז':

סי' נ"ב א' ש"ך ס"ק' א' אפילו מפורש כו' מיהי דעת
הרמב"ן כו' עמ"ס המל"מ פ"ד ממלוה ה' באריות
ומ"ש עוד שם ב"ש ל"שון הסמ"ע כו' רק אמלוה ולוה וערב
והיינו כמ"ס מקל"ת פוסקים אצל י"פ דערב דינו בעדים הביאם
ב"י ס' ל"ד עכ"ל הנה המעיין בפרישה דלה כי לא נעלמו
מבני סמ"ע דברי הטור וב"י שם ש"ך וז"ל דלא תשימון למלוה
ולוה וערב משמע וע"ל ס' ל"ד סט"ז ואע"ג דשם כ' רבינו
דרי' נסתפק בערב ועדים הא' מסיק שם דהר"ם מ"כ בתשובת
הנאונים דלא מכה ערב ועדים זין פסולי עדות עכ"ל הרי
דהוא ז"ל בעמ"ס הביא הא' דא' לענין עדים ואף יסתור א"ע
בסמ"ע לומר דמשמע על הערב ולעכ"ד כוונת הסמ"ע ופרישה
פשוטה באמת גם הערב אין לפסול ד"ל דלא משמע ל' בערב
אך כן דאנו דנין להכשיר העדים אין אנו אחרת לומר דטעו
גם בזה ולא הוי משמע להו בערב דמי הכרח אותנו לזה אלא
דבאמת ידעו דהערב בכלל דנכנס במקום הלוה רק לא ידעו
דבעדים בכלל ואולי כוונת הש"ך להקשות על דקדוק לשוני
של הסמ"ע דכ' דלא משמע לאיכסי דקאי על עדים כ"א על
מלוה ולוה וערב מרשיטת לשוני כדא' דערב משמע לאיכסי
וע"ז השיב שפיר אצל האמת כוונת הפרישה וסמ"ע כמ"ס
ואף דאין לשוני מדוקדק ועיין צ"ד ס' קס"א ש"ך
ס"ק י"ז:

סי' נ"ג א' מ"ש לו שטר על חבירו כו' ע"ה עיקרה
דכ"נ' דינים המה ב"ב דף קצ"ב ע"א ז' דינים
ראשונים המה דבירדא ויהב טעמא ברוכא לעשות מה' שלק'
ז' א' ל' ח"ן שומעין לו דניחא למלוה לכופו לפרעו וניחא ללוה
לפגום שטרא ואם רוצה לעשות מה' של כ' א' של ק' ח"ן
שומעין דניחא למלו' דלא לפגום וניחא ללוה דלא לזכות לפרעו
וע"ן רש"ס ס' ודין ג' הוא מימרא דר' אשי ברוכא משטר
של ק' א' של ח' ח"ן שומעין דחיישין דלמא פרע' כולו ואחרי
ליחא לשטרא בידיו ובכ"ז שובר ויחמ"ל הא' אחריתא הוא והקשה
בת' שם אח"י לא אמר רבא כטעמא דר' ותי' דאיידי גם
בידוע דלא נפרע וכ"כ הרמב"ן והה"מ פ"ג ממלוה והרמב"ם
שם ה"ז הביא מימרות דרבא ורבין ה"כ' הטעם דניחא ללוה
לפגום ורבין ה"כ' הטע' כדי שלא יכפסו המלוה בדין לפרוע
לו הכל ב"ב א"ח"כ הביא דניחא דר' וכטעמא דר' ז': והטור'
לא ביארו שום טעם ב"ב דינים הראשונים ורבין ה"כ' כחבו
הטעם דילמא פרע' ומשמע דקאי גם על"ז דינים הראשונים
דכחבו הכל בחדא מחתא וגם לא ביארו ב"ב דינים הראשונים
דאיידי אף בידוע דלא נפרע וחמה עליהם בפרישה ובדקדק בזה
פרישה ובסמ"ע ולא העלה ארוכה ונחמ' אף ב"ד הנה בש"י
הטור' י"ל דלכאורה ק' על ר"ל למה לו לחוש לחשש רחוקה
דנפרע הכל ואמר ליחא לשטרא ביד' הא גם אי יתי' כדבריו
דלא קיבל רק כ' אכתי ח"ן שומעין משום דניחא ללוה שיהי' דין
פוגם וכדאמר רבא וז"ל דהנה ה"ז הקשה דיניה דרבא אח"י
אין שומעין הא' גם כשהלוה בפגמו ופורע המקל"ת הנרירה ביד
המלוה לשנות השטר כמבואר בס' כ"ד ותירץ בס' ברכות
יעקב דאיידי תו' דאז הירירה ביד הלוה לבתוב שובר או לשנו'
השטר ונכמ"ס הש"ך בס' כ"ד ס"ק' ב' ואמנם להרמב"ם דפוסק
בפ"ד ממלוה ה"א בתו' אף בפגום א"ל לשבוע א"ל א"ל לזקמ'
בתו' דא"כ מאי חיעולת ללוה דאכתי ביד המלוה להנצל מדין
פוגם אם יתבענו תו' או בתחילת יומא דמשלם זמני' אך
הה"מ דס"ל בפגום תו' צריך לשלם משום דאחרת החוקה
דא"ל פורע תו' שפיר י"ל כמ"ס בס' דאיידי תו' אך ברמת
גם להרמב"ם י"ל דרבא איידי תו' ואפ"ה שפיר אמר דניחא
ללוה כו' דרבא לשיטתו דס"ל בריש ב"ב דידם פורע תו' וזוה
יש לישב גם דברי ר"א דהנה אב"י ורבא דס"ל אדם פורע תו'
הוא כי הוכח דלא לטרידו ו"ל דגם ר"ל וסייעתו מוד' דלפעמי'
אדם פורע תו' דלא לטרידו' (ועיין ש"ך ח' מ"א ס' ה"י שם)

הדע ב"ח ישעון כרעתו וראיתי בתומי' ס"ט שהביא דברי
הרמ"ה הכ"ל בשם ספר דרכי נועם והקשה דהא אב"י הוא מרא'
דשטתחא בכתובות ואב"י סובר אדם פורע תוך זמנו ויש
לרחות עפ"י מ"ס התו' ב"מ דף ק"ב ע"ב וב"ב ד"ה ע"ב
דהיכא דאינו ברור שיה' חייב לשלם גם אב"י מודה דא"ל פורע
תו' וא"כ שפיר קאמר אב"י וכתוב מאי דבעי וכתוב איהו
תנאי אשר עי' ל' עבד דפרע תו' וזה פשוט ואנב אמרתי
להוכיח כי מנא תי' דתתא לריו ספר עטרת זבי על חו"מ וראיתי
שכ' בס"ז זה וז"ל תקנות הנאונים דאין לקנות ממר"ס בלא
ידועת החתום וכשהקונה טוען שהי' בידועתו צריך לשבוע ע"ז
וב' הש"ך שצריך הקו"ל לשבוע כמנה קנה ויטול ובמ"כ כחן מקו'
למעוה כי הש"ך לא כתב כאן כלום רק לקמן ס' ב' סק"ו ושם
איייראס הלוה צירד שכבר פרע ע"ש ועיין בס' קצ"ה ש"ך
ס"ק כ"ה:

סי' מ"ט ש"ך ס"ק' ב' יב"ש שער צדד יב"ש חבירו כו'
הקשה בתומי' מ"מ הרמ"ה לקמן ס' קכ"ט ס"ט
דאם הלוה אומר לא ליתתי חייב הערב לפרוע וגם כאן יחבב
לא' ואם יכפור שאינו לזה ה"ה ערב ואח"כ יתבע הב' ואם יכפור
שאינו לזה יתבע את הערב דהלוה טוען לא ליתתי ועד' יוכל
להוכיח ממי שירצה וחולק על הש"ך ולעכ"ד כדא' לחלק דשאני
בהאי דס' קכ"ט דא"ל בשום אופן לנכות מן הלוה כיון שטוען
לי ליתתי וגובה מן הערב נחמת השעבוד הערבות ומש"כ
בכ"ד כמו דיוכל לנכות מן יב"ש זה ק' וכל לנכות מן הב'
דטענה זו וכל א' ידחה לך אלא הב' כי הוא הלוה וגם ממנו
חובל לנכות דטענה זו בחורח ממ"כ חיל הכא קא מדמי כו'
ודוק ועמ"ל פכ"ה ממלוה ה"ב ע"ש:

סי' נ"א א' סמ"ע ס"ק' א' חני קניתי כו' הלא הרמב"ם ס"ל
דאפילו ע"א החתום כו' עכ"ל ואין לומר הא'
שם עכ"פ יכול לטעון להד"ס וכשבע להכחיש את העד דאכתי
ה"ל שכ"ן וא"ל לית פרעתי קשה הא' גם ב"א בלבד בכתב א"י
לית פרעתי וגם כי לפי שיט' הרמב"ם ב"א בכתב ובע"א בע"פ
בלא קנין א"י לומר פרעתי ולהד"ס ודא"ל לא מלי טענו וא"כ מאי
כ"מ בתומ' א"י קניתי מידו שוב ראיתי בדרישה שכ' למרן דכ"מ
לענין להד"ס ודבריו תמוהים צעוני וכמ"ל ועוד תירץ
דרישה דבע"א בכה' אף בנאמנות י"ל השבוע לי דלא פרעתיך
ומש"כ ב"ע א' בכתב וע"ה בע"פ אומר קניתי מידו ובנאמנות
א"י לומר השבוע לי כמו בכל הסערות ועיין בש"ך מ"ס בזה
ובתומ' דהה"ח הש"ך וב"כ מ"מ בכתב בשטר שחייב לו שכירות
ופירות קרקע ושטרות דאין נשבעין עליהן או ביש לו עד
המסייעו דפרע לשיטת הרמב"ן בריש ב"מ ל"ש משא"ל מ ולקמן
בס' ס"ט סק"י' ב' בתומי' עוד כ"מ ביורשים דלא אמרינן
בהו משא"ל מ' חס יטענו שמה פרע אביהם אלא דהוא ז"ל
במסופק בנזק דדין צדקו זה הואיל וגם אביהן אי טען פרעתי
בב"י חייב לשלם א"כ גם היורשים חייבין ונלעכ"ד יש לפשוט
מלשון הרדב"ח ח"א ס' קל"ו שהוצא בכנה"ג אות ח' דאי טעני'
היורשים א"י חס פרע חייבין דכתב אס היורשים טוענים ח"י
אס לזה או לא לא אמרינן משא"ל מ' משמע דוקא במסופקים
על הלוה ולא במסופקים על הפרעון: ובנזק קישי' הסמ"ע
כלעכ"ד ע"פ מ"ס הרמב"ם פ"ד מגזילה ה"ט' וב"כ המחבר
לקמן ס' שם ד' ס"ו בבושר בכל וכתחייב במקל"ת מחמת
השא"ל מ' א"ח שד"א ועיין לקמן ס' ע"ה ש"ך ס"ק' י"ט וס' פ"ז
ס"ק' י"ב וא"כ כ"מ בזהו נ"ן בשטר שחתם בו ע"א ונ"ן בע"פ
וטען על הכל פרעתי דאם אין המעיד בע"פ שקנה מידו ק' א'
ועכ"פ חייב לשלם החזוי' שכתב הטעם הוא משום משא"ל מ'
וא"כ לא חסיד מודה מקל"ת דאין כאן הוראת עדים דאין החייב
רק משו' משא"ל מ' אלא אי איכא גם ע"א בע"פ שקנה מידו חייב
בחמשים משום הודעת עדים וחייב שד"א על החמשים שבע"פ
שלא תי' הוראות פיו גדולה כו' וק"ל: בס' סמ"ע ס"ק' י"ג
וכתבטל השטר בו' עמ"ס בתשובת בית יעקב ס' ג"ח הבאתיו
לעיל ס' ל"א ס"א ועמ"ל שם לישב דברי הסמ"ע ומ"ס

בשם הרוי צ"א וז' ואצ"ג דא"א פורע חו"ז אפשר דפרע וכיון
 דנפול חייסין) אלא דס"ל כיון דסתם ב"א אינם פורעים חו"ז
 ועכ"פ מי שפורע חו"ז מקבל שובר דיוחס אולי יתבענו שנית
 ולא יאמנו דבריו לומר פרעתי חו"ז דלא שכיחא וכ"ע מודים
 דלפעמים פורע חו"ז כדי דלא לטריד' וכוטל שובר או השטר
 בחזרה ויחוס דלא יחוס לריעות' ונפרט כשהמלוה מודה שקיב'
 מקצת חו"ז הנס דלהרמב"ם לא יחירע החוקה דא"א פורע
 חו"ז היינו דוקא כשהלוה בפנינו ואין בידו שובר אחרי שהוא
 דבר דח"ק מקור סיסלק הכל חו"ז ולא יקבל שובר ויניח השטר
 ביד המלוה לכן אמרינן למאי דאיתרע איתרע ולמאי דלא
 איתרע לא איתרע אבל אם אין הלוה בפנינו והמלוה מודה
 שקיבל מקצת חו"ז ודאי חייסין שמה פרע כולו חו"ז וקיבל
 שובר ע"י הכל ולפ"י נכונים דברי ר"א דיל' דרעה ליתן טעם
 לדינא דקיי"ל א"א פורע חו"ז ומשמע בריש ב"ב דנס ר"א ס"ל
 כן ופ"י שייך טעמא דניחא ללוה דלפנוס צממ"כ דאי בא
 לב"ד חסר זמ"ס הא הצריכה ביד המלוה ובק"י הט"ז ופי' בא
 חו"ז מאי תועלת ללוה והא ביד המלוה לחצו בתחילת יומא
 דמשלים זמני' ולא יח"י דין פונם לכן אמר שמה פרע כולו ובטל
 שובר וזה שייך גם חו"ז ובהכ"ל ובכונים דברי הטור למאי דקיי"ל
 א"א פורע חו"ז הוצרך לטעמא דשמה פרע' וקיבל שובר :
 ואמנם כן י"ל בשטת הטור אבל על המחבר הקושי' במק"ע
 דהוא ז"ל כ' לקמן סי' פ"ד ס"ב דנס להרמב"ם דס"ל בפונם
 חו"ז ס"ל לשבע עכ"פ בטוען אשתבע לי כריך לשבע וע"ס
 במ"ע והס"ך דהטור חולק בזה וא"כ להמחבר גם לרדן
 דקיי"ל א"א פורע חו"ז אכתי כ"מ להלוה אם יח"י דין פונם
 דעכ"פ יוכל להשביעו בטענות אשתבע לי וקושי' הנ"ל במ"ע
 חמאי לא כתב טעמא דרבא דכ"מ נס צידוע דלא כפרע ונס
 קשה על ר"א חמאי מיקון בטעמ' דרבא : ואמנם הרמב"ם כ' בדין
 צ' הטעם דניחא ללוה שיהי' ב' שט"ח כדי שלא יפכו המלוה
 בדין לשלם הכל בב"א ותמה א"ע הב"ח דמאי כ"מ דנס בשנים
 יכול לכופו שישלם הכל ונדחק בזה וס"י שדברי תימא הם ונס
 בש"ך בסי' ע"ד ס"ק י"ז נלחץ בזה ולענ"ד הכוונה פשוטה דאם
 יח"י צ' שטרות אם לא יח"י המלוה כחוף לזחי וישלם לו שטר
 א' לא יגנוס אותו לשלם הכל דזה נהנה וזה ל"ח ומשכ"כ
 כשיח"י בשטר א' יתקם המלוה אם יקבל מקצת יח"י לו דין
 פונם ולכן יוכיף אותו בדין שישלם לו הכל בב"א והנס דהרמב"ם
 בתשובה כלל ס"ה סי' ט"ז כ' דאם נכתב הפרעון ע"ג השטר
 בינו שיט' אין לו דין פונם וכ"כ הטור לקמן סי' פ"ד ס"ב הא
 ב' הש"ך סס דד"ו לא נזכר שום פוסק רק הרמב"ם המליץ דהא
 ונס המל"מ פ"ד ממלוה כ' דבעת' חולק על הרמב"ם א"כ מי
 הכריח אותנו לומר דהרמב"ם וס"ק כהרמב"ם ופ"ק אם יורה
 הרמב"ם להרמב"ם הא ב' הש"ך סס דהיינו דוקא כשהלוה מודה
 שבעה בדיעתי ופ"י יחוס שמה לא יורה הלוה בזה ולהטריח
 א"ע אחרי עדי' למה לו ויחא' לי' לחצו מעותיו מיד כנלענ"ד
 ברור דברי הרמב"ם : והנה הש"ך בסי' פ"ד כ' להוכיח
 סברתו דבכתב הפרעון צ"ש בלא ידיעת הלוה יש לו דין פונם
 מהבונה זו דב"ב דק"ע צ"ע א' והכי' הפשוט דאל"כ הך קאמ'
 רבא דניחא ללוה דלפנוס שטרא והא ביד המלוה לכתוב
 הפרעון צ"ש א"א חו"ז הלוה מודה שבעה בדיעתי ל"מ וכ"כ
 התומ' בסי' פ"ד צ"א אור דברי הש"ך (ועיי"ס מה שהשיג עליו
 ומ"ס צבימורי סס) ואמנם אי יתייבא להש"ך דעתו מוכרחת
 מרבא הא מר' א' מוכח להפך דק' אמאי לא אמר כטעמא דרב'
 ובע"כ משום דבלא"ה אין תועלת להלוה דביד המלוה להנצל
 מזה ולכתוב צ"ש ובע"כ דמהני גם בלא ידיעת הלוה והא חנן
 קיי"ל בר"א דהוא בתראי ואבראי דהש"ך לשיטתו בסי' פ"ד
 ס"ק ג' דחולק על הב"י בזהי דפינס חו"ז וטוען השבע לי וס"ל
 דעכ"פ א"י להשביעו א"כ בלא"ה לק"מ על ר"א דיל' כת' שלנו
 הנ"ל דלא יאזכיר הוי טעמא דניחא ללוה דלפנו' גם בתו"ז אבל
 הב"י לשיטתו בע"כ לר"א גם בכתב צ"ש בלא ידיעת הלוה לא
 נעשה פונם ולכן לא חילק בזה הב"י לקמן בסי' פ"ד ס"ג ולפ"י
 לשיטת הב"י לר"א אין לחוס גם בזהי ב' דינא של רבא לטעמא
 דניחא ללוה דלפנוס דאי ברוחא משטר של ק"ב של כ' הא בידו

לכתוב שובר צ"ש ולא יח"י דין פונם ובשנים של כ' ורואה לעשו'
 א' של ק"ג ב"א אין לחוס לטובת הלוה שלא יפכו המלוה בדין
 לחלק כל חובו מחשש פונם וכהנ"ל בשטת הרמב"ם הא ביד
 המלוה לכתוב הפרעון צ"ש ולא יח"י דין פונם אף דלא יורה
 הלוה שבעה בדיעתי ורובא דחייס להאי דניחא ללוה או דס"ל
 כבעה"ת דחולק לנמרי על הרמב"ם או עכ"פ ס"ל כחילוקו של
 הש"ך וכיון דר"א דהוא בתרא פליג על רבא לכן השמיטו הטור
 טעמא דרבא אף דשייך נס צידוע דלא כפרע אף לפי זה קשה
 על הטור"מ הך הניאו לנמרי הכי דיני דרבא דהן אמת דפשטי'
 דחו' והרמב"ן והרמב"ם ס"ל דנס בזהי דיני' דרבא שייך דלמא
 פרע' וכתב חזקא אף לכאורה אין דבריהם מוכרחים דיל'
 דהאי טעמא דלמא פרע' וכתב שובר לא שייך אלא בדיוני דר"א
 דע"פ המלוה מודה דקיבל מקצת חו"ז כמו שקיבל המקצת
 וכתב שובר כן קיבל הכל וכתב שובר ומשכ"כ בזהי ב' דינא
 של רבא דאומר שלא קיבל כלל' ל' דלא חייסין לפרעון והרעת
 מוכרעת לזה דיל' דלא חסדינן למשקר ואחזקין אינשי ברשעי
 לא מחזקין אלא בפונם דמשביעין אותו בלא טענות אשתבע
 לי משום דהמפרע לא דייק שפיר חייסין דילמא כפרע הכל ולא
 דחיק אבל באינו פונם דלא שייך לומר דלא דייק וכמ"ס התו'
 בכתוב' פ"כ אין לחסדו ברשע והנס דיש לחלק דבאן כיון
 דהחשש הוא שמה נחן שובר א"ל דלא דייק דכיון דעשה מעשה
 מדכ' דכיר אכתי אינו מוכרח ונס דיל' דלחוס דקיבל כל החו'
 ואמר ליתא לשטרא בידו' וכתב שובר הוא חשש רחוק דהצא
 לנכות מסתמא חסוי שטרי' ונס לחוס דכפרע מקצת וכתב
 שובר נ"כ רחוק דמסתמא ה' כותב ע"ג השטר כדי שלא יטערך
 לשמור שוברו ופ"ק למ"ס הש"ך בסי' כ"ד ס"ק צ' בנס הב"ח
 דאין ביד הלוה לכופו הא מסתמא ניחא למלוה כדי שלא יח"י
 דין פונם ור"א דחייסין משום דיש לנו דיל' מוכיחא לזה דנס לפ"ד
 עכ"פ כפרע מקצת ואמאי לא כתב חזקא ע"ג השטר ובע"כ
 דלא הוי לשטרא בידו' וא"כ יש לחוס שמה כפרע הכל ונס
 לכאורה אין ראוי למ"ס התו' והרמב"ן והרמב"ם על הרמב"ן
 ב' דינא של רבא איירי נס צידוע דלא כפרע ואמנם על הרמב"ן
 והרמב"ם והרמב"ם לק"מ דהא לפי טעמ' דרבא דניחא ללוה לפנוס
 עכ"פ הדין אמת דנס צידוע דלא כפרע שייך האי טעמא ונס
 בשטת התו' י"ל דהוי קשה לזה על רבא דיהב טעמא משום
 דניחא ללוה דלפנוס והא ביד המלוה לכתוב ע"ג השטר ולא
 ניחא לזה בחיור' הש"ך דל"מ בלא ידיעת הלוה וכמ"ס בתומ'
 לקמן סי' פ"ד דהא נקל ביד המלוה להשיג עדיו ע"ז ובע"כ
 כמ"ס בעה"ת דנס בכתב צ"ש בדיעתי הלוה יש לו דין פונם
 וא"כ ליתא לדבריו דהא גם בחילוקא ראשונים לחוס דלמא
 פרע' ולא כתב שובר על גבי השטר דאין ביד הלוה לכופו
 ולמלוה אין תועלת בזה ונס אי נימא כהצדא ראשונה שכתבו
 דהיבא דאין המלוה מודה שקיבל כלום י"ל דל"ח לפרעין אכתי
 אין תימא על התו' דכיון דעכ"פ לקוטעא דמולתא לרבא גם
 צידוע דלא כפרע אין שומעין וכמבוא' מעמנו למה להו לחלוקי
 בהצדא וניחא להו לחרץ בפשטיות' אף הטור ומחבר דהצדא
 להו בעל כרחך דטעמא דרבא לא קיימא למסקנא קשה דנס
 באינו ידוע דלא כפרע מכ"ל דאין שומעין דהא ס"ל דלא שייך
 כאן חשש פרעון וככ"ל וינעתי ולא מלאתי בזה תיור' מחזור
 עד שהאיר ה' את עיני וראיתי בחידושי הרמב"ן צ"ב סס הביא
 גירסת הר"ח דנרנ' דהני גם מימרי דרבא הטע' דרילמא פרע'
 וכתב שובר ולא גרס האי דניחא ללוה כו' . אז אמרתי בריך
 ה' שהנחתי בדרך אמת שכן הייתה גירסת הטור ומחז' והפרש'
 לא ראה דברי הר"ח :

אף לפ"י לכאורה קשה על הרמב"ם דגורס כגירסא שלנו .
 ולגירסא שלנו בע"כ רבא ור"א פליגי . והרמב"ם הביא
 טעמא דרבא בדיוני ומשמע דר"א בדיני . ודבריו סותר' זא"ז
 והנס דכתבנו דלהש"ך דס"ל בתו"ז נס בפונם וטוען השבע לי
 א"ל לשבע י"ל דרבא ור"א לא פליגי . היינו דוקא לרבא לשיטתו
 דס"ל אדם פורע חו"ז אבל על הרמב"ם קשה כמו דמבין צ"ב
 דיני' הראשונים הטעם דניחא ללוה כן י"ל בדין השלישי :
 ונלענ"ך

ובלעב'ד דמכאן סיינחא להמחבר לקמן בסיומן פ'ד דסובר
דלחמב'ס בפונם תו' וטוען השבע לי לריך לשבע והקשו
עליו בסמ'ע וס'ך דלין רמז בהרמב'ס - ולפ' ס'ס - וגם יחי'
מובח דעת הרמב'ס כסברה שלנו דכתבנו דחששא דשמא
פרע' לא שייך אלא בדוכא דר' דמודה עכ'פ' שקיבל מקצת -
דהנה לקמן בס' פ'ד כתבנו להוכיח שיטת הש'ך דאס' אין
הלוה מודה שבע' מדיעותיו לא מהני גם בכתב' ב'ס - ממילת'
דר' אסי דאמר שרצה לשנות משטר שלק' ח' של כון - ולבאור'
למה ביקש זאת ובע'כ' שלא יחי' לו דין פונם - ותקשו הא'
בלא' ה' בידו לכחוב בוני שימי ובע'כ' דלא מהני בלא ידיעת
הלוה וכמו שבארתי לקמן באר הטיב בע'ה' ע'ס - ואס' כן
לכאורה גם על ר'א קוסי' הנ'ל בתקפו דא' זהו ר'און המלוה
א'כ' משום הא' חששא גופא כימא דלא משויינן משום דהוא
גנר ר'און הלוה - ומה שכתבתי לעיל דר'א' ס'ל דפרעין ב'ני
שימי מהני אף בלא ידיעת הלוה - הא' ליתא דא'כ' למה יבקש
המלוה לשנות ואטו בחסדי מרע עסקין - ובע'כ' ל'ל דר'א'
רצה להורית לן טעמא דשייך גם אחר זמן פרעין דא' הדורס
ביד המלוה ולא שייך הא' טעמא דניחא ללוה דלפונם - ורצא
דאמר טעמא דניחא ללוה משום דאירי תוך זמנו וכהנ'ל -
והא' דלא יבט טעמא דדילמא פרע' דהוא טעמא חלימ'א הוא
משום דלא שייך שם הא' טעמא כיון דלינו מודה כלל דפרעין
וכמ'ס לעיל באריכות - אבל במילתא דר'א' דשייך טעמא
דדילמא פרע' - ניחא לי' בהאי טעמא - והא' דלא ביקר
הרמב'ס - ב' דיוניס הרשונים דאירי דוקא תו' אינו מן
התימא כמו דלא ביקר דאירי גם בידוע דלא כפרע משום
דכלמד מן העצם - הי'כ' לא הירך לבאר דאירי תו' - אף
דלפ' קשה הא' הרמב'ס דפוסק ב'תו' אף בפונם א'כ' לשבע
וא'כ' מאי חושלת להלוה וכהנ'ל דבשלמא ב'ל' י'ל דבאמת
איירי אחר זמנו ואפ' חוששין להאי דלא ניחא ללוה וכסדרת
הט' בתירוץ ס' דדוקא אס' כבר פרעו מקצת דהלוה דודק
למלוה לעשות מאחד שתיס או לכחוב סובר או לשנות השטר -
או הדורס ביד המלוה - אבל לפ' ב'צ'כ' לאחא זמנו לא שייך
סברא דניחא ללוה - דל'ל לזה דא'כ' מי הכריחו דין הנ'
לומר העצם דדילמא פרע' וכת'ס לעיל ובע'כ' דאירי בתו'
וקשה שער מאי חושלת ללוה - ומה מוכח כדעת הב'
דלרמב'ס בפונם תו' עכ'פ' מהני טענו' השבע לי והוי חושלת
להלוה אס' יטוען השבע לי - ואחי הכל על ככון בס'ד ככלעב'ד
בדרך מלפול:

ב ש'ך ס'ק'א' אין שומעין בו' ולקמן סימן ע'ג ס'ק'ח' עכ'כ'
כדפס בטעות ונ'ל סימן ע'ג ס'ק' י'ז ועיין מ'ס בביאורי
לעיל אית' ח' לישב דברי הרמב'ס על מכונם:
ג ש'ך ס'ק' ב' ויל'ד בו' קושייתו ותירוץו האחרון קדמו
בפרישה - ובתירוץו הראשון לכאורה לא הועיל דאס' כרצה
לכתוב ע'כ' השטר אף ברצוה שיעשו לו משל מאה ח' של חמשי'
אמאי אין שומעין וככתב עליו שה' שטר של ק' - ומאמאי
שהירגש בזה בתומי' סימן ק'ד ס'ק' ט' ודברי הדרישה גם הוא
לא ראה - והאמת כי דברי הש'ך נכונים לפת'ם בביאורי לעיל
אית' ח' ולקמן סימן פ'ד אית' ב' דר'און המלוה שיעשו משטר
של ק' של כון הוא שלא יחי' לו דין פונם והי' מהרצוי למלכות
ר'און בזה אלא דחיישין שמא כפרע כולו - ואי ככתב ששטר
זה הנמיה משטר ישן של ק' א'כ' לא יועיל בזה כלום והוא בכלל
אין שומעין לו כי לא באלה חפצו וזה ברור לעב'ד:

ס'י נ'ה ס'א' בהנה שליש שהחזיר בו' השליש פטור דהוי
גרמא בזיוקין כתב בתומי' דהיינו דוקא בהחזיר
לישראל ובשטר שאין בו כתבות דעכ'פ' לריך המלוה לשבע -
אבל בשטר שיש בו כתבות אף בהחזיר לישראל או באין בו
כתבות והחזיר לאחר חייב השליש ולכן השמיט הרב בהג'ס
מ'ס בתשובה דגם בהחזיר לאחר פטור - עכ'ד ועיין לקמן
סימן פפ'י ש'ך ס'ק'ך'א' דהסכים לדברי הרשב'א דגם בהחזיר
לאחר פטור והביא כמה פוסקים שהסכימו בדין זה ותמנה על
התומי' ב'לה ובר דברי הש'ך הללו:

ס'י נ'ה ס'א' בהנה שליש שהחזיר בו' השליש פטור דהוי
גרמא בזיוקין כתב בתומי' דהיינו דוקא בהחזיר
לישראל ובשטר שאין בו כתבות דעכ'פ' לריך המלוה לשבע -
אבל בשטר שיש בו כתבות אף בהחזיר לישראל או באין בו
כתבות והחזיר לאחר חייב השליש ולכן השמיט הרב בהג'ס
מ'ס בתשובה דגם בהחזיר לאחר פטור - עכ'ד ועיין לקמן
סימן פפ'י ש'ך ס'ק'ך'א' דהסכים לדברי הרשב'א דגם בהחזיר
לאחר פטור והביא כמה פוסקים שהסכימו בדין זה ותמנה על
התומי' ב'לה ובר דברי הש'ך הללו:

או ס"ל כהרשב"א וסייעתו וכהכ"ל - ואח"ז מלכתי בפ"י בניטין
 מעין דבריו וע"ש שהאריך וגם אדמו"ר הגאון ז"ל בספר עטרת
 סוד האריך בעניניו אלו - ובמ"א הארכתי וכלן אין להאריך:
 ג ש"ך ס"ק ו' והא' דכאמך כו' ע"ש שהאריך ועיין בתשובות
 שם יעקב ח"ד סימן ה' שחולק על הש"ך:
 ד ש"ך ס"ק ל"ד אשה כו' ולענ"ד דברי שניהם אינם נכונים
 כו' עיין מ"ש הכ"ס בזה"ל סימן פ"ה ס"ק ק"ט ליעב קושי'
 הש"ך:

כ"י נ"ז א' ס"ב שטר שלום כו' ופרעו כו' כתב המל"מ פ' י"ד
 מה' מלוה ה"ז בשם הרדב"ז הם כמחל מקלח השטר
 כנון שלום מנה ופרעו חמשים וחזר ולוה אותן חמשים על
 סמך השטר הראשון - גובה המלוה שהל"ת החוב שלא כמחל
 שענדו מן המשועבדין עכ"ל - ואמנם הרא"ש בפירושו לנדר"י
 דף ק"ז ע"ב כתב לה פך דנש בחלי החוב שלא כמחל שענדו
 ח"ב ממשעבדי דחיישינן שמה יבנה בו חלי האחר כו' ועיין
 בסיומן נ"ה ש"ך ס"ק ה' שהאריך ודבריו מכוונים עם הרדב"ז
 והמל"מ לא העיר בכל זה:

ב ש"ך ס"ק ח' הרי מודה כו' עיין מל"מ פ"ד ממלוה הלכה ה'
 ועמ"ש בבאורי לקמן סימן ס"ג:

ס"י נ"ח א' ש"ך ס"ק ז' - וכלפנינו שהוא גליון במדבריו
 כו' עמ"ש בפני והושע בתשובות דף פ"ה ב"ה
 ולא היא ע"ש:

ב ש"ך ס"ק י"ב ד' העור כתב הסמ"ע אפילו הי' ציד הלזה כו'
 עיין בתשובות עבודת הגרשוני ס' ע' דהעלה דהעיקר
 כהסמ"ע ע"ש - ובמל"מ פ"ד ממלוה ה' ט' האריך בדיוני
 סטריאומביא כמה חקירות עיונות ע"ש הט"ב:

ס"י נ"ט א' מלוה שהוציא כו' והמלוה אומר א"י כו' עיין
 לקמן סימן ע"ב ס"ד וס"ק ד' דעת הרשב"א
 והר"ן גם במשכון אם המלוה מסופק לריק להחזיר משכנות
 מפני שגוף המשכון של לוה והוא כאלו המלוה בזה להוציא - ועוד
 חידוש הרב בהנה"כ ס"ד דאם מעיר שלא כדבריו הלזה
 נגד העד וע"ש ס"ק כ"ט ומשם תלמוד לבאן:

ב שם אינו חוזר וגובה ב' כתב הב"ח וז"ל כן היא מסקנות
 בעפ"ת וכ"כ הרשב"א בתשובה סימן אלף מ"א כו' עכ"ל -
 ולענ"ד דברי הב"ח תמוהים מאוד - כי הרשב"א שם מיידי
 היכא דנש המלוה פונם שטרו ומורה שקיבל מק"ת והוא הדיון
 המבואר בסיומן ע"ב ס"ד בהנה"כ וזוה לענ"ד לכ"ע אינו גובה
 ומחלוקת הפוסקים שהביא בעה"ת שער כ"ג ח"א - הוא בהזנן
 דהמלוה טוען על הכל א" - והוא הדיון הנזכר כאן בש"ע -
 דהנה לכאורה קשה על הפוסקים שהביא בזה"ל דהיבנה
 בשטר זה - מ"ש דכתובות בסי' ג' דהספומת דאמרינן דמפרע
 לא דייק כו' - ואינימא דנש דהמלוה מסופק בפרעון גובה -
 ח"ב מתי איכפת לן דלא דייק הא ח"ק אי חמר בפני הב"ד שהיה
 מסופק אפי' גובה וז"ל דבשלמא בנ"ד יש רגלי לדבר שלא פרעו
 דא"ב הו"ל ליטול עובר - ומש"כ בפונם דחזינא דהמכ"י על
 המק"ת שהורה המלוה גובה לכ"ע אינו גובה בשפק - ואם כן
 בדיקא דהרשב"א צ"ב לכת מאן דפליג - ועיין עוד בתשובות
 הרשב"א סימן תת"ק ע"ז כי שם הביא הדיון שהביא המחבר
 בסיומן ע"ב ס"ד דהיירי ג"כ בפונם והוסיף בעצמו דהא עכ"פ
 חל על המלוה לישב כדיון פונם וכיון דא"י לשבז מפסיד ועיין
 מל"מ פ"ב משועבד ה"א - והוא יתד חסר לא תמוט ובודאי ליכא
 מאן דפליג בזה - רק באיכו מודה כלל על השרעון בבני והב"ח
 ז"ל ערבב הענין ודבריו ז"ל לענ"ד:

ס"י ס' א' ש"ך ס"ק י"ד ה' שנים כו' ואין להקשות היכא
 ס"ד כו' אבל קנין לא מרכיב במתנתין כו' וזה
 ברור עכ"ל ודבריו סדומין - ולענ"ד החילוק ברור דהנה
 באמת י"ל דמתי פריך הש"ס ומתי פסקא - הא יש לומר
 בשלמא בנותיו דאית להו בתנאי ב"ד משתמא לא קיבל קנין

דהא ח"ל קנין - אבל בתה דליתא בתנאי ב"ד לריק קנין - אף
 ז"ל דהא גם בנתה בנו בשטרי פסקתא - ובע"כ הקנין משום
 משעבדיו וא"כ גם בנותיו לריק קנין משום משעבדי - ואמנם
 כן אי חיידי בקנין - אבל אי חיידי בשטר לבד - שפיר י"ל
 בנותיו מסתמא לא כתב שטר דלמה יכתוב דבלא"ה אית להו
 בתנאי ב"ד - אבל בזה לריק כתיבת השטר דל"כ במאי
 חקנהו ואמנם בעיקר קושי' הש"ך נלענ"ד לישב בפשוטו דהא
 אמרינן בניטין שם דכתובים הם אלל ב"ח ואינם כתובים אלל
 משועבדים - וא"כ לא מהני כתיבה אלל בנותיו - אף לכאורה
 ז"ל בטר טעמא משום דאין לה קצבה - והא לפי האי
 סברא גם בזה אין לה קצבה - אבל הכנון לענ"ד דרוקא
 בנותיו עבדי תנקת דלא יועיל כתיב משו"הו תיקון העולם
 דשום אדם לא יוכל למכור נכסיו דעל כל אדם מוטל חוב זה -
 אבל בת אשתו דלא שכיחא לא שייך בזה תיקון העולם - וזה
 פשוט:

ב ש"ך ס"ק י"ב וחלקו עליו כו' גם בש"ס כו' וזפרט בניטין
 כו' עיין בפ"י בניטין שם דהעלה דהרמב"ם מיידי דרוקא
 במתחייב ח"ע במתנה אבל שבת ופרי בי דינא הוא דמתחייב
 ל"י ע"ש שהאריך ועיין בתשובות פרח מ"א סימן י"ב וסימן פ'
 מ"ש בזה בארכיות ובמל"מ פ"א מהל' מכירה: ומ"ש שער
 הש"ך שם ב"ס"ק זה גם מ"ש בס' ג"ת כו' לאו מילתא היא כי
 אבל באמת עדים מאי קמש"ל עכ"ל קשה לענ"ד דהא טובא
 קמש"ל לאסוקי מדעת הרמב"ם דס"ל דנש קנין לא מהני
 בדבר שאינו קצוב וז"ע:

ג ש"ך ס"ק י"ד א"ח צרפוטתה כו' כדמוכח ביורושלמי ר"ס
 הנושא - עמ"ש בספר קרבן העדה ביורושלמי שם ב"ה
 הלכה:

ד ס"ג בהנ"ה וי"א דהמקבל עליו לזון את חבירו סתם כו'
 עמ"ש בתשובות שער אפרים סימן קכ"ט ובתשובות שבות
 יעקב סימן קס"א ע"ש:

ה ס"ז המתחייב ח"ע דברר שלא בא לעולם כו' חייב אע"ג
 דא"א מקנה כו' דליתא בתומי' שהביא בשם כהנ"ל דהקשה
 בזה דאמרינן בקדושין דף ע"ח ע"ב ולר"מ דס"ל אדם מקנה
 דלנבל וזכר למה לי דהא אי צמייהב במתנה ומשני בנכסין
 שנפלו בשבטא גוסס פ"ש והא מאי לומר בלשון חיוב - וחירץ
 בתומי' דאם יהי' צהורת חוב א"כ אם לא יפאר רק מטלטלי ה'ז
 מטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי והא ר' ע"ש - ואכתיו לא
 מארנא קושי' זו לשיטת הרוטנא שהוצא באכסית זקנים
 לכתובות דף פ"א ע"ב דלר"מ דס"ל מטלטלין משעבדי לכתובה
 צע"כ ס"ל גם מיתמי גובות ממטלטלי ודלא בשעת הר"ת
 שהוצא בתום שם - וא"כ ב"ס דס"ל דע"ה גובה ממטלטלי
 דיתמי - ואכתיו הקושי' במ"ע - על"מ לשיטתו וז"ע:

ו סעיף ט' ראובן הלזה כו' עמל"מ פ"ה מטוען ח"מ מ"ש
 בציפור דברי הטור:

ס"י ס"א א' סעיף ד' אבל אם כולד לאחר מכאן כו' עיין
 בתומי' ס"ק ב' דהוכיח מזה דהא וחמור קני
 דאי לא קני כלום ח"ב נימא כיון דאחר לכל מוציא גם כולדים
 אח"כ בכלל והוא חת וחמור ולענ"ד י"ל דמסתמא לא כיון חל' על
 אותן דמהני חיובי מש"כ שם דפ' להרי"ת וחמור וקל"ת ראי'
 לזה משבוע' דכ"ה ע"ב ודף"ג ע"ב כאן בכתם כאן במפרס ואף
 דאין מש"ס ראי' ברורה מ' לענ"ד הסברה וסרה לחלק בזה:
 ב ש"ך ס"ק י"ד אבל תנאי כו' עיין בתומי' מ"ש בזה ועמ"ש
 הב"ס בזה"ל ס"ב ס"ק ו' וס"ק ס"ב וס"י ק"ח ס"ק ד'
 ובתשובות עבודת הגרשוני ס' ע"ד ועיין בכהנ"ג:

ס"י ס"ב א' ש"ך ס"ק ה' ב"ה וכתב בזה"ל עיין ב"ס
 בזה"ל סימן פ"ה ס"ק למ"ד שהשיב על הש"ך:
 ב ש"ך ס"ק י"ד א"ח דיוע כו' עיין מהפ"ז סימן פ"ה ב"ס ס"ק
 ק"ט וכבר זיכתי לציל סימן נ"ז ו' אות ג':
 ג שם מחברוכן א' מן האחים כו' או מנייה מלאתי - והקשה
 הש"ך דכאן משמע דמיתתו לעצמו ולקמן ס' קצ"ו ס"ב
 מוכח

לריבא וגם לשעת הש"ך שם ס"ק ח' דמכיר אף צמולא טריפא
בפשיעה אין ראי' דיל' כמזכר בחולין דף י"ד סבין איתרע
בהמה לא איתרע וגם התם הכלים בחוקות כשרות :

ב סמ"ע ס"ק ג' אין גובין בו כ"ל אבל שאר שטרות שצדור כו'
ומטעם דלמדין האי גברא לאו זיין הוא אלא מלוה ע"פ
יש לו עליו - וכתב באור' ואין דבריו מדויקים אף שכתבו
הרא"ש דל"כ עכ"פ יצ"ה בשטר זה מהלוה מצ"ח אם טוען
להר"ם דהרי חייב לו מלוה ע"פ עכ"ל - ולענ"ד הם ז"ל כתבו
בדקדוק דבשלמא לענין שאר שטרות אין לנו לגרוע כח השטר
ולומר דהאי גברא מוחזק לזיין דיל' דהגם דביקש לזיין שטר
אחר שאל' ה' לו מלוה ע"פ וממילא כח השטרות בחקפן גובה
בין ואף דהלוי טוען להר"ם - ומשאל' כשנא לגבות בשטר
שהעידו עליו עדים שר"ה לזיין הרי עכ"פ כחליט דשטרא זיין
הוא - ולא עדיף טענותיו משאר טענות צע"פ וה"ה טוען
להר"ם - וכי צטביל שציקש לזיין איתגורי איתגר - ושתקע
הגרבר ולא כאמר - ואי משום הכי שטרא הא לא עדיף מהאי
דנחקין ולחיש לרבה המזכר בב"ד דף ל"ב ע"ב דק"ל כו' יוסף
בזווי ואף רבה לא אמר אלא משום מה לי לשקר והכח מאי מגו
איכא - ואף דבכ"ד אינו מודה שהיו מזוייף - הא עכ"פ אכן
דייני' לי' ע"י העדים כמזוייף וזה צדור לענ"ד :

ג סמ"ע ס"ק ד' נראה דכתב לעולם ללמדינו דהפילו תפס
כו' עכ"ל היינו דוקא תפיסה בעדים אבל בלא עדים לא
מהני כ"כ בתשובות ע"ה סימן ל"א ע"ס - ועיי' בחומ"ש חממה
א"ע על הסמ"ע וכתב דלהר"ם דלעיל סימן כ"ח ס"ב מהני
כאן אף תפיסה בעדים - ולענ"ד נכונים דברי הסמ"ע בביאור
לשון לעולם שכתב המחבר והוא מלשון הרמב"ם - דגם בסימן
כ"ח ס"ב הביא המחבר דעת הרמב"ם דהשטר בטיל ולא
מהני תפיסה עיי"ש - ולשיטתו גם בכ"ד לא מהני תפיסה -
אך הא קשי' לו על הסמ"ע ב"ס ח' דמוסק דמוקמינן ביד
שליש המוסר דכאן לא מהני תפיסה ובשטרואי לא מוקמינן ביד
השליש משום דמהני תפיסה - והא להמחבר אף בסמ"ע לא
מהני תפיסה - ופז ראייתו בתומ' ס"ק ד' שהקשה כן על
הסמ"ע ב"ס ח' :

ד מחבר ס"א ואם עדי השטר מעדין כו' לשון הרמב"ם סוף
ה' עדות ויראה לי שאם שטרי השטר והעידו הם עצמן
על כ"י גובה בעכ"ל - וכתב בעה"ת בש"ר י"ז ח"א ס"ד הטעם
דאם הוא הוחזק בסקרן כל ישראל מי הוחזקו עכ"ל וכ' המל"מ
פי' לפירושו דבע"כ זוכרי' גוף העדות דאל"כ בלא"ה אינו
גובה בו וכמ"ס הרמב"ם פ"ח מעדות והלכך תו ליכא למיחש
שאל' זיין הוא עצמו - ודבריו תמוהים לפירושו למה חלה זה
בהוראתו הרי גמרא ארובה הוא דאם הוא הוחזק כל ישראל מי
הוחזקו עכ"ל וכלענ"ד ליטב דהנה בשיטה מקובצת לכתובות
דף ל"ו ע"ב - הקשה דהא מעיקרא דר"ה הש"ס לוקמי
דכפס קלא דשטרא זיין הוא - הוי ביטא להש"ס דלא נבין בי'
אלא דהוי קשה לי' בשם רע הא ביטא שם מונה כו' ואמר כך
דמוקמינן דמתי בי הריבוי' א"כ כ"ס דנימא דלא נבין בי' -
דאם בע"כ צדירא טפי מקלא - דמקנבא כלמד דמשום קלא
לא איתרע ומשום כי האי מיתרע - והיך הוא ז"ל דאין הקושי'
על הסברא לומר דלא מסתברא לאורעי שטרא בלא הקושי'
היך גמר ר' פסא מיני' דלא מנבין בשטרא כהאי דבשלמ' החם
שכחי פרי'י אבל ודאי אי הוי אמר ר"פ מסברא דכפשי' לא
הוי קשה לן מידי עכ"ד הרי דאין ראי' לדן זה מש"ס דבאמת
י"ל כיון דמהדר בחר זיין חייסין שמה מלא עדים שקרים - אך
דלכאורה קשה על הרמב"ם בלמה אמאי לא נחוש לזה דהא
צע"כ הוי דמהדר בחר זיין גרע מיכל הקול וכמו דמצינו גבי
קנס ובקושי' הש"ס - ואמנם הרמב"ם צ"ב מה' נערה כתב
הטעם בתובעת לזכות דכפז מוקנס משום דהוי קדשה ואין
בה דין קנס ודלא כפירש' דמסתמא זינתה - וא"כ שפיר י"ל
דרוקא בקנס הוא דלא משטר ביטא הקול - אלא בתובעת לזכות
דהיא קדשה - אבל לחסוד ציוק או ביטא קול על שטר זה
שהוא מזויף מסתבר יותר דלא למנבי בי' - מהיכי דלא יטא
הקול על שטר זה רק שנים קומרי' שגמר לנו זיין - ובאלו עדים
על

אויכא צ"ל מן השותפים שאלא מציאה חולקין - לכאורה יל' ד
צלשון הש"ך דכתב מכאן משמע והא מוכח כן בצירור ויל' דיש
לחלק בנשתתפו סתם הוא לאמצע - והכא יל' דאירי צפירש
להר"ם דהמציאות והיו שלו - אך מסתומות הרמב"ם ומחבר
משמע גם בסתם מציאתו לעצמו - ובזה נדחה גם מ"ס בתומי'
לחצר דכאן איירי דאמר בכתובותי לזכות לעצמי ואם בלא"ה
לא הוצרכו אלא דברי התומי' דבאמת מזכיר לקמן סימן קע"ו
ס"ג בהג"ה דכל מה שמכיל השותפות מתקיים אף בלמירה
ואינם יכולין לחזור כל זמן השותפות והוא דעת הגה"מ - וגם
האי דינא דהביא הרמ"ם בסימן קע"ו ס"ב הוא דעת הגה"מ -
ואי כוונת דבסתם כוונתם גם על מציאה א"כ אף אי פירש
דהגביהה לעצמו - אינו יכול לחזור ואף לשית הנ"י ומתרי"ק
שהביא הרמ"ם שם ס"ג דיכולין לחזור לענין מה שיריחו ואפי'
צקנין וכת' הש"ך שם ס"ק ח' - הא מודים דל"כ לומר שכבר
חזר בו לענין מה שיריחו כבר וכת' הרמ"ם שם - ואמאי
כאמין כהן לומר מציאה מאסתו וחזרתו מן השותפי' - ואמנם
לשיטת הרמב"ם שהביא המחבר שם צדרי' וכול לחזור לענין
מציאה אף על מה שיריחו כבר וע"כ צ"ל ויל' דהמחבר
והרמב"ם לשיטתם צדרי' אף בהגביהה המציאה סתם הא ע"ז
לא מהני הקנין של השותפות ואומר עתה שרובה לזכות לעצמו
ויכול לחזור מן השותפות דק"ל כו' נחמן דאף משבאל' לעולם
יכול לחזור בו - והרמ"ם שם ס"ב והנה"מ לשיטתם דס"ל דא"י
לחזור אפילו במאי שיריחו להנא וכ"כ לשעבר - ודכ"ע מן
הסתם גם מציאה בכלל :

ס' ס"ג א' ש"ך ס"ק צ' אין גובין בו כו' אבל אם ראו אותו
צדור כו' שהרי בראו זמן ה' בחוק' כשרות עכ"ל
ואנכי תמה למה לו לטעמא דחוקת כשרות הא בלא"ה כ' ב"ס
ה' בשם הב"ח דהם יס' לו ב' שטרות מאותו סך על אותו פלוני
גובה ח' מהם הרי דלא איתרע רק באי שטרא לאור והא שטר
זה ראו אותו קודם לכן ופשיטא דלא גרע מאלו היו לו ב' שטרות
דגובה ח' ויל' :

ודנה"ה זה זמן רב אשר כסתפקנו הובא דאין העדים זוכרים
באזה זמן שאל מהם לזיין הובא כידוע דייני' דהאי
דינא - וא' מן הדייני' ר"ה להביא דאי' דהשטח הוא דאיתרע
מהא דק"ל בסימן ל"ד סק"ג בהג"ה גבי עד שהעיד בב"ד
ואח"כ בלו עדים שצבר עבירה וא"י אי עבר קודם שהעיד
דלוקמינו אותו בחוקת כשרות ואמרי' דיל' דוקא התם
שכתבנו עדות בשטרות בב"ד וכבר איתרע החוקת ממון של
המוחזק או מוקמינן להעדו בחוקת כשרות ומש"כ בב"ד
דאם בשטרו להוציא יל' דאין בכח חוקת הוה לגרוע חוקת
ממון - והא ודאי הובא דלא ראינו אותו צדור אלא בעת שצאו
עדים שה' מהדר אחר זיין אף דזמנו של שטר מוקדם הרבה -
לא שייך לומר דלוקמי אחזקה והשטח הוא דאיתרע דיש לחוש
שאל' כבאיתרע כתב שטר זה והקדים זמנו ומה שיש להסתפק
הוא היבא דראינו השטר צדור ואחר איה זמן צאו עדיו והעידו
שאל' מהם לזיין שטר - אך א"י אם שאל' מהם קודם שראינו
או אח"כ לו הדבר ספק - ולכאורה יל' דדמי' למ"ס כט"ז ב"ד
סימן ח' בשו"ט שכתב דמטרפין כל הכלים למסרע ולא אמרי'
השטח הוא דשכח משום דהוי דומי' דמקוה דהרי חסר לפניך
וגם העמד הבהמה בחוקת איסור עיי' שו"ה בכ"ד הרי פסול
לפניך והעמיד הממון בחוקתו - ומאי דח"מ סימן ל"ד סק"ג
אין ראי' וכתב' דש"ה דבשעידו בב"ד כבר איתרע החוקות
ממון שלהם ומאי שכתב אחריו בתשלומין - או אפשר דאירי
שכבר גבו ע"פ העדים - או שהעדות ה' לפטור את המוחזק
וזכין במלוה בשטר וטוען הלוה פרעתי והביא עדים - אבל
הובא דאובא חוקות ממון לכאורה דומי' להלוי דשוהט - אך
יש לחלק דש"ה דאין מן הדרך לשכוח צבת א' והוי דומי' דמקו'
דחסי' אחי' - ומש"כ בב"ד הא אמרינן בקדושין דף מ"ט ע"ב
ע"מ שאני רשע אפי' לדיק גמור מקודשת שאל' הרבה ע"ז
צלבו הרי דחייבין דפתאום יחשב מאשבת ע"ז וה"ה יל'
דפתאום כפל בדעתו לזיין - ואין לסברא זו הכרע - ויל' :

על כתב ידן דאמרינן אם הוא נחשד כל ישראל מי נחשדו ועיין ש"ך ס"ק נ' :

סי' ס"ד א' מחבר מי שהפקידו בו אם יש עדים שתבעו ממנו כו' וכחצו ה"ב הטעם דלר"ך עדים משום דליכא מנו דלא מלי טען לקוח היא בידו כיון דאין לו כתיבה כו' וסיים ע"ז וכו' ה"ב ש"ז ואולי לטעמי' דא' כ' לומר שטר כתיבה ה' לו ואבד דלקמן סי' ס"ו סי' עכ"ל ולא ידעתי מה יענה על המחבר דפוסק לקמן סי' ס"ו סי' א' דנאמן לומר שטר כתיבה ה' לו ואבד ואפי' ה"ך כן עדים והנכון בזה כמ"ס הסמ"ע ס"ק ב' דבכ"ד גס הרמב"ם מורה כיון דיש עדים דבפקדון בלא לידו ואמנם אף כי סברת הסמ"ע נכונה . מן דבריו בס"ק ב' מוכרחים במ"ס ואפילו להרמב"ם כו' דלענ"ד הכוונה פשוטה במ"ס המחבר דאלו לנבותם היינו דאלו טען שתפס מחיים לנבותו לא מהני ועיין ש"ך ס"ק ב' וממילא דלא שייכו' כן דברי הרמב"ם ועיין ב"ח :

ב ש"ך ס"ק ה' ואעפ"י שפירשנו לו מנו כו' עיין פ"י בכתובו דף פ"ה ע"ב בתוס' גר"ה אית' לך סהדי דהעלה כסמ"ע :

סי' ס"ה א' ש"ך ס"ק ב' האריך והעלה דלמסקנה ל"ח לשאלה עיין מ"ס בזה בתכלית הקריכות בתשובת שאלה לעיל סי' :

סי' ס"ו א' סעיף י"א סמ"ע ס"ק ל"א וש"ך ס"ק ל"ב גר"ה חייב לשלם כתבו דגם באינו רוצה לשבע ח"ך לשלם כל דמי השטר ולא סגי להחזיר מה שקיבל . ואמנם המל"מ פט"ו ממלוה ה"ז הוכיח בדעת ה"מ דדוקא במודה שנפרע הוא דמשלם כל דמי השטר אבל אם אינו רוצה לשבע אינו משלם רק מה שקיבל והוכיחו דהנה ה"מ כתב הטעם למ"ס הרמב"ם אם הודה שנפרע חייב לשלם משום דבירו למחול או דהוא כמחילה והיו קשה ל' לאה להס"מ להאי טעמא הא גם שאינו רוצה לשבע חייב . ומזה למד דאין דמות באינו רוצה לשבע להוכיח דמורה שנפרע עכ"ד ולענ"ד דבריו תמוהין מחרי טעמי חדש דגם איסבור הה"מ באומר שאינו רוצה לשבע ח"ך לשלם הא עכ"פ אינו מבוחר כן בהרמב"ם וחרצתא משמע ל' לשלם להיפך דכתב במורה דנפרע חייב ולא כתב האירובותא באם אינו רוצה לשבע ואינו מודה שנפרע ומשמע דס"ל בכה"ל פטור דלא גרע מכובש עדותו דפטור דבריו אדם וא"כ ה"מ דבא' ליתן טעם לדברי הרמב"ם הול"ך לטעמא דיר' ואף אם גם הרמב"ם יורה לזה עכ"פ אין קושי' על הה"מ דיתלה תבוא דכלל תניא ועוד דגם למאי דק"ל לדינא באם אינו רוצה לשבע חייב לשלם הוא ג"כ משום דמה דאינו רוצה לישבע הוי כאלו הודה שנפרע . ושפיר הול"ך הה"מ להדוריו בזה טעמא במורה גופא . ולפנ"מ הש"ך בסעיף ל"ג ס"ק ק"י בשם תשובת הרשב"א באם רוצה לשבע ואם במורה שלא נפרע אם אין לו חוששין לקבוצא ואינו נאמן ותמה הש"ך והא' בידו למחול וכדחק בזה עי"ס א"כ בל"ה ה"מ שפיר דל' לזו משום דבירו למחול א"כ באינו רוצה לשבע וגם צהודה אינו נאמן וכסברת הרשב"א וגם המחבר שכתב וכן אם הודה משמע דחד דיכא אית' להו ודלא כמ"ס המל"מ והס"מ ד"ל דהמל"מ ס"ל דהפוסקים באם טוען שנפרע לפני המכירה א"כ רק להחזיר מה שקיבל . ולפ"ז י"ל דמ"ס המחבר וכן אם הודה . איירי בטוען שנפרע קודם המכירה . עכ"פ סתומת לשון המחבר אינו מורה לזה . ובזה יש לישב קצת הא דהקשה הש"ך בס"ק ל"ג ע"מ המחבר וכן אם הודה ולא כתב דכ"ש . ד"ל דבא' להורי' דרך אחד להס' לענין החשומין ולאפוקי סבר' המל"מ וכו' פשו' לענ"ד וקצת דבריו האחרונ' בסתירו' קושי' המל"מ מאלתו שקדמני בתומים . אך לא העיר מדברי הש"ך בס"ק ק"י דהוא ראי' גדולה לדבריו :

ב ש"ך ס"ק ל"ח טען לו כו' עיין מל"מ ולח"מ פט"ו ממלוה :
ג ש"ך ס"ק פ"ה העלה דהא דס"ל להר"ת דמעמד שלשון א"י למחול היינו למסקנה דהיו הלכתא בל"ט משום תקנות

הסוק ותקנו על דר היתר ט"ז . אבל להס"ד דהיו הלכתא בטעמא אף לסברת אמימר שם דנעשה כאומר משעבדנא לך ולכל דלתי מחמתך אפ"ה יכול למחול ודלא כשיטת הראב"ד פ"י ממכירה הי' בזמן משמעות הראש ספ"ך דניטין בשטת הר"ת אבל בהר"ן שם מבוחר דגם דפ"הר"ת כהלאנד עי"ס : ולענ"ד קשה על הש"ך דהא עיקר הוכחות הר"ת דבמ"ס א"י למחול . הוא מדמסקין בקדושין דף מ"ח דמלוה ע"פ פליגי בזה שם סמכה דעתה ומה הוכיח דלכ"ע מ"ס א"י למחול . וא' כהש"ך הכתי' לא פלטינן מהאי קושי' דלימא לב"ע מ"ס שייך במלוה ופליגי או אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם . וא"כ הוי מ"ס הלכתא בטעמא ויכול למחול ואי אין אדם מקנה לדל"ל בל' הוי הלכתא בל"ט וא"י למחול ולכן מקודשת א"ן כשיטת ה"ן דהר"ת סובר כהראב"ד ונ"ע על הש"ך ובספרי תורת חסד כלל ל"ט הארכתי מאוד בענין זה עי"ס :

ד ש"ך ס"ק פ"ו שהוא עיקר הקנין ע"מ שזה בתיבה בסי' :
ה ש"ך ס"ק ט' אבל אם מכרו כו' ומה דמחלק הר"ך כו' עי"ס שמשמע כך כו' עכ"ל עיין בהנמ"י פ"י מגירושין ה"ג ונראה ע"י סי' י"ב ס"א בהנ"ה ויבמות דף כ"ו ע"ב טעמא דב"ד כו' ובתשובה הארכתי בעזה"י ואין בתשוב' מוהר"מ ח"ה סי' ע"ט :

ו ש"ך ס"ק ק"ך ביוש חולק' כו' בתשוב' שאלתי יוסף כו' . עיין בתשוב' בית יעקב סי' י"א שח"ך השנות הש"ך דשאני בזה דהמקנל דרב יהודה קאי כוונת' וכו' הרמב"ן . ולענ"ד הוכחתי דדעת הרשב"ם כהרא"ש דבב"ב דף קד"ר ע"ב כתב בדר"ה ואפילו מחזיריו דל"ל נאמן בכל מקום הוכיח כרבו מחזיריו ובע"כ דאין הוכיח כרבו דבריו אלא כגד ר"ס דל"כ קש' הלכתא אהלכתא כמ"ס התוס' שם והתוס' בע"כ חולק' על הרא"ש וכו' בתוס' שם דף קכ"ה ע"א ע"ס : וכו' התוס' ב"מ דף פ"ב ע"א ועיין ב"מ פ"ה מה' עדות ה"ג ובהנמ"י שם ובספרי תורת חסד כלל י"ז הארכתי בזה בעזה"י :

ז מחבר סעיף מ' אם הו' שומר שבר עליהם כו' אפילו בפשיעה פטור ויש מחייבי' בפשיעה . ד"ל הוא מחלוק' הרמב"ם והראב"ד פ"ב משכירות ה"ב ע"ס . והראב"ד הקשה דלהרמב"ם שומר חנם למה אינו נשבע שלא פגע הולא' ואם פגע חייב לשלם ולענ"ד דהרמב"ם לשיטתו דאין שבוטחו השומרי' אלא בטענות שמה וכמ"ס הה"מ פ"ב משכירות ה"א ובש"ך בסי' ע"ב ס"ק קט"ו וכיון דמיעו' רחמנא עבד' ושטרות ואינן . משבועת השומרי' . ממילא דמוקי אדינא כמו בכל השבועו' דאין נשבעין על טענות שמה וזה מיושב מה שחמה הלח"מ דפ"ה הטוען כתב ועל כולן נשבעין היסת וכן לא כתב דנשבעין היסת ולק"מ דפ"ה הטוען כתב להדיא אם הו' טענות ודאי וכן ב' סבירות איירי מדין השומרי' דהמפקד' טוען שמה לא שייך היסת וזה ברור ובמ"א הארכתי בעניני' אלו :

סי' ס"ז סעיף י"ד המלוה את חבירו וקבע זמן עשר שנים כו' עיין בב"י שפירש מחלוקת הפוסקי' בזה והכרעות הראש דאיני משמע משו' דהיו ספיקא דדינא ושביע' בזה ד' דרבנן וספיקו לקולא . ועיין בתשובת פרח מטה אהרן ח"ב סי' כ"ג שכתב להוכיח מכאן דדעת הראש דגם בחסרון ידיע' ספיקא דרבנן לקולא וקצת יש לדקדק בלשונם שם שכתב דגם לשיע' הסובר' דחסרון ידיעה לא מקרי ספק היינו דוקא בחד ספיקא אבל בסי' מודי' והכין סמוכין לדבריו מדברי המשאית בנימין והמעין בלשון המ"ב סי' כ' . לוונתו לומר דכל הפוסקי' סה"כ הו' שם ס"ל דחסרון ידיעה הו' ספק מעליא ודוקא לענין נשחטה בחזקת היתר עומד' הו' דמחמרי בחסרון ידיעה משום דס"ל דלא אמרינן נשחטה בחזקת היתר אלא היבא דיש לתלות בהיתר יותר מבאיסור כמו צ"ח :

בזמן שגמל המעשים כו' ע"ס חלל בספק הוראה או אין לחלוק
בהיתר יותר מבאסור והיו ספק השקול ולכן ספיר כתב
המ"ב דבס"מ מתירין וה"ה בכל הדברים אשר לנו מתירין מזה
ספק א' חלל המ"א שרואה לומר דאף למאן דס"ל דלענין חל
ספיקא לא חשיב חסרון ידיעה לספק להחיר ואף כדבר דמהני
ספק השקול ואס"ה בס"מ מתירין לזה אין לו ספק לתמלוך מן
המ"ב:

ב סמ"ע ס"ק ל' פרוזל כו' דע"ב כו' שהפקר ב"ד כו' רה"ט'
לשוננו משמע דלולוי הטעם דהפקר ב"ד ה"ו ראוי להשתמש
מן החורה - וז"ל דהא קייל שבוע' בזה"ל דרבנן וס"כ עיקר
השמיטה הוא משום הפקר ב"ד ואס"ה לריק ב"ד חסוב
דאף דהוא מדרבנן אס"ה לא תיקן הלל להפקיע אלא בב"ד
חסוב ועיין בש"ס ופרש"י וכו' אכדמו' הגאון ז"ל בש' עשרת
פ"ו ע"י:

סי' ס"ח ס"א בהנה"ל שטרי מחולת עיין סמ"ע ופ"ך ועמ"ס
הלח"מ פ"ך ממלוה ועיין חסוב' מוהר"ש כהלן
ס' כון דהפלה דלשונות הרמב"ם עיקר הדין תל' דאם אמרו
שמנה בפניהם מצות דוקא מהמצי דבזה לא חשידי לשקר אם
לא כתן אלא אם לא כתב שכתן בפניהם המצות אפילו בשערי
מכר שכתב שהורה לפניהם שקיבל המצות לא מהני ומכאן
דמי' מלשון הש"ס בנישין דף יוד דאמרין אי לאו דיהב זוי
קמיי' לא הו' מדעי בפשיה וכתבי שטרי ע"י שמישב בזה
קושין הריב"ש על הרמב"ם אך באמת ממה דמסיים דסיים
בש"ס עס אלא מתנה במאי קנה משמע קצת דלא כדבריו:

סי' ס"ט ש"ך ס"ק י"א ואם כפר ואמר כו' עיין פני יהושע
בכתוב' דף י"ח ע"ב דהעלה דנס דעת החוס'
צ"כ כהרשב"א ועיין מ"ס בתומים לקמן סי' ס"ב ס"ג וס"ד
בניסור שם ע"י:

ב ש"ך ס"ק י"ז וגם הגאון אמר כו' עמ"ס בתומי' בס"ק ח'
ומ"ס בבאורי לעיל סי' מ"ח ס"ק א':

סי' ע' א' אסור להלות כו' ואפילו לת"ח כו' עיקר דהאי
דיבא ס"פ אקרו כעך דף ע"ה ע"ב דאמר רב יהודה
סמר רב כל מי שיש לו מצות ומלוה אותן בלא עדים עובר
משום לפני עור ור"ל אמר גורם קללה לעצמו ופרש"י ב"ד"ה
עובר משום לפני עור שפולה על רוחו של לזה לכפור וסנה
הלח"מ הקשה בפ"ב ממלוה ה"ז דהא קי"ל המלוה ח"ח בעדים
א"ל לפרעו בעדיו"ה כ"ף בעדיו יס לחוס שיאמר פרעתי וחרץ
דין הדינה שיכפור במחביון אלא שמה יסבה מהלוקה - ואם
מלוה בעדים אין לחוס שיאמר פרעתי שידע בודאי שלא פרע
עכ"ל וכתבאורא אין לשון דר"י שובלחו וכלעכ"ד דודאי אין לזכות
רש"י חושקין אותן שיפקר בתויד אלא אחרי שזכר חף שיהי'
אללו בספק יעלה על רוחו לכפור בבדי ויאמר להר"ם - אבל
ודאי אין חושדן אותו שיכפור אם ידע בודאי שהוא חייב -
וא"ל הא חף אם ישעון שמה הו' ח"י אם כתחייבתי לך ופטור
ד"ל דחדש דהא מרע דשמעתא הוא רב יהודה והוא ס"ל
בריושמה בדי עדיף ועוד י"ל דרש"י ס"ל כהפוסקי' בס' ע"ה
ס"ב בטוען א' ואם כתחייבתי לך וע"ל מעור קלות משאלי"מ
והיו קשה לרש"י למה ילזה דיקא בשני עדים הא בע"א סני דהס'
יאמר א"י יהי' חייב לשל' לזה כ' שעלה על רוחו לכפור כלומר
מחמת השבח חף שיהי' אללו בנדר הספק ישעון בדי פכלעכ"ד:

ב שם ואפילו לת"ח כו' הדיישה והט"ו הקודהא בש"ס א"ב
דער ר"ב לרבינא כסדר לי מר עשרה זויי שלח לי' ביתא
מר סדרי ובכתב כתבא שלח לי' אפילו אכא - שלח לי' כ"ס מר
דטרוד בניראס - הרי מבורר דכ"ס ת"ח והפוסקים כתבו
ואפילו לת"ח - וגם ה"ח זכרם דהירגש בזה ותיקן במחק
לשוננו בסגנון ח' עס דברי הדיישה דודאי החשש שכתב שייך
טפי בת"ח אלא דבע"ה שייך גם חששא שיכפור ועובר על לפני
עור ולכן שלח ר"א ואפילו אלא והא דכתבו הפוסקים ואפילו

לח"ח הוא לסדרת ר"א ע"ס - והנה הרמ"ש השמיט לנמרי דין
ח"ח - וכלעכ"ד לפמ"ש לעיל אזה"ל א"ב בשם הלח"מ י"ל דודאי
ר"א לא פעה בזה וידע דבת"ח טעיוס חשש שלחה - אלא דררס
דרבינא לא רצה להלותו רק בשטר והיו קשה לי' הא בעדים
סני ומהו הצין דרבינא ס"ל המלוה ח"ח בעדים א"ל לפרעו
בעדים וחושש שמה ישעון פרעתי (ור"י דס"ל דסני בעדים או
דס"ל לריק לפרעו בעדים או לינו חושש למשקר במזיד) ולכן
סדר לי' ואפילו אכא דלא חשידכא לשקר במחביון - ובאמת הא
דמאריך לרבינא שטר הוא מדות חסיד' וכמ"ס הבי"ע"ש וספיר
אמר כ"ס מר כו' הוא ועיקר החשש שמה יסבה - ולכן השמיט
הרמ"ש דין ת"ח כיון דכתב דבעדים סני ובע"כ דאין החשש
אלא שמה יסבה ובסדרת הלח"מ וא"כ דודאי דכ"ס בת"ח דנס
ר"א לא מעה בזה - ולפ"ז נחזיק קוש' הדיישה וס"י על
הפוסקים - וחיוצאס כדמה דנס לר"ח כ"ס בת"ח דלריק
עדים משום חשש שלחה - ובדרך פלפול י"ל כשדקדק בלשון
ר"י דאמר כל מי שיש לו מצות ומלוה כו' דהו"ל למימר מי
שמלוה מעותיו בלא עדים כו' והכראה דהנה הטעם דגורם
קללה הוא שיהמרו שכתבו חסם - וא"כ אם המלוה ת"ח לא
יחסדו ח"תו שיכתב חסם ועיין לקמן סימ' ס"ב ס"ו - אבל
הטעם דלפני עור שייך גם אם המלוה ת"ח וס"ל כל מי שיש לו
מצות כלומר חף ח"ח עכ"פ עובר על לפני עור וריס לקיט
הוסף דגורם קללה לעצמו וסובר גם זה שייך בת"ח דעכ"פ
אין להסיר עקשות סה ולפ"ז י"ל דמ"ס הפוסקים ואפילו לת"ח
אין כוונתם שאסור להלות לת"ח אלא קאי על תחילת דבריהם
שכתבו אסור להלות כו' וע"י קאי ואפילו לת"ח כלומר דאסור
זה הוא גם לת"ח שגם הוא אסור להלות מעותיו דלא תימא
דלירדן דקיי"ל המלוה ח"ח בעדים א"ל לפרעו בעדים לא שייך
עצמא דלפני עור ובקוש' הלח"מ אלא שייך טעמא דגורם
קללה לעצמו ובת"ח לא שייך טעם זה - וע"ז סיים המחבר וכו'
וכל המלוה כו' עובר על לפני עור וגורם קללה וכדברי ריט
לקיט - אבל להלות לת"ח מזה לא דיברו הפוסקים דפשטא
וגמ' שלא הולירו הרמ"ש ע"ס - ולפמ"ש באזה"ל בשו"ת רש"י
י"ל דהא דאמר ר"א ואפילו אכא - דאם יהי' אללו בנדר הספק
לא חטעון בדי וא"כ חף בע"א סני והשיב כ"ס מר דטרוד
בניסא דשמה יסבה לנמרי עד שלא יהי' אללו שום ספק -
ולפ"ז צ"ה הטעם שמה יהי' מחובק וישעון בדי ובת"ח
החשש שמה יסבה לנמרי - וגם בזה יש לשוב דברי הפוסקים
ואין להאריך:

ג שם וכל המלוה בלא עדים כו' עיין בכתב"א אזה"ל א"ב
צ"ס הר"ר יונה דגם בפקדון אסור - וכלעכ"ד דרש"י
לשיטתו דסובר דהחשש הוא שיכפור במחביון וכמ"ס שם אזה
ח' חלל לפמ"ש לעיל בשם הלח"מ דהחשש הוא שמה יסבה זה
לא שייך אלא במלוה דלא הוהאס ומאס"כ בפקדון דהיתא בעינא:

ד ס"ג אמר לו כו' עיין סמ"ע וס"ך ומל"מ פט"ו ממלוה ה"ה
ותומים - ואכלול דבריהם בקצרה בכל פרטי אופנים - (א)
אמר בשעת הלוואה חל הפרעני אלא בעדים ושתק לכו"ע חבאו
קיים - (ב) בשעת הלוואה והלוה מוהה - להרמב"ן והרמ"ה
ורשב"א והר"ן לא חבאו מחמתו ולשיטת הר"ן וה"ה"מ גם דעת
הריב"ן מציגאס והרמב"ם כן ולדעת החוס' והרמ"ש מהני
מחמתו ולשיטת הרבינו ירוחם אין הכרע בהרמב"ם - כ"כ
הש"ך בשו"ת הריב"ן מינאש והרמב"ם: (ג) התנה אחר הלוואה
ומחה הלוה להרשב"א ורמ"ה והר"ן לא מהני מחמתו - ולסדרת
הר"ן והרמ"ם כן הוא דעת הריב"ן מינאש והרמב"ם על דעת החו'
והראש והרמב"ן מהני מחמתו - ולשיטת הר"ן י"ל דדעת הריב"ן
מינאש והרמב"ם כחוס' ושיעורם ומדברי צ"ה"ה דקדק
המל"מ דסובר כהפוסקי' דמהני מחמתו מדלא הביא דברי
הרמב"ן לחלוק עליו כדרכו ותמהני דבדדי המל"מ שכתב וז"ל
אבל כשמחיה הלוה ובפרט אחר הלוואה כו' דהיטת לשוננו
משמע דלצ"ה"ה גם בשעת הלוואה מהני מחמתו אלא דאינו
שוע כל כך כמו אחר הלוואה ומה ליתא דהא עיקר הדייכה
אחר הלוואה מדלא הביא דברי הרמב"ן לחלוק עליו - ולפ"ז
צ"ה"ה

בשעת הלואה דלהרמב"ן לא מהני מחלתו בע"כ גס' לבעה"ת
הדין כן דל"כ הו' להביא דברי הרמב"ן לחלוק עליו (ד) אחר
הלואה והתרה בזה שאל תפרעני אלא בעד' הכל מוד' דהרמב"ם
קאי בשעת הפוסק' דתנאן קיים ולא מלאנו חולק' בזה זולת
התוס' וברש"י ור"י: (ה) אם כתחייב צד' והתרה בו אל
תפרעני אלא בעדים בזה לכ"ע לא מהני מחלת הלואה והנס
דש"ך פסק בזה עכ"פ לא עלה בדעתו לחלוק על כל
הפוסק' וכחצ' בתומ' דהרש"ם והטור לשיטתם דס"ל בפס"ד
כאמ' לומר פרעתי אבל לפי הכרעות הש"ך דא"כ לומר פרעתי
אין כ"מ בזה דבתחייב צד' בל"ס א"כ לומר פרעתי ובלל
בתחייב רק התרה בו סתם מזה לא דיבר הרש"ם (ואו) הוסף
בתומ' דאם בזה שלם ומנא אמר לו או פרעתיך וצאם לאו אל
תפרעני אלא בעדים בזה לכ"ע הו' בתחילת הלואה וא"י הלואה
למחות. רהיט לשונו שם מורה דבתחילת הלואה לכ"ע א"י
למחות. וליהא דהתוס' והרש"ם ודמ' דחולקים גס' בזה. (ז)
אם המלוה מודה שקיבל מקצת דינו ובלו והלוה טוען שפרעו
הכל דינו לבניו. להסבירים דהטעם דא"כ לומר פרעתיך דינו
לביני משום דאין סהדי שלא פרע כדי לאפוקי בפש' מן החשד
א"כ צד' הרי הודה דפרע עכ"פ מקצת וליהא להאי חוקה.
ותלי' במחלוקת ישיבה שבין הפוסקים במודה שקיבל מקצת
תוך זמנו אי ש"ך על הכשאר חוקה דאין אדם פורע חו' ועיין
סימן פ"ד ס"ב ובסמ"ע וס"ך שם. אבל להסבירים דמשום
חנאי אחאן עליו. א"כ מה דמורה מודה ומא' דלא מודה
אחריו ל' זול קיים חנאיך כ"כ המל"מ ודבריו מסתברין. אך
מ"ס בתחילת דבריו דלהל"מ והר"ן דהטעם משום אכן סהדי
א"כ בהתנה אל תפרעני אלא בפני פ"ו ואמר פרעתיך בפני
ב' אחרי' ומתו או הלכו למא' יהי' כאמ' דלא שייך אכן סהדי
ע"ס. לעד' לא הובדו דבריו לפי מ"ס הרמב"ם דהתנה אל
תפרעני אלא בפני פ"ו כרי שלא ידחה אותו ויאמר בפני
אחרי' פרעתי והלכו להם. ואפשר דגם צד' שייך אכן סהדי
דלא הו' לשנות מדברי המלוה. ויש לחלק דבטוען שפרעו
דינו לבין עצמו שפיר אכן סהדי דלא הו' פורע שלא בעדים כי
לא יאמנו דבריו בזה אבל בטוען פרעתיך בפני פ"ו והלכו או
מתו י"ל דלא אסוק אדעת' שילכו או ימותו ועכ"פ יהי' לו
עדים שפרע. (ח) לפ"ד המל"מ בכל דיני' הכל' הסנו'
במחלוקת י"ל קים לו ועיין בבה"ט שסעור קצת על דברי המל"מ
בעניני קים ל' והדברים עתיקים ע"ס:

ה ש"ך ס"ק י"א והה"מ תי' כו' ותירץ זה ל"ע עיין בהנהגות
הט"ז לעיל סימן ס"ט בהשאלה מי שחנן עיסקא כו' ע"ס:

ד ש"ך ס"ק ט"ז אם בלא אחאן אחרי' כו' ומ"ס הראב"ד כו'
היינו אפילו מעידים העדים כו' דכתיב דהו' כהאמונו כו'
תרי' כו' מ"מ כו' ואם יכפור כו' ודאי דפלגין דיבורא כו' וא"כ
הפוכי מטרותא למה לי עכ"ל ע"ס' וכעין זה כתב הש"ך בסיומן
כ"ח ס"ק י"א וסימן ע"ג ס"ק ג' וס"ק י"ב וס"ק י"ג. וזה
עתישכ לעכ"ד קוש' המל"מ בפ' מטוען ה"ב דכתב הרמב"ם
בטוען לא לוייתו והעדים העידו שלום ופרעו דאין המלוה חייב
שבועה וכחצ' הה"מ ראי' לזה דאי חייב שבועה הו' מקבלין
שבועתו נגד שני עדים והקשה המל"מ שם דהא מלינו שבועה
נגד' ב' עדים היכא דהאמין הלואה למלוה כשני עדים וצאו
העדים שפרעו דחוזר המלוה ונפרע מלוה מחמת נאמנותו
ואח"כ יתבע הלואה למלוה כי פרעו חוב' פ' פעמיים ובשבע
המלוה שאינו נפרע אלא פ"א קף שהוא נגד' ב' עדים עי"ס.
ולפי החילוק של הש"ך לק' מ' דכאמ' טוען לא נפרעתי כלל א"כ
אי נימא דזרין לשבע הרי יתבענו אח"כ נחתי לך כך וכך
מעו' ולא יוכל להכחיש דהא יש עדים וניהי' דאין העדים נאמני'
על הפרעון דהיה בעצמו שלא פרעו עכ"פ יהי' נאמני' שקיבל
תמנו מעות כך וכך וכמ"ס הש"ך לעטן נאמנים וא"כ יהי'
הפוכא מטרותא חו' דאין צריך לשבע האויל והחזיק בפרק
וכונת הה"מ ממש לשבד' הש"ך אבל בזהאי דנאמני' דטוען
המלוה שקיבל באמת אלא דסעורא ויכוהו ואף דהעדים מעיין

שקיבל על החוב זה הא עכ"פ לענין זה פסל כל העד' בלומ'
לענין הפרעון וספיר אנו מחייבין אותו שבו' אף דהו' להכחיש
את העדים וא"ל בזה פלגין דיבורא כיון דלא נקבל דברי
העד' שאלסם בפרעון חוב זה אלא שקיבל ממנו מעות ממילא
דברי המלוה בטענות סעורא שריון וקיימין ודוק. אך יש
לחשוב על דברי כי מוכח בדברי הה"מ בפס"ז ממלוה דלא
נחית לחלוקי כמ"ס הש"ך:

ובני הרב חריף המופלג מו"ס צניחין וואלף שו"אמר לחיך
קו' המל"מ הכ"ל בצבר' ככונה דבשלומא בזהאי דמומר
לא לוייתו עיקר החוב שאנו מחייבין את הלואה לשלם הו' מחמת
העדים שאמרו שלום ואם כבוד לחייב את המלוה שבו'ע
להכחיש את העדים ויאמר בהכרח דהני סהדי שקרי נכהו ח"כ
אין יוצא ממנו עפ"י הכי סהדי שקרי ומשא"כ בזהאי דנאמנות
אינו מוצא הממון עפ"י אחאן העדים שפיר יוכל לשבע להכחיש
העדים ובהאי דלא לוייתו אף דבהכרח הו' מבחש להעדים
שאמרו שפרע אין חיוב הלואה מחמת הכחשות המלוה להעדי'
אלא מחמת הודאות הלואה דהודאות בפ"ד כמקם עדים ואין
כאלו מודה בצירוף העדים שלום ולא פרעו:

ז סמ"ע ס"ק י"ח ודברי' שאומר כו' עיין צ"ל שם:

סי' ע"א א' ש"ך ס"ק ב' אם יש ע"א כו' עיין בתומ' דמחלק
בין מלוה בשטר למלוה ע"פ ודברי' מסתברין
עיי"ס. ובנוף חסירות הש"ך על הוכחת הסמ"ע מלשון
המחבר שכתב אם הביא עדים משמע דוקא ב'. וע' זכתב
הש"ך דצ"ב עדים דוקא אלו כו' נטל כלום חבל צ"ע כו'טל מיהי
שבו'עא כלל' הכנין בהסמ"ע דכיון דנאמנות כו'טל בלא
שבו'עא או נימא בע"א צריך שבו'עא א"כ טפי הו' להורות
דבאות צ"ע א' דצריך שבו'עא יגרע דלא מהני סתם נאמנות
נגד' א'. וממילא כדע' דצ"ב אינו נוטל כלום והוא כ"ס מע"א
אבל עתה דהביא הדין צ"ב עדים יש לומר דבע"א נוטל בלא
שבו'עא וכמסדת הראש והר"ח ואין הוכחו' הסמ"ע מלשון
עדים דמשמע שנים דפשיטא כיון דחתי אינו נוטל כלום צריך
ב' עדים אלא הוכחתו מדלא הביא דין דע"א דכדע' גס' צ"ב
עדים כיון דע"א קם לשבו'עא מהני ב' לממון חו' דע"א נוטל
בלא שבו'עא. ומ"ס עוד לדחות דאי' שני' של הסמ"ע עפ"י
דברי' בעה"ת לא הנכתי דהא גס' צבצעה' נופח יש לרובי' דגם
איכא מאן דמחרץ הראשון סובר דנאמני' סתם מועיל נגד'
ע"א דלא' כמ"ל לומר דפסליהו ל"כ נגד' וכמבואר להדיא
בסוף דברי' בעה"ת שכתב ח"כ צ"ב חרי' דאמר מהי' הכני' ל'.
ואי דע"א מהני נגד' נאמנות סתם הא אהני טובא וקף
דהבעה"ת כתב כן על תיך השני הא עכ"פ דין זה לא מליכו
חולק בתירוץ הראשון. וביותר מהחבר דמ"ס בעה"ת וא"ת
דילמא כב' עדים דוקא קא' ל' כי' עד והראב"ד ז"ל כו' קאי
על השני תירוץ' שהזכיר מקדם עיי"ס ומ"ס עוד הש"ך לה"ר
מבעה"ת ש"כ והיכא דע"א מציד על סטרו שהוא פרוע ואין
בשטר נאמנות כב' עדים בזה כמו כן ישע' וי"ל. משמע
דוקא דליכא נאמני' כב' עדים אבל נאמני' סתם איכא ואפ"ה
ישע' ויטול הנה באמת לכאורה ראי' גדולה הו' אף אם כרעה
לדוק בדיוק של הש"ך בדברי' בעה"ת כימא ג"כ דוקא דאין בו
נאמנות כב' עדים אבל יש בו נאמנות בע"א ופ"ס' וישע'
ויטול. והא דלאי ליתא וכמ"ס הש"ך בסוף ס"ק ז' ובצ"כ
צריכין אנו לדחוקי בלשון בעה"ת דלאו דוקא כ"כ אלא משום
שכן הדרך לכתוב נאמנות כב' עדים. או דהא לשי' הסובר'
דנאמנות סתם מהני נגד' ע"א משום דסתם נאמנות הו' כאלו
המני' כב' עדים (ואפ"ה נגד' ב' עדים לא מהני נאמנות דהא
לא המני' יותר מ' ובקוש' בעה"ת ותירוץ' לא שייך בזה)
ולפמ"ס לעיל כן דעת בעה"ת דנאמנות סתם מהני נגד' ע"א
דפו' כאלו המני' כב' עדים וכמ"ל וז"ש ואין בו נאמנות כב'
עדים כוונתו לנאמנות סתם ואף דהוא קצת דחוק הא בע"פ
דבריו אינם מדוקדקים בזה כנלע"ד:

ידע דמ'ס נפל בשיר במ'ס וכ'מ צדעה'ס שער כ'א כו' משמע דוקא בנ' עדים אבל בנאמכות סתם לא יסבע ויטול. והוא ט'ס ותוכן כוונתו דמשמע דליכא נאמכות כשני עדים אלא נאמכות סתם ואפ' יסבע ויטול:

דמכחיש דטענות סטראי נופא כי הם אומרי' שקיבל בפירוש על הפרעון מכ'ס דנאמן היכא דאינס מבחישן דהיינו בסטראי דעלמא דהוא סטראי הנכזר בסי' כ"ח ומה שסי' הסמ'ע בסי' כ"ח שם אס' לא' שכאמר שניחא לו לטעון סטראי כו' וכלומר דוקא היכא דהעדים מבחיש' אז נאמן בסטראי דעכ"פ הוא מעיז אבל היכא דאינס מבחישין אין זה מגו דהוא דוקא ופק דנימא בשיטת הסמ'ע דבלהד"ס אינו נאמן ובסדרת הש"ך וא"כ גם דסטראי נאמכחיש העדים אין לו מגו דלהד"ס. אפשר דהסמ'ע לא כ"כ אלא לרווחא דמילתא כלומר דאף שהרבה לומר דגם בלהד"ס נאמן וחרצה לחולקי בזה עכ"פ הוא דוחק דמ'מ כיין סה'מינו כו' והנס דהוא דוחק בהסמ'ע הא הש"ך לא כתב דירק צדק דוחק אך אס' כה' יאמר הש"ך ילא בזה חוק מגדרו לקר' במקום שה' לו להאריך וינעתי ולא מלאתי בזה פרש מרווח והמפרש דבריו בהרואה מאלקי השמים ישל צרכה :

ב ש"ך ס'ק'ג' שהביא עדים כו' ואפשר דגם הסמ'ע לא קאמר אלא דאשלו מבחש העדים בלא טענות סטראי דעלמא שאינו מבחש העדים נאמן להבחש העדים כו' עכ"ל דבריו סתומי' וחסומי' ואין פותר אותם ואולי כוונתו בנ"ס סטראי דעלמא היינו סטראי הנכזר לעיל בסי' כ"ח דאינו מבחיש העדים וזה עבד ואשלו מבחש העדים כלומר באופן שהעדי' העידו שפרעו על אותו חוב אלא טענות סטראי דעלמא שאינו מבחש העדים כלומר דלא בטענות סטראי דעלמא היינו סטראי דסי' כ"ח אלא דהוא מבחש העדים וזהו נאמן להבחיש העדים המעדי' בפירוש על הפרעון כו' וכיון דנאמן היכא

קונטרס אחרון ולוח הטעות והשכמות

בסי' א' דף א' ע"ב כחבתי בפנים דמ'ס העור ואס' ציפה הבתים עזה היינו שפעם הבתים כמשפטן מעור טהורה וא"כ ציפן זהב והפסול הוא משום דאין הבית רואה את האויר. והשבתי ע"ז כבוד ידידי הרב המוסלג הפריק ובקי מו"ה איסרל ליסא הושב אוהל של טהרה בבית הנדביר הכבוד המפורס' כה' וואלף גארלש מפרגא שהרי העור הבוא בסיף הס' המנקא הרצועה הקטנה שעושין בשל יד וצ"ע דמ'ל דבשל יד מ'ס' סוה' רואה את האויר. וגם מדמ'ל להעור דיכול לכרוך מעליה על הפרשות טרם שמיניחן בביתם וכדעת הש"ר ע"כ דמ'ל דאין בזה משום רואה את האויר כמבואר במדרכי' הביאו הב' בסי' ל"ב דלא שייך הא דר"י אלא בהוסף בית עכ"ד ועור השני על דבריו וז"ל לפי מה שהעלה ר"מ בדעת הרמב"ם והעור אס' טלה עור ע"כ ראש מניחה בשל יד ולא אמרינן דאין הבית רואה את האויר ובעור טמאה ס"ל שאם חפה על הבית של יד פסולה משום שאין הבית רואה את האויר. קצת דעתי מהבין זאת מה לי מחוסה בטמאה או בטהורה עכ"ד. ולענין אין מזה סתירה לדבריו דעל הגנתו הראשונה י"ל דהעור ס"ל כפי הטעם האחרון שהביא החס"ד במנחות דף ל"ה ע"א ברה"ט מעברתא כי הרצועה שנותני' על בית הזרוע אינו מבחש כל הבית אלא הבית עצמו מגולה וממה דכתב העור דיכול לכרוך מעליה על הפרשות נ"כ אין סתירה בצירוף ישוב הגנתו האחרונה כי הלא כה דבריו אשר דברתי דף א' ע"ד בדה"א ואמנם כו' וצ"ע בצעור טהורה לית לן בה אלא דוקא בהוסף בית חמשי אבל טלוית העור בטל לגבי בית עכ"ל וכונתו מבוארת דבעור טהורה שפיר י"ל דבעל לגבי בית ומש"כ בצעור טמאה כיון דלא הוכשרה למלאכת שמים רק עור טהורה ולכן לא בחבטל. וא"כ ממילא אין סתירה על דבריו מדבריו העור דמתיר לכרוך מעליה על הפרשות דבעור טהורה כחבטו דבעל לגבי הבית. וגם בדבריו המדרכיים להסביר דבריו אלה אף ה' מקום להגנתו בזה כפי מה שעלחה על דעתי לפסול הבתים אשר חבו דכין עליהם משום שאינו רואה את האויר. ובה דבריו נכוני' ועכ"פ גוף פירושי בעור אפשר להחקיקם לפי מה שהעלתי לחלק בין עור עמאה ובין עור טהורה :

בסי' א' דף א' ע"ב כחבתי בפנים דמ'ס העור ואס' ציפה הבתים עזה היינו שפעם הבתים כמשפטן מעור טהורה וא"כ ציפן זהב והפסול הוא משום דאין הבית רואה את האויר. והשבתי ע"ז כבוד ידידי הרב המוסלג הפריק ובקי מו"ה איסרל ליסא הושב אוהל של טהרה בבית הנדביר הכבוד המפורס' כה' וואלף גארלש מפרגא שהרי העור הבוא בסיף הס' המנקא הרצועה הקטנה שעושין בשל יד וצ"ע דמ'ל דבשל יד מ'ס' סוה' רואה את האויר. וגם מדמ'ל להעור דיכול לכרוך מעליה על הפרשות טרם שמיניחן בביתם וכדעת הש"ר ע"כ דמ'ל דאין בזה משום רואה את האויר כמבואר במדרכי' הביאו הב' בסי' ל"ב דלא שייך הא דר"י אלא בהוסף בית עכ"ד ועור השני על דבריו וז"ל לפי מה שהעלה ר"מ בדעת הרמב"ם והעור אס' טלה עור ע"כ ראש מניחה בשל יד ולא אמרינן דאין הבית רואה את האויר ובעור טמאה ס"ל שאם חפה על הבית של יד פסולה משום שאין הבית רואה את האויר. קצת דעתי מהבין זאת מה לי מחוסה בטמאה או בטהורה עכ"ד. ולענין אין מזה סתירה לדבריו דעל הגנתו הראשונה י"ל דהעור ס"ל כפי הטעם האחרון שהביא החס"ד במנחות דף ל"ה ע"א ברה"ט מעברתא כי הרצועה שנותני' על בית הזרוע אינו מבחש כל הבית אלא הבית עצמו מגולה וממה דכתב העור דיכול לכרוך מעליה על הפרשות נ"כ אין סתירה בצירוף ישוב הגנתו האחרונה כי הלא כה דבריו אשר דברתי דף א' ע"ד בדה"א ואמנם כו' וצ"ע בצעור טהורה לית לן בה אלא דוקא בהוסף בית חמשי אבל טלוית העור בטל לגבי בית עכ"ל וכונתו מבוארת דבעור טהורה שפיר י"ל דבעל לגבי בית ומש"כ בצעור טמאה כיון דלא הוכשרה למלאכת שמים רק עור טהורה ולכן לא בחבטל. וא"כ ממילא אין סתירה על דבריו מדבריו העור דמתיר לכרוך מעליה על הפרשות דבעור טהורה כחבטו דבעל לגבי הבית. וגם בדבריו המדרכיים להסביר דבריו אלה אף ה' מקום להגנתו בזה כפי מה שעלחה על דעתי לפסול הבתים אשר חבו דכין עליהם משום שאינו רואה את האויר. ובה דבריו נכוני' ועכ"פ גוף פירושי בעור אפשר להחקיקם לפי מה שהעלתי לחלק בין עור עמאה ובין עור טהורה :

ועור השני עליו וז"ל אס' כאמר דהבתים נופייהו שעשאן תוסב כשרים והרי הם כמי שעשאן מעור טהורה לדעת מעלתו רק אס' ציפה הבתים שכבר נעשו כהלכתן פסולין. והא' חבי צברייתא נופי' עור צמהה טהורה כשרה ושמינין דאס' עליה עור טהורה על הבתים כשרים ואס' ציפן זהב פסולין. ואמאי וזהב זהב כעור ומשכ לענין עיקר עשייתן עכ"ל וג"ו לק'מ לפ"מ שבארתי דבעור טהורה הטעם שכתבטל בגיגוף הבתים וזה לא שייך רק בצור דהוא מין צמיני אבל זהב דאינו מינו עם העור לא מסתבר שיצטל לגבי עור :

ברך ב' ע"א ברה"ט ולענין ד'ס לקקס כו'. השבתי הרב כמ'ל דהרשב"א בחי' לניטין אינו מפרש כמו שפרשתי אנו. האמת שהרשב"א אינו מפרש כן אבל הרי באותו דבור כתבתי דגם מתום דר"ה מוכח דחיבור במקצת שמי' חיבור אך דמדעת הש"י נראה להיפך וכל כוונתי רק לסתור דאין להכריח מן הש"ס. ואף אס' הרשב"א אינו מפרש כפירושו ונראה דמ'ל דחיבור במקצת שמי' חיבור. לא עדיפא דעת הרשב"א מדעת החס"ד. וגם דלענין ד'ס' אינו מפרש כפי' הרשב"א להפסק הוא משום דמשייר בגוו' הכל כהאי הוי ל'לרש"י לפירושי דהא לא נזכר מזה בענין זה :

עור שם סוף העמוד ברה"ט ואמנם הבאתי ראי' מש"ס דמנחות דף ל"ד ע"ב דחיבור במקצת ל"ס חיבור והשבתי הרב החריף הנ"ל ותוכן דבריו דרשנא דהוא א' הוא לעכב אבל ד'עורות אינם אלא למצוה מדכתוב לטעפת וכונתו החיחוד בעור אינו כדי להפרידו אלא כדי שיוכל להכניסם הטיב בד' בתים. אבל אין העיכוב אלא בבתים. האמת כי לא ה' כיחא לחלק בין דרשא דלעטפי' ובין דרשא דלך לאות ולכן הבאתי ברייתא דלעטפת ודבריו הנ"ס אשר עליהם בנתיים די' ועכ"פ אנו מודה דאפשר לחלק ולומר דלעטפת רק על בתים ולך לאות על האות מבפנים אבל גם בדבריו לא הבנתי כיון דעכ"פ מודה דלמצוה יהי' הפרשית כהובוס על ד' עור' מדוע החליט דאין כוונת החיחוד רק כדי שיוכל להכניסם הטיב בבתים. וכי אין אנו אמרין לקיים היות כתיקונם :

ועור השני על מ'ס שם ע"ד ברה"ט אצראי כו' דצ"כ לנמרו הקטן הבתים כו' וכל ריני' השיבוי' בס"ר שייכס בסי' , וע"ז השיב דע"כ לא מקשינן אלא במילתא דשייכא בתרומתו כגון עור טהורה, ומש"כ לענין סוה' הבית רואה את האויר בין לדעת הר"ס ובין לדעת הר"א לא שייכא בסי' ואין כדורש היקם במילתא דלא שייכא עכ"ד. ואינו רואה בזה שום השגה כי אפי' כחבתי ליסב שיעור' הסוברים דגם בש"י צריך

קונטרס אחרון

שם ע"ה הצאתי ראי' דקשריה חיבור ממס' נעשים וכתב הרב הכל' שהמ"א בס"י ע"ו ס"ק א' הביא ראי' זו והאמת כי בשעת שכתבתי אלה הדברים נסכחו ממני דברי המ"א ועכ"פ כתחשבו בענינינו להביא ראי' זו לענין דבק :

שם ע"ה כתבתי בד"ה ולעכ"ד כי' וכו' אני מבין דברי הש"ך כי' כתב הרב מהר"א ליסא הכל' דכונת הש"ך דהוי קשה לי' לפון עורות דהא חין בותבין מוחות אלא לאחר עיבוד ושוב אינו בקל' עור רק ק"ק או גויל ודוכסוסעות עכ"ד הנה דבריו נכונים כמה שסיבה הש"ך מתיבת עור' לתיבת קלפין אבל אי' לזה לבד בתבון הש"ך לא ה"ל למימר רק בז"הל בשני עורות כלומר קלפין והוא דקדק לומר בשני קלפין מחולקין ותיבת בשני ותיבת מחולקין קא קשי' לי ולכן פרשתי מה שפרשתי והוא ככון לדעתי :

לוח הטעות מס' זה בדף א' ע"ה בהשאלה ועיי' הדפוס : ז"ל ועיי' הדפוס : בסוף העמוד דפין זה מהחילוק : ז"ל דאין זה מהדוק : שם : במגילה דף ק"ח : ז"ל ד"ד : בדף ז' סוף ע"ה : והנה הבי' ז"ל הנה היות שמואל וכן נדפס בטעות צ"ע וע"ה כמה פעמים תיבת ז' ויכולן ז"ל ז"ל : שם ע"ד בד"ה מ"ס הרב כי' דעו' הדבק ז"ל דע"ה הדבק :

סי' ד' דף ד' ע"ב צ"ד ה' ואשר כתב מעלתו : חסר דבריו השואל וז"ל ואף דרש' מוכרח לפירושו ע"פ סוגיו' הש"ס הא על הש"ס גופא קשה :

סי' ה' דף ה' ע"ב בד"ה ועכ"פ כי' ונס' אם ישמא התרומה האוכלה פ"ס וז"ל והכלה :

סי' ו' דף ו' ע"ב צ"ד ה' ולעכ"ד כי' כתבתי בפנים זו' הל' דלמא אינהו מוקי בהרייתא כר"א דמות לי' הכנה לקחן דף ד' ויעיין פמ"ה מ"ס התום : בעירובין דף ל"ח ע"ב עכ"ל והעבתי ע"ה הרב מהר"א הכל' דלפמ"ס התום בינה דף י"ז ע"ה בד"ה למקמי אן ראי' דר"א ס"ל הכנה דבינה ודוקא בהכנה שבעה צידים פלגי' ומהא דלקחן דלמך ר"י בשם ר"א עדיין הוי מחלוקת איפכא שיעיין דהא ר"א שמותי הוא וכב"ש ס"ל ולי' לי' הכנה : ואף כי' ויכחו דלמא הך בהרייתא כב"ה אליבא דר"א עכ"ד ונס' אכתי' דעתי מדברי התום דבינה ולכן כתבתי לעיין בתום בעירובין כי' ש' מוכח דלא ס"ל לחלק בזה ונס' אשר תמך יתדותיו דר"א בע"כ ס"ל כב"ש ליתא להמעין בעירובין שם ע"ה בתום צ"ד ה' מוסר הכנה ובמורס"א שם : ובמס' בינה דף ד' ע"ה ובר"ק ה' ה' ה' כס' בינה ובחידושי' למס' בינה הארבותי צע"ה כי' בעניני' חלו' ע"ן צ"ה בינה שם מה שהקשה על רש"י בד"ה משיע' ובמ"ס כי' כגלמו ממנו דברי התום בינה דף י"ז שהביא הרב מופר"ה הכל' ד"ל דסיור' רש"י בתום הכל' :

ברך ו' ע"ב בד"ה ואם אמנם כי' וכבר עלה ע"ד להוכיח מדברי ר' יוסף בכתבו' דף פ"א כי' לא הוי ויכח עכ"ל בפנים : חסר ועיין מ"ס בהגהות מרדכי פ"ב דשענו' בשם מוהר"ן פ"ן פרץ :

שם ע"ד בד"ה ואשר תמה עוד כי' כתבתי בפנים הנה מה דפשיעא לפ"מ מספקא להנאן בעל מל"מ בפ"ו מתרומת ה"א כי' עיי' ש' בפנים ואף דמשמע שם במל"מ דבסוף הוי פשיעא לי' דסיים ומכאן י' ללמוד מי' שאכל תרומה עמא' מדרבנן דחייב מיתה כי' מ"מ לא כתב כן רק בשעת הרמב"ם אבל בשיטת שגר פוסקים בסמיך עומד ובסתפק בזה כמה פעמים בספרו : ובפירוש כתב בפ"ג מה' תמידין ומוספין צו"ה וואף שבס' שני ס' פ"ו בסתפקתו כי' מ"מ בנ"ד האמת יורה דרכו עכ"ל ובגוף ענין זה מלאתי במס' שבת דף ד' ע"ה בתום צ"ד ה' קודם שזכר ראי' ברורה לדברי המ"א ולדבריו :

ובענין זה שלכני ידיר נפשו האצרך המופלג החריף ושנן זית רענן מ"ה מיינסטיר ש' צן הנביר הכבד התורני המפורס' בסיכל ר' פלך בעקמק ק"כ : על המל"מ בפ"ה מאישות הלכה זיין דסתפק במוכר חפץ וקובל התעתי דמדאורייתא קנה ומדרבנן עד שימסך אס' הוי מקודשת בתורה יחס קדשה אחר לת' תפסו בה קדושין או דלמא ראו לחוס' לקדושי' שני והסכימו דעתו של המל"מ דראוי לחוס' לקדושי' שני : וע"ה מההכ"ל בדע"ה דף ס"ב ע"ה צ"ה צ"ה ע"ה ע"ה וחס"כ כחן לא כתבו התום' להסך דכיון דמדרבנן חיו קונה חין כחן חסן : והביא דברי מוהר"ם לובלין מ"ס בבאור דברי התום' דע"ה : והוא לכאורה תימה רבתי על המל"מ והלעכ"ד לקיים דבריו : הנה בפסונו' ה' הראה דחין הפיטוס שוין דבכורין דהמל"מ עכ"ה הוי קנין מדרבנן לענין לעצמו צמי שפרע : ועיין בפ"ה א"ה נסך דף ס"ג ריש ע"ב דגם לענין איסור ריבית בוס' לו מתחר' ח"ה' דלא מסך כיון דאס' בה לחזור קאי עליהו צמי שפרע אבל דלמך כיון שהקצו חכמים לקנין ודאי גם צמי שפרע אינו צריך ויעיין בפמ"ה ס' ר"ש ס"ו בסנה דבמקח שבעה באיסור ח"ה לקבל מי' שפרע להסידים במקח שבעה באיסור נכבשל המקח דכל דלמך רחמנא ל"ה אי' עניד ל"ה ח"ה הויך כחשיב הבינה לקנין כסף והא המקח בעשה באיסור דהא אן המקח האישור רק הבינה חסורה ולא שייך בזה אי' על"ה ועוד י' לחלק בכמה גוונ' ואן ראי' להחריף ועיין במורס"א ס' ס"ט שכתב בזה ספרו ושרה מאור : ואבר' דבלשון המל"מ משמע דהא דנטה לחוס' לקדושי' שני לאו משום דהא צמי שפרע אלא דכיון דמ' התורה הוי גזל :

ואמנם בתחלה נפרד דברי התום' צ"ה במ"ס לחלק יין האו דמתקן להא דמעילס : ודברי מוהר"ם לובלין בזה רחוקי' בלשן התום' והלעכ"ד ע"ה פ"ה מ"ס התום' ב"ה ור"ה דף ק"ח ע"ב בד"ה או חלף דאין לי' לאסור בב"ה כיון דהוי למעבד ק"ל לקולא עיי' : והכלל מדרבניה דלענין לאסור בב"ה לבדו י' לול' לקולא דלא לאסור לבדו : וזהו דברי התום' צ"ה מפרש' הסיב דבמעילס ודאי לא תקני רבנן להפקיע המעילס דלך לא לא תקנו אבל בטלה זק' דלאסור צ"ה למזבח אן בע"ה לקולא : וזהו ממילא נכונים דברי המל"מ דודאי לענין קדושין מסתבר דחכמים לא תקנו לאקל' שלא וחילו קדוש' שני : ולכן לא נסתפק רק חס' קדשה אחר : ולכאורה אמרי' לה נסתפק סי' צריכה נע מרש"י י"ד דכינוס ח' דמרחשן ודאי צריכה גם דהעמידו דבריהם : להחמיר חף להקל הוי דנסתפק : וצ"ב דכיון אנו לחילוק הכל' : דח"כ תקצי על התום' צ"ה מדעי' החלושי' דכיון דמדרבנן חיוני קינס לא נקרא חסן : והא בשבוע' דף ל"ז סוף ע"ה בד"ה ורבנן : כתבו דבמר' תמוני' חלוני' לא חייבו ואף הויא דמדרבנן לא מהני עדותו כיון דמדאורייתא מהני חייב : ובהכ"ל הש' דבעדות לא ר"ה לפשרו כמה שכתביו מן התורה : וס' כת' דהא פסול מן התורה וכשר מדבריהם חייב כיון דעכ"פ נרס' הויך ובמ"ס התום' שם : בכל' לוסב דברי המל"מ ועס' כי' לבי אומר לי' שנסכחו מהנאן אמתי בעל מל"מ בעה שפמד בחקירה זו דברי התום' דשבעו' ודע' כי' נסתפק בענין זה בכמה מקומ' והביא הערות רבות ונכבדות ולא זכר דברי התום' הכל' ואבב אבאר עוד בדברי התום' צ"ה דלכאורה י"ל דהא מבואר בהקדב דמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן שמא יאמר כשרפו חטך : והא דודאי אסתן הוא מילתא דל"ס : ונס' כי' לא מסתבר שיחשו באסתן לשמא כשרפו חטך וז"ל דהא דלא תקנו במילתא דל"ס ולא עשו אסתנן בלא פלוג : הוי משום שר' לקיים איין תורה בכל מה דאפשר דלא לבעל המקח : אבל באסתן שפיר עשו תקנתן בל"ס כי' לא חשו אס' לא יתי' מהני לרמאי רמאותיו : והמדויק בלשן התום' שכתבונס ממנה הפקיעו : יראה דכל כוונת התום' אף לדבריו : דתחילה הוי קשה להו' והא לר' אינו רק דרבנן ובאסתן לא הוי' לתקן אי' משום דל"ס ואי' משא דלא הוי' לחוס' לשמא יאמר :

שם ברה וחרי שברכו בו' ולעבד קסס טובא בו' עין
במים והשני חסס א' בזה' ומה חסס חקרא על
כבוד מלכו דאך סיד לקסא על שני חססים המחוברים
עין וא' סמך דעת חבירו והבין דעתו ומחשבתו וסוף מילן

קונטרס אחרון

הנ"ל אות ד' בתחילת ע"ד אחר חזית ע"ש. חסר ועיין בש"ך
י"ד סימן ז"ט ס"ק ק"ד:
בפרט נ' דף י"ח ע"א כתבתי בפנים ואל יקשה בעיניך מי
זה דממש בעין סניא וזמלתי בירושלמי כו' חסר
והוא ג"כ בש"ס דין במ"ב דף כ"ה ע"ב אמר ר"כ אמר
שמואל הא מביר"מ היא כו' ע"ש:

שם עמוד נ' כתבתי בפנים אך באמת יש לחלק דבסתם
י"כס כו' ומש"כ בבשר עוף בחלב דלוי רק משום
בזירה והרחקה. חסר וז"ל ועמ"ש הב"ב דף ס"א קכ"ב ונש"ך
שם ס"א' משמע דתופס במושלל דברי המש"א. אבל לדעת
התוס' והר"ן בע"ז דף ק"ט ע"ב אין בסתם י"כס משום חשש
י"כ גמור רק משום בנותיין לחוד ע"ש והספק שלא נדעת
הראב"י הוא אם כימא דסובר בהרשב"א:

שם ע"ד בס"י ט"ו. תשובה כו' בס"י ז"א ס"ק וי"ט ט"ס
וה"ל ס"ק ח. עוד שם ונש"ך ס"ק ס' ז"ל ס"ק ס"ד
ובמש"ש להיכנס מזהרמ"ס דלא בהרשב"א נשכח ממני בשעת
הכתובה להדיוח כתב הב"ב בס"י ק"ה דהרשב"א מולק על
הרשב"א וז"ל דלא בעי רק"ס ולא נעלה וקליפה:

ס"י י"ז בדף ק' ע"א ז"ל הרשב"א כו' והנה דעת הרמב"ם
פ"ח מה' מע"ק כו' ואי יסבור דליכא לילה חגיגה
סוגמת כו' אבל בשלמים הנאכלין כו' עכ"ל חסר ונ"ל דבשלמ'
במתניתין דזבחים דף ל"ה ע"ב דחגי' דקדשים קלים מעושים
מז"ש וז"ל דמ"ל להאי תנא כמ"ל אסור ועמ"ש התוס' בע"ז
דף ס"ז ע"ב דר"ם מכלל לחוד חידוש שם ור"ם שמעון לשיטתו
דמ"ל כמ"ל מותר ולכן סיבר דבקדשים קלים חיים מעושים
מז"ש ובדבריו אבל על הרמב"ם שפיר קשה א"ו דמ"ל כו'.

בס"י י"ח כתבתי להוכיח מהחוס' בחולין ד"ס כל השנה
דמ"ל שיקרא רק מדרבנן לחומרא. והשיב בזה
כבוד הרב החריק מוה"ר יאירל הכ"ל דשאני החס'
הדלועי' בחזקת היתר היו לזה קידם סבדר ואחר סבדר מן
הירק לא צריכין אפסר עצמם על הדלועים ומדאורייתא
אולינא בתר חזקה ולפ"ד כיון דהספק הוא בלישנא דעלמא
לא מהני בזה חזקה והוא דומה לסברת המל"מ פ"ז מה' עדות
הלכא זיין דכתב לחלק דהיכא דהספק היא במציאות כגון אבל
או לא אבל. בעל מ"ל בעל בזה הוא דשייך לומר חוקי נדרה
על חזקה ולא עשה איתו פעולה כו' עי"ש וע"ש מ"ש המל"מ
פ"ז משכירות ה"ב:

עוד שם כתבתי לתרץ דברי התוס' ע"פ הירושלמי השיב
הרב הכ"ל דכוונת ר' יוסי בירושלמי הוא דמ"ל לר' אבהו
אלעזר דאמר מתגרד אדם אשם תלוי בכל יום ואלינא דבנא
זין בועא אמר' התם דאמר' לו המתן עד שחכמים ליבית
הספק ומש"ס כיון דהרשות בידו להביא חשם תלוי אמת
סירגה אמרין בחמי' זמרי דע"כ הוא כנכס לבית הספק ולא
מעט חובה אלא במדבר והאריך בזה ודבריו נכונים מאוד
בציאור דברי הירושלמי:

עוד שם כתבתי לה"ר מתוס' נידה דף כ"ח ע"ב וחסר
בפנים וז"ל ועיין מ"ש בתשובה לקמן סימן ק"ל והרב
החריק מוה"ר הכ"ל השיב דשם הוא בחזקת טהרה והאריך
בזה. ונס על הרא"י שכתבתי שם מתוס' דכתובות השיב על
דברי מדברי הפ"י בכתובות שם ובאמת כי אין דברי הפ"י
מוכרחים כמ"ש בס"ה הפלגה שם ע"ש:

עוד שם בדף ק"א ע"ד כתבתי בשם בני הרב החריק מוה"ר
בנימין והלף כ"י מפלוג ארוך בדברי הע"ז ב"ד סימן
ק"ז והבאתי שם קושי' בשם בני הרב ש"ר רא"י מדברי התוס'
בקדושין דף מ' וז"ל בפנים ולבאורה תימא דהא ריבית דברים
אינו

שיש לו חקנה דאכל קצת להכיר האיסור ולהסיר. ומ"מ צט"ל
שפיר בס' מאחר שהוא כ"כ מועט ואינו מוצא נקרא שפיר
דבר שאין לו חקנה עכ"ל וא"כ לפי טעם זה אין החילוק תולה
בכ"ט וא"כ אפ"ל ג"כ דלרש"י לא חלקו רבנן בזירותה ואסרו גם
במינו כי היכי דגזרו בס"מ וא"ש:

בס"י י"ד פרט א' סוף אות א' כתבתי להוכיח מהר"י
דיומא דף פ"ג דמ"ל א"מ איסור לכתחילה הוא
מדאורייתא מכת קושי' הפ"ד. בעת כתבתי הדברים הללו
לא הי' אית' פ"ד רק קיימתי היתה רשומה בזכרונ' ואח"כ
הגיעני ס"ה הכ"ל וראיתי דהוא ז"ל כתב לחזק קושייתו אף אי
כימא דמדאורייתא א"מ אפ"ה הקושי' במ"ע דמוטב לעבור
איסור קל מלהאכילו איסור חמור שהוא במיתא. ואמנם לפי
מה שהעלה שם בד"ה ויראה דמ"ל לרש"י. דעמי כותא
להאכילו איסור חמור ולא בעדבא חסר איסור קל דאין בו צורך
לח לה. מסתברין הדברים דבריו אלו לא נאמרו אלא אי כימא
דא"מ איסור הוא מדאורייתא. אבל אי אינו רק מדרבנן ודאי
דלא היו גזרי צדקה. באות ז' הבאתי דברי המל"מ בה'
מעלה ופלגתי בדברי התוס' דמעלה וב"מ והראב"ה הר"ה
מוה"ר א"י בפלתי' ס"ק' שכתב בזה מפלג ארוך וסייתר דברי
המל"מ יעיי"ש. בסוף אות ה' כתבתי בפנים אך י"ל דר' אצירה
לא בא לאוקמי כרבנן רק לפרש טעמא דר' כו' עכ"ל ובעת
שכתבתי אלה הדברים לא הי' לפניי אפרי הירושלמי רק כפי
אשר הביאו הר"ש ואח"כ ראיתי בירושלמי דערלה אמר ר' אצירה
דברי הכל היא ועיין עוד במ"ש המפרש בירושלמי דפ"ה
דתרומות:

ברך מ"ז ע"א בשורה י"ג. והנה בזה י"ל כו' חזית
והנה"מ וז"ל וגם בזה י"ל:

בס"י הכ"ל פרט ז' אות א' בדף ס"ז סוף ע"ג כתבתי בפנים
וידעתי כי לפוס רהוט' י"ל דכוונת המ"א על מ"ש
צ"ע בסימן חנ"ג. אבל האמת יורה דרכו כו' ותיבא בש"ע
ט"ס ונ"ל. על מ"ש צטור כו' והיות כו' קרתי צמזון מלפ"ש
ההכרח אשר הביאנו לפרש כן בדברי הרשב"א והמ"א. לכן
הפרש את שיחיו בצוה"י. הנה כל מעיין בלשון הרב ר' אשר
השואל שם בחשונת הרשב"א יראה להדיו' שהוא סובר דהיכא
דאין כוונתו לבטל לא שייך א"מ איסור לכתחילה וחסדתי
בתחילה המחשבה דהרשב"א לא בא רק להוסיף על דברי הרב
ר"א בזה דאלינא בתר השתא או להוסיף עוד גם טעם
צאיסור הדיעבול. וזהו אשר כתבתי ואל יבולקן רעיוןך
דהרשב"א מודה להסכים השואל והוא בא להוסיף עוד טעם
אחר. אך אמרתי אם נפרס בדברי הרשב"א שהוא מודה
להרב ר"א א"כ חקשי בזה דאומר הרשב"א בס"י תפ"ה וב'
דלהשקות נמי אסור כו' דהוי' לי' להחיר לטחון ולהשקות
והכרח הו' הביאנו לפרש דהרשב"א אינו מסכים לדוכא. עם
השואל בזה דאין כוונתו לבטל דמותר. והוי' קשה לי בלשונ'ו
שכתב ראיתי דברך סיבוס ונכוחים לכן הוצרכתי לפרש דמ"ש
אלא שעוד יש לי בזה. דכוונתו דצריכין אנו להוסיף עוד טעם
אחר. וזה לענ"ד מוכרח בדברי הרשב"א. ועתה הי' לפני
שני דרכים בכוונת המ"א אם שכוונתו על דברי העור בסימן
תכ"ג ונצטרך להוסיף בדבריו חזית מור או לפרש כוונתו על
הרשב"א נופא ולהני' ס' במקום כו"ן והיות כי הי' רחוק בעיני
שיח' קושי' המ"א מן הרשב"א על השור באשר שדענו שזמ"ס
רבות שהטור חולק על הרשב"א ולכן בחרתי לפרש שהמ"א
מקשה דברי הרשב"א עצמו שהוא סותר א"ע. וזה תוכן
כוונתי במ"ש לפרש כן במ"א. אבל עיקר פירושי בדברי
הרשב"א בס"י תכ"ג אינו תולה בפירושי במ"א דנס אי נפרס
דברי המ"א דכוונתו על השור עכ"פ פירושינו דרשב"א מוכרח
וראיתי סינוי נוסחא בדברי המ"א כי בדפוס יסן בד"ס נדפס
וא"ל מתי' חנ"ג כאשר העתקתי בקונטרס. ובדפוס חדש
שבוניא נדפס ועיין ס' חנ"ג. ועכ"פ הכוונה אחת היא בפרט

דמ'ל חלב טהורה ומ'ל חלב טמאה אפ'ה דרשינן יתורא דקרא ודוקא שפן שפן לא דרשינן דליכא למדרש מיני' א"כ גס מעיקרא לא קשי' אע"ג דסברא הוא לאסור חלב טהורה מיהו כיון דליכא יתורא דגמל למדרש דרשינן ודך יתורא דגמל עדיף מדרשא זאת דאפילו למאן דרשינן אף לפעמים לא דריש ל' להך דרשא עכ"ד הרב החר"ק הנ"ל ודבריו דברי טעם ומחוררתא כמו שהעלתי בסוף דלי' כימא דרש שבשלו מותר מ"ה משום דאינו ראוי להקדשה ודאי אין בחלב משום דם ואף ע"פ שהרב הנ"ל כת' דפליתי לא משמע כדבריו אע"פ לעכ"ד הסברא נכונה בצ"ס והפלותי להוואה דמילתא ב' דהחרי"ס ע"י ביטול נעש' בו' ורס גופא שביטלו מותר מה"ת והנה הב"י בסו"פ כ"ז דרש' והרמב"ם ס"ל דהאי דהקומץ רבה אתי' דלא כהלכתא ולעכ"ד יש להם סמך בסוגיא זו ואיך פוסקים ס"ל בסוגיא דהקומץ רבה :

סי' כ"א דף ק"ב ע"ד כי אין הסמ"ע מכינים עכ"ל תיבת עכ"ל ט"ס ונ"ל להאריך :

שם בסוף העמוד ביצמות דף י"ג ט"ס ונ"ל דף ק"ג :

ברך ק"ג ע"א . ואמנם באמת י"ל דגס הטו"מ בו' דהנה ה"ס ז"ל לא נקטו בו' . אלא כחבו עד שיא' . ט"ס ונ"ל עד שתרגוש שיא' . ואחר שם בענין זה אשר כתבתי לפרש בדברי הטו"מ ונ"ל וגם מ"ס המחבר בסימן קפ"ג והוא שתרגוש ביציאתו יש לפרש בדרך זה ודוק שם :

מפתחות לשאלות הבאים בתוך הספר

סימון א' אודות התפילין הנעשים מסופרים חדשים מקורבן צאו שטולים עור ע"ג ה"ה נחים ש"ר כדי ליפות מלאכתן ולא יהי' ניכר החתוך שחותכין את העור מהלדדים כדי שלא יהי' בולט . והרבה מתקפקים לאמור שלא כדון המה עושים . ומסיק כי שומר נפשו ירחוק מלשכות ממטבע שטבעו חז"ל :

סי' ק' חלוקה דרבנן בסוגיא דקלוטה בשב"ד' ובגמ' ע"ט . ובק"ע ע"ב :

סי' ח' חלוקה דרבנן בסוגיא דמוכזז במס' שבת ס"ח :

סי' ט' אי מותר לאפות קמחא דארמאי' אם אין מקפידים כשנותנין מן הפת לתינוק ישראל . ואח"ל דמותר בזה מיהו אם רוצה לאפות כמה מינין וממין הא' לא יקפיד וממין הב' יקפיד מהו שיאפה הכל ומסיק להחיר בספק הא' ולאסור בספק הב' :

סי' יו"ד מורה בדרך חטאים להסיר עון אשר חטא לורצא מרבנן ולא יוכל שאת משא אשר הכבירו עלי' קל'ת לנקיותו מעון . ומבאר שיש הגדל בדרכי התשובה לאיש רובץ בין המשפטים והונה בתורת ה' יוס ולי' . וע"כ לפטרו לגמרי אי אפשר לחומר הא' אשר נכשל בו אך אין להכביד עליו עתה מדאי' לבדתי יחבטל מלמוד התורה שהוא העיקר הגדול לטהר עון וחטאתו חכופר :

סי' י"א חשו' להשואל שהעיר בדברי רש"י בסוכה ט' ע"ב שכתב וסבך כשר רבה עלי' ומצטלו דמדאו' כל מילי בטל ברובא :

סי' י"ב ביאור נחמד בסוגיא דס"ס בסוכה ל"ד ר' יא'ומא ג' הדסים ועיי"ש הישג בהמפרשים :

אינו רץ דרבנן בו' ונ"ל ע"פ הדחק בו' חסר ונ"ל ואמנם לפי המשמע מ"ס ופוסקים דרביית דברים הוא אסור מדאורייתא ואינו אסמכתא רק דרשא גמורה ובאמת ז"ע דעכ"פ אינו קלוזה . ובנוף דברי הטו"מ קשה לעכ"ד מ"ס דכתובות דף כ"ז ע"ב דאמרינן שם ד"ת ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי נמי קנין כספו ומ"ט אמרו איכה אוכלת שמה ימונו לה כוס בו' הרי אף דהיתור מפורש אפ"ה גזרו חכמים עכ"ד בני הרב שי' :

סי' כ' דף כ"ב ע"ג . וכבר כתבו בזה התוס' במנחות ט"ס ונ"ל כאלו ובמנחות :

שם ואמנם לקושטא דמילתא בו' ולפ"ז ממילא מן האורה אין איסור בחלב משום דם . חסר ונ"ל ובע"כ דהא דאמרינן בסוגיא דלמ"ד דם בעכ"ר בו' צנ"ח חידוש הוא חולקי' על סוגיא דמנחות (ועמ"ס הב"י ב"ד סי' פ"ו) ובלא"ה לק"מ וזה בדור כנ"ל :

ועל תירץ הראשון שכתבתי שם דקושי' הש"ס היא לרבנן דלא דרשי את וא"כ דילמא חלב דטהורה אסירה וגמל גמל ליכא למדרש ובאמת ידעינן לאסור דטמאה מהטמאין השבתי על זה הרב החר"ק מ"ה איסור כ"י א"כ אכתי תקשי למסקנה ידיעינן דחלב טהורה שרי' והרי חידוש הוא ודילמא חלב טמאה נמי שרי' ולא דרשינן יתורא דגמל וע"כ נאסרד לומר דהיכא דליכא למדרש דרשינן אע"ג דהוא נגד הסברא

סי' ב' נדון בהמ"ד שנשרף ונחרצו לנשותו והרימו נדבות בשבטם המה יעלו כדי האור לבזון

ובראותם כי נכונה חוחלתם הסכימו מכהני העיר למכור המקומות בבהמ"ד ולהעלותן בדמים . ועי' דכתבנו מדכס בין הקהל המחנדים בעם באמנם מדוע לא יגרע כח הממעיט מהמרה בכדבה ולא יהיו שווים לקנות המקומות כאחד מהם . ורואים לנכות ערך הכדבה מכסף מקנחם . וגם טועים חזקה במקומות שהי' להם מקדש ורואים לפשות ביטויס דין חלוקה לפי ערך המקומות . ומסיק דאין כאן דין חזקה . ולנכות הוצאת הבנין לפי ערך הממון :

סי' ג' בחמץ שנפלה עליו מפולת אי צריך להשכיר פועלים להוציאו במרד וחטובה . ואם עבר ולא הוציא מה דינו צינור עלי' הפסח . ומסיק להלכה בדעת החוס' דאם אינו רוצה לעשות בעצמו צריך לשכור פועלים שיוציאו ושקיל וערי דברי הפר"ח שחולק על דבריהם :

סי' ד' תשובה לחכמא' שהעיר על מרן הכ"מ בפ"ח מה' ק"פ במ"ס דגס לרבנן חייב צללי קדר דמדיבין מבטל מבטל ולכאורה לא משמע הכי כמ"ס דפסחים מ"א :

סי' ה' ביאור רחב ופלטול ארוך בסוגיא דטבילת כלים צינה יח' ונשיפת הרי"ף והרא"ש שם :

סי' ו' תשובה לשואל על מ"ס בספר שמן דקח ח"ר סימן ג'

מפתחות

סי' יג אם יש לפתוח בן אשה מעוברת שמתה להוציא וולדה - אם אי אפשר בשום אופן אחר להוציא וולדה :

סי' יד בענין ביטול אים' לכתחיל' ובאר פרטים הרבה אי אים' הביטול מדאורייתא או מדרבנן הוא - ומי המה הפוסקים המדברים בענין זה - ואם אין כוונתו לבטל או דעדיין לא חל עלי' האי' או מותר לבטל - וההבדל באיסורי דרבנן הי' מנייהו מבטלין לכתחילה ומי המה דאין מבטלין כחי' של תורה - ומחובם יבאר כמה סוגיות חמורות בש"ס השייכים לענין זה :

סי' טו אי שמן שכתב על הכלי והי' בו ס' נגד האי' ואח"כ בשלוהו בלא כתיבה ואין כאן ס' נגד הנטילה מה דינו של בשר זה ומאיך לחלק בין דבר שצריך כתיבה או קליפה מדינה לדבר שאינו רק חומרה :

סי' טז ביאור דעת רש"י בפסח' ע"ד דם' ל' דלוי לא התיר אלא דיעבד אבל לכתחילה מודה דריחא חסור :

סי' יז פלפול ארוך לבאר דעת הרמב"ם אי ס' לשפוט האוברים ליכת לילה פוגמת או דבעי מעת לעת :

סי' יח מנדר שדעת רבותינו בעלי התוס' בענין הספקיו' אי מדאורייתא או מדרבנן לחומרא - מסכמת לשיטת הרמב"ם ושם יבאר בשם בנו הרב הריף כו' דברי אג"ז ב"ד סי' קי"ז מ"ש דאין כאן ביה' חכמים לחסור דבר שגמור בתורה להתיר אם לא כתב מחננד לזה מש"ס ופוסקים :

סי' יט תש' להמשיך על מ"ש בתורת אהר' כלל י"ד בענין לאו שכללות - ועוד לו השגה בענין החופה מי"ט לחול דהוי' התראת ספק - ואשר השיג עוד על מ"ש בס' הכל' כלל ל"ט להשיג על תי"ט וז"ל וס' בענין אין שליח לדבר עבירה :

סי' כ' פלפול בסוגיא דבכורות פ"ק חלב וז'ל דשרי לשיטת הפוסקים דס'ל דם שבישלו לאו דאורייתא :

סי' כא אודות אשה זקנה שאינה יכולה לטהר א"ע לבעלה עבד מקרה שרואה חמיר בדריקה אוזה טיפין בלא הרגשה והרופאים שפטו שחינו דם קרה ומסיק להעמיד האשה בחזקת טהרה :

סי' כב יבאר דין מי שנשבע לפרוע ביום פלוני ואירע לו אונס שלא הי' לו הסך פלוני ביום ההוא אי חל עלי' חיוב משבועה לשלם עכ"פ המקלח שיש לו בידו לפרוע :

סי' כג יבאר דברי הרמב"ם בה' נדרים פ"ט צדור מן הבשר שחלק בין דנים לעופות וחמה עלי' הר"ן :

סי' כד יבאר לשון רש"י בנדרים ט"ע ב' שכתב בנדבה לא שייך בל תאחר ולכאורה הוא נגד הסוגיא דמס' ר"ה פ"ק ו' ע"א - ועוד לו ביאור בדברי הר"ן במס' שבועות כ"ה ע"ב בה' דאמר אב"י ומודה רב כו' :

סי' כה תשיבה להשוואל אם שם חלקים לא חקלל הוא חול או קדש - ומבאר דברי מהרש"א במס' חולין ק"ו ע"ב בתוס' ד"ה אמר רב :

סי' כז דין המקדש בית לבסמ"ד מהיום ולאחר מיתה אי מכני תכני :

סי' כז דין שנועה בכתב אי הוי בכלל לבטא בשפתים :
סי' כח יבאר דברי הטור ז"ל סימן ש"ב בכוטל שכר לראות את הנכור כו' והוא שיה' שכר צטילתו כוכרת ובדחקו המפרשים בכוונתו בזה :

סי' כט מיישב קו' הב"י על הטור בס' הכל' במ"ש דין ולא יתנו לו שכר כו' בשם הרמב"ם והוא ש"ס ערוך בצבורות :

סי' ל' מבאר לשון רש"י בצבורות כ"ח ע"ב שכתב אין שומטין דלמא משום אברא קא שרי' לי' :

סי' לא יבאר לשון הר"מ פ"י המשנה במס' מנחות פ' שתי לחם שכתב הסיבה שמסתמח יהי' מותר ללוש חוץ לעזרה ולא יהי' מותר לאפות אלא בעזרה כו' ותמה עלי' התי"ט וכדחק בישובו :

סי' לב דין מו' שאשתו כשתשטות וא"ל למפרע דנט כרית' ומיניו בהשיג יד להשליש לה הכתובה אם נוכל להתיר לו לישא אחרת היות אינו יכול לדור עם האשה במדור א' גם א"י לשמור עצמה מטומאה אי אמר' בזה דין חרס ר"ג :

סי' לג אודות ב' גשים וזבנות ענוכות וקול יא' שכתבאן הרונים ביער הא' הי' שלש צביונו ופרטיו פנים והכירו אותם צב"ע דבעל האשה הענוכה היות והשיג הכירו ג"כ צב"ע דנופו ונגדי' אך פרטיו פנים לא הי' כיכר כי הי' למאכל לעוף השמים ומסיק להתירו לעלמא אחרי הדרישה והחקירה בצדדי' היתר הנפלים בנדרן זה :

סי' לד ב"ד שהתירו האשה להנשא לשון ע"פ העד שהעיד שמת בעלה - וגשאה העד שלא כדון ואח"כ באה אשה אחת והעידה שעדיין בעל האשה חי וסקר העיד בה אם חייב להוציאה או לא - ומסיק דפ"ע מודים בזה דצריך להוציאה :

סי' לה מברר דעת התוס' שהיא מסכמת לשיטת הרשב"א דהם נשאת לעד המעיד חף בשועתת ברי תלף :

סי' לו יבאר שיטת הרמב"ם דכראה מדבריו פ"ו מגירושין דלא כהרשב"א ודבריו בזה צריכין עיון ושם יבאר פלפול ארוך בסוגיא דמג"ל דאזלי' בתר דובא אי אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה - ובענין ספקות אי אסורין מה"ת וכו' אי בדי' בפ"ע הוי' לו ס' ח' ס' בהמה :

סי' לז יבאר פלוגתא דר' יוסי ורבנן ביבמות ז"ה ע"ב :

סי' לח יבאר דעת הרמב"ם אי ע"א כאמן בעדות אשה מדאורייתא או מדרבנן :

סי' ליט יבאר לשון רש"י ביבמות ז"ה ע"ב בה' דקאמר הא דכסב אשת נישו והא דכסב מרוסת נישו וב' רס"ו ל' דאין אדם יכול להעמיד לגירסא זו :

סי' מ' יבאר דברי הרמב"ם פ"ג מגירושין במ"ש וכן אם היתה מלחמ' בעולם ובאה ואמרה מה בעלה אינה כאמנת :

סי' מא לשון הרמב"ם בפ' הכל' באמרה מת במלחמה וקברתי' אינה כאמנת ומ"ש הרב המגיד שם ודבריו שתומין :

סי' מ"ב יסוב על קו' החום' בר"פ האשה בתרא דר"ה
מי אמר' לפיכך דר"פ' לא דאמר' דר"ה
צטעקת ברי' וירפח צעמא שאכנו ברי' :

סי' מ"ג ביאור ל' החום' שס' ק"ו ע"כ דר"ה באותו שעה :

סי' מ"ד הרוב שמלא וחי' דו' סי' בגופו וגם ט"ע אבל לא
צפרצף פנים . גם ה' ט"ע צמלבושו ומקצתן
ה' ככרי' בסי' מובקק מה דינו של אשתו ומסיק להחיותה :

סי' מ"ה מי שחודרה ואמר זכיתי עם אשת פלוני בראון חי
פלנין דבורי' וממחין לי' שזכתה אבל לא עמו
ע"י' שפלפול ארוך בסוגיא דפלנין דבורי' ובתשו' הגאון
בעה"מ נודע ביהודה ז"ל ה"ה :

סי' מ"ו מנדר דעת רש"י כהרשב"א המוצא בה"מ פ"ב
מאשיות דאף דיכולה לומר איני כוונת ואיני
עושה מיהו ארכי הבית כרובה לעשות :

סי' מ"ז יבאר לשון הרמב"ם פ"ב מאשיות הנעל שאמר
לאשתו כו' עלי מעשה ירך' במזכותך אין לה
מזונות כו' ושיטת הר"ן שחולק על הרמב"ם וס"ל בספקה
יכול לומר לאף צ"ב :

סי' מ"ח ביאור לשון הש"ס בכתובות ע"כ ע"א מאכילתו
שאינו מעושה ה"ד אי' דידע כו' :

סי' מ"ט דין מקללת וילדיו בפניו ושם יבאר סוגיא' הש"ס
בכתובות ע"כ וע"י' שדרש' וות' :

סי' נ' יבאר בארובה סוגיא' דקדשה על חנאי בכתובות פ'
המדר' ע"כ וע"ג ויחלק את כלל הביאור לי"ד
פרטים :

סי' נ"א דין גט שהביא הנעל בפניו ממקום הכתיבה
למקום אחר ומסרו שם לאשתו ויש שה'
מסקקים שאין תקנה רק ע"י שליח והעלה הרב המאז' שדעת
רוב הפוסקי' להחיר ממקום למקום עכ"פ אף ע"י הנעל למסור
לכתחלה :

סי' נ"ב א' שמת בלא בנים וקול יא' שיש לו אח שהמיר דחו
צקטותו והוא ממרחק צעיר ידוע וכאשר דרשו
והקרו אידותיו ועל מולדיו ויען ויאמר לא בן הוא שלא נולד
מושראלי' . ולפי הומר הדעת א"א לו למידע כיון דגם לפי
הקול המיר צקטותו שלא הי' לו ידיעה כלל שהאמונה מהו
דינא של אשת המת אם הוא צדי' ובמה לשוק או אין זה זיקה .
ואחרי אשר העלה ט"ז נדדי הותר מסיק להחיר היבמה לשוק
מסום תקנת ענוות :

סי' נ"ג יבאר סוגיא' דהולך בזבי בניטן יא' ע"כ בארוב' ויש
לה טענה דחשים :

סי' נ"ד בא' שבתן מתנה לא' מאחיו והוא הריש זכותו לבנו
וככתב לו החלטה מנ"ד . והתנאי שלא יכול
למכרו ולא יחול שום שצדד על המחנה . ואח"כ בסבת
המקרה אשר קרה שם בבית הכית' במחנה והוכרחו לבנות
אחדים בנין אבנים קמו בני' דשמה ומכרו הבית לאחר אם
מעשיהו קיימת ומסיק דאין מעשיהו כלום אם לא שלא הי'
צאפשר להשיג שוכ' לזמן קצוב שיתקן הבית . ובמה שמכרו
בלא הכרזה בזה בודאי שלא דין עשו :

סי' נ"ה תשו' להשואל על המהרש"א בריש מכות כמה
הקשה על התו' שכתבו דיוכל לומר מזה הייתי

סי' נ"ו תשובה להשואל איזה קו' בסוגיא דנעלו ולא נעלו :

סי' נ"ז אי אמר' בשבועה דרובן מתוך שאינו יכול לשבע
מפסיד ומסיק שיש בזה שלש חלוקות :

סי' נ"ח המוכר דבר לחבירו וחבירו מכרו לאחר ואח"כ
כמלא שהי' מזויף והודיע הדבר להמוכר הראשון
והוא השיב לאו צע"ד ידי' את . ואח"כ טבע המוכר הראשון
דמי המכירה מהמוכר שני והוא טבע הלוקח והוא טוען אני
מה שמניע בעד המזויף ולא מה שמניע אם לא היו מזויף
והמוכר הא' טוען לא הי' מזויף והלוקח מכחישו בבדי' ומסיק
דהמוכר הב' יתן הדשאה להמוכר הא' החוצע צטעקת ברי' שלא
הי' מזויף ויכול להשיב את הלוקח המכחישו :

סי' נ"ט מי שהיו עליו בע"מ הרבה והוחלט הנחלה ע"פי
צ"ר לצ"ח ואח"כ התפטר א' עם הבע"ח בדבר
מועט וקנה הנחלה מהלוי . רק א' מהבע"ח טוען שלא ידעה
ליחן כלום לצע"ח אחרים בלא שבועה דאולי אינו מניע להם
והורו הצ"ד שהקונה מחויב לסלק להבע"ח הזה את כל חובו'
ונכון הוא כי לא נפקע שצנודו מכל החוב :

סי' ס' ביאור דברי הש"ך בסי' למ"ד ס"ק י"ג צענף ע"א
בהכחשה :

סי' ס"א צא' שהפקידו אל חבירו הפך ונפלה דליקה בבית
השומר והניל את שלו והפקדון כשרף והוא ש"ח
מהו דחשיב פושע והעלה דגם אם חפצו שוים כפלי כפלים
מהפקדון אפ"ה חשיב פושע :

סי' ס"ב ביאור לשון הרמב"ם בהל' עדות מ"ש כבר בארנו
שקיום שטרות מדרבנן כדי שלא תנעול דלת :

סי' ס"ג ביאור דברי הש"ך צח"מ סי' ס"ו ס"ק מ' במה
שהחליט דמכירת שטרות מדאורי' :

סי' ס"ד ק"ו מסוגיא דבכורות מ"ה דפלוני צחמש ולא חזי
חמש לדברי ר"ה גאון שסובר ביהומי' שמכרו
בנכסי' מעושים אי' אייתכחו להני זוזי מגב' מיכיהו דחלימי
הנכסים ניכחו והיו כמו בנכסי' ע"מנן :

סי' ס"ה ביאור סוגיא דהמשלים מעות לבתו בכתובות דף
ס"ט ע"ב :

סי' ס"ו ביאור דברי הש"ך צח"מ סי' רמ"ג ס"ק י"ד וביאור
דברי הסמ"ע בסו' ר"ן ס"ק י"ד :

סי' ס"ז דין מי שאבד דרך שדה והשדות המקיפין היו של
איש א' שקנה מד' ב"א אשר כבר מתו אי' חייב הכי
לסת לו דרך :

סי' ס"ח דין שדות המקיפין אם היו של חד דלתי' מכא חד
אם חייב ליחן דרך ומסיק דא"ל ליחן לו דרך
דיכול לומר אי' שתקת ואי' לא מהדרינא במקצת
המכירה :

מפתחות

סי' ע"ז ביאור סוגיא דביק ק"ע"א הנחל את הנז' ופלגת
כחמד בדברי המל"מ ס"ח מה' גוילה בכתן הכסף
ליהורב והאשם לידעו':

סי' ע"ח ביאור סוגיא דקתא דמגלא בשבועות מ"ג:

סי' ע"ט ביאור סוגיא הנ"ל במס' ב"מ ס"א:

סי' פ' א' שהכנים חפציו לביטוי של חבירו שלא מדעתו
והלך לדרכו ואח"כ בא בעה"ב והשליך החפצים
החוצה ובאנסו מה דינו:

סי' פ"א ביאור דברי התוס' בכתובות למ"ד ד"ה הכל
מודים שכתובו' דליכא שום תנא דסובר כר'
נחוניא. וביאור לשון רש"י בכתובות ע"ס ד"ה מה שהוציא
הוציא:

סי' פ"ב ביאור דברי הש"ך בח"מ ס"י ק"א ס"ק א' מ"ש וכן
הדין לענין פתובה שצריך ליתן לה מעו' מזומכיס:

סי' פ"ג ביאור סוגיא דב"מ ק"ח השובר את הפועל לעשו'
עמו בתנן וקס' ואמר לו טול מה שעשיתי בשכרך:

סי' פ"ד ביאור דברי המהרש"א בקידושין ל"ה דנ"ס למ"ד
אין מלמדן מב' פתובי אפ"ה לא ילפ' ההיפוך
ופלפול בדברי הגאון בע"המ כודע ביהודא מ"ש בזה בענין
שליחות. ועוד שם ביאור דברי התוס' בע"ז ס"ח מה' שהקישו
לר"ש דס"ל כ"ס למלקות ג"כ למאי אתי' ועוד שם הורה על
הס"ז ב"ד סי' קס"ז במ"ש דאין כח ביד חכמים לאסור דבר
המפורש בתורה להיתר אף החמיר רבנ"ה שלא לישא ב' נשים
והתירו מפורש:

סי' ס"ט מי שהניח ב' בנים ולא הוחזק לו בן אחר ובא אחד
ממ"ה ואלה חני בן אביכס וא' מהאחי הורה לו
הב' מכחישו. וערס שחלקו מת האיש ההוא והניח אחריו
ככסים רבים ובאו ב' האחי' לזכות בירושתו וחולל מדבריו
התקשורים ולחסיק להלכה דגם השני נוטל חלק בכסיו המת
כמו הא' אשר הוציא מתחלה:

סי' ע"א אי סתם שכירות למ"ד יום:

סי' ע"ב חדושי דינים בענין השנה גבול במלמדים:

סי' ע"ג ש"ח שהתנה שיהי' פטור מפשיעה אי מהני תנאי:

סי' ע"ד יבאר עוד בענין זה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד
בפ"ב מה' שכירות אי חייב בפשיעה בעבדים
ושטרות וקרקעות:

סי' ע"ה ביאור דברי הרמב"ם דנדראין פסולתים אהדדי
בענין שבועת השומרי' אי נשבעין על טענת ברי:

סי' ע"ו אם יכול המשכיר ביתו להוסיף אחר במקומו ואם
יוכל לבטל השכירות אחרי שנשתנה הענין:

סי' ע"ז המשכיר להצירו בית שידור עמו וכאשר ראו שלא
יכלו לשבת יחד ודברי ריבנות בקרבם והמשכיר
דנה לדחות השוכר ממקומו. ובחורף זמן זה השיג השוכר איש
שריפה ליתן יותר שכר דירה. והנה חפץ שיתן להמשכיר
במקומו מה שעליו ליתן שכר והאומר יקח הוא. והמשכיר
דנה לקבל שכרו משלם:

A20431
(Hauptstadt)

